

GOD BIZAD

ATH 200.
1
SC 1917

LIBRARY OF THE
Massachusetts
Bible Society

Catalog No. ATH 200.1 / Sc 1917

Family ATHAPASCAN

~~Sub Family~~ Southern Division

Branch

Group

Language NAVAHO (NAVAJO)

Dialect

Locality

Contents SCRIPTURES

Version

Translator Rev. L. P. Brink

Published by A. B. S.

Place NY

Date 1917

Accession No. 338

Accession Date JAN 16 1930

Price 0 ÷ / 0.34

GOD BÎZAD

AMERICAN BIBLE SOCIETY
NEW YORK

[Navaho, 12mo.]

1917

GOD BÎZAD DIYÎ'NI

bits'ańdo la' bido'ńi'li

	PAGE
Ĥode'ziz.....	3
C'izńināh, wolťa'ı 20, 3-17.....	106
Sın 1, 23, 32, 51, 139.....	108
Hoyań'go Haidzi'hi, wolťa'ı 2.....	113
Aizė'ah, wolťa'ı 52, 13-53, 12, ado 55.....	115
Jonah.....	118
Matthew, wolťa'ı 6, 9-13.....	123
Mark.....	124
Luke, wolťa'ı 1, 2, 14:28-35, 15, ado 16.....	169
Jan.....	181
Dalādi A'dadzai, wolťa'ı 1 ado 2.....	235
Romgi Kėdahat'ini, wolťa'ı 1-8.....	241
Ahodoni'li Bė'hozi'ni, wolťa'ı 20, 21, ado 22.....	257

NAVAHO ALPHABET

Dineh bizad beh-eli'ni

		DÎNEH	ENGLISH
a	as	in what.....	hikan' = sweet
ā	"	father.....	tā = three
â	"	(see Note).....	nanihiye'lā = I have chosen you
b	"	bell.....	beš = knife
c	" ch	church.....	cîz = firewood
d	"	.....	dodah = no
e	"	met.....	keh = mocassin
ē	"	" (prolonged) ..	ē = garment
è	"	they.....	nilè'di = away off
f	"	foreign words only	
g	"	go.....	gah = rabbit
ġ	"	.....	hogān = dwelling
h	"	house.....	holoñ = to have or possess
h̄	"	.....	h̄aih = winter
i	"	machine.....	liñ = horse
ī	"	" (prolonged) ..	hadzī = he spake
î	"	it.....	lît = smoke
j	"	judge.....	jèh = pitch, gum
k	"	king.....	kîn = house
k̄	"	.....	ñitsis̄kes = I am thinking
k'	"	.....	k'ai' = willow
l	"	lamp.....	lañ'añ = assent
l̄	"	.....	lō = fish
m	"	man.....	ma'îñ = coyote
n	"	not.....	Noda'î = Ute
ñ	"	.....	nadañ = corn
ñ	"	initial (see Note)	
o	"	boat.....	lo'k'ā = reed
ō	"	pole.....	lō = fish
p	"	only qualifies b in certain words	
q	"	foreign words only	
r	"	" " "	
s	"	sin.....	sîñ = song

		DĪNEH	ENGLISH
š	aš	in sugar.....	ših = I, me, my, mine
š	"	"	bēatōis = whip
t	"	top.....	tseh = rock
t̄	"	"	ṭe'li = burro
t'	"	"	t'aat'eh = all
u	"	fury.....	t'oahayu'i = much, many
v	"	foreign words only	
w	"	wood.....	wo'yahdi = below, down
x	"	foreign words only	
y	"	you.....	yō = beads
z	"	zone.....	azat'i'i = bridle
ž	"	azure.....	šize'e = my father

---

a'	glottal stop as in.....	la'	= { one, some, another used also with e' i' o' n'
c'	interruption " "	.....c'ah	= hat
dl	" "	.....dloñ	= prairie dog
dz	" "	.....dzil	= mountain
hw	" "	.....hwih siliñ'	= satisfied
tl	" "	.....ditlè	= wet
tl'	" "	.....tl'oh	= hay, grass
ts	" "	.....tseh	= rock
ts'	" "	.....ts'in	= bone
ai	" "	.....nagai'	= that one
aõ	" "	.....daõlyeh	= their name
èi	" "	.....sèih	= sand
	Rising inflection.....	šinín	= my nostrils
	Falling inflection.....	šinìn	= my face
	Accent.....	Hak'go	= Come

NOTE—à occurs only three times, the syllable of which it forms a part is sounded in the throat with the lips open. ñ is used as the initial letter in such words as ñit'en, ñidih, etc.; in all such words the ì is almost silent. ñ when used in such words as ayoayo'ñih indicates a sound which is made in the throat and nasal passages.

MOZES BÎ NALTSOS ALTSEH'IGI

HODE'ZIZ

YOLYEH'IGI

WOLTA'I 1.

1 Hodéyādan God ya'dilhiñ in'dah nahasdzañ a'yilah.

2 Ado nahasdzañ do al'yah yēngi at'é dah siliñ', ado t'ado bikā silāhi dah; bikāgi t'aat'é-nit'en cahalhēl. Ado God bi Nilc'ih Diyin'i toh bikāgo nahale'.

3 Ado God, Adīndin' le', di'nid; t'a a'ko adīndin siliñ'.

4 Ado God adīndin'igi yinel'in'go ei ya'at'eh; ado God ei adīndin'igi cahalhēl yil alts'a-yi'nil.

5 Ado God adīndin'igi ei Jinh yidi'nid, cahalhēl'igi ei Tl'ē yidi'nid. Ako i'āni in'dah abin'i ei t'aa'lah ts'ide altseh' la' ajinh azliñ'.

6 ¶ Ado God anādo'nid, Toh bifa'gi haz'anh' wole', ako toh t'a alci'jih dolēl.

7 Ado haz'an'igi ei God a'yilah, ado haz'an'igi biyādi toh'igi, ado haz'an'igi bikāgi toh'igi ei di'igi alts'a-yi'nil; ei t'a akot'eh siliñ'.

8 Ado God ei haz'an'igi Yah yidi'nid. Ako i'āni in-

dah abin'i bilgo naki jinh azliñ'.

9 ¶ Ado God anādo'nid, Yah biyādi toh'igi ei t'alah'ajin' ahan naho'gye, ado ni' yiltsei'igi yit'in le': ako ei t'a akot'eh siliñ'.

10 Ado God ni' yiltsei'igi ei Nahasdzañ yidi'nid; ado toh ahan-nahezgo'igi ei To'-nitel yidi'nid: ako ei God yinel'in'go, ya'at'eh.

11 Ado God anādo'nid, Nahasdzañ bits'ando tl'oh in'dah c'il bilastsi daholon'igi, ado tsin t'a al'ān adat'é'hi, binest'an' daholon'igi, ei binest'an' biy'idi bilastsi daholon'igi nahasdzañ bikāgi hāhinot'inl le': ei t'a akot'eh siliñ'.

12 Ako nahasdzañ tl'oh in'dah c'il al'ān adat'é'hi, bilastsi daho'lon'igi, ado tsin t'a al'ān adat'é'hi, binest'an' daho'lo'ni, ei binest'an' biy'idi bilastsi daho'lon'igi hāyinilt'ānh: ako ei God yinel'in'go, ya'at'eh.

13 Ado i'āni in'dah abin'i bilgo tagi jinh azliñ'.

14 ¶ Ado God anādo'nid, Ya'dilhil biyi'di da'dindin' le' ako ei jini in'dah tl'ei alts'a-nē'nih dolèt; ei'di beh-eho'zini at'è dolèt, ei'di bik'ehgo nina'ha'ah dolèt, ado nina'ha'si'nh dolèt, ado niyilkah dolèt, in'dah ahēhwidāh dolèt.

15 Ado ya'dilhil biyi'den da'dindin' le', ako nahasdzañ bikāgi adindin' do: ei t'a akot'eh silin'.

16 Ado God, beh-adindi'ni naki'go ayoat'é'go a'yilah; alāhgo beh-adindin'igi ei jin'go beh-boholnih do, ado a'oh'go beh-adindin'igi ei tl'ego beh-boholnih do: ado soñ'aldo' a'yilah.

17 Ado God ya'dilhil biyi'di niyiznil nahasdzañ bikāgi beh adindin' dolēlgo biniyeh.

18 Ado ei jin'i beh-boholnih dolēlgo biniyeh, tl'ei aldo', ado adindin'igi cahalhēl yil alts'a-nē'nih dolèt: ako ei God yinel'in'go, ya'at'eh.

19 Ado i'āni in'dah abin'i bilgo din'i jih azlin'.

20 ¶ Ado God anādo'nid, Tayi' nīdaldē'hi dahanan'igi t'oahayui wole', ado nīdat'a'i ei nahasdzañ bikāgi wo'dah-di naldēh' dolēt.

21 Ado God tayi' nīdaldēh'igi ayoadanildi'li a'yilah, tayi' nīdaldēh'igi t'oahayui t'a a'ān adat'ē'li a'yilah, ado

nīdat'a'igi a'ān adat'ē'li āyilah: ako ei God yinel'in'go, ya'at'eh.

22 Ado God ei yik'i sodolzin'go anih, Nīhiya'zi nīdahodlēt le', ado k'ēanna'hinot'inl le', ado to'-nīfēl bi ha'dadohbin, ado nīdat'a'i nahasdzañ bikāgi k'ēanna'hinot'inl le'.

23 Ado i'āni in'dah abin'i bilgo asdla' ajinh azlin'.

24 ¶ Ado God anādo'nid, Nahasdzañ bikāgi dahanāni a'ān adat'ē'li daho'le', nīdaldlōsi, ado nahasdzañ bikā nīdaldē'hi, ado lēyī' nīdaldē'hi in'dah a'ān adat'ē'li: ei t'a akot'eh silin'.

25 Ado God ei lēyī' nīdaldē'hi a'ān adat'ē'li in'dah nīdaldlōsīgi a'ān adat'ē'li, in'dah nihokā nīdaldē'hi a'ān adat'ē'li a'yilah: ako God yinel'in'go, ya'at'eh.

26 Ado God anādo'nid, K'adt dīneh a'dadilnił t'a nīhi nał't'é'go, ado adanilnīn'igi at'é'go: ako to'-nīfēl biyi'di lōigi, ado nīdat'a'i wo'dahdi nīdaldēh'igi, ado nīdaldlōsīgi, ado nahasdzañ t'aat'ē-nīt'ēn, in'dah nihokā nīdaldē'hi, ei di'igi t'aaltso beh-bī'daholnih' doiēt.

27 Ako God, dīneh t'a bih nał't'é'go a'yilah, t'a God bīznolnīngo a'holah; bikañ'in in'dah ba'ādi a'yilah.

28 Ado God yik'i sodolzin

ako God hac'in' hadzigo anih, Niha'alcini na'hodlél dolél, ado k'ean-nidol'zís dolél, ado nahasdzañ t'aat'è bikāgi ha'dadohbin, ado nahasdzañ bik'eh-dadidohdlél: ado lō fo-nifél yi naldé'hi, ado nidat'a'i wo'dahdi nidaldéh'igi, ado nahasdzañ bikāgi t'aaltso dahanāgo nīdaha'nāhīgi éi'di beh-nīhida-holnih' dolél.

29 Ado God anādo'nid, Jo'akon, nanise' bilastsi daholon'igi al'añ adat'é'hi nīhadī'nīañh, ado tsin al'añ adat'é'hi, binest'añ biyī'di bilastsi daholon'igi aldo' éi nīhi c'iyāñ' dolél.

30 Ado nahasdzañ bikāgi nidaldlōsi t'aaltso, ado nidat'a'i wo'dahdi nidaldéh'igi t'aaltso, ado léyī' nidaldé'hi t'aaltso, in'dah dahanāni t'aaltso, éi'di c'il daditlēi bi c'iyāñ' dolél: éi t'a akot'eh' sīlin'.

31 Ako God, a'yi'lāigi t'aaltso yīnel'in'go, éi jo'akon, t'ai'yisi ya'at'eh lañh'; ako i'i-āni in'dah abin'i bilgo hastañ jinh azliñ'.

WOLTA'I 2.

1 Kot'é'go ya'dilhił in'dah nahasdzañ ado t'aaltso biyī'di daho'lon'igi altso al'yah.

2 Ado tsosts'it jinh azliñ'go God bi nānīs altso a'yilah, éi'bañh tsosts'it jinh az-

lin'go biyī', ha nānīs t'aaltso aji'lāigi bits'ando hājolyiñ.

3 Ado tsosts'it jinh'igi éi God yik'i sodolziñd ado at-s'é-iniañh, hālah, éi bijindañ God bi nānīs altso a'yi'lāgo éi yits'ando hanalyiñ, éi'bañh.

4 ¶ Kot'é'go ya'dilhił in'dah nahasdzañ hazliñ, t'a éi bijindañ Jiho'vah God nahasdzañ in'dah ya'dilhił yil a'yilah.

5 Ado k'elyé' t'aaltso t'ahdo k'idilyé'dañ, ado c'il dadāni t'ahdo hadani'sé'dañ: Jiho'vah God nahasdzañ bikāgi t'ahdo nahaltin'go iléh'dañ éi'bañh, in'dah dīneh da'ak'eh yent'in' dolél'igi éi at'din dañ.

6 Nīdih nahasdzañ bits'ando a'hi dāhdadildoh' ado lēz t'aat'è-nit'en beh nastlē.

7 Ako Jiho'vah God lēz bits'ando dīneh a'yilah ado hanīñ go'ne' beh-na'didzi'hi beh-ināni yeh i'yol, ako dīneh hwi yiziñ'i beh-hīnāni hazliñ'.

8 Ado Jiho'vah God da'ak'eh ha'a'āhjigoh I'den biyī'gi k'izdilāh, ado a'kwi dīneh aji'lāigi nīzniltiñh.

9 Ado Jiho'vah God nī'den tsin al'añ adat'éli hainil't'añh, tsin ya'at'ehgo danil'i'ni, in'dah tsin ya'at'ehgo bañh dadāni; da'ak'eh alni'gi inah'-tsin aldo, ado tsin,

ya'at'é'hi in'dah banhigiat'-
ei' beh bé'hodoziñ'li ałdo.

10 Ado I'denden tòn da'ak'-
ehgi beh nina'haltloh; ado
diñ'go alts'a-dazliñh' silin'.

11 Atseh'igi Paيسان wosye,
ei ké'yah Ha'vilah hol-
yeh'igi t'aat'eh bi naz'liñh,
akwe'e o'lah holoñ:

12 Ei ké'yah biyi' o'lahigi
ya'at'eh: t'a akwe'e tseh bi-
de'liam in'dah a'nix yolyeh'-
igi holoñ.

13 Ado t'a akégoigi ei
Gai'han wosye, ei ké'yah
Kus holyeh'igi t'aat'eh bi
naz'liñh.

14 Ado tòn taigi ei Hi'dikel
wosye, ei Asi'ria bi'gahgo
ha'a'ah bic'in'jin' c'in'liñh.
Ado tòn diñ'igi ei Ufré'tiz
wosye.

15 Ako Jiho'vah God, di-
neh'igi da'ak'eh I'dendi hoł
ni'azgo a'kwe'e niho'niltiñh',
a'kwe'e niijilniš ado baaho-
jilyañ doléłgo biniyeh.

16 Ako Jiho'vah God ei di-
neh adoni'li beh ba'nihozni'-
año ajiniñ, Tsin'igi t'aaltso
binest' an' t'a ni n'zingo ni-
yañ dolél:

17 Nidih tsin, ya'at'é'hi in'-
dah banhigiat'ei' beh bé'hodoziñ'li,
ei t'é'yah do banh
adiyiñ' dah: hálah, banh
iniyañ bijin'jin' ei t'aani da-
di'tsał, ei'banh.

18 ¶ Ado Jiho'vah God anā-
do'nid, Dineh t'asa'ha nağā-

go ei do ya'at'eh dah, hakā-
anal'wo' dolé'li ha' adešlił.

19 Ado Jiho'vah God lež
bits'anden nihokā nidaldé'hi
a'yilah, ado nidat'a'i ałdo'
a'yilah; ado dineh'igi bajiz-
ežgo ha'at'é'go yi'zi' a'deido-
lił dzini'ziñ'go: ado dahan-
ah' nina'nél'anjin' t'a yeh
yiyi'zihigi t'a ei dabi'zi'.

20 Ado E'dam ei t'aaltso
da'liñ'igi yi'zi' ya a'dayilah,
nidat'a'i ałdo', nihokā nidaldé'
hi ałdo' yi'zi' ya a'da-
yilah; nidih E'dam hakā-
anal'wo' dolé'li ei t'ahdo šo-
it'eh' dah.

21 Ado Jiho'vah God ei E'-
dam yilhāž, ako ajilhāž, ado
hatsañ la' hayitango hatsin'
yeni' a'c'in, anāyidlah.

22 Ako Jiho'vah God ei E'-
dam bitsañ hayitañ yeni' ei
asdza'ni a'yilah, ado E'dam
bic'in' hoł jini'az.

23 Ako E'dam adi'nid,
K'adt di sits'inigi bits'año
ts'in, ado sitsin' bits'año
atsin' at'eh, ako Asdza'ni
yolyé' do, hálah, Dineh bits'-
año a'hodilyah, ei'banh.

24 Ei'banh dineh, haže'e
indah hamah do, bits'añ
hiždigahgo hwe asdzañ t'é-
yah bil jinā do, ako ei t'ala'i
atsin' jil'eh'.

25 Ado t'aji'lah t'a-ats'e-
at'din, dineh in'dah be as-
dza n bilgo, ako do bayaz-
ni'zin dah nit'eñ.

WOLŤA I 3.

1 Ako r'daň tl'is t'eyah agā-go nítse'akosi at'eh, níhokā nídaldé'hi Jiho'vah God a'yilahigi t'aaltso bilāhgo: ako asdza'ní ayídi'nid, Da' t'aš-āni God aníhidi'nid, Da'ak'ehgi tsín'igi t'aaltso t'ado baňh o'sa'ni níhílníh'?

2 Ado asdza'ní anih tl'is yíc'in', Da'ak'ehgi tsín'igi bínest'aň' yidaňh' biniyeh níhadét'aňh':

3 Ako God a'níhílníh, Da'ak'eh alní'gi tsín bínest'aň' do do'sínl' dah, do nídiň bídídołeíl' dah, akoh'dzago dínohněl' sa'sin.

4 Ado tl'is hadzi'go anih asdza'ní yíc'in', Do t'aani dínohněl' dah.

5 Hálah, God bíl bého'zín di woyaň bijíňh' níhinā aň adoníl' ado God nahono'lin do, ya'at'é'hi in'dah baňhígi-at'éi' éi níhíl' bého'zín dolèl, éi'baňh.

6 Ado asdza'ní yiyiltsaňgo tsín'igi c'iyāň ya'at'eh in'dah t'ai'yisi hoł ya'at'é'go bík'iz na'gal ado beh hojiyaň dolèl, ako éi bínest'aň' nízdíāňgo jiyāň, ado ha hastin aldo' bažníāňgo yiyi'yāň.

7 Ado t'ají'lah hanā aň a'dzago do-hazdít'é'go naji-āšigi hoł bé'hóziňd, ado tsín-fig bí't'aň ahí'dazdílkadtgo tl'a'-kał a'jilah.

8 Ado Jiho'vah God jin'go

dé'yolgo da'ak'ehgi yigał'go dzídizts'aň, ako E'dam hwé asdzaň bíl Jiho'vah God bíts'aň naz'dest'in da'ak'ehgi tsín'igi bítaňgi.

9 ¶ Ado Jiho'vah God éi E'dam yíc'in' adí'nid, Hádi-saň níh'?

10 Ado azdí'nid, Da'ak'ehgi nížih dísets'aňgo na'sísdzid, hálah, do hadíníst'é' dah, éi'baňh na'dest'in'.

11 Ado adí'nid, Hai'saň' t'a línci'i nílníh, da' tsín'is baňh iníyaň, do baňh adiyíňl' dah, nídišnih yéni'?

12 Ado díneh azdí'nid, Asdza'ní sėníłtín'go bíl naš'ās-igi éi sa'níłtsöd ako yiyāň.

13 Ado Jiho'vah God éi asdza'ní ayídi'nid, Ha'at'i banísi'niyah? Ako asdza'ní adí'nid, Tl'is ašíłmi'go yiyāň.

14 Ado Jiho'vah God éi tl'is ayídi'nid, Di banísi'niyah'igi bínina nídalđłóši bílāhgo ado níhokā nídaldé'hi bílāhgo an'dídołnił, níbídt beh nani-nā do, léz t'eyah níldél'go híniňāgo níyołkał dolèl.

15 Ado níh in'dah asdza'ní éi bíl ahíjindlágo adešlíł, na', alćini in'dah éi ba'alćini yíl daahíjodlá dolèl; ako éi nítsits'in yíljiž' do, ado ní t'eyah hake'tal níłjiž' dolèl.

16 Ado asdza'ní do' ayídi'nid, Ní t'eyah í'níłtsāňhgo t'ai'yisi níć'in' nahwí'nāgo adešlíł; ac'in-nahwí'nah bí-

yí'jín' nihhíleil' do; ado ní hastin t'èyah bídínílin' do, ado éi bo'honiłnih' dolèł.

17 Ado E'dam do' ayídi'nid, Nè asdzañ anin'ígi yiníłts' ańgo, tsín do bañh adiyinł dah, nídešnín' ení, bañh í'niyañ éi'bañh nih ninina ní' do-ya'asõñ-dah siliń'; níe'in' nahwi'nāgo ní nānís éi bits'ańdo iyāńgo niyołkałdo ní iníłdind'jín'.

18 Tsín dadení'ni in'dah c'íl dadení'ni ałdo' níe'in' hadí-not'inł, da'ak'ehgo c'íl t'èyah niyañ dolèł.

19 Éi binina ní fasil na'hodlèłgo in'dah iyañ do, lè-yí'jín' nasinídlin'jín'; lèz bits'ańdo an'dilyah: éi'bañh lèz ní'lińh ako lèz nídidlèł.

20 Ado E'dam éi hwè asdzañ bí'zi' Iv baajilah, hálah, ts'ide t'aałtso bímah dzizliń, éi'bañh.

21 Ado Jiho'vah God éi E'dam in'dah bè asdzañ ałdo' aka'gi ē ba ajilah, ado beh haždilah.

22 ¶ Ado Jiho'vah God adí-nid, Jo'akon, dínèh t'a nihèł-t'è siliń', ya'at'é'hi in'dah bañhígiat'éi' éi bíł bè'hozińd: ako k'adt yaníts'ondgo inah-tsin'ígi binest'ań' né'didoalgo yiy'yańgo hol'āgo hínā dolèł do'õslíh'.

23 Éi' binina Jiho'vah God da'ak'eh, I'den bits'ańdo c'íhonił'a, lèz bits'ańdo a'ho-

dilyāgi ho nānís do biniyeh.

24 Ako dínèh c'ízníníłcań; ado da'ak'eh I'den ha'a'āh bic'in'go diyin āa'dahalyāni in'dah díłtlís bits'a'-hodina'í t'aałtsogo nēiyolt'èł, tsin-beh-ināni bic'in' ańin yāa'dahalyāńgo biniyeh.

WOLTA'I 4.

1 Ado E'dam, bè asdzañ Iv bíł bè'hozín, ako Iv ízníłtsāńd ado Kèn jįscính', ako adí'nid, Jiho'vah bits'ańdo dínèh sè hazliń'.

2 Ado nābík'ijín' bíłsi'li É'bel jįscính', ako É'bel éi díbe yaahalyāni siliń', nídił Kèn t'èyah da'ak'ehgi nalní'si siliń'.

3 Ado baholzi'z'go Kèn ní-deñ danest'āni Jiho'vah bíc'in' na'hízdolníłh biniyeh jí-nijā.

4 Ado Ébel ałdo' díbe ałtseh descín'ígi índah bík'ah t'a bíł jí'nijā, Ako Jiho'vah éi É'bel bíł yí'lińd, nāyisniń'ígi ałdo'.

5 Nídił Kèn nāyisniń'ígi éi do bíł yí'lińd dah, ako Kèn t'ai'yisi do-bíł-hożoń-dah siliń', ado hanín ałc'in' desdoh'.

6 Ado Jiho'vah éi Kèn ayí-dí'nid, Ha'at'é'gośań' do-níłhożoń'-dah? ado ha'at'é'gośań' nińiń ałc'in' desdoh'?

7 Da' ya'atéh'go in'dzagós

do šil' nīlin' dah do? Ado do ya'at'èh'go in'dza dahgo, bañhígiat'è bik'eh nāhanin'-hi èi nī c'èidañ'gi sītinh', ako èi nī'diniliñ' do; ado beh-níholnih' dolèl.

8 Ado Kèn hatsí'li È'bel bíl' a'c'in' yajil'ti'; ado ako'dzago da'ak'eh biyí'gi Kèn, bitsí'li È'bel yíc'in' na'didzāgo yiyishiñh'.

9 ¶ Ado Jiho'vah èi Kèn ayidi'nid, Hājīñ'sań' È'bel nitsí'li? ako aźdi'nid, Do šil' bēho'zīn dah, da' ší'is sītsí'li yāahalyani nišlīñh'?

10 Ado adí'nid, Hā'sań' yīn-t'īnd? nitsí'li bí díl' bīzīh nī' bits'añdeñ šic'in' anih.

11 Ado k'adt nī' èi bīzē ań' aho'lah nī'lak'edeñ nitsí'li bí díl' yidodliñ' bīniyeh, ako nī' èi nī jo'lā dolèl.

12 Da'ak'ehgi nanilnišgo èi kodo do lédol't'e' go na'nilt'ań' dah do; nī' bikāgo nanice' do, in'dah t'aa'lajīñ' nanīnā dolèl.

13 Ado Kèn anih Jiho'vah yíc'in', Di aṭisīnī'lāigi t'ai'yīsi do bīneš'ań dah.

14 Jo'akon, k'adt nī' bīniñ bits'añjīñ' ašinini'yod, ado nīniñ bits'ań nešt'īñl' do, ako ado nanīscé' do, ado nī' bikājīñ' t'aa'lajīñ' na'sā do, t'a šik'i-niyāhīgi šī di-yol'hél'.

15 Ado Jiho'vah ahodí'nid, Èi' bīnina t'a Kèn yiyishiñh'-

īgi tsosts'itdi tīna'hwiždo'-nih, ako Jiho'vah èi Kèn bik'i adzizoh, ako dīneh la' dah hak'i-niyāgo do hodiyoł'hél' dah bīniyeh.

16 ¶ Ado Kèn èi Jiho'vah ho'lo'ni bits'ańdo c'izniyah, ako la' ké'yah Nad holyeh'īgi ké'hojīt'īñh, ha'a'ah bīc'īñ'go I'dendo.

17 Ado Kèn bē asdzań bíl' bē'hozīn ako i'niltsańd ado I'nak yīsciñh', ako kīn-hal-āgo a'jilah, haye' bī'zī'īgi I'nak beh jī'zī'.

18 Ado I'nak ba yīzci'ni èi Aí'rad yolyeh'; ado Aí'rad ba yīzci'ni èi Mehu'jīel; ado Mehu'jīel ba yīzci'ni èi Methu'zīel, in'dah Methu'zīel ba yīzci'ni èi Lé'mek.

19 Ado Lé'mek naki' ba-akēi a'yilah, ako la' È'dah yolyeh', nānał'a'īgi èi Zil'lah yolyeh'.

20 Ado È'dah yīsci'ni èi Jē'bel, èi nīp'bal yiyi' ké'dahat'in'īgi in'dah bí bēgaši daholo'ni dabīze'e dzizliñ'.

21 Ado hatsí'li èi Ju'bal yolyeh', tsīn-adit'ah in'dah bí dílnih' daholon'īgi èi dabīze'e dzizliñ'.

22 Ado Zil'lah yīsci'ni èi Tu'bal-Kèn, ado èi bēs-łici'i in'dah bēs-dotl'i'zi dah bīts'ańdo ha'at'i'hi-dah adēil-in'īgi èi bí' naźnił'tīn: ado Tu'bal-Kèn bīdēzī èi Nē'amah yolyeh'.

23 Ado Lè'mek ha'akèi bi-
c'in' hadzodzi'go ajinih:

È'dah ado Zil'lah sızad
y'nołts'añ;

Lè'mek ba'akèi no'lin'igi
hašne'igi y'nołts'añ;

Dineh la' šijizgišgo èi-
bañh ho diyeshèl';

În'dah tsılken' la' a'da-
sizdesnih'go èi'bañh ho
diyeshèl'.

24 Is'jañh la' dah Kèn bini-
na tsosts'itdi tihwiždo-
nih'go, jo'akon,

Lè'mek èi t'aani binina
tsosts'it-din do'ba'añ
tsosts'itdi tina'hwizdo-
nih'.

25 ¶ Ado È'dam èi bè as-
dzañ yèna'ho'siñd; ako ha-
yaž jüsciñ'go èi Seth beh ji-
zi', ako ajinih, God šiyaz la'
ša nè'niltiñh', È'bel sızin nē-
gi biniyeh, hálah, èi Kèn
hwishiñ, èi'bañh.

26 Ado Seth aldo' haye' ha'
yüzciñh èi I'nas beh ji'zi'.
Ado in'dah dineh Jiho'vah
dajozi'go bic'in' sodazdilzin'-
go hodidesziz.

WOLTA'I 5.

1 Di di'igi È'dam ba'alcini
nās da'ahilcih'igi beh bik'e-
ašciñh; God, dineh a'yilah
bijiñ'dañ, God t'a binolnin'-
go a'yilah.

2 Bikañ'in in'dah ba'adi
yilgo a'yilah ado yik'i so-
dolzin, ako a'hodilya bijiñ'-

dañ È'dam ha'zi' hah a'dayi-
lah.

3 Ado È'dam jināgo nez-
na'din do'ba'añ ta'din ho
na'hai ako haye' ha' yüzciñh,
t'a honolnin'go, in'dah t'a
hwèlt'è'go, ako èi Seth beh
ji'zi'.

4 Ado È'dam biyolkāli Seth
ba' yüzciñ do'bik'ijiñ' tsè-
bi'di nezna'din bi na'hai,
ako èi biyi' dabiye' in'dah
dabitsi' ba' nihežciñh'.

5 Ado È'dam bidiskañ bi-
jiñ'do nahast'èi'di nezna'din
do'ba'añ ta'din bi na'hai ako
dadziztsañh.

6 ¶ Ado Seth nezna'din
do'ba'añ ašdla' bi na'haigo
I'nas ba' yüzciñh'.

7 Ado Seth jināgo tsèbi'di
nezna'din do'ba'añ tsosts'it
bi na'hai I'nas ba' yüzciñ do-
bik'ijiñ', ado èi biyi' dabiye'
in'dah bitsi'dah ba' nihež-
ciñh'.

8 Ado Seth bidiskañdo na-
hast'èi'di nezna'din do'ba'añ
nakits'adah bi na'hai ako
dadziztsañh.

9 ¶ Ado I'nas nahast'èi'din
bi na'haigo Kè'nan ba' yüz-
ciñh.

10 Ado I'nas tsèbi'di nez-
na'din do'ba'añ ašdla'adah bi
na'hai Kè'nan ba' yüzciñ
do'bik'ijiñ' ako èi biyi' dabi-
ye' in'dah bitsi'dah ba' ni-
hežciñh.

11 Ado bidiskañdo nahast'-

èi'di nezna'din do'ba'añ ašdla' bī na'hai ako dadziz-tsañh'.

12 ¶ Ado Ké'nan tsosts'it-din bī na'haigo Maha'lilil ba' yizcīnh'.

13 Ado Ké'nan tsébi'di nezna'din do'ba'añ dīzdin bī na'hai Maha'lilil ba'yizcīn do'bik'ijīn', ako èi biyī' dabiye' in'dah bitsī'dah ba' nihez-cīnh'.

14 Ado Ké'nan bidiskañ'do nahast'èi'di nezna'din do'ba'añ nezna' bī na'hai ako dadziztsañh'.

15 ¶ Ado Maha'lilil hasťañ'din do'ba'añ ašdla' bī na'haigo Jé'ređ ba' yizcīnh'.

16 Ado Maha'lilil tsébi'di nezna'din do'ba'añ řa'din bī na'hai Jé'ređ ba' yizcīn' do'bik'ijīn', ako èi biyī' dabiye' in'dah bitsī'dah ba' nihez-cīnh'.

17 Ado Maha'lilil bidiskañ'do tsébi'di nezna'din do'ba'añ nahast'èi'din do'ba'añ ašdla' bī na'hai ako dadziz-tsañh'.

18 ¶ Ado Jé'ređ nezna'din do'ba'añ hasťañ'din do'ba'añ naki' bī na'haigo I'nak ba' yizcīnh'.

19 Ado Jé'ređ tsébi'di nezna'din bī na'hai I'nak ba' yizcīn do'bik'ijīn', ako èi biyī' dabiye' in'dah bitsī'dah ba' nehez-cīnh'.

20 Ado Jé'ređ bidiskañ'do

nahast'èi'di nezna'din do'ba'añ hasťañ'din do'ba'añ naki' bī na'haigo ako dadziz-tsañh'.

21 ¶ Ado I'nak hasťañ'din do'ba'añ ašdla' bī na'haigo Methu'sila ba' yizcīnh'.

22 Ado I'nak èi God bīl joaš' Methu'sila ba' yizcīn do'bik'ijīn' řadi nezna'din na'hai, ako èi biyī' dabiye' in'dah bitsī'dah ba' nihez-cīnh'.

23 Ado I'nak bidiskañ'do řadi nezna'din do'ba'añ hasťañ'din do'ba'añ ašdla' bī na'hai.

24 Ado I'nak t'a God bīl joaš'jīn' ajit'din, God na'ho-dīťiñh', èi'bañh.

25 ¶ Ado Methu'sila nezna'din do'ba'añ tsébi'din do'ba'añ tsosts'it bī na'haigo Lé'mek ba' yizcīnh'.

26 Ado Methu'sila tsosts'it-din nezna'din do'ba'añ tsébi'din do'ba'añ naki' bī na'hai Lé'mek ba' yizcīn do'bik'ijīn', ado èi biyī' dabiye' in'dah bīstī'dah ba' nihez-cīnh'.

27 Ado Methu'sila bidiskañ'do nahast'èi'di nezna'din do'ba'añ hasťañ'din do'ba'añ nahast'èi' bī na'haigo, ako dadziztsañh'.

28 ¶ Ado Lé'mek nezna'din do'ba'añ tsébi'din do'ba'añ naki' bī na'haigo biye' ba' yizcīnh'.

29 Ako No'ah beh jī'zī' ako

aždi'nid, Di t'a èi haníhi-
i'dohni' ñidél'nišgo, nihi'la'
beh ñidél'nišgo, Jiho'vah bi-
k'ehgo ni' do-ya'ašoň'-dah
siliň', èi'baňh.

30 Ado Lé'mek ašdla di
nezna'din do'ba'aň nahas-
t'èi'din do'ba'aň ašdla' bi
na'hai No'ah ba' yízciň do'-
bik'ijin', ako èi biyí' dabiye'
in'dah bitsí'dah ba nežež-
ciňh'.

31 Ado Lé'mek bidiskaň'do
tsosts'itdi nezna'din do'ba'aň
tsosts'itdin do'ba'aň tsosts'it
bi na'haigo ako dadziz-
tsaňh'.

32 ¶ Ado No'ah ašdla di
nezna'din bi na'hai, ako Šem
ado Hem in'dah Jé'fet èi'di
No'ah ba' nižežciňh'.

WOLTA'I 6.

1 Ado ako'dzago nahasdzaň
bikāgi dīneh t'oahayui siliň'-
go ako dabitsí' bandahaž-
ciňh'.

2 Ado God dabiye' dīneh
dabitsí' dayiltsaňgo bił da-
nižo'ni, ako t'a hoh dazní'zi-
niği hwè asdzaň a'dajilah.

3 Ado Jiho'vah adi'nid, Ši
Niłc'ih Diyí'ni do t'aa'lajin'
dīneh na'yokaňh dah do: èi
aldo' atsin' jilinh', èi'baňh;
akot'è ñidih hwidiskaň'do
nezna'din do'ba'aň nadin
hwè dohāh.

4 I'daň yolkał yēni' biyí'
yēitso dīne'e nahasdzaň bi-

kāgi hazlin'; ado bik'ijin' ał-
do' God dabiye' dīneh dabi-
tsí' yil ahadahaskai'go ba'ał-
cini dahazlin'go, di di'igi ał-
k'idaň dīneh ts'ide ayoadat'è
dajilinh', dīneh daa'lānjin' i-
gi danilinh'.

5 ¶ Ado God èi dīneh na-
hasdzaň bikāgi baňhigi ada-
jonil'go in'dah hajēih biyí'di
beh niłsi'dadzikesigi t'aał-
tso t'aa'lajin' baňhigi ada-
t'ègo yiyiltsaňh'.

6 Ado èi Jiho'vah baňh-bi-
ni' dīneh nahasdzaň bikāgi
a'jilāigi, in'dah hajēih biyí-
di baňh-ho'ni'.

7 Ado Jiho'vah adi'nid, Dī-
neh ašlāigi t'aałtso nahas-
dzaň bikāgi a'dešdiňl, dīneh
dah, ñidaldlōsi dah, niħokā
ñida'na'i dah, in'dah ñidat'a'i
dah a'dašlāigi baňh-si'ni', èi'-
baňh.

8 Ñidih No'ah t'ēyah Ji-
ho'vah beh-ajoba'i bił bē'ho-
ziňd.

9 ¶ Di di'igi No'ah ba'alcini
nās dahilcih'igi: No'ah èi dī-
neh a'at'e'-baňh-at'dini in'-
dah t'ai'yisi ya'at'èh'go hi-
nāni; ako No'ah èi God yil
naš.

10 Ado No'ah biye' ta ba'
yízciňh'; Šem ado Hem in'-
dah Jé'fet.

11 Ado Nahasdzaň èi God
binał yí'coň' ado t'aat'è-ñit'-
eň adilāh beh bi hadé'bind.

12 Ado God èi nahasdzaň

yínel'in'go, jo'akon, yí'con' lañh'; hálah, bitsín' daholo'ni nina'nél'anjín' nahasdzan' bikāgi bañhigiat'é'go dadesdē, ei'bañh.

13 ¶ Ado God ei No'ah ayí-di'nid, Bitsín' daholon'igi nina'nél'anjín' sínal' k'adt nint'i' dolèl: hálah, ei'di nahasdzan' asohodlih' bī ha'daždel'bind, ei'bañh; ako k'adt nahasdzan' t'a bīl' a'desdiñl.

14 Go'fer tsin' ei' beh tsin-nael' adi'lil, tsin-nael' ei' biyí-di dahogan'go adi'lil; biyí-deñ in'dah bikā'deñ ei' jēh beh di'jah.

15 Ado di bik'ehgo adi'lil, nasé din'di nezna'din do'ba'an' asdla'dindi ades'ēz do; nani'go t'eyah tsosts'itdin do'ba'an' asdla di ades'ēz do, in'dah de'go ei' diz'din do'ba'an' asdla di ades'ēz dolèl.

16 In'dah tse'son' la' t'aatso'go t'alah'adi ades'ēz do alni'go adi'lil; tsin-nael' bi dādīkal' bōšk'iz' alni'deñ adi'lil; ayāgi ado aťagi ado ade'giigi biyí' dahogan'go adi'lil.

17 Ado jo'akon, Ših, t'a ših šik'ehgo toh naho'doľkah, nahasdzan' bikāgi bitsín' daholo'ni nīdadidzi'hi nina'nél' anjín' yah biyāgi a'desdiñl, ei' biniyeh; ako nahasdzan' bikāgi ts'ide t'aatso' dadīnonel'.

18 Nīdih nih t'eyah ts'ide

bīdzil'go nīl' alhadīdest'aľ, ako nih tsin-nael' bih dinaľ, nih, nē asdzan' do', daniye'igi do', daniye' bidaasdzan'igi aldo' ei' bīl' yah adi'kāh.

19 Ado bitsín' daholon'igi dahināni a'lañ adat'é'li naki' nīlāgo tsin-nael' bih hīdī'nīl, ako bāaholyāngo bīl' hīnīnā do, bīkañ'in' in'dah ba'adi dolèl.

20 Ado nīdat'a'i a'lañ adat'é'li, ado nīdaldlōsi a'lañ adat'é'li, in'dah nihokā nīda'na'i a'lañ adat'é'li; di di'igi naki' nīlāgo na hīdoās, ako dahināgo inī'sin' dolèl.

21 C'iyāñ' dadāni t'aatso a'la-adi'lil, ado yah ahīdī'yel, ako ei' nī c'iyāñ' dolèl, ado dabī c'iyāñ' dolèl.

22 Kot'é'go No'ah a'dzidza, God t'a ahodī'nidigi bik'ehgo ei' t'aatso ajit'ind.

WOLĀ'I 7.

1 Ado Jiho'vah ei' No'ah ayí-di'nid, Nih ado nīgan'do t'aanoľtso hak'go, k'adt tsin-nael' biyí' go'ne' yah ohkāh; nih t'eyah dīneh kē'dahat'in'igi bīťahgi a'at'e'-nañh-at'dingo nē'hasin.

2 Nīdaldlōsi dadāni tsosts'it nījāgo bih hīdī'nīl, bīkañ'in' in'dah ba'adi do': nīdaldlōsi do-dadānigi ei' naki' nīlāgo bih hīdī'nīl, bīkañ'in' in'dah ba'adi do'.

3 Nīdat'a'i aldo' tsosts'it

níjāgo bih hídí'níl, bikañ'in in'dah ba'ādi do', nahasdzañ bikāgi t'aat'è-nít'èn dahīnāni dahīlcih' dolèlgo yisda'dí'níl.

4 Ako tsosts'it yiskañ'go sizad k'ehgo ahodí'noftiñl, diz'din jinh ado diz'din tl'è; ako t'aaltso dahanāni aš'lā-igi nahasdzañ bikāgi a'deš-diñl.

5 Ado No'ah t'èyah t'a Jiho'vah ahodí'nidigo bik'ehgo aji't'ind.

6 ¶ Ako No'ah hasťandi nezna'din bi na'haigo i'dañ nahasdzañ bikāgi toh-nahwes'kai.

7 Ado No'ah in'dah biye'keh in'dah hwè asdzañ, in'dah biye'keh bidaasdzañ'igi, èi t'aadzil'tso tsin-nael biyí'go'ne' yah ajokai, hálah, toh deg adí'nes'āndgo binina.

8 Nídaldlōsi dadānigi ado nídaldlōsi do-dadānigi, in'dah nídāt'a'i do', ado níhokā nída'na'i t'aaltso bits'āndo.

9 Di dí'igi No'ah yic'in' tsin-nael biyí' go'ne' yah aheskai, naki' nílāgo, bikañ'in in'dah ba'ādi bíl, God t'a adí'nidigi at'é'go No'ah a'dzah.

10 Ado ako'dza tsosts'it yiskañ do'bik'ijjñ' nahasdzañ bikāgi toh ho'deskai.

11 Ako No'ah hasťandi nezna'din bi na'haigo, ado naki' nídizid biyí', tsosts'i-

ts'adah'igi yolka'go ts'ide èi bijjñ'dañ nahasdzañ biyí'deñ toh hadazna', ado yah añ a'dalyah.

12 Ado diz'din jinh in'dah diz'din tl'è nahasdzañ bikāgi naholťañh.

13 ¶ Ts'ide t'a èi bijjñ' No'ah, ado Šem, ado Hem in'dah Jéfet, No'ah biye'keh, ado No'ah bè asdzañ, ado haye'keh bidaasdzañ taigi tsin-nael bih jokai.

14 T'aadziltso in'dah nídaldlōsi a'añ adat'é'li, in'dah aliñ daní'li'ni a'añ adat'é'li, in'dah níhokā nída'na'i a'añ adat'é'li, in'dah nídāt'a'i a'añ adat'é'li.

15 Ado tsin-nael biyí' go'ne' No'ah bic'in' bitsin' daholo'ni nina'nél'ānjñ' dahinan'igi nídadidzi'hi, naki' nílāgo yàh aheskai.

16 Ado yah aheskai'igi èi bitsin' daholo'ni a'añ adat'é'li t'aaltso, bikañ'in in'dah ba'ādi bíl yah aheskai, God ahodí'nidigi at'é'go: ako Jiho'vah ha da'dinikāl.

17 Ako diz'din jinh toh deg anol'ānlgo; ado toh t'oahayui silin', tsin-nael dahdiel, nahasdzañ bikādo dahdiel.

18 Ako toh èi nahasdzañ yik'eh-desdliñ', ado t'a bilāhgo nānasdliñ', ado tsin-nael toh bikāgi dahnael'.

19 Ako toh nahasdzañ yik'eh-desdliñ, ado āga nol'ānd,

ado dzil a'ga daz'ah yēnī' tōh bik'í-dadilkoñ' yah t'aat'ē biyāgi.

20 Ado nadin nakí'di ades'ēz do a'niñ bi'lāhgo de'go tōh nes'añd, ado dzil altso tōh bik'í-dadilkoñ'.

21 Ako nahasdzañ bikāgi ñidaha'nani, bitsín' daholo'ni t'aaltso daneznah'; ñidat'a'i dah, a'liñ daní'li'ni dah, ñidaldlösi dah, nihokā ñida'na'i dah, ado dineh aldo' ts'ide t'aaltso.

22 T'aaltso binínden yeh ñidadidziñ'go dahināni t'aaltso ní' bikāgi daneznah'.

23 Ado ní' bikāgi dahināni t'aaltso as'diñd; ñineh, ado ñidaldlösi dah, ñida'na'i dah, ñidat'a'i dah, ei'di nahasdzañ bits'añdo nahwez'diñd: ako No'ah t'eyah yidziñ; ado tsin-naeł biyí' go'ne' nahāz-tan'igi aldo'.

24 Ako tōh ei nahasdzañ t'a yik'eh-didliñ'go nezna'din do'ba'añ ašdla'din yiskañh.

WOLTA'I 8.

1 Ako in'dah God ei No'ah yēnāl'ni, in'dah dahina'ni t'aaltso, in'dah a'liñ daní'li'ni t'aaltso tsin-naeł biyí'di bił dahoji'lo'ni: ako God nahasdzañ bikāgi ni'yolgo a'yilah, ako tōh a'hodilzē.

2 Ado nahasdzañ biyí'deñ tōh ha'dazna' yēnī' in'dah

[Navaho] 2

yah biyí'deñ yēnī', a'c'ññ'-a'dalyah, ado wo'dahdeñ nahaltin yēnī' a'hodilzē.

3 Ado tōh nahasdzañ bikāgo yēnī' altso yo'ahezgo, nezna'din do'ba'añ ašdla'din yiskañ'go tōh t'a a'c'ññ'indi nasdliñ'.

4 Ako tsosts'it ñi'dezitgo ado tsosts'its'adah yiskañ bijiñh' tsin-naeł ní' ñina'niēł, dzil Arrarat bikāgi.

5 Ako tōh t'a ya na'nolañlgo nezna ñi'dezit: nezna ñi'dezitgo ado la' ajiñh biyí' dzil bila'tahi dat'ññh siliñ'.

6 ¶ Ako'dzago diž'din yiskañ'go No'ah ei tsin-naeł bi tse'son' a'jila yēnī' añ a'jilah.

7 Ado gāgi c'izñi'a', ako t'aat'ē-ñit'eñ nānāt'ah dolēłgo ní' nal'tsejiñ'.

8 Ado hasbí'di aldo' c'ināznil'a' ní' bikāgi tōh a'c'ññ'indi dats'i nasdliñ beh hoł bē'hodoziñlgo biniyeh.

9 Ñidiñ hasbí'di t'ado jino-dāhi dahgo, ako No'ah yic'ññ' anāt'a' tsin-naeł biyí'jiñ'; nahasdzañ bikāgo t'aat'ē-ñit'eñ tōh, ei'bañh; ako tsin-naeł biyí'deñ c'izdēłni'go yah anjiñtiñh.

10 Ado tsosts'it nāneskañgo in'dah tsin-naeł biyí'do hasbí'di c'ināznil'a';

11 Ako in'dah i'i'āngo hasbí'di, a'liv bit'añ k'elgāzgo bizē silāgo hoł yah' anāt'a'; a'kohgo No'ah bił bē'hoziñd

ní bikāgi toh ałc'indi nas-
dliń' lańh'.

12 Ado tsosts'it nānėskańh
tsin-naeł t'a yiyi' sidāgo ako
in'dah hasbi'di c'ināznifa', ei
t'ado anat'a' dah.

13 ¶ Ei ako'dzago hasťandi
nezna'din do'ba'ń t'ala'i
na'hai ado ałtsed nídizi'di
biyi' in'dah nídizi'di beh la'
ajinh' azliń'i biyi' ní bikāgi
toh ana'sogiz; ako No'ah
tsin-naeł bikādeńigi ań a'ji-
lah, ado jidėiń ako jo'akon, ní
ałtso bikā na'hołtsėi lańh'.

14 Ado naki nídėzit biyi',
nadin tsosts'it yiskań bijinh'
ní nal'tsėi.

15 Ako God hadzi No'ah
yic'ĩń ako anih,

16 Tsin-naeł biyi'deń c'i-
nohkāh, nih in'dah nė as-
dzań, in'dah niye'keh, in'dah
bi daasdzań ei' bil.

17 Ts'ide t'aaltso dahināni
c'idziznil, t'aaltso bitsiń' da-
holo'ni, ado nıdat'a'i, in'dah
a'liń dani'li'ni dah, t'aaltso
nihokā nıda'na'igi dah; ako
nās dahilcih' dolėł ní bikā-
go, in'dah binest'ań' daholoń'
do, ado k'eań-nı'dadolziś na-
hasdzań bikāgo.

18 Ako No'ah in'dah bė as-
dzań, in'dah biye'keh, in'dah
biye'keh bi daasdzań'igi dah
bil c'ijikai.

19 Nıdaldlōsi t'aaltso, ado
nıda'na'i t'aaltso, ado nıdat'-
a'i t'aaltso, nahasdzań bikā-

gi nıdaha'nan'igi a'la'ń adat'-
e'li t'aaltso tsin-naeł biyi'-
deń c'ėheskai.

20 ¶ Ako No'ah bik'i-nā-
inĩń'hi a'jilah, Jiho'vah bic'-
in', ado a'liń dani'li'ni dadāni
la', ado nıdat'a'i dadāni la' ei
dilit'go nāhani bik'i-nā inĩń'-
hi bikādo nāyisniń.

21 Ako Jiho'vah ĩka'ni yiś-
cań: ako Jiho'vah hajėih bi-
yi'di azdi'nid, Dineh binina
nahasdzań do nadeścońł
dah; hālah, dıneh, ałci'ni,
jiliń'dań hajėih do-ya'aśoń'-
dah, ei'bańh; do nıdih, da-
hınāni anādeśdińł dah asdzā-
igi giat'e'go.

22 Ado nahasdzań t'a ho-
loń'go bikāgi k'elyėh banā-
hwiđāh, in'dah danest'āni
andal'inh', ado hak'az, in'dah
ha'do; sińh in'dah haih; jinh'
in'dah tl'e; ei'di do nint'i'
dah dolėł.

WOLTA'I 9.

1 Ado God ei yik'i sodol-
zin'go, ako No'ah in'dah bi-
ye'keh do' yic'ĩń hadzi'go
anih, Nāsgo niha'ałcini na'-
hodlėł do, ado k'eańna'doł-
ziś' do, in'dah nahasdzań t'a-
at'e bikāgi hadohbin.

2 Ado nahasdzań bikāgi nı-
daldlōsi t'aaltso, ado nıdat'-
a'i t'aaltso, ei'di niħė'daldzıt
do, in'dah niħik'ė bildahoyė'
do; ako nahasdzań bikā nı-
daldė'hi t'aaltso, ado ĩayı'

nídaldé'hi t'aaltso éi'di beh-níhidaholnih' dolél.

3 Dahinago nídaldé'hi t'aaltso éi níhi c'iyán' do; nanise' dadáni níhadí'niañ yēngi at'égo níhadí'niañh.

4 Nídih díl, atsin' yeh hí-nāni éi do da'sān dah dolél.

5 Ado níhi díl beh dahinoh-nāni t'aani níha na'dídesdlél', nídaldlōsi t'aaltso bits'ando na'dídesdlél', díneh nídih, bíl hajijé nídih beh jí-nāni ha na'dídesdlél'.

6 T'a-hai'-dah díneh bí díl dzídestl'id'go éi álđo' díneh bits'ando ha díl dotl'il; hálah, God t'a binolnín'go a'yilah, éi'bañh.

7 Ado níhi níha'alcini ní'dahodlél le', ako k'éanna'dolžis le', in'dah nahasdzañ bikāgi bílah náhdlél' dolél.

8 ¶ Ako God hadzi No'ah yic'in' in'dah dabiye' bílgo ako anih,

9 Ado síh, jo'akon, dzil lé aha'dét'ah níhił adešil, níhikēden níhada'alcini álđo' bíl:

10 Ado hímani nína'nél'ānjín', nídát'a'i dah, a'lin dani-lí'ni dah, in'dah níhokā nídaldé'hi dah t'aaltso, tsinnaél bíyí'dēn c'éheskai'igi t'aaltso, in'dah nahasdzañ bikā nídaldé'hi t'aaltso.

11 Ako t'ai'yisi bídzil'go aha'dét'ah níhił adešil: bitsín' daholo'ni t'aaltso éi do

foh beh anādoldinł dah, ado do nídih nahasdzañ bikāgi foñ nahonādolkañ dah.

12 Ado God adí'nid, Dí'di hol'ago beh-ého'zin do, di dí'igi beh níhił ahadadínis-t'añh, ado dahinani nína'nél'ānjín' álđo' bíl dahinínan'igi, t'aa'lajín' dahilcih' dolél.

13 Ado síh, nats'i'lit k'os bíyí'di dase'lah, beh adíníani at'é do, ako di dí'igi síh in'dah nahasdzañ do' bíl níhi-ťa'gi beh-ého'zin dolél.

14 Ako is'jañh kot'é'do éi'di nahasdzañ bikāgi k'os anaš-inh'go, bíyí'di nats'i'lit nēl-tséh' dolél.

15 Ado naníhonian'igi bé-naš'ni do níhiťa'gi, síh in'dah ní do' níhiťa'gi, in'dah dahināni t'aaltso bitsín' daholo'ni álđo'; ako do foñ na'níhinādolkañ dah; bitsín' daholo'ni éi do anādoldinł dah.

16 Ado k'os bíyí'di nats'i'lit holoñ' do; ako nanis'inh'go God yeh-níhoniāni do-nint'i'i nahasdzañ bikāgi dahināni t'aaltso in'dah bitsín' daholo'ni bíl, éi' bénaš'ni dolél.

17 Ado God éi No'ah ana-ido'nid, Dí'di beh-ého'zin do, nahasdzañ bikāgi bitsín' daholo'ni t'aaltso bíl, in'dah síh do' níhiťa'gi béhaz'āni aš'łā-igi.

18 ¶ Ako No'ah dabiye' tsín-naél bíyí'dēn c'ekai yē-

ní' èi Šem, ado Hem in'dah Jé'fet; ado Hem èi Ké'nan biže'e jilính'.

19 Di'di ťago No'ah dabiye' dani'lính'; di'di hats'ańdo nahasdzan bikāgo t'aat'è-ńit'eń dínèh k'èāndeziž.

20 ¶ Ado No'ah k'èdidlé'hi dzizlín', ako c'íl-naatl'óí k'íz-dilah.

21 Ako c'íl-naatl'óí-bi-ťo jodlań'go èi tsí'hodi'sā lańh'; ako ho níp'bal biyí' go'ne' ha ē t'agèd dziztińh'.

22 Ado Hem èi Ké'nan biže'e jilính, èi haže'e bi ē t'agèd sítin'go dziltsańh, ako tl'odi hak'iso bíl hojolne'.

23 Ado Šem in'dah Jé'fet ha beldlá'di hawosgi dasibal'go t'ańjin' yah ajiāž, ako haže'e bi-ē-t'agèd-sítin' yēni' bik'idzisti', ako bits'ańjin' hanĩngo haže'e bi-ē-tagèd-sítin'igi t'ado dziltsań' dah.

24 Ako tsí'deya yēni' bíl e'nahosdzińd, ako haye' ake'deńigi aho'ind'igi bíl běho'zín.

25 Ako azdi'nid,

Ké'nan do aji'lin' dah do, hak'iso bina'níl bi nalte' jilín' dolél.

26 Ado anaž'do'nid,

Ayoat'è èi Šem bí Jiho'vah God, ado ha'ní'di Ké'nan ha nalte' do.

27 Ayoat'è idoli'li èi Jé'fet, ako Šem bí níp'bal biyí' kè'hojit'in' do,

Ako Ké'nan èi ha nalte' dolél.

28 ¶ Ako No'ah ťoh-nahwes'kai do'bik'ijín' ťadi nezna'din do'ba'ań aśdla'din bí na'hai.

29 Ako No'ah bidiskań'do nahast'èi'di nezna'din bí na'hai ako daztsańh'.

WOLŤA'I 10.

1 Ako di'di dabiye', Šem ado Hem in'dah Jé'fet, èi'di bits'ańdo nās oci'li; ako ťoh-nahwes'kai do'bik'ijín' biye'keh ba'ndahažcińh.

2 ¶ Jé'fet biye'keh èi Go'mer, ado Mè'gag, ado Medé'ai, ado Jé'van, ado Mí'sek, in'dah Tai'ras.

3 Ado Go'mer biye'keh t'è-yah Aške'naz, ado Rifath, in'dah Togar'mah.

4 Ado Jé'van biye'keh t'è-yah Ílai'sah, ado Tar'siš, ado Kit'tim, in'dah Doda'nim.

5 Èi'di kot'é'go a'aań dadine'e bina'ie'li bikāgi kè'yah a'ťadzisdzo, t'a daji'lin'go; ado hazad bik'eh, in'dah t'a a'ħidalt'èh'igi alk'ehgo.

6 ¶ Ado Hem biye'keh èi'di Kuš, ado Mízrèm, ado Fut, in'dah Ké'nan.

7 Ado Kuš biye'keh t'èyah Ši'bah, ado Ha'vilah, ado Sab'tah, ado Ré'mah in'dah Sabti'kah; ado Ré'mah biye'keh èi di', Ši'bah in'dah Dí'dan.

8 Ado Kuş ba' yizci'ni ei Nim'rad, ei'di nahasdzan bi-kagi dineh ayoat'ei' didezlin'.

9 Ei'di Jiho'vah binal ayoat'eh nalze'hi dzizlin'; ei-banh Nim'rad nahalin Jiho'vah binal ayoat'e nalze'hi jilinh', daha'nih.

10 Ako ts'ide atseh beh holni'hi ei Be'bel, ado I'rek, ado Ak'kad in'dah Kal'neh, ei'di ke'yah Sai'nar holyeh'igi biyi'di.

11 Ei ke'yahdo As'sur holye'jin' ajiyago kin-hal'ago a'jilah, Ni'niveh holyeh'igi, ado Ri'hoboth kin-hal'ago anajidlah, ado Ke'lah.

12 Ado Ri'sen, ei Ni'niveh ado Ke'lah bita'gi sinil', ei ayoat'e kin-hal'ah.

13 Ado Mizrem ba' yizci'ni ei Lu'dim, ado A'namim, ado Le'habim, ado Naf'tuhim,

14 Ado Pathru'sim, in'dah Caslu'him, (ado Filis'tin dine'e c'izninah,) in'dah Kaf-to'rim.

15 ¶ In'dah Ke'nan ts'ide atseh ba' yizci'ni ei Sai'don, in'dah Heth;

16 Ado Ji'bus dine'e, ado E'mor dine'e, ado Gir'gas dine'e,

17 Ado Hi'va dine'e, ado Ar'ka dine'e, ado Sin dine'e,

18 Ado Ar'va dine'e, ado Ze'mar dine'e, in'dah He'math dine'e: kot'e'go di'di

t'aaltso Ke'nan ba' nehez-cinh', ado ko'dzago do'bik'-ijin' Ke'nan dine'e yeni' ei a'an dahideznah.

19 Ako Ke'nan dine'e bi na'hasdzo nidanes'anjin' ei Sai'dan in'dah Ge'rar bik'-anhgo Ge'zadi, ado Sa'dam-di, ado Gama'rahdi, ado Ad'mahdi, ado Zibo'amdi, in'dah Le'sadi.

20 Di'di t'aaltso Hem ba'alci'ni danilinh'; ba'alci'ni bit dahizd'its'a'igi bit dahdaz-dildē, ako kot'e'go bi ke'yah dahazlin'; ado kot'e'go a'an dadine'e dahazlin'.

21 ¶ Ako Sem ei bits'a'ndo I'ber dine'e dahodzizlin', ei'di Je'fet alanjin' ni'li'ni bitsi'li aldo' ba'alci'ni ba' nihezcinh'.

22 Sem ba'alci'ni ei di', I'lem, ado As'sur, ado Arpax'ad, ado Lud, in'dah E'ram.

23 Ado E'ram ba'alci'ni ei di', Uz, ado Hul, ado Gi'ther, in'dah Mes.

24 Ado Arpax'ad ba' yizci'ni ei Se'lah, ado Se'lah ba' yizci'ni ei I'bir.

25 Ako I'ber naki' biye' ba' yizcinh'; la' Pi'leg yolyeh'; t'ah nijigah yen'dan nahasdzan alc'a'-dahasdzoh'; ado bitsi'li ei Jok'tan yolyeh'.

26 Ako Jok'tan ba' nihezci'ni ei Almo'dad, ado Si'lah, ado Hezarmeveth, ado Ji'reh,

27 Ado Hado'ram, ado U'zal, ado Dik'lah,

28 Ado O'bal, ado Abí'méel, ado Sí'bah,

29 Ado O'fir, ado Ha'vilah, in'dah Jo'bab; di'di t'aaltso Jok'tan biye'keh daní'linh'.

30 Ako Mi'sah holyé'do in'dah Sí'fer holyé'jin' ké'dahat'inh, Sí'fer éi dzil at'eh ha'a'ah bic'in'go.

31 Di'di t'aaltso Šem biye'keh ba'ndahazcính', dabizad in'dah dabí ké'dayah, in'dah dabí díné'e bik'ehgo.

32 ¶ Di'di éi No'ah biye'keh ba'da'alcí'ni nās dahilci'hi adat'eh, bí díné'e bik'ehgo hane': toh-nahwes'kai do'bik'ijin' di'di t'aadzil'tso a'an dadiné'e a'dahodilyah nahasdzañ bikāgi.

WOLTA'I 11.

1 Ako nahasdzañ bikāgi t'aat'é-nit'en t'ala'i sad, in'dah ts'ide t'ala'i beh ahét-t'é'go ya'dajilti'.

2 Ado ako'dzago ha'a'ah bic'in'go jonel', ké'yah Šai'nar holyé'gi ho-nitel' bik'iznināh, ako a'kwi ké'dahojit'inh'.

3 Ado a'dahizdo'nid, Hak'go šin, bis a'dadilnił, t'ai'yisi hažo'ogo dadiltl'is, ako tse dolél yēngi joh, bis dah; ako haštl'is al'yai éi' dodah, ako joh, haštl'is t'a bí'ni a'la'jin' dijé'go haħiniyeñ'si dah bil dadziztl'in.

4 Ado anādaždo'nid, Hak'go šin, kin-hal'ago a'dadilnił, ado kin de'go ayoat'é ninez'go a'dadilnił', bilaťah éi ya'dilhił biniāgo; ado nihi'zi' ayoat'é'go a'dadilnił, ako nahasdzañ bikāgi do t'aat'é-nit'en di'diťah dah.

5 Ako Jiho'vah ha'dayah' dínēh ba'alcí'ni kin-hal'ago in'dah kin de'go ayoat'é ninez'go a'dayilāgi jidi'noł-in' biniyeh.

6 Ado Jiho'vah adi'nid, Jo'akon, dínēh éi t'ala'i danilinh', ado t'a ahét't'é'go ya'dajilti', di di'igi yandikai ako ha'at'i'hi-dah do yits'anjin' a'didalnā dah do.

7 Hak'go šin, biťahjin' ha'dadikāh ako bizad ałťa ni'dadidzil, ako do daahidits'a' dah dolél.

8 Ako Jiho'vah řahonōskād nahasdzañ bikāgi t'aat'é-nit'en ako kin-hal'ago a'dajilēh yēni' t'ado a'dajila dah.

9 Ako Bē'bel hosye, hālāh, a'kwi Jiho'vah, hazad a'an-at'é'go a'yilah éi'bañh; ado Jiho'vah nahasdzañ bikāgo t'aat'é-nit'en řahonōskād.

10 ¶ Di di'igi Šem ba'alcí'ni dahilcih'igi; Šem nezna'din bí na'haigo Arpax'ad yolyeh ba'yizcính', toh-nahwes'kai do naki na'haigo.

11 Ado Arpax'ad ba'yizcín do'bik'ijin' Šem ašdla'di nezna'din bí na'hai, éi' biyi'

dabiye' in'dah bitsi'dah ba' nihezcih'.

12 ¶ Ado Arpax'ad ta'din do'ba'an asdla' bi na'haigo Si'lah ba' yizcih'.

13 Ako Arpax'ad hina'go din'di nezna'din do'ba'an ta bi na'hai Si'lah ba' yizcih' do'bik'ijin', ako ei biyi' dabiye' in'dah bitsi'dah ba' nihezcih'.

14 ¶ Ado Si'lah ta'din bi na'haigo I'bir ba' yizcih'.

15 Ako Si'lah hina'go din'di nezna'din do'ba'an ta bi na'hai I'bir ba' yizcih' do'bik'ijin', ako ei biyi' dabiye' in'dah bitsi'dah ba' nihezcih'.

16 ¶ Ado I'bir ta'din do'ba'an din bi na'haigo Pi'leg ba' yizcih'.

17 Ako I'bir hina'go din'di nezna'din do'ba'an ta'din bi na'hai Pi'leg ba' yizcih' do'bik'ijin', ako ei biyi' dabiye' in'dah bitsi'dah ba' nihezcih'.

18 ¶ Ado Pi'leg ta'din bi na'haigo Ri'u ba' yizcih'.

19 Ako Pi'leg hina'go naki'di nezna'din do'ba'an nahast'ei bi na'hai Ri'u ba' yizcih' do'bik'ijin', ako ei biyi' dabiye' in'dah bitsi'dah ba' nihezcih'.

20 ¶ Ako Ri'u ta'din do'ba'an naki' bi na'haigo Si'rug ba' yizcih'.

21 Ado Ri'u hina'go naki'di nezna'din do'ba'an tsosts'it

bi na'hai Si'rug ba' yizcih' do'bik'ijin', ako ei biyi' dabiye' in'dah bitsi'dah ba' nihezcih'.

22 ¶ Ado Si'rug ta'din bi na'haigo Ne'hor ba' yizcih'.

23 Ado Si'rug hina'go naki'di nezna'din bi na'hai Ne'hor ba' yizcih' do'bik'ijin', ako ei biyi' dabiye' in'dah bitsi'dah ba' nihezcih'.

24 ¶ Ado Ne'hor nadin do'ba'an nahast'ei bi na'haigo Ti'rah ba' yizcih'.

25 Ado Ne'hor hina'go nezna'din do'ba'an nahast'eits'adah bi na'hai Ti'rah ba' yizcih' do'bik'ijin', ako ei biyi' dabiye' in'dah bitsi'dah ba' nihezcih'.

26 ¶ Ado Ti'rah hina'go tsosts'itdin bi na'haigo E'bram ado Ne'hor, in'dah He'ran ba' nihezcih'.

27 ¶ Ako di di'igi Ti'rah ba'alci'ni dahilci'hi at'eh: Ti'rah ba' yizci'ni ei E'bram ado Ne'hor, in'dah He'ran; ado He'ran ba' yizci'ni ei Lat.

28 Ako He'ran ei haze'e Ti'rah t'a bitseh' dadziztsanh, t'a hoh ha ke'yahdi, Ur holyeh'igi, ako ei Kal'di dine'e bi ke'yahgi.

29 Ado E'bram in'dah Ne'hor t'aji'lah hwé asdzañ hazliñ: E'bram bë asdzañ ei Se'rai yolyeh; in'dah Ne-

hor bê asdzañ ei Mil'kah yolyeh, ei biže'e Hé'ran yolyeh, t'a ei Is'kah yolyeh'igi biže'e nit'en aldo'.

30 Nidih Se'rai do atci' dah, ako ba'atci'ni at'din.

31 Ako Tí'rah ei haye' É'bram in'dah hana'li Lat, Hé'ran biye', ado haža'ad Se'rai, haye' É'bram bê asdzañ, ei'di hoł dašdikai, Ur holyeh'ido, Kaldi dine'e bi ké'yahdo, ké'yah Ké'nan holyeh'ijin' dašdikai; ako Hé'rangi jinināgo a'kwi ké'dahojit'inh'.

32 Ako Tí'rah bidiskan'do naki'di nezna'din do'ba'an ašdla' bi na'hai: ako Tí'rah Hé'rangi dadziztsañh.

WOLTA'I 12.

1 Ako Jiho'vah ei, É'bram ayidi'nd yēni, Ni ké'yahdo, in'dah nik'ei bits'a'ndo, in'dah nize'e bik'ei ei t'aaltso bits'añ jin' dahdināh, akwe'e ké'yah nididesni'li bic'in'.

2 Ado la' dine'e ayoat'ei' an'dešlił; ado nik'ijisdli do, in'dah ní'zi' ayoat'é'go a'dešlił; ado nih ak'ijidli dolēł.

3 Ado, K'e, dano'nin'igi ei'di Ših aldo', K'e, wošni' do, ado nik'é-dinih'igi ei Ših aldo' bik'é-dinišnih' do; ado nits'a'ndo nahasdzañ bikāgi a'añ dadine'e t'aaltso bik'i-dahojidli dolēł.

4 Ako É'bram dašdiyah t'a

Jiho'vah hac'in' hadzi yēni' bik'ehgo, in'dah Lat ei hoł iāž; ako É'bram ei tsosts'it-din do'ba'añ ašdla' bi na'hai-go Hé'rando dahdiyah.

5 Ado É'bram in'dah hwē asdzañ Se'rai, in'dah hatsi'li biye' Lat, in'dah Hé'rando dajit'in'igi, in'dah ha nā'nil t'aaltso bił, ké'yah Ké'nan holyé'go dašdināh; ako ké'yah Ké'nan holyé'di jinināh.

6 Ako É'bram ké'yah bi-ťahgo jinināh, Sai'kem holyeh'igo c'iznināh, ado ce'c'il sikad, Mo'reh holyeh'igo, ado r'dañ Ké'nan dine'e ei ké'yahgi ké'dahat'inh'.

7 Ako Jiho'vah ei É'bram yic'in' niyāgo adi'nid, Na'ał-c'i'ni nās not'in'go ei di ké'yah badides'ał. Ako a'kwi bikādo-nā'inin'hi a'jilah, ha niyāhigi, Jiho'vah bic'in'.

8 Ako ado dašdināh Be'thel holyé'do ha'a'āh bic'in'go dzil'igi ba jinināh, a'kwi ei ha nip'bal nižninil, e'eāhjīn'go kīn-sinil'igi ei Be'thel holyeh, ha'a'āhjīn'go kīn-sinil'igi ei É'ai holyeh: ado a'kwi bikādo-nā'inin'hi Jiho'vah bic'in' anājidlah, ado Jiho'vah bí'zi' bic'in' sozdol-zin.

9 Ako É'bram nāji'nah wo'zoñ šadiāh bic'in'go.

10 ¶ Ako ké'yahgi hodicin hazliñ; ako É'bram ké'yah I'jīpt holyé'go jinināh, a'kwi

hani'zähjîn' dah kè'hojit'in dolèl'go bînyeh; kè'yahgi t'aat'é-nit'en hodi'cind èi' bî-nina.

11 Ako ako'dzago k'adëni I'jïptgi jinèh'go hwè asdzañ Se'rai abîzdi'nid, Šil bëho'zingo k'adt, jo'akon, nih, asdza'nî ayoianolnîn'go nil'i'ni nî'liñh.

12 Ako èi' bînina ko'hodonil, I'jïpt dine'e daniłtsaño, Di hwè asdzañ lañ' dadido-nil', ako ših t'é'yah dašidiyoł-hèl' nîdih nih t'é'yah nîdan-didol'hèl.

13 Ako na'noškāñh, Hadë-zî nišlñh', dîni' dolèl, ako nî'nilt'āh šadajoba' do, in'dah nî'nilt'āh šiyi'-sizi'ni hî-nā do.

14 Ako ako'dzago È'bram èi I'jïptgi jinînāgo I'jïpt dine'e hwè asdzañ dayiłtsaño go t'ai'yisi bîl jîzo'ni.

15 Ako Fero bikēden nî-dant'āhîgi daholtsaño, Fero, Asdza'nî nîzo'ni le', dani-go yildahol'ne'; ako asdza'nî yēni' Fero bî kin go'ne' hoł yah' akai.

16 Ako honilt'āh È'bram bik'ihojidliħ', ako dibe hwè holoñ in'dah bëgaši dah, ado te'li bikañ'in' dah, ado dine nā'nil dah, in'dah asdza'nî nā'nil dah, ado te'li ba'adi dah, in'dah liñ-bigañ-daask'-itigi dah, di'di jît'inħ'.

17 Ako Jiho'vah èi nałniñh

bîdzi'li Fero yeh ałiyilah, in'dah dabik'ei'igi aldo', hālah, Se'rai èi È'bram bè asdzañ'igi bînina.

18 Ako Fero azdi'nid, È'bram bic'in Hak'go, bîzdi'nidgo haniyah, Di'sañ' hasinila? Ha'at'é'gošañ' t'ado šiłhwiniłne' dah, di'di ni asdzañ at'é le'?

19 Ha'at'é'gošañ', Ši dëzi at'é dîni'go, bînina sè asdzañ da' ašla do nit'en? k'adt ni asdzañ bîl dahdiāšgo no'wehjiñ' yō'aninèh.

20 Ako Fero ho dine'e beh abîzdi'nidgo: ako È'bram in'dah hwè asdzañ, in'dah jît'in'igi bîl yo'adahoznes-kād.

WOLĀ'I 13.

1 Ako È'bram, kè'yah, I'jïpt holyeh'ido c'iznînah, hoh in'dah hwè asdzañ, in'dah Lat aldo', ado t'aaltso bîl dašdinah, kè'yah Šadiāh holyeh'igo.

2 Ako È'bram èi t'ai'yisi ajit'inħ', bëgaši beh, ado bès-lîgai' dah, in'dah o'lah dah.

3 Ado jonèl, kè'yah Šadiāh holyeh'igi bîts'añdo, Be'thel holyè'jin', atseh ho nip'bal sinil yēngi, Be'thel holyeh'igi ado È'ai holyeh'igi bîta'gi.

4 Atseh bikādo-nā'imîñ'hi a'jila yēngi; ado a'kwi È'

bram sozdolzin Jiho'vah jo-
zi'go bic'in'.

5 Ako Lat aldo' É'bram bíl
nijikai'igi, bí díbe holoñ ado
biliñ dah, in'dah bí níp'bal
dah.

6 Ako ké'yah éi do ho'gah
dah, t'a'la' ké'dahojit'in'go,
t'oahayu'i dajit'in'h' éi' bini-
na; do t'a'la' ké'dahojit'in'
le' at'é' dah.

7 Ako É'bram ba'nda'ník-
kádi ado Lat ba'nda'nílkádi
aldo' ahinádijah; ado Ké'nan
dine'e in'dah Pí'rez dine'e éi
ké'yahigi yiyi' ké'dahat'in'h'
ní'teñ.

8 Ado É'bram éi Lat ayi-
di'nid, T'ado ahinádiltli'í do-
lél, ado níha nída'nílkádi al-
do' t'ado ahinádadiltli'í dolél,
ako na'noškāñh, t'a'la' dani-
dlin'h', éi' beh at'éh.

9 Joh, ké'yah adahwis'āgo
ní' níkin'h', síts'a-ninēh, t'a
níh ní ní'zínjīh dahdineh,
na'noškāñh, níšnājīh dah-
dinināgo, síh nístl'ajīh dah-
didešněl; níh nístl'ajīh dah-
dinināgo, síh níšnājīh dahdi-
dešněl'.

10 Ako Lat aji'galgo Jor'-
dan ho-nítelgi t'aat'é toh
holoñgo dziłtsañh, Jiho'vah
t'ahdo Sa'dam in'dah Ga-
mar'rah ił'diñd dah yeñdañ,
Jiho'vah bí da'ak'eh nahalin,
ké'yah I'jīpt nahalin, Zo'ar
holyeh'igi bic'in' joğa'li gi-
at'é'go.

11 Ako Lat ho-nítelgi Jor'-
dan bic'in'go a'dazdét'an'h':
ado Lat ha'a'ahjiñ' dašdi-
nah; ako ako'dzago alts'až-
nínāh.

12 Ado É'bram éi ké'yah
Ké'nan holyeh'igi ké'hojít-
t'in'h', Lat éi ho-nítelgi kíñ-
hal'ahīgi ké'hojít'in'h', ado
Sa'dam bic'in'go ho níp'bal
nížnínil.

13 Nídiñ Sa'dam díne'e t'é-
yah Jiho'vah bínał bañhīgi
adají't'eh, in'dah t'ai'yisi bañ-
hīgi adani'ti dajil'in'h'.

14 ¶ Ako Jiho'vah éi É'-
bram ayidi'nid, Lat hats'añ
dahdinā do'bik'ijiñ', Kodo
dí'gał na'hokōñsjīhgo dīniñ',
in'dah šadiāhjīhgo, in'dah
ha'a'ahjīhgo, in'dah e'e'ah-
jīhgo:

15 Ké'yah t'aat'é yiniñ'igi
éi nadídeš'āl, na'alci'ni holā-
go nās dahilci'hi aldo' dabih
dolél.

16 Ako na'alci'ni nās dahil-
ci'hi ní' bílěz nahalingo
adešlil, ako díneh hai'-dah
ní' bílěz yiyił'ta'go, ako aldo'
na'alci'ni nās dahilci'hi yi-
dol'tah.

17 Dahdināh, ako ké'yah
nasé'go ha'dināh, ado nani'-
go aldo' ha'dināh, di ké'yah
na'dídeš'āl, éi'bañh.

18 Ako ādo É'bram ho
níp'bal níždinil'go dašdinah
ho-nítel Mam'ri holyeh'igi
ké'hojít'in'h', ce'c'il holon'igi

biyí'; ako a'kwi Jiho'vah bí-c'in' bikádo-ná'inín'hi anā-jidlah.

WOLŤA'I 14.

1 Ado ako'dzago t'aadzil'tso t'ah dajinā yendañ, Am'rifel éi Šai'nar dīne'e bīnant'a'i, ado E'riok éi Ellé'sar dīne'e bīnant'a'i, ado Cederlé'omer éi I'lam bīnant'a'i, in'dah Tai'dal éi Go'yim dīne'e bīnant'a'i.

2 Di'di bíl alk'ijijē; Bí'rah éi Sa'dam bīnant'a'i, ado Bir'sah éi Gamar'rah bīnant'a'i, ado Šai'nab éi Ad'mah bīnant'a'i, ado Šimí'bir éi Zibo'im bīnant'a'i, in'dah Bí'lah bīnant'a'i, éi k'adt Zo'ar holyeh.

3 Di'di t'aaltso Sid'dim ho-nītelgi ahīdziznāh ado alc'odadzistní', ako a'kwi k'adt A'sinh Be'ek'īdt holyeh'.

4 Nakits'adah na'haijin' Cederlé'omer bik'eh dahojit'in'go niholžiz; ako fats'adah na'hai éi' biyí' do bik'eh dahojit'in' dah dzizlin'.

5 Ado dints'adah na'haigo ako Cederlé'omer in'dah la'anant'a'i dajil'ini bíl dažnī'bā, ako Ri'fēm dīne'e, Aš'teroth-Karné'im holyé'gi, ado Zu'zim dīne'e Hem holyé'gi, in'dah I'mim dīne'e Šé'veh-Kí'riathēm holyé'gi, éi t'aaltso yik'eh-dadesdlin'.

6 Ado Hor dīne'e bíl dzil' Si'er yolyeh'igi éi bañh yik'eh-nādadesdlin', El-Pé'ranjin', éi'di ké'yah bí do-nadah'igi bibañh'gi.

7 Ado nat'ān' En-Miš'patjin' (a'kwi Ké'des aldo' holyeh,) nādažnī'bāgo A'milek dīne'e bí ké'yah yik'eh-nādadesdlin', ado A'mor dīne'e, Ha'zazon-Té'mar holyeh ké'dahojit'ini yik'eh-nādadesdlin'.

8 Ado Sa'dam bīnant'a'i, ado Gamar'rah bīnant'a'i, ado Ad'mah bīnant'a'i, ado Sibo'im bīnant'a'i, in'dah Bí'lah (éi Zo'ar aldo' holyeh) bīnant'a'i, di'di t'aadzil'tso hac'in' ní'dadibā, ako Sid'dim ho-nītelgi alk'ijijē.

9 Cederlé'omer, I'lam bīnant'a'i, ado Go'yim bīnant'a'i Tai'dal, ado Šai'nar dīne'e bīnant'a'i Am'rifel, in'dah Ellé'sar bīnant'a'i E'riok, di'di t'aaltso bílgo; lahdeñ bīnant'a'i diñ, in'dah lahdeñ bīnant'a'i ašdla'go bíl alk'ijijē.

10 Ako Sid'dim ho-nītelgi lé'jin-dijé'igi beh nahodits'on' t'oahayui, ako Sa'dam dīne'e bīnant'a'i, in'dah Gamar'rah dīne'e bīnant'a'i dažnécéh'go a'kwi naažnī'dē; ní'dahasdzi'igi éi dzilgo yo'ahēžjē.

11 Ako Sa'dam in'dah Gamar'rah dajit'in' yēni', ado

dahac'yañ' yēnī' ałtso dēis-
nah ako ana'nah.

12 Ako Ē'bram bītsi'li yē-
nī' biye' Lat ēi aldo' Sa-
damgi kē'hojit'in nīt'eñ, hoh
ado jit'in'igi t'a yil dahas-
nāh.

13 ¶ Ako la' yisda'-jiyāgo,
Ē'bram, Hi'bru dīneh jīlin'-
igi ba jil'wodtgo ado bīł ho-
jolne'; ēi Mam're holyeh'igi,
bī ce'c'il nazkāđigi kē'hojit-
t'in'go, ēi A'mor dīne'e jilīnh,
Eš'kal bī'nai, ado Ēner bī'-
nai, di'di kojilt'eh'igi ēi Ē'-
bram dahac'o'ni a'jilah.

14 Ako Ē'bram hatsi'li yē-
nī' biye' bī'disnāgo jī'nigo
ha na'nīł dez'la yēdaho'sin-
igi, hağan'gi danēyañh'igi,
ēi'di tādī nezna'din do'ba'añ
tsēbits'adah yilt'e'go c'iz-
nīēz, ako Dan holyeh'idi bīz-
nīñāh.

15 Ako tl'ēgo ha na'nīł'igi
ałts'añjīñ' ałts'ajinah', ako
bīk'iznībāgo bīł alk'ijijē;
ako bīk'eh-dazdesdliñ'; in'-
dah la' Ho'bah holyeh'igi
a'dazneskād, ēi Damas'kus-
do nīstl'a'jigo.

16 Ako nalye'hi t'aałtso
nī'dadzisgīñ', ado hatsi'li yē-
nī' biye' Lat aldo', bī nalye'-
hi do', ado asdza'ni do', in'-
dah dīneh do'.

17 ¶ Cederlē'omer nat'ani
yil nakai yēnī' yiyi'gāñhdeñ
ñijodał'go do'bīk'ijīñ', Sa'-
dam bīnant'a'i hadah niyah,

Sē'veh ho'-ñifēłgi, ēi nat'ani
bī ho'-ñifēł holyeh.

18 Ako Sē'lem bīnant'a'i,
Melki'zidek bāh in'dah c'il-
naatl'oī-bī-fo yil dē'inlah;
ako ēi God alāhgo ayoat'ēi'
yic'in' nā'ilniñ'hi jīlinh'.

19 Ado yik'i sodolzīn'go
adī'nid, God a'lāhgo ayoat'ēi',
ya'dilhil in'dah nahasdzañ
bī nīlinigi Ē'bram bīk'i so-
dīl'zīn.

20 Ako God a'lāhgo ayoat'-
ēi' beh baha'ni' do, nē ena'i
nī'lak'e yī'nīłgo bañh. Ako
yīsnañ'igi la' hainī'nīł.

21 Ado Sa'dam bīnant'a'i
Ē'bram ayīdī'nid, Yīsnañ'igi
šanīnīł' in'dah nalye'hi ēi t'a
nī dolēł.

22 Ako Ē'bram ēi Sa'dam
bīnant'a'i ayīdī'nid, Jīho'vah
God alāhgo ayoat'ēi' ya'dil-
hil in'dah nahasdzañ bī nī-
lin'igi bīc'in' de'go dahdīdis-
nī'.

23 Beh-na'alka'di in'dah ke'-
tl'oł ado ha'at'i dah nih'-
igi do nīts'añ nī'došlēł at'e'
dah, hālah, Ē'bram ajīt'in'go
a'hošlah, didī'nīł, ēi'bañh.

24 Tsīłkēi dayiyañ'igi t'ē-
yah, ado dīneh sīł naskai'igi
dēisnañ'igi do', Ē'ner in'dah
Eš'kal, in'dah Mam're; ēi
dabī'ni t'a bīh nī'dayilah'.

WOLTA'I 15.

1 Di'di bīk'ijīñ' Jīho'vah
bīzad Ē'bram bīł a'dza, ako

anih, T'ado nilhoye'i E'bram: Sih, ni nage' nishlinh', in'dah sih t'ai'yisi alahgo naahalyani nishlinh.

2 Ako E'bram azdi'nid, Bo'honishi'hi Jihovah ha'at'isha' sadilel? si ni nilin'go sa'alci'ni at'din, ako di Elli'zer Damas'kusdo'igi ei sagan' t'aat'e bi dol'e li at'eh.

3 Ado E'bram adi'nid, Jo'akon, alci'ni t'ado seni'nildah: ado jo'akon, sagan'gi yizein'igi ei se-holo'ni bi dol'e.

4 Ado jo'akon, Jihovah bizad ha nanadza'go anadi'nih, Di'di do bi' dah do; la' niyi'do hadoga'li ei bi dol'e.

5 Ado hol' c'ina'azgo ahalnih, Ya'dilhil' biyi' de'go k'adt diniin' ado son' yinif'a bininil'ango yinif'a'dan: akot'e'go na'alci'ni nas dahilcih'go ako'ne'lan' dol'e.

6 Ako Jihovah jodlanh'; ako banhigiat'e-hanh-at'din-go hac'in' yiyi'fa'.

7 Ako ahodi'nid, Sih, Jihovah ast'inh, Ur.ei Kal'di dine'e bi ke'yahden c'inihiniezh, di ke'yahigi na'dides'al'go ni' dol'e biniyeh.

8 Ado azdi'nid, Bo'honishi'hi Jihovah, ha'at'e'gošan' di si dol'e li sil behozin do?

9 Ako ana'hodo'nid, Begasi ba'adi fa bina'haiigi, in'dah tli'zi ba'adi fa bina'haiigi do, de'nasts'a fa bina'haiigi do,

hasbi'di do, hasbi'di-igai bi ya'zi do sandidi'nil.

10 Ado di di'igi t'aaltso hazniezh, ako alni'den alts'ayizgiz ado alts'anjin' niyiznil; tsi'diigi t'e'yah t'ado alts'a-yizgiz' dah.

11 Ako nidat'a'i atsin' siniljin' ana'jahgo, E'bram yo' ane'nika'.

12 ¶ Ako jo'honaai k'aden igahgo E'bram t'ai'yisi ho'dilgaz; ako to baha'dzitgo hak'i caholhel'.

13 Ako E'bram ahozdi'nid, K'adt nil behozin ei na'alci'ni nas dahilcih'igi do e'dahosingi, ke'yah do dabi'h'igi biyi'di dineh bandajilnis' do; ado din'di nezna'din na'haijin' t'a daha'zakah ba'ndajilnis' dol'e.

14 Ako ei dine'e bi na'nildajilinh' dol'e'igi ei sih ban'dest'inl: ado bik'ijin' t'ai'yisi dajit'in'go c'ihizdone'.

15 Ako hozon'go danifa yeni' bic'in' dinał, ako ya'at'eh'go hasintihgo leh ni'di-dol'e.

16 Nidih din'di sanaogan'go kwe'e nina'hidokah: halah, A'mor dine'e bi banhigiat'e' t'ahdo hadebinhdañ, ei'banh.

17 Ado ako'dzago jo'honaai iyago ako caholhel, ado jo'akon, kon'-bi-lit ado honoyel' diltli' atsin' alts'anjin' sinil'igi bita' go'ne' eldoh'.

18 T'a èi bìjìndañ Jìho'vah aha'nìhot'ah È'bram yìl a'yilah, ako anih, Na'alcini nās dahilcih'igi di kè'yah badi'nianh, I'jìpt tòh-nì'liñ'do Ufrè'tiz tòh-nì'liñ'jin'.

19 Kè'nì dìnè'e, ado Kè'niz dìnè'e. Ado Kad'mon dìnè'e,

20 Ado Heth dìnè'e, ado Pe'rìz dìnè'e, ado Rì'feim dìnè'e,

21 Ado A'mor dìnè'e, ado Kè'nan dìnè'e, ado Gir'gās dìnè'e in'dah Jì'bas dìnè'e, di t'aaltso dabì kè'yah.

WOLTA'I 16.

1 Ako È'bram bè asdzañ Se'rai do ałci' dah : ako I'jìptdeñ asdza'ni ho nala'i èi Hè'gar yolyeh'.

2 Ako Serai èi È'bram ayidì'nid, Jo'akon, Jìho'vah do ašci'go ašo'sin : na'noškañh, šì nala'i bìl na'nìās do, ako dats'i ša'alcini hodolèl. Ako È'bram èi Serai bizad k'eh-go a'dzidzah.

3 Ado È'bram èi Kè'nan kè'yah biyí' kè'hojit'in'go neznā na'hai, ado bìk'ijin' È'bram bè asdzañ Serai bì nala'i Hè'gar, I'jìpt dìnèh, ha hastin È'bram bažnìtiñh bè asdzañ dogo.

4 Ako Hè'gar bažniyah, ako Hè'gar i'nìltsānd : ado iznìltsānd'go ha' aždèl'in'go ako ho nant'a'i do hoł nì'liñ' dah.

5 Ado Serai èi È'bram ayidì'nid, Šic'in' nahwi'nan'igi ba'ninadi'tliš : šì nala'i na'nìlitiñh ; ako i'nìltsāndgo ha adèl'in' ako do bìl nìšlìñ' dah se'liñ : Jìho'vah èi nìhita'gi bèhaz'ani ya'n'dot'inl.

6 Nìdih È'bram èi Serai ayidì'nid, Jo'akon, nì nala'i nì'lak'ègi holoñ ; t'a nih nì nì'zinigi ahodì'lil. Ako Serai atìhał'in'go bits'añ yo'ajolwodt.

7 ¶ Ako Jìho'vah bì diyin-nala'i halgai donaadah'igi, tòh-ha'lin'igih hak'i-niyah, Surgo atin bì'gahgi.

8 Ako ahodì'nid, Serai bì nala'i Hè'gar hādeñsañ naninah, ado hagošañ dé'yah nì nì'zin? ako aždì'nid, Serai šinant'a'i bits'añ yo'is-wodt.

9 Ako Jìho'vah bì diyin nala'i ahodì'nid, Nìnant'a'i bic'in' nìdìdāh, bì nala'i nāndlèh ;

10 Ako Jìho'vah bì diyin-nala'i ahodì'nid, Na'alcini nās dahilci'hi t'oahayui adeslìl, do joł'ta' anè'lañ' dah dolèl.

11 Ado Jìho'vah bì diyin-nala'i ahodì'nid, Jo'akon, yì'nìltsañh' ako aški dılcił, ako Īs'mèl beh yidì'ził ; hālah, nic'in' nahwi'nan'igi èi Jìho'vah bìl bèho'zin, èi'bañh.

12 Ado țeli ałcingo nağai' nahalìngo yìtagā do ; dìnèh

t'aaltso beh ena'i do, ado di-neh t'aaltso yeh ena'i n'lin' do; ako hak'iso bitahgo k'e-hojit'in' dolèl.

13 Ako Jiho'vah hac'in' hadzi yēni, God o'i'ni bizdi'nid, hálah, azdi'nid, Da' so'i-nigis shi aldo' kwe'e bic'in' des'in'?

14 Ei'banh toh ha'lin' yēni' ei Bir-lahé'ai-roi wosye'; ako ei Ké'des' ado Bi'rad bita'gi.

15 ¶ Ado E'bram biye', Hé'gar ha' yiscinh; ako E'bram biye' Hé'gar yiscin' yēni' bi'zi' Is'mel yeh yi'zi'.

16 Ako E'bram ei tsébi'din do'ba'an hastan bi na'haigo, Hé'gar, Is'mel, E'bram ya' yizcin' yendañ.

WOLTA'I 17.

1 Ako E'bram nahast'ei'din do'ba'an nahast'ei' bi na'hai-go Jiho'vah niyah E'bram yic'in' ado adi'nid, God-T'aaltso-Yinel'ani ei nishlinh'; sinañ naninah ado ledol'te'go ant'eh.

2 Ado Shi alhadet'ah nil adeshil, ako t'ai'yisi toahonohyu'igo k'eandolzis.

3 Ako E'bram nijin' tsi'ya j'nesjol: ado God hac'in' yalti' ako anih,

4 Joh, Shi t'eyah alhadet'ah ni nil as'lah, ako t'oahayui al'an dadine'e bize'e n'lin' dolèl.

5 Ado aldo' E'bram ei do na'inilye' dah do, ako E'braham yinilye' do; hálah, t'oahayui al'an dadine'e bize'e a'nishlah, ei' beh at'eh.

6 Ako na'alcini nas dahilcih'igi t'oahayuigo adeshil, ado nits'ando al'an dadine'e adeshil, ado nidant'a'i nits'ando hodolèl.

7 Ado t'ai'yisi bidzilgo alhadet'ah adeshil, Shi, ni do' nihita'gi, ado nik'ijin' na'alcini nas dahilcih'igi aldo' bil, alhadet'anh hol'ago i'ti' do, nih, ni God nishlin' do, ado nik'ijin' na'alcini nas dahilcih'igi aldo'.

8 Ado k'eyah, de'eyo'ni nishlin'go biyi' k'hot'in'igi na'dides'al, Ké'nan k'eyah t'at'e-nit'en, ado nik'ijin' na'alcini nas dahilcih'igi hol'ago dabi do, ado bi God nishlin' dolèl.

9 ¶ Ako God ei E'braham ayidi'nid, Di'banh na'nihoni'ani bik'ehgo naninah, nih ado nik'ijin' na'alcini nas dahilci'hi.

10 Di'di Shi beh na'nihoni'ani ei nihita'gi as'lai at'eh, ako nih baaholyan' do, ado nik'ijin' na'alcini nas dahilcih'igi; nihitahgi asikeh t'aaltso banh ni'dahinotgis dolèl.

11 Nih akai'gi banh ahah ni'dahinotgis dolèl; ako nihah'nihonian'igi ei beh beho'-

zîn do, nihiṭa'gi, Ših in'dah niḥ do'.

12 Ako nihiṭahgi hodižcin'-do tsēbi yiskaŋ'go bañh na'-hinilgīs do, dīneh t'aaltso bada'alcini nās dahīlcih'go, akot'ēdo nihiḡan biyī' yīžcin'īgi do, nāna ado de'eyo'-ni do nihi'nīlcin'īgi, bēso bik'eh nihi'nīnīlīgi ałdo'.

13 Naḡan biyī' yīžcin'īgi ado ni bēso bik'eh nihi nī'nīlīgi ałdo', di'di t'ai'yisi bañh ni'dahīnołgīs do: ako niha'nīhonian'īgi nihiṭsin' biyī'di ēi hol'āgo nihonīāni at'ē dolēl.

14 Ado dīneh biye' la' do-haṅh-na'hīnešgīž'īgi, hakai'gi do-haṅh-na'hīnešgīž'īgi, ēi dīneh bī dīne'e bīts'aṅdo dazdotsał; beh-a'nīhonian'īgi k'īžnīnīž, ēi' bīnina.

15 ¶ Ako God ēi Ē'braham ayīdi'nid, Joh, Serai nē asdzaṅ do Serai beh na'hwidī'jīł dah, ako k'adt ha'žī' ēi Sarah dolēl.

16 Hak'ijīsdli' do ado niye' na'idolcił: aou, t'aani hak'ijīsdli' do ado ał'aṅ da-dīne'e bīmah jīdolēl; dīneh bīndant'a'i hats'aṅdo hodo-lēl.

17 Ako Ē'braham jī'nešjol-go anjīdlōh, ado t'a hayī'idi aždī'nid, Da' nezna'din ho na'haigoš awē ha'docił? Da' Sarahiš ēi nahast'ēi'din bī na'haigo adolcił?

18 Ado Ē'braham ēi God ayīdi'nid, Īs'mēl ēi nīnał hīnā lānāh nī'sin.

19 Ako God adi'nid, T'aani Sarah nē asdzaṅ ēi niye' na'idolcił; ado ēi Ai'zik beh yīdi'zil: ako ēi bīdzil'go ba'nīhodes'ał, ēi'di hol'āgo ha'nīhonīāni at'ē' do, ado hak'ijīn' ha'alcini nās dahīlci'hi ałdo'.

20 Ado Īs'mēl t'ēyah ba'nīdise'tsaṅ; Jo'akon, hak'ī sodeszīn', ado nās dahīlcihgo adešlīł, ado ēi bīts'aṅdo k'ē-aṅdolžīs; t'a ake'ego nīdan-t'a'īgi nakits'adahgo ba' do-cił, ado ayoat'ēi' dīne'e a'ho-dešlīł.

21 Nīdih Ai'zik t'ēyah bīł aha'nīhodes't'ał, ēi kodo la' na'haigo Sarah na'idolcił.

22 ¶ Ako ał'cīn' yajīł'ti'yēnī' ādzi'sīnd, ado God de'go dah'n'didzah Ē'braham bīts'aṅ.

23 Ako God ahodi'nidgo t'a ēi bījīñh Ē'braham aji't'īnd; hayē' Īs'mēl nīž'dīlīñh, ado t'aaltso haḡan biyī' nīdahāžcin'īgi, ado ha bēso bik'e nīžnīnīlīgi, ado t'aaltso Ē'braham bī dīne'e; di t'aaltso dabikai'gi bañh ni'dahīnešgīž.

24 Ako i'daṅ Ē'braham nahast'ēi'din do'ba'aṅ nahast'ēi bī na'haigo hakai'gi haṅh na'hīnešgīž.

25 Ako hayē' Īs'mēl t'ēyah

tats'adah bí na'haigo hakai'-gi hañh na'hînesgîz.

26 T'a êi bijîndañ Ê'braham hañh na'hînesgîz, ado haye' Ís'mèl aldo'.

27 Ado bí dîneh t'aaltso, hağan biyî' ní'dahažcîn'îgi dah, ado lahdên bêso bik'e nîdziznîl'îgi, êi'di t'aaltso hoł bañh ní'dahînesgîz.

WOLTA'Í 18.

1 Ako Jiho'vah ha niyah Mamri ho'-nîfélgi, ce'c'il biyāgi, jin'go, ts'ide honigai'go, ho nîp'bal bí c'êatingi dźîzdāgo.

2 Ado dašdî'gal, nî'teñ, jo'akon, dîneh řago hwi'gahgi na'ziñh: ado džiłtsañ'go nîp'bal bí c'êařîndo dašdilwodt, ako bidaš-niyāgo ní'jin' ya a'dzidzah.

3 Ado aždî'nid, Bo'honišni'hi, nił nišliñ'go, na'noškañh, t'ado nihi na'ái bits'añ dahohkāhi:

4 Toh la' dokał dats'i nihike beh řadadohgîs biniyeh, na'noškañh, ado di ce'c'il biyāgi hādałyiñ'.

5 Ado c'iyāñ la' niha ní'di-deškał, danihijêih beh bidzil' do; a'kohgo in'dah dahnādi-dohkāh: di' biniyeh ni na'ái ba nohkai. Lañ'añ, t'a adinîh'igo ant'îñh dahodi'nid.

6 Ado Ê'braham ho nîp'bal biyî' go'ne' Sarah bic'îñ' yah ajalwodt ako abîzdi'nid, T'a

hah'go ak'an řadi hanakāh-go tāonih' ado nanîskadi anlêh.

7 Ado Ê'braham ha bêgaši nakaigo jilwodt, ako bêgaši yaž ya'at'êhgo dît'o'diigi nažniłtiñh ako êi tsîłkenh yêniłtiñh; ado t'ahhāgo nêis'ah.

8 Ado apbe'nisk'îñh ado apbe' ado bêgaši yaž nadzîs-ah yêni' bic'îñ' nîdzizkañh, ado bi'gahgi dziziñ'go tsin biyāgi da'jin'yañ.

9 ¶ Ako adahodi'nid, Hain'šan' Sarah nê asdzañ? ako aždî'nid, Joh, nîp'bal biyî' go'ne'.

10 Ako anādo'nid, Ba'hol-zižgo t'aani na na'dešdał; jo'akon, nê asdzañ a'kohgo aški yidołcił'. Ako êi Sarah hane'jin', nîp'bal bí c'êařîndên yidizts'añ.

11 Ako Ê'braham in'dah Sarah t'aji'lah t'a hažo'ó ho'niřih, ako Sarah êi asdza'nî nîdadlêh'îgi do nîjidlêh' dah dzîzliñ'.

12 Êi'bañh Sarah t'a hayî'idi bajodlôh ako ajinîh, Da'sîh hasîstîh do'bîk'îjin' sîł na'honé'ni do, řa hastin, ři mant'a'í aldo' hastîhgo?

13 Ako Jiho'vah êi Ê'braham ayidi'nid, Ha'at'îsañ' Sarah yeïdlôh ado ajinîh, Da' t'aani hasîstîhgôs awê řê hodolêł?

14 Da' ha'at'î-dāhîs Jiho'-

vah c'è il'inh'? Akwe'e ní-holzižgo na na'dešdał ako Sarah biyaž hodolėl.

15 Ako Sarah, Do yišdlöh dah, jidi'nid, ako nažnił'in; Hálah, nidzil'dzit, ei'banh. Ako adi'nid, Dodah, t'aani yi'dlöh.

16 ¶ Ako dıneh nidij'e'go Sa'dam yic'in'go dadėin': ako E'braham t'a ayı'diji' bil ni'ji'kai.

17 Ako Jiho'vah adi'nid, da' bandisdzāigis E'braham bits'añ ni'dideš'inł'?

18 Joh, E'braham t'aani ayoat'ei ado t'ai'yisi bidzi'li dıne'e dolėl, ado nahasdzañ bikāgi a'añ dadine'e t'aaltso hanh bil dahožon' dolėl.

19 Hwé'hasin ba'alcini yinotiñł' do, ado hak'ijin' han gan biyi' k'e'dahat'ındoh'igi t'aaltso, ado Jiho'vah yik'ehgo dadokāh, ado k'ehz'dongo bandajit'in' do; a'kohgo Jiho'vah yeidinian yėni' E'braham ya' idolił.

20 Ado Jiho'vah adi'nid, Sa'dam in'dah Gamar'rah bicah' t'ai'yisi dits'a', ado t'ai'yisi banhigi adajit'e' ei'banh,

21 K'adt akwi'ya de'sał in'dah dıneš'inł, t'a dats'i cah disets'añ'igi at'e'go adāt'ınd; doda'go t'eyah ako ei sıl bė'hodoziñł.

22 ¶ Ako dıneh hats'añjin' naz'yizgo Sa'dam yic'in'go

iāž; ako E'braham t'eyah Jiho'vah t'ahdi nidih yic'in' siziñh';

23 Ako E'braham aha'ni-jin' hac'in' niniyāgo adi'nid, Da' a'at'e'-banh-a'dadinigis banhigi adat'eh'igi t'a bil adi'dinł?

24 Di kin-hal'ahigi biyi'gi ašdla'din dıneh a'at'e'-banh-a'dadin'igi holoñdañsañ, t'a dats'i bil adi'dinł, ado ašdla'din dıneh a'at'e'-banh-a'dadin'igi dats'i binina do adi'dinł dah?

25 A'at'e'-banh-a'dadin'igi banhigi adat'eh'igi bil adi'dinł dodah, do akoneh at'e' dah; ado a'at'e'-banh-a'dadin'igi banhigi adat'eh'igi t'a bil ahełt'e'go a'bididolnił dodah, do akoneh at'e' dah, Nahasdzañ bikāgi t'aat'e-nit'eñ a'nahwiāhi da' doš k'ehz'don a'donił dah?

26 Ado Jiho'vah adi'nid, Sa'dam kin-hal'ahigi biyi'gi ašdla'dingo a'at'e'-banh-a'dadin'igi bik'i-niyāgo kin-hal'ahigi do a'dešdiñł dah ei dabinina.

27 Ako E'braham hac'in' hadzigo ahodi'nid, Jo'akon, k'adt t'a sıl s'nik'ehgo Bohonišni'hi bic'in' hahasdzı, a'zañ lėž in'dah lėš-c'i t'eyah nišlin' nidih.

28 Ašdla'din a'at'e'-banh-a'dadin'igi dolėł'jin', ašdla' at'dingoñsañ: Da' ašdla' at'din-

gōs kīn-hal'āhigi t'aat'è adil'-
diñł? Ako aźdi'nid, Diz'din
do'ba'añ aśdla' bik'i-niyāgo
lañh' do kīn-hal'āhigi a'deś-
diñł danih.

29 Ado hac'in' hadzigo anā-
hodo'nid, Diz'din bik'i-niyā-
gośaň'? Ako ahodi'nid, Diz'-
dingo bīnina do a'deśdiñł
dah.

30 Ako anābīzdo'nid, T'a-
šoň'di, ho'n'idi Bo'holni'hi
t'ado do bīł hald'ni, ako ha-
nādesdzh: Tā'din bik'i-niyā-
gośaň'? Ako anāhodo'nid,
Tā'din bik'i-niyāgo do oś'-
diñł at'è dah.

31 Ako aźdi'nid, Jo'akon,
k'adt t'a śih śi'nik'ehgo Bo'-
holni'hi bic'in' hahasdzī: na-
din'go bik'i-niyāgośaň'? Ako
anādo'nid, Nadin'go bīnina
do oś'diñł at'è dah.

32 Ado anaźdo'nid, T'ašoň'-
di ho'n'idi Bo'holni'hi t'ado
do bīł hald'ni ako t'alah'adi
hanadesdzh: akwe'e neznā-
go bik'i-niyāgośaň': ako ana-
do'nid, Neznāgo bīnina do
oś'diñł at'è dah.

33 Ado E'braham alsto' bīł
ahīł nahodzisne'go Jiho'vah
dahn'didzah: ado E'braham
bağan'di dahn'didzah.

WOLŤA'I 19.

1 Ado i'i'āngo diyin-nal'a'i
Sa'damgi ni'āz; ako Sa'dam
bī na'astl'in bī c'eaťingī Lat
dzīdzah: ako Lat yiyiľsaňh

ado nādi'na'go yidah-niyah,
ako ni'jin' haniñ beh ya a'-
dzīdzah.

2 Ado aźdi'nid, Jo'akon, Bo'-
honiśni'hi, na'nihośkaňh, ni-
hi nal'a'i bağan go'ne yah
oh'ās nihiķē řadohgīs, ado
ř'a a'kwi nihidolkaľ, ako yis-
kaňgo ř'ai'yisi abīndaň ni'-
didoht'aś, ako in'dah dahnā-
didoht'aś. Ako t'ala' anih,
Dodah, t'l'è bi'gah kīn-řahgo
nēt'aś dolēł.

3 Ako ř'ai'yisi na'dzoskan-
go in'dah hağan go'ne' hac'-
in' yah iāz; ako adadzi'siñđ
in'dah bāh di'koňś-t'a-at'-
din-alya'igi ba ajilah, ako yi-
yi'yaň.

4 Nīdih t'ahdo jinfēsgo Sa'-
dam kīn-řahdeň dīneh ha-
dastihīgi in'dah a'nid-nīda-
ka'i'igi aldo' t'aaltso da'nīč'-
iśiden kīn bīnāgi a'la-siliñ' :

5 Ako Lat, Hak'go, dēyīdi'-
nid ado a'dahanih, Hādiśaň'
dīneh k'adt hi'linjin'go nā-
naāzīgi, nihič'in' c'iniēs ako
bē'dahodilziñł bīniyeh.

6 Ako Lat c'eaťinjin' yic'in'
c'iniyāgo akēdeň da'di'nīł-
kalgo,

7 Ako aźdi'nid, Sīk'iso, ni'-
danihośkaňh, t'ado akot'ē'go
baňhīgi a'dahni'li.

8 K'adt Jo'akon, naki' sītsi'
t'ahdo dīneh yē'ho'siñđ dah;
na'nihośkaňh, śi'ni' nihič'in'
c'ides'is, ado t'a nihi dano-
sīn'īgi a'dadolil: ako di di-

neh'igi èi t'ado a'dadoli'li dah; hálah, šagan go'ne' yah iáz, èi' beh at'eh.

9 Ako adadi'nid, T'andi sinizih, ado adahido'nid, Di dineh t'o konagan'dijih' kéhat'in biniyeh niyah yéni a'nahwiáhi i'dilyah: a'dahwilneh nit'en yéni k'adt biláhgo a'dandilnił. Ado dineh èi Lat yic'in' dahdijé, ako dádilkał yik'ijiñ' dahašjiz, ako k'asdan dádilkał k'i-dézti'.

10 A'kohgo dineh naki c'idelni'go Lat a'c'in' kin go'ne' yah iyil'han, ado da'dinilkał.

11 Ako dineh kin c'éaŋgingi jil'ah yéni, a'nid-nidakai'igi in'dah hadasťihigi aldo' hanā a'déisdind; ako dádilkał c'eh yikā a'dāt'ind.

12 ¶ Ako dineh yéni èi Lat ayidi'nid, Da' la'is kwe'e nik'èi holon? nadāni in'dah niye'keh dah, ado nitsi'keh dah, in'dah t'a nè holon'igi di kin-hal'ahigi biy'igi, di haz'an'ido no'wehjin' altsoko'nileh:

13 Di haz'an'igi a'dildinł, hálah, dahacah ayoat'é'go dits'a' Jiho'vah t'a biniñ'jin', èi'bañh Jiho'vah nihiñil'a, a'dildinł biniyeh.

14 Ako Lat c'izniyāgo hatsi' beh hādāni bic'in' hadzodziz' ako azdi'nid, Ni'doht'aš, di haz'an'igi bits'anoh'ās, Ji-

ho'vah di kin-hal'ahigi i'dol'dinł. Ako hādānih t'o ajinih ho'nih.

15 Ado hayilkañ'go diyin-nala'i Lat ya'ni'áz ako ahañnih, Tsinił'go na'didah, nè asdzañ ado nitsi' naki'igi bit nahintan'igi dahdiēs; dodadān bañhigi adani'li bitah a'nihididoldinł.

16 Ako na'ahozdilzid'go dineh yéni ha'la' yiyiltsod ado hwé asdzañ do', hatsi' naki'igi aldo'; Jiho'vah hajoba'go, èi'bañh: ado kin-hal'ago bina'astlin'igi binikādi c'ihoniēz.

17 Ado ako'dzago c'ihoniēzgo ahodi'nid, Yisda'-nilyéd beh-hinināni bah, t'ado nat'añ ni'din'in'i, halgai'gi nidiñ t'ado na'ahodilzi'di, nilah dzil bil'yéd, dodadān èi ni di'yolyéd.

18 Ako Lat èi abizdi'nid, Yatsi'k'e Bo'honišni'hi.

19 Jo'akon, ni nala'i baji'naba, ni ajoba'i ayoat'é'go šic'in' inilāgo yisdah' sinil'tinh; ako dzil do bo'sah at'é dah, šic'in' bañhigi a'hodonilgo dadestsal ša'sin.

20 Jo'akon, di kin-sinil'igi bic'in' nazdolyéd'igi at'eh, ahan'di, ado ahołts'isi: šini' akon dišyéd, (da' dōš alts'isi dah?) a'kohgo ši sizi'ni hiñā dolél.

21 Ako ahodi'nid, Jo'akon, t'a ši dinin'igo aldo' adešnił,

di kîn-sinil'igi ba na'sinikañ yēni' do a'desdinl dah.

22 Dohodi'na akōn dil'yēd, t'ahdo anilyēdgo ha'at'ihidah do bandosdza' at'e' dah. Eī'bañh kîn-sinil'igi Zo'ar hosye'.

23 ¶ Nahasdzañ bikāden t'inhdigo jo'honaai dahdiya-go Lat eī Zoardi jil'wodt.

24 A'kohgo Jiho'vah tse'koñ hitso'go in'dah koñ' do Sa'dam in'dah Gamar'rah yik'ijin' niki'niltāñh, ya'dilhil biyī'deñ, Jiho'vah bits'añdo.

25 Ado kîn-naznīl yēni' ado halgai yēni' ado kîn-naznīli biyī' kē'dahojit'inñh yēni', ado a'kwi nanise' dane'sēh yēni' t'aat'eh is'dind.

26 Ako hwē asdzañ hakēden na'tāñ nidēt'in lañh', t'a a'ko ajin' a'sinñh tse'go dzizlin'.

27 Ako E'braham t'ai'yisi abindañ nazdi'na'go, Jiho'vah bil dziziniñ nit'en yeñ'jin' jiniyah:

28 Ado Sa'dam in'dah Gamar'rah ado halgai kē'yahjin' jidēin', a'kohgo jo'akon, kē'yah yēni' t'aat'e bits'añdo lit t'oahayui hahitinh'.

29 ¶ Ako'dzago God halgai'gi kîn-hadas'āh yēni' is'dind, ako God yēnal'ni'i eī E'braham ado Lat yisda'hodoltinh', kîn-naznīl kē'hojit'in yeñ'gi t'aat'e is'dind.

30 ¶ Ako Lat Zo'ardo hajinah, hatsi'keh naki'igi bil, dzil bañh kē'dahojit'inñh; Zo'argi kē'hojit'in nit'en bēdzisdzidgo: ako tse-ya-go'ne' kē'hojit'inñh, hoh in'dah hatsi' naki'igi bil.

31 Ako atseh yizcīn'igi akēden ni'lin'igi ayidi'nid, Nihiže'e eī hastih, dīneh adat'in'igi giat'ē'go nihadoyēh'igi nahasdzañ bikāgi t'ala'i nīdih at'din.

32 Ako nihiže'e c'il-naatl'oi-bi-ṭo bi'diyildlinl, ado bil di'niṭis ako nihiže'e bits'añdo aholci'li do a'dodiniñ dah.

33 Ako t'a eī bi tl'ē bize'e c'il-naatl'oi-bi-ṭo yiyiyil'dlañ: ado atseh yizcīn'igi bize'e yil yah iyāgo yil neztēz; ako hwi'gah neztīngo ado na'di'na'go t'ado hoł bē'hozind dah.

34 Ako'dzago eī biska'ni alañjin' ni'lin'igi akēdenigi ayidi'nid, Šoh, tl'ēdañ šize'e bil neztēz, ako di tl'ē c'il-naatl'oi-bi-ṭo na'hodiyildlinl; ako yah adinałgo bil dīni'ṭis, nihiže'e bits'añdo hadolel biniyeh.

35 Ako t'a eī bitl'ē bize'e c'il-naatl'oi-bi-ṭo na'yiyil'dlañ: ado akēdenigi nazdi'na'go yil neztēz, ako hwi'gah neztīngo ado nadi'na'go t'ado hoł bē'hozind dah.

36 Ako'dzago Lat bitsi'keh t'ala', haže'e ba' izniltsañd.

37 Ako atseh nagāhīgi ēi hayaz jīscīnh', ado bī'zī' Mo'ab ba' ajilah: ēi t'a ēi Mo'ab dīnē'e dī'jīn'jīn' dahananīgi dabīze'e.

38 Ako akēden nī'lin'īgi ałdo hayaz jīscīnh', ado bī'zī', Ben-Am'mai ba' ajilah: ēi t'a ēi Am'man ba'alcīni dī'jīn'jīn' dahananīgi dabīze'e.

WOLŤA'I 20.

1 Ako Ē'braham ādo šadaāh bic'in'jīn'go jīnīnāh, ako Kē'des in'dah Šur bīta'gi kē'hojīt'īnh, ado Gī'rargi t'o konagan'dijīn' na'jīnāh.

2 Ado Ē'braham hwē asdzañ Sa'rah, Šidēzī at'eh, bīzdi'nid: ado Abī'melek, Gī'rar binant'a'i anī'a'go nē'dīlīnh.

3 Nīdīh Abī'melek t'ēgo God, bīl'-leh baniyah ako abīdī'nid, Jo'akon, dīneh daztsan'īgi nahonī'lin, hālah, di asdza'nī nīdīnīltin'īgi bañh; ēi dīneh la' bē asdzañ at'eh, ēi'bañh.

4 Nīdīh Abī'melek t'ahdo hodēlcī' dah: ako azdī'nid, Bo'holnī'hi, da' a'at'e-bañh-a'dadī'ni dīnē'ēs la' āldo' nīdīl'tsīl'?

5 Da' dōš šidēzī at'eh šīzdi'nid dah? ado t'a hoh nī'dīh, Šī'nai at'eh jīdī'nid: do šīl bēho'zingo ado do yīšnih'go lañh' ašt'īni.

6 Ako God bīl'-yeh ahodī'

nid, T'aani šīl bēho'zīn lañh', do nīl bēho'zīngo in't'īnd; ado Ših āldo' bañhīgi šīc'īn' adī'nīlīgi nīts'añ naniš'in'go, ēi'bañh t'ado hodī'nīlmi' dah.

7 Ēi'bañh k'adt dīneh bē asdzañ ba na'nīltēh; ahodoni'li-yahalne'e at'eh, ako na' sodīdolzīnł, ado līnina' do: do ba nēnīl'tīn'go ēi k'adt nīl bē'hodozīnł t'aani dadī'tsał, nīh ado t'aanołtso dī'nohnēl.

8 ¶ Dī' bīnina Abī'melek t'ai'yīsi abīndañ nīzdi'na' ako ha'ndala'i t'aaltso hak'go bīzdi'nidgo di t'aaltso beh bīl' hojolne', ako dīneh t'ai'yīsi nī'dasdzid.

9 Ado Abī'melek ēi Ē'braham hak'go yīdī'nidgo ayīdī'nid, Hāsañ' nīhī'nīl'īnd? ado hāsañ nīšlāgo bañhīgi-at'ē ayoat'ēh'īgi bīh nīhī'nīnīl, ado šī dīnē'e āldo' bīk'ijīn'?' Ašīndlāīgi ēi do adīnīl' dah nīt'eñ.

10 Ado Abī'melek ēi Ē'braham ayīdī'nid, Ha'at'ī'sañ yīnīl'tsañ'go dī'di banī'sīniyāh?

11 Ado Ē'braham azdī'nid, God bīk'ehgo dayīkāhīgi kwe'e at'dīn ša'sīn, ado sē asdzañ yīnina dašīdiyołhēl' ša'sīn nī'sīngo lañh' bīnina.

12 Ako nīdīh lañh' t'a šidēzī at'eh, šīze'e bītsī' jī'linh, ako šīmah ēi do bic'e'e at'ē dah; ako sē asdzañ dzīzīl'.

13 Ado ako'dzago God, Nī-

ze'e bağan bih haninah, sıl-ni'go, ako ahodi'nid, T'a dit-aş'igo, Şi'nai at'eh, şidini' do, di beh şaji'naba'.

14 Ado Abi'melek dibe in'dah bęgaşı, ado dineh nıdal-a'i in'dah asdza'ni nıdal'a'i, di t'aaltso E'braham ye'ninil, ado Sarah hwę asdzañ ałdo' ha ne'iniltiñh.

15 Ado Abi'melek adi'nid, Jo'akon, şi ke'yah t'a ni nizingoh ke'hot'in' do.

16 Ado Abi'melek adi'nid, Jo'akon, ni'nai t'ala'i dimil bešo bani'nıl: ako hoh nic-anh naęa'i ji'lin' do, biñ nana kai'igi in'dah dineh t'aaltso dabina bits'ando: kot'e-go dineh t'aaltso dabinañ hah k'ehez'doñd.

17 Ako E'braham sodolziñd God ye'in', ako God ei Abi'melek na'idi'sah, hwę asdzañ do', asdza'ni ha'ndal'a'i do'; ado ha'alcini nıdahwizliñ'.

18 Hılah, Jiho'vah ei asdzañ'igi t'aaltso Abi'melek bağan yi yi' holon'igi dabiş-c'it al'e'n' a'yilah nit'eñ E'braham be asdzañ Sarah binina.

WOLTA'I 21.

1 Ako Jiho'vah t'a adi'nid yeñgi Sarah yanyiah, ado Jiho'vah t'a hadzi yeñgi at'e-go Sarah ya a'yilah.

2 Ako Sarah i'nıltsañd ado E'braham biye' ya' yişcin'h,

hadzistiñgo in'dah, t'a God hac'in' hadzi yeñgi niholziş-go.

3 Ado E'braham biye' ei Sarah ba' yişcin'igi Ai'zik beh ji'zi'.

4 Ako E'braham haye' Ai'zik tsębi biskañ'go bañh na'hineşgiş, God t'a adiniñ hañ-nih yeñgi at'e-go.

5 Aęo E'braham ei nezna'din bi na'haigo biye' Ai'zik ba' yişcin'h'.

6 Ako Sarah adi'nid, God yişdlöh'go a'silah, ado t'aaltso dadizts'an'igi şil dādloh dolël.

7 Ado anaşdo'nid, Hai'sañ Sarah alci'ni yi'ilt'o' do, E'braham yididonil' nit'eñ? Jo'akon, hasñigo in'dah ba-aşelciñh.

8 ¶ Ado awę dine'sañh ado idit'od: ako t'a Ai'zik idi't'od bijin'h E'braham ayoat'e-go ada'i sind.

9 Ako Sarah ei I'jipt dine'e asdza'ni He'gar biyaş, E'braham ba' jişcin'igi yeidlöhgo dziłtsañh'.

10 Di'bañh E'braham abiz-di'nid, Di'di nalteh asdza'ni biyaş t'a' biñ c'ininilcęh: di nalteh asdza'ni biyaş'igi, şih şiyaş Ai'zik do yiñ boholni'hi ni'lin' dah dolël.

11 Di'di binina E'braham t'ai'yisi biye' bañhb'i'ni.

12 Ado God ei E'braham ayidi'nid, Aşki in'dah nalteh

asdza'nî binina t'ado yinîl ant'é'hi; Sarah anîlnîh'îgi t'aaltso yisînîlts'añ, Ai'zik ba'alcîni èi nî' na'alcîni yol-yé' do, èi'bañh.

13 Ado asdza'nî nalfehîgi aldo' biyaž dîne'e adešîlî, hâlah, èi niye' at'eh, èi'bañh.

14 Ako Ê'braham t'ai'yîsi abin'îgo naždi'na', ako bāh ado tošjêh toh beh nîždinîlgo Hé'gar binéždê'nîl ado aški bił yo'ajił'a', ako dašdiāž kè'yah do-bi-naadah'îgo, èi Birsi'bah holyeh.

15 Ako toh tošjêh bih as'dindgo aški yèni' c'îl nîtsa lè'i biyāgi nîžnîlînh.

16 Ado dašdiyah adilt'oh bi'gah annî'zahgi dzînesdah: aški do šinał dadotsał dah jini'go, èi'bañh, bits'ah hwinîāndi dzîzdāgo yé'go jîcāh.

17 Ako God èi aški yîca'go yîdizts'añ; ado God bî diyînal'a'i ya'dîlîl biyî'deñ Hé'gar yiyî'zî'go ayîdi'nîd, Hé'gar, hāsañ' yîndzah? t'ado nîlhoye'e; God èi aški sîtiñ'do yîca'go yîdizts'añ.

18 Nîdidahgo aški nî'la' beh na'nîlfeh: hālah, la' a'lañ dîne'e ayoat'è a'hodešîlî, èi'bañh.

19 Ado God èi hanā añ a'yilah, ako toh hahasnîlgo dzîltsañh: ado akōñ jîniyāgo toh tošjêh haždêl'bind, ado aški toh bažnikañ'go yodlañ.

20 Ako God èi aški yāahal-

yañh; ado di'ne'sañh, ado kè'yah do-bi-naadah'îgi kè-hat'înh, ado k'a yeh adilt'o'hi siliñ'.

21 Ado Pè'ran holyé'gi, èi kè'yah do-bi-naadah'îgi kè-hat'înh: ako hamah I'jîpt kè'yahdeñ hwè asdzañ dolèl'îgi hah yîl nat'āž.

22 ¶ Ado ako'dza yeñdañ Abî'melek ado bî salāgo bî nant'a'i Fî'kal èi Ê'braham yîc'îñ' hahasdzî, ako anîh, Ha'at'i'hi-dah banādidāhgo t'aaltsogo God nîl holoñ.

23 Dî'bañh k'adt God binał šic'îñ' handzîh', ado t'ado šina'hołdoñ'si, šîye' aldo' dodah, šina'li aldo' dodah: najošba'go anîš'îñ'îgi at'é'go nîh aldo' šic'îñ' t'a akont'é'do, ado kè'yah ninî'nan'îgi aldo bic'îñ' akont'é' dolèl.

24 Ado Ê'braham adî'nîd, God binał a'dè hadesdzî.

25 Ado Ê'braham toh hahasnîl'îgi binina Abî'melek yî'dešteh, hālah, Abî'melek bî na'nîl hağa'deđest'añh, èi'binina.

26 Ado Abî'melek adî'nîd, Do šîl bêho'zîñ dah, hai šîñ at'înh: ado do šîl hwinîlne'dah, ado do yîsniñ' dah, ako di'jînh in'dah.

27 Ado Ê'braham dibe in'dah bêgaši dah Abî'melek yè'nîñîl; ado t'aji'la aha'nîhojît'añh.

28 Ako Ê'braham dibe-yazi

daba'ādigi tsosts'itgo t'asah-di yits'a-yini'nil.

29 Ado Abi'melek ei É'braham ayidi'nid, Ha'at'i'sañ biniyeh di dibe-ya'zi daba'ādigi ats'a'ini'nil?

30 Ako azdi'nid, Di dibe-ya'zi tsosts'it daba'ādigi sí'lak'èdo nì'didi'nil, ei di toh hahā'nilgo beh sic'in' beho'zin dolèl.

31 Di binina akwe'e Birsi'bah hosye'; hālah, akwe'e t'aji'lah God binał ał'c'in' hadzisdzi.

32 Ako akot'è'go Birsi'bagi ahazdèt'añh: a'kohgo Abi'melek in'dah ho salāgo binant'a'i Fi'kal, Filis'tin dīnēe bi kē'yahgo dahnaž'dit'āž.

33 Ado É'braham ei Birsi'bahgi tsin k'izdilāh, ado akwe'e Jiho'vah ei holāgo God bi'zi' joži'go sozdolziñd.

34 Ako É'braham ei Filis'tin dīnēe bi kē'yahgi t'otsəd kē'hojīt'in'go lañ'i yis-kañh.

WOLTA'I 22.

1 Ado ako'dza do'bik'ijin' God ei É'braham y'nežtañgo ayidi'nid, É'braham, ako azdi'nid, Jo'akon, kwe'e na'sah.

2 Ako ahodi'nid, T'aala'i niye'igi, Ai'zik, ayoiini'nin'igi bił dahdiās, kē'yah Morai'ahgo bił da'ās; adi isjañh, di'dził bikāgi nīdīdešnił, akwe'e jīdīlitgo nāhodiyał'nih.

3 Ado É'braham t'ai'yisi abin'igo naž'di'na' ado ha țeli bik'i'-dahadziznil ado ciž ahizdiłkal beh adi'litgo-nādi'yonił biniyeh, ado hwē šikeh naki'go adi'ji'nil, ado haye' Ai'zik, ako dašdikai, God, dohkah halne' yeñgo.

4 Ado dašdikaido naki yis-kañ'go É'braham nās aji'galgo ako dzīdeskai'jin' ni-zago dziłtsañh.

5 Ako É'braham beh ašikeh ayidi'nid, T'a kwe'e țeli bi-sołkeh; šiñ in'dah šiye' bił niłahji deš'aš, adi sodidilziñł in'dah niha ni'dit'aš.

6 Ado É'braham ei ciž beh adi'litgo nādi'yonił'igi haye' Ai'zik bik'i'-dahdziznil; ado koñ' in'dah beš bił dašdi'jā, ado t'aji'la akōñ jini'āž.

7 Ado Ai'zik ei haže'e É'braham bic'in' hadzodziigo abizdi'nid, Šize'e, ado azdi'nid, Kōni yi'sał šiye'. Ado azdi'nid, Jo'akon, kōni ciž koñ' bił: a'košañ' dibe-yaži di'litgo-nāhidonił'igi ei hādi?

8 Ado É'braham adi'nid, Šiye', God lañh' dibe-yaži di'litgo nāhidonił'igi t'a bił adanē'didolțel: ado t'aji'lah t'a'la' jina'āž.

9 ¶ Ado God, kwe'e hodi'nid yeñgi jina'āž; ado akwe'e É'braham bika-nāiniñhi dziz-tl'in, ado bikāgi ciž nižni'nil, ado haye' Ai'zik be'dziz-tl'oñh, ado bikā-nāiniñhi ciž

bikā nīzniltin'go eiz bīl dziz-tl'in.

10 Ako Ē'braham biye' yī-nīlhiin'go bēs nēdiango yic'in' yīl k'idezcit.

11 A'kohgo Jiho'vah bī di-yin-nal'a'i ya'dilhīl biyī'deñ ho'zi'go ahałnīh, Ē'braham, Ē'braham, ako azdi'nid, Kwé'e na'sah.

12 Ado adi'nid, T'ado aski bik'i'-dahdīlni'hi, do nīdih hāda dili' dah; k'adt šil bē-hozin' God bohoniłnīh' lañh', niye', t'ala'i niye'igi nīdih do sañh niin' dah lañh', ei'di bañh.

13 Ado Ē'braham aji'galgo jidein', a'kohgo hanijin'go dēnasts'ā bidē yeh tsin yañh dahidiyā lañh'; ado Ē'braham dēnasts'ā nē'idiltin'h, ako haye' bī tsask'eh yeñgi dilitgo nādzisniñ.

14 Ako Ē'braham akwe'e Jiho'vah-Jai'reh beh hoji'zi': di'igi at'ego di'jinjin' t'ahdi nīdih adanih, Jiho'vah bī dzil bağāngi yidoltsel.

15 Ako Jiho'vah bī diyin-nal'a'i ya'dilhīl biyī'deñ Ē'braham yiyi'zi', di bīl na-ki'di azliñ.

16 Ado adinid, T'a ših t'eyah anał adišnīh', di Jiho'vah anīh, Di banisi'niyah'igi binina niye', t'ala'i niye'igi nīdih do sañh niin' dah lañh.

17 Di'bañh nāsgo t'a nik'i

sodeszingo nīk'i sodidesziñ, ado k'eañna'dilzišgo ašli'li ei na'alcini k'eañyilzišgo adeš-lił, ya'dilhīl biyī'di soñ'igi nahalingo ado to'-nītēl bī-bañghi se'i'igi nahalingo; ado na'alcini nās dahilcih'igi bi'daana'i bī c'eañin beh-bīdaholnīh' dolēl.

18 Ado na'alcini nās dahilcih'igi beh a'añ dadine'e nahasdzañ bikāgi t'aaltso bik'idahojidli' do; hālah, adiš-nin'igi bik'eh-honiłin'h' ei' beh at'eh.

19 Ako Ē'braham hwē šikeh bic'in' dahniz'dit'āz, ado t'a'la' Birsī'bahgo dašdikai; ako Ē'braham ei Birsī'bahgi kē'hojit'in'h.

20 ¶ Ado di'di ko'dza do-bik'ijin' Ē'braham bīl ho'ne', Joh, Mil'kah. aldo' nī'nai Nē'har ya' nī'izciñ lañh, hodo'nid.

21 Huz atseh ha' yīzciñh, ado bitsi'li Buz, ado Ke'muel yīze'e nī'li'ni ei E'ram,

22 Ado Ci'sed, ado Hē'zo, ado Pil'daš, ado Jid'laf, ado Bethu'el.

23 Ado Bethu'el bayīzci'ni ei Ribe'kah: di'di tsēbi'go Mil'kah niyīzciñh, Nē'har bah Ē'braham bitsi'li.

24 Ado la' nā asdza'nī Ru'mah yolyeh, ei Tī'bah, ado Gēham, ado Thē'haš, ado Mē'akah, di diñ'go aldo' ha' niyīzciñh.

WOLTA'I 23.

1 Ako Sarah éi nezna'din do'ba'an nadin-tsosts'it bi na'hai: kwi na'hai Sarah hi-nāgo.

2 A'kohgo Sarah daztsaňh, Kí'riath-arbagi, t'a akwe'e Hi'bran holyeh, Ké'nan ké'yah biy'igi: ako É'braham yinił jiniyāgo Sarah ba ji-cah.

3 Ado É'braham éi baňh da'aztsaňgo yits'ando na'didzah, ako Heth ba'alcini yic'in' hahasdzigo adi'nid,

4 De'eyoni nišlinh ado t'o-atséd nihiťah ké'hašt'inh: lēh-hodi'niłgi šahodi'noh'ah: saňh daztsan'igi niōhjin' adešlił biniyeh.

5 Ako Heth ba'alcini É'braham yic'in' hadasdzi'go a'dahalnił,

6 Bidahonilni'hi nihi dits'inh: ayoat'ē nat'ani nihiťahgi ni'linh: nihe lēh-hodi'nił'igi t'a ni ni'zinigi na'hodiāh, naňh daztsan'igi bił dił'tel; nihi do la'dah nihi lēh-hodi'nił'igi nits'aň kwi doli'ti dah, naňh daztsan'igi bił niłteh.

7 Ako É'braham nazdidzāgo éi ké'yahgi dine'e Heth ba'alcini bic'in' ya a'dzidzah.

8 Ado bił ał'c'in' yadajil'ti-go ajinił, Nihil t'a a'dako'go saňh daztsan'igi niōh'jin' adešlił, ako daši'nołts'aň ado

Zo'har biye' I'fran ša a'dabi-dohnih'.

9 Makpi'lah holye'gi tse'-ya bił'igi, bi ké'yah nihonel-an'igiigi; t'a baňh-iliň bi'gahgo šē'didoał, ako éi šił nihiťahgi yo'ahodešlił biniyeh.

10 Ako I'fran ké'hat'in ni-t'en Heth ba'alcini biťahgi: ado I'fran, Heth dineh É'braham ayidinid, Heth ba'alcini bi kin-hal'ahigi bi c'eaťin go'ne' yah aheskai'igi niđih t'aatso dabinał, ako ajinił,

11 Bo'honišni'hi, dodah, ši dits'inh: ké'yah t'o na'dideš-ał, ado tse'-yā biy'igiigi t'o na'dideš'ał; ši dine'e ba'alcini dabinał na'dideš'ał: ako naňh daztsan'igi yo'anlēh.

12 Ado É'braham ya a'dzidzah ké'yah bikā ké'dahat'in'igi bic'in'.

13 Ado hadzi I'fran yic'in', ké'yah bikā ké'dahat'in'igi t'aatso dabinał, ako ajinił: T'o ša'hodidial' niđih na'noškaň, šiniłts'aň, di ké'yah bik'eh bēso nadešnił; ado siťs'ando nadinil' ako in'dah akwe'e saňh daztsan'igi yo'adešlił.

14 Ado I'fran hadzi É'braham yic'in' ako anił,

15 Bo'honišni'hi šiniłts'aň: ké'yahigi din'di nezna'din bēso baňh-i'linh'; di'saň ha-at'i' dolēł nihiťa'gi, šił in'dah

ní' do'? éi'banh nanh daz-
tsan'igi yo'anlêh.

16 Ado É'braham yídizts'an
I'fran hadzi'igi, ako É'bra-
ham bês-ligai I'fran yah'
dahidiyilo', éi Heth ba'alcini
dabinał beh hadzodzi yēni',
din'di nezna'din bēso, idań
dabēso yēni'.

17 ¶ Ado I'fran bi ké'yah
Makpi'lahgi, Mamri bic'in'-
gi, ké'yahigi ado biyi'gi tse'-
yāigi, ado tsin t'aaltso ké'-
yah biyi' go'ne' holon'igi,
in'dah bibanhgogi aldo'.

18 Heth ba'alcini, ado kin-
hal'ahigi bi c'eatin go'ne'
yah aheskai'igi t'aaltso da-
binał É'braham badet'an'igi,
t'aani bi dolêlgo.

19 Ado bik'jin' É'braham
hwé asdzań Sarah tse'-ya
yeńgi yo'ajilah: ako éi Mak-
pi'lah ké'yah go'ne', Mam'ri
bic'in'gi: t'a éi Hi'bran hol-
yeh, ké'yah Ké'nan biyi'.

20 Ado éi ké'yah in'dah
tse'-ya biyi'igi Heth ba'alci-
ni É'braham t'aani yadēdez-
ańh, beh biholnih' dolêlgo,
lêh hodi'ni'igi dolêł biniyeh.

WOLTA'I 24.

1 Ado É'braham lań'i bi
na'hai, ako t'a hazo'o hasťih,
ako Jiho'vah t'aaltsoni É'-
braham yeh yik'jidlih'.

2 Ado É'braham hańan'gi
ha' nala'i alańjin'igi in'dah
hwé holo'ni yańhalyan'igi

abizdi'nid, Na'noskańh si
tsosk'it biya adilnih':

3 Ako Jiho'vah, God ya'dil-
hił in'dah nahasdzań bih'igi
binał t'ai'yisi sa'di'naah, Ké'-
nan dine'e biťah ké'hasťin'-
igi bitsi'keh do la' siye' bah
ńididil'têł dah;

4 Nidih si ké'yahgo, in'dah
sik'ei bic'in' dinał, adi in'dah
siye' Ai'zik bē asdzań dolé'-
łigi bah ńididil'têł.

5 Ako ha' nala'i ahodi'nid,
Asdza'ni do sikē bi'ńidań-
sań di ké'yah bic'in': ako
yiniyah yeńgo niye' bił na'-
dešťas?

6 Ako É'braham ahodi'nid,
T'akah akōń siye' bił doáš.

7 Jiho'vah, God ya'dilhił
biyi'deńigi, éi siže'e bańan-
deń c'isini'la', in'dah sik'ei bi
ké'yahdeń, ado éi sic'in' ha-
dzi, ado anał sańhodi'naańh
ani'go, Na'alcini nās dahil-
cih'go di ké'yah badides'ał,
t'a éi bi diyin-nala'i nilań-
jin' yido'lał, ado siye' bē as-
dzań dolêł'igi adeń bił nā-
di'tas.

8 Ako asdza'ni do nikē bi'-
ni dah nidih do-nihodit'igo
c'idinał: t'a ako nidih siye'
t'eyah do akōń bił nadi'tas
dah.

9 Ako a'nala'i éi É'braham,
honant'a'i bi tsosk'it biya
aźdolni ado God binał di'di
beh a'danihozdêt'ańh.

10 ¶ Ado a'nala'i honant'a'i

bi bigañ-ask'idi neznāgo beh dašdiyah; honant'a'i bi nal-ye'i t'aaltso beh-hoholnih ei'-banh: in'dah ast'e-izdilyāgo ado Mesopoté'miahgo dašdiyah, Né'har bi kin-hal'ahigo.

11 Ado ei kin-hal'ahidi bibanhgi tohahadlêh lê'igi i'āngo jiniyah, akwe'e ha gañ-ask'idi nitsidadesgo'go a'jilah, ts'ide akoh'go asdza'ni toh hadayilêh biniyeh nida-kāh;

12 Ako azdi'nid, Jiho'vah ni'li'ni, sinant'a'i É'braham bi God na'noškañh di' jihñh sika' ailyed, ado É'braham si nant'a'i ba jinibah.

13 Jo'akon, di tohahadlêh bi'gahgi se'zinh; in'dah dineh dabitsi'keh kin-tahden toh hadaikāh:

14 Ado bi'ni' ako'nêh, ei c'ikeñh abididesniñ, Ni toš-jêh naniāh ako adešdliñ, na'noškañh; ako adidonñ, idlañh ado in'dah ni gañ-ask'idi aldo dadodliñ', ako isjañh ei' dolê, ni nala'i Ai'zik bah nidiniñtin'igi, ako ei beh si nant'a'i bajinaba'go sil bê'hodoziñ.

15 Ado ako'dza t'ahdo niyajiñtêhgo, jo'akon, É'braham bitsi'li Né'har bê asdzañ Mil'kah biyaž Bethu'el ba' yizci'ni Rebe'kah ei toš-jêh biwos dasiāngo c'iniyah.

16 Ako c'ikeñh ei kañ'-at'-dini jiliñh, t'ai'yisi jizo'ni

hodi'niliñ'-go, ado dineh t'ahdo hol bê'hozind dah: ako tohahadlêh go'ya iyāgo tošjêh toh yi hêl a'yilah, ado hanadzah:

17 Ado a'nal'a'i hadah yil-wodtgo ahodi'nid, Na'noškañh toh at'e'indigo ni toš-jêh biyi'den yisdlañh.

18 Ako azdi'nid, Si nant'a'i idlañh: ado tsiñlgo ha tošjêh ha'lak'ejin' ya a'jilah, ako hazni'zid.

19 Ako ajodlañ do'bik'ijin' ahodi'nid, Ni gañ-ask'iti aldo' bah toh hahidesloh' altsodaodlañ'jin'.

20 Ado tsiñlgo hiñ yi-daa-dlani biyi'jin' toh yajiañh', ado tohahadlêhjin' dahnaž'-dilwodt ako ha gañ-ask'iti t'aaltso bah toh hadzizlo'.

21 Ako dineh t'o a'dit nitsi'dzikesgo do yaji'ti' dah, Jiho'vah dats'i, biniyeh niya yeni' yi'ilah dzini'zingo.

22 Ado ako'dzago gañ-ask'iti altsodaodlañ, ako dineh yeni' o'la jaganaahi in'dah o'la latsi'ni naki'go hah hayi'nil;

23 Ado azdi'nid, Na'noškañh sil hól'ne', hai'sañ' bitsi' ni'linh? Da' nize'e bağan'is biyi' nida'nijahgi t'ahaz'añh'?

24 Ado c'ikeñh adi'nid, Bethu'el bitsi' nišliñh, Mil'kah biyaž, Né'har ba'yiscin'igi.

25 Ako ei anado'nid, T'oh-

nadañ bikaz' in'dah lin bi c'iyañ t'a nihi nel'añh, ado di'nohjahgi t'a haz'añh'.

26 Ako dineh hatsi-ts'in beh ya a'dzidzago Jiho'vah bic'in' na'hodzi'sah.

27 Ado azdi'nid, E'braham si nant'a'i bi Jiho'vah God beh baha'nih' do, ei si nant'a'i beh ajoba'i ado bi t'a-an'i'ni t'ado yeh yayoznah' dah: hont'i'go yi'sal'go Jiho'vah silanjih' niyah, si nant'a'i bik'iso baganjih'.

28 ¶ Ado c'ikenh dahdil-wodtgo di'di bimah bik'ei yeh yil nahasne'.

29 Ako Rebe'kah bi'nai la' holoñ ei Lé'ban yolyeh: ado Lé'ban dineh yēni' tohahadlēhjinh' c'ijilwodt.

30 Ado ako'dzago jagana-ahi in'dah latsi'ni hadēzi bilatsinh' dziltsañh, ado hadēzi Rebe'kah bizad dzidizts'añgo, dineh ko'silnih' ni'go, kot'e'go dineh bažniyah; ado jo'akon, gañ-ask'iti yi'gahgi si'ziñh tohahadlēhgi.

31 Ako adi'nid, Yah aninah, nih, Jiho'vah nil hozon'go a'ni'lahigi; Ha'at'i'sañ' biniyeh tl'odi siniziñh? Kin ast'e-hošlah in'dah gañ-ask'iti bah ast'e-hošlah.

32 Ado dineh yēni' kin go'ne' yah iyah: ado ha gañ-ask'iti yik'i na'iznil, ado tl'oh bikaz' in'dah lin bi c'iyañ'

bil gañ-ask'iti bājisjol, ado toh, beh hakē tasdogi'si, in'dah dineh bil nijikai'igi dabikē aldo';

33 Ako hayā ni'ikañh azdoyinl' biniyeh, nidiñ azdi'nid, Do ade'sinl' dah, biniyeh niyāhigi bahwešne'go in'dah. Hak'gōn, hol'ni', hozd'i'nid.

34 Ado azdi'nid, E'braham bi na'a'i nišlinh.

35 Ado Jiho'vah ei si nant'a'i ayoat'e'go bil hozon'go a'yilah; ako ayoat'e siliñ': ado dibe nažjē'igi bē'ninil, ado bēgaši dah, bēs-igai dah, o'la dah, dineh na'nil dah, asdza'ni na'nil dah, gañ-ask'iti dah in'dah teli.

36 Ako si nant'a'i bē asdzañ Sarah haštihgo, si nant'a'i biye' ya' yišciñh: ako t'a beh holon'igi t'aaltso yēidi'nianh.

37 Si nant'a'i ei God binal hašiyil'dzi ako anih, Kē'nan dine'e kē'yah biyi' kē'hašt'in'igi dabitsi'keh siye' bē asdzañ dolēl'igi do la' bah ni-didil'tēl dah:

38 Šize'e bik'ei bi dine'e bi-ťahgo dinał, aden siye' bē asdzañ dolēl'igi bil nidi't'aš.

39 Ado si nant'a'i abidi'nid, Asdza'ni do šikē bi'nidañ-sañ'?

40 Ako ašidi'nid, Jiho'vah, binal na'sāhigi bi diyin-nal-a'i nil yidoł'ał, ei nika-adol-wol; ako siye' bē asdzañ

dolèl'igi nìdìdìlètèl, sìze'e bik'èi bi dìne'e bítahden:

41 Ako do nihodit'i'go c'ídinał, s'ík'èi bítahgo c'èh n'is'iniyāgo; ado do la' nadest'ini'go, ako in'dah do nihodit'i'go c'ídinał;

42 Ako di'jindan tohahadlèhgi niyah, ado adešnih, È'braham s'ì nant'a'i bi Jiho'vah God n'ìli'ni, b'iniyeh y'is'al'igi beh s'ika-anilyèd ako bini' akonèh':

43 Jo'akon tohahadlèh bi'gah se'ziñh; ako b'ini' akonèh, kañ-at'dini toh haidoloh' y'iniyeh c'ìdogal'go, ako a'bididešnił, Na'noškañh toh ał'indigo ni tošjèh biy'ideñ sa'nizid;

44 Ado c'ikeñh a'sididonił, Ì'dlañh in'dah ni gañ-ask'iti ałdo' bah toh hahidešloh: ako èi isjañh asdza'ni dolèl, Jiho'vah, s'ì nant'a'i biye' ya'nèdiltin'igi.

45 Ako t'ahdo šiy'idi a'dil niyanis'tèhgo, Rebe'kah tošjèh hawosgi dasaango c'iz'niyah; ado tohahadlèh go'yah ajiyah toh haji'lo': ako a'hodešnih, Na'noškañh sa'nizid.

46 Ado tšinłgo ha tošjèh hawosdo n'ijianh in'dah, ni gañ-ask'iti ałdo' dadodlinł s'izdi'nid: ako esdlañ, ado gañ-ask'iti ałdo' bah toh hadzizlo'.

47 Ado nahodiškítgo a'ho-

dešnih, Hai'sañ' bitsi' ni-liñh? Ako azdi'nid, Nè'har biye' Bethu'el bitsi' nišliñh, èi Nè'har bè asdzañ Mil'kah ba' y'iscin'igi: ako ja'ganaahi hajā bañh n'ini-tañh, ado latsi'ni hala'tsin ni'ninil.

48 Ado ya as'dzago Jiho'vah bic'in' nahose'sā, ado È'braham s'ì nant'a'i bi Jiho'vah God bic'in' baahèh-ni'sin, èi-ya'at'èh'go silañjin' niyah, s'ì nant'a'i bitsili bitsi' bic'in' haye' bah'.

49 Ako k'adt t'aani s'ì nant'a'i bił, k'eh, dahidohni' dogo, beh s'ìł daho'ne'; in'dah doda'go ałdo', beh s'ìł daho'ne'; a'kohgo hājīñ' s'ini dah-dide'sał, nišnājīñ' dats'i, niš-tl'ajin' dats'i.

50 ¶ A'kohgo Lè'ban in'dah Bethu'el bił hac'in' hadzi'go ahodi'nid, Di'di Jiho'vah bits'anden at'eh: ako nicoñ'go in'dah ya'at'èh'go dah do nic'in' ha'daodzih at'è' dah.

51 Jo'akon, kōñ Rebe'kah, hoł n'iki'niās, ako ni nant'a'i biye' bè asdzañ jidolèl, Jiho'vah t'a hadzi'igi at'è'go.

52 Ako ako'dzago È'braham bi nal'a'i ha'zad y'idizts'ango, ni'jin' ya a'dzago Jiho'vah yic'in' naha'sā.

53 Ado a'nal'a'i beš-figai nalyè'hi ado o'lah nalyè'hi, ado è dah hayini'go Rebe'kah yè'ninil: ako ha'nai

in'dah hamah aldo' nalye'hi dai'lin'igi yayiznil.

54 Ado dajiyán, dineh bil nijikai'igi aldo' in'dah t'a akwi jinezjē, ado abinigo naž'dijē ako azdi'nid, Ši nant'a'i bic'in' níki'sinola'h.

55 Ako c'ikeñh ei bí'nai in'dah bimah do' adi'nid, Bi'ni' c'ikeñh atséd t'a-dokwi eska'nijin' bil nahā'tañh nezna yiskanjin' dah, ei bik'ijin' in'dah akōñ jidogał.

56 Ako adabizdi'nid, T'ado nidašinoh'i'ni, Jiho'vah šikalwodt, ei'bañh; níki'sinola'h ako ší nant'a'i bic'in' nidešdal.

57 Ako adadi'nid, C'ikeñh, hak'go, dabididi'nił ako nidaididil'kił.

58 Ado Rebe'kah, hak'go deyi'di'nid, ako adeyidi'nid, Di dineh dats'i bil níki'di'aš? Ako azdi'nid, De'sał lañh'.

59 Ado hadēzi Rebe'kah dahdaždi'a' ado asdzá'ni Rebe'kah bine'san'igi, in'dah E'braham bi nal'a'i, dineh aldo'.

60 Ado Rebe'kah bah' so-dazdolzingo adabizdi'nid, Ni-hidēzi ni'linh, t'oahayuidi mil bimah di'lél, ado na'al-cini nās dahilcih'igi dabijola'higi bi c'ea'ingi beh-bi-daholnih' dolél.

61 ¶ Ado Rebe'kah ašt'eadilyágo c'ikeñh la' bilgo gañ-ask'iti da'hodiyiñh, di-

neh yēni' bikē : ako a'nala'i ei Rebe'kah nēdiltiñ'go níki-ni'āz.

62 Ado Ai'zik ei Lah'eai-roi tohahadlēhden jiniyah; šadaaħ biyājin'go kēhojit'iñh nit'eñ, ei'bañh.

63 Ako Ai'zik i'i'añgo da-ak'ehjin' c'izniyah sozdídolziñł biniyeh : ako ādo aji'gal, nit'eñ jo'akon, gañ-ask'iti yēni' na'kahgo dziltsañh.

64 Ako Rebe'kah aldo' aji'gal, nit'eñ Ai'zik dziltsañh, ako gañ-ask'iti bik'i-hadajiyah.

65 Ako t'a i'dañ a'nala'i abizdi'nid, Nilé'saň hai dineh šiñ at'iñh da'ak'ehden nihidahjin' yihgał'igi? ako a'nala'i adi'nid, Ši nant'a'i at'iñh: a'kohgo c'ikeñh yēni' ak'idzisti'.

66 Ado a'nala'i nahodis'a'goh aji't'indī ei Ai'zik t'aałtso beh bil hojolne'.

67 Ado Ai'zik ei c'ikeñh yēni' yił dahdiāz, bimah yēni' Sarah bi níp'bal biyí'go'ne' hoł yah iāz, ako bē asdzañ dzizliñ; ado ayoayo'ñih: ako Ai'zik haol'niñ nasdliñ bimah daztsaň do'bik'i-jin'.

WOLTA'I 25.

1 Ado E'braham bē asdzañ nahasdliñ, ako ei Kitu'rah yolyeh'.

2 Ado Zim'ran, ado Jok'-

san, ado Mi'dan, ado Mi'dian, ado Îs'bak in'dah Su'ah, di'di Ê'braham ba' nijîs-cînîh.

3 Ado Jok'san ba' yîzci'ni èi Şi'bah in'dah Di'dan. Ado Di'dan biye'keh èi Aşsu'rim, ado Letu'sîm in'dah Lèum'mim.

4 Ado Mi'dian biye'keh ei I'fah, ado I'fer, ado Hè'nak, ado Abi'dah, in'dah Eldè'ah, di'di t'aaltso Ketu'rah ba'alcini.

5 Ako Ê'braham beh holoñ yèni' t'aaltso Ai'zik baždi'nianh.

6 Ado Ê'braham la' bi nādaasza'nîgi yèni' dabîyāz èi Ê'braham ya'iznil, ado haye' Ai'zik bits'añjin'adzis'a' t'ah jināgo, ha'a'āh biyājin' kè'yahgo.

7 Ako Ê'braham bidiskañdo hināgo nezna'din do'ba'añ tsosts'itdin do'ba'añ ašdla' bi na'hai.

8 A'kohgo Ê'braham nilc'ih hwi sîzi'ni yèni' hwi hāl-wodt ako dadziztsañh, di-neh ya'at'èh'go yè'go hasti-hi, ado lan'i bi na'hai; ako in'dah hak'èi yèni' ahikāhgo ajiyah.

9 Ako haye' Ai'zik in'dah Îs'mèl yo'aho'lah, Makpi'lah, tse'-ya go'ne', I'fran biye' Zo'har, Heth dine'e bi kè'yahgi, ako èi Mam'ri bi'gahgi;

10 Heth ba'alcini bi kè'yahgi Ê'braham nayisni yèni': a'kwi hwè asdzañ Sarah yèni' yo'abidilyah, in'dah t'a akwe'e Ê'braham yèni' yo'abidilyah.

11 Ado ako'dza Ê'braham daztsañ do'bik'ijin' God èi haye' Ai'zik yik'i sodolzin ado yaahalyañh; ako Ai'zik Lahè'ai-roi tohaha'dlèh bi'gahgi kè'hojît'inh.

12 ¶ Ado di k'adt Ê'braham biye' Îs'mèl ba'alcini nās dahilcih'igi at'eh, èi Sarah bi nalte' Hè'gar, I'jîpt dine'e Ê'braham ya' yîzciñh.

13 Ako Îs'mèl biye'keh ko'daolyeh t'a nās dahilcih'igi bik'ehgo: ts'ide atseh' yîzciñ'igi èi Nibè'jath; ado Ki'dar, ado Ad'bil in'dah Mib'sam,

14 Ado Mi'smah, ado Du'mah in'dah Mas'sah,

15 Ado Hè'dañ, ado Ti'mah, ado Ji'tur, ado Nè'fis in'dah Ke'dimah:

16 Di'di, Îs'mèl biye'keh, ado di dabî'zi' bi kin-naznîl'igi bik'ehgo, ado tseh beh dabikîn'igi bik'ehgo; nakits'adahgo t'aakè'ego nat'āni dabî dîne'e bik'ehgo.

17 Ako Îs'mèl hināgo nezna'din do'ba'añ ta'dintsosts'it bi na'hai, ako nilc'ih hwi sîzi'ni yèni' hwi hāl-wodtgo dadziztsañh; ado hak'èi yèni' ahikāhgo ajiyah.

18 Ado Ha'vilahdo in'dah Šurjin' kédahojit'inh, èi I'jipt bi'gahgi, Assi'riago hont'i'igi bi'gahgi: ako hak'iso t'aalto binał dadzizt-saňh.

19 ¶ Ado di t'èyah È'braham biye' Ai'zik ba'alcini nās dahilcih'igi at'eh: È'braham ba' yizei'ni èi Ai'zik:

20 Ako Ai'zik diz'din bi na'haigo Rebe'kah bè asdzaň a'yilah, Bethu'el bitsi' Pédan-A'ramdo, Si'ria dine'e Lè'ban bidèzi, Si'ria dine'e.

21 Ado Ai'zik hwè asdzaň do-alci-dah binina Jiho'vah na'dzoskan: ako Jiho'vah hodizts'aňgo hwè asdzaň Rebe'kah i'niltsaňd.

22 Ako ha'alcini hatsaňdi na'ahe'gil; ako azdi'nid, Di dats'i t'aani, akošan' ha'at'è'go anist'eh? Ako dašdi-yago Jiho'vah nayizdel'kidt.

23 Ako Jiho'vah ahodi'nid, Naki alaň dîne'e bi niltsaňh,

Ado naki dîne'e alaň at'eh nits'aňdo hodolèł; Ako la' dîne'e èi alahgo bidzil do;

In'dah alaňjin' ni'lin'igi t'èyah akèden ni'li'ni yik'ehho'lin' dolèł.

24 Ado azdolci'li bènilkāňgo jo'akon, nakišcīň hwišc'īdt biyi' laňh'.

25 Ako atseh yizcin'igi li-ci'go in'dah t'aat'è ditl'ōgo,

aka'gi è nahalīn, ako èi I'saw beh dahoji'zi'.

26 Ado hakèden hatsi'li hananātliz, ako èi I'saw yike'tal yo'taňgo hātliž; ako èi Jè'kab dzosye': ako Ai'zik hasaň'din bi na'haigo Rebe'kah di'di yišcīňh.

27 Ado ašikeh di'ne'saňh: ako I'saw ayoat'è'go nalžè'hi dzizliň; in'dah halgai'gi nađai' dīneh jilīňh; in'dah Jè'kab èi dīneh t'o nip'bal bi hađan'gi dzizliň.

28 Ado Ai'zik t'èyah I'saw ayoayo'ňih, bi biňh bitsiň' jīyaň'go, èi'baňh: niđih Rebe'kah t'èyah Jè'kab ayoayo'ňih.

29 Ado Jè'kab aťo jilbèž'go I'saw halgaiden ha niyah, ako t'ai'yisi dičin silin' laňh':

30 Ado I'saw èi Jè'kab ayidi'nid, Na'noškaňh t'a-nilè li-ci'igi sa'niltsod, t'ai'yisi dičin ši'nilhiň: èi binina ha'zi' I'dam silin'.

31 Ako Jè'kab adi'nid atse yizcin'igi beh-boholni'hi di-jin' na nahašnih'.

32 Ado I'saw adi'nid, Jo'akon dadestsaljīň ba'holžiz: atse yizcin'igi beh-boholni'hi èi'saň ha'at'i bits'aňdo šè hodolèł?

33 Ako Jè'kab adi'nid, God binał di'jin' ši'c'īň handzih'; ako God binał bic'īň hadzodžigo atse yizcin'igi beh-bo-

holni'hi Jé'kab bic'in' nîdzisni'.

34 A'kohgo Jé'kab bāh, nao'li-bi-to bił I'saw bažni-kanh; ako aji'yañ in'dah ajodlañ, ado naždi'na'go ana'dzodzah kot'e'go I'saw atse yîzcîn'igi beh-boholni'hi do bił ni'lin'go yo'idiañh.

WOLTA'I 26.

1 Ado ei ké'yahgi hodi'ciñd, É'braham hînađañ atseh hodi'ciñd yēni' ei nābik'ijîñ' ako Ai'zik dašdiyah Abi'melek bic'in', Filistin dîne'e bi nant'a'i, Ge'rarjîñ'.

2 Ako Jiho'vah ha niyāgo ahodi'nid, Do I'jîpt go'yah dinał dah; ké'yah beh nił hodešnih'igi ei biyí' ké'ho-t'in dolēł.

3 Di kéyahigi biyí' ké'ho-t'in, ako nił naš'ās do, ado nik'i sodidesziñł, ado nił in'dah na'alcini nās dahilcih'igi di'di ké'dayah t'aaltso nihi-ťadides'ał, ako É'braham ni-ž'e'e t'a beh ba'nihoniañ' yēni' a'dešlił:

4 Ako na'alcini nās dahilcih'igi k'eañyilziš'go adešlił, ya'diłhił biyí'gi soñ'igi nahalin'go, ado na'alcini nās dahilcih'igi di ké'dayah t'aaltso badides'ał; in'dah na'alcini nās dahilcih'igi beh nahas-dzañ bikāgi a'añ dadine'e t'aaltso bik'idañojidli' doleł.

5 Hálah, É'braham sizad

yi'holnih nît'eñ, ado badini-an'igi yanayah, ado si naha-t'a' behose'an'igi yanayah, ei'bañh.

6 Ako Ai'zik ei Ge'rargi ké'hojit'in.

7 Ado akwe'e dîneh ké'dahat'in'igi hwē asdzañ y'i'na-dahodeł'kidt, ako ažd'i'nid, Šideži j'i'linh: Še asdzañ at'eñ jididonil'igi bik'e hoł hoyēgo binina; dîneh akwe'e ké'dahat'in'igi Rebe'kah binina dašdiyohēł' sa'sin dzi-ni'zingo, hálah, jizo'nigo hodi'nil'in ei' beh at'eñ.

8 Ado ako'dza, akwe'e ké'hojit'in'go ni'zad niholziž'go, Abi'melek, Filistin dîne'e bi nant'a'i tse'soñ' yinakāh dein, nît'eñ Ai'zik in'dah hwē asdzañ Rebe'kah bił naahij'i'nil'go hołtsañh.

9 Ado Abi'melek ei Ai'zik, Hak'go, yidi'nidgo anił, Jo'akon, t'aani ne asdzañ lañh', ako ha'at'egošañ', Ši dēži jilinh, dînih? Ako Ai'zik ažd'i'nid, Honina dadestsal sa'sin ni'singo ei' binina.

10 Ado Abi'melek adi'nid, Di'sañ hānihi'nił'ind? dîneh la'dah ne asdzañ neidiłtiñ'go, bañhigiat'e yih nihi'nil dolēł nît'eñ.

11 Ado Abi'melek bi dîne'e hažo'ogo ayidi'nid, Di dîneh in'dah be asdzañ dah t'a biždełciť'igi ei t'aani hodi'yolyēł.

12 ¶ Ako Ai'zik èi ké'yah-igi yikā k'idilah, ako t'a èi bigai' neznadindi ana'nè-laŋgo ha bilāh nasdliñ': ado Jiho'vah hak'ijidliħ.

13 Ado dīneh yēni' ayoat'eh in'dah nās not'inlgo in'dah t'a nās anil'go ayoat'é siliñ'.

14 Bi dibe nažjé'igi ado bi bēgasi holoñ, in'dah bi na'nīl t'oahayui: èi'bañħ Filistīn dīne'e hak'édadeznīħ.

15 Di'bañħ tohaha'dlèħ È'braham, haže'e yēni' hīnādañ bi na'nīl ha'dayiznīl yēni', èi Filistīn dīne'e lēž yeh hats'añ hadahodesbīn.

16 Ado Abi'melek èi Ai'zik ayidi'nid, Nihits'a'nīnèħ: nihī'lāhgo a'nohdzil sinī'liñ, èi'bañħ.

17 Ado Ai'zik dahdināħ, ako Ge'rar ho'-nīfēlgi ho nīp'bal nīž'nīnīl ado a'kwi ké'hojit'inħ.

18 ¶ Ako Ai'zik toh hanāyisnīl, È'braham haže'e yēni' hīnādañ ha'dahasnīl yēni', ako èi Filistīn dīne'e hādahodesbīnd, È'braham daztsañ do'bik'ijiñ': ado haže'e yēni' tohaha'dlèħ yo'žih yēni' t'a èi beh nī'dajo'ji'.

19 Ako Ai'zik bi na'nīl ho'-nīfēlgi toh ha'liñ'go yik'i-daazgēd.

20 Ado Ge'rardo nīda'nīl-kādi, Ai'zik binda'nīl-kādi bi toh bañ dahidzēdzi'go, ako adaniħ, Toħ èi nihīh', ako

tohaha'dlèħ yēni' I'sek beh hoji'zi'; hālah, bañ dahidzēdzi', èi'bañħ.

21 Ado toħ la' hanādadzisnīl: ado èi Sitnah beh hoji'zi'.

22 Ako ādo dahnāzdi'nah ado toħ la' hanādadzisnīl; èi indī'dah t'ado bañ dahidzēdzi' dah: ako Riho'both beh hoji'zi'; ako aždi'nid, K'adt Jiho'vah haz'añ'go nīħa a'yilah, ako ké'yah bikāgi k'ēan-dī'ni't'inħ.

23 ¶ Ako ādo Birsi'bahgo nāji'nāħ.

24 Ako t'a èi bitl'è Jiho'vah ha niyāgo adi'nid, Nīže'e È'braham bi God ašt'inħ, t'ado nīlhojē'i, nīl naš'ās èi'bañħ, ado nīk'ijīšdli' do in'dah na'ałcīni nās dahīlcīh'go adešlīħ, È'braham šī nal'a'i yēni' bi'ni't'āħ.

25 Ado akwe'e bikādo-nā-inīñ'hi a'jilah, ako Jiho'vah bi'zi' bic'in' sozdolzin, ado akwe'e ho nīp'bal nīž'nīnīl: ado Ai'zik bi na'nīl toh hanādayiznīl.

26 ¶ A'kohgo Abi'melek ha niyah Ge'rardeñ in'dah bik'is do' la' Ahuz'zath, ado bi sa-lāgo bi nant'a'i Fī'kal do'.

27 Ado Ai'zik èi yic'in' adi'nid, Ha'at'i'saħ' biniyeh šīnohkai, šāñ, dašijjo'lah, ado nihits'añdo yo'adašīnołcañ?

28 Ako adaždi'nid, T'aani

Jiho'vah nił naášgo ha'dan-
dèl'in': ako a'dadi'nid, Bi'ni
God binał sādigi nihița' ni-
dolts'il, nihi in'dah nił, di
bił nihița'gi, ado hāšan' yī-
t'eh ahandahodit'ał;

29 Ako do dāda nihidilil
dah, t'ado ni dādèlcitigi gīa-
t'ègo, ado nihi ya'at'èh'igi
gīat'ègo t'èyah a'danil'inł',
ado k'e danidzīngo yo'adanī-
sil'a': ako k'adt Jiho'vah bi-
k'ijidli'hi sinilīn.

30 Ako ba' adadzi'sīndgo
dai'yañ in'dah daodlān.

31 Ado abinigo naždi'jè in'-
dah God binał ał'c'in' hada-
dzisdzi: ako Ai'zik biłs'ańdo
hozon'go dahna'hodilkai.

32 Ako ako'dza t'a èi bi'jīnł
Ai'zik bi na'nīl yī'kaigo toh
hadayiznīl'igi yeh hoł dahol-
ne' ako adahodī'nid, Toh bi-
k'ī'dasigēd.

33 Ado akwe'e Ši'bah yeh
ho'zi': èi'bañh èi kin-hal-
ahigi di'jīngo Birsi'bah hol-
yeh.

34 ¶ Ako I'saw diz'din bi
na'haigo Heth dine'e Bi'rah
bitsi' Ju'dith hwè asdzañ
a'jilah, ado Bašimath, I'lan
bitsi', Heth dine'e.

35 Ako di'di Ai'zik in'dah
Rebe'kah do bił ya'at'eh
dah.

WOLTA'I 27.

1 Ado ako'dzago Ai'zik
hadzīstihgo ado hanā as-

dīndgo do ajoīn' dah dzizlīn,
ako haye' alañjīn' ni'lin'igi
I'saw, Hak'go, biždi'nidgo èi
abiždi'nid, Siye'; ako ahodi'-
nid, Joh, kōn se'zīnł.

2 Ako aždi'nid, Jo'akon,
k'adt hasistih, a'kohgo da-
destsał èi do sił bēho'zin
dah:

3 Èi'bañh k'adt na'noš-
kañh, ni dēni' ado ni k'ayèł'
in'dah nè iłtin' bił dahdijāh,
in'dah halgai'go dināngo,
adeñ biñh bitsin' sañh nini'-
yèh;

4 Ako atsin' sił ya'at'èh'igi
gīat'ègo ša adilil, ado šādi-
kał ako de'siñł; ako ši sīzi'ni
nik'i sodīdolziñł t'ahdo das-
tsāhdañ.

5 ¶ Ako Ai'zik èi biye'
I'saw yic'in' yał'ti'go Rebe'-
kah hodizts'añ. Ado I'saw
halgaigo biñh ha'alzè, adeñ
niždoyèł bīniyeh.

6 Ako Rebe'kah biyaž Jè-
kab yic'in' hadzigo ayidi'nid,
Jo'akon, niže'e ni'nai yic'in'
yał'ti'go dišets'añ ako ko'-
nił,

7 Biñh bitsin' sañh niđiyèł
in'dah ya'at'èhgo atsin' ša
adilil ako ade'siñł, ado Jiho'-
vah binał nik'i sodīdesziñł
t'ahdo dastsāhdañ.

8 Èi'bañh šiyaž k'adt t'a
adešnīn'igi adinīł.

9 Na'nīlkāgo dinah ako
adeñ tl'izi yaži ya'at'èh'igi
naki'go niđi'jih; ako niže'e

atsin' t'a bil ya'at'eh'igi giat'e'go ba' adešlił:

10 In'dah nize'e badikal'go yidoyinł, ado nik'i sodidolziinł t'ahdo datsahdañ.

11 Ako Jé'kab éi bimah Rebe'kah ayidi'nid, Joh, ši'nai éi dineh ditl'oe at'eh, ako ši h t'eyah dodah:

12 Šize'e bidišl'eh'go bil beho'zingo ši'ki-didolnih' ša'sin; ako t'a ši h a'c'in'-nahwi'nah a'ki-desdoh, ak'ihojidli h éi' dodah.

13 Ako hamah éi ahodi'nid, Nic'in' na'hodiyo'nal'igi ši'go ši'ki-doldoh ši'yaž: t'o šizad bohwinih'ni h ako ni lahdeñ ša nani'jah.

14 Ado ajiyāgo aden hamah ba nažnjā: ako atsin' haže'e bil ya'at'eh'igi giat'e'go hamah a'yilah.

15 Ado Rebe'kah wo'ne'deñ hayaž alañjin' ni'lin'igi, I'saw bi ē ya'ateh yēni' hayaž akēdeñ ni'lin'igi Jé'kab beh haždilah.

16 Ado tl'izi yaži bikai'gi yēni' bi'la' bikādeñ bik'idzišti, ado bize-nagān dilkoñ go'na do':

17 Ado atsin' ya'at'eh'igi ašt'e-jilah yēni' in'dah bā h bilgo hayaž Jé'kab bi'lak'é jikanh'.

18 ¶ Ado haže'e bažniyāgo ažd'i'nid, Šize'e: ako adi'nid, Kōñ se'dah; Hai'saň ant'in h ši'ye'?

19 Ado Jé'kab bize'e yi'c'in' adi'nid, I'saw ašt'in h, atseh nayižc'in'igi; ašidi'ninid yēni' t'a akōñ as'dzah: ni'didā h ako sindāgo ši bin h bitsin' niyaň' na'noškaň, ako ni sizi'ni ši'ki sodidolziinł.

20 Ako Ai'zik haye' abizdi'nid, Ha'at'e'gošaň t'ahhāgo bik'i-niyah ši'ye'? ako ažd'i'nid, Jiho'vah ni God šika-elwodtgo laň'.

21 Ako Ai'zik éi Jé'kab ayidi'nid, Na'noškaň ši'gahgi nininā h ako nik'i dadidešnih', t'a dats'i āni ši'ye' I'saw ant'in h, dodah dats'i.

22 Ako Jé'kab haže'e Ai'zik bi'gah nižniyāgo hak'i-dadesni ako adi'nid, Bizad éi Jé'kab bizad, niđih bi'la' éi I'saw bi'la' at'eh.

23 Ako t'ado beždintaň dah, hālah, bi'la' ditl'oh éi binina, bi'nai I'saw bi'la' nahalingo: ako bik'i sozdolzin.

24 Ado ažd'i'nid, Da' t'āšani ši'ye' I'saw ant'in h? ako adi'nid, Ši la éi ašt'ini.

25 Ado ažd'i'nid, Ši'gah ni nikā h ako ši'ye' bi bin h bitsin' de'sinł, ako ši sizi'ni nik'i sodidolziinł. Ako hwi'gah ni'nikaň'go ajiyaň; in'dah c'il-naat'oi-bi-to aldo haini-kāngo jodlan.

26 Ado haže'e Ai'zik ahodi'nid, Hak'go ši'ye' ši'gah ninināgo siza'-nit'ah.

27 Ako bi'gah nižniyāgo

bizaz-not'añh: ado ha ē hal-
ci'nigi yišcān ado hak'i so-
dolzingo anih,

Jo'akon, šiye' da'ak'eh
halcīn'igi giat'é'go hal-
cīn,

Jiho'vah yik'ijidlih yēni':
28 É'ibanh God Ya'dilhił bi-
yi'deñ dahṭō na'ididoal,
Ado nahasdzañ bikāgi da-
nesk'āhigi,

Ado lañ'i nadāñ dah,
in'dah c'il-naatl'oi-bi-ṭo
dah:

29 Ako bi'ni' dīneh na'ndal'a'
Ado a'añ dadine'e nic'in'
ya a'ndat'inh le':

Nik'iso ni'dahomi'do,
Ado nīmah ba'alcini nic'-
in' ya a'ndat'inh do:

Ado ac'in'-nahwi'nah nik'-
i-doldoh dajinin'igi, t'a
daho'go hak'i-déidol-
doh,

Ado nik'idajidlih'igi ēi
bik'idahojidli' dolēl.

30 ¶ Ado ako'dzago Ai'zik
altso Jé'kab bik'i sozdolziñd-
go, ado Jé'kab haže'e Ai'zik
t'o bits'añ c'édzidzāhago ha-
nai I'saw nalžehdeñ nadzah.

31 Ako hoh ałdo' atsiñ' ya-
at'eh'igi haže'e ba a'jilah
ado bāznikañh in'dah haže'e
abiždi'nid, Ni'didāh šižé'e,
niye' bi biñh bitsiñ' niyañh,
ako niyi' siži'ni šik'i sodidol-
ziñl.

32 Ako haže'e Ai'zik aho-
di'nid, Hai'sañ ant'inh? Ako

aždi'nid, Niye' atse' na' yiž-
cīn'igi, I'saw ašt'inh.

33 Ako Ai'zik t'ai'yisi hañah
hoditlit'go aždī'nid, Hai'?
Hājišan' biñh bitsiñ' sēni-
kāngo yiyañ yēni' t'ahdo
nandāh yeñdañ, ado bik'i so-
deszīn? ako ēi t'aani bik'i-
hojidli' dolēl.

34 A'kohgo I'saw haže'e
bizad dzidizts'añgo, ako t'ai-
yisi yé'go baho'nigo haji'cah
ado haže'e abiždi'nid, Šiže'e
ni'li'ni šiñ ałdo' šik'i sodil-
zīn.

35 Ado adi'nid, Nitsili ši-
dezlo'go beh nik'ihojidlih
dolēl yēni' nigāidēt'añh.

36 Ado anaždo'nid, Da' dōš
t'a a'kogo Jé'kab jolyé' dah?
Jo'akon, k'adt naki'di ši
tsask'eh šiğahojit'añh: at-
sé'dañ atseh yižci'ni beh-bo-
holni'hi šiğazdēt'añh; ado
jo'akon, k'adt nāna beh ak'i-
hojidli'hi šiğanaž'dēt'añh;
ado aždī'nid, Da' beh ak'ih-
ojidli'is t'ado la' ša añsi'ni-
siñd dah?

37 Ako Ai'zik anādo'nidgo
I'saw ayidi'nid, Jo'akon niñ
bik'ehoni'i'ni aš'lah, ado bi-
k'iso t'aaltso bi na'nīl dolēlgo
badīniañh; ado nadāñ in'dah
c'il-naatl'oi-bi-ṭo bił badi-
niañh: ako k'adtsañ' ha'at'i
na' bande'saļ šiye'?

38 Ako I'saw haže'e anā-
biždo'nid, Da' t'ašla'i ni beh
ak'ihojidli'hi ni't'eñ šiže'e?

T'aşondi şize'e şih aldo' şik'i sodil'zin. Ako I'saw ye'go haji'cah.

39 Ako haže'e Ai'zik hac'in' hanānadzigo ahodī'nid,

Jo'akon, nahasdzañ bika dahozon'igi

Ado wo'dahden dahō holon'igi biyi' kē'hot'in dolēt;

40 Ni diltliş beh hininā do, ado nişī'li bohwinil-nih' do;

Īn'dah ako'doniŋgo is'jañh nat'ani boholni'hi şini-liñ'go,

Beh boholni'hi yēni' do bohwinilnih' dah di'lēl.

41 ¶ Ado I'saw t'ai'yisi Jē'kab bik'ēzdinih, hālah, haže'e beh ak'ihojidli yēni' yeh yik'i sodolzīn'go ēi'bañh; ako I'saw t'a biyi'idi anih, Şize'e badajica'jīn' aha'ni hadzih, ako Jē'kab şīşī'li hodiyes-hēl.

42 Ako Rebe'kah hayaž alañjīn' nīlin'igi bīzad beh hoł ho'nego, hayaž akēden nīlin'igi bika'ijil'a'go, Hak'go, bīzdi'nid, ako abīzdi'nid, Jo'akon, nīnai I'saw kot'ē'go nantse'kesgo at'ē lañh', nī diyeshēl nī'zingo yeh haol'ni lañh'.

43 Ēi' binina k'adt şīyaž şīzad bohwinilnih, aşt'ē-adil-nēhgo Hē'rango şī'nai Lē'ban bīc'in' dil'yēd;

44 Ako ādi dokwi'-dah bił

nidołkał, nī'nai bana'hojond-jīn';

45 Nī'nai nīc'in' bana'hojondgo in'dah, ado iñt'ind yēni' yayoznah'go in'dah nīka adeş'al' ako aden nī'didał: Ha'at'ē'goş t'aano'lah t'aala' ajiñh biyi' şīts'an a'dohdiñl'?

46 ¶ Ako Rebe'kah ēi Ai'zik ayidi'nid, Heth dīne'e bitsi'keh binina hinişnā yēni' do bīnişdzil dah se'liñ: ako Jē'kab k'adt Heth bitsi'keh la' di kē'yahigi biyi'gi bē asdzañ a'yi'lagoşañ' sē ināhigi ha'at'i ya'at'eh şīñ dolēt'?

WOLTA'I 28.

1 Ado in'dah Ai'zik hadzigo Jē'kab, Hak'go, yidi'nid, ako yik'i sodolzīn, ado hažo'ogo beh bił hojolne'go abīzdi'nid, Kē'nan dīne'e bitsi'keh do la' nē asdzañ adilił dah.

2 Aşt'ē-adilnēh'go Pē'dan-Ar'amgo dīnah, nīmah bīze'e Bethu'el bağan'go; ādi Lē'ban nīmah bī'nai bitsi'keh la' nē asdzañ adilił.

3 Ako God T'aaltso-Yinēla'ni nik'ijidli' do, ado nās nit'inŋgo an'dolił, ado k'ēañwolziş'go a'nīhidolił, ako dīneh t'oahayui a'nīhidolił;

4 Ado Ē'braham beh bīk'i-hojidlih yēni' na'ididoal, nīh in'dah na'alcini nās dahil-cih'igi bił; ado de'eyo'ni bītaħdi kē'yah biyi' nanināh-

igi èi God, È'braham yèidi'nian yèni' beh-niholnih' dolèl.

5 Ako Ai'zik biye' Jè'kab dahidil'a': ako Pèdan-Aramgo, Lè'ban bic'in' ajiyah, Bethu'el biye' Si'ria dine'e, Jè'kab ado I'saw bimah Rebe'kah bi'nai.

6 ¶ Ako I'saw yiyiltsāngo èi Ai'zik, Jè'kab yik'i sodolzingo Pèdan-Aramgo ayil'a', ado bè asdzañ né'didol'èl biniyeh; ado bik'i sozdolzingo hažo'ogo ayidi'nid, Ké'nan dine'e bitsi'keh do la' nè asdzañ adili' dah;

7 Ako Jè'kab biže'e in'dah bimah do' yil' yik'ehol'in'go Pèdan-Aramgo iyah;

8 Ado I'saw hol' bè'hozín haze'e Ké'nan dine'e bitsi'keh do bil' ya'at'èh'go,

9 A'kohgo I'saw dašdiyāgo I's'mèl bažniyah, ako ādo bè asdzañ la' ninè'diltinh, Ma'halath, I's'mèl bitsi', È'braham biye' Nibè'jath bidèzi'.

10 ¶ Ako Jè'kab Birsi'bado dašdiyah, Hè'ran bic'in'go ajiyah.

11 Ado t'a la' haz'an'igi hwiskañh, hálah, i'i'añh, èi' binina; ado akwe'e tseh'igi la' naždiāngo ha tsiāl a'jilah, ado dzineztin'go ajilhāz.

12 Ako kot'égo nīdzizyèl, jo'akon, nahasdzañ bikādo haz'èi' ya'dilhil' biniah: ado jo'akon, God bi diyin-nīdal-

a'i de'go in'dah aden yāgo yika aña'hakāhi.

13 Ado jo'akon, bilāhden èi Jiho'vah siziñ'go ako adi'nid, Jiho'vah, niže'e È'braham bi God ašt'inñ, ado Ai'zik bi God: ako kè'yah bikā sintin'igi na'dides'al, ado na'al-cini nās dahilcih'igi do'.

14 Ado nahasdzañ bikāgi lèz'igi giat'égo na'al-cini nās dahidolcil', è'a'ahjīn', ado ha'a'ahjīn', ado na'hokoñs-jīn', ado šadaahjīn' k'eandil-zis: ako nih in'dah na'al-cini nās dahilcih'igi nihokā dine'e t'aaltso beh bik'idahojidli' dolèl.

15 Ado jo'akon, nił honiś-loñh in'dah t'a dīnah'ago naahašyañh, ado di kèyah'igih nił ninā'dešt'ās, ado do niłs'añ dahdide'sal' dah, beh nič'in' hasdzī yèni' t'a akos'lagō in'dah.

16 Ako Jè'kab ts'èdzīdzitgo azdi'nid, T'aani kwe'e Jiho'vah holon' lè'i, èi do sił bèho'zīn dah lañh'.

17 Ako nīdzīdzitgo azdi'nid, Kwe'e ayoahot'è lañh, di do la'dahgo, God t'èyah bağan lañh', ako ya'dilhil' bi c'èa'fingi at'è lañh'.

18 ¶ Ako Jè'kab t'ai'yisi abin'igo naždi'na'go tseh ha tsial a'jilah yèni' naž'diañh ado lèh dzi'tsih, in'dah bila'tahgi tlah bik'i yadzīdzīd.

19 Ado akwe'e Be'thel beh

hoji'zi': bitsé'dañ t'éyah èi kin-hal'ähigi Luz holyè nì-t'èn.

20 Ako Jé'kab t'a hoh a'da-nihozdèt'an'go azdi'nid, God sîl naâsdañ, ado na'sägo sä-ahalyandän in'dah ado bäh sä'iltso dgo ado ē ak'eneš-yèh'igi,

21 Ado sîze'e bağandi ho-žo'n'go baninädešdał: ako Jiho'vah sî God nî'lin' dolèt:

22 Ado tseh iägo ašläigi èi God bağan' do: ado t'aaktso šendlähigi la' na nidešdlèł.

WOLTA'I 29.

1 Ado Jé'kab dahnadidzä-go ha'a'äh biyädi dñeh bi kè'yahdi jiniyah.

2 Ado jidèin, nît'èn jo'akon, halgai'gi tohaha'dlèhgo bi'ğahgi dibe tago sîjè èi tohaha'dlèh'igi dibe daadlañ lañh, ako tohaha'dlèh èi tseh ayoaniltso bida'diniañh.

3 Akwe'e dibe t'aaktso ahan deiniłka'go tohaha'dlèh, tseh bida'diniañ yèni' èi nahgo a'ndèilmäsgo dibe daadlañ lañh, ado tseh t'a saañ nègi nina'hat'äh lañh.

4 Ako Jé'kab adabizdi'nid, Hadeñsañ' a'daht'iñh sîk'iso? Ako adadi'nid, Hé-randèñ adèt'iñh.

5 Ako anädabizdo'nid, Da' nihi'is Né'har bina'li Lé'ban bè'dahono'sin? ako adadi'nid, Bé'dahonil'zin lañh.

6 Ado anaždo'nid, Da' ya-at'èh'goš kè'hat'iñh? ako adahodi'nid, Ya'at'èh'go lah kè'hat'i'ni: jo'akon, aden bitsi' Récel a'nołkał.

7 Ako azdi'nid, A'ko la't'ahdi nî'za az'añh' do nîdih dibe ahan dadi'nołkałgo t'ahdo ba'holziš dah, nihi, dibe daodlängo in'dah nîläh-go bini' da' alcož.

8 Ako adadi'nid, Dodah, t'aaktso ahan nida'nilka'go in'dah tohaha'dlèh tseh bida'diniañ'igi nah'go a'ndèilmäsgo ako in'dah dibe nida'adliñh.

9 Ako t'ahdi a'c'iñ' ya'da-jilfi'go Ré'cel, biže'e biliñ' yiniñi'kad, èi yaahalyaigo.

10 Ado ako'dza Jé'kab hamah bi'nai Lé'ban bitsi' ado hamah bi'nai Lé'ban biliñ, in'dah Ré'cel dziłtsaigo bi'ğahgi nižniah, ako Jé'kab tohaha'dlèhgi tseh yèni' nah'go adziłmāz, ako hamah bi'nai Lé'ban biliñ da'odlañ.

11 Ado Jé'kab yi'cago Ré'cel yiza'-not'añh.

12 Ako Jé'kab hahojolne' Ré'cel bic'iñ, Niže'e èi sîda'i at'eh, jini'go, Rebe'kah biyaž niš'iñh: ako ädo dašdilwodt-go haže'e bił hojohne'.

13 ¶ Ado ako'dza Lé'ban, bidèzi biyaž, Jé'kab at'iñh jini'go, ado hadah jilwodt, ado hazè jiz'cidtgo ha'zaž-not'añh, ado hağan'go hoł

níjit'áz; Ako di'di t'aaltso Lé'ban beh bíł hojohne'.

14 Ako Lé'ban ahodi'nid, Sits'is in'dah sítsiń' níliń lańh' t'aani. Ako t'a akwe'e bíł dzízkęgo la' ní'dęzit.

15 Ado Lé'ban ęi Ję'kab ayidi'nid, Da' t'os' sıda' nílín'igi dah bínina t'a ní'k'eh sa' nanilniń do? Síł hól'ne', dokwi'sań' bík'e' nanilniń?

16 Ado Lé'ban bítsi' naki holon: alánjiń' ní'lín'igi ęi Li'ah yolyeh', akędenigi ęi Ré'cel yolyeh.

17 Li'ah ęi hanā do bídzil'dah, nídiń Ré'cel ęi t'ai'yisi ayoianolnín, ado t'aaltso yíl ya'at'eh.

18 Ako Ję'kab t'ai'yisi Ré'cel ayoiajo'ńih ako adí'nid, Nitsi' Ré'cel a'nid naęāhigi tsosts'it na'haijiń' bídenah na' nídeńniń.

19 Ado Lé'ban adí'nid, Nahodeńtęhigi ęi ya'at'eh, dıneh nāna'la' ęi dodah: síł sí'ńi-keh.

20 Ado Ję'kab níjil'a'go tsosts'it na'hai Ré'cel bík'eh; ako t'adokwi hwiskań nahalín hoł síliń, hálah, ayoiajo'ńi'go, ęi'bańh.

21 ¶ Ako Ję'kab ęi Lé'ban ayidi'nid, Sé asdzań sániłtęh, k'adt bí'ęah ní'ńiłkańh, ako bí'ęiń' dahdıde'sał.

22 Ado Lé'ban dıneh akwe'e kędahat'in'igi a'la-a'yilāgo a'dai'sińd.

23 Ako'dzago hilijiń'go bítsi' Li'ah yíl hā'ńi'áz; ado bíł yah ajiyah.

24 Ado Lé'ban hatsi' Li'ah, Zil'pah ha' nala'ı baźniłtińh, asdzań ba' nala'ı do biniyeh.

25 Ado ako'dza jo'akon, abini'go ní'teń Li'ah at'in lańh: ako Lé'ban abízdí'nid, Di'sań' hāsi'ńi'ńd? Da'dos Ré'cel bík'e' na'sa' dah ní'teń? Ha'at'ęgo'sań' ako sídín'ilo'?

26 Ako Lé'ban adí'nid, Nihí kę'yah bíy'igo do ako'dat'in' dah, a'nid naęāhigi do atseh dıneh bayil'tęh dah, ako atse yízciń'igi ęi atseh.

27 Sa' nanil'a'go tsosts'it nínińadohahgo in'dah hwi'ęah adil'el, ako in'dah na ní'dahodil'tęh.

28 Ako Ję'kab t'a ako'dza hwi'ęah nāasliń': ako hatsi' Ré'cel aldo' banāźniłtińh.

29 Ado Lé'ban ba' nala'ı Bil'hah hatsi' Ré'cel baźniłtińh, asdzań ba' nala'ı do biniyeh.

30 Ado Ré'cel bíł yah anādzodzah, ado Ré'cel ayoiajo'ńih Li'ah bí'lāhgo, ado tsosts'it ho nínanahai níjil'a'go.

31 ¶ Ako ado Jiho'vah yiyiltsańh Li'ah bíjijodlāigi ako Jiho'vah joltsańgo a'holah: ako Ré'cel do alci' dah.

32 Ako Li'ah iz'niłtsańd ako aški jįscińh, ako ęi aški

Ru'ben beh jí'zí: ado azdí'nid, T'aani Jiho'vah baňh-sí'ni yēn'í yine'ín'go éi'baňh k'adt sa hasťin ayoašo'ní' doléł.

33 Ado anāzniltsaňdgo aški nājíscính ako anāzdi'nih, Ši jįjodlāgo éi Jiho'vah yídiz-ts'aň, éi' binina di aški sa nané'niltiňh: ako éi aški Ší'mian beh jí'zí'.

34 Ado anāzniltsaňdgo aški nājíscính ako azdí'nid, K'adt laňh' in'dah sa hasťin bíł hinišná do nih; hálah řadi haye' hašełciňh éi'baňh; ako di'baňh aški Li'vai beh jí'zí'.

35 Ado anāzniltsaňdgo aški nājíscính ako anāzdo'nid, K'adt Jiho'vah bahašnih' do: di binina aški Ju'dah beh jí'zí'; ado do nājíłci' dah.

WOLĀ'I 30.

1 Ako ado Jé'kab do ba'ajįłci'go Ré'cel, ha'di bídaž-nolnih', ako Jé'kab abįzdi'nid, Alcini la'šaninił, doda'go éi dadestsal.

2 Ako Jé'kab haho'ciňd Ré'cel bic'in' ako azdí'nid, Da' ší'is God sizín'igi se-zính, éi nišc'it binest'aň, t'aň ayo'sín?

3 Ako Ré'cel adi'nid, Jo'akon, Bilhah ší nal'a'i bíł yah aninah, ako adolci'go honił-tā sa'alcini hodoléł.

4 Ado Bilhah ha' nal'a'i

hažniltiňh hwé asdzaň doléłgo: ako Jé'kab hoł yah iyah.

5 Ako Bilhah i'niltsaňd ako aški Jé'kab ya' yįscính.

6 Ado Ré'cel adi'nid, God šantsezķezgo sa'nihoniaňh, ado ší dizts'aňgo šiyaz šenił-tiňh: di' binina aški Dan beh jí'zí'.

7 Ado Ré'cel bi nal'a'i Bilhah anā'niltsaňdgo aški Jé'kab ba nājíscính.

8 Ado Ré'cel adi'nid, Ayo-at'è nahintah sa'di bíł aš-lāgo bik'ehdešdliň: ako aški Naf'talai beh jí'zí'.

9 ¶ Ako Li'ah do najįłci'go ha'įzdél'in, ako Zil'pah ha'nal'a'i Jé'kab bē asdzaň doléłgo bažniltiňh.

10 Ado Li'ah ba' nal'a'i Zil'pah aški Jé'kab ya' yįscính.

11 Ako Li'ah adi'nid, T'ohayui hahakāh, éi'baňh aški Ged beh jí'zí'.

12 Ako Li'ah ba' nal'a'i Zil'pah, aški, Jé'kab ba nājíscính.

13 Ado Li'ah adi'nid, Bíłhozo'ni nišłiňh, dīneh dabiłtsí', Bik'ihojįdli, dašídidonił: ako aški A'ser beh jí'zí'.

14 ¶ Ado Ru'ben t'oh-nadān a'dalne'gi nēniłkāngo halgai'go iyah, ako c'íl-bi-c'in'-ni'icih' yik'i-niyāgo bimah Li'ah yic'in' nē'njā. A'kohgo Ré'cel éi Li'ah ayi-

di'nid, Na'noškañh niyaž c'íl nènjaigi la' sánjah.

15 Ako Li'ah ahodi'nid, Da' alts'isigōs at'eh šì hastin sits'añ nidi'niltin'igi? Da' šì-yaž bi c'íl'is dahnādidi'jih? Ako Ré'cel adi'nid, K'adt ditl'è nił diž'nočiš, niyaž bi c'íl èi sánjah.

16 Ado i'āngo Jé'kab da-ak'ehden nadał'go, Li'ah dahdiyāgo hadah niyah ako adi'nid, T'aani šìyaž bi c'íl bik'eh šìł yah adi'nał. Ako t'a èi bitl'è hoł jinežtēž.

17 Ako Li'ah aždí'nid yēni' God yidizts'āngo, ako iz'niltsañd ado aški Jé'kab ba nā-jiscinħ, èi bił ašdla'di.

18 Ado Li'ah adi'nid, Šì nal-a'i ša hastin baniltin'go binina God di šēniltinħ: ako aški Īs'seker beh ji'zi'.

19 Ado Li'ah ina'niltsañdgo aški Jé'kab ba nājiscinħ, èi bił hasañdi.

20 Ado Li'ah adi'nid, God ayoat'eh ša a'yilah, ako k'adt šì hastin šìł sikē do, has-šan biye' ba' šelcinħ, èi-bañh: ako aški Ze'bulan beh ji'zi'.

21 Ado bik'ijin' hac'e'e jis-cinħ, ako èi at'ed Dai'nah beh ji'zi'.

22 Ako God èi Ré'cel yē-nal'ni, ako ādo God ho'dizts'āngo hwēš'it an a'yilah.

23 Ako Ré'cel iz'niltsañdgo aški jis-cinħ ado aždí'nid,

Do-īt-nišin'-dah yēni' God sits'añ nínē'dilāh:

24 Ako aški Jo'zef beh ji-zi'go aždí'nid, Jiho'vah šìyaž la' ša nē'doštēł.

25 ¶ Ako ako'dzago Ré'cel hayaž Jo'zef jis-cin'go, ako Jé'kab èi Lé'ban ayidi'nid, Nikišinil'āh ké'hasť'in nit'eñ yeñ'go, in'dah šì ké'yahgo ni'dešdal.

26 Saakēi in'dah ša'alcini šaninił', bidēna na naš'a', nit'eñ, ado šì'ni dahdidišnēh: na nasis'a'igi nił bē'hoziñd, èi'bañh.

27 Ako Lé'ban èi ahodi'nid, Ninā bił ya'anist'é'daň t'a kwe'e sindah na'noškañh: ninit'āh Jiho'vah šik'ijidlih'igi šìł bē'hoziñd.

28 Ado anādo'nid, Dokwi-gošan' bik'e nanilniš ako na'dides'al.

29 Ako abizdi'nid, Na naša' nit'eñigi, ado ni'liñ bāahaš-yañ nit'eñigi ni' nił bēho-zin.

30 T'ahdo na ni'sāh yeñdan niliñ alc'in'di yē nit'eñ, ako k'adt t'oahayui siliñ'; na niyādo Jiho'vah nik'īdzosdlid: hāh'gošan' ša'alcini dabih dolēł'igi bantses'kes dolēł?

31 Ako adi'nid, Ha'at'i'saň nadeštēł? ako Jé'kab adi'nid, Do ha'at'i'hi-dah ša dilēł dah: ko'šinlāgo ni'liñ na' nināniškād do, in'dah bāahašyañ dolēł.

32 Di'jinh nīlīn bīfah de'saḷ, ako aden dastl'inīgi ado dalkīz'īgi ats'a'desnīl, ado dibe bīfahden dalcī'īgi t'aaltso, ado dalkīz'īgi ado dastl'inīgi tl'izi bīfahden: ēi'di bik'eh na' na's'a' dolēl.

33 Ba'holzizgo yīniyāgo, si neheleh'īgi ēi' beh ša'at'e' at'dini nīl bē'hodoziḅ: t'aaltso do-dastl'inīgi, ado do-dalkīz'īgi tl'izi bīfahden, in'dah dibe bīfahden do-dalcī'īgi yī'dol'fahgo, ēi la'dah šilīn bīfahgo isjaḅ ēi nīs'in' dolēl.

34 Ado Lē'ban adi'nid, Jo'akon, t'a nīzad bik'ehgo ako'donil.

35 Ako t'a ēi bījinh ats'az-nī'nīl, tl'izi-kaḅ danodoḅz'īgi, ado dalkīz'īgi, ado tl'izi dalkīz'īgi in'dah dastl'inīgi daba'ādīgi t'aaltso, ado dah dalgai'īgi t'aaltso, ado dibe bīfahden dalcī'īgi, ako ēi haye'keh yāa'dahalyaḅ dolēlgo bāznīnīl.

36 Ado ḷagi jinh odaḷ bi'gahdi Jē'kab biḷ alts'a-jīz'āz, ako Lē'ban bīlīn Jē'kab ba'yaahalyaḅ.

37 ¶ Ado Jē'kab tsīn dadītlē'īgi ḷago a'ān adat'ēi' nēdinīl'go nīdai'dežgīs', ḷikīz'igo a'yilah.

38 Ako tsīn nīdazdežgīsgo ḷikīz'igo a'jila yēnī' dibe yīdaadlan'īgi ēi biyī'gi a'dadziztsih: ako daadlan'go

dēyineḷ'in'go a'da'dī'noltsaḅ bīniyeh.

39 Ako dibe in'dah tl'izi do'tsīn yēnī' dēyineḷ'in'go a'da'nīltsaḅ, biya'zī danodoḅz'ado dastl'in in'dah dalkīz'go nīdayīšcīnh.

40 Ako Jē'kab dibe-yaži ats'ēini'nīl in'dah dibe nīdanīlkādīgi, danodoḅz'īgi yīk'ijīn'go dabīnīn'go a'yilah, ado t'aaltso Lē'ban bīlīn bīfah dalcī'īgi aḷdo'; ako t'asah'di bīlīn nēnīlkad, t'ado Lē'ban bīlīn yīfah yīnīnīl' dah.

41 Ado ako'dza a'liḅ alāhgo dabīdzil'īgi a'da'nīltsaḅgo Jē'kab tsīn yēnī' dibe yīdaadlan'īgi yī nī'nīnīl, tsīn yēnī' bi'gahgi a'da'dī'noltsaḅ bīniyeh.

42 Ako dibe do-dabīdzil'īgi ēi do tsīn ya' niyiniḷ dah; ako do-dabīdzil'īgi ēi Lē'ban bih, dabīdzil'īgi t'ēyah Jē'kab bih.

43 Ako Jē'kab bīlīn t'oahayui sīlīn, ado asdza'ni na'nīl, ado dīne na'nīl dah, ado gaḅ-ask'iti dah in'dah ḷeli dah.

WOLTA'I 31.

1 Ako Lē'ban biye'keh ya'daḷtī'go dzīdzīts'aḅ, Jē'kab nīhīze'e bih yēnī' t'aaltso yīga'idēt'aḅ laḅh; ako nīhīze'e bih nīt'eḅ yēnī' yeh ayoat'ē sīlīn.

2 Ado Jē'kab ēi Lē'ban bi-

nìn yinē'in'go, jo'akon, do bitsé'dań hac'in' at'eh yēngi at'ē' dah.

3 Ako Jiho'vah ēi Jé'kab ayidi'nid, Daniŕa yēni' bi ké'yahgo nídídāh, in'dah ní'ēi bíŕahgo; ako ní' honiŕon' dolēl.

4 Ako Jé'kab halgai'gi na'nilkaddo, Ré'cel in'dah Li'ah do' yil, Hak'go yilni'go yika iil'a

5 Ado ayidi'nid, K'adt ŕil bēho'zín nihiže'e binin do bitsé'dań ŕic'in' at'eh yēngi at'ē' dah, nídih ŕize'e bi God ŕil holoń.

6 Ado níhil bēho'zín t'a ŕidzil'igi beh nihiže'e ba' naŕa' niteń.

7 Ado nihiže'e ŕi na'azlo, in'dah bahoniŕneh'igi nez-nādi aŕŕah anāyidlah; ako nídih God ŕic'ańh ŕiziń'go t'ado dāda ŕiji'lā dah.

8 Dastl'inigi níh nehelēh' do jidi'nidgo; a'liń t'aaltso dastl'ingo dēideŕcińh: dano-dońz'igi níh nehelēh' do, jidi'nidgo; a'liń t'aaltso dano-dońz'go na'daideŕcińh.

9 Akot'e'go God nihiže'e biliń nēdinil'go ŕē'ninil.

10 Ado ako'dza akwe'e na'holziŕ yeńdań a'liń ada'niltŕańdgo, jo'akon dēnastŕā danodońz'igi ado dastl'inigi ado ańa'nigo dastl'inigi, ēi t'ēyah nída'niyōdgo banēyē'yēl.

11 Ado God bí diyingo-nal-a'i bil'-yeh ŕic'in' hadzi ako aŕidi'nid, Jé'kab: ado adi'nid, Kwe'e honiŕonh.

12 Ado adi'nid, Dahdigał'go níle dē'nastŕā danodońz'igi ado dastl'inigi ado ańa'nigo dastl'inigi nída'niyōdgo ní' ni'inh: hálah, Lé'ban ańi'in'igi t'aaltso yiltsańh, ēi'bańh.

13 ŕih, God aŕt'inh, Be'thel-do, tseh intsi'go tlah bik'i yē'nizid yēngi, ado ŕic'in' a'danihodint'ańh yēngi: ako k'adt aŕt'ē-adilneh'go di ké'yahdo hānineńh, in'dah ní'ēi bi ké'yahgo nídídāh.

14 Ado Ré'cel in'dah Li'ah do' hac'in' hanānadzi go aho-di'nid, Da' nihiže'e baĝan'diis t'a ha'at'i'hi-dah nihi' dolēl'igi t'ah yidziń?

15 Da' dōŕ dē'eyo'nigo níhil oł'ta' dah? ŕāń na'nihidziŕni', ado níhi bēso ałtso bik'ijoyah.

16 Nihiže'e yit'inh yēni' God nēdi'lāgo ēi níhi at'eh, in'dah niha'alcini do': ako k'adt God t'a a'nilni'nigo ānineńh.

17 ¶ Ako Jé'kab aŕt'ē-azdil-yāgo haye'keh in'dah haakēi'ĝań-ask'iti bika hadziznil.

18 Ado haliń t'aaltso daŕdinilkād, ado ha nalyēi hwē hazliń'igi t'aaltso, Pēdan-A'ramgi hwē hazliń'igi, ako haže'e Ai'zik bic'in', Kē'nan

dìne'e bì kè'yahgo jìdogal' bìnìyeh.

19 Ado Lè'ban bìlìn ùaidì-dogìs'go iyah, in'dah Rè'cel haže'e bì dìnešciñ dzìnez'in'.

20 Ako Lè'ban Sír'ria dì-neh t'ado yini'hi ado t'ado yeh yìl holne'e Jè'kab yo'-anot'in'.

21 Ako ašt'è-azdilyāgo ha'-at'i-dah hwè holon'igi bìl dašdì'nicāñ; ado t'òh ha'na nìznināgo, dzìl Gí'liad bìc'in' nìkìz'nìnāh.

22 ¶ Ado ùa yìskañgo in'-dah Lè'ban bìl ho'ne', èi Jè'kab yo'ināh, hodo'nid.

23 Ado hak'iso adì'jì'nìl'go bike jonèl'go, tsosts'it dah-wiskanh ako dzìl Gí'liaddi bìznìl'nāh.

24 Ako Lè'ban èi Sír'ria dì-neh tl'ègo God bìl'-yeh bani-yāgo abìdì'nid, T'akāh da-dant'i'ni dah, ya'at'èh'go dah in'dah nìcoñ'go dah Jè'kab bìc'in' haodzih.

25 Ako Lè'ban èi Jè'kab bìznìl'nāh. Ako Jè'kab dzìl'-igi bì nìp'bal nìdeìznìl.

26 Ado Lè'ban èi Jè'kab ayìdì'nid, Hāsañ' yìnt'ind'go t'ado šìl hwinìlne'e yo'inìnā lañh', ado sītsi'keh yìsnah', diltlìš bìc'in' dahitiñl' naha-lingo bìl inìnā lañh.

27 Ha'at'è'gošañ' t'ado yin-t'ini yo'inìnā lañh; ado t'ado šìl hwinìlne' dah? ako sìn ado dìnìh a'āñ adat'èl'igi

adani'go in'dah nìhìl dahozon'go sīts'añ dahdonā dolèl nìteñ,

28 Ako t'ado sītsi'keh ado sītsokeh bìzadanešt'a'ni? Kot'è'go do i'liñ'go in't'ind.

29 Dāda nìdešlìl'igi bì'nešañh nìdìh tl'èdañ nìže'e bì God šìc'in' hadzigo ašìdì'nid, T'akāh dadant'i'ni dah, Jè'kab ya'at'èh'go, doda'i nìcoñ'go bìc'in' haodzih.

30 Ado k'adt nìkì'dešnešt' šìže'e bağan'go t'èyah nì nì-zìn nìdìh ha'at'i'sañ' bìnìyeh šì dìnešciñ nì'nì'in'?

31 Ako Jè'kab hanānadzigo Lè'ban ayìdì'nid, Nas'dzìtgo lañh', hālah, adì'nid: nìtsi'keh yè do' šìga'dì'nìl' yìšhìh' nì'sìngo.

32 Hāi' šìñ nì dìnešciñ nèl-tè'go bìk'i-niya šìñ, èi bì'ni do hìnā dah do: nìhìk'èi bì-nañ šè holon'igi bìfahgi ha'-at'i'hi-dah nìh'igi bìnìlkāgo nì'dilèh. Rè'cel anez'in'igi do bìl bèho'zìn dah, èi'bañh.

33 ¶ Ado Lè'ban dahdiyāh Jè'kab bì nìp'bal bìyì' go'ne' yah' ajiyah, ado Li'ah bì nìp'bal bìyì' go'ne' ałdo', in'-dah asdza'nì naki' nal'a'igi bì nìp'bal bìyì' go'ne' ałdo'; ako t'ado bìk'ìz'niyā dah. Ado Li'ah bì nìp'bal bìyì'do c'èdzìdzāgo Rè'cel bì nìp'bal bìyì' go'ne' yah' ajiyah.

34 Ako Rè'cel dìnešciñ yè-nì' nè'idiltiñ'go gañ-ask'iti

biyèl biyā go'ne' aji'nilgo bik'i' dzizdā lañh. Ako Lé'ban níp'bal biyí' t'aat'eh c'èh najíz'c'ídt ako t'ado bik'iz'nc'ídt dah.

35 Ako haže'e abizdi'nid, Do ní'došñeh at'e dah'igi t'ado bik'e ní'ni saa'ni, bo'honišni'hi; hálah, asdza'ní nidadlèh'igi se'liñ, èi'bañh. Ako na'jizc'ídt ní'dih t'ado bik'iznc'ídt dah.

36 ¶ Ako Jé'kab do bíl hal-dín'go Lé'ban yíc'a hoš'kèd: ako Jé'kab hadzī Lé'ban yic'in' ako anih, Hāsañ' yisdza, in'dah ha'at'i'sañ' beh sa'at'è holoñ'go binina šikē na'hi-dāh?

37 Ako k'adt ší nalyè t'aaltso bí našinc'ídt, ako ha'at'i'sañ' nağan biyí'deñ ní nalyè'hi ní'dinlāh? Kwe'e ní'nilé ako šik'èi in'dah ní nik'èi t'aa'nidlah níhiṭa'gi yan'dado't'ih.

38 Di nadin na'hai t'a ní naš'āsgo; ní dibe daba'ādigi in'dah tl'izi daba'ādigi dabiyazí do bítšanñ ha'dahaz'èl dah, in'dah ní dé'nasts'ā do la' yisgāl dah.

39 Dabidot'al'igi èi do nahajā dah; èi bik'e nina'nisdlāh; jin'go nest'in'igi in'dah tl'ègo nest'in'igi èi' beh sa nant'ih.

40 Kot'é'go aništ'è nít'eñ, jin'go ha'do' bik'è tihosni nít'eñ, in'dah tl'ègo t'èyah

šoh bik'eh; ako di c'èh bañ išhās leh.

41 Kot'é'go nağan'gi nadin ší na'hai; nitsí' naki'go bik'eh na' naš'a'go diñts'adah na'hai, in'dah n'liñ bik'e hastañ na'hai: ado aldo' neznādi na'honišñeh'igi a'ñ ané'indlah.

42 Ako šize'e bí God in'dah É'braham bí God, indah Aí'zik yil n'lin'igi do šil naās dahgo ako t'aani t'agèd asi-ni'a' do nít'eñ. Ako God ayoahot'é'jin' yistlišgo šit-tšanñ, ako ší nāniš binina tl'èdañ nidešteh.

43 ¶ Ako Lé'ban hadzī Jé'kab yic'in' ako adi'nid, Di atsi'keh'igi èi sitsi'keh at'eh, in'dah di alc'ini'gi èi sa'al-cini a'dat'eh, in'dah di liñ'igi šiliñ' a'dat'eh, in'dah yin-iin'igi t'aaltso ší at'eh: ako k'adt di sitsi'keh dā'sañ' deš-šil, in'dah ba'al-cini nídayiš-cinigi?

44 Èi'bañh k'adt hak'go, aña'-nihodit'al, ših in'dah nih do'; ako èi níhiṭa'gi beh-èho'zini dolèl.

45 Ako Jé'kab tseh la' né-diaño yeidi'ni'sin.

46 Ako Jé'kab bik'iso ayi-di'nid, Tseh a'la-a'dalèh; ako tseh yēni' ní'dayizlāgo yā-dayitsih: ako yana'āgo yī-kāgi dai'yañ.

47 Ako Lé'ban yí'zi' Jí'garsèhadu'tha yeh ho'zi':

ñidih Jé'kab èi Galid yeh ho'zì.

48 Ado Lé'ban adi'nid, Di yanaähigi, di'jin̄h nihi'ta'gi beh-èho'zín do, èi' binina Galid hosye'.

49 In'dah Miz'pah aldo' di'nid, hálah, Jiho'vah nihi'ta'gi yaahalyän do, hajiñ' dah alts'an nèt'a's'go, èi' banh.

50 Sitsi' dāda yini'lāgo, ado asdza'ni la' nina'dini'nil'go sitsi' bilāhjin', ako dñeh nihe at'din, jo'akon, God èi sñh in'dah niñ do' nihi'ta'gi biñ bēho'zín.

51 Ako Lé'ban èi Jé'kab ayidi'nid, Jo'akon, di yanaähigi, in'dah jo'akon, di tseh iāhigi, èi sñh nihi'ta'go is'lah;

52 Di yanaähigi beh-èho'zini do, ako di tseh iāhigi aldo', di yanaähigi do bñtis nic'in' ni de'sal' dah, in'dah niñ aldo' di yanaähigi in'dah di tseh iāhigi do bñtis sic'in' ni dinañ dah, banhigi ahí'dilniñ biniyeh.

53 É'braham bi God in'dah Né'har bi God, dabize'e bi God èi nihi'ta'gi yandot'inñ. Ako Jé'kab, bize'e Ai'zik yik'e-ho'in'go bi God binañ hadzodzi.

54 Ako Jé'kab dzil bigāndi nā'dzisniñ'go hak'iso, Hak'go dabizdi'nid ado biñ da'ji'yän: in'dah t'a dzil bigāndi dahwiskanh.

55 Ako abinigo Lé'ban ast'-è-az'dilyāgo haye'keh in'dah hatsi'keh biza'-daznest'an'-go, ado bik'i sozdolzin: ako Lé'ban hağan'go a'ndzodzah.

WOLTA'I 32.

1 Ado Jé'kab joga'go dah-naz'didzāgo, God bi diyin-ñidal'a'i hadah yí'kai.

2 Ako Jé'kab yiyiltsan'go adi'nid, Di God bi diyin-ñidal'a'i a'dat'inñ lañh: ako akwe'e haz'an'igi Méhané'im yeh ho'zì.

3 ¶ Ako ādo Jé'kab allāñjin' hane'-ñidēahi a'dzis'a' I'saw ha'nai bic'in', Si'er ké'yahjin', ké'yah I'dam holyé'di.

4 Ako adabizdi'nidgo hadzodzi, Kot'ēgo bo'honišni'hi I'saw bic'in' hadi'dzih; Ni na'a'i Jé'kab ko'nih, Lé'ban biñ našnē nit'en, in'dah akwe'e sedāgo, k'adt in'dah:

5 Ako bēgaši ado feli ado dibe, ado dñeh na'nil in'dah asdza'ni na'nil dah sē holoñ: ako bo'honišni'hi biñ hodonih'go i'la'a, ya'at'eh'go dah šantsi'nikes do biniyeh.

6 Ado hane'-ñidēahi na't'añ Jé'kab ba na'kaigo adaniñ, Ni'nai I'saw ba nikai', ako biñ aldo' aden dñeh din'di nezna'dingo yil nidadh'jin' deskai.

7 A'kohgo Jé'kab ayoat'ē-go nīdzisdzid ado ha'ní' lañh

siliñ': ako dineh bil jonel' yēni' ado dibe ado bēgasi in'dah gañ-daask'itigi, naki'go alts'a'-dadziznil;

8 Ako azdi'nid, I'saw t'a'la'hago naneh nēstsēd'go ako la' naneh yidzih'igi ei yo'adonēl'.

9 Ako Jē'kab adi'nid, Šiſa E'braham bi God ni'li'ni, in'dah šize'e Ai'zik bi God ni'li'ni, Jiho'vah, Ni kē'yahgo nididah, nik'ei bic'in', ako ya'at'ē'go nantsiskes do, ši-di'nini'digi:

10 Beh-ajoba'i t'aaltso in'dah t'aani'ni t'aaltso ni na'nīl bēhoni'sin'igi, ko'nīsai nīdih do bic'in' a'dahošdli' dah. Hālah, ši giš t'eyah beh di Jor'dan tse'na nīnyah; ako k'adt yist'in'igi naki'go dah-yinēl siliñ'.

11 Na'noškañh yisdah'-šil'fēh, šinai bi'la' bits'añdo, I'saw bi'la' bits'añdo: šadoga'go dašidiyolhēl', in'dah daamah ado alci'ni aldo', ei-bañh binas'dzit.

12 Ako adi'ninid ni', T'arani nik'ijisdlī' do, in'dah na'alci'ni nās dahileih'igi to'-nītēl bibañhgi sei'igi giat'ē'go, do wol'ta' anē'lañ' dah dolēl.

13 ¶ Ako t'a ei bitl'ē akwe'e hwiskañh, ado t'a akōñ aha'nigoigi bi'nai I'saw ya' nē'idinil.

14 Tl'izi daba'adigi naki'di nezna'dingo, ado tl'izi-kañ'

nadin'go, ado dibe daba'adigi naki'di nezna'dingo, in'dah dēnasts'a nadin'go.

15 Gañ-daask'itigi tsa'i ta'din, ei dabiya'zi t'a bil, bēgasi daba'adigi diz'dingo, in'dah do'lah nezna, ado teli tsa'i nadin'go, in'dah dabiya'zi nezna'go.

16 Ako bi na'nīl yī'lak'ē yiznil', ako bi na'nīl t'a da'nī'añ dahnāzjāgo; ako bi na'nīl ayidi'nid, Šilāñjin' tse'nah nihohneh', nihīta' nahaz'añgo danēl'kad.

17 Ako alāñjin'igi abizdi'nid, Šinai I'saw nidah niyāgo ado nandidi'l'kidtgo, Hai'sa'ñ bi ni'liñh? in'dah Hāgoša'ñ dīnyah? in'dah di ni'gahigiša'ñ hai' bih? nīdañ,

18 A'kohgo adidi'nīl, Ni nal'a'i Jē'kab bih; Yiholmi'hi I'saw yēidonil'go, ako jo'akon, bih aldo' nihikēdeñ yigal'.

19 Akot'ē'go naakēdeñigi aldo' ayidi'nid, in'dah nābikēdeñigi, ado t'aaltso akē da'nēlkādigi adayidi'nid, I'saw bik'ī'-nohkai'go kot'ēgo bic'in' hada'hidohdzih.

20 Ado aldo' hanādadohdzih, Jo'akon, ni nal'a'i Jē'kab nihikēdeñ yigal', ako anih, Hānišlēh'igi šilāñjin' yikāhigi beh hoł ho'zoñ jīdolēl, ako bikēdeñ in'dah haniñ nēidestsēl'; bil dats'i nišliñ' dolēl.

21 A'kohgo ado'ní'igi ha-lānjīn' danél'kad: ako hoh éi onél'igi t'a akwe'e bíl jí-nezjē.

22 ¶ Ado t'a éi bitl'è níz'di-na'go hwè asdzañ t'a'la' daš-diēž, in'dah asdzañ a'nal'a'i t'aa'la', in'dah haye'keh lats'-ādahigi aldo', ado Jékab ha-nan'dētin go'na ha'na níj'i-kai.

23 Ako dahidiēžgo bí'ni bik'ehgo tōh tse'na a'dahineskad, ado yit'in'igi t'aaltso tse'na a'yilah.

24 Ako Jékab t'a ādi t'a-sa'hadi yida'; ako akwe'e hayilkānjīn' dīneh bíl na'ahíz'neztañ.

25 Ako dīneh yēni' do hak'ehdo'dlè at'é'go bíl bého-zingo hak'ai' holdzís'igi yí-délcit: ako Jékab hak'ai hāwodt, bíl na'ahíz'neztañgo.

26 Ado azdi'nid, Ší'dicít, hayilkañ éi'bañh. Ako ahodí'nid, Do nidōšcit at'é' dah, šik'i sodi'nílzingo in'dah.

27 Ako éi ahodí'nid, Hāšaň' yinilyeh? ako azdi'nid, Jékab lañh'.

28 Ako ahamih, Jékab do nānenilyé dah do, nidih Íz'-rel yinilyé' do: nat'āni t'a ake'egoigi nahalingo God bic'in' nidzil, in'dah dīneh do', ako bik'eh-didliñh.

29 Ako Jékab nahodel'-kídtgo adí'nid, Ní'zi' beh šil

hol'ne', nānoškañh. Ako adí'nid, Ha'at'i'šaň' biniyeh ší'zi' bí' naidil'kídt? Ako akwe'e hak'i sodolzind.

30 Ako Jékab akwe'e haz-a'nīgi Penai'el hodi'nid, God t'a bih bininjīn' yiltsaňh nīdih sè inah t'a yidzih, éi-bañh.

31 Ako Penu'el bítis jiyāgo jo'honai hayah', ako hak'ai beh adiz'neshodt.

32 Di' binina Íz'el ba'alcini di'jingo ak'ai holdzís'igi ats'it ahan nildo' ige do dēiyañ' dah: hálah, Jékab bik'ai holdzís'igi ats'it bízdél-cit'go ahan nildoh, éi'bañh.

WOLTA'I 33.

1 Ado Jékab dašdiga'go jidēin', nit'en jo'akon, I'saw aden dīneh din'di nezna'dingo yil yinēl'. Ako alcini yēni' alts'a-jí'nílgo Li'ah la' yē'ninil, in'dah Ré'cel la' yē'ninil, in'dah asdza'nī naki' a'nal'a'i yēni' aldo' la' yē'ninil.

2 Ako a'nal'a'i in'dah ba'da'alcini alānjīn' ní'ninil, in'dah Li'ah ado ba'alcini nabikē go'ne', ado Ré'cel in'dah Jo'zef éi ts'ide akēdeñ ní'ninil.

3 Ado bí'gah c'izniyāgo ha'nai bažniyājīn' tsosts'itdi ní'jīn' bic'in' ya a'dzidzah.

4 Ako I'saw dahdilwodtgo hadah niyah ado bízējiz'cit,

ako bizaž-not'añh: ado t'a-
ajil'ah j'cah.

5 Ado dašdigal'go asdza'ni
in'dah alcini dziltsa'go az-
di'nid, Ei'sa' hai a'dat'inh
bił yikāhigi? Ako azdi'nid,
Alcini ni nal'a'i God joba'e
b'ininil'igi a'dat'inh.

6 A'kohgo asdza'ni nidala'i
ba'alcini yił aha'nijiñ' hac'in'
nikai'go ya a'dadzah.

7 Ado Li'ah aldo' ba'alcini
yił aha'nijiñ' hac'in' nikaigo
ya a'dadzah: ado bik'ijiñ'
Jo'zef in'dah R'e'cel aldo'
aha'nijiñ' hac'in' nini'azgo
ya a'dzah.

8 Ako adi'nid, Ha'at'i'sa'ñ'
biniyeh ei t'oahayui sidāh
dahineskad? Ado azdi'nid,
Di'di beh bo'honišni'hi ya-
at'eh'go šantse'kes dolēł bi-
niyeh.

9 Ako I'saw adi'nid, Še hol-
lon'igi t'a ako'digo ni'sin si-
tsili; ei di'igi bi'ni t'a ni' le'.

10 Ako Jė'kab azdi'nid, Do-
dah, na'noškañh, k'adt ya-
at'eh šantsi'nikesgo nik'i'ni-
yah, ši'lak'edo nānlāhigi bi-
ni ni do: ninin yiłtsa' in-
dah God binin yiłtsa' šił
nahalin biniyeh, in'dah ši-
c'in' nił ho'zon.

11 Na'noškañh, ši beh-ak'-
ihojidli'go nadet'anh'igi; hā-
lah, God šik'idzosdli' ei' bi-
nina, in'dah še holon'igo t'a
ako'digo ni'sin, ei'bañh. Ado
bėhožniltėgo in'dah dziniziñ.

12 Ako adi'nid, Tin' ni'da-
didi'nēł ako šił niłilāñjiñ'
yi'sa' dolēł.

13 Ako ei abizdi'nid, Bo'ho-
nišni'hi bił bėho'zin di alcini
dadit'o'di, in'dah a'lin dabi-
ya'zi daholon'go bił yišnēł:
ako t'a'la' ajinigo tšinlgo bił
di'neskadgo t'aat'e daninēh.

14 Na'noškañh bo'honišni'-
hi, bi'ni ni nal'a'i bilañjiñ'
ni'nināh: ako šiłin in'dah
ša'alcini t'a bik'eh'igo hažo-
ogo yiš'is do, bo'honišni'hi
ba niyajiñ', Si'erdi.

15 Ako I'saw adi'nid, Ši'ni
šił nakai'igi la' nił ninišnił'.
Ako azdi'nid, Ha'at'i'sa'ñ' bi-
niyeh? t'ado biniye'hi dah,
nił t'o ant'eh, bi'ni bo'honiš-
ni'hi ya'at'eh'go šantse'kes.

16 Ako in'dah I'saw t'a ei
bijiñh dahnādi'nah Si'ergo.

17 Ako Jė'kab nānāñh
Suk'kothjiñ', ako akwe'e bi
kin a'yilah, in'dah biliñ ba-
gan ya' a'yilah: ei' binina
akwe'e Suk'koth hosye'.

18 ¶ Ado Jė'kab dahnādi-
nāgo Še'kem kin-hal'āhigi
hozon'go ninināh, kė'yah
Kė'nan biyi'gi Pė'da'ñ-A'-
ramdeñ na'nēł'go; ako kin-
hal'āhigi bi'gahgi bi nip'bal
nininil.

19 Ako kė'yah la' nidzisiñ
ha nip'bal nižninil yēngi,
Hė'mar ba'alcini, Še'kem bi-
že'e ba'ndzisiñ, nezna'din
bėso bañh-azliñ.

20 Ako akwe'e bikā-nā-
ini'hi a'yilah, ako El-elo'hi-
Iz' rel yidi'nid.

WOLTA'I 34.

1 Ado Li'ah bic'e'e Dai'nah,
Jé'kab ba' jiscin neh ké'yah-
go atsi'keh yitahgo iyah.

2 Ako Hi'vah dine'e Hé-
mar, ké'yah binant'a'i biye'
Še'kem, t'a aké'ego nat'ani
hołtsanh ado nahodiltin'go
hoł neztéz, ako hoł'coñ'.

3 Ako hayi'di Jé'kab bitsi'
Dai'nah do bizdocit at'é' dah,
ako c'ikenh ayoajo'ni'go ha-
zo'o-go k'ezndzin'go bic'in'
yajil'ti'.

4 Ako Še'kem bize'e Hé-
mar yic'in' hadzigo adi'nid,
Di c'ikenh ša na'diltéh sé
asdzañ dolèl.

5 Ado Jé'kab èi dineh ha-
tsi' Da'inah yiyil'coñ'go ji-
ni: ako biye'keh èi halgaidi
halin' nidèinilkād: ako Jé-
kab do yent'in' dah, ninahas-
kaigo in'dah.

6 Ado Še'kem bize'e Hé-
mar dahdiyāgo Jé'kab yic-
in' iyah yididoł'kiłgo.

7 Ado Jé'kab biye'keh da-
y'i'ngo halgaiden ninahas-
kai: ako dineh yanhdabi'ni
ado t'ai'yisi do bil dahaldin'
dah, Iz' rel dine'e bifahgi
banhigi a'dzidzah, Jé'kab
bitsi' bil jineztéz lañh':
akot'è do a'donił dah nit'en.

8 Ako Hé'mar idel'kidtgo

adi'nid, Šiye' Še'kem biyi'di
nitsi' t'ai'yisi yeh yidini-
linh': na'nihoškanh banoł-
téh bè asdzañ dolèl.

9 Nihitahgi ho'ni' ni'daoh-
heh', nihitsi' nihadahohnil',
ako nihi akdo' nihitsi' ni'da-
hido'lah.

10 Ako nihił kédahoht'in'
do, ado ké'yah bikā t'a nihi
dano'singo kédahoht'in' do,
in'dah ni'daiyołnih' do, ado
ké'yah la' beh-nihi-daholnih'
dolèl.

11 Ado Še'kem èi haze'e
in'dah halakèi ayidi'nid, Ya-
at'èhgo šantsi'dakesgo ado
t'a a'dasidohnin'igi niha
deslèl.

12 T'a a'dasidohnid'go
a'zanh t'oahayuigo nidih t'a
akoh'go niha desnił, ako di
t'eyah c'ikenh šadadołtèłgo
sè asdzañ dolèl.

13 Ako Jé'kab dabiye' èi
Še'kem in'dah bize'e Hé'mar
yidadilèh'go adèyidi'nid, da-
bidèzi' Dai'nah jil'coñ'go bi-
nina.

14 Ado adayidi'nid, Di do
a'daolneh at'é' dah, do-banh-
na'hinesgiz'igi nihidèzi' do
badaołtèł at'é' dah: èi beh
do da'nidlin'go a'dadidilnił'.

15 Nidih di t'eyah binina,
nihi adanit'èh'igi adanoht'-
è'go in'dah: dineh dano'in'-
igi t'aanoł'tso nihañh ni'da-
hinesgiz'go;

16 A'kohgo in'dah danih-

tsi'keh niha dahidi'nił, ado nihi ałdo' danihitsi'keh ni'dahididlah', ako nihił kè'dahwit'in'go t'ala'i dine'e dadidlèł.

17 Nidih ako anh-nahinił-gis danihi di'nin'igi do danosingo, ako nihitsi' bił yo'ahidi'nèł.

18 ¶ Ako dabizadigi ei Hé-mar bił ya'at'eh, in'dah Hé-mar biye' Še'kem ałdo'.

19 Ako tsilkeñh yèni' t'a a'ko bił ya'at'eh, Jè'kab bitsi' t'ai'yisi bił ya'at'ehgo ei' binina: ado haže'e ba'alcini bi-ťahgi t'a hoh t'eyah dineh k'ehez'don nađai' ji'linh.

20 Ako Hé-mar in'dah ha-ye' Še'kem biłgo dabi kin-hal'ahigi c'eaťingi nižniž, ako bi kin-hal'ahigi dineh yił yandast'indgo azdi'nid,

21 Di dineh ya'adat'eh; ei' binina bini kè'yah biyi' kè'dahat'inh, in'dah biyi'gi ni'dailnih; jo'akon, kè'yah t'a biłah nel'anh; nihi'ni dabi-tsi'keh ni'dahididlahgo, nihe asdzañ dadolèł, in'dah nihi do' nihitsi'keh badahi'nił dolèł.

22 Di t'eyah binina nihił kè'dahat'in' do, ako t'ala'i dine'e dadidlèł, dineh danidli'ni t'aaniłtso nihañh ni'dahinešgiz'go, bih adat'eh'igi at'e'go.

23 Da' bi bęgaši in'dah dei't'in'igi, in'dah dabilin' t'aalt-

so, da' dōs danihi' dah do? Hā'isañ' ako'dadi'nił ako nihił kè'dahat'in' dolèł.

24 Ako Hé-mar in'dah bi-ye' Še'kem di kin-hal'ahigi bi c'eaťingi alnāadat'in'igi t'a-altso dabidits'a'; in'dah dineh t'aaltso bañh ni'dahinešgiz, di kin-hal'ahigi bi c'eaťingi alna'adat'in'igi t'aaltso.

25 Ako'dzado ťa yiskāngo t'ah hā da'nezgai'go Si'mian in'dah Li'vai, Jè'kab biye'keh, Dai'nah bi'nai, t'a ala'ñ bi diltliš' dahidiťango t'a na'nit'in nēh' kin-hal'ahidi ni'žgo dineh yèni' t'aaltso nēstsēd.

26 Ado Hé-mar in'dah biye' Še'kem diltliš beh dayi'gāñ, ako Še'kem bađan'do Dai'nah yił c'inaikai.

27 Ako naztsēd yèni' Jè'kab biye'keh yeikai'go, kin-hal'ahigi bi nalye'i yèni' deisnāh, dabideži' dajil'con'go ei' binina.

28 Ako dabi dibe yèni', ado dabi bęgaši, ado dabi řeli, in'dah kin-hal'ahigi biyi' holoñ yèni', ado halgaigi daho-loñ yèni' ni'deyizlā.

29 In'dah bi bęso yèni' t'aaltso, ado bada'alcini yèni' t'aaltso, ado bidaasdzani yèni', na'nił biniyeh dahdeidiž, in'dah kin biyi' holoñ yèni' t'aaltso.

30 Ako Jè'kab adi'nid Si-

mian in'dah Li'vai yic'in', Šik'ijin' holcin'go binina kē-yah bi kē'dahat'in'igi t'ai'yisi dašidzozlā, Kē'nan dīne'e in'dah Pi'rez dīne'e bi'ahgi: ako t'a doko'nilt'é'hi, ako bih t'éyah nihi'in' a'la ahido-dli'go nī'danihidolštīl; ako ših in'dah ša'alcini bi' a'di-dinl.

31 Ako adadi'nid, Da' nihi-dēži kīn-yā-sizī'ni nahalingo a'jilaigīs ya'at'eh?

WOLTA'I 35.

1 Ado God ēi Jē'kab ayīdi'nid, Ašt'ē-adilnēhgo Be'thelgo dīnēh, ako ādi kēnahot'iin'h: ako akwe'e God bic'in' bikā-nā'iniin'hi adilil, nī'nai I'saw bits'añ yo'inilwodtgo naniyah hañdañ.

2 A'kohgo Je'kab, ba'alcini in'dah yil nakai'igi t'aaltso ayīdi'nid, Dīnešcin dagod nihi'ahgi holon'igi yo'adahotl'id ado cīn nihañh a'dadīngo a'dadoñe', in'dah danihi ē la' bih nī'dakai.

3 Ako tin' ašt'ē-adadidilni'go Be'thel go'deg dī'nēl, ako ādi God bic'in' bikā-nā'iniin'hi adešlil, šañhdahoa'dañ šic'in' hadzī yēni' in'dah t'a di'sāhigo šāahalyāni.

4 Ako dīnešcin dagod nī-dajijāh yēni' t'aaltso Jē'kab badadziznīl, in'dah jaḡana-āhi hajā biḡadaz'āh yēni'; ako ēi Jē'kab ce'c'il biyāgi

noñh yizcīnh', ēi Še'kem bi'gahgi.

5 Ado dahnādaždi'nāh: ako ēi dahanāgo kīn-hadas'āhigi (God) bi'dahoyé'go a'yilah, ako Jē'kab biye'keh t'ado yic'in' dadezbā dah.

6 Ako Jē'kab ēi Luzdi jīniyah, ēi Kē'nan kē'yah biyī' (t'a ēi Be'thel holyeh) hoh in'dah dīneh bi' nījikai'igi t'aaltso.

7 Ako akwe'e bikā-nā'iniin'hi a'jilah, ako ēi haz'an'igi El-Bethel yeh ho'zī', hālah, God akwe'e bik'i-ho'lind'go ēi'bañh, ha'nai bits'añ yo'ajolwodt yeñdañ.

8 Ako De'borah, ēi Rebe'kah bīne'sañh' yēni' daztsañh, ako Be'thel biya'igi ce'c'il biyāgi lēh bi'doltiñh: ako akwe'e Al'len-bakuth hosye'.

9 ¶ Ako Jē'kab ēi Pēdan-a'ramdeñ c'ina'nāgo God bik'i-na'ho'lind'ado bik'i sodolzin.

10 Ako God ahodi'nid, Jē'kab ēi ni'zi': Jē'kab do nā-nēnilyē' dah do, nīdih İz'rel yinilyē' do, ado İz'rel yeh ho'zī'.

11 Ako God ahodi'nid, God-T'aaltso-Yinēl'āni nišlīnh: nās dahinołcih in'dah k'ēañdolziš; la' dīne'e in'dah lañ'i a'lañ dadīne'e nits'añdo hodołēl, in'dah nits'añdo nīda-t'āni c'ihidokāh.

12 Ako kè'yah É'braham in'dah Aí'zík badíniã yēní' èi nadídes'ał, in'dah ník'íjín' na'alcíni nās da'hílcih'ígi ał'do' badídes'ał.

13 Ako God hac'in' yałtí' yendo de'go hats'añ dahnādidzah.

14 Ado Jé'kab tseh ayí'tsíh God bíc'in' yałtí' yēngi ako na'hani yídlan'ígi bík'i yadzizid', in'dah tlah bík'i yadzizid'.

15 Ako haz'an'ígi, God bíc'in' yałtí' yēngi, Jé'kab èi Be'thel yeh ho'zí'.

16 ¶ Ado Be'theldo dahnādadí'nah ako I'frath t'a ayídi hadzih'go Ré'cel awē bídina'go t'ai'yísi bíc'in' nahwisnā.

17 Ado ako'dzago t'ai'yísi bíc'in' nahwí'nāgo asdza'ní acih'-yaahalyāni ahodí'nid, T'ado níł hoye'e la' níyaz hazlín'.

18 ¶ Ado ako'dzago beh jinnāni yēní' hwi halyēdgo yí'zih Beno'nai beh hojí'zí': ako bíze'e èi Ben'jamin bídínid.

19 Ako Ré'cel daztsaňh I'frathgo aťinígi bí'gahgi lēh bídoltíňh, t'a akwe'e Beth'líhem holyeh.

20 Ako Jé'kab jíscā bíkāgi tseh yēidíní'sín: èi Ré'cel bí jíscā bí tseh-yadí'nilzín at'eh dí'jíngo.

21 Ado Íz'rel nāna'nāh ako

I'der, kin níne'zi bílāhdi ho níp'bal nízníníl.

22 Ako ako'dza Íz'rel èi kè'yah bíyí'gi kè'hat'in' yēndañ, Ru'ben dahdiyāgo Bíl'hah haz'e baaké' la' bíł jínežtēz, ako èi Íz'rel yíyí'ní. A'kohgo k'adt Jé'kab bíye'keh nakíts'adah.

23 Lí'ah bíyāzkeh, Jé'kab atse' ba' yízci'ni èi Ru'ben ado Sí'mian ado Lí'vai ado Jú'dah ado Ís'sakar in'dah Ze'bulan;

24 Ré'cel bíyāzkeh èi Jo'zef in'dah Ben'jamin;

25 Ado Ré'cel bí nal'aí Bíl'hah bíyāzkeh èi Dan in'dah Naf'talai.

26 Ado Lí'ah bí nal'aí Zíl'pah bíyāzkeh èi Ged in'dah A'ser: dí'di Jé'kab bíye'keh a'dat'eh, Pédan-a'ramgi ba' níhežcính.

27 Ako Jé'kab ei bíze'e Aí'zík yaníyah Mam'ridi, Ar'bah kín-hal'āhídi, t'a akwe'e Hí'bran holyeh', É'braham in'dah Aí'zík t'o atsēd kè'hat'in' ní't'eñ yēngi.

28 ¶ Ako Aí'zík bídiskań'do nezna'din do'ba'añ tsēbídín bí na'hai.

29 Ako Aí'zík ho nílc'ih hwi sízín yēní' hwi hālwodtgo dadzíztsaňh', ako hak'èi yēní' ahíkāhgo ajiyah, laňh hwiskań'go hadzístih: ako haye' I'saw in'dah Jé'kab lēholtíňh.

WOLTA'I 36.

1 Ako di'di I'saw ba'alci'ni nas dahilcih'igi a'dat'eh (t'a ei I'dam at'eh.)

2 I'saw ei Ke'nan dine'e bitsi'keh baakei' a'yilah: Heth dine'e I'lan ei bitsi' E'dah, in'dah Oholibe'mah, E'nah bic'e'e, t'a ei Zi'bian bitsi' Hi'vi dine'e.

3 In'dah Is'mel bitsi' Ba'simath, ei Nibe'ath bidazi'.

4 Ako E'dah yisci'ni ei E'lifaz, I'saw bah, in'dah Ba'simath yisci'ni ei Ru'el;

5 In'dah Oholibe'mah niyisci'ni ei Ji'us ado Je'lam ado Ko'rah: di'di I'saw biye'keh a'dat'eh, Ke'nan ke'yah biyi' ba' nehezcinh.

6 Ado I'saw baakei' in'dah biye'keh, in'dah bitsi'keh, in'dah bil nijikai'igi t'aaltso Ke'nan ke'yah biyi'di hwe hazlin'igi; ako hatsi'li Je'kab bits'an nana'a' ke'yahgo dasdinah.

7 Jit'inigi toahayuigo binina, t'a'la' ke'hojit'in' dolel yeni' do bohonedzan'dah; ado ke'yah bi de'eyo'ni dajilin'igi ha'lin' do bigah dah ei binina.

8 Ako I'saw dzil Si'erdi ke'hat'inh; I'saw t'a ei I'dam at'eh.

9 ¶ Di'di I'saw ba'alci'ni nas dahilcih'igi, I'dam dine'e bize'e, dzil Si'erdiigi:

10 Ako I'saw biye'keh ko'

daolyeh nit'en, E'lifaz, ei I'saw be asdzañ E'dah biyaz, Ru'el ei I'saw be asdzañ Ba'simath biyaz.

11 Ado E'lifaz biye'keh ei Ti'man ado O'mer ado Zi'foh ado Ge'tam ado Ki'naz.

12 Ako Tim'nah ei I'saw biye' E'lifaz baakei' la' jilinh'; ako A'malek ei E'lifaz ba' yizcinh: di'di E'dah biyazkeh, I'saw be asdzañ.

13 Ako di'di Ru'el biye'keh, Ne'hath ado Zi'rah ado Sam'mah in'dah Miz'zah: di'di Ba'simath biyazkeh, I'saw be asdzañ.

14 Ako di'di Oholibe'mah biyazkeh, E'nah bic'e'e, Zi'bian bitsi' I'saw be asdzañ: Ji'us ado Je'lam ado Ko'rah, di'di I'saw ba'nijiscinh'.

15 ¶ Di'di I'saw biye'keh nidat'ani: I'saw atse ba' yizcin'igi ei E'lifaz biye'keh: nat'ani Ti'man ado Omer ado Zi'foh ado Ki'naz,

16 Ado Ko'rah ado Ge'tam in'dah A'malek: di'di nidat'ani E'lifaz bits'ando hazlin', ke'yah I'damdi, di'di E'dah biyazkeh a'dat'eh.

17 In'dah di'di Ru'el biye'keh, I'saw biye': nat'ani Ne'hath ado Zi'rah ado Sam'mah ado Miz'zah: di'di nidat'ani Ru'el bits'ando hazlin', ke'yah I'damdi; di'di Ba'simath biyazkeh I'saw be asdzañ.

18 In'dah èi Oholibé'mah biyāzkeh, I'saw bè asdzañ : nat'ani Ji'us ado Jé'lam in'dah Ko'rah : di'di nîdat'ani Oholibé'mah bits'ando hazliñ, È'nah bic'e'e, I'saw bè asdzañ.

19 I'saw t'a èi I'dam, di'di biye'keh a'dat'inh in'dah bindat'ani.

20 ¶ Di'di Si'er èi Hor dine'e biye'keh, ké'yah yiy'igi ké'dahat'in'igi : Lo'tan ado Šo'bal ado Zi'bian in'dah È'nah,

21 Ado Di'son ado I'zer in'dah Di'san : di'di nîdat'ani Hor dine'e bits'ando hazliñ', Si'er ba'alci'ni, ké'yah I'damdi.

22 In'dah Lo'tan ba'alci'ni èi Ho'rai in'dah Hi'man ; ado Lo'tan bilah' èi Tim'nah.

23 In'dah di'di èi Šo'bel ba'alci'ni : Al'ven ado Mané'hath ado I'bel ado Si'fu in'dah O'nam.

24 In'dah Zi'bian èi di'di ba'alci'ni, Ai'ah in'dah È'nah ; di È'nah halgai do-naadah'igo biže'e Zi'bian bi teli nēnīkad'go to'-sedoh ha'lin'go yik'iniyah yēni' at'inh.

25 In'dah È'nah èi di'di ba'alci'ni, Di'son in'dah Oholibé'mah, È'nah bitsi'.

26 In'dah Di'son èi di'di ba'alci'ni, Hem'dan ado Es'ban, ado Ith'ran in'dah Ci'ran.

27 In'dah I'zer ba'alci'ni èi di'di, Bil'han ado Zé'avan in'dah È'kan.

28 In'dah Di'san ba'alci'ni èi di, Uz in'dah È'ran.

29 Di'di nîdat'ani Hor dine'e bits'ando hazliñ' : nat'ani Lo'tan ado Šo'bal, ado Zi'bian, ado È'nah,

30 Ado Di'son, ado I'zer, ado Di'san : di'di nîdat'ani Hor dine'e bits'ando hazliñ', bindant'a'i dabi'ahgi, Si'er ké'yahgi.

31 ¶ Ako di'di nat'ani nîdant'ah nît'eñ, t'ahdo İz'rel ba'alci'ni binant'a'i halèh yēndañ.

32 In'dah Bi'or biye' Bi'lah èi I'damgi nant'ah nît'eñ ; in'dah bi kin-hal'a nît'eñigi èi Dīnhé'bah holyeh'.

33 Ako Bi'lah daztsañ'go Zi'rah biye' Jo'bab, Boz'rahdeñ dzizin nēgi ninānt'ah nît'eñ.

34 Ako Jo'bab daztsañ'go Hu'sam, Ti'man dine'e bi ké'yahdo dzizin nēgi ninānt'ah nît'eñ.

35 Ako Hu'sam daztsañ'go Bi'dad biye' Hé'dad, Mo'ab halgai'gi Mi'dian dine'e nēstsed yēni', dzizin nēgi ninānt'ah nît'eñ : ako bi kin-hal'a nît'eñigi èi È'vith hol-yeh'.

36 Ako Hé'dad daztsañ'go Mazri'kahdo Sam'lah dzizin nēgi ninānt'ah nît'eñ.

37 Ako Sam'lah daztsañ'go Riho'both, tòh-ni'li'ni bi'gah-do, Šè'el, dzizin nēgi ninānt'āh nīt'eñ.

38 Ako Šè'el daztsañ'go Ak'bor biye' Bèlhè'nan dzizin nēgi ninānt'āh nīt'eñ.

39 Ako Ak'bor biye' Bèlhè'nan daztsañ'go Hè'dar dzizin nēgi ninānt'āh nīt'eñ: ako bi kīnhalā nīt'eñigi èi Pè'yu holyeh'; in'dah bè asdzañ Mehe'tabel yolyè nīt'eñ, Mè'tred bi c'e'e, Me'zī-hab bitsī.

40 ¶ Ako nīdat'āni I'saw bits'āndo hazliñ'ī èi di'di dabī'zī' nīt'eñ, dabī'dīnē'e bik'ehgo, in'dah dabī kē'yah bik'ehgo, in'dah dabī'zī' bik'ehgo: èi nat'āni Tīm'nah, ado Al'vah, ado Ji'theth,

41 Ado Oholibè'mah, ado I'lah, ado Pi'non,

42 Ado Kī'naz, ado Ti'man, ado Mib'sah,

43 Ado Mag'dil, ado Ai'ram: di'di nat'āni danīliñ nīt'eñ, I'damgi kē'dahat'in'go, in'dah kē'yah beh bīdaholnih'go dabīk'ehgo. Di I'saw at'inh, I'dam dīnē'e bīzē'e.

WOLĀ'Ī 37.

1 Ako Jè'kab kē'yah biyī' kē'hojit'inīgi èi Kè'nan, t'a èi biyī' hazē'e de'eyo'ni nīliñ'go kē'hat'in nīt'eñ.

2 Di'di Jè'kab ba'alcīni nās

dahilcih'igi ba hane'. Jo'zef tsosts'its'adah bi na'haigo bi'naikeh yīl nīda'nīkād, ako hazē'e baakēi Bil'ah in'dah Zil'pah biyazkeh, aški jīliñ'go bił ʒazdikāh: ako bañhīgi adajit'in'go Jo'zef èi bīzē'e yeh yīl halnē'.

3 Ako İz'rel la' ha'alcīniigi bilāhgo Jo'zef t'ēyah ayo'ajo'nih, hālah, hadzīstihgo ha' yīzciñh èi bīnina: ako ē a'ān adat'èl'go beh likiz'go ba' ajilah.

4 Ako ha'naikeh hazē'e ha'naikeh t'aaltso bilāhgo aho'ni'go bił bē'dahozin'go, ako dahodzostā, ado do ya'at'ehgo hac'in' hadaōdzih at'è' dah.

5 ¶ Ako Jo'zef nīdzizyèl'go ha'naikeh beh bił hojol'ne': ako t'a yo'wehigo nādahodzostā.

6 Ako abizdi'nid, Nī'danihoškañ dai'soits'ān, beh nēsē'yèligi beh nihił hodes-nih:

7 Èi'di jo'akon, da'ak'ehden t'oh-nadān bīda'it'l'o'go, jo'akon, šī bēsetl'on yēnī' nīdī-zāgo iah; ako jo'akon, nihi bīda'sotl'on yēnī' bināgo niheskai'go šī bēsetl'on yēnī' yic'in' ya a'dadzā.

8 Ako ha'naikeh adahodi'nid, Da' t'āsāni nihi nant'a do? Ado da' t'āsāni nihe a'dihwinīlnih' do? Ado ako nīdzizyèl'igi in'dah ha'zādīgi

binina t'a yo'wehigo nāda-
hodzoslā.

9 Ako laho nīnādzizyèl'go
ha'naikēh beh bīl nāhojol-
ne'go hadzodzi, Jo'akon, la'
nīnāneisē'yèl; ado jo'akon,
jo'honaai in'dah tl'ehonaai,
in'dah son' lats'adahgo šic'in'
ya a'dadzā.

10 Ako haže'e in'dah ha'-
naikēh beh bīl hojolne', ako
haže'e hodesfehgo ahodī'nid,
Ha'at'i'saṅ' bīl šin bēna'ini-
yèl? Da' šī'is ado nimah
in'dah nī'naikēh, da' t'āsāni
nic'in' nī'jin' ya a'ndēt'inh'
dolèl?

11 Ako di binina ha'naikēh
dahodzoslā; nīdih haže'e
t'eyah t'o yantse'kes.

12 ¶ Ako ha'naikēh ha-
že'e bīlīn Še'kemgo a'dēnes-
kād;

13 Ako Ūz'rel ēi Jo'zef ayi-
dī'nid, Da' dōš nī'naikēh Še'-
kemdi nīda'nīlkād dah?
Hak'go, ako bīc'in' nīdēs'āl.
Ako adī'nid, Kwe'e se'zīnh.

14 Ako abīzdi'nid, Akoṅ
dīnaṅ nī'naikēh dī'nīl'inh, ya-
at'é'go dats'i nakai, in'dah
dibeh; ado adēn hane' san-
dī'āl. A'kohgo Hī'bran ho-
nītēldo dahoždī'a'go Še'-
kemdi jīniyah.

15 Ako dīneh lē'i hak'i-
niyāgo jo'akon, halgaigi c'eh
nažīntah: ako ahodī'nidgo
anīh, Ha'at'i'saṅ' hanthah?

16 Ado aždī'nid, Šī'naikēh

hanīštah, na'noškaṅh šīl hōl-
ne' hādi nīda'nīlkād?

17 Ako dīneh yēnī' adī'nid,
Kodo laṅh dahdadinānī';
ako Do'thango dī'nèl danigo
dīsē'ts'aṅ. Ado Jo'zef ha'-
naikēh bīkē dahnaz'dīdzāgo
Do'thandi bīk'iz-niyah.

18 ¶ Ako t'ah nī'zadeṅ da-
hołtsaṅ'go, in'dah t'ahdo ba-
jīgāhgo, dahodiyilyèl', dani-
go ho dahodez'aṅh.

19 Ako adahīdo'nid, Jo'-
akon, adēn nayīyē'li yīgał.

20 Ako hak'go, k'adt da-
hodiyilyèl'go aān go'ya a'da-
hodyilgaṅ', ako naldlōši
baṅhīgi adat'èh'īgi la' holgal
laṅh', dadīdī'nīl: ado nīdziz-
yèl yēnī' nīhīl bē'dahodoziṅl
ha'at'i nīdodlèl.

21 Ako Ru'ben yīdizts'aṅgo
hac'aṅh iyāgo adī'nid, Do
dadiyilyèl' dah.

22 Ako Ru'ben adayīdī'nid,
Do bī dīl dadotl'īl dah; t'o
aān go'ya a'dahołhan, kē'-
yah do-naadah'īdi, ako do
a'dadīdolnīl' dah: dabī'lak'-
ēdo yīsda'-deštēl in'dah bī-
že'e dah yanīna'dodał dzīnī'-
zīngo.

23 Ako ako'dzago Jo'zef
ha'naikēh bažniyāgo, Jo'zef
ha ē a'aṅ adat'èlgo beh līkīz
yēnī' hādēidiltsoz.

24 Ako nīdahodīltīn'go aān
go'ya a'dahwishan, aān go'-
ya t'o at'dīngo.

25 ¶ Ako dī'nezbīngo a'da-

niyañ : ako hadadzizgal'go dazdein', nit'en jo'akon, Is'mel dine'e G'liadden yinel, bilin bigan-daask'itigi yeh likan-dahale'ni, ado aze, in'dah jeh (bic'in' do adildzit'igi dah) dayi'ye I'jiptgo.

26 Ako Judah ei bik'iso ayidi'nid, Nihitsi'li daseliyin'go in'dah bi dit ni'dadel'in'gošan' ha'at'i nihé dahodolét?

27 Hak'go ye, tin' Is'mel dine'e bic'in' ni'dahodiyilnih', ako t'ado hadah dadilni' dah; nihitsi'li jilinh ei'banh, in'dah nihitsin' at'eh. Ako bik'iso bil t'a a'dakoh.

28 Ako Mi'dian dine'e nalye'hi nayilni'hi hwi'gahgo deznago Jo'zef aanden hadadzizlo', ako Is'mel dine'e bic'in' Jo'zef nahodiznigo beso nadin hanh-azlin'. Ako Jo'zef I'jiptdi bil na'i'nah.

29 ¶ Ako Ru'ben aandi nidzidzah ako jo'akon, Jo'zef yeni'aan go'ne' at'din; ako ha e yeni' ak'indzisdonz.

30 Ado hak'iso ba nadzidzago ayidi'nid, Aski yeni, at'din, ako si'san' hají de-sal?

31 Ako tl'izi-yazi dayishin'go Jo'zef bi e yeni' tl'izi bi dit ye'deistsoz;

32 Ako e a'an adat'el'go beh likiz' yeni' bize'e yades-tsoz'go adanih, Di'di ni'dadiltsoz; k'adt nil bé'hozin'

niye' bi e yeni' dats'i at'eh, doda dats'i?

33 Ako bil bé'hozingo adi'nid, Joh, siye' bi e yeni' at'eh; naldloši banhigiat'eh'igi bol'gal sa'sin; t'aani Jo'zef yeni' nibidisdonz lañh'.

34 Ako Jé'kab bi e yeni' ak'iniyisdonz'go t'oh-yisbiž hat'lajin' bik'idziziti', ako haye' banho'nigo lañi yiskanh.

35 Ado haye'keh t'aaltso in'dah hatsi'keh t'aaltso hadahaskai hadahoilni' do biniyeh; ako hadabijoñih'igi doyinizingo adi'nid, Siye' banši'ni ako bikhé lé'yi go'ya de'sal; akot'é'go haze'e ha yi'cah.

36 Ako Mi'dian dine'e I'jiptdi ni'dahwisni', Fero bi salago bi nant'a'i Pa'tifar bic'in'.

WOLTA'I 38.

1 Ado ako'dzago i'dan Judah, bik'iso yits'an dahdiyago, Adul'lam dine'e la' yanayah, Hai'rah yolyé lé'i.

2 Ako Judah akwe'e Šu'ah, Ké'nan dineh lé'i bitsi' yiyiltsan; ako neidiltin'go yil yah' iyah.

3 Ako iniltsandgo aski yiscinh; ako ei Er beh ji'zi'.

4 Ado ananiltsandgo aski nanéiscinh, ako ei O'nan beh ji'zi'.

5 Ado ananiltsandgo aski nanéiscinh, ako ei Ši'lah beh

ji'zi' : ako Ce'zibgi ba' ajis-
ciñh.

6 Ako Judah atse ba' yiz-
cin'igi Tè'mar yolyè lé'i bè
asdzañ dolèlgo ya nédiltiñh.

7 Ako Judah atse ba' yiz-
cin'igi èi Er yolyeh'igi Jiho'-
vah yinañ bañhigiat'eh, ako
Jiho'vah bishiñ.

8 Ako Judah èi O'nan ayi-
di'nid, Ní'nai bè asdzañ yē-
ni' biñ yah anināgo ba'iyēh,
ako ní'nai yēni' ba'alcini ho-
dolèl.

9 Ako O'nan alcini do ho'
dah dolèlgi hoñ bèho'zingo,
ako ako'dzago ha'nai yēni'
bè asdzañ biñ jiztēzgo t'a
a'hodzajiñ' siliñ t'a akoji-
neh'go ajit'iñh, ha'nai yēni'
alcini ba' azdoliñ'igi do dzi-
ni'zin dahgo binina.

10 Ako ajit'ind'igi Jiho'vah
do biñ ya'at'ēh' dahgo binina
aldo' nāhwishiñ'.

11 A'kohgo Judah biza'ad
Tè'mar ayidi'nid, Bi'ni ni
hastin at'dingo nize'e ba-
gan'di sindah, siye' Si'lah
dineh siliñ'jiñ'; èi siñ hoh'
dats'i aldo' dazdotsa, ha'nai-
keh giat'ē'go dzini'zingo.
Ako Tè'mar haže'e bagan'di
ké'hojit'iñh.

12 ¶ Ako nās holziš'go Šuah
bitsi', Judah bè asdzañ daz-
tsañh; ako Judah haosni'go
Tim'nahdi, biliñ taidigēs'go
iyah, biñ in'dah bik'is Hai'-
rah, Adul'lam dineh.

13 Ako Tè'mar biñ ho'ne'go
abi'do'nid, Jo'akon, biza'ad
nili'ni Tim'nahgo biliñ tai-
didogis' go dēiyah.

14 Ako a-hastin-datsāhgo-
ē'igi yēni' haždi'nil'go anin-
bik'inalfihigi hanin bik'i-
dzisti', in'dah ē nāna'la' biñ
jiyah, ako Tim'nahgo añin
bañhgi tl'odi dzinesdah; Si'-
lah nēyān'go t'ahdo ha' yil-
tēhgo join'go binina ajit'-
iñh.

15 Ako Judah hołtsañ'go
aljil'ni at'iñh ho'nih; hālah,
hanin bik'eesi'go, èi'bañh.

16 Ado añin bigahgi dziz-
dāgo hažniyāgo ako azdi'-
nid, Tiñ, na'noškañh niñ yah
ade'sa: haža'ad at'ē'go do
hoñ bèho'zindahgo azdi'nid.
Ako Tè'mar adi'nid, Ha'at'-
i'sañ' sa adilèl'go bik'eh siñ
yah adinañ.

17 Ado azdi'nid, Na'nil
k'adt aden tl'izi yaži nēdoł-
tēh. Ako Tè'mar adi'nid,
Ha'at'i'hi-dah šanilè èi šayil-
tiñ'jiñ'?

18 Ako azdi'nid, Ha'at'i'sañ'
nadeštēl? Ako adi'nid, Ni
yostsañ, ado ni latsi'ni in'-
dah ni giš èi ni'lak'è sitan'-
igi. Ako èi haininil, t'a ako
hoñ yah iyah, ako ba' iz'nil-
tsañd.

19 Ado niždi'na'go dahniz'-
didzah, ado haždija, ado
ahastin-datsahgo-ē'igi biñ
ni'dzodzah.

20 Ako Judah tl'izi ya'zi ha'altiñh, hac'oni Adul'lam dineh ha'ayil'tiñh, ha' ni'do-nilgo: nit'eñ t'ado bik'iz-niyā dah.

21 A'kohgo dineh akwe'e ké'dahat'in'igi naiždil'kidit, Hājin'sañ' aljil'ni Iné'imdi, atin bañhgi sida yēni'? Ako adadi'nid, Kwe'e aljil'ni do nagā dah.

22 Ako Judah bandzîdzāgo azdi'nid, C'eh hanētañ, ado dineh akwe'e ké'dahat'in'igi aldo', Kwe'e aljil'ni do nagā dah, danih.

23 Ado Judah adi'nid, Ho'ni' t'a hoh bajigāh ako do baya'danidzin dah do: jo'akon di tl'izi ya'zi c'eh nisi-niltiñh, ako t'ado bik'i-niyā dah.

24 ¶ Ako ako'dza do'bik'ijiñ' ta ni'dēzitgo Judah beh bil ho'ne', Té'mar niža'ad aljil'ni siliñ yēni'; ado jo'akon, ajil beh iz'niltsañd. Ako Judah adi'nid, Aden bil c'inohkāh ako azdidok'anl.

25 Ako bil c'ijikaigo biža'ad jil'ni bic'in' ijl'a'go ajiniñ, Dineh ba inistsāndigi di ei bih: ado azdi'nid, Na'noškañh, ni' nil'iñh di yostsah in'dah latsi'ni in'dah giš hai'sañ' bih?

26 Ako Judah ei ho'go hoł beho'zingo azdi'nid, Bih ši-gāhago ba'at'e' at'din; Siye'

Ši'lah t'ado baniltiñ dah ei-bañh. Ako t'ado hoł bēnā-hosdzin'dah.

27 Ado ako'dzago awē hodolēl ba'holzizgo, jo'akon, naki' hwišč'idt biyi'di lañh'.

28 Ado ako'dzago awē hwe'nāhgo la' bi'la' yé'hadolcít: ako asdzañ acih-yā-ahalyāni ha'latsin go'na tl'ol hici'igi yeh ye'eztl'onh, Di atse hātliž, ni'go.

29 Ado ako'dzago t'an an'dolcítgo, jo'akon, bi'nai hātliž: ako azdi'nid, Ha'at'é'go-šan' hāintliz? Di indzāigi nik'ijiñ' dolēl: ei' binina Ferez dzosye'.

30 Ado bik'ijiñ' ei hatsi'li hātliž, ako tl'ol hici'igi bi'latsin nazti' yēni': ado ei Za'ra yosye'.

WOLTA'I 39.

1 Ako Jo'zef ei I'jiptdi bil il'dē: ado Pa'tifar, Fero bi salāgo bi nant'a'i Is'mel dine'e bi'lak'ēdo nahwisni, ei a'kwi hoł yi'kai.

2 Ako Jiho'vah ei Jo'zef yāahalyañh, ado do hac'in' nahwiñā dah; ado binant'a'i I'jipt dineh bağan go'ne' nagā nit'eñ.

3 Ako Jiho'vah hoł naāšgo ha nant'a'i yiyiltsañh, ado at'in'igi t'aaltso ya'at'eh'go a'yolił.

4 Ako Jo'zef bil ya'ajit'eh-go banjil'a' nit'eñ: ado ba-

gan bāahojilyāngo a'holah, in'dah yit'in'igi t'aaltso ha-lak'è yí'níl.

5 Ado ako'dzago bağan in'dah yit'in'igi t'aaltso bāahojilyāngo, ado Jo'zef binilt'ah Jiho'vah èi I'jipt dìneh bağan bik'ihojìdlih; bağan go'ne' holon'igi in'dah bì da'ak'ehgi holon'igi t'aaltso Jiho'vah yeh ak'ijìdli'hi bañh holon.

6 Ako yit'in'igi t'aaltso ha-lak'è yí'níl; ako yit'inigi la'i nìdih do yantse'kes dah, bāh yiyan'igi t'èyah. Ado Jo'zef dìneh bi'yisi jilình in'dah ayo'aznolnìn.

7 ¶ Ako di'di ako'dadza do'bik'ijìn' Jo'zef, hanant'a'i bè asdzañ hada'nosne'; ado ahodí'nid, Sìl nìtès.

8 Ako do iz'nizìn dah, ako ha nant'a'i bè asdzañ abiz-di'nid, Jo'akon, sì nant'a'i yit'inigi kin go'ne' bāahaşyan'igi do yantse'kes dah, ado yit'inigi ts'ide t'aaltso sì'lak'è yí'níl;

9 Di kin biyi' do la' sì'lāhago at'è' dah, in'dah t'ado sañh i'ni dah, ako nih t'èyah, hálah, bè asdzañ ní'lình, èi'bañh: ha'at'è'goşañ' ako di ayoat'eh bañhigi adeşnìl, ado God bic'in' bañhigi adeşnìl'?

10 Ado ako'dzago t'aakwi jình Jo'zef bic'in' hadzidzih, nìdih do hwists'an dah, hwi-

gahgo dinofèlgo ado bìl dziz-kè dolèlgo.

11 I'dañ ako'dzago Jo'zef kin go'ne' yah ajiyah, ha nānìş banzdogal'go biniyeh, ako èi kindo dìneh do la' ako'ne' nağā dah.

12 Ako sìl nìtès hałni'go, ako ha è yí'sìl, ado ha è yēnì' bì hajolwodt ado t'a adi dah-yoltsos'go t'l'ogo c'ijilwodt.

13 Ado ako'dzago bì è yēnì' ha'lak'è sìltsoz'go dziltsañh ado t'l'ogo c'èlwodtgo,

14 T'a a'ko ha kindo dìneh bic'in' jìdil'gāzgo bic'in' hadzodzi, ako ajinìh, Jo'akon, danof'inh' Hi'bru dìneh yil nat'āz, t'o adilè' biniyeh, sìl di'nofìş biniyeh sìl yah iyāgo; ako yè'go ha'deşgāz:

15 Ado ako'dzago hadeşgāzgo yidizts'ango bì è yēnì' sì'gahgi nayi'ahgo dahdilwodt ado c'èlwodt.

16 Ako ha è yēnì' bi'gahgo ni'niltsoz, ha nant'a'i nadza'jìn'.

17 Ado kot'è'go yic'in' hadzigo anih, Hi'bru dìneh nalte'higi kwe'e bìl nent'āzigi sìl yah iyah na adilèh' biniyeh:

18 Ado ako'dzago yè'go hadeşgāzgo bì è yēnì' sì'gahgi nayi'ahgo c'èlwodt.

19 ¶ Ado ako'dzago ha nant'a'i, bè asdzañ bic'in' hadzigo anin'igi, Nì nalteh ako'silah; di yidizts'ango

yik'é t'ai'yisi do bil ho'zon' dah.

20 Ako Jo'zef bi nant'a'i dahbidilöz ado awal'ya go'ne' yah aholt'e', akwe'e nat'ani yah-ayinil'igi dahdahaztl'oñh: ako akwe'e awal'ya dzizdah.

21 Ako nidih Jiho'vah t'e-yah Jo'zef yaahalyañh, ado hac'in' joba'; ado awal'ya yaahalyañ'igi bil jil'in'go a'yilah.

22 Ako awal'ya yaahalyañi awal'ya nazjé'igi t'aaltso Jo'zef yilak'é yinil; ado akwe'e adat'inigi t'aaltso ei bizad k'ehgo adanil.

23 Awal'ya yaahalyañi beh bohólnih'igi la'i nidih do yantse'kes dah; Jiho'vah baahalyañh ei bañh, ado ei anil'igi Jiho'vah ya'at'eh'go a'yoli.

WOLTA'I 40.

1 Ado ako'dza do'bik'ijin', I'jipt bi nat'ani ba'n'jikahigi, in'dah bi bah il'ini ha nant'a'i bahojil'cindgo, I'jipt bi nat'ani.

2 Ako Fero do bil ho'zon' dah di naki'go bic'in, nidaakahigi bi nant'a'i in'dah bah adel'in'igi bi nant'a'i bic'in.

3 Ado yah ayinil, salago bi nant'a'i bagangi, awal'ya go'ne, a'kwi Jo'zef sidah.

4 Ako salago bi nant'a'i,

Jo'zef, Hažo'ogo baaholyañh, bizdi'nid, ako yaahalyañ nit'en; ado t'a hodi'na'jin' awal'ya go'ne dzizke nit'en.

5 Ado t'aji'la nidzizyél, t'ala'i tl'é biyi, t'a a'añ nidzizyél, t'a a'añ akot'é' dolé'igi giat'é'go nidzizyél, I'jipt bi nat'ani bana'akahi'gi in'dah bi bah il'ini awal'ya dzizke'igi.

6 Ado Jo'zef abinigo hol yah iyago honel'in', nit'en, joakon, yinil dzizkeh.

7 Ako Fero bi nala'i ei ha nant'a'i bagan go'ne' bil awal'ya jizjé'igi nabizdil'kitgo abizdi'nid, Ha'at'isan' bañh-nihini di'jin'h?

8 Ado ahodi'nid, Neisigél' nidih t'ado nihil é'ho'sin'i dah. Ako Jo'zef ahodi'nid, Da' il-é'ho'sinh'igis do God beh-bohólnih' dah? na'nihos'kañh, beh sil hol'ni.

9 ¶ Ako nidaakahigi bi nant'a'i nidzizyél'igi Jo'zef beh bil hojol'ne'go azdi'nid, Nésél'go jo'akon, c'il-naatl'oi sidahgo la' holoñ;

10 Ado sikadigi bits'ando tago bits'a'niäh: ado bila'tah dahanezdégo bila'ta yigai' nahalin silin'; ado bañh hazlin'go c'il-naatl'oi nest'añgo hazlin.

11 Ado Fero bi beh-adla'ni dahyis'al, ado c'il-naatl'oi bañh nidinilgo Fero beh-adla'ni biyi'jin' bito. bañhse'

ni, ado beh-adla'ni Fero bi-lak'è kañh'.

12 Ako Jo'zef ahodi'nid, Ko'donił lañh, Ta bits'a'ni-ahigi èi ta yidolkal lañh:

13 Ta yiskaño Fero c'eni-dolt'èl lañh, ado ni tsask'eh yènjîn' anādidał: ado Fero bi beh-adla'ni bi'lak'è naniāh do, bana'ikāhgo ant'in yèngi at'è'go.

14 Ako ya'at'èh'go na'as-dza'igi beh šantsi'nikes do, ado šic'in' jiniba'do na'noš-kañh, ado Fero ša bił hodil-nih, ako di kîn biyí'do c'è-dešdał:

15 Ako t'aani Hi'bru dîne'e bi k'èyahdeñ šî dīnest'in': ado kwe'e do bañhigi ašt'in'dah nīdih awalya go'ne' adasist'e'.

16 ¶ Ako bāh adēl'ini bi nant'a'i hane' ts'ik'è at'è'go dzidizts'año Jo'zef abizdi'nid, Ših aldo' naisé'yelgo jo'akon, ts'izis lagai'igi tago šitsi-t'agi dasinil:

17 Ado ts'izis akāgi da-saan'igi biyí' c'iyāñ sit'èh'igi t'aaltso a'āñ adat'è'go, èi Fero bah: ako ts'izis šitsit'agi dasikañ yēnī' ts'í'di dayi'yañ.

18 Ako Jo'zef hadzigo ahodi'nid, Di ako'donił lañh': ts'izis taigi èi ta yidolkal:

19 Ta yiskaño Fero c'eni-dolt'èl, ado tsin šikad yañh dah-ní'didoloh'; ado ts'í'di nītsin' deidolgal' lañh'.

20 Ako ako'dzago ado ta yiskaño èi Fero bidizcīnh yēnī' bijinh'igi nina'holziz'go, ba'ndala'i t'aaltso ya a'dai'sind: ako nīdaakāhigi bi nant'a'i in'dah bāh adēl'ini bi nant'a'i awalyadeñ c'ine'nil, ha'ndala'i bitahjin'.

21 Ako nīdaakāhigi bi nant'a'i bi tsask'eh ha nē'idīni-anh': ado bi beh-adla'ni yilak'è nēiāh:

22 Ako bāh adēl'ini bi nant'a'i èi dahyidiyilo', Jo'zef hoł holne' yēngi at'è'go.

23 Ako nīdih nīdaakāhigi bi nant'a'i t'ado Jo'zef yēnal'ni dah, ako hadziyoznāh.

WOLTA'I 41.

1 Ako'dzado ts'ide naki na'haigo Fero nīdzizyēl, ako jo'akon, tōh-nī'lin'igi bibānh-gi dzizīnh.

2 Ado jo'akon, tōh-nī'lin'igi biyí'deñ bēgaši tsosts'itgo haskai', danizon'igi in'dah danesk'āhigi; ako dah-na'haltso lē'igi da'alcož.

3 Ado jo'akon, nā aldo' bēgaši tsosts'itgo tōh-nī'lin'igi biyí'deñ bikēdeñ hanānas-kai, dancōngi in'dah dabīts'inīgi; ado tōh-nī'lin'igi bibānhgi la' bēgaši yēnī' bi-gahgo nazīnh'.

4 Ako dancōngi in'dah dabīts'inīgi, èi danizon'igi in'dah danesk'āhigi yēnī' dayol-dēl. T'a ako Fero ts'ēdzi'dzit.

5 Ado nājithāz, ado akēden nīnādzizyél'go jo'akon, nadān bikaz' t'ala'igo tsosts'it bīdiāgo, nītsāgo ado ya'at'ēh'go hani'saṅh'.

6 Ado jo'akon, bikēden tsosts'it bīdiāgo, adałts'oz'igi in'dah ha'a'āhden ni'yoligi beh niłna'go hani'saṅh'.

7 Ako tsosts'itgo adałts'oz'igi bīdadiāhigi ēi tsosts'itgo dantsāzigi in'dah ya'at'ēh'igi a'dayisna'. Ako Fero ts'ēnadzi'dzit, ado jo'akon, bił at'ē laṅh'.

8 Ako ako'dzago abinigo niłc'ih hwi sīzi'ni bī'ni' yilānd; ako I'jīptgi danīłts'aṅden dest'in yanakai'igi t'aaltso, in'dah dīneh alāhgo dahwiyan'igi t'aaltso yika i'il'a': ado Fero nīdzizyél yēni' beh bił hojolne'; ako la'dah nīdih do bił bēho'zīngo bīnina Fero t'ado yil daholne' dah.

9 ¶ Ako nīdaakāhigi bi nant'a'i Fero bic'in' hadzozigo abijinih, Baṅhigi asdza yēni' di'jinh binaš'niḥ:

10 Fero bandal'a'i bic'in' dobīłho'zon'-dahgo yah ašil't'e, salāgo bi nant'a'i baḡan go'ne, sīh in'dah bāh adē'i'ni bi nant'a'i aldo'.

11 Ako t'a la' atl'ē biyī t'aani'dlah neisigēl', sīh in'dah hoh aldo'; t'aani'dlah akot'ē dolēl'igi giat'ē'go nei-sigēl'.

12 I'daṅ dīneh lē'i bił nahātaṅh nīt'eṅ, Hi'bru dīneh jīliṅ laṅh', salāgo bi nant'a'i bi nalte'; ako beh bił hwil'ni'go nei-sigēl'igi t'a bēhozi'nigo yeh niḥil holne', t'aani'dlah nei-sigēl'igi bīk'ehgo t'a bēhozi'nigo niḥil holne'.

13 Ado ako'dzago t'a niḥil holne' yēṅgi a'hodza; sīh sī tsask'eh sa nī'diniaṅh, ado hoh t'ēyah dahodidlo'.

14 ¶ T'a ako Fero i'il'a' Jo'zef bikāh, ako t'ah-hāgo awal'yahden hoł c'idaskai: ako ha da'gā ji'sē'go ado ha ē la' beh hanāzdidzah, ako Fero bił yah ajiyah.

15 Ado Fero ēi Jo'zef ayīdi'nid, Nēsē'yēl nīdih il-ē'hosiṅ'hi la' nīdih at'din: ako nih t'ēyah bił nil bēho'zīngo di'se'tsaṅ.

16 Ako Jo'zef ei Fero ayīdi'nid, Sīh do sīts'aṅden dah: God t'ēyah Fero hozon'go yeh yil hodolnih.

17 Ado Fero ēi Jo'zef ayīdi'nid, Nēsēl'go jo'akon, tōh-nī'lin'igi bibāṅhgi se'ziṅh laṅh':

18 Ado jo'akon, tōh-nī'lin'igi biyī'den bēgaši tsosts'itgo danesk'āhigi in'dah danīzon'igi hahaskai; ado haltso'gi da'alcoz':

19 Ado jo'akon, bēgaši tsosts'itgo bikēden hanānaskai, t'o badahojoba'igo in'dah dabīts'ini, I'jīptgi t'aat'

é-nít'èñ t'ahdo akot'égo ñi-cōngi yistsèh'igi dah:

20 Ako dabits'inigi in'dah ñicōngi tsosts'itgo atseh dānesk'ah yēni' dayoldél:

21 Ako altso dayoldél ñidih do da dayoldél danolnīn dah: t'a a'ko ñidih c'osda'dañ a'dat'eh yēngi a'dat'eh. Ako ts'ēnisdzit.

22 Ado nēsèl'go nānēltsānh, ako jo'akon, nadāñ bikaz't'ala'igo tsosts'it bidiāgo hanisānh, dantsāz in'dah ya'adat'eh:

23 Ado jo'akon, tsosts'it bīdiāh danīma'go in'dah adałts'ozigo in'dah ha'a'āhden ñiyolīgi dabi'zēzgo bikēden hanāni'sānh.

24 Ado adałts'ozī bīdadiāhīgi tsosts'itgo ya'adat'eh yēni' a'dēsna': ako dest'in yanakai'igi beh bīł hwēs'ne'; ako la' ñidih do bīł bēho'zingo t'ado yeh šīł dahol'ne'dah.

25 ¶ Ako Jo'zef èi Fero ayidi'nid, Fero nēyizyèl'igi èi t'ala'i at'eh: ako èi God k'aden ahodonil'igi Fero yic'in' a'yilah.

26 Bēgasi tsosts'it ya'adat'èh'igi èi tsosts'it ñi'dohah lañh; in'dah tsosts'it ya'at'eh bīdadiāhīgi èi tsosts'it ñi'dohah lañh': nēsīniyèl'igi èi t'ala'i at'eh.

27 Ado bēgasi tsosts'itgo dabits'inigi in'dah dancōngi

bikēden hanāhaskai'igi èi tsosts'it ñi'dohah at'eh lañh'; ado aldo'tsosts'itgo bañh at'dīngo bīdadiāhīgi, in'dah ha'a'āhden ñiyol dabi'zēzīgi èi hodicin'go tsosts'it ñi'dohah lañh'.

28 Di'di Fero beh bic'in' hasdzī: God k'aden ahodonil'igi Fero yic'in' a'yilah.

29 Jo'akon, tsosts'it ñi'dohah biyī' ayoat'eh ñida'nt'in'h' dolèl, I'jīptgi kēyah t'aat'è-nit'èñ biyī'.

30 Ado bik'ijīn' in'dah hodicin'go tsosts'it ñi'dohah; ñida'nest'añh yēni' altso badēzdiyōnāh, I'jīpt kēyah biyī'; ako hodicin'igi èi kēyah yik'eh-didodlèl;

31 Ako kēyah biyī' ñida'nest'añh yēni' do bēho'zin dah do, bik'ijīn' hodicin dolèl'igi binina; t'ai'yisi hodicin hodolèl èi'bañh.

32 Ako di binina Fero naki'di ñīdzizyèl'; èi God bīni bik'ehgo t'ai'yisi t'aani, ako t'a hañ'hañ idolił lañh'.

33 Ako k'adt bīni'di Fero, dineh bīdzilgo ñītse'kesi in'dah hwiyan'igi ha'idez'in', ako I'jīpt kēyahīgi nat'āni idolił.

34 Bīni Fero ko'donił, ado kēyah bīdant'a'i a'dēidolił, ado tsosts'it ayoat'égo ñida'nt'in'h'go ñi'dohah biyī, I'jīpt kēyah t'aat'è biyī'den hēl a'dēidolił.

35 Ako ya'at'eh nidoah'igi biyi' bi'nidi c'iyān t'aaltso na aha'ndéidiyoyel, ako Fero beh bohólnih'go nadañ ašt'è-ní'dahizdoyel, c'iyān biniyeh, ado bi'ni yaadahalyān' dolél.

36 Ako c'iyān'igi ké'yah bah ašt'è-dolnīl, I'jipt ké'yah biyi'gi hodicin'go tsosts'it nidoah'igi biniyeh; ako ké'yah biyi' do dicin dabidogāñl dah.

37 ¶ Ako Fero in'dah bi dīne'e t'aaltso bil ya'adat'eh.

38 Ado Fero ha dīne'e adabizdi'nid, Da' dīneh kot'èh'igīs t'a'la' nī'dadidilēl, dīneh èi'di God bi Nilc'ih biyi' holo'ni at'eh?

39 Ako Fero èi Jo'zef ayidi'nid, Di'di God nic'in' a'yilah, èi'banh t'ado la' nelt'è'go bidzilgo nitse'kesi dah, in'dah honiyan'igi at'è dah.

40 Sağan bi nant'a'i nī'liñ' do, in'dah nīzad k'ehgo ši dīne'e t'aaltso yik'eh-dahoñ-in' do: ako ši t'èyah nilāhgo nat'āni nīšhīñ' dolél.

41 Ako Fero èi Jo'zef ayidi'nid, Jo'akon, nat'āni a'nīslah, I'jiptgi ké'yah t'aat'è-nit'èñ.

42 Ado Fero bi yostsah yēnī' ha'la' baždiāngo, Jo'zef bi'la' banh nīznīānh', in'dah è danīzo'ni dalgai'igi yeh ha'idilah, in'dah o'lah daholza'go yōigi hazè nēst'i';

43 Ado t'a akē'e go'ne' nat'āni bi tsinabānsigi hol nīdzit'igo a'holah, ado hatsi'jīñ', Ya a'ndaht'inñ, dani'go dadiliwoš: ako I'jiptgi ké'yah t'aat'è-nit'èñ bi nant'a'i a'hodilyah.

44 Ako Fero èi Jo'zef ayidi'nid, Ših Fero ašt'inñ, ako dīneh do la'dah ha'la' in'dah hakē dah do ha'at'i'hi dah beh banīzdogal' dah, I'jiptgi ké'yah t'aat'è-nit'èñ, nī' nīzad k'ehgo t'èyah.

45 Ako Fero yi'zih Jo'zef bih dol'è'hi èi Nahasdzañ-bikā-Yīsda'ini'li yeh yi'zi'; ako Asināth, Patifi'rah, An'gi nā'ilniñ'hi bitsi' hainīlitiñ hwe asdzañ do biniyeh. Ako Jo'zef dahdiyāgo I'jipt ké'yah t'aat'è-nit'èñ ta'diyah.

46 ¶ Ako Jo'zef ta'din bi na'haigo i'dañ Fero, I'jipt bi nat'āni yaniyah. Ako Jo'zef c'inadzāgo Fero bits'añdo, ako I'jiptgi ké'yah t'aat'è-nit'èñ ta'diyah.

47 Ado tsosts'it na'haiigi biyi' ayoat'è nīda'nest'an'igi nahasdzañ bika t'oahayui nīda'nest'añh.

48 Ado tsosts'it na'haiigi biyi' I'jipt ké'yahgi c'iyān t'aat'è aha'-nīdziziñh, ado kīn-hadas'ā go'ne' c'iyān nīdadziziñh: kīn-hadas'āhigi bināgi da'da'ak'ehdeñ c'iyān yah a'dēyiziñh.

49 Ako Jo'zef sēi'igi anē-

laŋgo nadān aha'-niyiziñh, t'oahayui, c'eh yofa'; do beh jofa ane'lañ dah, ei'banh.

50 Ado t'ahdo hōdicin'go bayihāngo Jo'zef ašikeh naki ba' yizcīñh, ei Asināth, Patifī'rah, Angi nā'ilniñ'hi bitsi' ha' yizcīñh.

51 Ako Jo'zef atse yizcīn'igi Manas'seh beh ji'zi': ako azdi'nid, Hālah, šic'in' nahwi'na yēni' t'aaltso, in'dah šize'e ba'alcini t'aaltso God yašiyosnah, ei'banh.

52 Ako akēdenigi ei I'frem beh ji'zi': kēyah biyi' šic'in' nahwi'na nit'ēnigi šik'ihojidlih, ei'di banh.

53 Ako I'jipt kē'yah biyi' tsosts'it na'haigo lañi nida'nest'an'igi bi'gah azliñ.

54 Hodicīngo tsosts'it nido'hāhigi ba'holziz, Jo'zef t'a adī'nid yēngi at'é'go: ako kē'dayah t'aaltsogo hōdicin' dahazliñ'; ako nīdih I'jipt kē'yahgi t'ēyah t'aat'é-nit'ēn c'iyān holoñ.

55 Ako I'jipt kē'yahgi t'aat'é-nit'ēn dicin bik'e tidahojonih'go dineh, Fero, bāh bi'dajo'kēd: ako Fero ei I'jipt dine'e t'aaltso ayidi'nid, Jo'zef bic'in' dahidohkāh; t'a a'nīhlin'igo a'daht'inh.

56 Ako nahaszañ t'a-nit'el-nit'ēn bikā dahōdicin' hazliñ': ako Jo'zef, kīn, nadān dabiyi'igi ašt'é-dalyah yēni' t'aaltso an a'yilah, ado

I'jipt dine'e bā nī'dayisni; ako I'jipt kē'yahgi t'o-atse-at'din hōdicin hazliñ'.

57 Ako t'aaltso kē'dayahdeñ I'jiptjin' Jo'zef bic'in' alnadakāh nadān nī'dajilnih biniyeh; kē'dayah t'aaltsogo t'ai'yisi dahōdi'cīnd, ei'banh.

WOLTA'I 42.

1 A'kohgo Jē'kab ei I'jiptdi nadān holoñ'go yiyi'nigo haye'keh abizdi'nid, Ha'at'é-gošan' t'o dahinoñ'inh'?

2 Ado azdi'nid, Jo'akon, I'jiptdi nadān holoñ'go di-se'ts'an: akōñ dohkāh ako adeñ niñ'an'dadiyoñih' ako dahini'nādo, do di'ni'nēl dah.

3 Ako Jo'zef bi'naikeh nez-nālt'é'go I'jiptgo nadān nī-dahizdoñih biniyeh jī'kai.

4 Ako Jo'zef bitsi'li Ben'jamin ei Jē'kab t'ado bi'naikeh yītah yides'a'dah; dāda nādoñiñ ša'sin jini'go, ei'banh.

5 Ako İz'rel biye'keh a'ah nadān nī'dahizdoñih' biniyeh jī'kai: Kē'nan kē'yahdi hōdicin'go, ei'banh.

6 Ako Jo'zef kē'yah bi nant'ai jī'liñh', ako kē'yahdo dine'e t'aaltso hānda'ilnih': ako Jo'zef bi'naikeh yī'kai, ako ni'jin' dahanin'go bic'in' ya a'dadzidzah.

7 Ako Jo'zef ha'naikeh dziltsañh ado t'aaltso bēhodzī'sin, nīdih bic'in' do

a'déhodzil'zín dah, ado do hoł hozon'go bic'in' hadzodzi, Haden'san' nohkai' bizdi'nid. Ako adadi'nid, Ké'nan ké'yahden c'iyān nī'dahidil'nī biniyeh.

8 Ako Jo'zef ha'naikeh bé'hodzi'sín, nidih bih' t'éyah do hwédaho'sín dah.

9 Ado Jo'zef bandzizyél yē-nī' bējólnigo abizdi'nid, Nalcī' dano'liñh'; ké'yah do bañh holon'igo dano'liñh' biniyeh nohkai.

10 Ako a'dahodi'nid, Dodah bidadahonilni'hi, t'o c'iyān nī'dahidil'nī biniyeh nī na'nīl yī'kai.

11 Nīhi dīneh t'ala'i biyē'keh danidliñh'; ado dīneh ba'at'e' a'dadi'nī danidliñh', nī na'nīl do nalcī' dani'liñh' dah.

12 Ako anābizdo'nid, Dodah, ké'yah do bañh holon'igo dano'liñh' biniyeh nohkai.

13 Ado anādado'nid, Nī na'nīl nakits'adah alk'is dani'liñh', Ké'nandi dīneh t'ala'iigi biyē'keh; ado jo'akon, ts'ide nīhikēdenīgi ēi di'jinh' nīhize'e yīl síkeh', ado la' t'éyah at'din.

14 Ako Jo'zef abizdi'nid, T'a a'nīhidešnin'igi, ēi t'aani, nalcī' dano'liñh':

15 Di giat'é'go beh bēho'zín do: Fero hīnan'igi at'é'go, t'aani kodo do nīkī'doh-

kāh dah, nīhītsī'li kwe'e nī-yāgo in'dah.

16 La' akōn na'hīdoh'ah, nīhītsī'li bīl nī'doh't'aš ako nīhi awal'ya šo'jē dolēt, ako nīhīzad beh bēho'zín do, t'aani'ni nīhiyī' holoñ beh bē'hodoziñl: doda'go ēi Fero hīnan'igi at'é'go t'aani nalcī' dano'liñh'.

17 Ako t'aadzil'tso ta dahwiskan'jīn' yah aho'nīl.

18 ¶ Ado ta yīskañ'go Jo'zef ahodi'nid, Ko'dadohnīl ako dahīnohnā do; God bīk'eh honīs'iñh', ēi'bañh:

19 Nīhi dīneh t'aani'igi dano'liñ'go, bī'ni nīhīk'iso la' awalya šo'jē nīt'en go'ne' dahast'l'ōngo sītīn' do: nīhi t'é'yah nadāñ nīkī'dahidohēt' nīha'da'alcīni dīcīn dan'liñ'igi bah:

20 Ado nīhītsī'li akēdenīgi aden bīl šadohkāh; ako dānīhīzādīgi t'aani'go šīl bē'hodoziñl, ako in'dah do dīnohnēt dah, ako ako'dadzīdzah.

21 Ako a'dahīzdo'nid, T'aani nīhītsī'li bic'in' bañhīgi a'dēdza, t'ai'yīsi bīlhoyé'go tīhoni'go dēiltsañh, i'dāñ na'nīhokañh nidih do dāsilts'an dah nīt'en; ēi'di bañh di nīhīc'in' nahwī'nah.

22 Ado Ruben hanānadzīgo ako adī'nid, Da' t'aš do nīhīc'in' hasdzīgo a'nīhidešnī dah, Aški t'ado bic'in' bañhī-

gi a'daht'i'ni; ako n'idih do dasidohts'a' dah? ei'di banh jo'akon, bi di'igi binina banhigi a'nihidilyah.

23 Ako Jo'zef hodits'a'go do hoh b'edaho'zin dah; adits'a'i la' hafa yafti'go ei'banh.

24 Ako bits'anjin' n'ijiyago ji'cah ado banadzidzah, ako bic'in' hanadzodzigo Si'mian bitahden c'iznilozgo t'a dabinal bedziztl'onh.

25 A'kohgo Jo'zef adi'nid, Bidaazis nadan bi hadadolbin, ado dineh t'a daalan beh daazis bi beso bi ni'dahidohnil' ado bist'e yikin na'kahdo'igi ba' adidolil: ako ako'dajilah.

26 ¶ Ako bi teli nadan yil yik'i ni'daaztl'onho dahn'dikai.

27 Ado nidakai'igi-ba'-kingi la' hw'e azis dazdiah, ha teli bajijahgo, nit'en ha beso dziltsanh, jo'akon, hw'e azis biyi' sinil lahn'.

28 Ako hak'iso abizdi'nid, Si beso sa na'nila'h, ado jo'akon, se azis biyi' sinil: ako bik'e bildahoye'go bitah dahoditlit'go a'dahido'nid, Di'san' ha'at'e'go God nihic'in' a'dzah?

29 Ako Ke'nan ke'yahgi dahaze'e banjikai'go ahodolind'igi beh bil dahojol'ne'go adajinih,

30 Dineh ke'yah bi nant'a'i le'i do bil hozon'go nihic'in'

hahasdzi ado nalci'i dano'linh, nihidi'nid.

31 Ako a'dabidi'nid, Dineh ya'at'e'hi danidlinh; do nalci'i danidlin' dah;

32 Ak'iso nakits'adah nil'teh, t'ala'i nihize'e; la' ei at'din, ako ts'ide akedenigi ei di'jinh Ke'nan ke'yahdi bize'e yil sikeh'.

33 Ako ei dineh ke'yah bi nant'a'i anihidi'nid, Di beh dineh ya'at'e'hi dano'lin'go beh sil beho'zin do; bi'ni nihik'iso la' sa'alk'eh sida do, ado nihada'alcini dicin danlin'igi bic'in' nadan niki'dahidohel'go niki'dohkah:

34 Ako nihitsi'li akedenigi aden bil sadohkah; ako do nalci'i dano'lin'go sil beho'zin do, ako dineh ya'at'e'hi dano'linh': ako'dzago nihik'is niha ni'destel' ado ke'yah biyi' ni'da'iyohnih' dolol.

35 ¶ Ado ako'dzago hw'e daazis da'dzizgat'go jo'akon, dineh t'alai'z nitin'igo dahabeso bik'idadesdiz'go hw'e daazis biyi' nastsoz lahn': ado hoh dahaze'e bil beso nastsoz dadziltsan'go ni'dadzisdzid.

36 Ado dahaze'e Je'kab a'dahodi'nid, Sih sa'alcini sig'a'dahiso'nil; Jo'zef ei at'din, in'dah Si'mian aldo' at'din, ako k'adt Ben'jamin bil dahnadidohkah: di'di t'aaltso sik'ijin' at'eh.

37 Ado Ru'ben èi bîze'e yîc'in' hadzîgo azdi'nid, Do bîl nânîst'âzgo sîye' naki'igi di'gânî: sî'lak'e nîl'êhgo ako bîl nâdest'âs.

38 Ako adi'nid, Sîye' do ako'ya bîl dohkâh dah: bî'nai daztsaîh, ako t'asa'hi nagâh èi'baîh: akôn bîl disohkai'go dâda yîdzâgo a'kohgo sîtsi ligai'go ado yînih sîshî'n'go lèh' dasîdol'êl.

WOLTA'I 43.

1 Ako kè'yahgi t'ai'yîsi hodîcîn'.

2 Ado ako'dzago I'jîptden nadân nidadzîziyînh yèni' t'aaltso dajiyân'go dahaze'e anâhodo'nid, Nadohkâhgo c'iyân nînadahoînih'.

3 Ako Judah hac'in' hadzîgo anîh, Dîneh'igi t'ai'yîsi bidzil'go nihîc'in' hadzîgo a'nîhidî'nid, Sîniîh do nâdadî'noî'înl dah, nihîtsî'li bîl nohkai'go t'èyah.

4 Nîhîtsî'li nihîtah dîni'fa'go t'èyah ako'ya dikâh in'dah c'iyân na'ndahidîl'ni:

5 Ako èi do dîni'fa'go do akôn dikâh dah: dîneh'igi anîhidî'nid, Sîniîh do nâdadî'noî'înl dah, nihîtsî'li bîl nohkai'go t'èyah.

6 Ako Iz'rel adi'nid, Ha'at'è'goşaî' do şadajînoh'ba'go şa nîsohkai'go dîneh'igi, nihîtsî'li holoîh dabîdono'id?

7 Ako adahodî'nid, Nîhi in'dah nihîk'èi yî' nanihîdèl'kitgo anîh, Da' nihîze'èis t'ah hînah? da' nihîtsî'liîs holoîh? ako t'a a'nîhîl'mîn'igo bik'ehgo bîl dahwil'ne'. Nîhîtsî'li bîl nanohkâh nihîdîdonîl'go, Da' èis t'aani nihîl bè'dahozîn nît'èî?

8 Ako Judah èi bîze'e Îz'rel ayîdî'nid, Aşki bîl şîdî'lah ako dahdîdikah; ako dahîni'nâ do, in'dah do dî'ni'nèl dah, nîhi in'dah nih, in'dah nihada'alcîni adałts'isigi ałdo'.

9 Şîh nah' baahaşyân do; ako bî naşîdîdîl'kîl: do bîl na naniş't'âzgo, in'dah do nîc'in' bîl nîni'âzgo a'kohgo hol'âgo şîk'îhat'ah dolèl.

10 Do nî'da'ahodîlzîd'go t'aani k'adt naki'dî na'nikai dolèl nît'èî.

11 Ako hazè'e Îz'rel a'dahodî'nid, T'aani akot'è t'èya'go ako'dahnîh; kè'yah bîyî'ya'at'è nîdant'înh'igi bînest'aî' nihîyèl bîl da'dohèh', ado èi dîneh'igi t'ani'k'eh ba' dadolèl, c'oh-bî-jèh ałc'îndîgo, in'dah tsesnah'-bî-tl'îz do' ałc'îndîgo, in'dah jèh-hîkanhalcîn'igi, in'dah jèh-do-bîc'în'adîldzît'igi, in'dah neşc'î ał'aîh adat'è'î:

12 Ado bèso naki'dî akona'nèlt'ègo dayî'noh'jâh; in'dah bèso nîhi daazîs bîyî' sîni'l'go na'nohkai yèni' ałdo' nîda-

dohjäh ; do t'a akonéh'go a'daht'in' dah sa'sin.

13 Nihits'i'li a'do' bil dohkäh, ašt'è-a'dadone'go dineh'igi bic'in' nãdohkäh :

14 Ako God-T'aatso-Yinel-a'ni dineh'igi nihajoba'go idolil, ako nihik'iso la'igi in'dah Ben'jamin niha nẽdo'nil. Ako shih sa'alcini yo'ahisnil'go ei yo'ahisnil.

15 Ako dineh ei yadeidiyonil'igi dahdeidijã, ado bẽso naki'di akona'danelt'ẽ'go dahdazdijã. Ben'jamin a'do' : ako dasdikai'go I'jipt go'ya j'ikaigo Jo'zef bic'in' nãdadzidzin'.

16 ¶ Ako Ben'jamin a'tah yiyiltsan'go Jo'zef bi kin yahalyani ayidi'nid, Di dineh si kin go'ne' yah aniẽs, ado ha'at'i'hi-dah silhẽ'go ašt'ẽndlẽh, hãlah, di dineh ei a'ni'ian'go sil da'doyinl, ei'banh.

17 Ado dineh ei Jo'zef t'a ahamin'igi a'dzidzah, ako dineh ei Jo'zef bi kin go'ne' dineh yah ayi'ẽz.

18 Ako dineh ei ni'dadzidzid, Jo'zef bi kin go'ne' yah ahodot'ẽzgo ei'banh ; ako adadi'nid, Atsẽ'dan bẽso nihẽ'azis dabiyi' naznil yen'i' bini-na lañh' ko'ne' yah anih'i'ẽz ; nihi k'ĩdidoalgo biniyeh, ako nihil ni'dadodil'go bi na'nil a'nihidolilgo, in'dah nihi teli a'do'.

19 Ako Jo'zef bi kin yahalyan'igi yic'in' nikai'go, c'eatngi yic'in' ya'dalti' nĩt'ẽn.

20 Ako adazdi'nid, Soh, nihi nant'a'i, nihi atsẽ'dan c'iyah ni'dahidil'nĩ biniyeh nikai nĩt'ẽn.

21 Ado ako'dzago ni'dakai'igi-ba'-kingi nikai'go, i'dan nihẽ daazis an a'delyãgo jo'akoñ, dineh t'aadziltso t'a a'lañ dabibẽso bi daazis bi naznil lañh', nihi bẽso t'aat'ẽ, ako ei nãdanijã.

22 Ado c'iyah ni'dahidil'ni biniyeh bẽso la' nãdanijã : ako hai' sin nihi bẽso nihẽ daazis yih dayiznil ei do nihil bẽdaho'zin dah.

23 Ako adi'nid, Nihil daho'zoñgo, t'ado nidaldzi'ti: nihi God in'dah nihize'e bi God ei bẽso nihits'añ nenil'in'go nihẽ daazis yih yiyi'nil : shih nihi bẽso našnjah nĩt'ẽn. Ako hac'in' Simian c'ẽinilt'e'.

24 Ako dineh'igi ei dineh Jo'zef bi kin go'ne' yah ayi'ẽzgo toh yadezkãñ, ako hakẽ tadadzizgiz ; ado dabi teli ya'njã.

25 Ako a'ni'niãngo Jo'zef nadzãgo t'a ni'k'eh badahizdonil'igi ašt'ẽ-dajilah : a'kwi dazdoyinl'go dazdizts'añgo ei'banh.

26 ¶ Ado Jo'zef nadzãgo t'a ni'k'eh badahizdonil'igi kin go'ne' bil yah adajizjã,

ado ni'jin' bic'in' ya a'dadzi-dzah.

27 Ako, Hāsan' danoh't'eh jini'go nidaizdel'kit ado az-di'nid, Da' nihiže'eis ya'at'eh, hastin badaho'ne' yēni', da-t'āhis hīnāh?

28 Ako anādabizdo'nid, Nihiže'e ni nala'i t'a ya'at'eh'go hīnāh. Ako bic'in' ya anādadzidzah.

29 Ado bi'adzizgal'go hatsi'li Ben'jamin' dzi'tsañh', hama biyaž, ado azdi'nid, Da'di'is nihi'si'li akēdenigi ēi badaho'ne' yēni'? Ado azdi'nid, God najoba' le' siye'.

30 Ako Jo'zef tsiñ' dzizliñ'; hatsi'li t'ai'yisi bi'dindzizliñ'go ēi'bañh: hā'i dah deścāh dzini'zingo jint'eh go'ne' yah ajiyah ako akwe'e ji'cah.

31 Ako hanin' tadzizgiz'go adeñ c'ēdzidzah, ado a'di na'hodzisdō'go, C'iyāñ ni'da-hohkāh, jidi'nid.

32 Ako t'asah'di handaaz-kañh', hoh a'do' t'asah'di, I'jipt dine'e bil dajiya'ni a'do' t'asah'di: I'jipt dine'e ēi Hibru dine'e do yił daayāñ dah ēi' binina; hālah, ēi'di I'jipt dine'e do bil ya'adašōñ dah.

33 Ako hadāhgi dahdi'nesbingo atsē yizcin'igi ho'dizcin'igi bik'ehgo, ako ts'ide akēdenigi a'do' ho'dizcin'igi bik'ehgo: ako dineh t'o al-c'in' bil adahayu'i.

34 Ako c'iyāñ hats'ānden bic'in' adahazkañh': ako Ben'jamin ēi ašdla'di la'igi-igi ana'nelt'ē'go c'iyāñ bail'tsōd. Ako daodlāñ, ado hoł bil daho'zon nit'en.

WOLTA'I 44.

1 Ado bi kin yāahalyāni yic'in' hadzigo adi'nid, Dineh'igi bi daazis c'iyāñ bi hadadołbin, nideiyeh'igi nel-t'ē'go, in'dah t'aaltso dabī bēso bi daazis bi na'hidi-ni'.

2 Ado sē beh-adla'ni, bēs-łigai beh-adlan'igi ēi akēden nī'lin'igi beh azis bih dial, in'dah bi bēso a'do'. Ako Jo'zef bizad k'ehgo hac'in' hadzi yeñgi at'ē'go a'dzidzah.

3 Ako hos'ind'go t'a a'ko dineh'igi niki'dahodē'a' in'dah dabī teli bil.

4 Ako kin-hal'adeñ c'iji-kai'go, t'a aha'nigo jokāhgo Jo'zef ha kin yāahalyāni abizdi'nid, Nīlāh dineh'igi bikē dināh, ako binisāgo a'bididi'nił, Ha'at'ē'gošan' ya'at'eh'gi a'nihisłago bañhigi a'dašol'inh'?

5 Da' di'is do bohoni'sni'hi yeh-adlan'igi at'ē dah, ado dest'in yeh bil bēho'zinigi? ako ko'dadzāigi beh bañhigi a'dahdzah.

6 Ako bizni'sāgo di'di sad t'aaltso yeh yic'in' hadzi.

7 Ako adahodi'nid, Ha'at'égošan' bídahonilni'hi di sad yeh hadzi? Ní na'níl t'ai'yisi do ako'donéh at'é' dah:

8 Jo'akon, bēso ni'hē azis bī nídadi'níl'igi Ké'nan ké'yahdeñ ní'danijá nít'en: a'košan' ha'at'é'go bohwinilni'hi bağan biyí'deñ bēs-igai, o'lah dah dadí'nit'inl?

9 T'a-hai'-dah ní nal'a'i nēi-āhigi bí'nidi bídiyolyél', ado nihi ałdo' bídahonilni'hi bi na'níl dadidlél.

10 Ako adí'nid, K'adt nihi-zādigi t'a akot'é' do, ei nēi-āhigi ší nalte' do, ako nihi t'éyah do nihi'ihat'āh dah dolél.

11 T'a ako tšinlgo t'aadziltso ho daazis ha'dadēiyizyinh' ní'jin' ado t'aadziltso ho daazis da'dazdéz'āh.

12 Ako hazneztaŋgo atse nağāhigi bēhode'ziz in'dah akēdeñigi bēniholziz: ako beh-adlāni yēni' Ben'jamīn beh azis bī saañ lañh'.

13 A'kohgo daha ē ní'dadzizōnz, ado t'aadziltso daha teli biyél bañh a'ndajidlāgo, kīn-hal'āhago na't'añ niji'-kai.

14 ¶ Ado Judah hak'iso bíl, Jo'zef bağan'di nījkai; ako t'ah t'a akwe'e nağa lañh': ado bic'in' ní'jin' ya a'dadzidzah.

15 Ako Jo'zef ei adahodi'nid, Dī'saň dādōt'inđ'? Da-

dōs nihił bēdaho'zin dah dīneh ših giat'eh'igi dest'in bíl bēho'zingo?

16 Ako Judah adí'nid, Ha'at'i'saň' bohonišni'hi dabídi-dí'nił'? Ha'at'i'saň' beh hadadidzih? Ha'at'é'gošan' do nihił'ídidoał dah? God ní na'níl bañhigi a'dadzāigi bíl bē'hoziñd lañh'. Jo'akon, nihi bohonišni'hi bí na'níl dasidliñ, nihi in'dah hoh ałdo', ei beh-adla'ni bits'aň hanā-t'an'igi.

17 Ako adí'nid, T'ai'yisi do ošne at'é' dah: ako dīneh beh-adla'ni bits'aň hanāt'an'igi ei ší nalte' j'iłiñ' do; ako nihi t'éyah nihiže'e bic'in' nihił dahōzoñ'go ní'dohkāh.

18 ¶ A'kohgo Judah hwi'gahgi nīniyāgo adí'nid, Bohonišni'hi na'noškañh, bí'ni ní nalte' t'alah'ago nič'in' hadzih, ado t'ado ní nalte', bic'in' na'haciñ'i: Fero t'a bíl ahīnilt'ē ei'bañh.

19 Bohonišni'hi bí na'níl nabizdił'kitgo ajīnił, Da' nihiže'eis holoñ, da' nihitsi'liis holoñ?

20 Ako Bohonišni'hi adabidi'nid, Nihiže'e holoñ, hastin hastih, in'dah saň aški ałts'isi yē; ado bí'nai ei daztsañh, ako ei bimah bits'añdeñ t'a ei t'éyah yidzih, ako bīže'e ayoabo'ñih.

21 Ako ní na'níl, bíl šanoh-

kāh ako di'neš'inl', bīdi'nī-
nid:

22 Ako bohonišni'hi a'dabi-
di'nid, Aški ēi bīze'e yīts'an-
do do hajīn-dah nagā dah:
bīze'e yīts'an dahdiyā'go bī-
ze'e dadotsal.

23 Ako nī na'nīl bīc'in'
hainīdzigo adīnih, Do nīhi-
tsī'li bīl na'nohkaigo, do sī-
nīn nādadi'noī'nīl dah.

24 Ako ako'dzago nīhīze'e
nī nal'a'i ba nikai'go, boho-
nišnihi bīzad beh bīl da-
hwil'ne'.

25 Ado nīhīze'e anā'nīhido'-
nid, Nīhilāh nādohkāh, c'i-
yañ ałc'indīgo nīha nī'dahoł-
nih.

26 Ako a'dadi'nid, Do ako'ya
dokāh at'é' dah: nīhītsī'li
akēden nī'līn'īgi bīl dēkai'go
t'ēyah: ako ēi dīneh'īgi bī-
nīn do'nādadi'nīl'īnīl dah, nī-
hītsī'li akēdenīgi bīl nikai'-
go in'dah.

27 Ako nī nal'a'i nīhīze'e
a'nīhīdi'nid, Nīhil bēdaho'-
zīn, sē asdzañ ašikeh naki'
ša' yīzciñh.

28 Ako la' sīts'añ yo'iyah,
ako adī'nid, T'aani nībī'dis-
dlad lañh', ado t'ado nēłtsāñ
dah:

29 Ado didi ałdo' bīl dahnā-
dadohkai'go, ado dāda yī-
dzāgo, sītsi ligai'go yīnīl lēh
dašidołtēl.

30 Ako di'bañh nī nal'a'i šī-
ze'e ba na'nesdzāgo, aški do

bīl na'nikai'go; t'a bīh hī-
nan'īgi at'é'go, ayoayo' nī'go
bīnina;

31 Ako'doniłgo aški do bīl
na'nikaigo dziłtsaigo dadot-
tsal; ako nī na'nīl nī nal'a'i
nīhīze'e bītsi ligai'go yīnīl
lēh dēidołtēl.

32 Nī nalte' ēi aški bīze'e
ba' bāahašyañh, ado abīdi'-
nid, Do bīl na na'nīst'āzgo
hoł'ago šīze'e bīts'añden šik'-
ēhat'āh dolēl.

33 Ēi'bañh k'adt na'noš-
kañh, bī'nī nī nalte' aški bī
tsask'ehgi kwi sīdā do, bo-
honišni'hi bī nalteh nīšlīn'-
go; ado bī'nī aški bī'naikēh
yīl na'kāh.

34 Ha'at'é'gošañ' aški t'a-
gēd šīze'e bīc'in' nīdešdal?
Akot'é'dañ šīze'e bañhbī'ni-
go yīdestsēl ša'sīn.

WOLTA'I 45.

1 A'kohgo Jo'zef nazin'īgi
bīnał nīdīh do a'di-na'hoji-
yol'doh a'dzīdzago yē'go ha-
dzodzigo aždī'nid, T'aanołtso
c'īnohjeh ako bī'gahgi nazīn
nīt'eñīgi la'i nīdīh at'dīngo
Jo'zef bīk'iso yīc'in' adē'ho-
sīnd.

2 Ako hodits'a'go jī'cah:
ako I'jīpt dīne'e in'dah Fero
ba'alcīni dadizts'añ.

3 Ako Jo'zef bīk'iso ayīdi'-
nid, Šīh, Jo'zef ašt'īnh; da'
šīze'eīs t'ah hīnāh? Ako
hak'iso do hac'in' ha'dodzī

a'dadzā dah; hak'è bildaho-yè'go èi'bañh.

4 Ako Jo'zef bik'iso ayidi'nid, Na'nihoskañh, si'gahgi ni'nohkāh. Ako hac'in' niji-kai. Ado adi'nid, Sih, Jo'zef ašt'inh, nihik'is èi I'jiptjin' nidahisołni nīt'eñigi.

5 Ako k'adt t'ado bañhdani-hi'ni'i in'dah t'ado a'c'in' do nihil dahožo'ni kwe'e ni'da-sisiyołni'igi bañh: nihitsé'daň God šini'a' dahinah'igi yisda'hidešnił biniyeh.

6 Di naki na'hai hodicingo kè'yah bikāgi, ado asdla' ninađohah yidzih, èi biyi' do ni'dahojildlad' dah do, in'dah do dajiyiz dah dolèł.

7 Ako God nihitsé'daň šini'a', nahaszaň bikāgi ni-ha'alcini la'dah naldèh' dolèłgo, yisda'-hil'tèh ayoat'é-hi beh yisda'-nihidešnił biniyeh, ako dahinoħnā dolèł.

8 Ako do nihikwe'e dašino'a' dah, God at'inh: ako Fero biže'e nahalin'go, in'dah bi dīne'e bi nant'a'i niš-ħiňh, in'dah I'jipt kè'yah t'a-at'è-nīt'eň nat'ani nišliň'go a'šilah.

9 Tšiňłgo šiže'e bic'in' ni-dohkāhgo a'dabididohnił, Niye' Jo'zef kodi'nid, God, I'jipt t'aat'è-nīt'eň boholni'hi a'šilah, adeň šadinał, t'ado na'ahodilzi'di:

10 Ado Go'sen kè'yahgi kè-hot'in' do, ado aħa'ni si'gah-

gi kè'hot'in' do, nih in'dah na'alcini, in'dah na'alcini ba'da'alcini, in'dah ni dibe, in'dah ni bēgaši, in'dah nē holon'igi t'aatso:

11 Ako niħa na'astso'do, t'a hodicingo asdla' nināđohah èi'bañh; ako nih in'dah na'alcini in'dah nē holon'igi t'aatso do niħadahojoba'i dadolèł dah.

12 Ado jo'akon, niħinā beh dadoh'in', in'dah sisti'li Ben'jamin binā beh yoiňh', šiħ siže beh niħic'in' hahasdzih.

13 Ako šiže'e I'jiptgi ayonist'èh'igi in'dah daoltsan'igi t'aatso beh bil dahodoł-nih; ado tšiňłgo kwe'e šiže'e bil ni'dohkāh.

14 A'kohgo hatsi'li Ben'jamin biže jizeitgo ji'caħ; Ben'jamin aldo' t'a akot'ego ji'caħ.

15 Inđi'dah ha'naikeh t'aatso bizaž-not'aňh, ado biže dajiz'citgo daji'caħ: ado bik'ijin' hak'iso hac'in' ya'dałti' nīt'eň.

16 ¶ Ado Fero bi kin go'ne' ba hane'igi deidizts'aň, Jo'zef bik'iso ba yi'kai ha'ni'go: ako Fero in'dah bindala'i baň bił daho'žoň.

17 Ako Fero èi Jo'zef ayidi'nid, Nik'iso abididi'nił, Ko'dadoħnił; nihiliň biyel bił bik'i ni'daohł'oh, ado dahdokāhgo Ké'nan kè'yahgo ni'dohkāh,

18 Ako nîhize'e in'dah nîhada'alcini aden bil sa dohnêl: ado I'jîptgi kè'yah ya'ahot'èh'igi nîhadîdes'al, ado kè'yah biyî' dalkan'igi in'dah danesk'ahigi dahsañ' dolêl.

19 K'adt a'nîhidesnîn'igi a'dahneh; I'jîpt kè'yahdo tsînabañs dadobañs, nîha'alcini in'dah nîhi daasza'nî biniyeh, ado nîhize'e bil aden dohnêl'.

20 Ado aldo' daht'in'igi t'ado ha'at'i' lañh' danohsî'ni: I'jîpt kè'yahgi ya'adat'èh'igi t'aaltso danîhi, èi'banh.

21 ¶ Ako Îz'rel biye'keh ako'dadzidzah: ako Fero adî'nidigi at'é'go Jo'zef tsinabañs hayiznil, ado hast'e' bikîn nî'jokâh dolêligi ha a'yilah.

22 Ado t'aadziltso t'a al'añ beh hadazdit'èh'igi hataizni; nîdih Ben'jamin èi fadi nezna'din bês-ligai in'dah è ašdla'di beh hadit'é'go yè'ninîl.

23 Ado biže'e di yic'in' a'yilah; Teli neznâ I'jîptdo ya'adat'èh'igi bil bik'i'ndaastl'oŋgo, in'dah teli daba'adigi neznâgo, nadâñ in'dah bâh, in'dah bist'e' yîl bik'i'-na'astl'oñh, biže'e aden yikîn dogal biniyeh.

24 Ako hak'iso nikiz'nîla'ago niké'ikai: ako bic'in' ha-

dzodzigo abizdi'nid, Na'kâhgo t'ado sad al'c'in' nî'dahoahi.

25 Ado I'jîpt kè'yahdo nîkèjî'kaigo, Ké'nan kè'yahdi haže'e banjî'kai.

26 Ado bil dahojolne'go adajînih, Jo'zef t'ah hînâ lañh', ako I'jîpt kè'yah t'at'è-nît'èñ bi nant'a'i nîlînh. Ako do jodlañ'go bik'é hol hoye.

27 Ako Jo'zef bizadîgi beh abizdi'nid yeŋgi at'é'go yeh yîl daholne': ado tsînabañs èi hol nî'dobañs biniyeh, Jo'zef hac'in' a'yila yèni' dziltsañ'go, dabîže'e Jè'kab biyî' sîzi'ni bil na'hojond:

28 Ako Îz'rel adî'nid, T'a ako'di, siye' Jo'zef t'ah hînâ lañh', t'ahdo dastsâhdañ bic'in' de'sa'go na'idestsêl.

WOLTA'I 46.

1 Ado Îz'rel beh holon'igi t'aaltso yîl dahdinah, ado Birsi'bahgi nîninâh, ado biže'e Ai'zîk bi God yic'in' nâisniñ.

2 Ako tl'ègo God hadzi Jè'kab yic'in', bil'-yeh yic'in' hadzigo adî'nid, Jè'kab, Jè'kab, ako azdi'nid, Kwe'e lañh' sîh.

3 Ako adî'nid, Sîh, God ašt'inñ, nîže'e bi God: I'jîpt-jîñ yînel'igi t'ado bik'é nîl hoyèi, akwe'e la' ayoat'e al'añ dîne'e a'ndeshîl.

4 I'jiptgo níl desnél': ado aden ha'nihides'is : ado Jo'zef ní'nik'ègi dahdidolnih.

5 Ado Jé'kab Birsí'bahdo dašdināgo, Îz'rel biye'keh dabíze'e Jé'kab, in'dah bada'alcini in'dah bi daasdzanĥ tsinabañs yil dēnīl-bañs, èi Fero hoĥ nī'dobañs biniyeh hac'in' a'yilah yenī'.

6 Ado dabiliñ in'dah dēit'inīgi, Ké'nan ké'yahdi hwé dahazliñ'igi yil dahdināh, ado I'jiptgi jīnināh, Jé'kab in'dah ba'alcini t'aaltso bil:

7 Biye'keh in'dah bitsi'keh in'dah bina'likeh, in'dah ba'alci'ni t'aaltso I'jiptdi yil nīnāh.

8 ¶ Ado di'di Îz'rel ba'alci'ni dabí'zi, èi I'jiptgi nīnīnan'īgi, Jé'kab in'dah biye'keh : Ru'ben èi atseh' Jé'kab ba'yīzcīn'īgi.

9 Ado Ru'ben biye'keh èi Ha'nok, ado Pal'lu, ado Hez'ran, in'dah Kar'mai.

10 Ado Šimian biye'keh èi Jémuel, ado Jémīn, ado O'had, ado Jé'kīn, ado Zo'har, in'dah Šal èi Ké'nan dīnē'e asdza'nī biyāz.

11 Ado Li'vai biye'keh èi Ger'san, ado Ko'hath, in'dah Mere'rai.

12 Ado Judah biye'keh èi Er, ado O'nan, ado Šī'lah, ado Fe'rez, in'dah Za'ra: nīdih Er in'dah O'nan Ké'nandi neznāh, Ado Fe'rez

biye'keh, èi Hez'ran in'dah Ha'mil.

13 Ado Îs'seker biye'keh èi To'lah, ado Pu'vah, ado Job, in'dah Šim'ron.

14 Ado Ze'bulan biye'keh èi Si'red, ado I'lan, in'dah Jah'lil.

15 Di'di Li'ah biyāzkeh Pēdan-E'ramdi Jé'kab ya' niyīzcīn'īgi, bitsi' Dai'nah bil: di t'aaltso biye'keh, in'dah bitsi'keh ta'din-ta jilt'eh.

16 Ado Ged biye'keh èi Zīfian, ado Heg'gi, ado Šu'ni, ado Ez'ban, ado E'ri, ado Ero'di, in'dah Ere'li.

17 Ado E'šer biye'keh èi Îm'nah, ado Îš'vah, ado Îš'vi, ado Berī'ah, in'dah dabilāh Sī'rah : ado Bīri'ah biye'keh èi Hī'ber, in'dah Mal'kil.

18 Di'di Zil'pah biyāzkeh èi Lē'ban, bitsi' Li'ah yēniltin'īgi, ako di'di hastañādah Jé'kab ya' ni yīzcīnh.

19 Jé'kab bè asdzañ Rē'cel biyāzkeh èi Jo'zef in'dah Ben'jamin.

20 Ado I'jipt ké'yahdi Jo'zef ba yīzci'ni Manas'seh in'dah I'frem, èi Asenath', Patifī'rah, An'gi na'ilnīn'hi bitsi' ba' yīzcīnh'.

21 Ado Ben'jamin biye'keh èi Bil'hah, ado Be'cer, ado Aš'bel, ado Ge'rah, ado Nē'aman, ado E'hi, ado Roš ado Mup'pīm, ado Hup'pīm, in'dah Ard.

22 Dí'di Rè'cel biyāzkēh Jé'kab ya' nīyīzcin'īgi: t'aaltsogo dint's'adah jilt'eh.

23 Ado Dan biye' ēi Hu'sim.

24 Ado Naf'telai biye'keh ēi Jah'zil, ado Guni, ado Jizer, in'dah Šil'lem.

25 Dí'di Bil'hah biyāzkeh, ēi Lé'ban, bītsi' Rè'cel yēnīl-tin'īgi, dí'di Jé'kab ya' nīyīzcin'h; t'aaltsogo tsosts'it jilt'eh.

26 T'aaltso Jé'kab ēi I'jīptgi yīl nīnan'īgi bīts'ando dahazlīn'īgi, Jé'kab dabīza'ād t'a bīlgo, hašta'n'din do'ba'añ haštañh;

27 Ado Jo'zef biye'keh I'jīptgi ba' nīhežcin'īgi ēi nakih': ako Jé'kab ba'alci'ni t'aaltso I'jīptgi nīnan'īgi ēi tsosts'itdin.

28 ¶ Ako alānjīn' Judah ajal'a' Jo'zef bic'in', Go'sengo hodois' bīniyeh; ado Go'sen ké'yahdi jīnīnāh.

29 Ako Jo'zef ha tsin'-nabañs ašt'è-jilāgo Go'sendi haže'e İz'rel bīdaš-doga'lgo dašdiyāh', ako bažnīyāgo bīzē dzīz'nigo jīcago t'a nīzago hodi'na'.

30 Ako İz'rel ēi Jo'zef ayidinid, K'adt šī'ni dastsāh, hālah, nīnīn nēltsāñh t'ah hīnīnā lañh'.

31 Ako Jo'zef hak'iso in'dah haže'e ba'alci'ni t'aaltso abīzdi'nid, Fero bic'in' de'saļ, ado bīl hodeš'nigo a'bidīdešniļ,

Sik'iso in'dah šīze'e ba'alci'ni t'aaltso Ké'nan ké'yahdi ké-dahat'in nīt'enīgi šanīnāh;

32 Ado nīda'nīlkadi danīlīñh, dabilīñ' yā'dahalyāñ'go yī'danesdīn; ado dabī dibe in'dah dabī bēgaši, in'dah dēit'in'īgi t'aaltso yīl nīnah.

33 Ako ako'doniļ, Fero, Hak'go, nīhididoniļ, ado Ha'at'i'sañ' nīhi nīdānīs? nīhididoniļ'.

34 Alci'ni danidlīn'do nī nīdal'a'i dabīlīñ' nīdēnīlkād, k'adt nīdīh, nīhīze'e aldo' t'a akot'è nīt'en', da'bīdidohniļ': ako Go'sen ké'yahdi ké-dahoht'in' dogo bīniyeh; joh, nīda'nīlkadi t'aaltso I'jīptdīne'e bīl danīcoñ'i ēi'banh.

WOLTA'I 47.

1 Ako Jo'zef dašdiyāgo Fero abīzdi'nid, Šīze'e in'dah šik'iso, in'dah dabilīñ', in'dah dēit'in'īgi t'aaltso Ké'nan ké'yahdeñ nīnīnāh; ado jo'akon, Go'sen ké'yahgi nīnīnah.

2 Ado hak'iso bītaħdo ašdla'go bīl dašdikai'go Fero bic'in' bīl nījikai'.

3 Ako Fero ēi hak'iso adēyidi'nid, Ha'at'i'sañ' nīhi nīdānīs? ako Fero a'dabīzdi'nid, nī nīdal'a'i nīda'nīlkadi danīlīñh', nīhi in'dah danīhīze'e aldo'.

4 Ado Fero adabīzdi'nid, Ké'yah biyī' t'o-atsēd ké-

hwit'in' dogo biniyeh nini-nāh; Ké'nan kéyahgi t'ai-yisi hodicin'go c'il at'din nihiliñ' bah: ako di'bañh ñi-danikañh, bí'ni ni ñidal'a'i Go'sen ké'yah bí ké'dahat'in' dolèl.

5 Ako Fero hādzigo anih Jo'zef yic'in', Nize'e in'dah nik'iso nāninah:

6 Joh, I'jipt ké'yahgi beh-niholnih', bí'nigi ké'yah agā-go biyis'igi biyi' nize'e in'dah nik'iso ké'dahat'in' do; bini-di Go'sen ké'yah biyi' ké'dahat'in': ado bi'ahgi dineh la' dahwiyān'igi behoní'sindañ, èi šiliñ' binant'a'i ša adidi'lil.

7 Ako Jo'zef, èi bize'e Jé'kab, Fero yic'in' yah iāz: ado Jé'kab sodolzīn Fero yik'ih.

8 Ako Fero èi Jé'kab ayīdinid, Dokwi'sañ' ni na'hai?

9 Ako Jé'kab hādzigo Fero ayīdinid, Šinilkānden t'a naš-né'go nezna'din do'ba'añ fa'din ši na'hai: šinilkan'igi t'adokwi in'dah šic'in' nahwi'nā ñit'en, dašize'e ñidané'go dēnilkañ ñit'enigi do ako'danèlt'é' dah.

10 Ado Jé'kab sodolzīn Fero yik'ih, ado Fero yits'añden c'inadzah'.

11 Ako Jo'zef haže'e in'dah hak'iso I'jipt ké'yahgi, ké'yah badazdez'añh', ké'yah agā'go biyis'igi, ké'yah Ra-

mi'siz holyeh'idi, Fero adi-nidigi at'é'go.

12 Ako Jo'zef haže'e in'dah hak'iso, in'dah haže'e ba'añci'ni t'aaltso, ba'añci'ni a'danèlt'é' igi bik'ehgo c'iyān beh bāahojilyān ñit'en.

13 ¶ Ado ké'yah t'aat'è-ñit'en biyi' c'iyān a'dasdiñd; t'ai'yisi hodicin'go èi'bañh, ako I'jipt ké'yahgi, in'dah Ké'nan ké'yahgi bik'é t'ai'yisi bildahoyē.

14 Ako Jo'zef èi I'jipt ké'yahgi, in'dah Ké'nan ké'yahgi bēso t'aat'è a'la a'yilah, nadāñ beh ñidadzisni' yēni', ako Fero bi kin go'ne' Jo'zef bēso yah' ajizjā.

15 Ako I'jipt ké'yahgi, in'dah Ké'nan ké'yahgi bēso a'dasdiñdgo, I'jipt diné'e Jo'zef yahaskai'go a'dabiždi'nid, C'iyān niñitaninih': ha-at'i'sañ' biniyeh t'a ninañ di'ni'nèl? Hālah, nihi bēso a'dasdiñd èi' beh at'eh.

16 Ako Jo'zef adinid, Nihi bēso a'dasdiñdgo niñiliñ' šadahohnil', ado niñilñ' bidēnah' niha' diyestso'.

17 Ako Jo'zef dahaliñ' badadziznil': ako Jo'zef liñ in'dah dibe, in'dah bēgaši, in'dah teli bidēnah' c'iyān ha-daistsod: ako èi bigai' dahaliñ' yēni' al'tso bidēnah' ha-daistsod.

18 Ako èi nīnana'haigo, bānādziskai'go a'dabiždi'nid,

Bí'dahonilni'hi do bits'an nidanil'in' dah do, nihi bēso t'aaltso ní'dahalni'; bí'dahonilni'hi nílilini' t'aaltso bih sí'lin'; bídahonilni'hi yoin'go t'ado yidzi'hi dah, danihits'is in'dah nihi ké'yah t'eyah.

19 Ha'at'i'san' biniyeh t'a ninał nihi in'dah nihi kéyah a'dadidił: c'iyān bidēnah nihi in'dah nihi ké'dayah Fero bi na'níl dadidlél: ado k'elyeh' nihiťaninih, dahini'nā dolégo, ako do dadini'nél dah, ako do ké'yah bikā do-naġahi-dah dolél.

20 ¶ Ako Jo'zef ei I'jiptgi ké'yah t'aat'ē Fero ya' naysni; I'jipt dīnē'e bi da'da'ak'eh bandahazni, hodicin'igi bik'ehdesdlin ei'banh: ako'dzago ké'yah Fero bih silin'.

21 Ako dīneh I'jipt biyi' da'nilts'anđen kin-hadas'ahi gi biyi' ké'dahat'ingo a'jilah.

22 Nā'daiłni'hi bi ké'dayah t'eyah t'ado nīdzisni dah; nā'daiłni'hi ei Fero t'asah'di c'iyān ba' nini'nilgo; ako Fero beniniligi ei deiyān' nít'eñ; ei'banh ha ké'dayah t'ado handahazni dah.

23 A'kohgo Jo'zef ei dīneh ayidi'nid, Jo'akon, di'jin'hi nihi ké'yah bił Fero bah na'nihiyel'ni: ako kwe'e k'elyeh' nīlah, ako ké'yahgi k'idadidołlél.

24 Ako agiz ba'holzižgo ko'dadohnił, la' Fero ba'dahidohjih, ako din'di akonanélt'ēgo ei danihí' do, nihi da'da'ak'ehgi k'idadidołlél biniyeh, ado nihi in'dah nīhik'ei, in'dah nīhada'alcini bi c'iyān' dolél.

25 Ako adadi'nid, Yisda'nihi'ninil: Bí'nidi Bohonišni'hi nīhadajoba'go, Fero bi na'níl dadidlél.

26 Ako I'jipt ké'yahgi t'aat'ē-nít'eñ Jo'zef di behaz'an'go a'yilah, di'jingo nīdih, ei Fero la' bi dogo; nā'daiłni'hi bi da'da'ak'ehgi t'eyah dodah, ei do Fero bih silin'dah.

27 ¶ Ako Íz'rel ei Go'sen ké'yah biyi' ké'dahat'in nít'eñ; akwe'e deit'inigi dahazlin, ado lañ'i dzizlin, ado ayoat'ēgo k'eañzde'žiz.

28 Ako Jé'kab ei I'jipt ké'yahgi kéhat'ingo tsosts'its'ādah na'hai: ado Jé'kab binilkānden nezna'din do'ba'an dīz'din do'ba'an tsosts'it bi na'hai.

29 Ako Íz'rel dadotsahjin' k'aden ba'holzišgo, haye' Jo'zef Hak'go, biždi'nidgo abijinih, Nił nišlin'go na'noškañ si tsosk'it biya adilnih', ado joba'i in'dah ya'at'ēgo šandi'nał; na'noškañ do I'jiptgi leh šidilłél dah.

30 Dašifa yení' biťahgi si-

tiñ' do ní'sin, ako I'jįptdo c'i-
šidiłtél, ado léyi-šijé'igi lèh
šidiłtél. Ako azdi'nid, T'a
adi'ninidigi a'dešnił.

31 Ako azdi'nid, God binał
šic'in' handzih: ako God bi-
nał bic'in' hadzodzı, ako İz'-
rel ha tsask'eh bikāgi ya
a'dzidzah.

WOLŦA'I 48.

1 Ako akodza do'bik'įjin'
la' Jo'zef yił holne', Jo'akon,
nize'e datsah: ako haye' Ma-
nas'seh in'dah I'frem daš-
diěz.

2 Ako la' Jé'kab yił holne'-
go adi'nid, Jo'akon, niye' Jo'-
zef nic'in' yigał': ako İz'el
dzil'dzil izdılyā'go tsask'eh
bika dasnesdah.

3 Ako Jé'kab ei Jo'zef ayi-
di'nid, God-T'aaltso-Yinél'a'-
ni Luz'di, Ké'nan ké'yah bi-
yí' ša niyāgo šik'i sodolzın,

4 Ado ašidi'nid, Jo'akon,
k'éanyil'zišgo a'ndešlił, ado
na'alcini nās dahilcih'igi
t'oahayıgo adešlił, ado niłs'-
ańdo dıneh t'oahayı k'éan-
dayılziš'go adešlił; ado di
ké'yah na'alcini nās dahil-
cih'igi badıdeš'al hol'āgo da-
bi dolégo.

5 Ako niye' t'aala', I'frem
in'dah Manas'seh, ei I'jįpt
ké'yahgi na' yızcin'igi, t'ahdo
I'jįptgi nani'sah dah yeńdań,
ei šił; Ru'ben in'dah Si'mian
sił'igi giat'é'go šił dolél.

6 Ado na'alcini na nādocił'-
igi ei t'a ni do, ado bik'iso
bik'ehgo ké'dahat'in'gi dajo-
zi' dolél.

7 Ako t'a šił Pé'danden
niya yeńdań, Ré'cel ša'alk'-
èh daztsańh, Ké'nan ké'yah-
gi yinél'go, I'frath t'aayidi
hadzih'go i'dań: ado I'frath
t'ah bic'in' yinélgo lèh hol-
tińh', akwe'e Beth'lihem hol-
yeh.

8 ¶ Ako İz'el ei Jo'zef bi-
ye'keh dziłtsań'go azdi'nid,
Di'sań' hai' at'inh'?

9 Ado Jo'zef haže'e abıdzi'-
nid, Šiye'keh at'inh, kwe'e
God šeninil'igi. Ako azdi'-
nid, Na'noškańh, bił šanikāh
ako bik'i sođideszińł.

10 Ako İz'el haštińgo bi-
ninā binā do yeh oiń' dah
siliń'. Ako bi'gahgi nižniěz-
go y'za-not'ańh, ado a'di-
holtsöd.

11 Ado İz'el ei Jo'zef ayi-
di'nid, Do ninin' nēdestsél'
dah ní'sin nił'eń, ako niđih
God na'alcini ałdo' šein'éz.

12 Ako Jo'zef bigodt' yıta'-
gi sizińgo nahjin' ko'jilah,
ado hanin' beh ni'jin' ya
a'dzidzah.

13 Ako Jo'zef t'aa'la' daš-
diěz, I'frem nišnājin' beh
Jé'kab niłtl'ajin' bic'in' niž-
niłtiń'go, ado Manas'seh nił-
tl'ajin' beh Jé'kab nišnājin'
bic'in' nižniłtiń'go, ako bic'-
in' nižniěz.

14 Ado İz'rel nışnājīn' beh k'izdesnī'go I'frem bītsi bīkā dasdesnī, ēi akēden yīšci'ni jīlīnh, ado nīstl'ajīn' beh Manas'seh bītsi bīkā dasdesnī, ako hoł bēho'zīngo dasdesnī; Manas'seh ēi atse yīzcin'īgi at'ē ēi'bañh.

15 Ako Jo'zef bik'i sozdolzingo azdī'nid, God, ēi šīze'e Ē'braham, in'dah Ai'zik yīgahgi naās nīt'enīgi, ēi Godīgi šinīlkānden di'jinjin' šana'altso' nīt'en,

16 Diyīn-nal'a'i ēi bañhigiat'ēh'īgi yīts'anden yīsda'siltin'īgi, ašikeh yīk'i sodīdolzin'; sī'zī' ado šīze'e Ē'braham in'dah Ai'zik dabī'zī' beh dajozi' do; ado nahadzañ bīkāgi t'ai'yīsi t'oahayuigo k'ēandī'not'īnl.

17 Ako Jo'zef haže'e ēi I'frem yītsi yīkā dahdesnī dziltsa'ngo, do hoł anī' dahgo, haže'e dah-bīzdīdīlnī'go, I'frem bītsi bīts'añdo, Manas'seh bītsi bīkāgi dahbīzdidolnīh bīniyeh.

18 Ako Jo'zef haže'e abīzdi'nid, Do akot'ē dah šīze'e: di atse yīzcin'īgi at'eh ēi'bañh; nī'la' nīšnājīn' beh bītsi bīkā dahdīlnih'.

19 Ado haže'e do inī'zīngo adī'nid, Ših šīl bēho'zin šīye', ših šīl bēho'zin: ēi aldo la' dīne'e dolēt, ēi aldo' ayoat'ē dolēt: ako nīdih t'aani bītsī'li bilāhgo ayoat'ē' dolēt ado

ba'alcini nās dahīlcīh'īgi t'oahayui al'añ dadīne'e dadolēt.

20 Ado ēi bījīnh yīk'i sodolzingo adī'nid, İz'rel, nī'zī' yīl a'k'i soda'dīdolzinlgo adanī' do, God, ēi I'frem in'dah Manas'seh giat'ē'go a'nīhidolīl: ado I'frem ēi Manas'seh yīlāhgo at'ē'go a'yilah.

21 Ako İz'rel ēi Jo'zef ayīdī'nid, Jo'akon, dadestsal: ako nīdih God nīl naās do, ado danīze'e bī kē'yah yēñgo na'nīhidoīs.

22 Īndīdah kē'yah la' nīk'iso bilāhgo nadīnīa'ñh', ēi'di A'mor dīne'e šī dīltlīs in'dah sē iltin' beh biga'dīnešt'añh.

WOLTA'I 49.

1 Ako Jē'kab haye'keh, Hak'go, bīzdī'nidgo abījīnīh, Aħah' ohnēh, ako nās yołka'go nīhīc'īn' a'dahodonīl'īgi beh nīhīl hodešnih.

2 Aħah' ohnēh'go, dai'sołts'an, Jē'kab biye'keh; dano'lin'īgi;

Nīhīze'e İz'rel dai'sołts'āñ.

3 Ru'ben, nī atseh' sa yīzcin'īgi nī'līnh, sīdzi'li, in'dah sīdzi'li beh hode'zīzīgi nī'līnh;

Alāhgo ayoat'ēh'īgi in'dah alāhgo adzi'li.

4 Toh yo'anolgāzi nahonī'lin binina do alāhgo ant'ē' dah dolēt;

- Nize'e bi tsask'ehjin' iniyah', ei'banh;
 I'dan banhigi in'dza: si bikā-dahan'tēhi bikājin' iniyah'.
- 5 Si'mian in'dah Li'vai' ei alk'is nidlinh;
 Bi diltilis ei bēdadī'lah'igi bi dēni' a'dat'eh.
- 6 Si sizin nī'li'ni, bi nahat'āh in'dah a'la-naadlēh'igi t'ado bifah nināhi, Še ayoat'ei' t'ado bil nili'ni:
 Baho'ciindgo dineh lē'i yiyishin', ei'banh,
 Ado a'k'ehal'in'go bēgasi bi tsa'ts'it k'i'nigiz.
- 7 Bahacin'igi ei banhigi a'bididolnil, t'ai'yisi haskē'go, ei'banh;
 Ado t'ai'yisi do joba'go baha'cin' nit'eh:
 Jē'kab dine'e bifahgi at's'a'-desnil,
 Ado İz'rel bifahgi taido'jah'.
- 8 Judah, nih nik'iso na'dahanih' do:
 Nē enā dabik'os yintan'do;
 Nize'e biye'keh nic'in' ya'a'ndat'in'h' dolēl.
- 9 Judah ei Našdo'i-tso biya'zi at'eh:
 Naniltsēd'igi bits'an dah-n'dindzah siye':
 Dahjisjind'go, našdo'i-tso nahalin'go dzizdah',
 Ado našdo'i-tso ba'adigi

- giat'e'go; hai'san' nabīdidolt'el?
- 10 Nat'a'-gis Judah do bigadotin' dah,
 Ado nat'ani-bi-gis bīkē bīfa'den do hadotin' dah,
 Sai'loh niyājin;
 Ado ei dineh bik'eh dahojil'in' dolēl.]
- 11 Bi feli-ya'zi c'il-naatl'oī-sikādgo yañh dahna'yit'loh,
 C'il-naatl'oī-sikād biyis'igi nidih;
 C'il-naatl'oī-bi-fo biyi' bi e' tanéz'giz,
 Ado yēhadit'eh'igi c'il-naatl'oī bi dil biyi':
- 12 Bīnā c'il-naatl'oī-bi-fo beh lici' do,
 Ado bi gwo apbe' beh ligai' dolēl.
- 13 Ze'bulan ei fo-nitēl bibanh'gi, tsin-naēl' holonigi kēhat'in' dolēl;
 Ado tsin-naēl' ba' naēl' do;
 Ado bi kē'yah hodzo'igi ei Zai'dan bi'gah dolēl.
- 14 Iš'seker ei feli bidzi'li at'eh,
 Dibe dabagan' yi'ta'gi sitini:
- 15 Ako hā'alyinh ya'ahot'ēh'igi hodziltsanh',
 Ado kēyah'igi hozo'ni lañh';
 Ado ha wos ya a'jilah dahazdidoyēl'go,

- Ako a'nal'a'i siliñ'go nā-niś t'èyah yanagah'.
- 16 Dan èi bì dīne'e yent'in' dolèl,
Îz'rel la' dadīne'e nīlin'-go.
- 17 Dan èi hont'i'gi tl'is sītīn'-igi nīlin' do,
Atingi tl'isbikā-nidziskai'igi,
Lin biketaligi ahil'hās do,
Ako bik'i sidah'igi t'añ-jin'go a'dahinidèh' dolèl.
- 18 Jiho'vah nili'ni, nī beh-yisda'ildè'hi bība' anīst'eh.
- 19 Ged, èi nīdabāhīgi bik'idō'jah;
Ako nīdih dabīke'tal yik'i didolta'.
- 20 A'ser bits'anden c'iyān' nesk'ahīgi holoñ' do.
În'dah ādo nīdat'ani bì c'iyān' dalkan'igi nahadlèh' dolèl.
- 21 Naf'telai èi bīnh ba'ād bīdocit'igi at'eh;
Sad i'lin'igi yeh yafti'.
- 22 Jo'zef èi tsin bigān t'oahayu'i bañh naadlèh'-igi at'eh,
Tōh-ha'lin'igi bi'gahgo tsin bigān t'oahayu'i bañh naadlèh'igi;
Bigān tse nast'lin'igi bilāhgo adahezyinh'.
- 23 Da'dilt'ōhi ha'nī ha a'dayilah,
- Ado daholt'oh nīt'èñ, ado dahojola' nīt'èñ.
- 24 T'a a'ko' nīdih beh eltin' t'ah bīdzil',
În'dah bī'la' bigān bīl bīdzil'go al'yah,
Jé'kab bì God-Ayoat'è-bīdzi'li bī'la' beh;
(Kō'den na'nīlkādigi èi Îz'rel ba tseh'igi at'eh.)
- 25 Nīze'e bì God nīdih, èi nīkā anal'wo' dolèl'igi,
Ado T'aaltso-Yinè'a'ni beh, èi nīk'ihojidli' dolèl,
Ya'dīlhlīl biyī'den ak'ihojīdli'igi beh,
În'dah wo'yahden ak'ihojīdli'igi beh,
În'dah daapbe'do ak'ihojīdli'igi, in'dah dais-c'itdo ak'ihojīdli'igi beh nīk'ijīsdli' dolèl.
- 26 Nīze'e nīk'ihojīdli'igi Èi dašīta' yēnī' beh-ak'ihojīdli'igi bilah at'è-go
Hol'āgo dadzil'igi nīnt'i-jin' nīdih:
Èi'di Jo'zef bitsi bikāgi dolèl,
Ado bik'iso yīts'añ nahgah'igi bitsi-t'āgi.
- 27 Ben'jamin èi ma'in-tsoh nahalin'go al'gal do:
Abin'igo yīlhīdīdèl'igi yīldèl' do,
Ado e'e'āhgo nīyīsnan'igi al'fai'nih' dolèl.

28 Di'di t'aadzil'tso Íz'rel dadine'e nakits'adahgo dajilinh': ako di'di dabize'e yeh bic'in' hadzi' ado hak'idahodzisdli'; ado t'aadzil'tso t'alaiz nitin'igo beh-ak'ihojidlih'igi bik'ehgo bik'i soz-dolzín.

29 Ako hazo'ogo bic'in' hadzodzi'go abizdi'nid, Si dine'e yeni' bil aha' adešnił: dašize'e yeni' bil yo'adašidolił, tse-bi-hodza'ni go'ne', ei Heth dine'e, I'fran bi da'ak'eh biy'gi.

30 Makpi'lah da'ak'ehgi tse-ya-go'ne'-ahodzan'igi, Mam're bic'in'gi, Ke'nan ke'yahdi, ei da'ak'eh leh dahodi'nil biniyeh, E'braham ei I'fran, Heth dine'e ya nayisni'igi.

31 Akwe'e E'braham leh destinh', in'dah be asdzañ Sa'rah do'; akwe'e Aizik leh destinh', in'dah be asdzañ Rebe'kah do'; ado akwe'e šiħ Li'ah leh yiltinh'.

32 Ei da'ak'eh in'dah biy'gi tse-ya-go'ne'-hodzan'igi, ei Heth ba'alcini ba nihazni'.

33 Ako Je'kab biye'keh altso hazo'ogo yil daholne'go, ha tsask'eh bikajin' a'nzdol'ez-go, ha nilc'ih hayi'den halwodt, ako hak'ei yeni' ahikahgo ajiyah.

WOLTA'I 50.

1 Ako Jo'zef haze'e binin

bik'ijin' ya a'dzidza'go jicah, ado bizaz-not'anh'.

2 Ado Jo'zef bindal'ai azedelin'igi, haze'e bik'idadi-dohdis', bizdi'nid: ako azedelin'igi Íz'rel yik'idadezdiz'go desgan'.

3 Ado diz'din jinħ bi'gah ban'dajit'inħ; akot'e'go delgan'igi beh banjikai: ako I'jipt dine'e ha daca'go tsost'itdin yiskañh'.

4 ¶ Yołkali biy' acāh yeni' bağa'hošziz'go, Jo'zef hadzi' Fero bi kin go'ne' nidakai'igi bic'in', ako abizdi'nid, K'adt niħil nišlin'dañ, na'nihoskañh, Fero bic'in' hadadohdzih'go a'dadidohnił,

5 Šize'e, God t'a binał di beh sanaho'niāñh, jidi'nid, Jo'akon, dadeštał, Ke'nan ke'yahgi leh sididol'tel biniyeh haho'gedigi, akwe'e leh sidil'tel. Ako k'adt Na'noškañh, šinidi akon de'sał'go ado šize'e leh deštel'go aden' na'dešdał.

6 Ako Fero adi'nid, Nilah, akon dinahgo nize'e leh dil'tel, God t'a binał ba'nahwiniāñ yeñ'gi at'e'go.

7 Ado Jo'zef, bize'e leh yilt'ehgo dahadiež: ado Fero bindal'ai t'aaltso, in'dah ha kin go'ne' alānjin' nidakai'igi, in'dah I'jipt ke'yahgi alānjin' nidakai'igi t'aaltso bil akon jik'ai.

8 Ado Jo'zef bi kin go'ne'

ñidakai'igi t'aaltso, in'dah bik'iso, in'dah bize'e ba'alci'ni: ako ba'alci'ni adalts'isigi t'eyah, in'dah dabi dibe, in'dah dabi begasi ei t'a Go'sen ke'yahgi ni'dezni.

9 Ado nat'ani dabi tsin-nabans, in'dah lin nidabi-yeh'igi bil jininah: t'oahoji-yu'igo.

10 Ado Jor'dan tse'nah, E'tad bi ho-dilkoñh'igi, t'oh-nadān-hadajilk'ahijin' j'ikai-go: akwe'e daji'cah, t'aiyisi ye'go daji'cah: ako Jo'zef bizad k'ehgo tsosts'it jinñ bi'gah haže'e ba daji'cah.

11 Ako ei ke'yahgi ke'dahat'in'igi, Ke'nan dine'e E'tad bi ho-dilkoñh'igi dajica'go dahwiltsanh, ako adadi'nid, Di Ijpt dine'e t'ai'yisi yiniñ a'dat'eh lañh': Di'banh E'bel Miz'rem hosye', Jor'dan tse'nadi.

12 Ako haye'keh t'a a'dabizdi'nid ye'ngi a'daho'lah:

13 Halah haye'keh Ke'nan ke'yahgo dahoniltin'go, Makpi'lah, da'ak'ehgi, tse-yago'ne' yo-a'daho'lah, ei E'braham, I'fran, Heth dine'e ya nayisni', Mam're bic'in'gi, hwi'go biyi' yo-a'dahodilne' biniyeh.

14 Ado haže'e yo-a'dajilah do'bik'ijin' Jo'zef in'dah hak'iso, in'dah t'aaltso haže'e yo-a'dajilehgo bil jikai'igi, I'jptgo bil niji'kai.

15 ¶ Ado Jo'zef bik'iso dabiže'e daztsañ'go dadziltsañ'go, adazdi'nid, Jo'zef banhigi bic'in' a'dedza yeni', t'aani banh nihik'e'didoal sa'sin.

16 Ako Jo'zef bic'in' sad a'dajila, Nize'e t'ahdo datsah yeñdan hažo'o adinid, dajini'go.

17 Kot'ego Jo'zef bic'in' hadadodzh, Na'noškañh, nik'iso t'aadzago yanaskai'igi in'dah banhigi a'dadzai'gi bandiniñh: nic'in' banhigi a'dadza ei'banh: ako k'adt nize'e bi God bindala'i bi t'aadzago yanaskai'igi bandiniñh. Ako Jo'zef bic'in' ya'dajilti'go yi'cah.

18 Ako hak'iso ha yikai'go hac'in' daneşjol'go adadi'nid, Jo'akon, ni na'nil danidlinh.

19 Ado Jo'zef ei ahodi'nid, T'ado bik'e nihil dahoye'e, da' si'is God sezin'igi se-zinh?

20 Ako nihi t'eyah banhigi a'daso'leh'go a'dah'in nit'en, nidih God ei ya'at'eh' dolel'go yinaha'a nit'en, di-jinñ at'eh'igi at'ego idoliñ biniyeh, dineh lañ'i yisda'hidokahgo biniyeh.

21 Ako k'adt t'ado bik'e nihil dahoye'e; nihaahaşyan' do in'dah nihada'alcini, ako bitah hoji'sondgo ado bajijoba'go bic'in' hadzisdzi.

22 ¶ Ako Jo'zef ei I'jptgi ke'hojit'in nit'en, hoh, in'dah

haze'e ba'alcini do': ado Jo'-
zef nibiniłkan'igi nezna'din
do'ba'an nezná na'hai.

23 Ako Jo'zef I'frem bina'li
ba'alcini yiyiltsanh: Manas'-
seh biye' Mé'ker ba'alcini
aldo' Jo'zef bitsi'k'egi yiné-
sanh'.

24 Ako Jo'zef hak'iso abiz-
di'nid, Dadestsal lañh', ako
God t'aani niha nadāh do,
ado di ké'yahdo c'inihidois,
ké'yah, É'braham in'dah Ai-

zik in'dah Jé'kab yeh ya'ni-
honian'igi ei bic'in'

25 Ako Jo'zef ei İz'reł ba'-
alcini God t'a binał ha'nda-
haz'āngo abizdi'nidgo ajinih,
God t'aani niha nadāh do,
ado sīts'in kodo dayinohjāh
dolēt.

26 Ako Jo'zef daztsanh,
nezna'din do'ba'an neznāh
bi na'haigo: adobik'idazdez-
dizgo desgan'go I'jiptgi tsī-
ts'ā bī hodoltiñh'.

MO'ZES BÎ NALTSOS NAKI'IGI
C'ÎNÎNAH YOLYEH'IGI
BÎK'EH-AHONI'LI NEZNĀH

WOLĀ'I 20: 3-17.

3 ¶ T'akah na'nala' dani god silānjīn' holon'go inī'sin yi'la'.

4 ¶ Ha'at'ih'igi-dah bik'ēas-cin'go be'elya'i do ada adil-nil' dah, do nīdih ha'at'ih'igidah ya'dilhil biyī'di daholon'igi bi'di'li' dah, do nīdih nahasdzañ bikāgi daholon'igi dah, ado do nīdih toh biyī'di daholon'igi dah.

5 Ako ēi bic'in' do ya anant'in' dah dolēl, do nīdih bic'in' naho'la dah dolēl, hālah, sīh, ēi Jiho'vah nī God nišlīn, ako God olc'indi nišlīn ēi'bañh, daaṭa bañhigi a'dadzāgi ēi bada'alcini ṭadi ado din'di alk'i-n'da'aścīn' nīdih śik'ēdadīn'igi ēi aṭēs'in' dolēl :

6 Nīdih mil'go dalt'e'go ayodašo'nin'igi ado bēhose'āni yāa'dahalyāni ēi t'ēyah sē ajoba' beh bik'idajis-dli' dolēl.

7 ¶ Jiho'vah nī God bi'zī' ēi do-i'li'n'go do bahadi'dzih dah: hālah, Jiho'vah bi'zī' t'a do-i'li'n'go ba' hadzodzi sīn,

ēi ha'at'e' do hañh at'dingo aho'sin le' at'e' dah dolēl.

8 ¶ Haayīnh-jīnh ēi diyīngo bāahayan' beh bēnil'nih, 9 Hasṭañ jīnh ēi' biyī' nanilnīs do, ado nī nanīs altso a'li' dolēl :

10 Nīdih tsosts'it jīnh'igi ēi Jiho'vah nī God bi haayīnh-jīnh at'eh : ako ēi' biyī' do nanilnīs dah dolēl, nī' dodah, niye' dodah, nītsī' dodah, dīneh na' nala'i dodah, asdza'nī na' nala'i dodah, nī bēgaši dodah, nī dīneh-dobēho'zingo naḡāngi nīdakai'igi aldo' dodah :

11 Hālah, hasṭañ jīnh'igi biyī' Jiho'vah ēi ya'dilhil in'dah nahasdzañ a'yilah, to'nīṭēl in'dah ēi biyī' daholo'ni t'aaltso, ado tsosts'it jīnh azli'n' biyī' ēi hanalyīn ; ēi'bañh Jiho'vah ēi haayīnh-jīnh yik'i sodolzīn ado diyīn'go a'yilah.

12 ¶ Nīze'e in'dah nīmah ēi nīl nī'li'n'go inī'sin : ako t'ēyah Jiho'vah nī God nī' bikāgo niyoṭkāli nēdīnian'igi ēi lañ'i idoli'.

13 ¶ Do adzilhè' dah.

14 ¶ Do aždilè' dah.

15 ¶ Do aźniinh' dah.

16 ¶ Bił kè'hot'i'ni t'ado
t'aadzago ba hōl'ne'e.

17 ¶ Bił kè'hot'i'ni bağan'
t'ado bida'ninilni'hi, bił kè'-

hot'i'ni bè asdzañ t'ado bi-
da'ninilni'hi, dīneh ba' nal'a'i
ñidih dodah, asdza'ni ba' na-
la'i ñidih dodah, bi bēgasi
ñidih dodah, bi țeli ñidih do-
dah, ado bił kè'hot'i'ni bih'-
igi èi t'aaltso dodah.

SÎN

SÎN 1.

1 Dineh la' hoł hožò'ni èi do-God-k'ehgo a'ni'dahaai' bik'ehgo joga'li, do nìdih bañhigi adani'li bitah dzizi'ni, do nìdih a'ndahalt'i'i bitah dzizdai'.

2 Nìdih bañh hoł hožò'ni èi Jiho'vah bizad-bik'eh-a'honi'li; in'dah t'a èi bizad-bik'eh-ahoni'li t'èyah bantsi'dziķes t'aakwi jinħ in'dah t'aakwi tl'è.

3 İndah to-ni'li'ni bibañh'gi tsin-bañh-anit'ani la' iah' nahoji'lin, ako bahwilziš'go ho nest'an' hañh na'hodlèł do; hat'an t'èyah do niķneh' dah do; in'dah ha'at'i-dah ajoli'li èi i'lin' dolèł.

4 Do-God-k'ehgo-adat'è' èi do akot'è' dah: nìdih èi t'èyah azòł bił yo'adahayoł'igi nìdahoji'lin.

5 Èi'bañh a'nahwit'ah-bè-niķkañgo èi do-God-k'ehgo-adat'è' do aťah dadzoziñh at'è' dah, nā ałdo' bañhigi adani'li èi bañhigiat'è-bañh-a'dadini a'la-ni'dadlèł'gi do aťah dadolèł dah.

6 Hálah, bañhigiat'è-bañh-a'dadini ba'dahont'i'i èi Jiho'vah bił bèho'zin: nìdih

do-God-k'ehgo-adat'è' ba'hont'i'i èi ađinł dolèł.

SÎN 23.

1 Jiho'vah èi saahalyani at'eh; do bi'dinišli'ni dah do.

2 Nanise' aľtas'èi' ya'at'è'hi dayitsò'gi na'hinoštelgo ahsò'sin: toh daszè'i bibañhgo sa' nağah.

3 Ši sizi'ni ya'at'èh'go sa anayodlił: bi'zi' bik'eh a'at'e-at'dini dabintingo sa' nağah.

4 Ado anonèł' bi ca'ha'oh bił bikòh go'ya c'èhi'sah nìdih bédahadzí'ti do bik'è šil hoyè' dah dolèł: niħ šil yias' èi'bañh; ado ni tsihał in'dah ni giš èi'di beh ha'òs-nih'.

5 Bikā-ada'ni t'a ał'dindgo sa' iní'sin ši daana'i dabinał: ado sitsit'agi tlah bañh iní'sin; šiħ beh-adla'ni nìdih wo'anliñh'.

6 T'aani ya'adat'è'hi in'dah ajoba'i èi ni' nildiñd bijiñ-jin' šikèden holoñ' do: ado in'dah hol'ago Jiho'vah bi kin biyi' kè'hašt'in' dolèł.

SÎN 32.

1 Hoł hožò'ni èi la' t'a ha-

za'kah a'dzidza yēnī' t'aaltso ha na'hidest'añh, in'dah bañhigi a'dzidza yēnī' t'aaltso hak'eolcon'.

2 Dineh la' hoł hožò'ni èi Jiho'vah do bañhigiat'è hac'in' nayil'ta' dah, in'dah ho niłc'ih t'èyah biyi' anót'ah at'din.

3 T'aakwi jinħ t'o bił ašt'è'diništ'è'go sits'in ši'yi'di dadī'yah nahalin siliñ', dinisñin'igi beh.

4 T'aakwi jinħ in'dah t'aakwi tl'è nī'la' šik'ijin' dah'èl'dās: beh dinīstlè yēnī' èi šiñ'go hazga'nī yic'in' nasdliñ'.

5 Bañhigi as'dza yēnī' t'aanigo nič'in' aš'la in'dah t'a sī'za'käh as'dza yēnī' do nanis'in' dah. Ako adešniħ, Bèhaz'ani biläh nīdiništal' yēnī' Jiho'vah bił bè'hodesiñl' in'dah nih bañhigiat'è beh t'a sī'za'käh as'dza yēnī' sandī'nianħ'.

6 T'a di' bañh God-k'eh-go adat'èi' t'aaltso nič'in' yikäh sodadilzin' dolèł, t'a nīk'ī'dahidokähdañ: ako t'aani toh ayoat'èh dilkōn'go nīdih èi do aha'niden bic'in', nīdaögèh' a'dat'è' dah dolèł.

7 Nih t'èyah bi na'hidišt'in'hi nī'liñh; ac'in'-nahwi'nāni do-šidelni'go ašini'sin do; yisdah-ildèh'go beh sin'igi šinadèl'āgo ašini'sin dolèł.

8 Beh yinal' dolèli èi beh nandī'neštiñl' in'dah bohwidil'al: t'a šiħ šinā t'èyah beh nīneštiñl' do.

9 Łiñ in'dah dzanez do-ak'īditiñh'igi at'è'go do aji-t'è' dah, hālah, èi a'zat'i'i t'èyah beh wo'tañh, doda'go èi do nič'in' do'iya' at'è' dah.

10 Bañhigi adat'èi' èi bañhdabi'ni'i t'oahayui do; nīdih Jiho'vah ba'dajoli ei ajo-ba'i ha na'dades'ā dolèł.

11 Èi'bañh Jiho'vah banīhił dahožon' le', in'dah t'ai'yisi nihił dahožon' le', bañhigiat'è-nīhanħ-a'dadini: in'dah nihił dahožon'go yè'go a'dadohniħ, danīhijèih k'èhez'dongo beh nītsī'dahkesi t'aanoltso.

SÎN 51.

1 God nī'li'ni, šajidi'bał, na'noškañh, nī ajoba' beh ayoii'ini'nin'igi bik'ehgo: in'dah nī ajoba' beh olza'ni t'oahayu'iigi bik'ehgo, šiħ bèhaz'ani - biläh - nīdiniš tal yēnī' saħ k'èil'conh.

2 T'a-sīza'käh-as'dza yēnī' ya'at'èh'go sañh nanil'èł, in'dah bañhigi asdza yēnī' sañh at'dingo ašilèh'.

3 T'aani bèhaz'ani-biläh-nīdiništal'igi šił bèho'zin: in'dah bañhigi-as'dza yēnī' t'a-a'la'jin' bantsis'kes.

4 Nih nič'in', nī t'èyah nič'in' bañhigi as'dza, in'dah

ninal banhigiat'è banisé-yah; ako bèh haïndzi'igi beh t'aani silin', in'dah beh anahas't'in'di beh bik'eh-dididlèl.

5 In'dah simah èi t'a banhigi ajit'è'go sizniltsand, ado t'ado-ak'eh-ho'i'ni nishin'go sidizcinh'.

6 Jo'akon, ayidi t'aani'ni holo'go ni niz'in, in'dah ayidi do-hot'in'gi èi beh honisango asidilil.

7 Nanise' la' beh-ak'eel'tahi beh cin sañh at'dingo asilèh, ako in'dah cin sañh at'din dolèl: ado tasigis ako in'dah yas bilah at'è'go hinisgai' dolèl;

8 Ban-ih-hozo'ni in'dah t'ai-yisi ban-ih-hozo'ni dist'a'go asilèh'; ako t'eyah ts'in dadi'yahgo in'ila yen' bil ni'dahodojonh.

9 Bànhigi as'dzaigi ninin bits'an nanin'in, in'dah t'a siza'kah as'dzaigi sah k'eil'conh.

10 God nili'ni, sajidi'balgo, na'noskanh, ajèih bànhigiat'e bi at'dini siyi' ana'ndlèh, in'dah isizi'ni-nilc'ih ya'at'è'hi a'nidigo sah ana'ndlèh.

11 Honilon bits'ando t'ado yo'asidiahi; in'dah nih nilc'ih-diyi'ni do sits'a nididial'dah.

12 Beh-yisdah-iyil'fèhi bahhozon'igi sa'andilil; in'dah

ni nilc'ih bandlèe beh sikā-ana'nilwo'.

13 Ako in'dah behaz'ani-yilāh-nidahidil'tali behosinil'ani beh nidaništ'in' dolèl; in'dah bànhigi adat'èh'igi èi na't'añ na na'hidokāh.

14 God nili'ni sajidi'balgo, nih God yisdah-sinilti'ni, dineh dabilil beh sihodit'i dolèli beh sic'anh ant'eh: in'dah nih ya'at'èh'go in'dzaigi beh yè'go haštāl dolèl.

15 Nih Jihovah sidā an anlèh; ako sizè'den ant'è'hi beh naha'nih' dolèl.

16 Joh nahanin'hi do-ban-nil-hozon'-dah; doda'go èi nic'in' adesih: in'dah adilitgo nahanin'hi èi do nil honè'ni dah.

17 God bic'in' nahanin'hi èi nilc'ih-isizi'ni bik'eh-hodesdlin'i at'eh: ajèih bik'eh-hodesdlin'i in'dah yinil at'è', nih, God nili'ni èi t'ado doni-nizini.

18 Zai'an bic'in' ya'at'èh'go ant'inh t'a ban-nil-hozon'igi at'è'go: Jirusalem bi na'astlin'igi ya'at'èh'go nant'in.

19 Ako in'dah ya'at'èh'go o'onihi beh nainin'hi in'dah adilitgo nainin'hi, in'dah t'aat'eh adilitgo nainin'hi ban nil hozon' dolèl: in'dah bika-nainin'hi bikādo bēgaši nādajilnih' dolèl.

SĪN 139.

1 Jiho'vah nī'li'ni, nih ha-si'nisitgo, ado sēhosi'nī'sind.

2 Nahīnosdā'li in'dah nahīdisda'hi nīl bēho'zin, ado nī'zadeñ nīdih beh-nītsis'kesi nīl bēho'zin.

3 Na'hīnoštē'li in'dah ša'nahazt'i'i ēi hanīsīd, ado t'aaltso ašni'li bī'hinildinl.

4 Sād t'ala'i nīdih t'ahdo beh hasdzi'hi nīdih, nih Jiho'vah nī'li'ni t'aat'eh nīl bēho'zin.

5 Nih šikēdeñ in'dah šilānjīn' naninah', in'dah nī'la' beh šikā dahīdīlnih.

6 Akot'é'go beh-ēho'zini ēi alil'go šic'in' at'eh; wo'dahdeñ'i at'eh, ako do bī'neš'āñ dah.

7 Nī nīlc'ih-diyi'ni-šan' hājih bits'añ de'sa? honīlon'gišan' hājih bits'añ adeswol?

8 Ya'dīlhił bih iyā nīdih akwe'e honīlonh': Ši'ol hol'yē'gi ne'tiñ nīdih jo'akon, akwe'e honīlonh'.

9 Abin'igo at'ah bīl nīdīdī'dla'i nahalingo to'-nītēl nīdanes'āñdi beh kē'hašt'in nīdih;

10 Akwe'e nīdih nī'la' nasīloz do, in'dah nī'la' nīšnājin'igi so'taň dolēl.

11 Ado adišni'go, T'aani cahalhēl šik'idoldoh; nīdih šināgo t'l'ēigi ēi hol'in' dolēl.

12 Aou, cahalhēl nīdih do

[Navaho] 8

ha'ati'hi-dah nīts'añ nēnīl-in' dah; ado t'l'ē'igi t'ēyah jīnh nahalingo adīndin' dolēl: hālah, cahalhēl in'dah hol'in'igi t'aa'lah nīl ahēl-t'eh;

13 Ts'ide agāgo beh ast'e' nītse'hakesi šī holo'ni ēi t'aaltso bēniholnih': šimah bīsc'it bīyīdi se'tiñ yeñdañ šāaholyaň nīt'eñ.

14 Eī'banh ant'ē'i beh nahāšnih' do; bik'e ayē'go in'dah alī'lēgo a'šīdilyah: alī'li ēi alī'lē laňh', in'dah šī šīzi'ni t'aani ya'at'ēh'go bīl bēho'zin.

15 Do-yit'in'go a'šīdilyah yeñdañ, šīts'is t'ado nīts'añ na'dest'īnd dah, indah nahāsdzaň ts'ide atl'ahdīi bīyīdi ēi ałtah-yī'c'aňgo a'šīdilyah.

16 T'a nī nīnā šīts'is t'ahdo altso alnēh yeñdañ yiyīłtsaňh; ako ēi ānīl'go bīl holzīs in'dah nī nāłtsos bīyīdi t'ēyah ats'is bēhadīt'ē t'ahdo halē'hi t'aaltso bik'īnīhes'dzoh.

17 T'ai'yīsi i'lin laňh' nī beh nītsī'nīkesi aldo' šic'in', God nī'li'ni; t'ai'yīsi t'oahayui laňh' t'aaltso.

18 Bī' i'nīłta'go ēi t'aaltso sēi'igi bīlāh anē'laň' do: ako ts'ēhesdzid'go t'a nīl honīšlonh.

19 Nih, God nī'li'ni, t'aani baňhīgi adat'ē nadīłtsīl: ēi-

banh dineh dił dano'si'nigi
sît-s'ah-hohkâh.

20 Banhigi-adat'é'go na ya'-
dal'ti, in'dah nih daana'i ní-
zi' ba'ih'gò yeh ya'dal'ti.

21 Da' dōs dajoštā dah t'a-
altso, nih Jihó'vah danijo-
la'i; in'dah da' dōs banhsí'ni
dah, t'aaltso ník'édadínih'igi
banh?

22 Danijo'la'i t'aaltso ya'a-

112

t'é'hi beh joštah: t'aaltso sè
ana'igo yiništa'.

23 Nih God ni'li'ni, ši'yi'di
hani'sid, ako ši'jeih nił bē-
ho'zin: šiništahgo ako šin-
tse'kes nił bē'hodoziñł:

24 Ado in'dah ši'yi'di ban-
higiat'é holo'ni beh anis-
t'é' ha'diniin', in'dah ho-
l'āgo hont'i'i biyí'gi sa yi-
nał.

HODZĀNGO HAIÐZI'HI

WOLĀ'I 2.

1 Šiye' sızad ni ní'zingo, ako bik'eh-ahoni'li-béhosełani ašt'e'nihinił dolèł;

2 Ako nija beh beh-hódzà'ni bikah inıts'an do, in'dah nijèih beh bik'idiyitiñh'go inisın;

3 Aou, t'aani, beh-èho'zini bika' nıcah, in'dah beh-ak'ıditiñ'hi bic'in' nızih wo'dahgo inı'sın;

4 Bès-ğigai nahojı'lingo haka dıniin'go, in'dah da'ılı'ni nōni nahalingo hakanıah;

5 Ako in'dah Jiho'vah behbits'a-honiyé'i bik'ididi'tiñł, in'dah God at'é'i nił bə'hođoziñł.

6 Beh-hódzàni èi Jiho'vah aidiāh: bıza-la'ıahdo èi beh-èho'zini in'dah beh-ak'ıditiñ'hi nihwilèh.

7 Beh-hódzàni hadaıt'é' ašt'e-niyinił' èi a'at'e'-bañh-at'dini bah: ya'at'èh'go k'ehez'don nıdakai èi bi nage' jı'linh'.

8 Ya'at'èh'go beh-ahaz'ani ba'dahont'i'i èi bāahojilyañh, in'dah dadiy'ni hoh'igi ba'dahont'i'i do bida'hodełni'go adzo'sın.

9 Ako in'dah di bik'ididi'

tiñł: t'a-a'ko-giat'èhi, ado ya'at'èh'go beh-a'haz'ani in'dah ahèłt'é'go adit'ahi; aou, t'aani t'aatso dahont'i'i ya'at'é'hi.

10 Beh-hódzàni nijèih bi hazliñ'go, in'dah beh-èho'zini ni sızı'ni yıl honèł'nigo;

11 Hodzañ'go nıtse'hakesi èi do nihodełni'go ano'sın dolèł, ado ak'ıditiñ'hi èi nāahalyañ' dolèł:

12 Dineh ba'at'e' bañhigi-at'é ba'honit'i'i, in'dah dineh ak'ehalıñ'go bızadi;

13 K'èhezdon dahont'i'i yıts'a-hakāhi, ado cahalıhèł'go dahont'i' yih hikāhi;

14 Bañhigi adanił'go bił daho'so'ni, in'dah ba'at'e'-bañhigi-adat'é ak'edahalıñ'go bił daho'so'ni;

15 Nahonešt'lızgo ba'dahont'i'i, in'dah ak'eh-dahalıñ'go dayikāhi bits'ańdo yısdanıl'tèh dolèł:

16 Asdza'ni do-bèho'zini in'dah tsı'nağai, t'a èi ańot'ahgo hazo'ogo yałti'i bits'ańdo yısdanıl'tèh dolèł;

17 T'a èi ałcini jilındañ nahoneztañ yèni' yo'azdi-añh, in'dah ha God ha'di'ni'-añh yèni' bajiyonèh'.

18 Ha kĭn t'ĕyah anineh
yĭc'in'go at'eh, in'dah danez-
nāni ĕi bic'in' ha'aho't'i'.

19 In'dah ha na'ho'jā'hi do
la' na'taņ nadāh dah, do
ņĭdih inah ba'hont'i'i nĭ'da-
dyiltsod dah.

20 A'at'e'-baņh-at'dĭni ba'-
dahont'i'i yĭntaņ'go t'ĕyah,
dĭneh ya'at'e'hi ba'hont'i'go
yĭnał dolĕł.

21 Ēi'baņh k'ehez'dongo
adat'ĕ ĕi kĕ'yah yĭkā kĕ'da-
hat'in' do, in'dah do baņh
dahnahaz'āni t'ĕyah t'aa-
łajĭn' yĭyĭ' kĕ'dahat'in' do-
lĕł.

22 Nĭdih ba'da'at'e' baņhĭgi
adat'ĕ ĕi nahasdzaņ bikādo
az'dodiņł, in'dah bĕhaz'āni-
yĭlāh-ņĭdahĭdĭłtali ĕi biyĭ'do
altso naho'dodiņł.

AIZÉ'AH

AHODONI'LI-YAHALNE'Î BÎ NALTSOS

WOLĀ'Ī 52.

13 ¶ Jo'akon, sî nalte' èi hoyāngo hazo'ogo nagā do, ayoat'è abididolnī, in'dah haha'nih' do, in'dah t'ai'yisi alāhdi nī'lin' dolèl.

14 T'a a'nē'laŋgi nīk'è t'o-bil-adahoyui yeŋgi at'é'go; hanin ahēltlīz laŋh', èi dīneh t'ahdo akonēh'dah nīt'en, in'dah hats'is'īgi èi dīneh dabiye'īgi do ako'dat'è' dah nīt'en.

15 T'a akot'é'go laŋ'i a'ān dadine'e yik'i'doŋtah; nīdat'āni èi hak'è da'da'do'sa' dolèl: hālah, t'ahdo beh hoŋ dahane' yēnī' èi dēzdoŋtsēl'; in'dah t'ahdo dazdits'in'h yēnī' èi bantsī'dazdokos èi'banh.

WOLĀ'Ī 53.

1 ¶ Hāi'saŋ' badahwilne'īgi dayosdlānd? in'dah hāi'saŋ' bic'in' Jīho'vah bigaŋ bē'hoziŋd?

2 Ado bih èi nanise' dit'odi nahalingo hanaŋ dī'noyēl, in'dah aket'ol nī hazganden hani'saŋh nahalingo: bits'is at'é' èi do ayoianolnīn dah; a'kohgo nīhi dahwiltsāngo

beh-ažnolnī'ni èi do dani'dzin dah dolèl.

3 Dīneh dahojolā nīt'en in'dah do dahonī'zīn dah nīt'en; dīneh yīnīl at'é', in'dah yīni saaŋh yīl ahī'nesdī'ni: in'dah nīhi danīhinīn' hats'aŋ nī'danil'in'; ado hodijodlāgo nīhi aŋdo' do nīhīl jī'lin' dah nīt'en.

4 ¶ T'aani yīni saaŋh nīha biŋ jogal', ado yīnīl èi nīha joyēl': nīdīh a'dēnidzīngo èi aŋihodilya'īgi in'dah hac'in' nahwisnāigi èi God bits'aŋden.

5 Nīdīh bēhaz'āni-bilāh-nīdahidilŋtaŋgi èi' bik'eh hā'aolziž, ado a'dazdeznīh'īgi t'ēyah t'a nīhiza'kāh-baŋhīgi-adē'nī'hi bik'eh: aŋihodilya'īgi èi bik'eh nīhītaŋgo dahožoŋ' dolēlgo; in'dah hak'inadzisk'aŋh silin'īgi èi bik'eh nāhidi'jē.

6 T'aaniltso dībe nahalingo yo'ahikāh; ado t'ala'i nītin'igo t'a nīhi danī'dzīngo ahikāh; in'dah t'a nīhizā'dākāh-baŋhīgi-adē'nī'īgi èi t'aat'eh nīhah Jīho'vah yik'idiaŋh.

7 ¶ Ak'ihodit'ah beh hac'in'

nahwi'nāgo a'dahojohsin nī-
t'eñ, in'dah t'ai'yisi hac'in'
nahwisnād, t'a a'ko nīdih
t'ado hadzodzi' dah: na'a-
tsédjin' dibe-ya'zi nīkē-
dziñs'igi a'hodilyah, ado ta-
digé'si binał dibe nahalīngo
do ajīni' dah, ako t'ado nī-
dih bīzē añ a'ho'lā dah.

8 Ak'ihodit'ah beh anaho-
t'ah ya'at'é'hi bits'ańdo hoł
c'idaskai: hai'sañ i'dañ ho
dine'e yēni' bītahgi yantsi'-
dakes, dahanāni bī kē'yah
biyí'do hodisyin'igi sī dine'e
bēhaz'ani - yilāh - nīdahaskai
bīnina: ako t'a ēi ańidabīdi-
dolnīł nīt'eñ.

9 In'dah ado bañhīgi ada-
nił'igi yīł yo'adah'lah, nīdih
dadziztsañ'go ēi la' at'ini
nahalīngo hah hodilyah; hā-
lah, do hwe'edi'lah' dah nī-
t'eñ, do nīdih na'adlo'-sad
hazé holoń' dah nīt'eñ.

10 ¶ Nīdih adazdeznih'igi
ēi Jiho'vah bīł nīliń'go
a'dzah; ado yī'ni saa'ni yī-
hoł't'e: ako hah'godah hwi
sīzi'ni bañhīgiat'é bīnina nā-
hīnīlnīń'go, t'a ēi dahīlci'hi
yīzdołtsēł, ado hwiyołkāli
nīnezgo idolīł, in'dah Jiho'-
vah bīł hošo'ni ha'lak'ēdo
k'ēanna'dilzīs dolēł.

11 Ado yīzdołtsē'li ēi hwi
sīzi'ni tihonih'go bits'ańdo
hazliń'i in'dah hwih'go hoł
ya'at'éh' do: in'dah ajit'é'
hwē'dahosińgo sīh nalte'

ba'at'e'-at'dini lań'i ya'at'éh'-
go-ašt'é'-idolīł; ado t'a bīza'-
dakāh-bañhīgi-adani'li ba'
dahodīdol't'ēł ēi'bañh.

12 Di'bañh ayoat'é'i bīł bī
dolēł'igi badinīs'ah, ado hoh
in'dah dabīdzil'igi bīł das-
nan'igi yīł ałts'a'dido'nīł; hā-
lah, hwi sīzi'ni beh jinā yē-
ni' anīne'jin' aźdiāñh; ado
bēhaz'ani-yilāh - nīdadesta'li
bīł hodēłta'; in'dah lań'i
bañhīgi adat'é bah bīł daho-
dilt'e, ado bēhaz'ani-yilāh-
nīdadesta'li bah' sozdolzin.

WOLTA'I 55.

1 ¶ Šoh, t'a dībā daso'lin'
sīñ hak'go, tojin' nī'hohkāh,
in'dah nīhi bēso a'dadinīgi;
hak'go, nī'daiyołnih'go da'o-
sañh'; aou, t'aani, bēso t'agēd
in'dah t'ado bañh-i'lin'igo
c'īl-naat'oi-bi-fo in'dah ap-
be' bīłgo nī'daholmih.

2 Ha'at'é'gošań' do bah at'-
ēi ēi bēso bik'é nīdahoh-
nił'? in'dah do beh hwih
adlē'hi bik'eh nīdalmīs? ha-
zo'ogo daśinołts'ańgo ado
ya'at'é'hi dahsańgo, in'dah
ha'nī'di nīhi' nazi'ni danīł-
k'ahgo a'dīł daholžoń' dolēł.

3 Sic'in'go dai'sołts'ańgo
ado śahohkāh: dahīdohts'-
ińh'gō ako nīhi nazi'ni da-
hanā dolēł; ado hoł'ago a'dē-
t'ah-do-nint'i'i nīhīł adeśhīł,
Dē'vid t'aani beh-ajoba'igi
nīdih.

4 Jo'akon, a'añ dadine'e t'aaltso yeh yił halne' do bi-niyeh baniltiñh, ei di dineh yanagai', in'dah bizad-k'eh ahoni'ni at'e' dolèl.

5 Jo'akon, a'añ dadine'e la' do behoni'sinigi yidi'kił, ado a'añ dadine'e la' do neda-ho'sinigi ei nahidokāh, Ji-ho'vah ni God binina, ado in'dah İz'rel bi diyini binina; hālah, ei ayoat'e' a'nihilah, ei'banh.

6 ¶ Jiho'vah bē'dahonosiñh' bik'idadohkāh t'a bi-honēdza'dañ, t'ah nihi'gāh-gi holoñdāñ bic'in' a'dadoh-nih':

7 Ako ha'ni'di banhigiat'e'i ba'ate' ba' hont'i'i yo'idiāh, ado ak'e-hali'ni dineh bintsikes yo'idiāh: in'dah ha'ni'di Jiho'vah bandzo'dza', ako in'dah beh-ajoba'i hoh' dolèl; in'dah nihi God bic'in', hālah, ei t'oahayui yan'didoal, ei'banh.

8 Šintse'kes ei do ni nintse'kes dah, do nidih na' dahont'i'igi šiħ sa' dahont'i' dah, di Jiho'vah anih.

9 In'dah t'a ya'dilhił nahasdzañ de'go bilāh anizad'igi at'e'go, aldo' sa' dahont'i'igi niħ na' dahont'i'igi bilāhgo at'eh, in'dah šintse'

kesigi ei niħ nintse'kes bilāhdi at'eh.

10 Ado t'a, niłtsañh' in'dah yas do' ya'dilhił biyi'deñ nahaltin'igi do na't'añ nina-hadlèl' dah, nidih nahasdzañ nētlèh do, ado biyi'do nani-se' binā añ a'dane'go ana-yodlił do, ako k'ēdidlè'hi nani-se' binā beh na'hodlèl do, ado da'anyāni t'eyah c'iyāñ beh ni'dahodlèl dolèl:

11 T'a akot'ego sizad sizèdo beh hahasdzih'go do na't'añ la' ayila'i t'agēd si ni'dodlèl dah, nidih t'a šiħ ni'sinigi la' yolił' do, in'dah t'a bic'in' il'a' šiħ k'ēanna'dilziš dolèl.

12 Ako t'ai'yisi nihił daho-žoñ'go c'i'hidokāh, in'dah nāsgo bik'eh hožō'ni beh nihidot'iš do: dadził in'dah dahdask'idti ei nihidāhgi añ a'dane'go dahatał do, ado tsin bił k'ēdaya'hi ei t'aaltso ahi'dakat dolèl.

13 C'il dadēni'ni hadadi'no-sēł yeñgi ei joh, c'o' dah hadadi'no'sēł, ado cōñh hadi'no'sēł lēngi joh, Mir'tel dah hadi'no'sēł: ado di a'dzai t'eyah Jiho'vah bic'in' yi'zi' dolèl, in'dah t'ado k'ēge'si hol'ago beh-ēho'zini at'e' dolèl.

JO'NAH

WOLTA'I 1.

1 ¶ Ado ako Amít'téai biye' Jo'nah éi Jiho'vah bízad yídizts'an' ako abílnih,

2 Ašt'é-adilnéhgo Ní'niveh éi ayoat'é kín-hal'ahago dínah, ako éi yé'go bíc'in' yadil'tih; hálah sínał t'ai'yisi bañhigi adanił dazliñ', éi-bañh.

3 Nídiñ Jo'nah éi joh, Tar'sísigo dah yo'ajolwodt Jiho'vah holoni bíts'ando, ado Jappa holyé go'yah jínayah; akwe'é tsín-naeł Tar'sísigo dez'él lé'i dziłtsaňh ako éi bík'e-nízni'lažo bih jiyah, ado éi bíł Tar'sísigo Jiho'vah holo'ni bíts'ando jídogal biniyeh.

4 ¶ Nídiñ Jiho'vah éi to-nítél bíkago ayoat'é'go ní-yolgo a'yilah, ako to-nítél bíkago t'o-baha'dzítgo dé-yol éi'baňh tsín-naeł yéni' t'onihídoltonł' nahalín síliñ'.

5 Ako nídał'é'hi éi ní'dasdzid, ado t'ala'i nítin'igo dabi god yíc'in' hadadesgáz, ado tsín-naeł aszo'li dolél biniyeh nalye'hi ye'ni' fah dazist'lid. Nídiñ Jo'nah éi tsín-naeł wi'yahdi bih jiyá-

go; adi dzíneztiňh, ado t'ai'yisi ajilház.

6 Ko'dzago bík'eh-na'aé'li hanayah ado hac'in' hadzigo anih, Ha'at'é'gošaň' nítsi'níkés ałho'si ní'li'ni? ní'didáh, ní God né'nikañh, ako dats'i God, do-a'didiňłgoh níhaňh-tsi'dokös.

7 Ado éi t'aaltso ałc'in' hadasdzi'go a'daniñ, Hak'go síň, bínina baňhigi a'níhidil'i'ni beh-bé'hodoziň'li a'dadilnił. Ako beh-é'hodoziňli a'dayilah, ado nít'eň Jo'nah bík'ídit'anh,

8 Ado éi adahodí'nid, Nídaníkañh níhił hól'ne' hai'saň' bínina dí'di baňhigiat'é' níhik'ijjñ' síliñ'; Ha'at'i'saň' ní nanís? hádeňsaň' nanināh? hádišaň' ní k'é'yah? ado ha'at'i'saň' díneh síň ní'liňh?

9 Ado adabízdi'nid, Síh, Hi'brew díne'e níšliňh'; Bo'honísni'hi éi Jiho'vah, éi God ya'díłhił biyí'diigi, ako t'a éi to-nítél in'dah ní' a'yilah.

10 A'kohgo éi díneh t'ai'yisi nídasdzidgo adahodí'nid, Ha'at'i'saň' biniyeh in'dzah? Hálah, díneh éi Jiho'vah holo'ni bíts'ando yo'ajolwodt-

go bił bė'dahozin, hálah ěi beh bił hojolne' ěi'baňh.

11 ¶ Ako adahodi'nid, Hãsaň' dandilnił'go di to'-niťel niňah ana'hodidolziň? hálah to'-niťel t'o-baha'dzitgo yil-k'oł siłiň', ěi'baňh.

12 Ado adabiźdi'nid, Na'si-dolťehgo to'-niťel biyi' go'ne' ašiyolhan; a'kohgo to'-niťel niňah ana'hodidolziň: hálah šiň' šinina di ayoat'ė'go ni-hic'in' dėyoligi ěi šił beňo'-zin, ěi' beh at'eh.

13 T'a a'ko niđih ěi dıneh c'eh tsits'a' ni'dadil'oł daz-ni'ziň; niđih c'eh adaji't'ind: hálah to'-niťel'igi ěi ni'yol binina hadahjiň' t'aiyisi yil-k'oł, ěi'baňh.

14 ěi'baňh ěi Jiňo'vah yi-c'in' hadadesgãzgo adaniň, Ni'danikãňh, niň Jiňo'vah ni'li'ni, ni'danikãňh, di dıneh yeh-hinãni binina do nihi'-nigi a'didiňł dah, ado dił do-bo'hodit'i'i beh do niňik'i-hodidi'ãł dah: hálah niň, Jiňo'vah ni'li'ni, t'a nił ya'-at'ėh'igi in'dza, ěi'baňh.

15 Ako'dzago ěi Jo'nah ni'dėdiltiň'go to'-niťel biyi' go'ne' adayishan: ado to'niťel baha'ciň' ye'ni' a'hodilzė.

16 Ako dıneh ěi Jiňo'vah bik'e t'ai'yisi niđadzisdzidgo badahojiniň, ado Jiňo'vah bic'in' nãdadzisniň'go beh-adıdot'ãli beh niđahodziz-ãňh.

17 ¶ Ako Jiňo'vah ěi lő la' ayoat'ė lė'i, Jo'nah idolnah biniyeh, a'kwi yinił'a'. Ado Jo'nah ěi lő ayoat'ė ye'ni' bibıdt biyi'di dziztiň'go řagi jiňh ado řagi tl'ė azliň'.

WOLTA'I 2.

1 Ado Jo'nah ěi Jiňo'vah ha God bic'in' lő bibıdt biyi'-deň sozdolziňgo, ajiniň,

2 Tiňošniň'igi binina ěi Jiňo'vah bic'in' sodeszın, Ado ěi sidizts'aň; Hė'diz holy'ė bibıdt biyi'-deň hadešgãzgo Ako ši'ziň' disints'aň.

3 Hálah niň, di ayoani'zad go'yah ašiyi'niłhan, to'-niťel ałni go'ne';

Ado šinãgo t'aat'ė-nit'en to'-dilkõň:

To dalk'ołigi in'dah to bigãn ěi ałtso ši'k'i' hol-k'oł.

4 Ado adišniň', T'a ninał c'isidiyelgan';

Niđih ni bi-sohodizinkin bic'in'go nãdides-t'inił.

5 Toň ěi šinal'k'oł, ši' šizi'ni niđih ałdo':

Toň ěi ši'k'idi ayoidėtaň, Tayi'di tl'oh'igi ěi ši' tsi-ts'in bik'idadesdiz.

6 Yãgo dził niđanes'ãňjiň' niniyah;

Nahasdzaň ěi bi dadil'-jah biłgo hol'ãgo ši'k'i'-dasinił:

Nídiĥ Jiĥo'vah ní'li'ni, sí
God aān bits'āndēn ní-
c'ĥ-beh-hīnišnāni hai-
niltīnh'.

7 Hálah sí sízi'ni síyi'di do
níldzil' dah sílin'go éi
Jiĥo'vah binaś'ni:

Ado sí sodiziniġi ní bī-
sohodizin-kīn biyi'di dī-
sīn'ts'añ.

8 T'aadzil'tso ada'hononini
anoāhi hoł dani'lin'igi
éi t'a dahoh ajoba' hā-
dahīdit'āh ye'ní' bī-
ts'añjīn' ajikāh.

9 Nídiĥ sízad beh-āhēh-nī-
sīn'igi éi ní'c'īn' nāhī-
deśnīh;

Adeśnił'go beh ní'c'īn'
hasdziġi éi adeśnił.

Yisda'ildé'hi éi Jiĥo'vah
t'é'yah bits'āndo.

10 Ado Jiĥo'vah éi-lō yic'īn'
hadzi, ado éi Jo'nah ĩa-bañh-
gi ní' yil'tsēi bikājīn' ho'des-
kwih.

WOLTA'I 3.

1 Ado Jo'nah éi Jiĥo'vah
bízad néidizts'añ ako aĥā-
nīh,

2 Aśt'é-adilneh'go Ní'nī-
veh éi ayoat'é kīn-hal'āgo
dīnah, ado beh bī'c'īn' ya-
dīł'tīh nídiśnīh ye'ní' beh
yadīł'tīh.

3 Ako Jo'nah aśt'é-a'dilyā-
go, ado Ní'nīvehgoh níyāh,
Jiĥo'vah bízad k'ehgo. Ako
Ní'nīveh éi ĩagi jīnh biyi'

odał bi'ġahgo t'ai'yīsi ayo-
at'é' kīn-hal'āh.

4 Ado Jo'nah éi kīn-hal'āh-
ġi biyi' go'ne' la' ajiñh odał
bi'ġahgo níznīyāgo ĥāzdol-
ġāz, ado ajiñh', Diz'din jīnh
t'ah ĥadziĥ', a'kohgo Ní'nī-
veh kīn-hal'āhġi a'dodiñł.

5 ¶ Ako dīneh Ní'nīvehġi
ké'daĥat'īn'ġi éi God dayos-
dlānd, ado éi t'aat'é-nīt'ēn
t'ado daosa'ni, ado t'oh-yīś-
bīz ak'īdałtīh, éi beh ĥa'nī-
ĥot'añh alāhgo adajīt'éi in'-
dah a'oh'go adajīt'éi éi ałsto
āhēłt'é'go a'hodo'nid.

6 Hálah (Jo'nah) bízādġi
éi Ní'nīvehdo alāhgo-nat'āni
yīdzīts'añ éi'bañh, ado éi
bīk'īdahasda'hi-bīkādo-naha-
t'ai' bīk'ī ĥadajī'yah ado
bēldla'di-ē ĥāzdi'nīł, ado
t'oh-yīśbīz ak'īdzīstī'go lēs-
c'īh yahīkāĥdi éi biyi' dīzī-
nezdah,

7 Ado éi alāhgo-nat'āni
in'dah bīkēdeñ-dani'lin'go-
yīł-nīdahaāhġi éi beh-nī-
ĥot'āni Ní'nīveh biyi'ġi
t'aat'é-nīt'ēn badaha'ne'go
a'dayīlah, ako a'daniĥ, Bī'nī-
di dīneh ado dabīliñ nídiĥ,
ado bēġāsi nídiĥ, ado dībe
nídiĥ t'ado ĥa'at'ī'hi-dah dē-
ido'liñh' dah: bī'nīdi t'ado
da'alcōzi, in'dah t'ado daa-
dla'ni:

8 Nídiĥ bī'nīdi dīneh in'-
dah a'liñ' t'aatso t'oh-yīśbīz
ak'ī'dēłtīh, ado ye'go soda-

dilzin'go God nî'dayokānh : aou, ado bî'nidi èi t'aaltso bañhigi adajonil' ye'nî' yo'adazdîāh, ado adilāh bil' adajit'eh ye'nî' yo'adazdidoāh.

9 Hai'saŋ' bil' bêho'zîn èi God t'ān an'doŋ'ni'l'go ado lah'go tsî'nîdokōsigi, ado ayoat'é'go do-bîl-ho'zōnd ye'nî' yîts'anjîn' ko'ndo'ni'li, ako do a'didînl' dah'igi ?

10 Ako God èi a'dadzāigi in'dah bañhigiat'é yîts'anjîn' a'dadzāigi yiyiltsaŋh ; ado God èi bañhigiat'é'go a'nîhideslîl' bidi'nid ye'nî' èi lah'go yañh-tsi'nîdeskez, ako t'ado a'dzādah.

WOLTA'I 4.

1 Nîdîh èi a'hodzāigi Jo'nah t'ai'yîsi do bil' ya'at'eh' dah, ako t'ai'yîsi do bil' ho'zōnd dah.

2 Ado Jiho'vah bic'in' soz-dolzin'go ajînih, Jiho'vah nîli'ni na'noškānh, da' dōs kot'é'go adî'nid dah, t'ah sî kē'yahdi na'sādaŋ? Èi'bañh atseh Tar'sîsigo yo'îswodt : hālah nîh èi God joba'i ado an'diāhi, ado do-haŋh ba'haciŋ'hi nî'liŋh, ado nî joba' ayoat'é in'dah bañhigi adilîl' ye'nî' bañh-nî'ni, èi'bañh.

3 Ako k'adt, Jiho'vah nîli'ni, na'noškānh, nîlc'ih-beh-hînišnāni sîts'aŋ na'dilèh' ; hālah dadestsāligi èi ya'a-

t'eh, hînišnā dolèl'igi èi do ya'at'eh' dah, èi'bañh.

4 Ado Jiho'vah adî'nid, Da'naha'ciŋ'igîs èi ya'at'eh' ?

5 A'kohgo Jo'nah èi kin-hal'ādo c'îzŋiyah, ado ha'a'āh bic'in'go kin-hal'ādo, ādi ca'ha'oh a'jîlāgo, biyāgi dzînezdah, ado kin-hal'āhigi dats'i a'dodînl'go yidestsêl' dzîni'zîngo.

6 ¶ Ado Jiho'vah God èi adē la' haini'saŋh, Jo'nah beh bik'i ca'ha'oh' dolèl'go, ado èi beh hoł na'hodojoŋh bîniyeh. Ako Jo'nah èi t'ai'yîsi bil' ho'zōnd, adēigi bañh.

7 Nîdîh God èi c'os a'kwi yîni'a, ado èi biska'ni abînl'igo adē ye'nî' k'îniłhāz, ako èi niłna'.

8 Ado èi ako'dzāgo, jo'honnaai dahdiyāgo, God èi ha'a'āh biyāden t'ai'yîsi ni'yolgo a'yilah ; ado jo'honnaai bits'aŋdo Jo'nah bitsi-ts'in bih yîl'do'igo bik'e ha'nî'as'dînd, ado t'a hayî'idi dades-tsał dzîni'zîŋ', ako azdî'nid, Dadestsāligi èi ya'at'eh, hînišnā dolèl'igi èi' dodah.

9 Ado God èi Jo'nah ayîdî'nid, Da' nahaciŋ' gōs èi ya'at'eh, di adē bînina? ako azdî'nid, Ya'at'eh laŋh' sa'haciŋ'igi, dadestsāligi nîdîh.

10 Ado Jiho'vah adî'nid, Adē t'é'yah bah aŋi nî nî'zîn,

t'ado biniyé nîs'înilnîs dah
 nîdih, do nîdih nosêl'go i'nî-
 lâ dah nîdih; ako êi t'a'la'
 tl'ê biyi' hani'sânĥ, ado t'a'la'
 tl'ê biyi' as'diînd;

11 Ado di Nî'niveh, ayoat'ê
 kîn-hal'âhigi, biyi'gi neznâ-

din do'ba'an nadindi mil da-
 hanan'igi la' dabi'la' nîsnâjih
 in'dah dabi'la' nîstl'a'jihigi
 nîdih do biĥ bédaho'zîn dah'-
 igi, ado a'liĥ aĥdo' t'oahayu'-
 iigi, da' êis do baĥĥ haĥĥdi'-
 ne'siĥ dah.

MATTHEW BĪK'EHGO HANE'-
YA'AT'Ē'HI

BOHOLNI'HI BĪ SODĪZĪN.

WOLĀ'I 6: 9-13.

9 Nihīfa ya'dilhił biyi'di honilo'ni, Ni'zi' diyin'go ol'zini.

10 Alāhgo - beh - niholni'hi k'eañyilziš le'. Beh inini'zini ei nahaszañ bikāgi adonił, t'a ya'dilhił biyi'di anil'igi at'e'go.

11 C'iyañ t'aakwi jinħ niħa' iyil'tsōdigi ei di'jinħ niħa nādiniħ.

12 Ado bañhigi adē'nił'igi niħa-nāhidiħ, t'a niħic'in' bañhigi adani'li ban'dahi-dit'ahigi at'e'go.

13 Ado niħi hodi'noħahjin' t'ado anihieši, niđih bañhigiat'e bits'añdo yisdah'-niħiyi'nił: hālah, alāhgo-beh-oholni'hi ei niħ, ado beh-adzili, ado beh-ayoiat'e, ei hol'ago niħ, ei'bañh. Ei t'a akot'e' le'.

MARK BĪK'EHGO HANE'-YA'- AT'ĒHI

WOLTA'I 1.

1 Hane'-ya'at'ē'hi bēdezt'i'i
Jesus Christ, God biye' bih'-
igi;

2 ¶ Ahodonili-yadahalne'i
t'a yeh ak'ēdaascīnh' yēngi
at'ē'go:

Jo'akon, si nala'i nī'lānjīn'
adeš'al,

Ako ēi nī'lānjīn' ast'ē-ho-
dolil' biniyeh.

3 T'a la'dah kē'yah-bī-do-
naadahigi hazīh beh
nazdilgāzīgi at'ē'go,

Boholni'hi biba' ast'ē-da-
ho'lēh,

Ado ba' hont'i'i k'ezdongo
a'da'le'.

4 Jan ēi kē'yah-bī-do-na-
adahigi nahadlāgo taagis
nīt'ēn, ado nahadlāgo taagis,
banhigi ēi at'ē bahyī'nigo
beh ana'hidit'āhi ēi yaholné'.

5 Ado Judi'ah kē'yahdo
t'aat'ē-nīt'ēn hac'in' aheskai,
ado ēi Jiru'salemdo t'aaltso;
in'dah ēi t'aaltso hats'aŋdo
tòh Jordan biyī' nahadlāgo
fadabidīsgiz, banhigi adanīl
yēnī' yadaholne'go.

6 Ado Jan ēi gaŋ-ask'iti
bigā ha ē, ado akał ēi ho

nazt'i'; ado wi'nesc'in'di in'-
dah tsist-nah-nīdaldzīt'igi-
bitl'iz yiyaŋ nīt'ēn.

7 Ado God yahalne'go
anih, Ēi la' sīkēdeŋ yigal'igi
ēi sīlāhgo at'eh; ya a'deš-
nīlgo bī kē-tl'ol k'edeš'al nī-
dih do baŋh nīslīn' dah.

8 Sīh t'aani nahadlāgo tòh
biyī' fanihise'giz nīdih ēi
t'eyah Nīl'c'ih-Diyī'ni biyī'
fanihidogis.

9 ¶ Ado r'daŋ dayilkāhi bi-
yī' ēi Galilī'di kīn-hal'ahigi
Nazereth holyé'do Jesus ni-
yah; ako Jan tòh Jordan
biyī' nahadlāgo tabīzgiz.

10 Ado t'ahhāgo tòh biyī'-
do hājīdāhgo, ya'dīl'hīl aŋ
a'dzago dzīltsaŋh, ado Nīl-
c'ih-Diyī'ni ēi hasbī'di la' na-
halīngo hak'ījīn' hadaho'le'.

11 Ado a'kwī ya'dīl'hīl bī-
yī'deŋ azīh dists'aŋgo anih,
Nīh t'eyah sīye' ayoiošnī'ni
nī'liŋh, ado ya'at'ēh'go na
ahēh-nī'sīn.

12 ¶ Ado t'ahhāgo ēi Nīl-
c'ih-Diyī'ni kē'yah-bī-do-na-
adah'ago ahoyī'sah.

13 Ado akwe'e nījīgāgo
dīz'dīn jīŋh azlīŋ; ako Ak'i-

hodiāhi éi c'eh ha' nahaz-ānh; ado nīdaldlōsi nīdaldzid'īgi bit' nījildēh nīt'en; ado God bindal'a'i ha has-ka'go ha'ndas'a.

14 ¶ Ado Jan yah-abidolt'e' do'bik'ijīn' Jesus éi Galilidi niyah, God alāhgo-beh-boholni'hi ya'at'ēh'go-ba-hane'īgi yeh yahalne'go.

15 Ado ani'go, Holzīs'īgi éi boholyāh ado God alāhgo-beh-boholni'hi éi baho'niyah; banhigi at'ei bits'an-jīn' a'ndahnēh ado hane'ya'at'ē'hi dāohdlañh.

16 ¶ Ako be'ek'idt Galili yolyēh'īgi bibañhgi joga'go, Saiman in'dah bitsi'li Andrew, lō beh-hahaltso'si řah yiyi'āhgo dziltsañh; hālah, éi lō yīlnēhedé'li nī'liñh, éi'banh.

17 Ado Jesus éi ayidi'nid, Hak'go, sīkē wohas, ako dīneh yīsdayini'li a'nīhides-ñi.

18 Ado t'ahhāgo ha lō beh-hahaltso'si yēni' bits'an dašdiāz, ado bikē jini'āz.

19 Ado t'a ayi'dijīn' nīzniyāgo éi Zebedi biye' Jēms in'dah bitsi'li Jan na'dziltsañh, ako aldo' tsin-naēl biyi' lō beh-hahaltso'si ašt'ējidlēh'go dzizkeh'.

20 Ado éi t'aa'la' t'ahhāgo jī'zi'; ado éi t'aa'la' bīzē'e Zebedi in'dah bandalnīs'īgi t'a akwe'ego t'a tsinnaēl bi-

yidigo bits'an dašdiāz, ako ado bikē jini'āz.

21 ¶ Ako t'aadziltso Kaper-nēamgi jī'kai; ado haayīnh'-jīnh azlīn' bījīnh a'la-na'adlē-ba'-kin go'ne' t'ahhāgo yah ajiyāgo ado ya-jil'ti'.

22 Ado éi t'aaltso nazntin'īgi binina t'o-bīl-adahayu'i; hālah, la' boholni'hi nahoji'lingo bic'in' yajil'ti', ado do ak'īdaalci'i nahalingo dah, éi'banh.

23 Ado akwe'e a'la-na'adlē-ba'-kin go'ne' dīneh la' nīlc'ih-beh-ini'zini biyi' sīzīn lē'i sīda lah', ado éi haždol-gāzgo ajīñh,

24 T'ado niha nant'i'ni; nīhi'sañ' hādandilni', Nih, Jesus nī'li'ni Na'zerethdoh'īgi? Da' a'nīhidi' dīnlgōs nīhainiyah? Šil bēho'zīn ant'i'ni éi God bits'ando t'ala'i diyin'īgi.

25 Ado Jesus hodesřehgo anih, Nih t'ado adīni'ni, ado hayi'dēñ hanīñh.

26 Ado éi nīlc'ih-beh-ini'zini yēni' hodisnāgo, ado yē'go haždolgāzgo hayi'dēñ halwodt.

27 Ado éi t'aaltso t'o-hoľ-adahayu'i, ako nīdahīdilkīdtgo a'danih. Ha'at'i'sañ' di at'eh? beh-na'nti'nīsañ' di ha'at'i a'nidi sīñ at'eh? hālah, beh-īholni'hi beh nīlc'ih-beh-adēini'zini nīdih yic'in'

hadzī, ado ei bik'eh-dahoł-inh'.

28 Ado t'ahhāgo beh baha-ni'hi t'aat'ē-nīt'en Galili bi-nāgo a'dadezdłād.

29 ¶ Ado t'a a'ko a'ła-na-adlėh-ba'-kīn biyī'deñ c'ė-jikai'go, t'aaltso Saiman in'dah bitsī'li Andrew bi kīn go'ne, Jėms in'dah bitsī'li Jan ei bił yah' ajokai.

30 Nīdih Saiman bė as-dzañ bīmah ei țah-honigāh yik'ė datsāhgo sitiñ lañh'; ado ei t'a a'ko yeh hoł dahol'ne'.

31 Ado akwe'e niyāgo ha-la' yiyiltsōd, ado deg a'holah, ado t'ahhāgo țah-honigāh yēni' hats'al'dohgo t'a a'ko ei t'aaltso ba'ndzis'a'.

32 ¶ Ado ei i'āngo, jo'honnaai iyāgo, bandahañnih'īgi in'dah niłc'ih-beh-adėini'zini biyī'nazi'ni ei t'aaltso hac'in'alhan ni'dayizjā.

33 Ado t'a kīn-hal'ā nīt'en, dādilkāłgi a'ła sī'liñ'.

34 Ado ei t'oahayui nałni ałañ adat'ė'li yik'ė daninė nė'idiyiljė; ado niłc'ih-beh-ini'zini yēni' t'oahayui dahayī'deñ hainiskād; ado niłc'ih-beh-ini'zini yēni' t'ado hadahdzi'hi, yidi'nid; hālah, ei t'aaltso hwė' dahosin, ei-bañh.

35 ¶ Ado t'a ei baa'bini t'ahdo hah-hos'ind'go naz'di'na' ado c'izniyah do-naa-

dāh haz'āngo jiniyah ako a'kwi sozdolzin.

36 Ado Saiman in'dah nā-nala' hoł nakai'īgi ei hake dahdikai,

37 Ado ei hak'ekai'go adahodi'nid, Dineh t'aaltso nikādadėz'in'.

38 Ado abizdi'nid, Tiñ', kīn la' nīnādasnił'igo dikāh, ako a'kwi ałdo' God ba' hodeš-nih, hālah, ei' biniyeh adėniyah.

39 Ado Galili t'aat'ē-nīt'en a'ła-nīdaadlėl-bada-kīn dabih'īgi biyī' God ya' holne', ado niłc'ih-beh-adėini'zini dahayī'deñ hainiskād.

40 ¶ Ado a'kwi la' łod-ats'is-yilgāli bañh holoñ lė'i ha niyah na'hokānhgo, ado hac'in' nitsīdine'go'go aħał-nih, Nił t'a a'kodan našīdi-di'lałgo at'eh.

41 Ado Jesus hañh-bi'nigo bi'la' yeh k'idešcīdt ado hodelcīdt'go ahodi'nid, A'dėš-nił lañh', łod nao'diñh.

42 Ado t'a hadzodzi'go t'ahhāgo łod-ats'is-yilgāli hañh holoñ yeni' hats'al'doh ako naz'didzah;

43 Ado t'a a'ko hazo'ogo nahozneztañ, ado t'ahhāgo dahozdi'a';

44 Ado abizdi'nid, Joh, t'akāh dīneh la'dah bił hol'ne', nīdih dahdināhgo nāitniñ'hi bic'in' a'dėhonil'ziñh, ado t'a Mozes yeh niħoniāñ yēngi

at'égo naayil'nin, ei nant'il-zah'igi, ei'banh; ako ei beh bic'in' beh-eho'zin dolél.

45 Nidih ado c'izniyāgo ei baahožnilne', ado da'niltš'an-go a'hodzāigi beh ahoždil'-dlad; ei binina Jesus do t'a yit'i'ni kin-hal'āhigi jigāh dah, nidih do-naada'go haz-an'igi nijigāh, ado ei t'aaltso t'a da'niltš'ānden hac'in' niheskai.

WOLŤA'I 2.

1 Ado t'a-dokwi-dah yiskāngo Kaper'néamgi nadzidzah, ado kin go'ne' nadzisdah ha'ni'go t'aat'é-nit'en dahodidezdlad.

2 Ado t'ahhāgo t'oahayui a'la-dzizlin', ako ei binina do ha haz'ān dah hazlin', t'a c'eaŋgi nidih dodah; ado bic'in' God bizad ba' hojolne'.

3 Ado la' haŋah-do-nahwi'nā-dah dzizlin'go dađzitsah lé'i ei din-jilt'é'go dahojil'tēhgo ha yí'kai.

4 Ako hac'añh jil'āgo do bic'in' ajokāh at'é'go, ei'banh kin bikāden an-dazdeznil'go ako'ne'e Jesus bic'in' ei haŋah-do-nahwi'nā-dah'igi tsask'eh bikā dziztiñ'go ha-da dahazlo'.

5 Ako Jesus dabodlañ'go yiyiltšan'go, ei haŋah-donahwi'nādah'igi ahodi'nid, Šiye', bañhigi anil yēni' nan'dēt'añh.

[Navaho] 9

6 Nidih ak'idaalc'i la' a'kwi nidahāztañh, ako dabijēih biyí'di niťsi'dakes:

7 Di dinehsan' ha'at'é'go ba'ih'go God ya yałti'? Hai'san' bañhigiat'é ané'diāh? God lañh' t'é'yah ni.

8 Ado t'ahhāgo Jesus ei nilc'ih-hwi-sizi'ni beh hoł bé'hozín'go ei'di dahayí'di bantsi'dadzikesgo ahodi'nid, Ha'at'é'gošan' daniñijēih biyí'di ahodzāigi akot'é'go bantsi'dahkes?

9 Hai di'igisañ' do niđzil'dah, biŋah-do-nahwi'nā-go datsāhigi bic'in'—Bañhigi anil yēni' nan'dēt'añh, beh haodzi'igi dats'i? Ni'didāh-go, ni tsas'k'eh ni'dini'go bił dahdināh, ha'ni'go haodzi'igi dats'i?

10 Nidih niñil bé'dahodoziñł, Dineh Bayizci'ni nahsdzañ bikāgi beh-bohol-nih'go bañhigiat'é ané'diāh (biŋah-do-nahwi'nā-dah silin'go datsah'igi ahiñnih:)

11 A'ndišnih, Ni'didāh ado ni tsask'eh nidini', ado nağan'go niđidāh.

12 Ado t'ahhāgo naz'didzah, ado tsask'eh naz'dinil, ado ei t'aaltso dabinał dašdiyah; ei' binina t'aadziltso t'o-hoł-adahayu'i, ado God bił sodazdolzin'go a'daniñ, T'ahdo akonēh'go dełtsēh'igidah.

13 ¶ Ado be'ek'idt bibañh'

go anādzodzah, ado dīneh t'aat'è-nīt'en ha a'la-siliñ', ado t'aaltso nazneztañ.

14 Ado akōñ joga'go Alfi'as biye', Li'vai yolyeh'igi, na'ilyeh'igi dzisdāgo ho dziltsañh'; ado, Šikē yīnaļ, hozdī'nid, Ado nīzdidzāgo hakē dašdiyah.

15 ¶ Ado ako'dzago ēi ba-gan' go'ne' Jesus ajiyāngo dzizdah, ado bic'in'-nīdailyeh'igi ado bañhigi adanīhigi ēi t'oahayuigo aldo' Jesus ado ho'daho'āhigi t'a'la'yil nahāztañh'; hālah, t'oahojiyu'i ēibañh, ado ēi hakē dēyī'kai.

16 Ado ak'īdaalcī'i in'dah Ferisiz ēi bic'in'-nīdailyeh'igi ado bañhigi adanīhigi biļ da'jiyāngo daholtsañh', ako ho'daho'āhigi adēyidi'nid, Ha'at'ē'gošan' bic'in'-nīdailyeh'igi in'dah bañhigi adanīhigi biļ da'jiyañh ado biļ dajidlanh'?

17 Ako ēi Jesus yīdzits'an-go ahodi'nid, Do-adat'ēh'igi ēi'di do azē-il'i'ni dēini'zin dah, nīdih dadīnih'igi t'ēyah; bañhigiat'ē-bañh-a'dadīni ēi'di, bañhigiat'ē bits'anjīñ' a'ndāññēh, do bīdīdešniļ' bīniyeh niyā dah, nīdih bañhigi adanī'hi ēi t'ēyah bīniyē niyah.

18 ¶ Ado Jan bidaho'āhi in'dah Ferisiz bidaho'āhi do da'jiyāñ dah; ado hahas-

kai'go adahañih, Ha'at'ē'gošan' Jan bidaho'āhi in'dah Ferisiz bidaho'āhi do da'ayañ dah, nīdih nih nīdaho'āhi ēi do ako'dat'in dah?

19 Ado Jesus ahodi'nid, Igēh'gi nehekāhigi da' ē'is do da'ayañ dah? Azyē'hi t'a biļ nījikai'go, azyē'hi t'a biļ nījikai nī'holzīzjīñ' t'a da'jiyāngo bahaz'āñh'.

20 Nīdih bīk'inīlkāngo ēi azyē'hi bits'a' nīdolētēļ, ado a'kohgo in'dah do da'jiyāñ dah dolēt.

21 Dīneh aldo' do la'dah ē-al'i'ni a'nidigi nānala' ē haštīhi yidiļkād dah, ako'dzah ēi ē a'nidi i'dilkadt yēni' haštīhigi haidozoñs', ako atse'dañ yēni' bilāhgo adodlaļ.

22 Dīneh aldo' do la'dah to-abīdt haštīhi c'il-naatl'oi-bi-to a'nidigi yih idokaļ dah; ako'dzago ēi c'il-naatl'oi-bi-to a'nidigi yēni' to-abīdt haštīhigi yīdolēdoh, ado c'ilnaatl'oi-bi-to in'dah to-abīdt yēni' t'aadzai dolēt; nīdih c'il-naatl'oi-bi-to a'nidigi ēi to-abīdt a'nidigi bih yikāh.

23 ¶ Ado ako'dzago ha-ayiñh-jīñh azliñ'go t'oh-nadāñ biļ da'ak'eh biyī' go'ne' c'ijikai, ako hodaho'āigi ēi yikāhgo t'oh-nadāñ bīnes-t'añ' dayīznīz.

24 Ado Ferisiz adahodi'nid,

Jo'akon, ha'at'é'gošan' ha-ayinh'-jinh' biyí' do-béhaz'ā-ni banjikai.

25 Ado abizdi'nid, Da' t'ahas do Dė'vid a'dza yēnī' nihił bė'dahozinh' dah? šān hoh in'dah hoł nakai'igi dī-cin dazlin' yēnī'?

26 Ēi at'é'go God bi kin go'ne' yah ajiyah yēnī', ako Abai'athar, ēi ts'ide alāhgo nāilniñ'hi ni'lin' yeñdañ, ado bāh, God bic'in' nāhanin'hi jī'yañ, do akot'ėgo bėhaz'āñ dah nīdih, ako ēi nāilniñ'hi t'ėyah dėiyañ nīt'eñ; ako ēi ado hoł yī'kaiigi ałdo' la' ba'il'tsod.

27 Ado abizdi'nid, Haayinh'-jinh' ēi dīneh ba al'yah, ako dīneh ēi do haayinh'jinh' ba' ahodilyā dah.

28 Ēi' binina Dīneh Bayiz-cī'ni ēi ałdo' haayinh'-jinh' beh boholni'hi at'eh.

WOLŤA'I 3.

1 Ado a'la-naadlėh-ba-kin go'ne' yah anādzodzah, ado dīneh lė'i bī'la' niłna' lė'i akwe'e lañh'.

2 Ado ēi t'aaltso ha'dahasid, haayinh'-jinh' biyí' dats'i na'hozdido'łal dani'zingo; ako ēi beh hak'i'-dahozdido-āl biniyeh.

3 Ado ałdi'nid, dīneh bī'la' niłna'igi bic'in', Kwe'e yizinh.

4 Ado ēi t'aaltso abizdi'nid,

Da' bėhaz'āngōš haayinh'-jinh' alėh'go biyí'gi do ya'at'ėh'go ahodonil' dah? bañhigi dats'i ahodonil'? Ła' hīnāni yisda'-dol'tel dats'i? Doda'i, diyolyeł' dats'i? nīdih t'ado ha'at'i'-dah dazdi'nid.

5 Ado do-hoł-hozon'go bī-tah dzīdezgal', dabijėih dant'izgo ēi bik'ė do-hoł-hozon'-dah, ako dīneh abizdi'nid, Nī'la' beh k'idilcīd, ako k'iz-deścīdt, ado ha'la' ha'dalt'e' nasdlin', t'a laji'igi nahalin-go.

6 Ado Ferisiz c'ėikai, ado t'ahhāgo Herod dabīc'oni bīł hondahaz'añh', ha'at'é'go dahodiyol'hėl'igi biniyeh.

7 ¶ Nīdih Jesus ēi hodahoł-āhigi bīł dašdikai, be'ek'īdt-jin', ado t'oahojīyu'i Galiliden in'dah Judi'ahdo bīkė dayi'kai.

8 Ado Jeru'salemdeñ, ado Aidumi'adeñ, ado Jordan bilāhdeñ, ado Tair binādeñ, ado Saido'nadeñ t'oahayui hahaskai, ayodat'ė' la' jolił'igi dayi'nigo.

9 Ado hodahoł'āhigi bic'in' hadzodzi'go ajinīh, Tsīn-nael alts'isigi kwe'e ša ninol'el, hālah t'oahaojīyu'i toh bik'i-jin' ho dazniłjizgo' ēi'bañh.

10 Ako lañ'i nādabizdi'sāh ēi'bañh. Ako ēi binina hac'in' dahiljiz ho dadīdilcīł dani'zingo t'a nałni bañh daholon'igi.

11 Ado nílč'ih-beh-adéini'-zini éi t'aaltso daholtsań'go candahalé'go hayajin' nitsidahidez'go, Nih God biye' ní'lińh lańh', dahalń'go.

12 Ado, T'ai'yisi t'ado sa daholne'e, bízdi'nid.

13 ¶ Ado hoh dzil bańańgo hajiyah, ado t'a hoh dzini'-zini'gi, Hak'go, bízdi'nid: ako éi ha haskai.

14 Ado nakits'adah dineh aťah dziz'lá, éi bíl níjikai' dolél biniyeh, ado God bízad yadahalnego ahízdoťať biniyeh.

15 Ado danineh'igi nádéyidiljeh dolélgo in'dah nílč'ih-beh-adéini'-zini bí nazi'ni biyí'deń ha'dahíznilcéh dolél biniyeh beh-i'holni'hi hahídest'anh.

16 Saiman éi ha'zi' Pi'ter ha bik'i'-dahnast'anh';

17 Ado Zebedi biye' Jems in'dah bitsi'li Jan, ado éi t'aji'lah ha'zi' Boaner'jiz ha bik'i'-dahnast'anh', ako éi'di Adinih' biye' olyeh;

18 Ado Andrew, ado Fí'lip, ado Bartha'limew, ado Mat'thew, ado Ta'mas, ado Alfias biye' Jems, ado Tha'dias, ado Saiman, Ké'nadeń,

19 In'dah Judas Iska'riat, éi nahwisni'igi, ¶ ado kin go'ne' yah ajokai.

20 ¶ Ako t'oahojiyu'i ahí-nahízdikai, ako do ajuyan a'hodza dah.

21 Ado hak'iso déidizts'an-go hol ní'dadodilgo dahdikai; hálah, adadi'nid, Bí'ni' bíl c'a sílin', éi'bańh.

22 Ado ak'idaalci'i éi Jeru'salemdeń yikai'igi adadi'nid, Biel'zibub hayi' sízin lańh'; ado iní'zin-boholni'hi éi beh nílč'ih-beh-adéini'-zini bí nazi'ni hahíznilcéh.

23 Ado a'c'in', Hak'go, bízdi'nidgo abijinih, Hane'-beh-é'détiń'hi beh: Ha'at'é'go-šan' Ak'ihodiahi éi Ak'ihodi-ahi haidi'nołcél'?

24 Ado t'ala'i dine'e éi t'a bih alč'in' alts'a'hí'nilgo, éi t'ala'i dine'e do ní'zago behodidonať dah.

25 Ado t'ala' hańa'ni t'a dahoh alč'in' alts'a'-hiji'nilgo éi t'ala' hańa'ni do hwéhodidonať dah.

26 Ado Ak'ihodiahi t'a hoh a'c'in' naz'di'na'go ado alts'an j'i'liń'go do hwéhodidonať dah, nídiń ajin' ha' níhonti'.

27 Dineh aldo' do la' dineh bidzi'li bańan go'ne' yah adogať dah, ako aden bí nalye'i c'idiyojih dah; dineh bidzil'igi atseh bédzizt'lonńo in'dah bí nalye'i c'ihízdojih.

28 T'aani a'nihidišniń, dineh ba'alčini t'aaltso bańhigiat'é éi banahidit'ah dolél, ado éi t'aaltso baiń'go God ya yaťti' éi bana'hidit'ah dolél.

29 Nīdih t'a-hai'-dah Nīl-c'ih-Diyi'ni ba ih'go ba yijil'ti' ei t'ai'yisi do han'didot'al dah, nīdih ei hol'āgo bañhi-giat'ē biniyeh a'dzidzah.

30 Hālah, nīlc'ih-beh-ini'zi-ni hwē holoñ lañh', daždi'-nid, ei'bañh.

31 ¶ Ado hamah in'dah hatsi'likeh akwe'e yik'ai, ado t'l'odi naziñ'go hac'in'adaas'a', Hak'go, dahalni'go.

32 Ado ei a'la-dzizliñ'igi ho nas'āgo adahodi'nid, Jo'akon, nīmah in'dah nītsi'likeh t'l'odi nīkadan'ah.

33 Ado anādabizdo'nidgo ajinih, Hai'sañ' simah in'dah si'tsi'likeh?

34 Ado ei'di hanāgo nīdahāztan'igi bitah jidēiñ' ado azdi'nid, Jo'akon, simah in'dah si'tsi'likeh danol'iñh'.

35 Hālah, t'a-hai'-dah God bi nahat'a' yik'eh-hol'iñ' siñ t'a ei'di si'tsi'li ado silah' in'dah simah at'eh.

WOLTA'I 4.

1 Ado be'ek'idt bībañghi na'ntin ba nīnaz'didzah; ado akwe'e t'oahayui hac'in' nīheskai, ako tsin-nael bih jiyah, be'ek'idt biyi'di hol'sañh'; ako t'aat'eh a'kwi ta-bañhgo jil'ah.

2 Ado hane'-beh-édētiñ'hi lañ'i beh yajil'ti'; ado ho na'ntin'igi beh hadzodzi'go ajinih,

3 Da'isols'añ, jo'akon, k'ē-didlē'hi la' k'ididolēl'go c'niyah.

4 Ado ako'dzago k'ēlyēih' niki'jikādgo la' a'tinjin' ahinezdē, ako ei nīdat'a'i nīhes-t'a' go dayi'yañ.

5 Ado ei'di la' tseh'-tahjin' adahinezdē, a'kwi lēz do ho'zoñ holoñ' dah; ado ei t'ahhāgo hadane'sañh', hālah, ei lēz do ba dītañ' dah, ei'bañh.

6 Nīdih dozoñ'go dahidiān-go ei yiyi'zēz; hālah, ei'di bike'tl'ol at'din, ei'bañh, ako altso nīna'.

7 Ado la' c'il-dadēni'ni bi-tahgo ahinezdē; ado ei'di c'il-dadēni'ni dadī'ne'sañh, ako altso bi'gāñh, ako t'ado bīnest'añ' hazliñ' dah.

8 Ado la' lēz ya'at'ē'hi biyi'go'ne' ahinezdē; ado dadī'ne'sañh, ado nītsā siliñ'; ado bīnest'añ' hazliñ', ako la' ta'dingo, ado la' hastan'dingo, in'dah la' nezna'dingo bilah nī'dasliñ.

9 Ado abizdi'nid, Dīneh t'a-hai'-dah bija holoñ'go beh azdits'a siñ ha'nī'di azdits'iñh.

10 ¶ Ado t'asa'ha dzizliñ'-go, t'a akoñ' hanāgo nakits'adah'igi yil' nīdahāztan'igi ei hane'-beh-édētiñ'hi olyē'i yi'ndahode'l'kidt.

11 Ado abizdi'nid, Nīhi t'ē-yah God beh-boholni'hi na-

nìl'in'go beh-na'nti'ni èi'di nìhìl bé'da hodoziñl'go nìha-dèt'añh, nìdih t'a bìnidi nì-dakai'igi èi t'aaltso hane'-beh-é'dètiñ'hi beh bíc'in' ha'idzih.

12 Ako dèzdoltsèl nìdih lañh', t'a a'ko nìdih do hoł bé'dahodoziñl' dah; ado daz-didots'inl' nìdih lañh', t'a a'ko nìdih do bé'dazdidotiñl' dah; ako do na't'añ andaž-do'nìl dah, ado bañhigi ada-joni'hi do han'dahididot'ał dah.

13 Ako èi abizdi'nid, Da' di hane'-beh-é'dètiñ'higis do nìhìl bédaho'zin dah? A'ko-šaň' ha'at'é'go hane'-beh-é'dètiñ'higi t'aaltso nìhìl bé-dahodoziñl'?

14 K'èdidlè'hi èi God bizad k'idilèh;

15 Ado di'di èi sad k'izdilā yeñdañ añjìn' ałinezdèigi at'eh, nìdih t'a dazdits'inl'go t'ahhāgo Ak'ihodiāhi dahdi-gāhgo, ado èi sad dahajèih biy'ideñ k'idolyā yèni' yil dahdilwo'.

16 Ado di'di èi t'a akot'é'go tseh-fahgo adahinezdē yèni' at'eh; ako èi'gi sad dèidits'inl'go t'ahhāgo bañh bil dahožoñ nehelèh'igi.

17 Ado èi'di bi ke'-tl'ol a'dadingo, ako t'o konagan-jin' bédahodinah. Ado bik'i-jin' èi sādigi binina bañhigi a'hot'inl'go, in'dah ak'èdinih'

jilèh'go t'a a'ko t'ahhāgo bik'è jidigoh.

18 Ado di'di èi la' c'il-dadè-ni'ni bifahgo k'idolyāhigi at'eh; èi'di sad dèidits'in'hi,

19 Ado nahasdzañ bikāgi beh-ināni yantse'kesi in'dah bina'adlo'go daat'ini, ado nānałā' bida'hononi'ni t'aaltso, èi di di'igi dabijèih biy'igo'ne' nehele, ado èi sad yè-ni' nìdèltsèd, ako dabines-t'añ' do dahalèh' dah.

20 Ako di'di èi lèz ya'at'èh'-igi k'idolyah'igi at'eh; èi'di sad dèidits'inl'go dayodla'nìgi, ado èi'di dabines't'añ' nì-dahwilèh, la' tadingo, ado la' hasaň'dingo, in'dah la' nez-na'dingo bilah nì'dadlèh.

21 ¶ Ado èi abizdi'nid, Da' a'k'a-koň' yah itinl'gòs tsìts'a biyā go'ne' adotiñl' biniyeh, tsask'eh biyā go'ne' dats'i adotiñl' biniyeh? Ado a'k'a-koň' ana'tsigih dats'i do adotsih' dah?

22 Hālah, akwe'e nìdaznìl-in'igi èi'di t'aaltso bé'hodoziñl, èi'bañh; ako t'aaltso nanil'in nìt'enigi èi'di t'a-at'eh do'nih.

23 Dineh t'a hai'-dah bija holon'igi beh azdits'a' šin ha'ni' azdits'inl'.

24 Ado èi abizdi'nid, Dadohts'a'i èi hazo'o dayi'sołts'añ. T'a dineh ba ina'nèl-āñhigi èi t'a akohgo nìc'in' bina'nèl'añh' dolèł; ado nìhi

dadohts'a'igi.éi bi'láhgo niha adolnĭl.

25 Hálah, éi hwè holon'igi, éi hoh hādolyèl; ado éi do hwè holon'igi éi'di hoh'igi nĭdih haġa'dolyèl.

26 ¶ Ado aźdi'nid, God aláhgo-beh-boholni'hi éi dineh la' alastsi léiyi' go'ne' k'idilah nahalin.

27 Ado nĭjilwoš ado naz'di'nah, t'ègo in'dah jin'go; ado alastsi yēni' dinisēh ado hanisēh, ako éi do hoł bēho'zin dah.

28 Hálah, nahasdzañ éi t'a bih binest'añ' ha'inisēh, bi't'añ atseh, ado binest'añ' ado bik'ijĭn' bilastsi t'aateh binest'añ' biyi'digo halèh.

29 Nĭdih anest'añ'igi ni't'inh'go éi t'ahhāgo beh-ige'si beh yiyigēs' lèh, hálah, agiz ba'holziž, éi'banh.

30 ¶ Ako aźdi'nid, Hāsañ' yit'è'go God aláhgo-beh-boholni'hi? ado ha'at'i'sañ' bił ahĭ'nolnin šiñ bił ahèlt'è'go adadilnił?

31 Éi c'ĭl la' binā a'ohgo anĭltso'i nahalin, éi anāigi k'idolyāgo éi ts'ide anā t'aaltso bo'ohgo anĭltso.

32 Nĭdih k'idilyèh'go ado dinisēh, ado c'ĭl t'aaltso biláhgo at'eh yilèh, ado bigan ayoadat'è yilèh, ako bi caha'ohgo nĭdat'a'i kè'dahat'inh.

33 ¶ Ado lañ'i hane'-beh-

é'détiñh éi beh bic'in' God bizad beh hadzisdzi, t'a akot'è'go éi t'a bidaznèl'an'igo dazdzits'añ.

34 Nĭdih hane'-beh-é'détiñh t'agédgo t'èyah do bic'in' yajĭl'ti'dah; ako éi t'asa'ha dzizlin'go t'ai'yisi hažo'ogo hodahoł'ahigi t'aaltso t'a bēho'zingo beh bił hojolne'.

35 ¶ Ado t'a éi bijĭnh', i'i-āngo éi abizdi'nid, Tin' be'ek'idt yonan'igo dikāh.

36 Ado t'oahojĭyu'i yēni' altso hats'añjin' dahdabizdilka'igo ado t'akojit'èh'igo dahdaždil'èl'go jĭ'kai.

37 Ako ayoat'è'go dé'yol, ako tsin-nael' toh bih dahalk'ołgo ako k'aden hadebin.

38 Ado hoh t'èyah tsin-nael' bikédigo tsial' bik'ijĭn' ajĭlhoš, ado ts'edahodzisitgo adahodi'nid, Na'nti'ni da' ha'ni'di a'didinłis ni ni'zin?

39 Ado niždi'na'go ni'yol yēni', Hažo'ogo, bizdi'nid; ado toh t'èyah, Hožoñ'go ašt'edi't'eh, bizdi'nid. Ako ni'yol yēni' ašt'edi't'e' ado t'ai'yisi hodiyeł.

40 Ado éi abizdi'nid, Ha'at'i'sañ' biniyeh ayoat'ègo ni'daldzit, ado ha'at'è'gošan' do da'ohdlañ' dah?

41 Ako éi t'ai'yisi bē'dadzisdzid ado a'dahizdo'nid, Ha'at'i lañh dineh šiñ at'eh,

ní'yoł nîdih ado toh nîdih bik'eh dahol'inh'?

WOLTA'I 5.

1 Ado be'ek'idt yona'nidi j'kai la' ké'yah Gadāra hol-yé'di.

2 Ado tsin-nael biyí'den hajiyāgo t'ahhāgo jidaścā bifahden dīneh lé'i la' nīl-c'ih-beh-i-ní'zini bī sīziñ lé'i hadah niyah.

3 Ako jidaścā bifahgo ké-hat'ih lañh'; ado dīneh do la' beh otl'ol at'é dah, bēs-dahol-ža'igi nîdih dodah.

4 Hálah, ala'tsin nīna'ní'li ado bēs-daholža'igi nîdih t'ahañh beh bēetl'oh, nîdih bēs-daholža'igi t'éyah yiyil-dlād, ado ala'tsin nīna'ní'li t'éyah niyitih; ado dīneh nîdih do la' ašt'é bo'le' at'é dah.

5 Ado t'aa'lajin' jin'go ado tl'ēgo nîdih dzil biyí'go na-gāh, in'dah jidaścāgo na-gāh, dilwošgo in'dah tseh yeh ní'idilgēs.

6 Nîdih ní'zajin' Jesus yiyiltsañ'go yic'ih' ní'dilwodt ado hayājīn' nītsidīne'go'go nahoskan.

7 Ado yé'go hadolgāzgo adí'nid, Hāsañ' nīdeslil, nih, Jesus agāgo ayoat'é God biye' God bīnal a'ndēsñih, do tīhosñih'go ašidí'lil dah.

8 Hálah, dīneh biyí'den hanīnāh, nih nīlc'ih-beh-iní'

zini ní'li'ni, bīzdi'nid, éi'-bañh.

9 Ado, Hāsañ' yīnilyeh, hozdí'nid. Ado anaždo'nidgo ajīnīh, Lañ'i yīnīsyeh, hálah, t'oahoní'yu'i éi'bañh.

10 Ado t'ai'yisi Jesus na'yoskan: ké'yah t'akā bīts'anjīn' anīhinoł'kād, yīlni'go.

11 Ako a'kwi dzil bi'gahgi bīso'di t'oahayui da'ayañ'go nanīlkād.

12 Ado éi nīlc'ih-beh-adēi-ní'zini yēnī' t'aaltso ní'dahokāñhgo adanīh, Bīso'di biyí'go'ne' adanīhīl'āh, ako éi'di bih hīdikāh.

13 Ado t'a a'ko Jesus badi-niañh'. Ado nīlc'ih-beh-adēi-ní'zini hayí'den hahazjē, ado bīso'di yih dahaswodt; ado nanīlkad yēnī' t'a inīdzil'li beh bīdah go'yah na'dijē ado be'ek'idt biyí' go'ne' aheswodt, ako toh abis'dīnd.

14 Ado éi'di t'aaltso bīso'di nīdažnīlkād yēnī' a'kohgo yo'adziswodt, ako kīn-hal'āgi badahojolne', ado bīnāgo ké'yah aldo'. Ado éi t'aaltso c'éhezjē, halā-hodza lah daní'zīngo.

15 Ako Jesus yahaskai; ado a'kwi nīlc'ih-beh-iní'zini bī sīziñ yēnī' do-at'éh'igo, ado bīntse'kes k'ezdongo, ado hadit'é'go sīdāgo dadziltsañh; ako t'aadziltso nīdadzīsdzid.

16 Ako dīneh dabinał'īgi ēi yeh hoł daholne' ēi'di dīneh niłc'ih-beh-ini'zini bī siziñ yēni' haizāigi 'ado biso'di a'dzāigi yadaholne'.

17 Ado t'ai'yisi ni'dahokañh, Nihi ké'yah bits'anjin' nandlėh, dahalni'go.

18 Ado ako tsin-nael bih iyāgo, ēi'di niłc'ih-beh-ini'zini hwi siziñ nit'en yēni' na'hokañh, Nil honișlon' dolėł, halni'go.

19 Akot'ė' nidił Jesus, Dodah, hodi'nid, nidił nağan'go nidiłahgo ako Boholni'hi ayot'ė șah a'yilah ado șa joba' dini'go nik'iso beh bił daholne'.

20 Ado dașdiyah; ako Dika'polis kin-hadas'āhigi bi-tahdi t'aat'ė-nit'en Jesus ayoat'ė yeh ast'ė-hodla'īgi ēi' ba hojilne'. Ako dīneh t'aadziltso t'o-hoł-adahayu'i.

21 ¶ Ado Jesus tsin-nael beh tse'na nādzidzāgo, ako dīneh lañi' ha a'la nānasdliñ'; ado be'ek'idt bibaňh'gi nādzidzah.

22 Ado nit'en jo'akon, a'la-naadlėh-ba'-kin beh-boholni'hi la' ha niyah, Jairus yolyeh'īgi, ako ho dziłtsaňgo hake'tsinjin' niłtsidine'go.

23 Ado t'ai'yisi na'hodzokan, ako anih, Sitsi' alts'i'siyē k'adēni' bi'nitsaňh': ako na'hoskan, Hak'go, ādi ni'la'

beh bik'i didil'ni, nādidodał ado hīnā dolėł biniyeh.

24 Ako Jesus bił dașdiaž; ado dīneh lañi' hakē yikał'go ho naș'ziz.

25 ¶ Ako asdza'ni lėi' la' dił biga'dinestał laňh', ako ēi t'a akojit'ė'go nakits'adah na'hai laňh'.

26 Ako lañi' azė adėi'ni bik'ė lañidi tihodzozni, ako ha nalye'i yēni' altsobadziz nil, ado t'ado nāzdidzā dah nidił t'o yo'weh dah a'dzidzah.

27 Ako nit'en Jesus bahojini, ako ahēnalai' bine'dėngojiniyah, ako bi ē bizdėlcit.

28 Hālah, bi ē t'ėyah t'o bi-dinișcit nidił hadalt'eh anāsidodlił, jini'go, ēi'baňh.

29 Ado t'ahhāgo ha dił hāliñ yēni' as'diñd; ako t'a dziziñ nit'en nalni'hi bits'āndo hafah ya'hot'eh dzizliñ'go hoł bė'hoziñd.

30 Ako Jesus t'ahhāgo biyidi bił bėhozin ēi diyin biyideñ hayāgo, honas'āhigi bic'in' nidiłzizyiz; ado adinid, Hai'saň' ši ē yidėlcit?

31 Ado ho'dahol'āhigi adahodi'nid, Joh nindzis'āh, ha'at'ėgoșaň' ako adinił, Hai'saň' sidėlcit?

32 Ado dīneh biłah dzidezgal, ado a'dzidzāigi hwiłdołtselgo.

33 Nidił ēi asdza'ni nas-

dzid ado bīfah hoditlit, a'ho-dilyāigi hoł bēho'zingo, ako biyājīn' nītsizdīne'go'go do-woc'idgo ałtso beh bīł hojole-ne'.

34 Ado asdza'nī abizdi'nid, Sitsi' yīnidla'ni ēi'di hadał-t'e' ana'nidlā, nīł hozon'go nanīnāh, ado nałni yēni' bits'ańdo hadanił't'e'go.

35 ¶ Ēi t'a yajīł'ti'go dīneh la' a'la-naadlēh-ba'-kīn beh-boholni'hi ēi bağanden yī-kaigo ēi adadi'nid, Nītsi' yēni' daztsańh; na'nīlē'is Na'nti'ni banant'īnh.

36 Ēi t'ahhāgo Jesus, ēi sad beh haodzi'igi yidizts'ań nīdih a'la-naadlēh-ba'-kīn beh-boholni'igi ayīdi'nid, T'ado nīł hoye'i nīdih t'o indlańh.

37 Ako dīneh hai'-dah akōń doda'go yeh hoł'a, Piter, ado Jēms, ado Jēms bitsi'li Jan, ēi t'ēyah bīł dałdikai.

38 Ado a'la-naadlēh-ba'-kīn beh-boholni'hi bağan'di jīniyah, nīt'eń ha'hoāgo dzidizts'ań, la' andacah, ado la' ayoits'a'go dacāh.

39 Ako yah ajiyāgo ēi abizdi'nid, Ha'at'i'sań bīniyeh ha'hołāh ado dahcāh? Di at'ēd ēi do daztsań' dah, nīdih t'o' alhoš.

40 Ado ēi do il-īlīnh yeh hadadlōh. Nīdih t'aadziltso c'ihoznīnīłkādgo at'ēd bīze'e in'dah bīmah ado bīł nīji-

kai'igi, ēi'di t'ēyah at'ēd si-tiń go'ne' bīł yah ajokai.

41 Ado at'ēd bī'la' dziltsodgo abijīnih, Talītha, kumi, ako ēi, At'ēd a'ndišnih nīdīdāh, jīni'go olyeh.

42 Ado t'ahhāgo at'ēd nīdidzah ado dēyah, hālah, ēi nakits'adah bī na'hai, ēi-bańh. Ado t'aadziltso t'ai'yīsi ayoat'ē'go t'o-hoł-adaha-yu'i.

43 Ado ēi t'aadziltso t'ai'yīsi hažo'ogo abizdi'nid, T'akah dīneh la'dah bīł dahoł-ne' yī'la, ado at'ēd ha'at'i dah ba'nołtsod, hołdi'nid.

WOLĀ'I 6.

1 Ado ēi bits'ańdo dahnz'-didzah; ado t'a hoh ha kē-yahgo anādzodzah; ado hodahoł'ahīgi ēi t'a hakē yī'kai.

2 Ado haayīnh-jīnh azlīn'go, a'la-naadlēh-ba'-kīn biyī'go'ne' nīnāzdīnītań, ado lańi dahozdizts'ańgo ēi t'o-bīł-adahoyuigo adanih, Ha'at'i bits'ańdośań' di dīneh t'a-ałtso bīł bēho'zīn? Ado bayīyah'igi lańh' ha'at'i beh-hódzāni sīń at'eh? ado di ahoni'li ayoat'ēi nīdih la'yoli'go yanāğah?

3 Da' dī'is do nī'izi'hi at'īn'dah, Meri biyaz, Jēms ado Joses ado Judah ado Simian bī'nai? ado dabīdēzīis do bīł nekai dah? ado ēi t'aałtso do bīł jī'līnd' dah.

4 Nídiĥ Jesus ěi adahodi'nid, Ahodoni'li-yahalne'ĩ ěi beh-ĩl-ĩli'ni do beh at'din dah, nídiĥ t'a ha k'e'yahdi ado dahak'ęigi ado bĩl haji-ję'igi ěidi t'ęyah do bĩl jili'n' dah.

5 Ado a'kwi ahonili ayoida-t'ęi do banjigã dah, nídiĥ t'adokwi danineĥ'igi ěi t'ęyah bĩk'ĩ dazdilniĥ'go na'hiždilję.

6 Ado t'o-hoĥ-ahoyui, hálah, do da'odlan' dah, ěi'banĥ.

¶ Ado binęgi kin-nazni'ligo naznitin'go řazdiyah.

7 ¶ Ado ěi nakits'adah'igi, Hak'go, bĩzdi'nid ; ado naki nilęgo adzis'a, ado adzilgo beh-oholni'hi nilę'ih-bęadęini'zini i'nazi'ni beh ha'hi-nilę'hĩ ěi t'aatso bah hi-zdęz'anĥ.

8 Ako a'dadoni'li beh bi-c'ĩn' hadzodzigo ajiniĥ, Ha'a-t'ih'igi dah t'ado dayinoĥ'hi, nídiĥ giš t'ęyah, dahna'ayizi ěi dodah, bāĥ nídiĥ dodah, niĥę azis biyi' go'ne' beso nídiĥ dodah:

9 Ako keh biki'giz-haaz-t'i'igi t'ęyah bi ni'dasoęzgo, ado ě-tsoĥ naki'go aldo' do-dah.

10 Ado adabĩzdi'nid, T'a kingi dahkāĥgi t'a a'kwi ni'dasodah, hājĩn'dah nādadoĥkāĥgo in'dah dahdahidoĥkāĥ dolęl.

11 Ado t'a-hai'-dah do da-

niĥi ni'zinigi ado do t'a'k'adt danili dizts'an'igi ěi bits'an-jĩn' dahdadohkāĥgo, niĥike biyi' lęz ha'danoĥdęĥ dolęl, ako ěi beh-ęho'zini biniyeh. T'aanigo a'niĥidišniĥ, bana-hat'in' bijiĥ'go Sadam in'dah Gamarrah ěi'gi bi'lāĥgo řidahwiždonih.

12 Ako c'įdadziskai, ado God bizad yadaholne, ěi di-nęĥ banĥigi adajoni'li banĥ-daho'ni'go yo'adahiždidoaĥ biniyeh.

13 Ako lan'i nilę'ih-behadęini'zini ha c'įdahazję ; ado lan'i danineĥigi tlah ho dadziłtlę'go na'dahoždilję.

14 ¶ Ado alāĥgo-nat'ani Herod ěi haho'nĩ, hálah, t'a-at'ę-nit'ęn ha'zi' ba hane'go ahıdezdılad ěi'banĥ ; ado ěi ad'i'nid, Jan nahadlęgo-řa-agisi yęni' ěi'di daztsan'dęn nādi'na' řa'sin, ěi' binina di ayoadat'ęi yanęĥ.

15 Nānala' ěi adaniĥ, Elai-jah at'ĩnĥ ; ado nānala' ěi adaniĥ, ahodoni'li-yahalne'ĩ at'ĩnĥ, doda'i ěi la' at'ĩnĥ.

16 Nídiĥ Herod ěi yiyi'nigo ad'i'nid, Jan, bitsi-ts'in k'ini-giz yęni' at'ĩnĥ, ěi daztsan'dęn nādi'na' lanĥ'.

17 Hálah, Herod t'a hoh Jan bika ijiłę'go ako yah ajił't'e, hálah, Herodias yol-yęĥ'igi binina, ěi Herod hatsi'li Fi'lip bę asdzaĥgo ; ado ěi badziž'yeh ěi'banĥ.

18 Hálah, Jan èi Herod ayí-di'nid, Bík'eh-ahoni'li bík'eh-go nítisi'li bé asdzan'igi né asdzango do béhaz'án dah;

19 Èi'banh Hero'dias yol-yèh'igi hac'in' do-bil-hozon'dah, ako hodiyes'hèl ní'zín nít'en, nídih t'a' dodah.

20 Hálah, Herod èi Jan bíl ní'linh, dìneh banhigiat'è-banh-at'dini ado dìneh diyí'ni nilin'go hoł bého'zín, èi'banh yaahalyań nít'en; ado hozdizts'ango lań'igo a'dzah; ado bíl hozon'go ho dizts'ań.

21 Ado bihonédzan'jin' ayil'kango Herod bídízein-yení'-bi-jinh banāholzizgo, t'a ake'ego nídant'āhigi ado alāhgo-silāgo - bindant'āhigi, ado Galiligi dìneh daati'ni, èi' bah lań'i c'iyāń a'yilāgo hats'ań dai'yań.

22 Ado Hero'dias bic'e'e yah iyāgo dabinał olziz; ako Herod in'dah t'aaltso yil nahāztan'igi èi'di bíl ya'adat'eh. Ado alāhgo-nat'āni èi ayidi'nid, T'a ní ní'zínigi si níkéđgo èi nadeslèl.

23 Ado èi at'éd bic'in' God binał a'dè hadzodzi: T'a ní ní'zínigi si níkéđgo èi nadeslèl, alāhgo-beh-síholnih'igi nídih alni'do.

24 Ado at'éd c'inadzāgo bimah ayidi'nid, Ha'at'isāń' yí'deskił? Ado bimah adi'nid, Jan nahadlāgo-ťaagi'si bí tsi-ts'in lań'h'.

25 Ado at'éd t'ahāgo alāhgo-nat'āni yil yah anal'wodt, ako yiyikédgo ajinih, T'a k'adt lèts'a biyi' Jan nahadlāgo-ťaagisi bí tsi-ts'in èi sadiāl.

26 Ako alāhgo-nat'āni t'ai'yisi banhbi'ni, nídih a'dè hadzodzi'igi in'dah bíl nídiztan'igi binina do lahgo anjod'le' a'dza dah.

27 Ado t'ahāgo alāhgo-nat'āni salāgo la' ayil'a, ado, Bi tsi-ts'in naniāh, bízdi'nid; ado akōń jīniyāgo yah-i'i'nił go'ne' ha tsi-ts'in k'iznigiz.

28 Ado ha tsi-ts'in yēni' lèts'a beh naźnikańh, ako èi at'éd baźnikańh, ado at'éd èi bimah yēnikańh.

29 Ado hodaho'ah yēni' dayi'nigo haži'i yēni' nidei-diltin'go ado yo'adayilah.

30 ¶ Ado èi'di dal'adi yēni' t'aadziltso Jesus ba'alk'eh ahan nīnādziskai, ado adaji't'indi in'dah beh nīdazneztan'i èi'di t'aaltso beh bíl dahojolne'.

31 Ako adabizdi'nid, Hak'go, nihi t'eyah t'asa'ha ké'yah-do-naadah'igo dikāh, hanizahjidah hādadilyinh biniyeh.

32 Ado èi t'asa'ha do-naadah'igo tsin-nael beh ajokai.

33 Ako dìneh lań'i dađdikai'go daholtsańh, ado lań'i hwé daho'sind, ako kin-adasadeń la' t'a'ni' t'ala' daji'

jēhgo t'a hoh atseh a di nī-
jizjē ado hac'in' niheskai.

34 Ado Jesus a'kwi hajiyā-
go dīneh t'oahayui yil'āgo
dziltsaṅh, ado t'o baa'āha
dzīniziṅ; hālah, dibe na'nīl-
kādi beh at'din nahalingo,
ēi'baṅh; ako laṅ'i beh nī-
naž'dīnītaṅ.

35 Ado dozoṅgo yaadez'ān-
go hodaho'āhigi ha yī'kaigo
ado adadī'nid, Di do-naa-
dah'īgi at'eh laṅh', ako k'adt
dozoṅ'go hił'c'in':

36 No'wehjīn' ahokkāh, bī-
dīnīh, kin-da'laṅ'go ado bī-
nāgo dahogān'go, ako'ni c'i-
yan nī'dēidiyoṅnīh, hālah,
t'ado dayoīyaṅ'i dah, ēi'baṅh.

37 Ako hoh anābīzdo'nid,
Nīhi ba'da'nołtsōd. Ado
adahodī'nid, Da' naki'di nez-
na'din yal bi'gahgōs bāh nī-
dahidil'nīh, ako ēi nīhīts'aṅ
dēidoyīṅ?

38 Ado abījīnīh, Dokwi'saṅ'
bāh nī'dahjāh? nīhīlah da-
noł'īnh. Ado hoł bēdahoz-
ind'go adaždī'nid, Bāh aš-
dla' laṅh', ado lō t'ēyah naki'.

39 Ado a'dadonīhi beh bī-
c'in' hadzodzī: Ako aṅaṅ
no'jāgo t'loh bikā dī'nohbiṅh
dabīzdi'nid.

40 Ado ēi t'aaltso nezna'din
in'dah ašdla'din danēlt'e'go
aṅaṅ nīhezti'go dadī'nezbīn.

41 Ako bāh ašdla'yēnī in'-
dah lō naki'yēnī dašdī'jāgo
de'go ya'dīlhił bic'in'go dži-

dezgal ado sozdolzin, ado
bāh nīdzizti'go hodaho'āhigi
badziznīl ado ēi yadayiznīl,
ado lō naki'yēnī alts'a'dziz-
nīl'go aldo'altso bīfa-dziznī.

42 Ado ēi t'aadzil'tso da'ji-
yāṅgo t'ai'yīsi hwih dadziz-
liṅ'.

43 Ako ēi nīdahastī'īgi nī-
dadzizlāgo ts'izis nakits'ā-
dah bī hadē'biṅd, in'dah lō
aldo'.

44 Ako bāh dajiyān'īgi
t'aadzil'tso ašdla'di mil dī-
neh jilt'ē laṅh'.

45 ¶ Ado t'ahāgo hodaho-
āhigi bic'in' hadzodzī: Tsīn-
naēł bih hokāhgo be'ek'īdt
yo'nanīgo šiba' Bethsē'dahgo
wohkāh, šī t'ēyah t'a di dī-
neh t'aaltso yo'wehjīn' bīdī-
dešnīl.

46 Ado ēi t'aaltso yo'weh-
jīn' bīzdi'nidgo džił bih ji-
yah, ādi sozdidolziṅ bīnīyeh.

47 Ako i'āṅgo tsīn-naēł
ēi be'ek'īdt aṅnī'di yioł, ado
hoh t'ēyah t'asa'ha nī'di nī-
jigāh.

48 Ado hac'in' nīdahwi'nā-
go dajil'ēłgo hodziltsaṅh,
hālah, hadahdeṅ nī'yolgo,
ēi'baṅh, ado yīkaiṅ' t'ah'jīn'-
go bandzīdzah toh bīkādeṅ
jogał'go; ado t'o hwi'gah
dašdigah nīt'eṅ.

49 Nīdīh toh bīkāgi jo-
gał'go dahodziltsaṅh nīlc'ih
at'īnh daznī'zīngo bik'ē ha-
dazdešgāz.

50 Hálah, éi t'aaltso dahot-
tsaŋgo hak'é bíldahoyē.
Ako t'ahāgo bíc'ín' yajilti'
go abízdí'níd, Níhít daho-
zón'go, dí'di síh ašt'ính, t'ado
nídaldzí'ti.

51 Ado bíc'ín' tsín-nael bih
jijyah, ado ní'yol yēní' a'ho-
dílzē: ako t'aaltso t'ai'yisi
t'o-hoł-adaho'yui, ado do bo-
honéaŋgo bantsí'dadzizkez.

52 Hálah, bāh bíł nahayah'
yēní' t'ado bantsí'dadzizkez
dah, hálah, dabijēih éi dat'l'is
éi'bañh.

53 ¶ Ado t'aadziltso tse'na
nijikai'go ako ké'yah Gene-
seret holyé'jín' jí'kai, ado
tsín-nael dahdadziztl'onh.

54 Ado tsín-nael bíyí'deñ
hajokai'go t'a a'ko dīneh
hwé'daho'sind.

55 Ako éi ké'yahigi t'aat'é-
nit'eñ tá'dazdijēgo danīneh-
igi tsask'eh bíkāgi naztiñ'-
go níki'dazdijā akwe'e t'a
hoh hoho'ní'go.

56 Ado t'a nijigāhigo kīn-
hadas'āgo, ado kīn t'a adał-
c'indi dah, ado bīnāgi dah
kīn'igi dah, ako éi kīn-tāh
nídahazt'igo danīnehigi ní-
dajizjā, ako ní'dahokañh, ha
ē t'eyah bíbañh'gi nídiñ yí-
dadídolcīł dajini'go; ado t'a
azně'lāngo hodadešcid'igi éi
t'aaltso hadat'e nídasdlin'.

WOLTA'I 7.

1 Ado Ferisiz hac'in' ne-

heskai ado ak'edaalci'i aldo'
la' Jeru'salemdeñ níheskai.

2 Ado éi hodahoł'āhigi la'
bí'la' t'a dacingo, éi do bé-
haz'āni k'ehgo taa'dadesgí'zi
yíl daayaŋgo dayiltsañh.

3 Hálah, éi Ferisiz ín'dah
Juz dīne'e t'aaltso ha'la' do
hazo'ó tadadzīgisgo do da'ji-
yañ dah, alk'idañ bēhaz'āñ
yēní' t'ah nídiñ t'a ako'dajil-
iñh.

4 Ado na'inih bahaz'ādeñ
nídakāhgo, do taa'dazdigisgo
do da'jijañ dah; ado lañ'igo
beh nídahodí'nestañ, a'sā,
ado lēts'ā, ado bēs-asā-litso'-
igi ín'dah bíka-ada'ni éi ta-
dadzīgis.

5 Ado éi Ferisiz ín'dah
ak'edaalci'i nídahodí'kídt,
Ha'at'é'gošañ nídahoh'āhigi
alk'idañ bēhaz'ān'igi do bí-
k'ehgo dajinā dah, ado bí'la'
do tadēgisgo t'eyah daa-
yañh?

6 Ado anābizdo'nidgo abi-
jiniñ, T'aanigo Aizé'ah níha
halne, Níhi í'dahoł'in'igi, t'a
bé-ak'éasēiñh yēngi at'é'go,
Di dīneh t'a bíza dabañh'do
t'eyah beh bíł danīšlīñh, ní-
diñ dabijēih t'eyah do beh
bíł danīšlīñ' dah.

7 T'a a'ko nídiñ na'nlē'i sí-
c'in' nídaha'la, dīneh yēhas-
āni yeh nída'ntí'ni, éi'bañh.

8 Hálah, God yēhas'an'igi
éi yo'adahidohāh, éi'bañh,
ado dīneh yeh níha nída-

has'an'igi éi dayinohtañ, éi'di lèts'a in'dah beh-adla-ni tanagisi: ado lan'i ako-dat'eh'igi a'daht'inh.

9 Ado abizdi'nid, God yéhas'an'igi yo'adahott'id lañh', t'a nihi bèn'dahosoł'an'igi t'éyah dayi'nohtañ.

10 Hálah, Mozes adi'nid, Nize'e in'dah nimah nił ni-linh, ado t'a-hai'-dah la' sad nicõngo beh bize'e in'dah bimah ya yał'ti' sin éi'di t'ai'yisi dadotsal.

11 Nidih a'dadohnih, Dineh la'dah bize'e in'dah bimah a'yididonił, T'a ha'at'i'hi dah sé holo'ni nihika-adolwoł'igi éi Karban at'eh, (ako éi God badèt'añh, olyeh,) éi'di ako do hohoditi' dah.

12 Ado bize'e in'dah bimah dah yika-adolwoł yèni' bic'in' badanohcin'.

13 Ako nihi bèn'dahosoł'ani éi beh God bizad nidaltséd, ado ako'dat'eh lan'i banah-kai.

14 Ado dineh t'oahojiyu'iigi, Hak'go, bizdi'nidgo abijinih, T'aanołtso da'si'nołts'añ ado nihił bé'daho'zin le'.

15 Ha'at'i-dah dineh bikāden bih dogal'go cingo a'bidoli'ti éi at'din; nidih dineh biyi'den hadoga'li éi t'éyah cingo a'bidolił.

16 Dineh t'a-hai'-dah bija holo'ngo beh azdits'a' sin, ha'ni'di azdits'inh.

17 Ado dineh yil'ahigi bi-ts'anjin' kin go'ne' yah aji-yāgo, hodahoł'ahigi hane'-beh-é'detinh yi'ndahodeł'-kidd.

18 Ado abizdi'nid, Da' nihiis aldo' do nihił bédaho'zin dah? Da' doš dah'in' dah, t'a ha'at'i'hi dah dineh bikāden biyi' gone' ahwilèh' éi do hañh cingo ahalèh' dah.

19 Hálah, éi hajèih do yih halèh' dah, nidih habidt t'éyah yih halèh'go hağah ha-lèh, c'iyān éi t'aaltso do bañh cin dah a'dèle'.

20 Ado azdi'nid, Dineh bi-ğahwilè'hi éi hañh cingo ahoł'inh'.

21 Hálah, dineh biyi'den ado bijèih biyi'den nico'ngo niłtsi'hakesi hahwilèh, éi adilyeh, na'ageh', adiyolyèł,

22 Aniiñ', ada'hononi'ni, bañhigiat'è, na'adlo', ba'da'i'hi, ak'èdinih, azaho'cin', a'daha'ni'hi, a'hodigis:

23 Di'di bañhigi adat'è t'aaltso dineh biyi'den hahwilèh, éi'di dineh ba ihgo a'yil'inh'.

24 ¶ Ako nizdidzago dašdi-yah Tair in'dah Saidan kè-yah bibañhdi jiniyah. Ado ādi kin go'ne' yah ajiyah, ado dineh, T'aka la'dah yonih' yi'la' jini'go, nidih do nizdot'inh' at'è dah.

25 Hálah, asdza'ni lè'i la' bic'e'e alts'isi-yè niłc'ih-beh-

iní'zini bī sīziñ'go ha ho'nī lañh', ado ēi niyāgo hayājīñ' nītsidīne'go'.

26 Ako di asdza'nī ēi Grik dīne'e at'eh, Sairo-Fīnī'sa dīne'e ēi bīts'añdo jilīnh. Ako na'hokañhgo, nīlc'ih-beh-iní'zini í'sizí'ni śic'e'e bīyí'deñ hanīlcéh, jidí'nid.

27 Nīdih Jesus ahodí'nid, Bī'nī' ałcīni atseh hwih dālėh; hálah, ałcīni bī c'īyañ lėcañ'ī bic'in' ahīlt'íd'go ēi do ānī' dah.

28 Ako asdza'nī hanāna-dzīgo ahodí'nid, Boholnī'hi, lėcañ'ī nīdih bīkā-ada'ni bīyāgo ałcīni bī'lak'ė hadandėh'īgi ēi dēīyañh.

29 Ado asdza'nī anābīzdo'nid, Kot'ėgo haindzī'īgi ēi'bañh nīdīdāh, nīlc'ih-beh-iní'zini ēi nīc'e'e k'adt yiyí'deñ hayañh.

30 Ado ha kīngo nīdzidzāgo, hac'e'e łsask'eh bīkāgo dasītīñ'go dzīłtsañh, nīlc'ih-beh-iní'zini yēnī' hayí'deñ haya lañh'.

31 ¶ Ado bīk'ījīñ' Tair in'dah Saidan kė'yah bībañhdo dahnaz'didzah, ado Dika'polis kė'yah bīyí' go'ne' c'īzniyāgo Galīli be'ėk'ídīgi jīniyah.

32 Ado ēi la' haj'ėkałgo in'dah do hats'id yajīłtī'dahgo ēi bīł na'dadziskai, ako, Bīk'ī'dīlnih', dahojīnī'go nī'dahojokañh.

33 Ako jīł'adi bīts'añdo t'a-sa'ha hoł daśdiaž, ado ādi hajėyí' go'ne' aždolnī', ado haždīžėgo hatso bīzđėlcīt.

34 Ado ya'dīłhīł bic'in'go dzīdez'in'go a'dīł hadzodzol' ako ahožđi'nid, Effa'tha, ēi An ant'eh olyeh.

35 Ado t'ahāgo haja an at'ė sīlīñ', in'dah hatso do at'ė'hi dah anal'yah, ako t'a bėho'zīnīgo yajīł'tī' dzizlīñ'.

36 Ako t'ai'yīsi, t'akah dīneh la'dah bīł daholne', hožđi'nid: nīdih t'a yo'wehīgo yadaholne'.

37 ¶ Ako t'ai'yīsi t'oholadaho'yuigo adajīnīh, T'aaltso ya'at'ėh'go yanayah; bījė'kałīgi nīdih adīts'a'go a'yīlah, ado do yałtī'ī nīdih yał'tī'go a'yīlah.

WOLĀ'I 8.

1 T'a a'kwī nēlka' yeñdañ t'oahayui a'la-nadzīsdliñgo ha'at'ih'īgi-dah do-dajīyañgo, ako Jesus bīdahol'āhīgi, Hak'go, yidí'nidgo adabīzđi'nid,

2 Di jīł'āhīgi hañhśī'ni, hálah, śa'alk'eh ła dabiskañ ado ha'at'ih'īgi-dah t'ahdo dēīyañ dah;

3 T'ado daaya'ni nī'dadohkāh bīdī'nidgo dabağan yañh nīdadī'nołnā śa'śīn; ado la'nī'zadeñ nīdakai.

4 Ako hodahol'āhīgi hac'in' hadasdzī: Di do-naadah'īgi-

šan' ha'at'é'den bāh hodolēl-go di dīneh yeh hwih dadolēl?

5 Ado nayizdel'kīdt: Dokwi'sān' bāh nīdahjāh? Ado adadī'nid, Tsosts'it lañh'.

6 Ado jil'āhigi, Nī'gi dī'nohbīn, bīzdi'nid. Ado bāh tsosts'it yēnī' nīz'dinilgo sozdolzin, ado nīdziztī'go hodaho'āhigi badziznīl, ado ei dīneh yadayiznīl.

7 Ado lō aldo' t'adokwi nīdajjāh lañh'; ei'di aldo' bīl sozdolzīngo, Dīneh bīfahnīh hozdī'nid.

8 Akot'é'go da'jiyañ ado hwih dadzizlīn': ako bāh nīhestī' yēnī' nīdadzizlāgo ts'izis tsosts'it bī hadadé'biñd.

9 Ado dajiyañ'igi ei dīndi mil jilt'é'go lañh', ako ei t'aaltso ana'dzis'a'.

10 Ako t'ahāgo hodaho'āhigi bīl tsin-naēl bīh nī'jokai; ado Dalmanu'tha kē'yah bī'gahgi jī'kai.

11 ¶ Ako Ferisiz ei c'ēheskai'go nīdahodil'kīdt, ako yeh hodantahgo, ya'dīhīl biyi'den beh-ēho'zīni dadī'nīl'īñ dahodī'nid.

12 Ado yé'go a'dīl hadzodzol hwi sīzī'ni beh ako ajīnīh, Ha'at'ī'sān' bīniyeh di k'adt dīneh'igi, beh-ēho'zīni nādanil'īñ' dašīlnīh? T'aanigo a'nīhidīšnīh, Di dīneh'igi bic'īn' beh-ēho'zīni do ba'adolnīl' dah.

13 Ado ako bīts'an' dašdi-yāgo, tsin-naēl bīh nādzo-dzah ado yona'ni bic'īn'go anājokai.

14 ¶ Ako ei i'daho'āhigi bāh yadayoznah lañh', bāh t'ala'ei ei t'ēyah tsinnaēl biyi'go'ne' daja'āh lañh'.

15 Ako hažo'ogo abīzdi'nid, ako ajīnīh, Ferisiz bī beh-anilyo'li in'dah Herod bī beh-anilyo'li ei hažo'ogo t'a bāa'daho'yañh.

16 Ado ei ba yadajīltī' ako adajīnīh, Hālah, nīhi bāh at'dīn, ei'bañh.

17 Ado ei Jesus bīl bēho'zīngo ahodī'nid, Ha'at'ī'sān' bīniyeh, Hālah, nīhi bāh at'dīn, ei'bañh, dahidohñih? Da' t'a'hašin do nīhīl bēdahoh'zīn dah, ado doš dah'īn' dah? Da' nīhijēihīs da'tl'īs?

18 Nīhinā daholoñ nīdīh eiš do beh daoh'īn' dah? ado nīhija daholoñ nīdīh eiš do beh dadohs'a' dah? ado da' doš é'dalnī' dah?

19 Bāh ašdla' nīhe'tī'go ei ašdla'di mil dīneh ba' nīhe'tī' ei'di nīhestī'igi dokwi'sān' ts'izis hadezbingo nī'dahisolā? Ako adahodī'nid, Nakits'adah lañh'.

20 Ado tsosts'it bāh nīhe'tī' ei dīndi mil dīneh ba yēnī' ei'sān' dokwi ts'izis hadezbingo nī'dahisolā? Ako adadī'nid, Tsosts'it lañh'.

21 Ado abīzdi'nid, Ha'at'é'-

gošan' do bik'í'dadohtinh' dah?

22 ¶ Ado Bethsédah kinhal'ahīgi jí'kai; ako dīneh bīnā at'dīn lē'i bil ha dazizkai, ado, Bīdīdil'cīl, dahojīnī'go nī'dahojokanh.

23 Ako ēi dīneh bīnā at'dīn yēnī' ha'la' jo'taŋgo kindo c'ihozniloz. Ado ādi hanī'k'ež dizé'go hak'iz-dilnī'go nahoždel'kīdt, Ha'at'ih'igīdāš do yīnīn' dah?

24 Ako dašdīgal'go azdī'nid, Dīneh t'ēyah, tsīn nīdakai nahalīngo yīs'inh'.

25 Ado bik'ījīn' hanā ha bīk'ī naž'dilni, ado de'go dzīdez'īn'go a'hojilah: ako k'ehez'don ajoin'go anāhojīdlah, ako dīneh t'aaltso t'a yit'in'igo dziltsanh.

26 Ako t'a hoh haŋan'go anāhojīl'a', ako a'hojīnih, T'akah kin hal'ahīgi wo'ya', ado t'a-hai'-dah akwe'e bīl holné.

27 ¶ Ado Jesus in'dah hoda-ho'āhīgi aldo' Sezeri'ah Filipai bīnāgo kin-hadas'āhīgo dašdikai. Akōn jokahgo hoda-ho'āhīgi nayīzdel'kīdt, Dīnehšan' hai at'inh dašīlnih?

28 Ado adadī'nid, Jan nahadlāgo-taagīsi; in'dah la' līlai'jah danīh; ado nānala' ēi ahodoni'li-yahalne'i la' at'inh, danīh.

29 Ado anābīzdo'nid, Nīhī'san' ēi hai' at'inh dašīnoh-

nīh? Ado Pi'ter ahodī'nid, Christ nī'linh.

30 Ado t'ai'yīsi hažo'ogo beh abīzdi'nid, Ēi t'aka dīneh la'dah, ēi at'inh, dašīdohne' yī'la'.

31 ¶ Ako nažntīn'īgi in'dah beh bīl ahožnīlne': Dīneh Bayīzci'ni ēi lan'ī yīk'ē tī-hwidonih, ako alānjīn' nazi'ni ado alaŋjīn' nādai'nīnhi, ado ak'ēdaalci' ēi t'aaltso do dahodī'no'zīnl dah, ado dahodiyol'hēl, ado ŋagi jīnh azlīn'go nāzdidodał.

32 Ado ēi t'ado nanīl'īni beh hadzīsdzī: ado Pi'ter hac'in' nīniyāgo hodītehgoyan'dīdzah.

33 Nīdīh nījīyāgo hodaho'āhīgi bītah dzīdezgal'go Pi'ter bīzdesteh, ako ajīnih, Ak'ihodiāhi, šīne'jī anīnāh, hālah, God in'īzīnīgi ēi do bantsī'nīkes dah, nīdīh dīneh adē nīzīnīgi ēi t'ēyah bantsī'nīkes.

34 Ako jīl'āhīgi in'dah hoda-ho'āhīgi aldo', Hak'go, bīzdi'nidgo abījīnih, T'a-hai'-dah šīkēden yīgał dolē'li ēi do a'dantse'kes dah dolēl, ado tsīn-alna'ōszit nīzdidotīn'go šīkēden jogał dolēl.

35 Hālah, t'a-hai'-dah yīsda'-adīdeštēl dzīnī'zīni ēi'di dazdotsał; nīdīh t'a-hai'-dah šīh šīnina ado hane'-ya' at'ē'hi bīnina daztsāni ēi yīsdaa'dīdoltēl.

36 Akošan' dīneh la' nahas-dzañ t'aat'è-nit'èñ beh-boholnih siliñ'go ado daztsaň'go da'saň' nē-lañ ha binē'do-dil'?

37 Ado ha'at'i'saň' dīneh yeh-hīnāni bīk'eh hadolyēl'?

38 T'a-hai'-dah ēi' binina sīh in'dah sīzad yaya'nīzini di dadilēi in'dah bañhīgi adani'li dahīlci'hi dabīnał, Dīneh Bayīzci'ni aldo ha ya'dīnoziñł, haže'e beh bits'a' dīnlī'di-gi bēžniyāgo, ado diyin nīdal'a'i bīł jokāhgo.

WOLTA'I 9.

1 Ako ēi abīzdi'nid, T'aani-go nīhic'in' hasdzih, Ła' kōñ nīda'zīn'īgi anīneh nīdih t'ado bīł bē'dahodoziñł dah, God alāhgo - beh - boholni'hi ayoat'ēi yīł niyāgo dadziłtsaň'go in'dah.

2 ¶ Ado hastañ yīskañh do'-bīk'ijīñ' Jesus ēi Piter ado Jēms in'dah Jan bīł daśdikai, dził bila'łahgo t'asa'ha hadziskai, ado t'a dabīnał diyin beh łahgo aź'nolnīngo a'ho-dilyah.

3 Ado ha ē t'ēyah bits'a'-dīnlid siliñ', t'ai'yīsi yas bilāh at'ē'go ligai, t'ado akot'ē'-go nahasdzañ bīkāgi ligaiigo ayole'i dah.

4 Ado a'kwi Īlai'jah ado Mozes bīł bīc'in' nīnīāz; ado ēi Jesus yīł ałc'in' ya'dal'ti'.

5 Ado Piter ēi hadzīgo Je-

sus ayidi'nid, Na'nti'ni kwe'e nikai'īgi ēi ya'at'eh; ado nīhī'nī' di ca'ha'oh łago a'dadilnił, la' nī nah', ado la' Mozes bah, in'dah la' Īlai'jah bah dolēl.

6 Hālah, ha'at'i-dah jidīdonił yēni' do hoł bēho'zin dah, t'ai'yīsi bīk'ē hoł dahoyē ēi'-bañh.

7 Ado akwe'e k'os hazliñ'go dahak'i caho'oh, ado k'os bīyī'deñ sād dists'añ ako anih, Di'di šiye' alāhgo ošni'ni at'eh, dayi'sołts'añ.

8 Ado t'ahāgo dahanāgo nīdadzizgal, nit'èñ dīneh yēni' do nağa'hi dah, Jesus t'ēyah in'dah hoh do'.

9 ¶ Ako dzīdeñ bīdah nī-jokāhgo hažo'ogo bīc'in' ya-jīł'ti': Daołtsaň'īgi t'akā dīneh la' dah bīł daholne' yī-la', Dīneh Bayīzci'ni daztsaň'deñ nādīdzāgo in'dah.

10 Ado di'di t'aaltso ha'isdzi'īgi t'a bē'dajīlnih; ako nīdahīzdił'kidt, Ha'at'i la āh yīłnīh, daztsaň'deñ nādīdodał, nīh'īgi?

11 Ako nīdahodeł'kidtgo a'danih, Ha'at'i'saň' bīniyeh ak'edaalci'i, Īlai'jah atseh nādodał, danīh?

12 Ado bīc'in' hadzodzīgo bīł hojolne', T'aani Īlai'jah atse dogal, ado t'aaltso t'a akōñ nīnē'diyo'nīł; ado t'a Dīneh Bayīzci'ni beh bīk'ē-ašci'ni lañ'i bīk'ē tīhwīzdo-

nih, ado do bił dajiliñ' dah dolèł.

13 Nìdih a'nihidišnih, Îlai'-jah èi t'aani niya lañh', ako t'a bih danizingo a'daho'lah, ts'ide t'a bik'eašciñh yēngi at'ēgo.

14 ¶ Ado hodaho'āhigi bandzidzāgo t'oahayui ho nas'āgo dziltsañh, ado ak'edaalci'i nìdahodil'kidt.

15 Ado t'ahāgo èi dīneh t'aaltso daholtsaŋgo t'o-bił-adaho'yui, ado k'e daho'ni'go hadah hežjē.

16 Ado ak'edaalci'i nayizdel'kidt, Ha'at'i'sañ' bindahidol'kidt ?

17 Ado èi jil'āhigi la' hadzodzigo ajinih, Na'ntini ši-ye' bił naniāz, èi niłc'ih-beh-ini'zini do yałti'i i-sizi'ni hwi holoñ.

18 Ako t'a bohólnih'go hwē nìdzilhał, hažē hağāh, ado hawō ahiždiłk'aš le', ako t'ai'yisi hots'ini: di nìdahoh'āhigi, Hanołcēh, bīdi'nid, nìdih do adajo'le' at'ē dah.

19 Ado èi ahoždi'nid, Dodaohdlan'igi dahilci'hi dīne'e ha nī'zagošan' niñil naškai' dolèł? hani'zagošan' ha'i'nišni'go a'dašinoħ'sin dolèł? Nīlāhdeñ hoł šanoħkāh.

20 Ado bił nī'dadziskai; ado ho dziltsañ'go t'ahāgo niłc'ih-beh-ini'zini yēni' t'ai'yisi digis yihoyil'han, ado ni-jiyolgāłgo hažē hayah.

21 Ado èi bīze'e nayizdel'kidt, Hani'zagošan' ni'holziž a'dzizdado? Ado ajinih, T'a ałcini jiliñ'dañ.

22 Ado lañ'idi koñ' biyi' go'ne' ahoł'go, ado toh biyi' go'ne' ałdo, t'a hodiyołhēł'go: nìdih bīninił'āngo ado nihañhni'ni'go ako niħika-anilyēd.

23 Ado Jesus ahodi'nid, T'a niħ bīninił'āñh, t'a-hai'-dah odlañ šiñ èi t'aaltsoni t'a ba adolnił.

24 Ado t'ahāgo aški bīze'e hadolgāz ado t'a ca'yī', Bohonišni'hi, šiħ ošdlañh, jīdi'nid; ado do-ošdlan'igi beh šiħa-anilyēd.

25 Ado Jesus èi dīneh aħa'-ni hežjēigi yiyiltsañ'go, niłc'ih-beh-ini'zini yēni' yides-ťeh: Nih, niłc'ih-beh-ini'zini do-yałti'i in'dah do-adits'a'i bih hanināh, ni dišnih, t'akā bih nano'dza' yi'la'.

26 Ado niłc'ih-beh-ini'zini yēni' haždolgāzgo ado hodisnā, ako hayi'deñ hayah; ado aški yēni' èi la' daztsañ nahoji'lin dzizliñ, ako èi'bañh jī'lañ'i, Dadziztsañh, dadi'nid.

27 Nìdih Jesus ha'la' yiyiltsodgo na'hodidziñz, ado naz'didzah.

28 Ako kin go'ne' yah aji-yāgo, hodaho'āhigi t'asa'ha nìdahodil'kidt, Ha'at'ē'gošan' niħi t'ado hadanilcāñ dah?

29 Ado abízdí'nid, Kot'éh'í-gi t'ado at'éh'igo do haní-céh' dah, sodizin in'dah do-adanh' éi t'éyah beh.

30 ¶ Ado dašdikaigo Galili ké'yah go'ne' c'íjikai; ado t'ado dineh la'dah yídonih' dah dziní'zingo.

31 Hálah, hodahol'áhigi naz-ntin'go abijínih, Dineh Bayízci'ni dineh bahodéltinh', t'a bih daní'zínigo a'dahodolil, ado dahodiyol'hél'; dahodzishín' do'bík'íjin' tagi jínih azlin'go názdídidodał.

32 Nídił éi beh haisdzi'igi do hol bédahozin dah; nídayízdídołkił'igi éi bík'é hol dahoyé.

33 ¶ Ado Kapernéamgi jí-kai; ako kin go'ne' nayízdeł-kidt, Wohkähdenšan' ha'at'i ban'daht'ính' ?

34 Nídił t'ado hadadzisdzi'dah, hálah, jokähden, hai'shan' ayoat'eh dolél, dajini'go beh ałga'daždít'ah nít'en, éi'banh.

35 Ado dzínezdāgo naki-ts'adahigi, Hak'go, bízdí'nid-go abijínih, T'a-hai'-dah at-sí'jin' nišlin' dolél dziní'zini éi akéden jilin' dolél, ado t'aaltso banjil'a'i jilin' dolél.

36 Ako ałcini alts'isi-yé la' nazdiltin'go éi haní'gi biznes-dah; ado niždiltin'go éi t'a-altso abízdí'nid,

37 T'a-hai'-dah ałcini sí'zi' beh nédiltin'igi éi našídil-

tinł': ado našídiltin'igi éi do šił t'éyah našídiltin' dah, nídił šińil'a'i aldo' nédiltinł.

38 Ado Jan hadzi'go anih, Na'ntini dineh la' ní'zi' beh nilc'ih - beh - iní'zini i-sizi'ni hainilcéh'go déiltsanh; ako, Dodah, dabidi'nid, hálah, do bił nékai' dah, éi'banh.

39 Ako Jesus adí'nid, T'ado, Dodah, dabídołni'ni, hálah, do hai'-dah dineh la' ayo-at'éi sí'zi' beh yandogał dah ado t'a nícoń'go sa ya'dołłih, éi'banh.

40 Hálah, do níhits'anjih ni'lin'igi éi níhic'íjih ni'linł.

41 T'a-hai'-dah sí'zi' beh toł dadohdlinł'go níha'ini-kāni, éi hálah Christ bí' danol'linł éi'banh, t'aani a'ni-hidišnih, hayilya'i éi t'ai'yisi hadolyél.

42 Ado t'a-hai'-dah bizad-k'ehgo di adalts'isi dašo-dlan'igi la' banłhigi a'dzago, éi tseh-beh-ak'ahigi hazé deāngo to-nítél biyi' go'ne' ahodiyolgan'go éi t'ai'yisi ya'at'é' dolél nít'en.

43 Ado hai'-dah ní'la' binina banłhigi in'dzago éi k'idi'gíš; hálah, ní'la' agodł'go inah go'ne' iniyāgo éi ya'at'eh, dodago éi ní'la' t'a ałc'iji' holon' nídił iní'zin-boholni'-hi-bahazań go'ne', ado koń' do-adiń'hi biyi' go'ne' iniyāgo éi do ya'at'eh dah.

44 Adi dabi c'oš do daninė

dah, ado koñ' do o'diñh at'è' dah.

45 Ado hai'-dah nīkē bīnina bañhīgi in'dzago k'idi'gīs ; hálah, nanilhodt'go inah go'ne' iniyāgo èi ya'at'eh, dodago èi nīkē t'a ałc'iji holoñ nīdih inī'ziñ-beh-boholnī'hi bahaz'añ go'ne', ado koñ' do-a'diñhi biyi' go'ne' iniyāgo èi do ya'at'eh dah.

46 Adi dabī c'oś do daninē dah, ado koñ' do o'diñh at'è' dah.

47 Ado hai'-dah ninā bīnina bañhīgi indzago hañi-di'hañt ; hálah, God alāhgo-beh-boholnī'hi biyi' go'ne' ninā t'ala'igo iniyāgo èi ya'at'eh, dodago èi ninā t'a ałc'iji holoñ nīdih inī'ziñ-boholnī'hi bahaz'añ biyi' go'ne', ado koñ' do-a'diñhi biyi' go'ne' iniyāgo èi do ya'at'eh dah.

48 Adi dabī c'oś do daninē dah, ado koñ' do o'diñh at'è' dah.

49 Hálah, t'aaltso èi a'siñh ak'e'nił nahalingo koñ' ha-k'ī'-dado'nił.

50 A'siñh t'eyah ya'at'eh ; nīdih a'siñh èi do halniñ' dah siliñ'go, ha'at'i'sañ' beh halni ad'i'lił ? A'siñh nīhiyi' daholoñ'go ado ałc'īn' nīhił dahozon' le'.

WOLTA'I 10.

1 Ado daśdiyāgo Judi'ah

ké'yah bīnit'āgo jīniyah, ado Jordan tōh-nī'lin'igi tse'na nīzniyah ; ado dīneh t'oahayui ha a'la-siliñ' ; ado t'a ajit'in'igi at'ēgo nazneztañ.

2 ¶ Ado Ferisiz ha yī'kaigo nīdahodel'kīdt : Da' èiś t'a a'ko dīneh la' bē asdzañ yo'idīāhgo, t'o hodažntahgo a'dahojīnih.

3 Ado bīc'īn' hadzodzi'go a'bijīnih, Mozessañ' ha'at'i yeh na'nīhineztañ ?

4 Ado adadi'nid, Mozes lañh' èi ak'ēaścī'ni bīk'ehgo alts'a'ildē'hi nīhaidīniāngo a'yila nī, ako asdza'nī yo'ahīdit'āh.

5 Jesus bīc'īn' hanānadzi'go anih, Danīhijēih dat'is èi'bañh di nahat'ah nīhadē-t'ānh.

6 Nīdih hodēyādo God a'yilāi èi bikañ'īn in'dah ba'adi a'yilah.

7 Dī' binina dīneh, bīze'e in'dah bīmah yīts'añ hīdi-gāhgo bē asdzañ t'eyah yīł hīnā dolēł.

8 Ado èi naki'igi t'ala'i yilēh ; ako ādo do naki' jiliñ' dah, nīdih t'ala'i jilēh.

9 Èi'bañh t'a-hai'-dah God ahi'yiltsodi èi ha'nī'di dīneh do alts'a'idonił dah.

10 Ado kīn biyi' go'ne' hodahol'āhīgi t'a èi yīninādahodel'kīdt.

11 Ado abīzdi'nid, T'a-hai'-dah bē asdzañ yo'ayil'a'go

ado la' niné'diltin'go éi azdí-dolél.

12 Ado asdza'ní la' ha has-tin yo'ajil'a'go aldo la' ba nádzidzāgo éi aldo' azdido-lél.

13 ¶ Ado alcini hac'in' ní-dajiz'éz bídaždídolcílgo bini-yeh; ako éi hodaho'āhígi déidesteh.

14 Nídił Jesus éi yiyiltsaŋ-go do bíł ya'at'ēh dah, ado ahodí'nid, Bí'ni' alcini sa ha-kāh; t'ado, yo'wehdi, dabí-dohní'ni; hálah, akodat'ēh'-ígi éi God alāhgobí-beh-ohol-ní'hi dabih, éi'bañh.

15 T'aanigo a'níhidišnih, T'a-hai'-dah God alāhgo-beh-boholní'hi do di alcini naha-lingo nabídiltin'ígi éi t'ado bí jídolél dah.

16 Ako alcini hagan beh jo'taŋ'go ado bik'í'-daždil-nih'go bik'í sozdolzín.

17 ¶ Ado aŋingo jogał'go a'kwi la' hājil'wodt, ado hac'in' nítsizdine'go'go na-hoždel'kídt, Ya'at'ēh na'ntí'-ni ha'at'í'saŋ' adešlil'go hol-āgo inah bih de'sal?

18 Ako Jesus ahodí'nid, Ha'at'í'saŋ' biniyeh, ya'at'e'-hi, šidinił? t'ala'í nídił do ya'at'ēh' dah, nídił t'ala'í t'ēyah ya'at'ēh éi God.

19 Bik'eh-ahoni'li éi níł bé-ho'zín—Do adzil'hé' dah, do azdílé' dah, do aźniinh' dah, do t'aadzagi a'dahojilne' dah,

do hona'adlo' dah, níze'e in'-dah nímah níł ní'liñh.

20 Ado hanādzodzigo azdí'-nid, Na'ntí'ni t'a aški níšlín'-daŋ di t'aatso hažo'ogo ba-ahašyañh.

21 Ado Jesus honeł'in'go ayoaho'ñih; ako ahodí'nid; T'ala'hago t'ahdo bí'ílēh' dah; nídidāhgo t'ant'iniłgi altsó nahil'ni ado ba'dahojoba'igi éi bíšaninił', ako ya'dil'hil' bíy'idi ašt'ē-níhíni'li holon'dolél, ado hak'go tsín-alna-ōszít ní'ditinh' ado šikē yinał.

22 Ado di beh haodzi'igi baho'ni'go dašdiyah; hálah, ayoat'é'go at'í'ni jilinh, éi'-bañh.

23 ¶ Ado Jesus hatazgal'go hodaho'āhígi abíždi'nid, Dajit'in'ígi éi God alāhgo-beh-boholní'hi bíyí' go'ne' dají-kāhgo éi ha' níłdzil.

24 Ako hodaho'āhígi t'o-bíl-adaho'yui, hadzodzi'igi binina. Nídił Jesus hanā-nadzi'go ahałnih, Alcini, daat'in'go yadaolih'ígi éi God alāhgo-beh-boholní'hi bíyí' go'ne' dajíkāhgo éi ha' níłdzil.

25 Gaŋ-ask'idi éi tsah biga-hodzaŋ go'ne' c'idogał'go éi do ba' nantl'a dah, nídił di-neh ajit'í'ni éi God alāhgo-beh-boholní'hi bíyí' go'ne' azdogał'igi éi ha' nantl'ah.

26 Ako t'ai'yisi t'o-hoł-ada-ho'yui ako adahíždo'nid,

Hai'sań' t'éyah a'ko yísda'-bididol'tél?

27 Ado Jesus honeń'in'go adi'nid, Dineh c'eh adé'in'h'; nídih God éi do c'eh il'in'dah; hálah, God t'aaltso yíláh nél'ańh', éi'bańh.

28 Ado Piter hac'in' aya-nińti, Jo'akon, nídeleyeh yéńi t'aaltso bits'ań dahidika'igo níké nídekai.

29 Ado Jesus hadzigo anih, T'aanigo a'ńihidińnih, Dineh do la' bí kńn, ado bík'iso, ado bílahkéh', ado bímah, ado bíze'e, ado bé asdzań, ado ba'alcini in'dah bí da'ak'eh éi síh in'dah hane'-ya' at'é'hi bńnina yo'ididoal dah,

30 Nídih di k'adtigi daakńn, ado ak'iso, ado alahkéh', ado daamah, ado alcńnikéh in'dah ada'da'ak'eh éi nezna'dindi ha bíláh ní'dodlél, ado bańhigi a'hodidolníł nídih aldo', ado ba'holzízgo hol'ago jiná dolél.

31 Nídih t'oahayui daaláń-jin'igi éi daakédeń dolél; ado akédeńigi éi aláńjin do-lél.

32 ¶ Ado éi Jerusalem bí-c'in'go jokáh; ado Jesus éi ha'láńjin'yigał'; ako t'o-hol-adaho'yui; ado aké jokáhigi éi hol-dahoyé. Ado nakits'a-dahigi, Hak'go, bízdi'nid; ako ahodidol-nił'igi beh bíł ahoz-nilne'.

33 Ako ajíniń, Jo'akon, Je-

rusalemgo yikáh; ado Dineh Bayízci'ni éi aláńjin' nádail-niń'hi ado ak'edaalci' éi'di ba'hodidol'tél; ado hodiyo-lyeł'go hah' hadadodzih; ado ał'ań dńne'e ba hodiđol'tél;

34 Ado éi hodal'in' dolél, ado ní'dahodi'nołtsis, ado ha-k'i'-dahidízeh dolél, ado da-hodiyol'hél; ado łagi jinł azliń'go nádidođal.

35 ¶ Ado Jéms in'dah Jan, éi Zebedi biye'keh, éi hac'in' níniázgo anih, Na'ńti'ni t'a nínikédigi níłah adilił ní-dzńn.

36 Ako abízdi'nid, Ha'at'i'-sań' níha adešłil nohsńn?

37 Ako éi ahodi'nid, Di níhadiniáh, nits'a'dinlid'igi bí-yi'gi bí'ńi' la' ní níšńaji dasi-dá do, ado la' ní nístł'aji dasi-dá dolél.

38 Nídiń Jesus abidi'nid, Yí'nohkédigi do níłil bého'-zin dah: ado da' níhi'is des-dliń'igi dohdliń'go bí'noł-ańh? ado da' níhi'is naha-dlāgo-łaağis beh aśididol-nił'igi éi beh nahadlāgo-łanas'giz a'ńihididolníł bí'noł-ańh?

39 Ado éi ahodi'nid, Bí'ńil-ań lańh'. Ako Jesus anāho-do'nid, Síh desdliń'igi níłi aldo' t'aani dohdliń; ado nahadlāgo-łaağis a'śididolníł'igi níłi aldo' a'ńihididolníł;

40 Nídiń sí níšńaji ado síł nístł'aji dasoké dolél'igi éi

do sĭh adis'ah dah, nĭdih ěi t'a al'dind bah ast'elyai' t'a ěi bahĭdidot'ał.

41 Ado la' neznan'igi dědzits'aŋgo ěi do bił ya'adat'eh'go ya ya'dałti', Jěms in'dah Jan bił.

42 Nĭdih Jesus, Hak'go, dahodi'nidgo anih, Nihił bědahoh'zin ał'aŋ děne'e binant'ai ěi'di hwě bi'daholnih, ado alaŋjin' nazi'ni beh bi'daholnih.

43 Nĭdih nihi t'ěyah do akot'ě' dah dolěł; t'a-hai'dah ayoaništ'eh dolěł dzini'zini ěi nihi nał'a'i jiliŋ' dolěł;

44 Ado t'a-hai'-dah t'aanołtso nihiłanjin' niłniŋ' dolěł dzini'zini ěi t'aanołtso nihi nał'a'i jiliŋ' dolěł.

45 Hālah, Děneh-Bayizci'ni nĭdih do ba' naal'a' dolěł bi-niyě dah, nĭdih nał'a' dolěł ěi yĭniyeh niyah, ado laŋ'i yi-c'aŋh dadotsał yĭniyě niyah.

46 ¶ Ado Jerikodi ji'kai; ado Jerikodo c'izniyāgo hodahoł'ahigi bił, ado děneh t'ohayui ěi bił jokāhgo, Timi'as biye' Bartimi'as yolyeh'igi, nā-at'dini jiliŋ'go, ěi aŋin baŋhgo azdo'kědgo dzĭzdah'.

47 Ako dzĭdzits'aŋgo ěi Jesus Nazerethden ji'nigo, t'ai'yisi yě'go hazdolgāz, Jesus, nih, Děvid biye' ni'li'ni ša ji'nabah.

48 Ado laŋ'i, T'ado adini'ni,

dahani'go dahodestěh: nĭdih t'a yo'wehgo hanaz'dol-gāz: Nih, Děvid biye' ša jĭnabah.

49 Ado Jesus yiziŋ'go, Hak'go, bidohnih, jĭdi'nid. Ado děneh binā at'dinigi, Hak'go, dayĭdi'nidgo adanĭh, Nił hozon'go nĭdidah, Hak'go, niłnih.

50 Ado ha bědla'di no'wehjĭn' ajiyił'hango niždi'na'go Jesus bažniyah.

51 Ako Jesus hac'in' hananadzi'go ahalnih, Hāsaŋ ništěh ni ni'zin? Ado děneh binā-at'dinigi adi'nid. Bohonišni'hi, ěš'inh' ni'dešdlěł ni'sin.

52 Ado Jesus ahodi'nid, Niłah, nĭdidah, yĭndlani ěi ast'ě-nidlah. Ado t'ahāgo ajoinh', ado aŋingo Jesus bikě jĭniyah.

WOLTA'I 11.

1 Ado Jeru'salem ěi t'a ayĭdi hadziħ'do, Bethfāgi in'dah Bethani kĭn-sinil'igi a'di nājikaigo, ado Alivet dzĭłdi, hodahoł'ahigi naki'go daš-dił'a,

2 Ado ěi abĭzdi'nid, Nihiłah kĭn-sinil'igi bic'in' doh-āš; ado a'kwi noāzgo țeli-ya-zi dahast'ōngo bik'i'-doh'aš, ěi děneh t'ahdo yikā dahndāh dah; k'edoh'ał'go de'do'łos.

3 Ado děneh la'dah, Ha'at'i'-

šan' biniyeh aht'inh, ni'go nihic'in' hadzidañ, Boholní'hi cõ'idol'inl biniyeh, didohnil; ako t'ahāgo aden šic'in' yido'ala.

4 Ado ei dašdiāzgo aŋingi dādilkalgi ŋeli-yazi dahastl'ongo dziltsanh, ako k'e-jiāh.

5 Ado akon' la' nida'zin'igi adahodi'nid, Ha'at'i'san' biniyeh ŋeli-yazi k'eoh'adt?

6 Ado adabizdi'nid, t'a Jesus ahodi'nidigi at'ego; ako t'a ha'ní'di dasdi'löz.

7 Ado ei Jesus bažni'lözgo beldla'di bikā dahdziznilgo yik'i'-dahnesdah.

8 Ako t'oahayui daha beldla'di aŋingo nidadziskād, nānala' t'eyah at'an dajiz-giz'go aŋingo niki'dajilkād.

9 Ado ei alānjin' dayikāh-igi in'dah akēden dayikāh-igi ei'di ha'dadešgāz, ako adanih, Hosan'nah, Boholní'hi bežniyahigi ei ba'hodon'nih.

10 Beh-boholni'hi dolēl'igi ba'hodon'nih, ei nihiŋa Dēvid beh-boholnih'igi; hosan'nah alāhgo ayoat'ē.

11 ¶ Ado Jesus ei Jerusalem go'ne' ajiyah, ado bi-sohodizin-kin go'ne'; ado t'aaltsogo nidzizgal'go, ako k'adt i'āngo, ako nakits'adahigi bil Bethani kin-sinil'igo jik'ai.

12 ¶ Ado biska'ni Betha-

nido c'inājikai'go dicin dzizlin'.

13 Ado tsin-fig, bit'an holon'go sīkād lé'i ni'zajin' dziltsanh, ado bažniyah, ha'at'ih'igi-dah bañh holon' ša'sin dzini'zingo. Ako bažniyāgo bit'an t'eyah, hālah, t'ahdo a'kwi niholziž dah, ei'bañh.

14 Ado Jesus ei yic'in' hadzigo anih, Dineh do la'dah na adoyinl dah kodo hol'āgo. Ako ei hodahol'āhigi dēdizts'an.

15 ¶ Ado Jerusalemgi jik'kaigo, ado Jesus ei bi-sohodizin-kin go'ne' yah ajiyah. Ado bi-sohodizin-kin go'ne' nidailni'hi in'dah bandaini'hi c'inini'kād, ado beso bikāalnā-da'an'ni'li aldo' yandzist'id; ado hasbi'di nidayitni'hi yikā-dahndahāztañ yēni' aldo'.

16 Ado dineh do la'dah bi-sohodizin-kin binakah c'ida-jijāh dah dolēlgo, beh ho-jil'a.

17 Ado nazneztāngo abijinih, Da' doš bik'ēascin' dah, Si kin bi-sohodizin-kin ei dineh t'aaltsoni bah yolyé' dolēl? nidih nihi lañh' daniin'hi ba' kin a'dalah.

18 Ado ak'edaalci'i in'dah alānjin' nādailni'hi dēdizts'āngo, ha'at'ego dahodiyot'hēl'igi ei yandast'ind; hālah, hwē'daldzīt ei'bañh; hā-

lah, dīneh t'oahayu'iigi ēi t'aaltso nazntin'igi bik'ē t'o-bil-adaho'yui, ēi'banh.

19 ¶ Ado i'i'āngo kin-laŋdo ts'ēdzidzah.

20 ¶ Ako abin'igo najo-kāhgo tsin-fig sīkād yēnī dadziltsanh, ako ēi bi-ke'tl'oldo de'go t'aat'ē-nit'en sagan' lañh'.

21 Ado Piter ēi yināl'nigo ahañnih, Na'nti'ni, jo'akon, tsin-fig sīkādgo, Do anilt'añ dah dolēl, bidī'ninid yēnī a'tso sigan' lañh'.

22 Ado Jesus anāhodo'nidgo anih, God ēi daōhdlañh'.

23 Hālah, t'aanigo a'nihidishnih, t'a-hai'-dah di dzil nīdit'āngo, to-nītēl biyī' go'ne' ahīdolgāñl, yidī'nidgo, bijēih biyī'di t'ai'yisi odlāngo, anin'igi ēi t'aani ako'hodonilgo, ado t'a hadzodzigo ha' adonił.

24 Ēi' binina a'nihidishnih, T'aaltso bika sodadolzin'igi ado dayinohkēdi niha dolyēl'igi dayinohdlañgo ako ēi niha dolyēl.

25 Ado sodadolzīngo beh bik'i'-da'hoh'āhi bān'dahidoh'āh, ako nihiṭa ya'dilhił biyī'di holo'ni nihi aldo' nihi t'aadzago a'dahdzāigi ēi niha nē'didoal.

26 Nīdih nihi do ānda'diyo'āhgo, ēi nihiṭa ya'dilhił biyī'di holo'ni aldo' do t'a-

adzago a'dahdzaigi niha nī-dēdidoal' dah.

27 Ako Jerusalemgi nāji'kai; ado bi-sohodizīn-kin biyī' go'ne' jogałgo alānjīn' nādailnīn'hi ado ak'edaalci'i, in'dah alānjīn'-nīdakai ēi hac'in' nikai.

28 Ado adahañnih, Ha'at'i beh-oholnī'hi bik'ehgošan' di di'igi bānaninah? Ado hai'saṅ' di beh-oholnī'hi nēdī'nī-añh ako di di'igi bānaninah?

29 Ado Jesus bic'in' hanānadzīgo anih, Ših aldo' lahgo nanīhidides'kił, ako nihi aldo' sił dahodolnih, ako in'dah šiḥ aldo' beh nihił hodesnih, ēi beh-oholnī'hi bik'ehgo di'di bāna'sāhigi.

30 Jan nahadlāgo-taagis yēnī, da' ēis ya'dilhił bits'āndeñ, dīneh dats'i bits'āndeñ? k'adt sił daholne'.

31 Ado ēi ban'dadzist'ind: Ya'dilhił bits'āndeñ dadi'ni'go, t'a a'ko a'didonil, Ha'at'ē'gošaṅ' do daōhdlañ dah?

32 Ado, Dīneh bits'āndeñ, dadi'ni'go, ēi dīneh bē'dadzildzīt; hālah dīneh t'aaltso, Jan ēi t'aani ahodoni'li-yahalne'i at'inh danī'zin ēi'banh.

33 Ado ēi Jesus yic'in' hadsdzīgo adadinid. Do badaholne' at'ē' dah. Ado Jesus abidī'nid, Ših do' ēi beh-oholnī'hi di'di beh bāna-

sāhigi do beh nihił hodešnih dah.

WOLTA'I 12.

1 Ado hane'-beh-é'détinh beh bic'in' ayaž'nifit': Dineh lé'i la' c'il-naatl'oi k'idilah, ado c'il nānala' bināgo binazt'igo k'izdilah, ado tseh bāiji'nil c'il-naatl'oi ako'ne' yiljiz' doləl biniyeh, ado kin de'go ninezgo a'jilah, in'dah da'ak'eh yāa'dahalyāni a'kwi nižn'nilgo, ado la' ké'yah n'izago ajiyah

2 Ado anit'añjin' a'holzizgo ha' nal'a'i la' éi da'ak'eh yāa'dahalyāni bits'añden c'il-naatl'oi bañh hazlin'i la' naž'dojih biniyeh ahojil'a'.

3 Ado éi dahodzi'sil'go n' dahozneshal, ako t'agéd a'ndahodzis'a'.

4 Ado nānala' ha' nal'a'i anājil'a'; ado éi tseh yeh daho'ne'go ha tsi-ts'in dayi'tséd, ako t'o ha ya'hasin'gi a'dahojilāgo a'ndahodzis'a'.

5 Ado nānala' anājil'a'; éi t'éyah dahodzishinh'; ado nāna lañ'i la'; ako éi la' n' dazneshal'go a'ndahodzis'a', la' n' dadzistséd.

6 Ado t'ala'i yidzih, éi haye' ayoajo'ni'ni, éi'di ts'ide akēdih jinil'a', ako ajinil, Šiye' éi hoł danil'in' doləl, ša'sin.

7 Nidih da'ak'eh yāa'dahalyāni éi a'dahido'nid, Di bi-

adoləl'igi at'inħ; hak'go, nihi'nidi dadiyilyél, ako bi-doləl yēni' éi danilhi' doləl.

8 Ado éi dahodzi'sil'go dahodzishinh', ado c'il-naatl'oi bitahdo c'idahodzishan.

9 A'košan'di' binina c'il-naatl'oi beh-boholnih'igi hadonil'? Ako a'kwi dogalgo da'ak'eh yāa'dahalyāni yēni altso nē'dohtsilgo, ako c'il-naatl'oi éi-nanala' yē'didoal.

10 Ado da' di diyin-beak'ē- ašci'nigis nidih do dayi'nołta' dah?

Kin adəl'i'ni tseh do dēini'zingo yo' adayishan yēni'

Éi'di alāhdi beh nāna' astl'inigi sil'in'

11 Di'di Boholnihil anili at'eh,

Ado éi danil'in'go t'o-nihil-adahayu'i.

12 Ado hoł n' dadidil danižin nit'en, nidih dineh bēdadzildzit; hālah, hane'-beh-é'détinh-igi beh nihič'in' yajil'ti' danil'zingo bil bēdahožin éi'bañh; ako hats'a'kai ado hats'añjin' aheskai.

13 ¶ Ako Ferisiz la' in'dah Herod dabi c'oni éi hac'in' adēs'a', hazādigi beh hānjikai doləl biniyeh.

14 Ado éi'di ha yikaigo adahodi'nid, Na'nti'ni nihił bēdahožin ya'at'eh'go holne'igi, ado dineh t'ado bēnildzi'di dah, hālah, éi nihił bēda-

hozín; t'aanigo God iní'zini-gi beh na'ntin. T'a dats'i akot'eh, éi S'í'zar bic'in' ní-dolyèl'igi, dodah dats'i?

15 Da' ní'dadilyèl'ís, do dats'i ní'dadilyèl' dah? Nídih éi bíl bého'zín t'o a'dahoždil-in'go ako abízdi'nid, Ha-at'í'sań' biniyeh síka'daiyot-híl'? Yal la' sa noh'áh ako yídestsèl.

16 Ado éi hádadzíz'anh'. Ado abízdi'nid, Hai'sań' bí tsi-ts'in bík'i síanh', ado ha'at'í'sań' beh bík'èašcińh? Ako adahodi'nid, S'í'zar lańh'.

17 Ado Jesus hanānadzīgo adahodi'nid, S'í'zar bíh'igi éi S'í'zar ba ní'dahohníl, ado God bíh'igi éi God ba ní'dahohníl. Ado hac'in' t'o-bíl-adaho'yui.

18 ¶ Ako ādo Sa'dusiz ha haskai, éi adani'go, Do ní-dahwizdo'nih' dah; ado ní-dahodíl'kídtgo a'danih,

19 Na'ntini, Mozes níha yik'èašcińh, Dineh la' bitsí'li holońgo éi bé asdzań yańh daztsań'go, ado ha'alcini t'a-la'i nídih at'dingo, ako éi bitsí'li hwè asdzań yēní' bé asdzań sílin'go, éi hak'is yēní' ba' adocił.

20 Ako tsosts'it bíl haji-jē; ako atseh alānjīń'igi éi bé asdzań hazlīń'go dadzíztsań'go do ha aźciń' dah.

21 Ako nāakēdenīgi bé

asdzań nādzisdliń, éi danā-dzíztsańh, éi do ha aźciń' dah; ako nāakē'go éi aldo' t'a ako'dadzah;

22 Ako tsosts'itigi bí dzízliń nídih do ba ajízciń' dah. Altso'go in'dah asdza'ńi yēní' daztsańh.

23 Ako nāhīzdijēh bíjīń'di hai'sań' bé asdzań jī'lin' do? tsosts'ídīgi éi bé asdzań jī'lin' nít'ēń.

24 Ado Jesus bic'in' hadzigo anih, Da' díš binina do ako'dahdzā dah? Hálah, diyin-béak'èašciń'igi ado God behadzi'li éi do níhíl bédaho'zín dahgo.

25 Hálah, dazneznāhdeń na'hīzdijēgo do dadoyèh' dah, do nídih ba'dadogèh' dah, éi' binina; nídih ya-dilhíl bíyí'di God bí nal'a'i nídaha'lin.

26 Ado éi dazneznāhīgi nādido'jahgo éi Mozes yéak'èašcińh, Da' éiš do dayinoł'a' dah? c'íl dadēni'ni bítahdeń God hac'in' hadzigo adí'ńid, yēní', Síh E'braham bí God níšhńh, ado Aí'zik bí God níšhńh, ado Jékab bí God níšhńh.

27 Ako daneznāni éi do bí God jī'lin' dah, nídih dahanāni éi bí God jī'lin' lańh': ako níhi t'èyah t'ai'yisi do akōń adahnił' dah.

28 ¶ Ado ak'edaatci'i la' ni-yāgo, ahíldahojilne'go yidiz-

ts'añ; ado nídahozdel'kídigi nízo'nigo beh bīl dahojolne' èi bīl béhozīngo, ako èi ałdo' nahodel'kídt, Hai'sañ' atseh bīk'eh-ahoni'li at'eh ?

29 Ado Jesus ahodi'nid, Bīk'eh-ahoni'li atseh'igi èi di, Ízrel nī'li'ni dai'nołts'añ; Boholnī'hi nīhi God èi Boholnī'hi t'ala'i nīlīnh;

30 Ado Boholnī'hi nī God èi nījēih t'aat'è beh ayoiinī'nīh, ado ni sīzini t'aat'è beh ayoiinī'nīh, ado nī'nī' t'aat'è beh ayoiinī'nīh, ado beh-nīdzi'li t'aat'è beh ayoiinī'nīh: di'di atseh bīk'eh-ahoni'li at'eh.

31 Ado akēdeñigi èi kot'eh, Nīl kē'hat'īn'igi t'a nīh nahalingo ayoiinī'nīh. Di'di bīk'eh-ahoni'li do la' bīlāhgo at'è dah.

32 Ako ak'eīłci'hi ahodi'nid, Ya'at'eh na'ntī'ni, t'aani adī'nīnid, hālah, t'ala'i God, ado nānala' èi at'dīn, hoh t'ēyah:

33 Ado hajēih t'aat'è beh ayoiaho'ni'go, ado ak'īditiñ'hi t'aat'è beh ayoiaho'ni'go, ado ayī'sīzi'ni t'aat'è beh ayoiaho'ni'go, ado beh-adzi'li t'aat'è beh ayoiaho'ni'go, ado bīl kē'hat'īni t'a bīh nahalingo ayoiaho'ni'go èi t'aal'tso t'aat'è dilīt'go nāhanīnh'ī ado nāhanīnh'īgi t'ai'yīsi bīlāhgo ayoat'eh.

34 Ado Jesus èi hwiyañ'go ahodi'nidigi bīl bého'zīngo

ahodi'nid, God alāhgo-beh-boholnī'hi do bīc'īn' nī'zad honiloñ' dah. Ado bīk'ījīñ' dīneh do la'dah nīnabidił'kídt dah.

35 ¶ Ako Jesus èi bī-sohodīzin-kīn go'ne' nazntīn'go azdī'nid, Ha'at'ē'gošañ' ak'e-daalci'i a'danīh, Christ èi Dēvid biye' jīlīnh ?

36 Hālah, Dēvid t'a bīh adī'nid, Nīłc'īh Diyī'ni beh: Jīho'vah èi Bohonišni'hi ayīdī'nid, Ših nīšnāji atseh sīndah,

Nē ena'i nīkē biyā go'ne' na'īnilgo in'dah.

37 Dēvid èi' bīnina t'a bīh ałdo', Bohonišni'hi, aħaħnīh, a'košañ' ha'at'ēgo biye' jīlīnh? Ado t'oahaojīyu'īgi bīl dahozon'go dahodizts'añ.

38 ¶ Ado nazntīngo bīc'īn' hadzodzīgo ajīnīh, Ak'edaalci'i baa'dahotyañh, bī ē danīnez'go nīdakai'īgi; di dīneh lañ'igo t'a k'aden' bīnał ayoat'è beh dabīdē'jīigi;

39 Ado a'la-naadlēh-ba'-kīn go'ne' bīk'īdahasda'hi alāhgo adat'ē'i èi t'ēyah yīkā dahn'dandāhīgi; ado adaaziñdgo t'a'k'at alāñjīñ' dahdanezdāhīgi;

40 Asdza'ni ba hastin bañh daneznāhīgi dabağan yēnī' èi yāndahodīkai', ado yīk'ē a'dahodīlāhgo nī'zago soda-dīlzīn, kodajīt'īn'īgi èi alāhgo ūidahwiždonīh.

41 ¶ Ado Jesus èi beso àha'-ni'hi ahì'nìl'ìgi bì'gahgi dziz-dah, ado t'oahojiyu'ìgi ha beso èi beso ahì'nìl' go'ne' adajinìl'go èi jine'in'; ado la'ni daat'in'ìgi èi t'oahayui adayiznil.

42 Ako asdza'nì-ba-hastin-ba'nh-daztsan'ìgi bahojoba' a lè'i niyah, ado yal la' t'ai'yisi a'oh'go i'lin'ìgi èi naki'go ako'ne' ayi'nìl.

43 Ako hodaho'ahìgi, Hak'go, bìzdi'nidgo adabìjinih, T'aanigo nihic'in' hasdzih, Èi asdza'nì bahojoba'ìgi èi beso-ahì'nìl' go'ne' alàhgo ayi'nìlgo at'eh.

44 Hálah, èi la'ìgi t'aadzil'tso ba'a'nh nìdandèh'ìgi èi a'dadziznil; di t'ai'yisi bahojoba'i t'a yit'inìgi altso akone' ayi'nìl, t'a beh jinan'ìgi nìdih altso.

WOLTA'I 13.

1 Ado bì-sohodizìn-kìn bì-yi'dèn c'izniyàgo hodaho'ahìgi la' ahodì'nid, Na'nti'ni dola'do' tseh a'dat'é' dah, ado dola'do' kìn dah, soh, nì nì'inh'.

2 Ado Jesus ahodì'nid, Da' di kìn ayoadat'é'igis nì nì'inh? Di'di tseh t'ala'i nìdih do alk'i'dasi'nh dah dolèl, ako èi altso na'hidolt'l'ìl.

3 Ako Alìvet dzil'ìgi dziz-dāgo, èi bì-sohodizìn-kìn bì-k'anhgo, i'da'nh Piter ado

Jèms ado Jan in'dah Andrew t'a adì'gahago nìdahodel'kidt:

4 Nihil hol'ne' hāhgo'sa'nh di di'ìgi altso ako'doni? ado ha'at'i'sa'nh beh-èho'zin dolèl di di'ìgi altso k'adt ako'donilgo?

5 Ado Jesus hac'in' aya'nifti'go anih, Hažo'ogo a'dahol'ya'nh, dodago dīneh la'dah t'aadzago nīhi nī'do'loh.

6 Hálah, la'ni s'izi' Christ yeh a'dado'ji'go ahikāh dolèl, ado èi Sīh ašt'inh, dani'go; ado la'ni t'aadzago nīda'do'loh.

7 Ado ana' hazli'go, ado ana' halèh ha'ni'go, badahane'ìgi t'ado bik'é nihil dahoye'i; di t'a ako'dat'eh dolèl, nìdih di do nì'holzīs at'é dah dolèl.

8 Hálah, la' a'la'nh dadīne'e èi a'c'in' nì'dahidikāh dolèl; lahgo nihokā beh-bìdaholnì'hi in'dah nānala' nihokā beh-bìdaholnì'hi a'c'in' nì'dahidikāh dolèl; ado da'nilt'sa'ngonì nì'daha'nā do; ado dahodīcin dolèl. Di di'ìgi in'dah tīho'nih bēdezt'i'i at'é dolèl.

9 ¶ Nìdih t'a a'da a'dahol'ya'nh; ānāhat'in'jin' a'dani'hidiyois, ado a'la-naadlèh-ba'-kìn bìyi'go dabīna' nīnī-hi'da'doltlīs; ado nīdat'āni dabīna' ado alāhgo nīdat'āni dani'lin'ìgi dabīna' nī-

daso'zin' dolèl sĭh' sĭnina, èi nihi sa nĭ'dahołne' dolèl.

10 Ako hane'-ya'at'Ē'hi èi atseh a'an dadine'e beh bił nĭ'dahodonih.

11 Nĭdih nĭ'danihiž'ēzgo ado yādanĭhiznilgo t'ado bik'è nihił dahoye'ĭ, a'kohgo a'dadidohnil'igi nihadèt'ani èi beh ha'dadohdzih, hālah, Nĭlc'ih Diy'ni ha'hidodzh, èi'bañh.

12 Īl-haaz nĭdih hodi'yol-yel'jin' ya'hodołtèl; aze'e nĭdih biya'zi aidotèl; ado alcini nĭdih dabĭsci'ni yic'in' na'hididokāhgo èi' binina nĭ'dabididotšit.

13 Ado šiži'igi binina dineh t'aaltso danĭhijo'ła dolèl; nĭdih t'a yeh aḡayāhigi èi yĭsdah'-hodidotèl.

14 ¶ Do yildin'go nĭ'ılcon'hi do sizin yēngi sizingo yinĭłtsan'go, èi Daniel, ahodonĭ'li-yahalne'ĭ yeh hadzi yēnĭ, (yołta'igi bi'nĭ' bił beho'zin,) in'dah Judi'ah kė'dahojit'in'igi bi'nĭ'di dzilgo yo'aji-jeh.

15 Ado ha'nĭ'di èi kin bigān dahnjiḡah sĭn èi t'ado ha'at'ih'igi dah bikāh yah anaz'dodał dah.

16 Ado ha'nĭ'di èi da'a-k'ehgo nĭjiḡā sĭn t'ado haḡan'go ha ē-tso bikāh nĭzdo-dał dah.

17 Nĭdih bik'inĭlkāngo èi daltsan'igi in'dah dabidil-

t'o'igi èi t'ai'yisi tidahonih dolèl.

18 Ado hai'go dadohnè'li, èi doda dadolèlgo biniyeh sodadolzin.

19 Hālah, èi bijiñ'jin' bañhigi ahodonil, God t'aaltsoni ayilādo t'ahdo akonèh'igi dah, k'adt indĭ'dah; ado t'ado akonādo'nĭ'igi dah.

20 Ado ādi jinħ'igi èi Boholnĭ'hi do alts'isigo a'yilāgo, èi do hĭnā dah dolèl nĭt'en: ado nĭzdĭnian'igi binina jinħ alts'isigo a'jilah.

21 Ado dineh la'dah nihi-c'in' hadziḡo: Soh, kwe'e Christ; doda'ĭ, nĭlāhdi hoh, dani'go t'ado daohdla'ni.

22 Christ adadil'in'igi ado ahodonĭ'li-yahalne'ĭ adadil-in'igi nĭdakai dolèl èi'bañh; ado beh-ēho'zini ado ayoia-dat'è èi adėidolił, ado bi'daz-nel'āndañ èi atah-hasdla'igi nĭdih yo adahiždois.

23 Nĭdih t'a a'dahołyañh, ahodonĭ'igi t'aaltso t'a bi-tseh beh nihił hwešne'.

24 ¶ Nĭdih èi bijiñ'jin', tiho'nih a'dza do'bik'ijin' jo'honaai bił ca'hodołhił, ado oljē èi do beh adindin' dah dolèl.

25 Ado soñ' ya'dilħĭlden nandèh' dolèl; ado ya'dilħĭł biyi'di beh-oholnĭ'hi èi daditlit dolèl.

26 Ado a'kohgo in'dah Dĭneh Bayĭzci'ni k'os bił yil-

doh'go, ado ayoat'ei beh, ado beh bits'a'dinlid'go yígal' dolél.

27 Ado a'kohgo bí nal'a'i idiyol'algo a'ah-hasdla'igi ní' ní'dahones'anden, ado ya'dilhíl aláhdí nél'anden éi a'la-adéidolíl.

28 ¶ Ako k'adt tsin-fig bít-s'ando hane'-beh-é'détin'hi beh níhíl bé dahozin: dabí-gánigi t'ah dadit'o'di ado bít-t'añ haléh'go, éi sính t'aayí'di hadzih'go beh bého'zin.

29 Ts'ide ako'danoht'eh, di t'aaltso ako'dani'go daol'tsañ'go t'aayidigi holoñ, ado c'éatingi nídhigo níhíl bé'dahodozinl.

30 T'aanigo a'níhidishnih, Di k'adt dahilcih'igi éi do a'dodínl dah, di dí'igi t'aaltso adzago in'dah.

31 Ya'dilhíl in'dah nahas-dzañ éi t'éyah a'dodínl, nídhí sízad éi do a'dodínl dah.

32 Nídhí ts'ide a'kwi nidoł-káhi in'dah nídolkil'igi éi dínéh do lá' bíl bého'zin dah, ya'dilhíl bíyí'di anal'a'i nídhí dodah, ado Aye' nídhí dodah, A'á éi t'éyah.

33 ¶ T'a a'dahol'yañh, t'a ha'daohsid, ado sodadol'zin, hálah, níhodol'zísigi do níhíl bédahozin dah éi'bañh.

34 Hálah, Dínéh Bayízci'ni éi lá' dínéh, lá' ké'yahgo iyāgo, ho nal'a'i hok'é nízní-níl'go ado kodajit'in' léh,

[Navaho] 11

bízdi'nid, ado haidil'in'i éi, T'aaltso hanísid, bízdi'nid, éi' nahalín go.

35 Éi'bañh t'a ha'daohsid: hálah, Boholní'hi éi nádodāli do bého'zin dah, i'i'āngo dats'i, tl'é ilní'go dats'i, naaho'-hai adí'nidgo dats'i, abín'igo dats'i, éi do níhíl bédahozin dah.

36 Dodago éi t'ahāgo niyāgo il'hošgo nidołtsél.

37 Ako di beh a'níhidishnih, Ha'daohsid.

WOLĀ'I 14.

1 Ado naki eskañ do'bík'-ijín' ha'is-adesdzāigi beh-béha'nihgo-adaazind in'dah bāh-do-nilyo'hi beh-adaazind. Ado alānjín' nádaiñin'hi ado ak'edaal'ci'i ašt'é' déléh na'adlo'go hoł nídodilgo hodiolyél biniyeh.

2 Nídhí adadí'nid, Ada-aziñdgo bíjiñh éi' dodah, akodédzago bík'é dínéh ba'-dahodociñl.

3 ¶ Ado Bethanidi kín-sí-ní'ligi, ats'is-yilga'li Saiman bā-nalnih'igi bí kín go'ne' ajiyāngo, nít'en asdza ní lé'i tse'-ts'ā yah ayiañh', ako éi nard bík'ah bí hadezbín, ako éi t'oahayui bañh-ilíñh. Ado tse'-ts'ā yení' dzísts'ilgo hatsi bíkājín' yajikañh.

4 Ako lá' bík'é do-bíl-daho-žoñ'-dah, ado adahído'nid,

Ha'at'i'saṅ' bīniyeh di'di tlah t'aadzai siliṅ'?

5 Hálah, di ak'ah díz'din beso bi'gahgo nahidonih nī-t'ēn, ako éi'di besoigi bada-hojoba'igi bahído'nīl yēn' éi'banh. Ako éi beh hān'-dajit'inh.

6 Ado Jesus adi'nid, T'ado bandaht'i'ni. Ha'at'i'saṅ' bīniyeh ban'daht'inh? Ya'a-t'ēh'gi yeh a'silah.

7 Hálah, nihi t'aa'łajin' badahojoba'igi t'eyah bil nī-dahkai; t'a holzís'gi ya'a-t'ēh'gi a'dahlil, síh t'eyah do t'aa'łajin' nihił naškai dah.

8 T'a bíznēl'an'igi a'dzidzah, sízi'i yīstlah, yo'adolnī'igi t'a bītseh.

9 T'aanigo a'nīhidišnih, Hane'-ya'at'ē'hi nahasdzaṅ' t'a-at'ē-nit'ēn bikāgo baha'ne' dolēł, di asdza'ni a'dzaigi bahane' dolēł, éi beh baha-nih dolēł bīniyeh.

10 Ado Judas Ískariat, éi nakits'adah'igi la', éi alānjīn' nādainīn'hi yíc'in' iyah, bahoždidołgo bīniyeh.

11 Ado éi dayi'nigo bil dahó'zōnd ado beso hādēdezanh. Ako t'a hoł bīhonēdzaṅ'gi dīneh bahoždolēł bantsi'dzīkes.

12 ¶ Ako bāh-do-nilyo'hibeh-adaazind la'ajinh azlin'go, i'daṅ haṱis-adesdzaigi éi' bīniyeh nāda'hazni, i'daṅ hoda-hoł'ahīgi adahodī'nid, Hā-

jīsaṅ' dikāhgo nība' haṱis-adesdzāigi beh-bēha'ni'hi dī-be t'a ał'dind adaaziṅdgo adadilnił?

13 Ako hodahoł'ahīgi naki'go abizdi'nidgo ajił'a', Kin-laṅ'i-yil'āhi go'ne' oh'āsgo a'kwi dīneh tozis toh yeh yoal'go nīhidah' dogal: éi bikē woh'aš dolēł.

14 Ado t'a-hāi-dah yah iyāgo, éi dīneh bi kin i'li'ni a'bididohnīł, Na'ntini ko'nih, Hāisaṅ' nīdakai-ba'-kin a'k-we'e sídahoł'ahīgi bil haṱis-adesdzāigi dībe dade'siṅł?

15 Ado t'a bīh a'dagi kin go'ne' t'aaltsoni t'a ał'diṅdgo nīhic'in' idolīł: ado adi t'aaltsoni t'a ał'diṅdgo nīhiba'ahlēh.

16 Ado éi hodahoł'ahīgi dahdiāzgo kin-laṅ'idi nī'āzgo t'a ał'di'nid yeṅgi at'ēgo bik'izni'āz; ado haṱis-adesdzāigi-dībe t'a ał'diṅdgo a'jilah.

17 ¶ Ako i'āngo nakits'adahīgi akwe'e bil jí'kai.

18 Ado a'kwi da'jiyāngo nīdziztaṅ'go Jesus adi'nid, T'aanigo a'nīhidišnih, Nīhił daasaṅ'igi dīneh baśidołtēł.

19 Ako éi baṅh-daho'ni' dadzizlin', ado t'ala'i jīnti'nigo, Da' síh? dałdi'nid.

20 Ako hanādzodzigo ajinīh, Nakits'adahīgi la' lēts'ā biyī' bil ih nī'dešnih'igi.

21 Ako t'a bēk'ēasciṅh yeṅ-

gi at'ègo, Dineh Bayízci'ni yo'adogał: ado ti'hwizdoni'hi èi dineh, Dineh Bayízci'ni bazdofèli. Ya'at'eh dolèł nít'eñ èi dineh do hodizciñ'go.

22 ¶ Ado da'jiyañgo Jesus bāh nēdiañh, ado yił sodolzin'go niyizi'ado biṭā-dzizāñgo ayidi'nid, Ní'dadoh'a'dahsañh', di'di sizi'i at'eh.

23 Ado lēts'a-ya'zi la' nēdiāñgo, ado èi baahēh' dzini'zīngō sozdolzīngō biṭā-dzizkañh, ako t'aaltso dayodlañ.

24 Ado abizdi'nid, Di'di ši dił at'èh, bēnihot'āni a'nidigi bik'ehgo, èi lañ'i ba' yadzid.

25 T'aanigo a'nihidishñh, c'il-naat'oi bits'añdeñigi do la' nādesdliñ' dah, God alāhgo-beh-boholni'hidi in'dah a'nidigi la' desdliñ.

26 ¶ Ado sīn la' beh dahojital'go A'livet dziłgo c'ijikai.

27 ¶ Ado Jesus ahodi'nid, nihi di tl'è t'aanołtso šiñ' sīnina naadi'nohdah, t'a bēk'ē-ašciñh yēni' bik'ehgo: Na'nīlkādi bił nīzdešhał ako di-be yēni ṭayidokāh.

28 Nidih ako'dza do'bik'i-jin' našidilzāgo, Galiligo nihiba' yi'sał dolèł.

29 Nidih Piter ahodi'nid, T'aadziltso naaznidē nidih šiñ t'ēyah dodah.

30 Ado Jesus ahodi'nid, T'aanigo nic'in' hasdzh, Di'jinñh ado di tl'è, naaho'hai

t'ahdo naki'di anih'go, ṭadi, Do hwē hasin dah, ši didi'nil.

31 Nidih t'ai'yisi yē'go hadzodzi, Nił sidogañ nidih t'ai'yisi do nandí'neš'inł dah. Ado t'aaltso aldo' t'a akot'ēgo adazdi'nid.

32 ¶ Ado da'ak'eh bina'aztl'inigi èi Gethse'mini hol-yeh'igi ji'kai. Ako hodahoł-āhigi abizdi'nid, Nihi t'a kwe'e nahisotañh', nilāhdi èi šiñ sodidesziñ.

33 Ado Piter ado Jēms in'dah Jan èi bił akoñ' ji'kai; ado na'hozdi'sāgo ha'ni' yi'lañd ado t'ai'yisi yinił' a'dzidzah.

34 Ado èi abizdi'nid, Ši sīzi'ni nidih t'ai'yisi bañh-bi'ni'go t'o šidiyohl'èl' nahalin. T'a kwe'e nahisotañ'go hada'ohsid.

35 Ado t'a ahan'jin' dašdiyāgo, a'kwi ni'jin' tsi'ya jī-nešjol'go sozdolzin, Di t'a-ani'dañ k'adigi ši'yí hadol-doh'go bi'nēl'āñh.

36 Ado adi'nid, Abba, Aṭa, t'aaltsoni bininil'āñh; di beh-adla'ni sīts'añjin' konilēh'; do ako'dza dah nidih, iní'sīnigi èi dodah, nidih ininí'zīnigi èi t'ēyah dolèł.

37 Ado bandzidza nít'eñ da'alhoš lañh; ado Piter abizdi'nid, Saiman, da' il'hoš'is? T'ała'hadi ahē'ilkit-jin' nidihis do doin at'è dah?

38 Da'disoniñ', ado sodadol-zin, ako nihi di'notah do bih dohkāh dah. I'sizi'ni-niĉ'ih ēi lañh' n'iz'in nīdih ats'is ēi do bi'tah hoł'dzil dah.

39 Ado anādzodzāgo t'a akot'ēgo sonaz'dolzin.

40 Ado haninādzidza nīt'eñ nādajilhoš lañh'; t'ai'yisi bił dazn'iz'in ēi'bañh; t'ado beh hadadzodzi'hi dah a'ko.

41 Ado haninādzidzāgo, ēi' bił ĉadi alēh'go abizdi'nid, K'adt da'olhoš ado hādał-yiñh; t'a ako'di baholziž. Jo-akon, Dineh Bayižci'ni bañhigi adani'li bi'lak'ējin' abidoltiñh.

42 Nī'dohjēh, tiñ', yikāh; jo'akon, dineh yašiniłtin'igi ēi k'adt t'a ayi'dideñ.

43 ¶ Ako t'ahāgo t'ah yajil-ti'go Judas niyah, ēi nakits'adahigi la', ado t'oahayui yił yikāh, diltliš in'dah giš dayi-jāhgo, alāñjin'-nādailniñ'hi ado ak'edaalci'i in'dah alāñ-jin'-nīdakai ēi dabits'anđeñ.

44 Ako dineh yahoniłtin'igi ēi beh-ēho'zin dolēli yił yē-ho'siñd, ako anih, T'a biza-di'nešt'al'igi ēi at'in dolēt, bił nī'danohdēl'go hažo'ogo dayi'nohłos.

45 Ado jiniyāgo t'ahāgo hac'in' nižniyāgo adi'nid, Na'nti'ni, na'nti'ni, ado ha-za'-not'añh.

46 Ado dahodziltsōdgo dah-dahozdilōz.

47 Nīdih bił nīdzizin ēni'la' bi diltliš hayidziñs'go, alah-go-nāilniñ'hi bi nal'a'i ēi niž-dił'halgo bija k'izniłhal.

48 Ado Jesus hadziġo aho-di'nid, Da' aġa'i'ni'li naha-lingōš šił nī'dadohdil'go ša nohkai, diltliš in'dah giš da-yi'nohjāhgo?

49 Šāñ t'aakwi jiñh bi-so-hodizin-kin go'ne' na'ništin, i'dañ do šił nī'dasodēl' dah, ado di ko'dza, ako diyin-bēak'ēašcin'igi ēi bohodolnīl biniyeh.

50 Ado ēi ałtso hats'añ dah-dijē ado yo'aheswodt.

51 ¶ Ado dinēh lē'i akē bił joaš, naka'a'at'añ'hi ligai t'ē-yah bik'esti'go, t'ajilci'igo ha-k'esti'; ado dahodzi'silgo,

52 Nīdih nak'a'at'añ'hi yē-ni' bih hajiyañh ado t'a jilci-igo a'jolwodt.

53 ¶ Ado ēi Jesus alāhgo-nāilniñ'hi yič'in' a'dahazloz; ado ādi alāñjin'-nādailniñ'hi ado alāñjin'-nīdakai, in'dah ak'edaalci'i t'aaltso ha a'la-siliñ'.

54 Ado Piter ēi nī'zadeñ hakē niyah, t'a alāhgo-nāil-niñ'hi bi kin go'ne' nīdih; ado a'kwi haškēji-nīdat'ani yił nahāztañgo na'idzil.

55 Ado ēi alāñjin'-nādail-niñ'hi in'dah la'igi t'aaltso binina Jesus dēyidiyolhēli yan'dast'ind; nīdih t'ado bē-hozin' dah.

56 Hálah, lañ'i yoc'id beh ha daholne', ako ha daholne'-igi ei do ahídat'è dah.

57 Ado díneh la'i níziñ'go yoc'id beh ha daholne' adañ'go,

58 Níhi lañh' dahodisits'añ, ei di bī-sohodizin-kín yí'lah beh alya'igi a'dešdñl, ado tagi jñh azliñ'go nānala' yí'lah t'agéd adešlil, jidi'nid.

59 Ado nídiñ ha dahane' do ahídat'è dah.

60 Ado ho nas'āgo alāhgo-nāimñ'hi ní'didzago Jesus nayízdeł'kídt ako ajiniñ, Da' doš hadi'dzih dah? ha'at'i'sañ yeh na dahalne'?

61 Nídiñ t'ado hadzodzi dah, ado t'ado anāhoždo'ni'di dah. Ako alāhgo-nāimñ'hi nīnāhodel'kídt, Da' ní'is Christ ní'liñh, Bīl-sohodizini Biye'?

62 Ado Jesus adi'nid, Ših ei ašt'iñh; ado Díneh Bayizci'ni ei Adzi'li bi nišñaji dasidago in'dah ya'dilñil biyi'deñ k'os bīl yildoh'go deidołtsel.

63 Ado alāhgo-nāimñ'hi bi ē ayil'dlad ado adi'nid, Ha'at'i'sañ biniyeh ní'dahalne'i nānala' dolèl?

64 T'a níhi, God ba ih'go ya' hadzi'go dasídots'añ: ha'at'é'go bantsi'dahkes? Ado ei t'aaltso Hodiolyeł, dadi'nid.

65 Ado la' hak'i'-dahidizéh'go yan'dikai, ado hanñ'

yik'i'ndaaltih'go, ado ní'dahonilts'in, ado, Ahodoni'li ba hól'ne', dahalni'go hadasdzī: in'dah hašké'jī-nídat'āni ałdo' dahdahodilözgo dabi'la'yeh ní'dahonests'in.

66 ¶ Ako Piter ei kīn ałni bi'gahdi dzízdāgo, alāhgo-nāimñ'hi asdza'ni-ba'-nal'a'igi la' ha niyah.

67 Ado Piter na'idzilgo hołtsañ ado honeł'in'go adi'nid, Nih ałdo' Nazerethdo, Jesus bīl nanaaš nit'eñ.

68 Nídiñ, t'aadzagi, jidi'nid: Adin'i'igi do šil bého'zin dah ado do dists'a' dah. Ako ado caha'ohgo c'izniyah; nit'eñ naaho'hai adi'nid.

69 Ado ei asdzan'igi na'hołtsaño akōñ na'zini'igi yeh yil holne', Di ei la' at'iñh;

70 Ado, Dodah, naždo'nid. Ado t'in'higo nāhodo'na' do' bīk'ijñ' akōñ na'zin'igi ei Piter anādēyido'nid, T'aaniñ ei la' ant'iñh, Galili'ni ní'liñh. Hálah, yanilñi'igi ei'di bīl ašelt'eñ.

71 Nídiñ ahožniškéd ado hazaho'ciñ' ako ajiniñ, Díneh ban'daht'in'igi do šil bého'zin dah.

72 Ado t'ahāgo naaho'hai anādo'nid. Ako Piter ei Jesus hac'in' hadzi'yēni' bē'jolni, Naaho'hai t'ahdo naki'di anih'go t'a bitseh tadi, Do hwé'hasin dah, ši didi'nił, ado ei batsiz'nikezgo jī'cah.

WOLTA'I 15.

1 Ado abinigo t'ahāgo alānjīn'-nādailnīn'hi ado alānjīn'-nīdakai ado ak'edaalcī'i, in'dah t'aaltso ēi ban'dadzīst'īndgo Jesus ēi hwē dazīzt'l'oñh, ado a'dahodzīzlōzgo Pailat ba dahodzīstīnh.

2 Ako Pailat nahodef'kīdt, Da' nī'īs Juz alāhgo-bi-nat'āni nī'liñh? Ado ēi bic'īn' hadzodzīgo ajīnih, Joh, beh haindzī.

3 Ado alānjīn'-nādailnīn'hi lañ'i yeh hak'ī'dahaz'āh: nīdih t'ado hadzodzī dah.

4 Pailat nīnāhodef'kīdt, Da' doš t'añ hadī'dzīh dah? Jo'akon, nī' nī'īn'go lañ'i yeh nīk'īdaha'āh.

5 Nīdih Jesus ēi t'ado ha'at'i dah dī'nīd dah, ēi'bañh Pailat t'o-bīl-ahayu'i.

6 Ako adaazīnd'gi awal-yah nažjé'īgi t'ala'i yēdicīd'lēh, t'a ēi dolēl dajīnih'īgi.

7 Ado dīneh la' Barrabas yolyeh, ēi be'astl'oñgo sītīnh', nat'āni yīl dahīgāngo bīnina, ado ēi nat'āni yīl dahīgāngo la' dīneh yiyīshīnh ēi'bañh.

8 Ado a'la-jīlīn'īgi ēi yé'go hadadesgāz, T'a ant'īn'īgīh adīnīl, dahodī'nīd.

9 Ado Pailat anādo'nīdgo hadzi yīc'īn', Juz alāhgo-bi-nat'āniīs nīhah bē'dīdēs-cīl?

10 Hálah daolc'īndgo bīni-

na alānjīn'-nādailnīn'hi ha dahastīnh ēi hoł bēho'zīn ēi'bañh.

11 Nīdih alānjīn'-nādailnīn'hi ēi jīl'āhīgi, Barrabasgo danīdzīn, dabīdīdohñīl, dabīdī'nīd.

12 Ado Pai'lat anābīdo'nīdgo hadzi yīc'īn', Juz alāhgo-bi-nat'āni dabīdīdohñīn'īgīsañ' ēi dādesīl'?

13 Ado t'aaltso hanādadešgāzgo adānīh, Tsīn-alna'ōszīt bīkājīn' bīl a'daolkał.

14 Ado Pailat anāhodo'nīd, Ha'at'é'gošañ' bañhīgiat'é banjīyah? Ado t'ai'yīsi yé'go hanādadešgāz, Tsīn-alna'ōszīt bīkājīn' bīl a'daolkał.

15 Ado ēi Pailat t'a k'aden'yīl'āhīgi bīl hojī'sōnd bīniyeh, Barrabas ēi bah bēzdi'cīdt, ado Jesus ēi nīnaz'nestšas'go sa'lāgo bāznīlīnīh, tsīn-alna'ōszīt bīkājīn' hoł a'dazdolkał bīniyeh.

16 ¶ Ado salāgo ēi ho'-nī-tēlīnī, Prito'riam holyeh'īgi dahonī'lōzgo, salāgo t'aat'é-nīt'eñ, Hak'go, dayīdī'nīd.

17 Ado ēi ē tsī'dīdēh nahalīnīgi beh ha dahozdī'lā; ado c'īl-dēnī'ni beh na'nīt'āh-c'ah a'dajī'lāgo ēi hak'ī'-dazdez-añh'.

18 Ado a'dahañīh, Hálah, Juz alāhgo-bi-nat'āni.

19 Ado lo'k'a-tsoh beh ha tsi-ts'īn nī'dazñīlhał; ado

hak'i'-dahidizéh; ado hayā-jīn' nītsidahidez'go' bīl jī-līnh' a'dadil'īnh.

20 Ado ēi hodajil'īn' nīt'eñ do'bik'ijīn' ē tsi'dideh nahalin yēnī' ha dazdiltsoz, ado t'a hoh ha ē yēnī' bih nī'dahodzistīnh. Ado in'dah tsīn-alna'ōszīt bikājīn' hoł a'dadołkałgo dahdahodilōz.

21 ¶ Ado ēi dīneh la' Saiman yolyeh'igi, Sairi'ni dīne'e da'da'ak'eħdeñ jogał'go, ēi Alexander ado Rufus bīze'e, ēi bīdah jī'kaigo, Tīn', tsīn-alna'ōszīt yī'tīnł, dahoždi'nid.

22 ¶ Ado ēi dahazlōz, Golgo'tha holyeh'igi, ēi tsi-ts'in ba'haz'an holyeh.

23 Ado c'il-naatl'oi-bī-ťo, jēh bīl ałťahgo hā dadzizkañh, jīdodlīnł bīniyeh, nīdih do dzīnī'zīn dah.

24 Ado tsīn-alna'ōszīt bikājīn' hoł a'dadzīskal, in'dah ha ē yēnī' ałťadzīsni, dīneh ał'āñ dabih dadolēł'igi ēi ba dazdi'kād.

25 Ako dožon'go dahadiāñgo tsīn-alna'ōszīt bikājīn' hoł a'dadzīskal.

26 Ado, hak'igi di bēak'ēas-cīnh, JUZ ALĀHGO BĪ NAT'Ā-NI, beh-ēho'zīn bīniyeh.

27 Ado aģa'ī'nī'li naki'go ēi bīl hoł adaaskal, la' nīšnāji dahidī'tīnh, ado la' nīstl'ajī dahidī'tīnh.

28 Ado diyīn-bēak'ēascīn'igi

ēi boholyah, T'a bēhaz'āni yilāh nī'dahidesta'li bīl hodołdol'ťah, hodo'nid yeñgi at'ēgo.

29 Ako hwi'ģah dahdahīdikāhīgi ho'dadilwoš, ado bītsi dēilmaz', ado adadi'nid, Šoh, nih, bī-sohodizīn-kīn k'ēi'nīl-coñ'go ado ťagi jīnh alēh'go la' anādīdlīł yēnī',

30 Yīsda'-adil'ťeh, ado tsīn-alna'ōszīt bikādeñ hadanīnāh.

31 T'a akot'ēgo ałdo' alāñ-jīn'-nādaiłmiñ'hi in'dah ak'e-daalci'i bīłgo hodaliñ'go ał-c'īn' ya'dał'ťi: la' t'ēyah yīsda'-dzīznīł nīdīh t'a hoh t'ēyah do yīsda'-azdīłťeh dah.

32 Bī'nīdi Christ ēi Īzrel bī alāhgo-nat'āni nīlin'igi k'adt tsīn-alna'ōszīt bañhdeñ hadaģāh, ako dadidī't'īnłgo in'dah dađīdilañł. Ado ēi'di bīł hoł a'daaskal'igi hwēdzi.

33 ¶ Ado ał nī'doał'jīn' aholzīzgo k'ēyah t'aat'ē-nī-t'eñ bikā caholhēł hił'c'īn'-jīn'.

34 Ako hił'c'īn'go ēi Jesus yē'go hadolģāzgo hadzī, Eloi, Eloi, lama sabakthani? ēi baho'nego, Ši God, Ši God, ha'at'ī'sañ bīniyeh sīts'an dahdīniyah? jīnī'go olyeh.

35 Ado ēi la' nazīn'igi dēdizts'añgo a'dahīdo'nid, Jo'akon, ĩlai'jah hak'go, yīłnih.

36 Ado dīneh la' c'il-na-

atl'oi-bi-fo-dik'onzi banjil-wodtgo, toh-nayits'onsigi beh dziz'ango lo'k'a-tsoh bila'tahgi dahdziz'ango ha biz'niltsh, jidodlinl biniyeh, ado ajinih, Bi'ni'di, t'ado banahat'ini; Ila'jah dats'i ha dogal'go na'hodot'el danihi donal.

37 Ado ei Jesus ye'go haji-zilgo hwi sizi'ni yeni' hayiden halwodt.

38 Ado bi-sohodizin-kin go'ne' na'nibal yeni' ei'di bikado yago al'adlad.

39 Ako salago binant'ai hwi'gahgi sizi'ni, kot'ego hayiden halwodtgo yiyiltsanh, ado adinid, T'aani, di ei God biye' nit'en lañh'.

40 A'kwi aldo' asdza'ni la' nizaden dadezin'; ei di'igi bitahgi ei Meri Magdili'ni, ado Meri ei Jems akedenigi ado Joses bimah, in'dah Salo'mi ei a'kwi;

41 (Ako di di'igi Galilidi nijigadan hakē nakaigo hadainil' nit'en;) ado lañ'i la'dah asdza'ni Jeru'salemgi yil yikai'igi aldo'.

42 Ado bika'igi i'a'go ast'e-a'dazdilneh bijinh', halah, biska'ni ei haayinh-jinh alēh ei'banh.

43 I'dan Jo'zef ei Arimithi'aden la' alanjin'-nidant'ahi, ei aldo' God alahgo-beh-boholni'hi t'ai'yisi nayozli' ei t'ado yisti'i Pailat yil yah

iyah, ado Jesus bizi'i yiyi'ked.

44 ¶ Ako Pailat t'o-bil-aho'yui t'a i'dan dadzitsan'igi binina; ako salago binant'ai, Hak'go bizdi'nidgo ado nayizdel'kidt, Ha'dansa' dadzitsanh?

45 Ako silago binant'ai bits'anden ho' be'hozin'go, azi'i yeni' Jo'zef banot'eh, jidi'nid.

46 Ako nak'a'at'anhi ligai la' nidzisni'go, ako tsin-ala-na'oszit banhden bidahojiltin'go ei nak'a'at'anhi hak'izdezdziz; ako tse'an a'holya go'ne' ahojil'tinh; ado tseh hadazdinilmaz.

47 Ado Meri Magdili'ni in'dah Meri ei Joses bimah, ei nihodeltin'igi daho'inh.

WOLTA'I 16.

1 Ado ei haayinh-jinh bi'gah azlin'go, Meri Magdali'ni ado Meri, Jems bimah, ado Salo'mi ei'di c'il-likan dahalcin'igi nidadzisni ei beh daho'zdotlah biniyeh.

2 Ado haayinh-jinh biska'ni, t'ai'yisi abinigo, jo'honaai t'o haya'hago, tse'an ho'doltin'igi jik'ai.

3 Ado adahizdo'nid, Hai'san' tseh hadadinian'igi nahjin' niha idomas?

4 Ado ha'dadzizgal'go nit'en tseh yeni' nahjin' el-

16: 5 MARK BĪK'EHGO HANE'-YA'AT'Ē'HI 16: 19

māzgo dadziltsaṅh; hālah, ēi t'ai'yisi nītsah ēi'baṅh.

5 Ado tse'aṅ ho'doltinh yē-ni' go'ne' ajokai, nīt'eṅ nīš-nājin'go dīneh lē'i bi ē ligai-go dasidāgo dadziltsaṅh; ako t'o hoł-dahoyē.

6 Ako ēi ahodī'nid, T'ado nihił-dahoyēi: Nazerethdeṅ Jesus ēi tsin-ałna'ōszit bikājin' bił adaaskal yēni' ēi hadanohtah; ēi nādīdzah, ako kwe'e at'din; jo'akon, sitiṅ neṅgi dadoh'in'

7 Nīdih nihiłah, hodahoł'ah yēni' in'dah Piter bił dahol-ne', nihiba' Galiligo jogał dolē, t'a anih eṅgi at'ēgo, ako a'kwi dahwidoltsēł.

8 Ado ēi t'ahāgo tse'aṅ ho'doltinh yeṅdo c'ijikaigo dašdijē; hālah, bik'ē hařah dahoditlitgo t'o-hoł-adahoyui ēi'baṅh; ado la'dah nīdih t'ado bił dahojolne' dah; nīdadzilzitgo ēi'baṅh.

9 ¶ Ako haayinh-jinh bis-ka'ni, t'ai'yisi abinigo nāz'-didzah, ado Meri Magdali'ni atseh na'hołtsaṅh, ēi biyi'-deṅ niłc'ih-beh-ini'zini i'si-zi'ni tsosts'itgo bih hažnił'-kād yēni'.

10 Ado ēi bił nījikai yēni' haṅh-dabi'nigo dācah', ako ēi bažniyāgo bił ho-jolne'.

11 Ado ēi jināgo hwiłtsaṅh jidi'nidgo do dahojodlaṅ' dah.

12 ¶ Ako'dza do'bik'ijin' laḡgo iždilyāgo ēi indilt'ēgo da'ak'ehgo aṅingo yiašgo ba na'dzidzah.

13 Ado ēi dašdiāzgo ādo la'igi altso bił dahojolne'; ēi nīdih ako do dahojodlaṅ' dah.

14 ¶ Ako bik'ijin' lařa-dah'igi daayāngo bažniyah ado daholtsaṅh; ako biždes-teh do da'odlaṅ'go ado daha-jēih dātli'sgo ēi'baṅh, hālah, nāzdidza do'bik'ijin' daho'in'-igi ēi do dayodlaṅ' dah, ēi'baṅh.

15 Ado ēi abīzdi'nid, Nihi-lāh' nahaszaṅ nīdanes'aṅji, dīneh t'aat'ē bic'in', hani' ya'at'ēhi badahołni'.

16 T'a-hai'-dah odlāni, ado nahadlāgo-řanas'giz al'yai ēi'di t'ēyah yisda'-dolřēł; nīdih t'a-hai'-dah do-odlaṅ'igi ēi tihwidonihjin' aḡidolgāṅł.

17 Ado di beh-ēdaho'zini ēi daodlaṅ'igi yił nīdakai dolēł: Si'zi' beh niłc'ih-beh-adēini'zini hadēiniłcēh dolēł in'dah sad laḡgo-at'ē'i laṅi beh ya'dajilfi' dolēł;

18 Ado tli's nī'dayi'la dolēł; ado ha'at'ih'igi-dah aḡa-ni dēidlaṅ nīdih do hāda da'bīdolil dah; ado danīneh'-igi ēi bik'i dahdahīdīlnih'go, ako do at'ēhi dah nīdadlēł dolēł.

19 ¶ Ako ado Boholni'hi hac'in' hadzi' do'bik'ijin', ēi

16: 20 MARK BĪK'EHGO HANE'-YA'AT'É'HI 16: 20

ya'dilhił biyí'go abidolnih, ako God bi nišnaji dasnez- dah. 20 Ado dađdikai'go t'aat'è- nit'eñ adziskai' hane'-ya'a-	t'è'hi beh God bā dahojol- ne', Boholni'hi hoł nidalnis- go, ado hazad beh beh-èda- ho'zini beh dabidzil'go a'ji- lah. Èi t'a akot'é' do.
---	---

LUKE BĪK'EHGO HANE'-YA'- AT'Ē'HI

WOLĀ'I 1.

1 Ēi t'aaltso t'aani nihiŋahgo bī'daholyāigi ēi laŋ'i yeh ak'idaašcinh,

2 C'ošdaŋ'daŋ dabinał'igi in'dah God bizad yadahalne'i yeh nihił daholne'igi bik'ehgo;

3 Ēr binina nih, Thia'filas naha'ni'hi, t'a ēi beh nič'in' alk'iniāngo ak'edešcił'igi ēi šił ya'at'eh, hālah, didi t'aaltso t'a bēdezt'i'do ya'at'ehgo šił bēho'zīn, ēi'baŋh.

4 Ako ēi beh nandīnes-taŋ'igi t'aanigo nił bē'hodoziŋł biniyeh.

5 ¶ Ēi Herad Judiah bi nant'a'i niłiŋ'go yołkał yeŋdaŋ, nāiłniŋ'hi lē'i la' Zeke-rai'as yolyeh, Abai'ah yił danilin'igi la': ado bē asdzaŋ t'ēyah E'ran biłsi'keh la' niłiŋh, ako Eli'zabeth ha'zi'.

6 Ado ēi t'aji'lah God binał baŋhigiat'ē-haŋh-at'din, Boholni'hi yēhas'an'igi in'dah bī nahat'ah t'aat'ē biyi' t'aaltso do beh hak'e-hat'āhigo niłiāš.

7 Ado ba'alcini at'din, Eli-

zabeth do-alcigo ēi'baŋh, ako t'aji'lah t'a hažo'o hadzištih.

8 ¶ Ado ako'dzago bił dajilin'igi biłahgi God bic'in' nā jiłniŋ'go,

9 Nādaiłniŋ'hi ba'haz'an'igi bik'ehgo, c'il-likan-halcin'igi jidiłit'go, Boholni'hi bī bi-sohodizin-kin biyi' go'ne'yah' anjidah'go, ēi ha nanis.

10 Ado ako c'il-likan-halcin'igi didolił ba'holzižgo t'odi a'la-dzizlin'igi t'aat'ē sodazdiłzīn.

11 Ado Boholni'hi bī diyin-ñidal'a'i la' hac'in' niniyah, c'il-likan-halcin'ni bikā-nahaniŋ'igi bi'gahgi bī nišna'jigo siziŋh'.

12 Ako Zekeraias ēi yiyił-tsaŋ'go biłah hodisnā, ado bik'ē t'o-hoł-ho'yē.

13 Ako niđih diyin-nal'a'i ahodi'nid, T'ado nił hoye'i Zekerai'as, hālah, ni sodizin yidizts'aŋ ēi'baŋh, ako nē asdzaŋ Eli'zabeth aški na'yidołcił, ako ēi Jan beh yidi'ził.

14 Ado t'ai'yisi hožo'ni in'dah ił-hožo'ni nē holoŋ' do;

ado yízciñ'go lañ'i bañ bil dahožon' dolèl.

15 Hálah, Boholni'hi bil ayoat'é do éi'bañh, ako c'il-naatl'oi-bi-to in'dah to-dilhil do yidlan' dah do; ako t'a bímah bišc'it biyí'deñ hatlíz-do God bi Nilc'ih Diyí'ni bi hadezbín dolèl.

16 Ado Ízrel ba'alcini t'ohayuigo dabí God Boholni'hi, bic'in' na't'añ nina'híz-doíš.

17 Ado Ilai'jah biyí' sízín eñ' indah beh bídzil eñ' éi beh Boholni'hi bitsí'ji jogal' do, aze'e dabijéih'igi alcini, yic'in' ané'idodlił, ako ak'e-dahal'in'igi, do bañhigi-a-dat'éh'igi dahwiyan'igi bik'ehgo nidakai'go idolił; la' dîne'e Boholni'hi bíba' ašt'é-t'ego idolił'.

18 Ako Zekerai'as ei diyín-nal'a'i ayidi'nid, Ha'at'é'go-šan' di šil bé'hodoziñl'? Joh, ših t'ai'yisi hastin se'liñ, ado se asdzañ t'a hažo'o bí'niłih.

19 Ako diyín-nal'a'i hanā-nadzi'go ahalnih, Ših Gé'briel ašt'inñ, éi God bic'in' se'zínigi: ako nic'in' hades-dziñ' biniyeh ší'dél'a, ado di ha'ne'-ya'at'é'hi nił bé'hodesiñl' biniyeh'.

20 Ado jo'akon t'ado its'a'i, in'dah do yanifli' dah do, di ako'dadza bijinñ' in'dah, si-zād, ba'holzižgo ako'donił'igi do yindlañ dah éi'bañh.

21 Ako a'la-dzizliñ'igi Zekerai'as bíba' nídzi'ziñ'go t'a Bī-sohodizín-kín go'ne' nījiga'go hodi'na'go bik'é t'obíl-adahayu'i.

22 Ado c'édzidza'go c'eh bic'in' hadzidziñ': ako Bī-sohodizín-kín go'ne' hoł a'hodza'go bil bé'dahozind': t'o nabí'jigiz, ako do hadzodzi at'é' dah.

23 Ado ako'dzago akwe'e altso nídzi's'a'go, t'a a'ko ha-gan'go dahniz'didzah.

24 ¶ Ado di bik'ijin' hwe asdzañ Eli'zebeth i'niltsāñd, ako asdla' nidezitjin' na'az-des'in,

25 Ko'dzago Boholni'hi a'šilah, dñeh bítañgi ba-ya'nisi'ni sít's'aidiniñah biniyeh šineł'in' yendañ, jidi-nid.

26 ¶ Ado hastañ nidezitgo diyín-nal'a'i Gé'briel éi Galilí'gi, Na'zereth holyé'jin', God bits'añdeñ bí'dél'a,

27 Kañ-at'dini lé'i bic'in', éi dñeh lé'i Dé'vid ba'alcini nās-aholcil'igi la', Jo'zef yolyeh'igi badét'añh; ado kañ-at'dini éi Me'ri yolyeh'.

28 Ako diyín-nal'a'i hoł yah iya'go ahodi'nid, Jo'akon, nih alāhgo iñliñh', Boholni'hi éi nił holoñ': asdzañi bítañgi alāhgo ník'ihojidlił'.

29 Ado hodziłtsañ'go adinidigi bik'é holyé' hazliñ', ado a'bijinin'igi hažo'ogo

yantse'kes, ha'at'i'lah sílnih' dzíní'zíngo.

30 Ako diyín-nal'a'i ahodí'-nid, T'ado bik'é níł hoyè'i, Me'ri, God bíł ní'liñh' sí-ní'liñ.'

31 Ado jo'akon, nísc'ít biyí' í'dí'nil'tsañł, ado aški díłcíl, áko èi JESUS bí'zí' dolèl.

32 Èi ayoat'é' do, ado Aláh-goígi-Biye' yolyé' do: ado Boholní'hi God, haže'e Dè'-vid nat'áni níliñ'dañ beh bohólnih yèní' yé'didoał.

33 Ako hol'ágo Jé'kab ba'alci'ni bah aláhgo-nat'áni jí-liñ' do; ado beh bohólnih'ígi do nínt'i' dah dolèl.

34 T'a a'ko Mè'ri ei diyín-nal'a'i ayídí'nid, Ha'at'é'go-šaň' di a'hodonil', joh, ša has-tin' t'ah at'dín?

35 Ako diyín-nal'a'i hanā-nadzigo ahodí'nid: God bí Nílc'ih Diyíni ín'dah Aláhgo-at'é'i beh bídzi'li ník'i dol-doh': èi'bañh ado èi álđo nít's'ándo diyín'go docil'ígi èi God Biye' beh wo'jí' dolèl.

36 Ado jo'akon, nízé'di Elí'-zebeth t'a bí'ni'íhgo aški yèł'tsaňh: ado èi, Do alci'dah, bídí'ni yèní' k'adt yíl-tsaň'go hastaň beh nídézit.

37 Hálah God do ha'at'i'hi-dah bíł biyah' hoyè'i dah.

38 Ako Me'ri adí'nid, Laň'aň Boholní'hi bí nal'a'i asdza'ni ní' ní'liñh; bí'nidi nížádígi bí-

k'ehgo síc'in' a'hodonil'. Ako diyín-nal'a'i hats'aň dahn'-didzah.

39 ¶ Ado í'dañ Me'ri dahdi-yágo ké'yahgi dzíł nazníł'igo tšínł'go jíniyah', kíñ-hal'áh-ígi ké'yah Ju'dah biyí';

40 Ado Ze'kerai'as baňan' go'ne' yah ajiyágo Elí'ze-beth bíc'in' hadzodzi'.

41 Ako ako'dzago Me'ri hadzí'ígi Elí'zebeth yídiz-ts'aň'go, t'a a'ko hwèsc'ít bi-yí'di awè hídesná; ako Elí'-zebeth, God bí Nílc'ih Diyí'-ni hwi hadé'bínd:

42 Ako yégo hadzodzi'go aždí'nid: Asdza'ni èi bífahgi aláhgo ník'íhojidlił', ado nísc'ít bíts'aňdo yízcin'ígi bík'í-hojidli' le'.

43 Ado ha'at'é'gošaň' di síc'in' a'hodzago, Bohonísni'hi bímāh ša níyah'ígi?

44 Joh, síc'in' hainidzi'ígi t'a dísets'aňgo sísc'ít biyí'di awè hídesná, èi'bañh.

45 Ako bíł hožo'ni èi asdza'ni yosdlándígi: Boholní'hi bíts'aňdo hoł hōne'ígi èi ako'donil'.

46 ¶ Ado Me'ri adinid Šiyí' sízí'ni èi Boholní'hi ayoat'é'-go ya'hanih,

47 Ado nílc'ih sí sízí'ni, God sí Yísda'ini'li yeh t'ai'yisi bíł ho'zoň.

48 Ako bí nal'a'i asdza'ni dohayu'igo yínel'in': ako jo'-akon, kodo' nās dahílcih'ígi

t'aaltso bik'ihojidli' lañh',
dašlñi' dolèl.

49 Ēi ayoat'ehi ayoat'é'go
šic'in' a'yilah èi'bañh; ado
diyìn èi bí'zi'.

50 Ado nās da'icìh'do nās
da'icì'hi bik'eh dahò'in'igi èi
bìjoba'i yic'in' idolil.

51 Bigan' beh bidzi'li bēho'-
zingo a'yilah; ado t'a bìjèih'
yeh nitsi'dakesgo a'dada-
dzo'dlih'igi tainoskād.

52 Ayoadat'é'higi nīdahāz-
tañ yēndo ha'dayistl'id, ado
do dahayu'iigi wo'dahgo
a'yilah.

53 Ado dicin' dan'ilin'igi
ya'adat'eh'igi yeh nī'dèinil-
cād; ado daat'in'igi t'ado
beh daholo'nigo yo'ayis'a.

54 Beh-ajoba'yēnāl'ni bini-
na, bì nal'a'i İz'rel yikaal-
wodt;

55 Danīhiṭa yēnī' yic'in' ha-
hasdzi'igi at'é'go, Ē'braham
yic'in' in'dah ha'alci'ni hol'a-
go nās dahīlcìh'igi ałdo'.

56 ¶ Ako Me'ri t'a bìl dziz-
kēgo ṭa nīdézit, ako bağan'-
go dahna'didzah'.

57 ¶ Ako Elī'zebeth aždol-
ci'j'in' a'holziž'go aški jis-
cīnh'.

58 Ako bìl kē'dahojit'in'igi
in'dah dahazé'di, Boholn'ihi
ayoat'é'go hac'in' joba'go dē-
idizts'añgo, ako èi t'aaltso
hoł bìl dahò'zon.

59 Ado ako'dzado tsébi' yis-
kañ'go awē bañh-nīdahīzdí'-

nołgiš bīniyeh jī'kai; ako
Ze'kerai'as beh daji'zi', bi-
že'e bí'zi'igi bik'ehgo.

60 Ako bimāh hadzi'go adi-
nid: Do akot'é' dah; Jān
yolyé' do.

61 Ako adahodī'nid, Nik'-
èih do la' di yī'zih beh wo'ji'
dah.

62 Ako bīze'e nībī'dajigiz
ha'zi' dolèl nī'zin'igi bīnda-
bīzdił'kitgo.

63 Ako bik'i-ak'èilcìh'igi ha-
jitañ'go ak'èjīscīnh' ako aji-
nīh': Jān yolyeh'. Ako t'a-
altso t'o-bil-adahayu'i.

64 Ado t'a a'ko hazé' añ
a'hodzā, ado hatso do nīldzil'
dah silin'go, God bahojīnih'-
go hadzodzi'.

65 Ako hanāgo kē'daha-
t'in'igi t'aaltso bik'è bìl da-
hoyè: ado di a'daha'nin'igi
Judī'ah kē'yahgo dzil naz-
nīl'igi t'aat'é-nīt'ēn nī'dadez-
dlād.

66 Ako t'aadzil'tso dazdziz-
ts'an'igi dahajèih biyī' ašt'é'-
nīdadziznīl'go a'dajīnīh': Di
awēšan' ha'ūt'é' do? ako Bo-
holnī'hi yeh at'é'i bìl holoñ.

67 ¶ Ado haže'e Zekerai'as
èi God bì Nīlc'ih Diyī'ni bì
hadè'bindgo, a'dahonī'li ya-
holne'go anih':

68 Boholnī'hi, İz'rel bì God
èi baha'nih' do; hālah bì dī-
ne'e yaniyāgo yīk'e' nīna-
nīlāh,

69 Ado beh yīsda'ilde'hi

deh'igi niha ast'è-yilah, hanal'a'i Dè'vid ba'alci'ni bifah-gi;

70 Nahasdzan al'yado diyin andant'ahi dabize' beh hasdzī yen'gi at'è'go;

71 Èi nihè daana'i bits'anden yisdah'-idikah biniyeh, ado danihi jo'lai' t'aaltso bits'anden;

72 Ajoba'i danihiṭa yēn' badet'an'igi t'a ako'hodonī, ado diyin'go a'nihonian'igi yēnal'ni dolēl.

73 T'a bih binaṭ nihiṭa È'-braham ya'nihonian'igi, nihaididoaṭigi,

74 Èi nihè ana'i bī'lak'ēden yisdah-nihidonī'go, t'ado nideldzi'ti bik'eh dahonil'in'go èi nihaididoaṭ.

75 Diyin'go, in'dah banhigi-at'è-nihanh-at'dingo bik'ehgo binaṭ nekai'go yofka'go dahini'najin'.

76 Ado nih, awē, Alahgo-Wodahdiigi ya halne'i yinilye' do: hālah Boholn'hi bilānjin' ba hont'igo ast'è-holēh'go yinaṭ' dolēl;

77 Bī dīne'e, yisdailde'hi bīl bēdaho'zin dolēlgo biniyeh, banhigi-adanī'igi bana'hididot'āhigi beh,

78 Nihi God beh ajoba'i yeh osan'igi beh; èi' beh nilē wo'dahden Ha'a'ahigi ni'lin'go niha niyah',

79 Cahathē'gi in'dah anīneh' bī caha'oh'gi nidahāz-

tan'igi ya' adinildin' do biniyeh, ado hozon'go hont'igo nihois do biniyeh.

80 Ako aški èi di'ne'sanh in'dah biyi' sizi'ni bidzil' silin', ado donaadah'igi kēhat'in nit'en, Iz'el dīne'e yinaṭ' naga' dolēl'igi ba'holziz-jin'.

WOLTA'I 2.

1 Ado ako'dzago i'dan nahasdzan yikā kēdahat'in'igi t'aaltso dabi'zi' naltsos bik'idadodzoh'go, Si'zar Augustus yē'nihoniañh'.

2 Ako Qui'rinās, Si'ria bīnant'a'i nilin'dan di atseh' dabi'zi' naltsos bik'idaszoh.

3 Ako t'aadzil'tso daha kin-dayil'ahigo a'dadziskai dabi'zi' naltsos bik'idadodzohgo biniyeh.

4 Ado Jo'zef aḷdo' Ga'lili'den, Na'zereth kin-hal'ahiden c'izniāz, Judi'ahgo, èi Dè'vid bī kinhal'ahigi, Beth'lihem holyeh; Dè'vid ba'alci'ni nās dahilcih'igi bifahden la' jilin' èi'banh.

5 Me'ri hwē asdzan dolēl'go hadet'an'igi bīl, bī'zi' bik'idadodzoh'go biniyeh, a'kohgo Me'ri èi yiltsañh'.

6 Ado ako'dzago t'a akwe'e dzizkego, azdolci'jin' bi'gah ninilkanh'.

7 Ako aški atse' docil'igi jisci'n'go nak'a'at'an'hi bik'iz'dezdiz'go sīts'ā bēgaši

yī daalcoz'igi bih jil'tinh; hā-lāh nīdakai'igi-ba'-kīn go'ne' do haz'an' dahgo, ei'banh.

8 ¶ Ado t'a ei kē'yahigi nī-da'nīlkādi tl'ēgo dibe yā-a'dahalyan nīt'en.

9 Ako jo'akon, Boholnī'hi bī diyīngo-nal'a'i bīk'ijīn' ha-dayah', ado Boholnī'hi bī-ts'a'-dīn'dīn'igi beh dabīnāgo i'dīdlād: ako t'ai'yisi nī'da-dzīsdzīd.

10 Ako diyīn-nal'a'i ahodīnid, T'ado nīdal'dzī'ti: jo'akon, hane'-ya'at'ē'hi beh t'ai'yisi īl-ho'zo'ni beh nīhīl haš-ne', ako ei dīneh t'aaltso bah.

11 Joh, Dē'vid bī kīn-hal-ahīgi, dī'jīnh Yīsdā'inī'li nī-hā' yīzcin'h', ei Christ, Boholnī'hi at'eh.

12 Ado beh-ēho'zīni ei kot'ēgo nīhic'in' at'ē do; awē nak'a'at'an'hi bīk'īdesdzī'go tsīts'ā bēgaši yī-da' alcoz'igi biyī' sītīn'go dēidołtsēl'.

13 Ado t'ahāgo diyīn nal'a'i yēn' bīnāgi yah biyī'dēn diyīn nīdal'a'i t'oahayui a'la sīlīn', ako God yadahanī'go a'danīh,

14 God nīlē wo'dahdi sīda'hi baha'nīh, in'dah nahas-dzañ bīkāgi dīneh bīl ya'adat'ēh'igi bītahgi bīl dahozon' dolēl.

15 Ako ako'dzago diyīngo-nīdal'a'i ya'dīlhił biyī' go'ne' ana'kaigo, nīda'nīlkādi a'da-

hīdo'nid: Sołtīn' Beth'lihem-jīn' dikāh, ako dī'di a'dzaigi, Boholnī'hi nīhic'in' a'yila'igi dēidołtsēl'.

16 Ako tśīn'go jī'kaigo, Me'ri in'dah Jo'zef, in'dah tsīts'ā bēgaši yī-da'alcoz'igi biyī' awē sītīn'go bīk'ijīkai.

17 Ako dadzīłtsa'ngo, di awē beh hoł dahone' yēnī' bīnāgo badahojolne'.

18 Ako t'aaltso dēidołts'a'ngīgi bīk'e t'o-bīł-adahayu'i, ei nīda'nīlkādi beh bīł daholne'igi ei'banh.

19 Ako nīdīh Me'ri di t'aaltso t'o hajēh biyī'di beh bantsī'dzīkes.

20 Ado nīda'nīlkādi t'an' na'kaigo, God ayoat'ei lañh' daznī'zīn, ado bādahojīnīh', t'aaltso dazdizts'a'ngīgi in'dah dadzīłtsa'ngīgi ei'banh, t'a hol dahone' yēngī at'ēgo.

21 ¶ Ako tsēbī' bīska'ngo, bañ - nahīnīlgīz'igi ba'holzīz'go, Jesus beh dajī'zī, t'ah-do īsc'it biyī' hoznīłtsa'ngī yēndañ, diyīngo-nal'a'i yēho'zī' yēnī'.

22 Ado Mo'zes yēhas'an'igi bīk'ehgo bī'gah nīnīłka'ngo jī'diyīn nīdzīsdīn'go, Jeru'salemgō bīl jī'kai, Boholnī'hi ba'dazdol'fēl bīnīyeh.

23 (Boholnī'hi beh bīk'eh-ahonī'li biyī' beh-ak'ēascīn'igi giat'ēgo, Atseh' dabīka'ngīn nīdahacīh'igi t'aaltso Boholnī'hi ba' diyīn' dolēl.)

24 Ado Boholnī'hi yéhas-
āni biyí' beh-ak'ēascīn'īgi gi-
at'ē'go, Hasbī'di naki'go; do-
da'go ēi hasbī'di-łgai' biya'zi
naki'go nādahįzdołnīn' bīni-
yeh.

25 ¶ Ado nīt'eñ jo'akon, Je-
ru'salemgī dīneh lē'i la', Sī-
mian yolyeh'; t'a ēi dīneh
bañhīgi-at'ē-bañh-at'dīn, in-
dah t'aalajīn ya'at'ēh'go da-
hodi'sīni, ado İz'rel bīl na'-
hodojoñ'īgi bība'jinah': ako
God bī Nīlc'ih Diyīni hwē
holoñ'.

26 Ado t'ahdo dadzītsahgo,
God bī Nīlc'ih Diyīni hac'in'
bé'hozīn', Boholnī'hi bī Christ
yįzdołtsēl'go.

27 Ado Nīlc'ih Diyī'ni bī-
k'ehgo bī-sohodīzīn-kīn biyí'
go'ne' yah ajiyah': ako bī-
māh in'dah bīze'e bīl awē
Jesus yah ayil'tiñgo bēhaz-
an'īgi bik'ehgo a'dazdolił'go
bīniyeh.

28 T'a a'ko hagān beh daš-
diltiñ'go God ba'hojīnih',
ako azdī'nid,

29 Boholnī'hi, k'adt bī'nidi
nī nal'a'i bīl hozoñ'go dahdī-
dogał, nīzādīgi bik'ehgo:

30 Sīnā yįsda'inī'li nīh'īgi
yiyiltsañh', ēi'bañh.

31 Ēi dīneh t'aaltso bīnał
ašt'ē nīlāh:

32 Adīndīn'īgi al'añ dadī-
ne'e beh ba' adīndīn' do bī-
niyeh, ado nī dīne'e İz'rel ēi
beh ayoat'ē'i.

[Navaho] 12

33 Ako bīze'e in'dah bīmāh
bīl, dī'di ha' hadzodzi'īgi bī-
k'e t'o-hoł-ahayu'i.

34 Ako Sī'mian hak'i sodol-
zingo, ei hamāh Me'ri ayidī-
nid, Jo'akon, di awē ba' ni-
t'añh' İz'rel bītahgi lañi
nāahidī'nodāh, in'dah nā'da-
hidido'nāh bīniyeh; ado beh-
ēho'zinīgi do ya'at'ehgo ba
ya'dajil'ti'go:

35 In'dah, aou', dīltlīs' niyí-
sizi'ni bīga'do'jil, t'oahayu'i
dahajēih biyí' nītsī'dadzīkes-
īgi beh bēho'zīn do bīniyeh.

36 Ado akwe'e ahodoni'hi
yahalne'i lē'i, An'na yolyeh',
Fa'nuel bitsī', ēi Ē'ser dīne'e
la'; ēi t'oahayu'i bī na'hai,
ado ha hastin' hazlīn'do t'a
bīl jināgo tsosts'it na'hai;

37 Ado t'a c'ēnai jilīn'go
tsēbī'dīn do'ba'añ dīn ho na'-
hāi, ado do bī-sohodīzīn-kīn
bits'añ dašdigāh dah, ako
tl'ēgo in'dah jīngo nīdīh t'a-
do ajiya'ni in'dah sodīzīn t'ē-
yah beh God bik'ehgo nījigā
nīt'eñ.

38 Ado t'a a'ko yah ajiyā-
go t'a akot'ē'go God bic'in'
ahēs-nī'zīn, ado Jirusalemgī
ké'dahat'īnīgi, ak'i-nīna'ilye'-
hi bība' dajinan'īgi t'aaltso
yeh yic'īn' hadzī.

39 Ako Boholnī'hi yéhas'an'-
īgi altso bī'gah da'dzīsīñ-
go, Galiligi, Nazereth, kīn-hal-
āhīgi ké'dahojit'īngo akoñ
nījī'kai.

40 ¶ Ado aški no'sèl, ado hayi'-sizi'ni bidzil silin', in'dah beh-hódzàni hwi hadé'-biindgo, in'dah t'a at'in'igo God bik'ijidli.

41 Ako t'ala'i nina'haähago hamah in'dah haže'e Jerusalemlé go'deg alnanat'aš, a'da-azind èi hašis-adesdza'igi beh-bèha'nihigi ba na'hwilzišgo.

42 Ako nakits'adah bi na'haigo Jerusalemlégo j'i'kai a'dai'zind bahaz'an'igi bik'ehgo.

43 Ado t'a akwe'e bi'gah dahwiskan do'bik'ijiñ' nijo-kähgo, aški Jesus t'a Jerusalemdi nağa nit'en; ako haže'e in'dah hamah do' do bil bëho'zin dah lañh'.

44 Ako ařah bil jokäh dzin'zingo t'ala'i jinñ odał bi'gahgo niji'kai; ako dabik'ei in'dah bil ahèdahodzilzin'igi biřahgi hazneztañ.

45 Ako t'ado bik'izniāzgo, ado Jerusalemlégo t'añ hanažninitañ.

46 Ako ako'dza do'bik'ijiñ'ta yiřkan'go, bi-sohodizinkin biyi' go'ne' nida'ntin'igi alni'gi sida'go èi yiyists'añgo in'dah nayidiř'kidtgo bik'iz-niāz.

47 Ako t'aaltso dahodizts'añ'igi, hoł èho'zinigi in'dah bic'in' hadzidzih'igi bik'è t'o-bil-adahayu'i.

48 Ako hodziltsa'ñgo t'o-

hoł-ahayui: ado hamah-ahodi'nid, Šiyaz ha'at'é'goša'ñ' ko'nihinilah? Jo'akon, niže'e in'dah ših bañh-niñi'ni-go ni'kanita nit'en.

49 Ako ahodi'nid, Ha'at'é'goša'ñ' šikanohta nit'en? Da' šize'eis bik'ehgo bi kin go'ne' ašt'in'igi do nihil bëho'zin dah?

50 Ako èi yeh hac'in' hadzi'igi t'ado hoł bëhozind dah.

51 Ako akwi'yah Nazarethgi hoł na'kaigo hak'è-hoł-in' nit'en: ako bimah di aha'nin'igi t'aaltso bijèih biyi'di yantse'kes nit'en.

52 Ako Jesus beh-hódzàni yeh nās a'dzah, in'dah nëyañh', ado God in'dah dìneh bil ya'ajit'eh jolèl.

WOLTA'I 14: 28-35.

28 Ako hai'di niñiřahgi la'kin ayoat'èi adešliř' niziñ'go, doš altse di'nohdał dah, in'dah ado bañh adolè'li dats'i t'a bi'nèl'añ no'singo yi'doř'tah dah?

29 Doda'go èi na'nle'i a-t'lah nast'ini a'jilah do'bi-k'ijiñ' altso aždoli'li do biž-nèl'añ dahgo hanadeñ ha a'dadi'nodloh.

30 Ko'dani'go, Di dìneh kin a'yi'ni'là nit'en, altso i'doli'li do yi'nes'añ dah.

31 Ado hai nat'ani šin la'nina nat'ani bil ana'hoji'řeh'go, doš altse diž'nodał dah,

in'dah ado ba n̄itsiz'dokos dah, ei nadin'di mil'go šic'in' yinē'īgi dats'i neznādi mil'go beh bĭk'eh-dīdešdlēt dzi-nī'zingo?

32 Doda'go ei la'īgi t'ah nī-zaden yiga'go dziltsa'n'go, a'halne'e akōn jido'a', beh na'hodojo'n'hi baŋtsi'dzīkes-go?

33 T'a akot'ē'go nīhiŋahgi hai'di-dah do t'a'k'adt aji-t'ē'i t'aaltso beh (Jesus) ba-až'dēt'ah šin ei do t'a'k'adt šī ho'a'hi dzizli'n' dah.

34 A'šinh ei ya'at'eh: nīdih do halnih' dah silin'gošan', ha'at'i beh halnih' nī'dodlēt'?

35 Nī' nīdih ado li'n' bī caŋ yahikāhdi nīdih do bĭk'ijo-ni' at'ē' dah; ako dīneh ei c'idayitl'id. Hai'dah hajā beh azdits'a'i holon'īgi ho-nīdi azdits'in'h'.

WOLTA'I 15.

1 Ako bic'in'-nīdailyēh'īgi in'dah baŋhīgi-adani'īgi ei t'aaltso dahodidots'in' bini-yeh hac'in' niheskai.

2 Ado Fe'risiz in'dah ak'e-daalci'i do bi' adani'go ya-dal'īgi go hadaszi': Di dīneh baŋhīgi-adat'ēhīgi bahakāh ado yi' da'ayaŋh'.

3 ¶ Ako di hane'-beh-ē-dētīnhi yeh yi'c'in' hadzi'go, anih':

4 Hai'saŋ' nīhiŋahdo dīneh šin nezna'din bī dibe'go, ado

la' yo'ayil't'ē'go, da' nahas-t'ēi'din do'ba'aŋ nahast'ēi-īgiš do donaga'hijīn' t'ado yido'ni'h'go, ado yo'ēlwod'īgi (nīnē'idiltin'jīn' haidi'nota' dah)?

5 Ado ei nīnē'idiltin'go bi' hožoŋ'go bī wo'sgi dah-yido'štel'.

6 Ado baŋan'di nadza'go dahak'is'īgi in'dah bi' kē'dahojit'in'īgi, Aha'nī hokāh, biž-di'nidgo ado azdīdoni'l': šil nīhi' dahožoŋ' le', hālah, šī dibe yo'ēlwodt yēnī nādītīn'h', ei'baŋh.

7 Ako anīhidīšnīh, T'a akot'ē'go baŋhīgi-at'ēh'īgi t'ala'igo baŋhīgi-anī'īgi yo'idiāŋgo ya'dilhi' biyī'di ei baŋh hožoŋ' do, nahast'ēi'din do'ba'aŋ nahast'ēi do-baŋhīgi-adat'ē'go, do baŋhīgiat'ē yo'adēidiāhīgi bilāh at'ēgo.

8 ¶ Aldo' hai asdza'nī šin la', bēs-ligai neznā nē'jahgo, la' yo'ayil'ne'go, da' t'as do a'k'a-koŋ' yidido'štlil'go kīn go'ne' t'aat'ē hodo'soh' dah, ado nēidiāŋjīn' hažo'ogo ha-idi'nota' dah?

9 Ako ei nīnēidiāŋgo, dahak'isīgi in'dah bi' kē'dahojit'in'īgi, Hak'go, dabīždi'nidgo a'biždīdoni'l', Šil nīhi' dahožoŋ' le', hālah, yo'īlne' yēnī nīnā'diaŋh ei'baŋh.

10 T'a akot'ēgo a'nīhidīšnīh, God bī diyin-nīdal'a'i dabīna'l, baŋhīgi at'ēh'īgi la',

bañhigi ani'ligi yo'idiāngo ēi t'ai'yisi bañ bił daho'zoñ.

11 ¶ Ado anādo'nid, Dineh lē'i la' biye' naki' holoñ:

12 Ako akēdenīgi haže'e abizdi'nid, Šize'e, nalye'i si dolēl'īgi šadi'niah. Ako jiti'ni beh-jinan'īgi ba alts'ajinil.

13 Ado ako'dza t'adokwi yiskañ do'bik'ijin' akēdenīgi bi nalye'i t'aaltso a'la-a'yilah, ado ni'zadi kē'yah lē'igo jiniyah, ako ādi tsin'jigāgo ha nalye'i yēni' yo'adziznil.

14 Ado altso hats'a'izdēl'go ēi kē'yahdi t'ai'yisi hodicin hazlin', ako hahojoba'igo t'aaltsoni bi'dinjilinh dzizlin'.

15 Ako ēi kē'yahdi kē'dahat'in'īgi la' bažniyāgo ba'al'k'eh dzizda nit'eñ, ado indaazt'igo biso'di bandziltso'go na'ha'a'.

16 Ako alastsi bikai'gi, biso'di dēiyan'īgi c'eh beh hwih jilēh: ado dineh t'ado la' ha'niltsođ dah.

17 Ako ajit'ē'i beh adē'jolnigo azdi'nid, Šize'e bağan'di bandalnīs'īgi lañ'i dabi c'iyāñ holoñ, ado t'a bilāh nēlañh, ako ših t'eyah kwe'e dicin šinilhin'.

18 Ašt'ē-a'didešnił'go šize'e bic'in' ni'dešdał ado abidi-dešnił, Šize'e ya'dilhił bic'in' in'dah ni' nic'in' bañhigi as'dzah,

19 Ako niye'go nāšido'jido'īgi do bañ nišlin' dah se'lin': na'ndalnīs'īgi la' ašilēh'.

20 Ako ādo dašdiyāgo haže'e bic'in' dahniz'didzah, ako t'ah ni'zadeñ jogał'go haže'e hwiltsañh, ako ha a'aha niziñ', ado dahdilwođtgo, ako hazē naz'cīt, ado haza-not'añh.

21 Ako haye' ahodi'nid, Šize'e ya'dilhił bic'in' in'dah ni' nic'in' bañhigi as'dza, ako niye'go nāšido'jido'īgi do bañh-nišlin' dah se'lin'.

22 Ako nidiñ haže'e ei ba'ndalnīs'īgi ayidi'nid, Tšinił'go bēldla'di-ē' aģa'go ya'at'ēh'īgi ni'dołtsos'go bik'eł'tih; in'dah yostsah' bi'la' bañh ninoh'ah, ado keh bih bidoł'es:

23 In'dah aden bēģasi-yāž nesk'ahīgi kwe'e ni'no'los'go solhē', ako nihił dahožoñ'go da'didiñł'.

24 Hālah, di šieye' daztsañ' nit'eñ, na'ho'ni'; in'dah yo'iyā nit'eñ beh na'hosdzin. A'kohgo il-ho'zoñ yandikai.

25 Ako biye' alāñjiniği ana'azt'i'di naga' nit'engo, aden kinjin' nadał'go, dilnih' in'dah dajilziš'go yidizts'añ.

26 Ako ado nidalnīs'īgi la', Hak'go, yidi'nidgo, ahat'in'īgi bi' nabizdel'kit.

27 Ako ahodi'nid, Nitsi'li nadzah'; ako niže'e ēi bēģa-

15: 28 LUKE BIK'EHGO HANE'-YA'AT'É'HI 16: 26

ši-yāz nesk'āhi yiyishiñh', hálah, do dādah yidza'goh, in'dah do at'é'higoh ha na'-dzah, éi'bañh.

28 Ako bik'é do bił hozon'dahgo, do yah abí'ni dah: éi'bañh haže'e c'iniyāgo na'-hoskan.

29 Ako hadzodzi'go haže'e abizdi'nid: Jo'akon, di t'a na'naša'go lañi na'hai, ado bēhosinil'an'igi t'ado do akōñ asdzaigi dah: ako nidih t'ahdo tl'izi-ya'zi la' šanil'tēh'dah dasik'isigi bił šil daho-žon' dolēl' biniyeh:

30 Ako nidih di niye' aljil'-nih yil nakai'go ni nalyē'i beh hinināh yēni' altso yik'oya'go nadzah, nidih t'a a'ko bēgaši-yāz nesk'āhigi ba šinil'hinh'.

31 Ako abizdinid, Šiye', nih t'aa'lajin šil naniāš, ado yis-t'in'igi t'aaltso nih.

32 Ako ya'at'éh'go bahoné'-ni in'dah nihił daho'žon: hálah, di nitsi'li daztsañ' nit'eñ na'ho'ni'; ado yo'iyā nit'eñ bēna'hosdzind'.

WOLTA'I 16: 19-31.

19 Dineh lé'i la' t'ai'yisi at'inh', tsí'dedeh nahalin'igi in'dah nak'a'at'an'hi dalgai'igi yēha'dit'eh, ado t'aakwi jinñ c'iyān al'askāndi t'eyah yiyañh:

20 Ado ado'kēdi lé'i La'zerus yolyeh', t'aat'é-nit'eñ lōd

bañh holoñ'go bi c'edañ'gi nina'dēl'tēh'.

21 Ado dineh at'in'igi bi bikā-ada'ni bikādeñ bāh bīzē ha'dahinezdé'igi ša'dadot-soł' dzini'zingo: indí'da lēcañ'i ha na'kāhgo éi ha lōd dēlnād nit'eñ.

22 Ado ako'dzago ado'kēdi yēni' daztsañh', ako diyin-ñidal'a'i dahdahodiltin'go, É'braham biyidt'gi dahdahastinh': ado dineh at'in yēni' aldo' daztsañh', ado yo' abidilyah';

23 Ado Hé'dizdi (éi hoyé'go tiho'nih haz'āndi a'holyeh) tihojonih'go dzidezgal', ado aji'galgo dodēgan'idi É'braham dziltsañh, in'dah Lazerus biyidtgi dasitiñ'go.

24 Ado jica'go ajinih, Šiže'e É'braham, t'ašon'di šajina-bah'go Lazerus šic'in' dilah, ado bí'la' bí'la'tah'gi šah didolnih'go šitsō na'idí'noł-k'as; di koñ' biyi'gi tihošnih, éi'bañh.

25 Nidih É'braham adi'nid, Šiye' bēnil'ni, hininādañ ya'adat'éh'igi t'aaltso nē holoñ' nit'eñ, ako Lazerus éi ha-c'in'-nahwi'na nit'eñ: ako k'adt éi bił na'hojoñd, in'dah nih t'eyah ti'honih'.

26 Indí'dah nihi in'dah nih do' nihi'fa'gi bikōh ayo'anizad'go ašt'elyah: ako kodo nadoda'igi do biho'nēdzañ dah; ado aldo' adeñ la' niha

16: 27 LUKE BÍK'EHGO HANE'-YA'ATÉ'HI 16: 31

doga'tgi do biho'nédzañ yadahalne'í beh daholoñ; bi'-
dah. ní'di éi dayis'tsañ.

27 T'a a'ko azdi'nid, Di'- 30 Ako azdi'nid, Doda sífa
bañh na'noškañh, šíze'e ba- É'braham, la' daztsañ'deñ
gan'go hodil'äh: ba nadza'go, ako bañhigi

28 Bíł hajě asdla' sě holon'- adani'łigi yo'adeididoał.
īgi bíł dahoždol'ni biniyeh, 31 Ako anābīzdo'nid, Mozes
ako di ťiho'nih'īgi do nihí'- in'dah ahodoni'łi-yadahalne'í
dokāh dah. do da·yists'año, la' daz-

29 Ako É'braham ahodi'nid, tsañ'deñ na'didza nīdih c'eh
Éi Mozes in'dah ahodoni'łi- nī'dahokañh dolěl.

JĀN BĪK'EHGO HANE'-YA'- AT'Ē'HI

WOLĀ'I 1.

1 Sād jī'li'ni ēi hodēya'di hojiloŋ', ado Sād ēi God yīl holoŋ, ako Sād ēi God at'eh.

2 Ako t'a ēi hodēya'di God yīl holoŋ.

3 Ado ēi t'aaltsoni a'yilah: in'dah a'dalya'īgi ēi la'i nīdīh t'a hat'dīngo t'ado al'yai dah.

4 Beh-ināni ēi hwi holoŋ laŋh'; ako beh-ināni ēi dīneh be'-adīn'dīn.

5 Ado adīndīn'īgi ēi cahalhēl go'ne' adīnīldīn, ado cahalhēl ēi do bīl bēho'zīn dah.

6 Dīneh lē'i God bīts'āndo yīl'a', ako ēi Jan yolyeh.

7 Ako t'a hoh hwē ēho'zīn do bīniyeh jīniyah, beh-adīndī'ni ba hoždolnīh bīniyeh, ado ēi t'aaltso hak'ehgo dēdidlaŋl.

8 (Jan) t'a hoh ēi do adīdīn'īgi jīlīn' dah, nīdīh t'o adīndīn'īgi ba hoždolnīh bīniyeh hodēl'a'.

9 Ako ēi t'ēyah t'aani adīndī'ni at'eh, t'a ēi dīneh t'aaltso nahasdzan bīkā nehekāhīgi ya' adīnīldīn.

10 Nahasdzan bīkā nījīgā nīt'ēn, ado t'aaltsoni a'yilah nīdīh do hwē daho'sīn dah.

11 T'a bīh'īgi yāniyah nīdīh t'a bīh'īgi do dabīnī'zīn dah.

12 Nīdīh t'a anē'laŋgo dahonizīn'īgi, dahohtsōdīgi ēi t'aaltso beh-oholnī'hi baždīnīaŋh ēi God ba'alēcīni dadolēl bīniyeh, t'a ēi ha'zī' dayodlan'īgi.

13 Do dīl bīts'āndo nīdahazēcīn'īgi dah, do ats'is nī'lī'ni bīk'ehgo dah, ado dīneh do bīts'āndo dah, nīdīh God t'ēyah bīts'āndo.

14 Ado Sādīgi ēi dīneh dzīzīlīn', ado nīhītahgi kē'hojīt'īnh, ado bēh-ayoiajīt'ēi dēiltsaŋh. Aŋa t'ala'i ba yīzēcīn'īgi ayoat'ēi laŋh', behajoba'i ado t'aani'ni bī hadzbingo at'eh.

15 Jan ha nahasne'go yē'go hadzigo aŋīh, Beh hasdzī yēnī' ēi dī'di a'hodesnīh, Sīkēdeŋ yīgal'īgi ēi t'a sī'lāhgo at'eh, hālah, t'a hoh ēi sīlānjīn' ajīt'eh, ēi'baŋh.

16 Ado beh-ayoiajīt'ēi hwi hadesbīn'īgi in'dah ajoba'

yeh joba'igi éi t'aaniitso ní-ha-dasyah'.

17 Hálah, Mozes éi bik'eh-ahoni'hi éidinianh, nídih ajo-ba' in'dah t'aani'ni éi Jesus Christ bits'añdeñ hazliñ'.

18 Dineh la'i nídih t'ahdo God yiyiltséh' dah: haye' t'ala'i hazliñ'igi, éi Afa bijéih biyi'di hojilon'igi éi beh ha-ho'nin'.

19 ¶ Ado kot'é'go Jan ba hane', Juz nādaiñin'hi in'dah éi bi-sohodizin-kin ya-a'dahalyāni, Jiru'selemdoigi nídahodeł'kit yēni, Hai'sañ ant'inñ dani'go.

20 Ado t'ado nēnil'in'igo t'aani a'daholne'. Do Christ ašt'in dah.

21 Ado nīnādahodeł'kit ha-at'i'sañ nīlinh? Da' Ilai'as is ant'inñ? Ako azdi'nid, Do éi ašt'in dah. Da' éi ahodonili-yahalne'i ant'eh? Ako, Dodah, nāzdo'nid.

22 Ado adahodi'nid, Hai'sañ ant'inñ, ako nīdanihił'a'igi bił nīdahodilnih. Ako ha'at'é'go beh a'dahadi'dzih?

23 Ako adi'nid, Nišli'ni éi la' bižih' donaadah'ideñ yé'go ani'ni bizād, Ako éi Boholni'hi ba' hont'i'go k'ehéz'dōngo a'dale', t'a İzé'as a'nih yeñ'gi at'é'go.

24 Ako nīdaała'igi éi Fe'risiz a'dat'in lañh'.

25 Ako nīdahodił'kitgo adahodi'nid: Ha'at'é'gošan' na-

hadlāgo toh beh tai'gīs, do Christ ni'lin do', ado Ilai'as do ni'lin do', éi ahodonili-yahalne'i nídih do ni'liñgo?

26 Ako Jān yic'in' hanānādzi'go adi'nid: Ših nahadlāgo toh beh taasgīs, nídih la' nihiñah sīzi'ni éi do bé-dahonohsin dah;

27 Ako hoh ajit'éi šilañjin' at'é'go éi šilāhgo ayoat'eh, bīke'tl'ol k'ede'sał nídih do bañh nišliñ' dah.

28 Di'di t'aaltso Betha'baragi a'dadza, Jor'dan bilāhdi, ādi Jān nahadlāgo toh yeh taagīs nīt'eñ.

29 ¶ Nā biska'ni Jān jīdein', nīt'eñ Jesus hac'in' yīgał'go dziłtsañh', ako azdi'nid, Jo'akon, God bits'añdo Dibe-Ya'zi danol'inñ', ako éi nihokā dineh t'aat'é biñahgo bañhigi-at'é yo'idiāhi at'eh.

30 Di'di éi a'bidisñih, šikēdeñ dineh la' t'a šilāhgo at'é'i yīgał', dišñih yēni, ako éi t'aani šilañjin'.

31 Ado do hwé'hasin dah nīt'eñ: nídih İz'rel dīne'e bīc'in' hwé'hodoziñł éi t'a akot'édo bīniyeh šī niyah', ako nahadlāgo to beh taasgīs.

32 Ado Jān hā nahasne'go hadzi: Nilc'ih Diyí'ni ya'diłhił biyi'deñ, hasbi'di nahalin'go hak'ijjin' bīdahole'go ado bik'igi nesda'go yiltsañh'.

33 Ako do hwé'hasin dah nit'eñ: ako nahadlāgo tō beh taasgis šinil'a'igi t'a èi ašidī'nid, T'a bikājin' Nīlc'ih Diyī'ni bidaho'le'go yiniltšan šin, ado bik'i dasida'gohīgi t'a èi Nīlc'ih Diyī'ni biyī' t̄ahodesgī'zi ajit'in dolél.

34 Ako t'a ših yiltšan', in'dah beh hā nahosisné, Di God biye' at'é lañh.

35 ¶ Ado nā biska'ni Jān in'dah bo'ho'āhigi naki'go bił nīdadzizinh;

36 Ado Jesus yigał'go jine'in', ako azdī'nid: Jo'akon God bits'āndo Dibe-Ya'zi no'inh.

37 Ado bo'ho'āhi naki'igi bi'dizts'añ, ado Jesus bikē dašdiāz;

38 Ako Jesus naz'yiz nit'eñ ado bikē joas'go holtsañh, ado ahodī'nid, Ha'at'ī'sañ' hano'ah? ado abizdī'nid: Rab'bi, (èi Boholnī'hi jini'go olyeh'), Hādišañ' kē'hot'inh?

39 Ado ahodī'nid, Hak'go in'dah no'inh, ako kē'hat'in'di jini'āzgo hodziltsañh, ako t'a èi bijiñh' t'a akwe'e bił nīdziztañh: hālah, t'a a'ko hił'c'īñ, èi'bañh.

40 Nakizdilt'eh'igi la' èi Jān yałti'go yīdzits'añ yēnī' hakē dahdiyah, èi An'drew at'inh, Sai'man Pī'ter yil haāžigi.

41 Èi altseh' yil haāžigi Sai'man jolyeh'igi yik'i-niya'go ayidī'nid: Mesī'ya bik'i

nit'āz, (èi Christ jini'go olyeh').

42 Ado Jesus bic'in' hoł nī-āz, ako Jesus honeł'in'go adī'nid, Nih, Sai'man ant'inh, Jo'nah biye', ako Sī'fas yinilye' dolél, (èi Tseh olyeh.)

43 ¶ Ado la' nāneskañ'go Jesus dašdiyah Ga'liligo, ako ādi Fī'lip bik'iz-niyāgo abizdī'nid, Šikē yinał.

44 Fī'lip èi Bethsé'dado na'gah', kīn-hal'āhigi, ako An'drew in'dah Pī'ter aldo' t'a ado.

45 Fī'lip èi Natha'niel bik'iz-niyāgo abizdī'nid, Bik'eh-ahonī'li biyī' Mo'zes, in'dah a'hodonī'li-yadahalne' hwē ak'ēdaašciñh yēnī' hak'i-nikai, Jesus, Na'zerethdo, Jo'zef biye'.

46 Ado Natha'niel ahodī'nid, Ha'at'ī'sañ' ya'at'é šin Na'zereth biyī' do hodolél? Ako Fī'lip ahodī'nid, Hak'go, ado yidiltseł.

47 Jesus dein'go Natha'niel, bic'in' yigał'go yiyiltšan', ako hwē hadzodzi'go ajinīh, Jo'akon, dano'inh, èi t'aani Iz'rel dīneh lañh', ako ba'at'e' èi bañh at'din.

48 Natha'niel ahodī'nid, Ha'dašsañ' sehoni'sin? Jesus hanānadzi'go ahałnih: T'ahdo Fī'lip, Hak'go, nīlnih, yendañ, tsin-fig biya'gi sīndāgo niłtsañh'.

49 Natha'niel hanānadzi'go

ahodi'nid: Rab'bi, nih God biye' nī'liñ lañh', in'dah nih Īz'rel dīne'e binant'a'i alāh-goigi nī'liñh.

50 Jesus hac'in' hanānādzi'go ahodi'nid: Tsīn-fig biyāgi sīndāgo niltsañ nīdi'nidigi da'ēis bañh sīndlañh? yidiłtsē'hi ēi di t'a bilāhigo a'dat'ēh.

51 Ado anāhodo'nid, T'aani, t'aani'go a'nīhidiñih, kodo bik'ijin' ya'diñih an at'ē'go in'dah God bi diyin nīdal'a'i de'go ado yāgo, Dīneh Bayizci'ni bikājin' aña'hakāhgo yidiłtsē'.

WOLĀ'I 2.

1 Ado ūagi jin azliñ'go lah-di igēh' lañh, Kē'nadi ēi Ga'liligi; ako Jesus bimāh ēi a'kwi nījigah':

2 Ado Jesus in'dah bīdahoh'āhigi aldo' bilgo, Hak'go, bīdo'nid, igēh'jin'.

3 Ado c'il-naatl'oi-bi-fo a'bi'nidindgo, Jesus bimāh abīdi'nid, C'il-naatl'oi-bi-fo beh a'dasdiñd.

4 Jesus bimāh ayīdi'nid, Asdza'ni haśañ' nīdeśih'? Śih t'ahdo śa holziś' dah.

5 Ado bimāh ēi nīdal'a'igi ayīdi'nid, T'a a'nīhīni'nigo a'dahnī'.

6 Ado a'kwi ūosjēh nītsāigi, tseh bīts'āndo alyā'igi has-tañ'go sīnīl', beh bahaz'añh bik'ehgo t'aaltsoni Juz ūadē-

gis, bēs-asā has-tañ'di ūoh hadezbin dabīgahgo, t'a a'āñ.

7 Jesus adahodi'nid, ūosjēh bī ūoh ha'dadołbin. Ako dabīdājin' ha'dazdēłbiñd.

8 Ado anābabižo'nid, Ha'dahohkāh k'adt, in'dah bik'ehgo adaaziñ'di badahohkāh, ako ba'dadzizkañh.

9 Ako bik'ehgo adaaziñ'di ūoh, c'il-naatl'oi-bi-fo alyā'igi dzīzliñh, a'dzaigi ēi do hoł bēho'zīn dah, nīdih nīdal'a'i t'ēyah bīł bēdahozin; ado bik'ehgo adaaziñ'di adoyē'hi, Hak'go, bīzdi'nid.

10 Ako abīzdi'nid, Dīneh c'il-naatl'oi-bi-fo ya'at'ēh'igi atsēd ādayikāhgo bahaz'añh: ado dīneh nīdadī'nidliñh'go ēi c'il-naatl'oi-bi-fo do ya'at'ēh'igi badahakāh, nīdih nih t'ēyah t'ado atsēd' nīha hīnīkañ' dah, k'adt in'dah.

11 Di ts'ide atsēd' ayoidat'ē Jesus yanayah'igi, Kē'nadi, ēi Ga'liligi, ado beh-ayoiājīt'ē'i bēho'zingo a'jilah, ako bīdahoh'āhigi dabosdlāñd.

12 ¶ Ado ēi bik'ijin' Kaper'nēam go'ya jīniyah, Hoh in'dah hamāh do', ado hatsī'likeh do', in'dah hodahol'āhigi do': ako ādi t'ado lañh dahwiskañ' dah.

13 ¶ Ado ako Juz bih hatīs-adesdza'igi-beh-bēha'nihi k'adeñ ba'holziś, ako Je-

sus dašdiyah Jeru'selem gōdeg.

14 Ado bī-sohodizīn-kīn go'ne' bēgaši, ado dibe, ado hasbī'di dah nīdayīlnīh'īgi, in'dah bēso ałna'daa'nī'li yīł nahāztañ'go bīk'iz-niyah.

15 Ako t'ol' adałts'ozīgi bē-atšis a'jilāgo, bī-sohodizīn-kīn biyī'deñ t'aaltso c'iznī-nīłkād, ado dibe, in'dah bēgaši do, ado ałnadaani'li bi bēso yajiyikāñh, ado tsīn bī-kā ałna'daa'nīli naadzist'īd;

16 Ado hasbī'di nīdayīlnī'hi yēnī' abīzđi'nid, Dī'di c'īdahohjah. Šīta bī kin t'ado biyī' na'īnī' bahaz'añh adale'i.

17 Ako hodaho'āhigi di behak'ēašciñ yēnī' yē'dalnī', Na-gan' t'ai'yisi bahañh' nī'sīngo ašīł'na'.

18 Ako Juz hadasđi'go hac'īñ' adadi'nid: Beh-ēho'zīnišañ' hā'it'ē sīñ nīhinał adili'go, didi'īgi in'dzah?

19 Jesus bīc'īñ' hanānadzi'go anih': Di bī-sohodizīn-kīn a'daldīñh ado ťagi jīñh azliñ'go na'bidīdešł.

20 T'a a'ko Juz adadi'nid, Diz'din do'ba'añ hastañ' na'hai di bī-sohodizīn-kīn t'a ałnehgo, da' a'koš ťagi jīñh azliñ'go nīna'bidīdi'łal lañh?

21 Nīdīh t'a hoh hats'is bī-sohodizīn-kīn at'ē'go, ēi a'bī-jīnih.

22 Ēi'bañh dadziztsañ'deñ

nahojo'nigo ēi hodaho'āhigi di beh bīc'īñ' hadzodzi yēnī' yē'dasni, ako t'aaltso laħ'go diyīn beh-ak'ēašciñ yēnī' dayosdlāñd, ado sād Jesus beh hadzodzi'īgi ałdo'.

23 ¶ Ado Jeru'selemgi nīji-ga'go hañis-adesđza'īgi-beh-bēha'nihgo adaaziñd'īgih t'ohayu'i dabosdlāñd, bī'zī' beh; ayoat'ē la joli'go dabinał, ēi'bañh.

24 Nīdīh Jesus t'ado haa-dēłtiñ' dah, hālah dīneh t'aaltso hoł bēho'zīn ēi' bīnīnā.

25 Ado la'dah dīneh yahalne'go doznī'zīn dah, hālah, dīneh biyī'di holo'ni hoł bēho'zīn ēi'bañh.

WOLTA' I 3.

1 Ako akwe'ē dīneh la' Fe-risiz bīťahdeñ, Nī'kodi'mas jolyeh, ado Juz bī nant'a'ī la' jīliñh':

2 T'a ēi t'ēgo Jesus yanīyah, ako ayīdi'nid, Na'ntīnī' nīhī nīhīł bēdaho'zīngo God bīts'āñdeñ na'ntī'ni nī'liñh: ako dīneh do la' alī'lēgo ajo-lē at'ē dah, nī int'īn'īgi at'e'go, God hoł holoñ'go t'ēyah.

3 Jesus hanānadzi'go ahodi'nid: T'aani, t'aanigo an-dišnīh, ēi dīneh do na'bidizciñ'go ēi God ałahgo-beh-boholnī'hi do dzołtsēł at'ē dah.

4 Ako Nī'kodi'mas ahodi'nid, Ha'at'ē'gošañ' dīneh la'

has̄ihgo nādocił, da' hamah' bišc'itīs bih nīzdodał'go ado na'hodidocił'?

5 Jesus anāhodo'nid, T'aani, t'aani'go an'dišnih, ēi akōn dīneh la' do toh in'dah Nīlc'ih Diyī'ni beh na'hodīzcin'go ēi God alāhgo-beh-boholni'hi do bih jō'iyā' at'ē' dah.

6 Ats'is bits'ańdo yīzcin'igi ēi t'a ats'is at'eh, ado Nīlc'ih Diyī'ni bits'ańdo yīzcin'igi ēi t'a Nīlc'ih Diyī'ni at'eh.

7 Na'ndīdocił ni dešnīn'igi ēi ako bīk'e t'ado t'o-nīlaha'yui.

8 Nī'yol t'a bī nī'zīngo nī'yol, ado t'o dits'a'go ēi dīnts'a', nīdīh hazlīn'dēn do nīl bēho'zīn dah, in'dah dēyāgo ēi do nīl bēho'zīn dah: ako Nīlc'ih Diyī'ni bits'ańdo nīhīcīh'igi ałdo' t'a ako'dat'eh.

9 Nī'kodi'mas hanānadzi'go ahodi'nid: Ha'at'ē'gošan' dī'di ako'dadonił'?

10 Jesus hac'īn' hadzi'go ahodi'nid: Da' nī'-īs Īz'rel dīne'e nīdaholnī'hi la' nī'līnh, da' a'kōš di do nīl bēho'zīn dah?

11 T'aani, t'aani'go, an'dišnih, nīhi nīhīl bēdaho'zīnīgi beh hadahīdīh', ado dēłtsan'igi badahwīlne', ako badahwīlne'igi do daōhdlań' dah.

12 Nahasdzań bīkāgi ahoni'igi ēi beh nīl hweš'nīgo ado do indlāń dah, ako ya'

dīhīl biyī' di ahoni'igi beh nīl hweš'nīgo, ha'at'ē'gošan' ał't'ań ēi' yīdī'dlāńl'?

13 Ya'dīhīl biyī'go do la'naya'hi dah, nīdīh ya'dīhīl biyī'dēn ha'dayah'igi t'ēyah, Dīneh Bayīzcin'ni t'ēyah, ya'dīhīl biyī'di sīdah'igi.

14 Ako t'a halgai'gi Mo'zes t'līs dahyidilt'e' yēngi at'ē'go Dīneh Bayīzcin'ni dahbīdīdol't'ēl:

15 Ako t'a-hai'-dah bodlan'igi ēi do a'dodīnł dah, nīdīh holāgo inah hwē hodolēl.

16 ¶ Hālah, God ēi nīhokā dīneh t'ai'yīsi ayoayo'ni'go bańh Bīye' t'ala'i bayīzcin'igi yēnīłtīnh, t'a-hai'-dah bodlan'igi ēi do a'dodīnł dah nīdīh holāgo inah hwē hodolēl.

17 Hālah, God, bīye' ēi nīhokā dīneh do yanahwīāh bīniyeh yīnī'a' dah, nīdīh nīhokā dīneh yīsdē'yīdonīł'go bīniyeh yīnī'a'.

18 T'a-hai'-dah bodlan'igi ēi do ba'nīhot'ań dah; nīdīh do bodlan'igi ēi t'a i'dań ba'nīhot' ańgo at'eh, hālah God t'ala'i bayīzcin'igi bī'zī' do yodlāń dah ēi bīnina.

19 Ako dī'di beh ba'nīhot'ańh, adīndīn ēi nahasdzań bīkā nīniya lańh', nīdīh dīneh cahāhēl t'ai'yīsi bīl ya'adat'eh, adīndī'ni do bīl ya'adat'eh dah, hālah, adanī'igi bańhīgiat'ē ēi' bīnina:

20 Hálah, t'aadzil'tso bañhi-gi adajoní'ígi éi adíndin'ígi dajíjolah', ako adíndin'jín' do la' nigāh dah, ajoní'ígi binina hodídotēhgo bédzil-dzít, éi'bañh.

21 Nídiñ t'aanigo ajoní'ígi éi'di t'éyah adíndin'jín' nehi-gāh, ajoní'ígi éi God bik'eh-go at'égo hah bé'hodoziñt biniyeh.

22 ¶ Di'di a'dadza do'bik'í-jín' Jesu in'dah hodaho'āh-ígi ké'yah Judi'adi jí'kai ako t'a akwi bíl níjikai ní-t'eñ ado nahadlāgo tādadzizgiz.

23 Ako Jān aldó' I'nangi nahadlāgo taagis, Sé'lem bí-gāhgi, a'kwi to lañ'i holoñ' éi'bañh, ako aña'ni isdēgo nahadlāgo tādahodisgiz.

24 Ako Jān t'ahdo yah abí-dilt'é dah.

25 Ado Jān bí'daho'āhígi la' in'dah Juz yíl naahí'di-kídt yan'dikai hodil'zingo taa'dazdigis'ígi binina.

26 Ako Jān ha jikaigo ada-hozdí'nid, Na'ntí'ni, éi Jordan bílāhdi bíl naniāsgo ba hwinilne' yēní, t'a éi, jo'-akon, nahadlāgo taagis, ado dineh t'aaltso ba hakāh.

27 Jān hadzi'go ahodí'nid: Dineh t'ado badodí'li dah, ya'dilhił biyí'deñ t'éyah bahadél'.

28 T'a níhi šah níhił bédahozin, Christ do ništin' dah,

nídiñ t'o bitsí'jín' sí'dèl'a' dešni'go hasdzí yēní.

29 Ako ba'dogé'hi hwé holoñ'ígi éi adoyé'hi jíliñh', ako iyé'hi bik'is, bí'gāhgi siziñ'-go bists'an'ígi éi t'ai'yisi bíl ho'zoñ, bízad yídits'a' éi'bañh, dí'bañh t'ai'yisi síl ho'zoñ.

30 Ako hoh éi ayoat'eh jí-dolét, nídiñ šiñ t'éyah éi a'oh naš'dlét.

31 ¶ Éi hoh yo'dahdeñ ha-dajiyah'ígi éi ts'ide t'aaltso-ni yílāhgo at'eh; ako éi la' nahasdzañ bíkādoigi éi t'a ní' bits'añdo ajit'eh, in'dah t'a nahasdzañ ba yajití', ado la' ya'dilhił biyí'deñ ha'dajiyah'ígi éi ts'ide t'aaltsoni yílāhgo at'eh.

32 Ado t'a yiyiltsan'ígi in'dah yídizts'an'ígi éi ya hal-ne'; ako dineh do la' ha hane' yodlañ dah.

33 Ako hai'-dah hazād yos-dlāndígi éi God t'aani'ni at'eh jíni'go beh-ého'zini beh azdozoh'.

34 Hálah hoh God yíní'l'a'-ígi éi God bízad yeh hahadzih', ado God éi Nílc'ih Diyini t'ado bí'nél'āñhi ha-idiāh éi'bañh.

35 Ako Aña éi Aye' ayo-ayo'ñih ako t'aaltsoni yí'la-k'éjín' idíāñh.

36 T'a la' Aye' yodlan'ígi éi hol'āgo inah beh holoñ', ado éi la' Aye' do jodlan'ígi éi

inah do yǐzdołtsel' dah; nī-dih God yeh aťial'i'ni hol'āgo hak'igi dolēl.

WOLĀ'I 4.

1 Ako Fe'risiz ēi Jesus bī-daho'āhīgi Jān bih'īgi bilāhgo lañ'i a'yilago, in'dah lañ'i nahadlāgo ūanesgiz'īgi, dēidizts'aŋgo ēi Boholnī'hi bił bē'hozīn',

2 (Ako Jesus ēi t'a bih do nahadlāgo ūaazgiz dah nī-dih, bī'daho'āhīgi t'ēyah.)

3 Ī'daŋ hoh Judī'ado daśdiyah, Ga'lili bic'in'go.

4 Ado Seme'ria biy'igo c'ide'šał dzinizīn.

5 Ako Seme'riadi kin-hal-ah lē'īgi jiniyah', Sai'kar hol-yē lañh', kē'yah dahaz'aŋ lē'i ēi Jē'kab, biyē' Jo'zef yēidiniāŋ yēnī' bi'gahgi.

6 K'adt akwe'e Jē'kab bī tohaha'dlēh, ako Jesus jogal'īgi bits'aŋdo c'ēśdēya'go ēi tohaha'dlēh bīkāgi dzinesdah, ako k'aden imē'eāhgo.

7 Ako Seme'ria asdza'nī la'yigał, toh haidoloh biniyeh: Jesus ahodī'nid, Ša'nizid.

8 (Hodaho'āhīgi ēi kin'go c'iyān nīdahǐzdołnih biniyeh ajokai.)

9 Ako Seme'riado asdza'nī ahodinid, Ha'atēgošaŋ' nīh Ju la' niliŋ'go, Ša'nizid, šidinīh, ako Seme'riado asdza'nī nišliŋ'go? Juz ēi Seme'ria

dīne'e do yil ałtah naldēh' dah ēi'banh.

10 Jesus hac'in' hanānādzi'go ahodī'nid: God niha-niłtin'īgi nił bēho'zīngo, in'dah hai at'in'ih, Ša'nizid, nił-nin'īgi bēhoni'singo, ako nē'idikaŋ' nīte'ē, ako beh-inah-toh nē'dokał nīte'ē.

11 Ako asdzani anāhodo'nid, Joh, tohaha'dlēh go'ya ho'zad ado nił toh t'ado beh haolē'hi dah, ako hāden'saŋ' beh inah toh nē holoŋ'?

12 Da' Jē'kab nihița yēnī'is bilāhgo ant'eh, ēi di tohaha'dlēh niħaidī'nian'īgi, ado t'a bih, in'dah ba'alcī'ni, ado biliŋ' dayodlāŋ?

13 Jesus hac'in' hanānadzi'go ahodī'nid: T'a-ħai'-dah di toh jodlaŋ'īgi ēi dibā naž-dodlēt:

14 Nīdih t'a-ħai'-dah toh banikaŋ'go yodlaŋ'īgi ēi do dibā na'dodlēt dah, ako toh bānikaŋ'īgi ēi hayī'gi tohaha'dlēh dolēt, ado ha'liŋ'go hol'āgo inah bih yiliŋ' dolēt.

15 Asdza'nī ahodī'nid, Toh dinin'īgi la' šānikāh ako do dibā nišliŋ' dah dolēt, do nīdih a'kwi toh hanaśdah' dah dolēt.

16 Ado Jesus ahodī'nid, Nīlāh nī hastin, hak'go, bīdī-nih', ado kwe'e bił nant'aš.

17 Ado asdza'nī hanānādzi'go ahodī'nid: Ša hastin at'din, Jesus anāhodo'nid, Ša

hastin at'din, dinin'igi, ya-at'eh'go adi'ninid:

18 Hálah, asdla' ní hastin nit'eñ; ado èi hoh k'adt bil naniásigi do ní hastin at'é dah, ako t'aani'go haindzi.

19 Asdza'ní anāhodo'nid, K'adt sīl bē'hozín' ahodoni'li-yahalne'e ní'lin lañh'.

20 Nihita yēn' di dzil yikāgi nidaha'lā nit'eñ, ako níhi a'dadohni'go, èi Jeru'selemgi t'éyah dīneh nidaha'łago ba-haz'añh.

21 Jesus anāhodo'nid, Asdza'ní sindlañh, bic'in' holzīs, di dzil bikāgi dodah, ado Jeru'selemgi aldo' do Aṭa bic'in' nidaho'lā dah dolél.

22 Níhi do níhił bédaho'zinīgi bic'in' nidaho'lah', níhi níhił bédahózinīgi bic'in' nidahwidlah', hálah, yisdail-dé'hi èi Juz dīne'e bits'añdo.

23 Ako bic'in' holzīs, ado k'adt nidih ba'holziz, a'kohgo t'aani'go naha'la'hi èi Nīlc'ih Diyini beh Aṭa yic'in' t'aani'go nidaha'lā dolél, hálah Aṭa ako'dat'é'go bic'in' nidahojī'lah'igi ha'in-tah.

24 God èi Nīlc'ih Diyin at'eh ako èi t'aaltso yic'in' nidaha'lā sīn èi Nīlc'ih Diyini beh ado t'aani'ni beh bic'in' nidahojī'lā dolél.

25 Asdza'ní anāhodo'nid, Sīl lah bēhozini èi Mesi'ya

yīgah'igi, Christ jolyeh'igi, èi jiniyāgo t'aaltsoni yeh níhił hodolnih.

26 Jesus ahodi'nid, Sīh nīc'in' yašti'igi èi hoh ašt'inh.

27 ¶ Ako'dzago hodaho'ah-igi hana'kai, ado asdza'ní bic'in' yajilfti'igi bañh t'o-bil-adaho'yui; nidih ha'at'is bí'naidilkidt, ado ha'at'is biniyeh bic'in' yanilfti' t'ado hodini'di dah.

28 Ako asdza'ní èi ha tos-jèh t'a akwe'e nízniañgo kīn-hal'ago an'dzodzah, ako dīneh t'aaltso abizdi'nid:

29 Hak'go, dīneh lé'i la' dēidołtsel', èi t'aaltso sīh at'ind yēn' yeh sīl na'holne', da'diis do Christ at'é' dah?

30 Ako kīn-hal'ado c'īdzis-kai'go hājī'kai.

31 Ts'idah a'kohgo hodaho'ahīgi ní'dahokāñhgo, Bo'hoāhi iyañh dahodi'nid.

32 Nidih abizdi'nid, Sīh c'iyān yi'san'igi holoñ, èi do níhił bédahozin dah.

33 Èi' binina hodaho'ah'igi alc'in' hadasdzi-go adadi'nid, Da' la' dās ha'niłtsöd?

34 Jesus ahodi'nid, Sīni'fa'ini'zinīgi èi aśneh ado bí'nānis altso aśleh, ako èi sī c'iyān' at'eh.

35 Diñ ní'dēzit azlin'go in'dah agiz'gi bahodolzīs, da'dōs dadohni' dah? Jo'akon, sīh a'nihidiśnih, dado'hal'go ado da'da'ak'ehgo dadoh'in',

hálah, dadigai, ako k'adt agízjîn' a'holziz.

36 Ado igès'igi èi bic'in' na'ilyeh ado anest'an' a'la-il'inh' hol'ago inah bic'in', ako k'èd'idlèh'igi in'dah igès'igi èi t'ala' bañh bìl ho-zoñ' dolèl.

37 Ado t'a di giat'è'go t'a-ani beh aha'nih, èi la' k'iz-dilé'go in'dah nāna'la' t'èyah èi ajigès'.

38 T'ado akwe'e nīdasoñ-nis dah nit'enīgi, dadiyoh-gis biniyeh anihiyel'a', ako la' èi nīdasnis yen'gi banah-kai.

39 ¶ Ako èi'di kīn-hal'adi Seme'riado dīne'e t'oahayu'i dahosdlānd, at'indīgi t'aaltso yeh sīl na'holne', nih, asdza-nī, dani'go èi'bañh.

40 Ako Seme'ria dīne'e hahaskai'go, T'a kwe'e nīhi-ṭah nanīnāh, dani'go nī'da-hoskan, ako t'a akwe'e naki'hwiskan'.

41 Ado t'oahayui na'da-hosdlānd, hálah, t'a hoh hazad, èi'bañh.

42 Ado asdza'nī adèyidi'nid, K'adt daidlanh', do nī adinī'nīgi binina dah, t'a nīhi dahodisits'an' èi' binina, ado nīhīl bè'dahozin, di t'a-ani Christ, nīhokā dīneh yīsda'yini'ti at'eh lanh'.

43 ¶ Ako naki' yiskan' do'bik'ijin' Ga'lili bic'in'go jīnyah'.

44 Hálah, Jesus t'a bih adi'nid: Ahodoni'li-yahalne'i t'a bih bìl kè'yahdi do hol dani'lin' dah.

45 Ado ako Ga'liligi jīniyā-go, Ga'lilido dīne'e bìl daho'-zoñ, Jeru'selemgi adaaziñd-go t'aaltso ajit'indīgi dayit-sañh èi'bañh, hálah, èi t'a-altso aldo' adaaziñdgi nīdas-kai, èi'bañh.

46 ¶ Ako'dzago Jesus nā-nadzah Kè'nadi, èi Ga'liligi, ako a'kwi ṭoh, c'il-naat'oi-bi-ṭo a'jila yen'gi. Ado akwe'e dīneh aṭah-baha'ni'hi la' Kaper'neamgi biye' datsah lanh'.

47 Ako hoh èi Jesus ni-yāgo jī'ni Judi'a kè'yahdo Galilijin', ako hažniyāgo nahodzoskan. Akwi'yah dina'go šiye' nabididi'la', hálah, dadotsa' bila'ta-dahašziz nī, èi'bañh.

48 Ako ado Jesus ahodi'nid, Beh-èho'zini in'dah alilègo ahoni'li yīnīltsañ'go do inīdlān dah dolèl.

49 Ako ado dīneh la' aṭah baha'ni'hi yēnī anāhodo'nid, Joh, šiye' t'ahdo datsāh-dañ akōñ dina'.

50 Jesus anāhodo'nid, Nīlah nīdīdah; Nīye' nadīdzah. Ado dīneh Jesus sād yeh hac'in' hadzi'igi dzosdlānd ako an'dzodzah.

51 Ado ako'ya nījoda'go handala' i hadah yī'kai ako

yeh hoł daholne': ako a'da-nih: Niye' nādidzah.

52 A'kwi naizdił'kidtgo az-di'nid: Ha'dańsań' t'ah nít'eń ya'at'è nīdzisdlīn? Ako adahodi'nid, Ada'dań yaadez-āńgo haťa-honezgai yēnī do at'è'hi dah nasdlīn.

53 Ako aze'e bił bēho'zīn, ts'ide azāńgo Jesus, Niye' nādidzah, hodi'nid yēngo, ado t'a hoh in'dah ha'alcī'ni aldo' daosdlānd.

54 Di'di bił naki'di Jesus ayoat'è yanayah', Judi'a bi-yi'do Galiligi jīniyāgo.

WOLĀ'I 5.

1 Ado di bik'ijīn' Juz bah a'daazińd, ako Jesus akōń Jerusalemgō jīniyah.

2 ¶ Ado a'kwi Jerusalemgī, dībeh nīdahanih'īgi bigahgi toh sīkańh', ēi Hi'brew bīzad bik'ehgo Bethez'da holyeh', ako ēi bīnāgo aśdla'go ca-ha'oh.

3 Ako akwi t'oahayui jīzjē, do-bītah-dahoł'dzilīgi ado bīnā a'dadinīgi, nīda'nīłhod'īgi dah, bītah-dahazgan'īgi dah, ēi toh hīdo'nal' bība' nīdadziztańh.

4 Bana'hwilzīs'go diyīn nal-a'i la' toh sīkan'īgi yih nadāh ado toh nē'idīłnāh, ako t'a-hai'-dah atseh' toh hīdes-nā do'bik'ijīn' yih doltal'īgi ēi ha'at'i-dah nałniń'hi bańh holon'īgi ya'at'è nīdadlēt.

5 Ako dīneh lē'i la' akwe'e hafah-do-hoł'dzilgo aťah, ako t'a akojit'ēgo řa'dīn do'ba'an tsēbi' na'hai;

6 Ako dzīztiń'go Jesus hoł-tsańh', ako Jesus, t'a ałk'īdań akojit'ēgo bił bēho'zīn, ako ahodi'nid, na'sīdīdodla'īs nīh nī'zīn?

7 Ako dīneh bītah-do-hoł'dzil-dah yēnī' ahodi'nid, Joh, dīneh at'dīn ēi toh nahīdī-nāhgo t'ado yi sołřēli dah, ako t'ah ajīń' yīsał'go nāna-la' t'a sīh atseh' yih nī'dadil-tał.

8 Jesus ahodi'nid, Nī'didāh, nīh tsask'eh nīdinił'go dah-dīnāh.

9 Ado t'ado hoyā'ni dīneh yēnī' hadałt'eh ana'bīdilyah ado bī tsask'eh nē'dīnīł, ado jīdēyah', ako t'a ēi haayīńh'-jīńh alēh biyi'.

10 ¶ Ēi'bańh nahodilzah'īgi Juz adahodi'nid, Di haayīńh'-jīńh at'eh, ako nīh tsask'eh yī'jīh'īgi ēi do bēhaz'ań dah.

11 Ako hoh abīzdi'nid, Na-sīdisāhīgi t'a ēi, Nīh tsask'eh nīdinił'go dahdīnah, sīdī'nid.

12 Ado nīdahodil'kit, Hai'sań' dīneh sīń, nīh tsask'eh nīdinił'go dahdīnāh, nīłnīh'?

13 Ako ēi nahodī'sāhīgi do hoł bēho'zīn dah: hālah, Jesus hats'a niyah, ado a'kwi t'oahayui jīł'āh, ēi'bańh.

14 Ado bik'ijīn' Jesus bī-sohodizīn-kīn biyi' go'ne' hak'ī-

niyāgo ahodi'nid, Jo'akon, nāndilzah, t'ado bañhigi anānt'ini, akō nant'in'go indah t'a yowehigo adinil'.

15 Ado dīneh yēni' dahdiyah, ako, našidi'sāhigi ēi Jesus at'inh, jini'go Juz bił holjne'.

16 Ado ēi binina Juz t'aani Jesus yik'ē-dadeznih' ado dahodiyilyēl' daniziñ', hālah, haayinh'-jinh' biyi' di banjiyah' ēi'bañh.

17 Nidih Jesus abidi'nid, Šīta t'aa'lajin' di'jin'go yilniš, ado Ših do' yišnīs.

18 Ēi' binina Juz t'aiyiš Jesus dahodiyilyēl' daniziñ', haayinh'-jinh' bēhaz'an'igi do bik'ehgo banjiya dah; nidih do ēi t'eyah binina dah, hālah, aldo' God šīta at'eh, jinih, ado God bił aħēlt'ēgo izdilneh' ēi'bañh.

19 ¶ Ako Jesus anāhodo-nidgo hadzi hac'in', T'aani, t'aanigo a'nihidišnih, Aye' ha'at'ihigi dah t'asah'igo do ajilēh' dah, nidih haťa hanal iħ'in'igi t'eyah, ha'at'ihidah banjiġāhigi t'a ēi Aye' aldo' yanāġāh.

20 Hālah, Aťa ēi Aye' ayo-ayo'nih ēi'bañh, ado t'aaltso t'a bih at'inhigi yeh yił hal'ne' ado di'di bilāhgo adat'ēi hac'in' idolil ako t'o niħil adahayui dolēl.

21 Ako Aťa ēi daneznāhigi na'idiyiljēh' ado dahināgo

an'dēdle', ts'ide t'a akot'ēgo Aye' t'a hozni'zinigi dahināgo an'dajidle'.

22 Aťa ēi dīneh do la' yēnt'in dah, nidih ēi t'aaltso Aye' beh-boholnih' dolēlgo yēidinianh'.

23 Ako ēi dīneh t'aaltso Aye' bił danilin' dolēl, t'a Aťa hoł danilin'igi at'ēgo ēi' biniyeh; indah Aye' do hoł ni'lin'igi ēi Aťa, anil'a'igi aldo' do hoł ni'lin' dah.

24 T'aani, t'aanigo a'nihidišnih, T'a-hai'-dah sīzad yidizts'an'igi ado šinil'a'igi yodlāni ēi hol'āgo inah' beh holoñ, ado ēi do bana'hodot'inl dah, nidih anīneh' bits'āndo inājin' iyah'.

25 T'aani, t'aanigo a'nihidišnih, bic'in' holziš ado k'adt nidih ba'holziž, ako ēi daneznan'igi God Biye' bižih' dēididots'inl ado t'aaltso dazdizts'an'igi ēi dajinā dolēl.

26 Hālah, Aťa inah' t'a bih biyi'di holoñ ēi'bañh; t'a akot'ēgo Aye' inah' biyi'di holoñ'go yēidinianh'.

27 Ado beh-boholnih'go an-dot'inlgo aldo' yēidinianh', hālah, Dīneh-Bayizci'ni jilinh' ēi'bañh.

28 Di'di t'ado bik'ē t'o niħil adahayui, hālah, jišcā go'ne' nazjē'igi t'aaltso hažih' dēidots'inl, ēi bic'in' holziš.

29 Ado adeñ hādahidokah, ēi t'aaltso ya'at'ēhgo ada-

dzāigi ei hol'āgo inah' biyī-jīn' nadahidido'jah, ado t'aaltso bañhigi adadzaigi ei tī-ho'nih biyī'jīn' na'dahidido'jahgo baniz'dot'inl.

30 ¶ Ših t'asa'hago c'eh aš'inh; dists'a'igi ei bik'ehgo bëništ'inħ: ako ših ana'hat'inħ ei k'ezdon, hālah, do t'a ših inī'sinigi bikaša' dah ei'bañh, nīdih Aġa šini'a'igi ei inī'zinigi t'eyah.

31 T'a ših a'dahašni'go ei ša hane'igi do t'aani dah.

32 Ako nāna'ta' ei ših ša halne' ado šil bëho'zin ei yeh ša halne'igi t'aani.

33 Nīdih Jan bic'in' adaso'ta' ako ei t'aani'ni ya holne'.

34 Nīdih dīneh bits'ando ša hane'igi do nī'sin dah, ako di di'igi beh hasdzih niħic'in' yīsda'hidohkāh bīnyeh.

35 Ako hoh ei diltli'i ado ididin'go bits'a'dindin'igi jili'n' nit'en; ako hwē adinīn'igi konagan'ijīn' niħil ya'adat'ehgo niħil daho'zond.

36 Nīdih Jan ša halne'igi bilāhgo ayoat'eh ša halne', nāniš altso adešli'go bīnyeh šīta šeidimian'igi t'a di nāniš banašāhigi ei ša halne' Aġa ei šini'a'.

37 Ado Aġa šini'a'igi t'a bih ša holne'; bīzih nīdih t'ahdo dadohs'inħ dah, indah aźnolnīnigi nīdih do daōltsēh' dah.

38 Ado bizad ei do niħiyi'di daholon' dah, ei'bañh yinił-a'igi do daōhdlañ' dah.

39 Diyin beh-ak'ēašcin'igi biyī' hažo'ogo hadadoh'in', ei beh hol'āgo inah' niħē holoñ danohsin, ako t'a ei t'aaltso ša halne'.

40 Ako niħi do šadanohkāh dah, inah' niħē dahodolēl' nīdih.

41 Dīneh bits'andēñ do ša ha'nih' dah.

42 Nīdih niħēha'sin God yeh ayoio'o'ni'ni do niħiyi'daholon' dah.

43 Šīta bi'zi' beh niyah' ako do dasinoħ'sin dah; la'dah t'a bih bi'zi' yeh niyāgo indah ei dadī'no'sinl.

44 Ha'at'ēgošan' deidohdlañl il-i'lin' aħa'dēnidzin'igi; ako il-i'lin'igi God t'eyah bits'andēñ ei do danohsin dah.

45 Ako Aġa bic'in' beh niħa hoźdolnih t'ado dašohni'ni, t'ala'i ei niħa halni', Mozes ba'daino'lih'igi nīdih.

46 Hālah, Mozes deisohdlañdgo t'eyah, ših do' dašoh-dlañd dolēl nit'en, hālah, ei šē ak'ēašcinħ ei' beh at'eh.

47 Nīdih yeh ak'ēašcin'igi do daōhdlañgo, a'košan' ha'at'ēgo sizad deidohdlañl?

WOLĀ'I 6.

1 Ado ei' bik'ijīn' Jesus dahdiyah Galili be'ek'idt tse'

nago, èi Taibirias be'ek'ïdt at'eh.

2 Ado t'aiyisi ayoi aznè-lāngo hakē dayikai, hálah, na'ni bandat'inigi ayoat'è ba a'jilago dayiŕtsaňh' èi' bìnina.

3 Ado Jesus dzil bigāngo ajiyah ado a'kwi hodahoŕ-āhigi bil nīdziztāň nīt'èň.

4 Ako haŕis-a'desdza beh beha'ni'hi Juz ba'alk'eh ada-doziňl èi aha'ni hadzih.

5 Ako Jesus jīdèiň'go t'o-ahojiyu'i hac'in' jokāhgodzil'tsaňh, ado Filīp abīzdi'nid, Hādeňsaň bāh nīdahidil'nigo ako di dèidoyiňl'?

6 Ako di t'o hožňfah bini-yeh ahojiňih, hálah, aždonil'igi èi t'a hoh hoŕ beho'zin nīdih.

7 Filīp ahodi'nid, Bāh ŕa'din do'ba'aň naki bēso baňh-i-liň'go nīdih do bigāh dah, t'ala'i nītīn'igo alc'indigo ba-istsōdgo nīdih.

8 Hodahoŕāhigi la' Andrew, Saiman Piter yil haāžigi ahodi'nid:

9 Kwi aški lèi tl'oh-nadāň lēs'an ašdla'go nē'jah, ado lō alts'isigi aldo' naki': nīdih èis akož'nè'lāngo honèl'aň dolèl'?

10 Ado Jesus adi'nid, Dineh t'aaltso dabīdi'noŕbin, ako èi haz'an'igi tl'oh t'oahayui yil-āh, ako dīneh dīnezbin'igi ašdla'di milgo a'nèlt'e'.

11 Ako Jesus lēs'an yēni' nē'dinilgo ako yik'i sodol-zīnd, ado hodahoŕāhigi badziznil, ako èi hodahoŕāhigi dadīnezbin'igi yadayiznil, ado lō aldo' t'a yeh hwih dadolèlgo.

12 Ado nīdanicādgo hodahoŕāhigi abīzdi'nid, Nīhesti'igi nī'dahó'lah, t'a bo'oh'igi do yoadolts'il dah.

13 Èi' bìnina a'la-a'dayilah, tl'oh-nadāň lēs'an ašdla' nīdahastī'go bo'oh dajiyaň'igi, ako ts'izis nakits'ādahgo bī ha'dadè'bind.

14 Ado Jesus dīneh t'aaltso binaŕ al'le yanayāgo adadi'nid, Di t'aani ahodoni'ŕi-yahalne'i at'in laňh', nahasdzaň bikāgi dogal ha'nih yēni'.

15 ¶ Ako t'a adzi'li beh a'lāhgo-nat'āni adahoždolil'go Jesus bil beho'zingo èi' bìnina t'asa'ha dzilgo anā-nadzah.

16 ¶ Ako k'adt i'i'āngo hodahoŕāhigi be'ek'ïdtgo yī'kai.

17 Ado tsīn-naèl bih jokai, ado tse'na Kapernēam bic'in'igo jī'kai, ako caholhèl'go ado Jesus t'ahdo ha yigāh dah.

18 Ako ayoat'ègo dēyolgo ŕoh yilk'ōŕ siliň'.

19 Ako ŕa dats'i, din dats'i tsīn-sītaň bigāhgo dajil'èl'go Jesus ŕoh yikā yigaŕ'go dadzil'tsaňh', ado tsīn-naèl yic'in' yigaŕ'go, ado bik'è holyè dahazliň'.

20 Nídih ako ahodi'nid, Ših ašt'in̄h, t'ado ní'daldzi'di.

21 Ako ado bił ya'adat'eh'-go tsin-nael̄ bih jiyah, ado t'ahāgo kē'yahjin' dzideskai'igi jī'kai.

22 ¶ Ado biska'ni be'ek'idt yo'nandi nazin̄h yēnī' a'kwi tsin-nael̄ a'dadīngo dadzil̄-tsañh', hodaho'āhigi yih yīkai nīt'eñigi t'ēyah, ado Jesus hodaho'āhigi tsin-nael̄ do bił bih jokai dah, ako hodaho'āhigi t'ēyah t'asa'ha dahdikai:

23 Boholni'hi sodolzīn do'-bik'ijīn' bāh dajiyañ yēngi, tsin-nael̄ la' Taibirasdeñ nīhez'el̄ nídih.

24 Ako a'kwi jil'āhigi, Jesus ado hodaho'āhigi aldo' do akwe'e nakai'go dēyīnigo, bih aldo' t'aaltso bił dahdadiel̄, ado Kapernéamdi yī'kai Jesus yī'kadantago

25 Ado be'ek'idt yo'nandi hak'idaskaigo adahodi'nid, Na'ntini ha'daňsañ' kwe'e yīniyah?

26 Jesus anāhodo'nidgo anih', T'aani, t'aanigo a'nihidīšnih, Nīhi ha'dašinoťahigi ei nīhinał alil'le banisēyah'igi do bīniyē' dah, nídih, hālah, bāh daōyañgo ado nīdanocādigi ei t'ēyah bīniyeh.

27 C'iyāñ ana'dīnhigi t'ado bik'e nīdal̄misi, ako c'iyāñ do-a'dodīnhigi, hol'ago inah bih yī'tīi, ei Dīneh Bayīzci'ni

nīhaididoal̄, ei'banh God Aťa beh-ēho'zīni yeh hak'i-a'zoh.

28 Ako adahodimid, Ha'a-t'isañ' bandikāh ako nīdadilnīs God bi nānīs'igi?

29 Jesus anāhodo'nidgo hac'in' hadzī, Ei hoh hodēla'igi daōhdlañh, ako ei God bih nānīs at'eh.

30 Ako ei'banh adahodi'nid, Ha'at'isañ' beh-ēho'zīni sīñ beh, nīhinał adilil'go danidīdlāñ; ado ha'at'isañ bandīnal'?

31 Danīhiťa yēnī' halgaigi nīdakaiyēndañ man'na dāyī'yān: t'a beh-ak'ēascīn nēgi at'ego, ei ya'dil̄hīł biyī'deñ bāh baznīł'tsōd dēidoyīn'go bīniyeh.

32 Ako Jesus anāhodo'nid, T'aani, t'aanigo anīhidīšnih, Mozes ei do ya'dil̄hīł biyī'deñ bāhigi nīha'nīłtsōd dah, nídih sīťa ei t'aani bāh ya'dil̄hīł biyī'deñ nīha'nīłtsōd.

33 Hālah di God bih bāh at'eh, ei hoh ya'dil̄hīł biyī'deñ bīdayah'igi ado nīhokā dīneh inah yēidiāhigi.

34 Ado adahodi'nid, Boholni'hi, hol'ago di bāhigi nīha iyl̄tsōd.

35 Ado Jesus anāhodo'nid, Ših ei bāh beh-inan'igi nīs-līñh', t'a-hai'-dah šadogał'igi, ei do dīcīn nādodl̄el̄ dah, ado t'a-hai'-dah šodlan'igi ei do dībā rādodl̄el̄ dah.

36 Nídih a'nīhidīšnih, Nīhi

aldo' dasoŋtsaḥ' ḥīdih do da'ohdlaḥ dah.

37 T'aaltso Aḥa šayidiāhigi ēi šahakāh, ado t'a-hai'-dah šažniyah ših ēi t'aiyisi do No'wehjin', hodoš'ne' at'ē dah.

38 Hālah, ya'dilhiḥ biyi'deḥ hadayah do t'a ših inisiḥigi adešniḥ biniyē' dah, ḥīdih šiniḥ'a'igi in'izinigi ēi adešniḥ biniyeh.

39 Ado di ēi šiniḥ'a'igi in'izinigi at'eh, t'a Aye' dzil'tsan'igi ado jodlan'igi ēi t'eyah hol'ago inah beh holon, ado ninilkāndi nahodi-dešlāl.

40 Ado di'di Aḥa šiniḥ'a'igi in'izinigi at'eh, ēi t'aaltso šažninil'igi do la' yo'adešt'el' dah, ḥīdih ninilkāndi nabīdi-dešlāl.

41 ¶ Ako Juz honina al'e'in' ya'dal'ti' t'a dabiyi'idi, hālah, ēi bāh ya'dilhiḥ biyi'deḥ niyah'igi ašt'inḥ, jini'go hadzodzi ēi'baḥ.

42 Ako adadi'nid, Da' di'is do Jesus at'in' dah? Jo'zef biye', biže'e ado bimah bē-dahonilzin'igi? Ha'at'ego-šan' a'ko Ya'dilhiḥ biyi'deḥ hadayah', jiniḥ?

43 Ako ēi'binina Jesus anāhodo'nidgo hadzi hac'in': T'ado t'a nihiyi'idi sād nihi aḡa'ni.

44 Dineh do la' šadogaḥ' dah, Aḥa šiniḥ'a'igi ēi šic'in' ko'ho-

lago t'eyah, ado ninilkāndi nahodidešlāl.

45 Ahodonih - yadahalne'i yik'idēzoh': Ado ēi t'aadzil'tsoh God bits'āden ḥīda-hodí'notinl' ako dīneh t'aaltso Aḥa dēyidizts'an'igi ado i'da-ho'an'igi ēi šahakāh.

46 La'dah dīneh do Aḥa yiyil'tsan' dah, God bits'āden naḡah'igi ēi t'eyah Aḥa yiyil'tsaḥ'.

47 T'aani, t'aanigo a'nihidishniḥ, T'a-hai'-dah šodlan'igi ēi hol'ago inah beh holon.

48 Ših ēi bāh beh inan'igi nišinh'.

49 Nihiḥa yēni' halgaigi man'na dayi'yān ako ēi dā-neznah'.

50 Di'di ya'dilhiḥ biyi'deḥ bāh bīdayah'igi at'eh, ako ēi'di dīneh yiyiyan'in do dā-dotsaḥ' dah.

51 Ših bāh ḥinan'igi nišinh', ēi ya'dilhiḥ biyi'deḥ bīdayah'igi; ado dīneh t'a-hai'-dah yiyiyan'go ēi hol'ago ḥinā dolēl, ako bāh ādeš'āhigi ēi šitsiḥ' at'eh, ako t'a ēi ni-hokā dīneh beh dajinā dolēl biniyeh.

52 ¶ Ako Juz ēi' binina do bil dahozon'go al'e'in' ya'dal'ti'go adaniḥ, Ha'at'egošan' di dīneh t'a bih bitsiḥ' nihadol'tsoḥ'go dadidiḥl'?

53 Ako Jesus ahodi'nid, T'aani, t'aanigo a'nihidishniḥ,

Dineh Bayizci'ni bitsin' do daöyango ado bih dil do daöhdlañ'go ako inah nihi-yi'di at'din.

54 T'a-hai'-dah sitsin' yiyi-yañ sin, ado sih dil yodlañ sin ei hol'ago inah beh holoñ, ado ninilkandi nahodidesäl.

55 Hálah, sitsin' ei t'aani c'iy-an at'eh, ado sih dil ei t'aani yidlan'igi at'eh, ei'banh.

56 T'a-hai'-dah sitsin' yiyi-yañ sin ado sih dil yodlañ sin t'a ei siyi'di hojiloñ, ado sih hayi'di honisloñ'.

57 Ado t'a Afa hinan'igi sinila', ado Afa beh hiniś-nah', t'a akot'ego t'a-hai'-dah siyañ'igi t'a ei se hina dolèl.

58 Di'di ei ya'dilhil biyi'den bah bidayah'igi at'eh: dani-hifa yeni' man'na dayi'yañ ako ei daneznah', di'di do akot'e dah, t'a-hai'-dah di bah yiyiyañ'igi ei hol'ago hina dolèl.

59 Di beh naznitin'go Kaperneamgi a'la-na'adlèh-ba'-kin go'ne' hadzisdzi.

60 ¶ Di' binina hodaho'ah-igi lañh deidizts'ango ada-di'nid, Di aha'nin'igi t'aiyisi nantl'ah, hai'sa'ñ bil beho'zin dolèl?

61 Ado Jesus t'a hoh hayi'-di hol beho'zingo, ei hoda-ho'ahigi do bil daho'zoñ'go a'c'in' ya'dalfi'go abizdi'nid, Da' di'is bik'e do nihil daho-zoñ' dah?

62 Ako ha'at'egosañ dolèl Dineh Bayizci'ni de'go yi-ga'go daoltsañ'go atse'dañ sida nit'en yeñ'go?

63 Nilc'ih Diyini ei inah il'inh', ats'is ei t'ado il'i'ni dah, sad beh nihic'in' yas-ti'igi ei Nilc'ih Diyini adat'eh ado inah adat'eh.

64 Nidih nihi la' do daöhd-lañ' dah, hálah, Jesus hodyaden dodajodlan'igi bil beho'zin ei'banh, in'dah la' dineh yahodofteligi aldo' hol beho'zin.

65 Ado azdi'nid, Di' binina anihidi'nid, dineh do la' sa dogali dah, Sifa bik'ehgo sažniyago t'eyah.

66 Ado i'dañ hodaho'ahigi lañ'i na't'añ dahna'hidikai ado t'ado hol nadeskai dah.

67 Ako Jesus hadzigo anih', nakits'adahigi bic'in': Da' nihi'is aldo' sits'a'-dohkah?

68 T'a a'ko Saiman Piter ahodi'nid, Boholni'hi, hai'sa'ñ bic'in' dikah, nih hol'ago inah sad ne holoñ?

69 Ado nihi da'idlanh ado t'aiyisi nihil bedaho'zin nih t'aani Christ ni'linh, God hinnan'igi biye'.

70 Jesus anahodo'nid, Da' sih'is do na'nihidinil dah ei nakits'adah noft'ego? ado nihi la' bi-ini'zini no'linh'?

71 Ako ei Judas Iskariat, Saiman biye' a'bijinih, hálah, t'a ei dineh yahodoftel ei'

bañh; ado èi nakits'adahigi la' at'inh.

WOLĀ'I 7.

1 Ako'dza do'bik'ijin' Jesus ninajidāh Galiligi, Judiagi èi do t'a'k'adt jidēyā dah, hālah, Juz dahodiyilyèl daho'nih èi'bañh.

2 Akohgo Juz bih Ca'ha'ohgi a'dadozinl k'adeñ baholziš.

3 Èi'bañh bih hajijé'igi adahodi'nid, Kodo Judiago dahdināh ako nidaho'ahigi aldo' bananināhigi dèidołtsèl biniyeh.

4 Hālah, dīneh la'dah do nēnil'in'go yanaḡā dah sēho'zin dolèl nī'zingo, ako di'di bānanināgo t'a yit'ini t'aadziltso dahanal bānanināh.

5 Joh, bih hajijé'igi nīdih aldo' do dahodlan' dah, èi'bañh.

6 Ado Jesus ahodi'nid, Ših t'ahdo ša holziš' dah, nīdih nihi èi t'a holzišgi danīhah'.

7 Nihokā dīneh èi do nihi jo'la dah, nīdih ših t'ēyah dašijo'lah' hālah, adani'igi bañhigi at'ego èi bahašne' èi'bañh.

8 Nihi adaaziṅgo dahdohkāh: ših t'ēyah do k'adt adaziṅgo déyā dah; hālah, ših t'ahdo ājin' ša'ahalziš' dah èi'bañh.

9 Ako di sādigi beh hac'in'

hadzodzi'go t'a Galiligi niḡiḡa nit'ēn.

10 ¶ Nīdih bih hajijé èi adaziṅgo èikai, ado hoh aldo' t'a nažnt'ingo akōñ jiniyah.

11 Ako adaaziṅgi Juz ha'dahodez'in'go a'danih, Hādišān' niḡiḡah?

12 Ako dīneh bihahgi hā ya'ti': la' adanih, Dīneh ya'at'ēhi jilīnh, nīdih nāna'la' èi adanih, Dodah, dīneh binjilo'.

13 Ako nīdih dīneh la'dah do t'a yit'inigo hā ni'dat'in dah, Juz bēdadzil'dzitgo èi'bañh.

14 ¶ Ako adaaziṅd ałni'gi holzišgo Jesus bi-sohodizinkin go'ne' yah ajiyah ado naznežtañ.

15 Ado Juz t'o-bil-adahayu'i ako adadi'nid, Ha'at'ēgošan' di dīneh naltsos bih bēho'zin, šān t'ado yiho'ān dah.

16 Jesus hananadzi'go ahodi'nid, Ših na'ntin'igi do t'a ših dah, nīdih šinī'a'igi èi bih.

17 Ako dīneh t'a-hai'-dah la' yik'ehgo naḡāgo na'ntin'igi bih bēho'zin dolèl, God dats'i bits'añdeñ, doda'i, t'a šinik'ehigi dats'i adišnih'.

18 T'a-hai'-dah a'da yajil'ti'igi èi t'a hoh ayoat'ē dešlèl dzinī'zin: nīdih t'a-hai'-dah binī'a'igi baha'nih dolèl nī'zinigi èi t'aani'go at'eh, ado bañhigiat'è biyi' at'din.

19 Da' Mozesís bik'eh-ahoni'li do niha yidiniān dah? nīdih ei bik'eh-ahoni'li do bik'ehgo nahkai dah. Ha'-at'isañ' biniyeh ako dašidi-yoñhél'go ban'daht'inh?

20 Ako dīneh'igi anādahodo'nidgo hac'in' hadasdzi, Nīl'eih-bi-ini'zini niyī'di holon lañh', hai'sañ' ako nī'nīl-hiñ'go yan'dat'inh?

21 Jesus hananadzi'go ahodi'nid, T'ala'i banisēyah ado t'aanoitso t'o-nihil-adahayu'i.

22 Di'banh Mozes añh-na'-hinilgis niha yidiniānh, (hālah, do Mozes bits'anden dah, nīdih da'ata yēni' bits'anden ei'banh;) ako nihi haayinh'-jinh biyī' nīdih dīneh banh nīdahinołgis.

23 Ako dīneh haayinh'-jinh biyī' hañh na'hīnešgizgo Mozes bits'año bik'eh-ahoni'li do bits'azdokah dah biniyeh, da' haayinh'-jinh biyī' dīneh hažo'o na'bīdīlzah'igis banh sic'in' do nihil dahožon' dah?

24 Inolnīn'igi t'eyah bik'ehgo t'ado nītsī'dahkesi, ledol't'e'go t'eyah bantsī'dahkes.

25 ¶ Ako la' Jerusalem doigi adadi'nid, Da' di'is do dazdiyohél'go ban'dajit'inigi at'in' dah?

26 Ako nīdih do biyēgo yał'ti, in'dah t'ado bic'in' hadzi'i dah. Da' bi'daholnih'-

igis di t'aani Christ at'ingo bil bēdaho'zin?

27 Joh di dīneh nağaden nihil bēdaho'zin; nīdih Christ niyāgo, niyāden dīneh la'i nīdih do bil bēdaho'zin dah dolēt.

28 Ado bi-sohodizīn-kin go'ne' Jesus nažntin'go yē'go hadzodzi'go ajinih, Šē'dahonohsin, ado našāden aldo nihil bē'daho'zin; do t'a sī'nik'eh niyā dah, nīdih šini'la'igi ei t'aani'go at'eh, ako ei do bē'dahonohsin dah.

29 Nīdih ših hwē'hasin: hālah, ših bits'anden našah' eibanh; ado ei šini'la'.

30 A'kohgo hoł nī'dadidil danizīn', nīdih dīneh t'ado hwiłtsōdi dah, hālah, t'ahdo ajin' ha ahalziš' dah ei'banh.

31 Ado t'oahayui dahosdlāndgo ado adanih, Da' Christ niyāgoš di dīneh bilāhgo alī'lē yandogał'?

32 Ako dīneh akot'ēgo ha ya'dał'ti'go Fe'risiz dēyīdizts'an, ado Fe'risiz in'dah alānjīn' nādaiñnīn'hi bil ei yah-ada'ini'li adēs'a' hoł nī'dadodilgo biniyeh.

33 Ako Jesus ahodi'nid, T'a aha'nijīn' nihil honišlon', ako in'dah šini'la'igi bic'in' nī'dešdał.

34 Ha'dašinohta dolēt nīdih došik'idadohkah'dah, akonašādi t'eyah do dadohkah'dah.

35 Ako Juz t'a bih al'c'in'

ya'dalti'go adadi'nid, Hāgo-
sañ' dogal'go do bik'idadi-
kah' dah, da' ūa'daōskaigiš
biŋahgo jidogał, ādi ał'añ
dadine'e nažntin dolēłgo?

36 Ako aha'nin'igišañ'
ha'at'i olyeh, Ha'dašinohta
dolēł nīdih do šik'idadohkah'
dah, ako našādi ēi akōñ do
dadohkah' dah?

37 ¶ Ado adaazind biğah
niniłkāngo, ēi bijiñh ayoat'ē
bana'asde, Jesus sīziñ'go ado
yē'go hadzi'go anih Dīneh
t'a-hai'-dah la' dibā niliñ'go
bi'nidi šadogał ado adodliñ.

38 T'a-hai'-dah šodlan'igi
diyin beh-ak'ēašcin'go adi-
nidigi giat'ēgo ēi biyi'deñ
inah-tōh ha'dazliñ' dolēł.

39 (Ako di Nilc'ih Diyini
ba hadzodzi', dahodlan'igi
badidot'ał: hālah, Nilc'ih
Diyini t'ahdo adeñ ādēt'ah
dah, ado Jesus t'ahdo ayo-
at'ēi abidilneh' dah ēi'banh.)

40 Ēi' binina dīneh t'oaha-
yui di'di aha'nin'igi dazdiz-
ts'aŋgo adazdi'nid, T'aiyisi
t'aani di Ahodoni'li-yahalne'i
at'eh lañh'.

41 Nāna'la' ēi adanih, Di'di
Christ at'eh, nīdih la' ada-
nih, Da' Christiš Galilideñ
dogał?

42 Da' dōš diyin beh-ak'ēaš-
cin'igi ani' dah, Christ ēi Dē-
vid biš'aŋdo oci'li jiliñh ado
Bethlihem kin-hal'ādo, t'a a'-
kwi Dēvid kē'hat'in nīt'eñ?

200

43 Ako dīneh'igi honina t'a
ał'añ nītsi'dakesgo ya'dalti'.

44 Ako la'igi hoł nīdadidil
daniziñ nīdih dīneh t'ado
hwiltsōdi dah.

45 ¶ Ako yah-ada'ini'li ēi
alāñjīñ' nādaiñnī'hi ado Fe'-
rišiz yana'kaigo adabiždi-
nid, Ha'at'ēgošañ' t'ado bił
na'nohkai dah?

46 Yah-ada'ini'li anādado'-
nid, Dīneh t'ahdo kot'ēgo
yałti'igi dah.

47 Ako Fe'rišiz anādahodo'-
nid, Da' nihi'is ałdo' nihi' di-
not'a?

48 Da' bidaholnih'igi ado
Fe'rišiziš la' dabosdlañd?

49 Nīdih di dīneh bik'eh-
o'o'ni'li do bił bēdaho'zinigi
dabidēdzi.

50 Nīkodi'mas, (ēi tl'ēgo Je-
sus yaniyah'igi,) la' ałah jī-
liñ'go abiždi'nid,

51 Da' nihi bik'eh-o'o'ni'liis
dīneh la'dah t'ahdo yidi-
ts'iñhgo ado ani'igi t'ahdo
behoziñ'go ya'nihwiāh?

52 Ēi t'aaltso anādahodo'-
nidgo hac'in' hadasdzī, Da'
nihi'is ałdo' Galilideñ ni'liñh?
hāssid in'dah di'niñ, hālah,
Galilido ahodoni'li-yahalne'i
do halēh' dah.

53 Ako dīneh t'aadziltso da-
hağan'go tādzoskai.

WOLTA'I 8.

1 Jesus dašdiyah dził A'li-
vet bic'in'go.

2 Ado t'aiyisi abi'nigo bīsohodizin-kīn biyī' go'ne' anādzodzah, ako dīneh t'aal'tso hahaskai, ado dzīnez-dāgo ado nazneztān.

3 Ado ak'idaalcīi in'dah Fe'risiz ēi asdzani la' adilē'go bīk'idadziskai'īgi yīl ha ikai ado alni'gi dayīnesdāgo,

4 Adahodī'nid, Na'ntin'i di asdzani ts'ide adīleh yanaḡāgo nī'dadiltīnh.

5 Joh, Mozes bits'aṅdo bīk'eh-o'o'ni'hi yeh nihił holne' akodat'inīgi bīł nizdolnīł; nīdih nīh'saṅ ha'at'i dīnih'?

6 Di yeh hodantahgo adahodī'nid, beh hak'idahozdīāh bīniyeh. Nīdih Jesus ya a'dzīdzāgo lēz bīkāgi ha'la' beh adzīzoh, t'ado dzīdzīts'aṅ dah nahalīngo.

7 Ako t'a nī'dahodīł'kīdtgo nīzdi'na'go abīzdi'nid, T'a-hai'-dah ēi nīhiłahgi baṅhi-giat'ē biyī' at'dīnīgi ēi ha'nīdi atseh di asdzani tseh yeh nē'didołnīł.

8 Ado ya anādzīdzāgo lēz bīk'i nājīscīnh.

9 Ako dēyīdzīts'aṅ'īgi t'ala'i nītin'igo c'ēheskai, (alaṅjīn'īgi atseh' ado ts'ide akeden'īgi beh niholzīz:) ako Jesus t'ēyah akwe'e, in'dah asdzani yo'ne' alni'gi sīziṅ'go.

10 Ado Jesus na'dī'na'go t'ado yiyīłtsa'ni dah, ei asdzani t'ēyah, ado ayīdī'nid, Asdzani, hājīsaṅ' nīk'idaha-

ahīgi? Da' dīneh'is do la'dah nē'nīst'īnd dah?

11 Ako ajīnih, At'dīn dīneh, Boholnī'hi. Ado Jesus ahodī'nid, Ših aldo' do na nī'des'tīnł dah: nīlāh dahn'dīdāh, t'ado baṅhīgi anānt'ini.

12 ¶ Ako Jesus hanānadzī'go ahodī'nid, Nahasdzan bīkāgo dīne'e ba' adīndī'ni nīš-līnh, t'a-hai'-dah šīkē naḡāh-īgi ēi do cahalhēlgo naḡā dah dolēł, nīdih inah beh adīndī'ni hwē holoṅ' do.

13 Eī'baṅh Fe'risiz adahodī'nid, Nih, t'a nīh a'dahol'ne', ako hōlne'īgi do t'aani dah.

14 Jesus hadzīgo anāhodo'nid, T'a ših a'dahasne' nīdih hasne'īgi ēi t'aani at'eh: hālah, niyāden in'dah dēyāgo aldo' šīł bēho'zīn ēi'baṅh; nīdih niyāden ado dēyāgo do nīhił bēdaho'zīn dah.

15 Nīhi ats'is bīk'ehgo t'ēyah baṅdaht'īnh, ako ših do dīneh bēnīst'īn dah.

16 Nīdih bēnīst'īngo bēnīst'tī'ni ēi t'a'ani; hālah, ših do t'asa'ha dah, nīdih ših in'dah Aṭa šīnīl'a'īgi šīł holoṅ.

17 Ado nīhi bīk'eh-o'o'ni'hi aldo' biyī' beh-ak'ēascīnh, ēi dīneh nīdīłt'ēgo halne'go ēi t'a'ani.

18 Ših ēi t'a ših a'dahalne'īgi ašt'īnh, ado Aṭa šīnīl'a'īgi ēi aldo' ša halne'.

19 Ako adahodī'nid, Hādīsaṅ' nīṭa? Jesus anādo'nid,

Ših' nídih do sè'dahonohsín dah, ako šíta aldo' do bé'dahonohsin dah; sè'dahonohsingo t'éyah šíta aldo' bé'dahonohsín do nít'eñ.

20 Di sādigi bēso-ba'-kin go'ne' Jesus yeh hadzī, bīsohodizín-kin biyī' go'ne' na'ntín'go: ako nídih dīneh do la'dah holtsōdi dah, hálah, t'ahdo ajīñ' ha ahalzīs' dah éi'banh.

21 Ako Jesus anāhodo'nid, Ših, ša' hont'igo déya'go ado nihi hadašinohta dolél, bañhigi-at'è t'a danīhiy'igo dadī'noñhnèl: déyah'ago do akōñ dadohkah' dah.

22 Ako Juz adadi'nid, Da' t'ās hoh az'diyolyèl? Hálah déyah'ago do akōñ dadohkah' dah, jīdi'nid éi'banh.

23 Ako abizdi'nid, Nihi yo'yahdi dano'liñh; ših t'éyah yo'dahdeñ: nihi nihokādeñ dano'liñh ših t'éyah do niho-kādeñ dah.

24 Éi'banh a'nīhidīšnih, bañhigiat'è t'a danīhiy'igo dadī'noñhnèl, hálah, do daōhdlañ dah ših ašt'ingo, ako bañhigiat'è t'a danīhiy'igo dadī'noñhnèl.

25 Ado éi adahodi'nid, Hai'sañ' ant'īñh? Ako Jesus ahodi'nid, Ts'ide atsé'dañ a'nīhidīšnih yēnī' t'a éi.

26 Lan'i beh nihič'in' ha-desdzih ado beh niha nī-dešt'īñli holoñ: nídih šīnīl-

a'igi éi t'aani; ako éi bits'an-do dīsets'an'igi éi nihokā dī-ne'e beh bic'in' yaštī.

27 Ako Aša ba yajil'ti'go éi t'ado yik'idaditañ dah.

28 Ako Jesus ahodi'nid, Dīneh Bayizci'ni dahdahidoł-t'e'go ako in'dah ših t'a éi ašt'ingo nihił bé'dahodoziñl, nídih do t'a šī'nik'eh bana'sā dah; šíta yeh nasineztañ'igi bik'ehgo di beh yaštī.

29 Ado šīnīl'a'igi éi šīl holoñ: Aša éi do šīts'andi nağā dah, hálah, t'aa'łajīñ' bił ya-at'èhigi t'éyah bana'sah éi'banh.

30 T'a di beh yajil'ti'go lan'i dahosdlañd.

31 ¶ Ako Jesus éi Juz dahosdlañdigi abizdi'nid, Sīzād t'éyah bik'ehgo wohkāhgo ako in'dah t'aani šidaho'āhi dano'liñh.

32 Ado t'aani'ni nihił bé'dahodoziñl, ado éi t'aani'ni nihe' dēdidocil'.

33 Ako anādahodo'nid, Nihi Ébraham ba'alci'ni danidliñh, ado t'ado dīneh bi nalte' danidliñ nít'enīgi dah, a'košan' ha'at'ego nihe' dadidocil' dī-nih'?

34 Jesus anāhodo'nid, T'aani, t'aanigo a'nīhidīšnih, t'ahai'-dah bañhigi ani'li t'a éi bañhigiat'è bi nalte' jīliñh.

35 Ako a'nal'a'i do hol'ago ha'alk'è sīda' dah, nídih Aye' t'éyah hol'ago sīdah'.

36 Èi' binina Aye' nihè dèi-dezcit'go ako t'aani nihè dadidocil'.

37 Šiġ bēho'zin È'braham ba'alcini dano'lin'igi nīdih dašidiyoġhēl'igi t'èyah danohsīn; hālah, sizād nihiyi'di do ba'nahaz'ān dah èi'banh.

38 Šiġa biġ yiltsan'igi t'a èi beh yašti': ado nihī danihiġa biġ daoġtsan'igi èi banahkai.

39 Ako hanadasdzigo adahodi'nid, Èbraham èi danihiġa at'eh. Jesus anāhodo'nid, Èbraham ba'alcini danoġin'go lañh' Èbraham yanayah'igi banahkai dolēl nīt'en.

40 Nīdih k'adt dašidiyoġhēl'igi t'èyah danohsīn, t'aanigo beh nihīlhwešne'igi èi God bits'añdo dīsets'añ: hālah, Èbraham èi do akot'in dah nīt'en.

41 Nihī danihiġa yanagāhigi bandahkai; ako adahodi'nid, Nihī do adilyeh beh danihidizciñ' dah, ako nihīġa èi t'ala'i, èi God.

42 Jesus ahodi'nid, God nihīġago lañh'ayoadašohni' dolēl nīt'en nih; hālah, God bits'añden kwe'e niyah èi'banh, in'dah do t'a šī'nik'eh niyā dah, nīdih èi šī'nī'a'.

43 Ha'at'ēgošan' yašti'igi do bik'idadohtin' dah? Hālah,

nihī sizād do dadohts'in dah èibañh.

44 Nihī ini'ziñ-beh-boholni'hi danihiġa, èi bits'añden dahonoġn, ado t'a yida'hī-nolnih'igi èi a'daht'in, in'dah èi hodèyāden dīneh nētsēdi niliñh, ako t'aani'ni do yik'ehgo naġā dah, hālah, biyi'di t'aani'ni at'din èi'banh. Yoc'id yeh yafti'go t'a bih'igi yeh yafti': hālah, biyoc'idi niliñh in'dah yiġa nilin'igi at'eh èi'banh.

45 Ado t'aani'ni beh nihīġ hašne'go èi' binina do dašohdlān dah.

46 Hai'sañ' banhīgiat'è beh šik'ihodoh'āh? ado t'aani adišni'go ha'at'ēgošan' do dašohdlān dah?

47 T'a-hai'-dah God bits'añdoigi èi God bizād yidits'a': èi'banh nihī do dadohts'a'dah, hālah, do God bits'añden dahonoġn' dah èi'banh.

48 Ako Juz hanādasdzigo adadi'nid, Da' dōš ya'at'ehgo adadi'ni' dah, èi nih Seme'ria dīne'e la' nī'liñh, ako nīlc'ih-bī-inī'zini niyi'di holoñ?

49 Jesus anādo'nid, Ših do nīlc'ih-bī-inī'zini šiyi'di holoñ' dah; nīdih ših šīġa šīġ nilin'go inī'sin, ako ših do nihīġ nīšliñ' dah.

50 Do t'a ših beh ayoanīšt'è dolēli bikāšā dah, ako t'ala'i èi yikāgāh ado yent'in.

51 T'aani, t'aani'go a'nihī-

dīsnih, t'a-hai'-dah la' dīneh sād beh yašti'īgi yāahalyāngo ei do anīneh yidołtsel'dah.

52 Ako Juz anādahodo'nid, K'adt nihił bē'dahozin nił-c'ih-bi-ini'zini niyi'di holon lañh', Ēbrahim indah ahodoni'hi-yadahalne'i ei daneznah', ako nih adīnih, T'a-hai'-dah sād beh yašti'īgi yāahalyāngo ei do anīneh yido'liñh' dah.

53 Da' ni'is nihița Ēbrahim yēni' ei daztsan'īgi bilāhgo ant'eh? ahodoni'hi-yadahalne'i aldo' daneznah': akosañ' hai i'dil'inñh'?

54 Jesus anādo'nid, T'a šiħ ayoaništ'eh i'dišyago ako ayoaništ'ēhīgi do i'liñ' dah dolēł; šița ei ayoat'ēi šiēidiāh, nihi God at'eh dadohnin'īgi:

55 Ako do hwē' dahonoħsin dah, nīdih šiħ bē'hasin, ako, do bē'hasin dah, diśni'go nihi nahoništlin'go biyoc'idi ništlin dolēł nit'en: nīdih šiħ bē'hasin ado sād yeh yašti'īgi bāahašyañh.

56 Nihița Ēbrahim sa holziz'īgi bijinñh yiyiltsaño t'aiyisi bil ho'zon'ado yinēl'in'go bah bil ho'zon'd.

57 Ako Juz anādahodo'nid, Nih t'ahdo ašdla'din ni na'hāh dah, da' a'koš Ēbrahim yiniłtsañh?

58 Jesus anāhodo'nid, T'aani, t'aanigo a'nihiđiđnih,

Ēbrahim t'a bitsē'dañ honištloñh.

59 A'kohgo tseh ni'dadzizlā beh dahwiđdolni' bīniyeh, nīdih Jesus hats'añ ni'des-t'in, ado bi-sohodizin-kin biyido c'izniyah, ado biťahgo c'izniyah, ado yo'ajiyah.

WOLĀ'I 9.

1 Ado Jesus t'a a'kwi jogal'go dīneh la' t'a biđizciñdeñ binā at'din lē'i dziłtsañh.

2 Ako hodahoťahīgi nīdahodeł'kit, Na'nīni, hai'sañ' bañhīgi a'dzah, di dīneh dats'i, hašci'ni dats'i ako t'a hanā at'dingo hodižciñh?

3 Jesus ahodi'nid, Di dīneh do bañhīgi a'dza dah, ado bišcin'īgi aldo' dodah: nīdih God yanağahīgi beh bē'hođozinñ bīniyeh.

4 Šinił'a'īgi bi nāništ'aiyisi bana'sah' t'ah hol'indañ: tl'ē ei bic'in' holzīs, a'kohgo dīneh do la' nalništ dah.

5 Nahasđzañ t'a bikā na'sah'ijin' šiħ nihokā dīne'e ba adindin ništlinñh'.

6 Ako akot'ēgo hadzi'go lēz yik'idēzē ado bižē yeh haštli's a'yilāgo dīneh binā at'dinīgi bina'k'ē yiztlē.

7 Ado ayidi'nid, Niłah, Si-loam toħ sikan'īgi, (ei El'a'yolyeh) biyi' ťaa'digis, ado akōñ jīniyago ťa'az'đesgiz ako adeñ ajoin'go nīđizdah.

8 Èi' binina bił kédahojit'inigi ado hanā at'dingo dahoin yēni' adadi'nid, Da' di'is do sidāgo ado ado'ked yēni' at'in dah?

9 Ako la' a'danih, Di ei' at'inh: nānala' a'danih, Ts'ide bi'nolnīn lē'i, nīdih t'a hoh azdi'nid, Sīh lañh' ei ast'ini.

10 Èi' binina adahodi'nid, Ha'at'ēgošan' nīnā añ al'yah?

11 Anaž'do'nidgo hadzodzi, Dineh lē'i Jesus yolyeh'igi ei hašt'is a'yilah, ado sinā yiztlē ado ašidi'nid, Nilāh Siloam, toh sikan'igo dinah, ādi ūa'digis; ako ado akōn nisēyah ado ūadesgiz ako eš'inh se'liñ.

12 Ado ei adahodi'nid, Hādisaň nağāh? Ako azdi'nid, Do sīł bēho'zīn dah.

13 ¶ Ako ei bitsēdan hanā at'din yēni' Ferisiz bic'in' hol daskai.

14 Ako lañh' haayinh-jīnh azli'ngo Jesus hašt'is a'yilah ado hanā añ a'yilah.

15 Ako Ferisiz ałdo' nīnādahodeł'kidtgo, Ha'at'ēgošan' inīinh sinī'liñ? Ako abīzdi'nid, Hašt'is sinā yiztlē, ado ūadesgiz ako eš'inh' se'liñ.

16 Di' binina Ferisiz la' adadi'nid, Di dīneh do God bits'andēn dah, hālah, haayinh'jīnh azli'ngo do bił ni-liñ dah, ei'bañh. Nānala' ei

adadi'nid, Ha'at'ēgošan' dīneh bañhigi anīhigi kot'ēgo alilē yanāgā do? Ako t'a a'lañ hantsi'dakesgo ya'dał-ti'.

17 Dīneh binā at'din nīt'eñ-igi anādēido'nid, Nih'saň ha'at'i bīdīnih', nīnā añ a'yilāigi bañh? Ado azdi'nid, Ahodoni'li-yahalne'i jī'liñh'.

18 Nīdih Juz ei do dahodlañ dah, t'aani hanā at'din nīt'eñigi, ado ajoīn dzizli'ngo, ado ei ajoīn dzizli'igi, haže'e indah hamah ei yika' nīdas-a'go indah.

19 Ado ei nīdahodeł'kidt, ako adanih, Da' di'is nīhiyāž at'eh, t'a binā at'dingo yizciñ' dohnin'igi, akošan' ha'at'ēgo k'adt o'inh'?

20 Ajīscin'igi t'aaji'lah hanādzodzi'go azdi'nid, Di nīhiyāž at'eh ado binā at'dingo silciñh' ei nīhił bēho'zīn;

21 Nīdih ajo'īn dzizli'igi ei ha'at'ēgo sīñ, ako do nīhił bēho'zīn dah, ado hai sīñ hana añ a'yilah ei do nīhił bēho'zīn dah, nizni'nīsaňh, t'a hoh nīdahodeł'kidt, ako t'a hoh a'dahazdodzih.

22 Ajīscin'igi di sād beh hadzodzi, hālah, Juz bēdzil'dzīt ei'bañh: Juz t'a i'daň yeh nīdahazaňh, t'a dīneh la', di Christ at'eh, jīdi'nidigi, ei a'la-na'adlēh-ba'-kindo a-ts'a-hodidolt'el.

23 Ēi' binina ajišcin'igi azdi'nid, Nizni'nisañh t'a hoh nidadhodokidt.

24 Ako binā at'din nīt'enīgi, Hak'go, nādēido'nidgo adayidi'nid, God bił sodil'zin, nihił bédaho'zin di dīneh bañhigi anili at'eh.

25 Ako anādo'nidgo hadzī, Hwilah, bañhigi anili dats'i at'eh, dodah dats'i, nidih ei do šil bēho'zin dah; t'ala'i t'eyah šil bēho'zin, šinā at'din nīt'en, k'adt eš'inh'.

26 Ako anādahodo'nid, Hāšañ' ni'lāh, ado ha'at'ēgo nīnā añ a'yilah?

27 Anābīzdo'nid, T'a i'dañ beh nihił hwešne' nidih t'ado dasidots'añ dah: ha'at'isañ' bīniyeh nādadihohts'inh, da' nihi'is aldo' bidadho'ah dolēl?

28 Ako dahodzēdzī ado adadi'nid, Nih ei boho'ahi ni'linh, nidih nihi ei Mozes bidadho'ahigi danidlinh.

29 Nihi nihił bédaho'zin God, Mozes yic'in' hadzi'igi, ako di ei jīniyadeñ do nihił bédaho'zin dah.

30 Ado dīneh hadzigo anāhodo'nid, Yā t'a dolē'igi at'ē lañh', niyadeñ do nihił bédaho'zin dah nidih, ako ei šinā añ a'yilah.

31 Joh, nihił bédaho'zin, God bañhigi adanīgi do yidits'a' dah: nidih dīneh God yic'in' sodilzin'igi ado yik'eh-

go nağāhigi ei t'eyah yidits'a'.

32 Nahasdzañ hazliñ'deñ dīneh t'a binā at'dingo bidizcin'go t'ahdo binā añ al'yah ha'nin'igi dah.

33 Ako di dīneh do God biłts'andēñ nağā dahgo, ha'at'ihigi-dah do la' if'in' dah dolēl nīt'en.

34 Ado hanādasdzigo adahodi'nid, T'a bañhigi ant'ēgo nidizcinh, da' akōš nanihin'tin? Ako c'idahwishan.

35 ¶ C'idahodzishan'igi ei Jesus yiyi'ni, ado hak'iniyāgo ahodi'nid, Da' God Biye'is yindlañh?

36 Hanādzodzigo azdi'nid, Bo'holni'hi, ha'isañ' ei at'inh, ako ei hošdlañ' dolēl?

37 Ako Jesus ahodi'nid, Joh, ho ni'nik'inh, ado ei at'inh nic'in' yafti'igi.

38 Ako azdi'nid, Bo'holni'hi, ošdlañh, ako bic'in' nahodzi-sah'.

39 Ako Jesus adi'nid, Anahat'inh bīniyeh di nahasdzañ bikāgi niyah', ei t'aaltso do dao'in'igi dao'in' dolēl bīniyeh; ado dao'in'igi ei binā a'dadodiñl bīniyeh.

40 Ako Ferisiz la' akwi'igi di sād dēyidizts'añgo adahodi'nid, Da' nihi'is aldo' nihinā a'dadin'?

41 Jesus ahodi'nid, Nihina a'dadingo lañh' t'eyah bañhigiat'ei nihe a'dadin' dolēl

nít'ēn nih, nīdih k'adt nīhi, Ēs'īnh', dadohnih, ēi'banh banhīgiat'ēi t'a nīhē holon.

WOLĀ'I 10.

1 T'aani, t'aanigo a'nihidīs-nih, t'a-hai'-dah ēi do dibeh baġan c'ēatin go'ne' yah ana'dah sīn, nīdih ēi hādeñ-dah yītis na'nah'īgi t'a ēi aniin'hi ado aġa'īnī'li at'eh.

2 Nīdih t'a c'ēatin go'ne' yah ana'dah'īgi ēi dibeh yāahalyāni at'eh.

3 Ēi dādīl'kał yāahalyāni hah añ nē'ditīnh ado hazād ēi dibeh dēidits'a': ako t'a hoh ho dibeh dabī'zī' yeh yo'zih ado yah c'ēheġah.

4 Ado c'inē'nīlgo yī'lanjin' naġah, ako dibeh hakē nakai, hālah, hazād yī'danes-din ēi'banh.

5 Ako hai'-dah la' dobēho'-zini ēi do yikē nakai dah, nīdih yīts'añ dahdidō'jah: hālah, la' dobēho'zini bīzād do yē'dahosin dah ēi'banh.

6 Di hane'-beh-é'dētīn'hi Jesus yeh hadzī hac'īn': nīdih ēi beh bīc'īn' hadzodzī'īgi t'ado yīk'īdaditān dah.

7 ¶ Ako Jesus anāhodo'nid, T'aani, t'aanigo a'nihidīs-nih, Sīh, dibeh bī c'ēatin nīshīnh.

8 T'aaltso sītsē'dañ nīdashakai'īgi ēi da'nīn'hi indah aġada'īnī'li a'dat'eh: ako nīdih dibehdo dabīdits'a' dah nīt'ēn.

9 Sīh c'ēatin nīshīnh: sīh' sēdineh t'a-hai'-dah la' yah iyah sīn ēi yīsda'-dogal, ado yah anadāh dolēl, indah c'īnadāh dolēl, ado hotsojin' anadāh dolēl.

10 Aniin'hi t'ēyah do nadāh dah nīdih aniin'h'go t'ēyah, ado nēltsēd, ado niyīlcoñh: sīh niyah'īgi ēi inah beh daholon' dolēl bīniyeh, ado la'igo beh daholon' dolēl bīniyeh.

11 Sīh ya'at'ēhgo dibeh yāahalyāni nīshīnh: ya'at'ēhgo dibeh yāahalyāni ēi inah bīholoni dibeh yīc'añh nīdiāh.

12 Nīdih adēnāgo nalnīs'īgi, ēi do dibeh yāahalyāni at'ē dah, dibeh do bīh'īgi, ēi ma'īn-tsoh yiyīltsēhgo dibeh yīts'añ dahdilwo' ako ma'īn-tsoh dibeh yīl nī'dahadēl ado la' ēi tādāo'jah.

13 Adēnāgo nalnīs'īgi ēi yo'ilwo', hālah, adēnāgo nalnīs'īgi ēi'banh, ado dibeh do yantse'-kes dah.

14 Sīh ya'at'ēhgo dibeh yāahalyāni nīshīnh, ado sīh dibeh bē'hasin, ado sīh'īgi sē'dahosin.

15 Aġa sēhosinīgi giat'ēgo Aġa bē'hasin, ado inah sī holon'īgi ēi dibeh bīc'añh nī'hi-dīs'āh.

16 Ado dibeh nānał' sēholon, di sījē'īgi do bīts'añdo dah: ako ēi aldo' nīdes'īs, ado ēi t'aaltso sīzād dēidi-

ts'a' dolèl; ado t'alah'ago sĭjé' dolèl, indah dĭbeh yāahalyā-ni t'ala'i dolèl.

17 Ēi' bĭnina sĭfa ayoašo'-nĭh, hālah, inah sĭ holoni nĭna'dĭnianh, ako ado sĭ nĭ'dodlèl ěi'banh.

18 Dĭneh do la' sĭgādidot'a'-hĭ dah, nĭdĭh t'a sĭh nĭnāhidĭs-āh. Beh-adzĭ'li sě holon'ĭgi beh nĭnāhidĭs'āh, ado beh-adzĭ'li sě holon'ĭgi beh sĭ nĭ'dodlèlgo at'eh. Di sĭfa adešnĭl'go yeh sā'nĭhoniāni at'eh.

19 ¶ Ako di sād beh hadzodzĭ'ĭgi bĭnina Juz aĭganādadĭt'āh.

20 Ado ěi lan'i yĭlt'ěgo adadi'nĭd, nĭlc'ĭh-bĭ-inĭ'zini hayĭ'di holon' ado digĭs jĭlĭn lanh', ha'at'ĭsān' bĭniyeh dahwisolts'an?

21 Nānala' ěi adanih, Di do nĭlc'ĭh-bĭ-inĭ'zini biyĭ'di holon'ĭgi at'ě dah. Da' nĭlc'ĭh-bĭ-inĭ'ziniĭs anā at'dĭngo anā an' i'dolĭl?

22 ¶ Ado Jerusalemgi ěi bĭ-sohodĭzĭn-kĭn ats'a't'anĭh bĭk'ehgo beh a'daazĭnd, ako ĭdan hai'go.

23 Ado Jesus bĭ-sohodĭzĭn-kĭn go'ne' naĭāgo ado Salaman bĭ ca'ha'oh go'ne' aldo'.

24 Ako Juz hanādeñ nĭheskai'go adahodĭ'nĭd, Hā nĭ'zahgošan' nās nĭhi niah' dolèl? Christ nĭlĭndañ t'a běho'zinĭgoh beh nĭhĭl hōl'ne'.

25 Jesus anābido'nĭd, Nĭhĭl hwešne' nĭdĭh t'ado daisohdland dah: Sĭfa bĭ'zĭ' beh nānĭs bana'sāhĭgi ěi t'aaltso sā dahalne'.

26 Nĭdĭh do dašohdland dah, hālah, do sĭh sĭh dĭbeh bĭ-tahdeñ dahonoñ' dah ěi'banh, t'a beh nĭhic'ĭn' hasdzi yeñgi at'ěgo.

27 Sĭh dĭbeh ěi sizād děi-dits'a', ako bě'dahasĭn, ado ěi sĭkě nĭdakai.

28 Ado ěi sĭh, hol'āgo inah bahĭdĭs'āh, ado ts'ĭde do a'dadodĭnĭl dah, do nĭdĭh dĭneh la' dah sĭ'lak'ědo hayĭdiyol'hānĭl dah.

29 Sĭfa ěi sěidĭnian'ĭgi t'aaltso yĭlāhgo at'eh, ado dĭneh do la' dah yĭ'něl'an' dah sĭfa yĭ'lak'ědo hayĭdiyol'hānĭĭgi.

30 Sĭh indah sĭfa ěi t'ala'i nĭdĭlĭnh.

31 A'kohgo Juz tseh nĭnādayĭzlā hoĭ nĭ'dazdolĭnĭlgo bĭniyeh.

32 Jesus anābido'nĭd, T'ohayui danĭhinaĭ ya'at'ěhi banĭsěyah'ĭgi, ěi sĭfa bĭts'an-deñ, ako di bana'sāh'ĭgi hai'sān' bĭnina sĭl nĭ'daznoĭne'?

33 Juz anādahodo'nĭdgo adanih, Ya'at'ěhgo bananah'ĭgi ěi do bĭnina nĭl nĭ'daznĭlne' dah, nĭdĭh diyĭni bā'ih'go ba yanĭftĭ'ĭgi ěi' bĭnina, ado nĭh t'a dĭneh nĭ'lĭnh nĭdĭh God ĭ'dĭl'ĭnh'.

34 Jesus anābido'nid, Da nīhi bik'eh-o'o'ni'liis do biyī' beh-ak'ēascin' dah, "Šaň has-dzī, god dano'liňh?"

35 God bizād yēidinian'igi god yeh yozi'go, ado diyin beh-ak'ēascin'igi do lahgo a'ndolnil'go,

36 A'košan' ei Aťa ats'ei-nilt'ēigi ado nahasdzan bikājīn' yīnī'a'igi, da eis diyī-ni bā'ih'go ba ya'nīftī' dabi-dohnih; God biye' nišlīnh, dišnin'igi baňh?

37 Sīta bī nānis do bana-šago ako t'ado dašohdla'ni.

38 Ako ei banašago t'ado dašohdla'ni nīdih banašah'igi ei daōhdlaňh: ako Aťa šiyī'di holon'igi, ado ših do' biyī'di honišlon'igi ei nīhil bē'dahodoziňl' ado dēidoh-dlaňl'.

39 Di binina hoľ nīdadidil' c'eh nādani'dziň: ako bī'la-k'edo hanājolwodt.

40 ¶ Ado Jordan bilāhgo nādizdzaň, Jan atsēd nahadlāgo ťaagis yeň'gi; ado akwi nījaġa nīt'eň.

41 Ado t'oahayui hahaskai-go adaniň, Jan ali'lē do yanayā dah: nīdih Jan di dīneh yaholne'igi ei t'aat'ē t'aani laňh'.

42 Ado a'kwi t'oahayui dahosdlaňd.

WOLĀ'I 11.

1 A'kohgo la' dīneh lē'i da-

tsāh La'zeras jolyeh', ako Meri indah ba'di Martha ei Beth'ani, kin-hal'āhigi kē-dahojit'īnh.

2 (Ako di Me'riigi t'a ei tlah likani-halcin'igi Bohol-ni'hi yik'i yayizid, ado bikē hatsi beh banadziltsēi yēnī', ei bilāh Lazeras datsāh.)

3 Ei binina halakēi ei yic'in' i'ī'a' ako anih, Boholnī'hi, jo'akon, ayoiinī'ňih'igi datsāh.

4 Ako di Jesus yidizts'aňgo adi'nid, Di da'atsāhigi do bik'ē dadotsal' dah, nīdih God ayoat'ei beh bē'hodoziňl' biniyeh, ei God biye' aldo' ayoat'ei beh bēho'zīn dolēl' ei'baňh.

5 Ako Martha indah bīdē'zī ado Lazeras ei Jesus ayo-ayo'ňih.

6 Ako dadzītsāhgo yīyī'nī nīdih t'a a'kwi naġago naki nānēskaňh.

7 Ado bik'ijīn' indah hoda-hoľ'āhigi, Judi'ago nādikaň, bijīni'go bic'in' hadzodzi.

8 Ako hodahoľ'āhigi adaho-di'nid, Na'nti'ni, Juz t'a a'ni-digo nīl' nī'dazdilnīl' daniziň' nīt'eň, da' a'kōš akōň nādīn-dzah?

9 Jesus anādo'nid, Da' doš nakits'adahdi aňēilkē' dah la' ajīnh biyī'? Ako dīneh la' jīn'go naġago ei do digēh' dah, hālah, di nahasdzan ba' hol'īn'igi yoiňh' ei'baňh.

10 Nìdih dìneh la' t'l'ègo na-
gāgo èi a'dogoh, hálah, hol-
in'igi hayí' at'dîn èi'bañh.

11 Di beh hadzodzī do'bīk'ī-
jīn' abīzdi'nid, Nīhik'īs La-
zeras èi ałhoš; nīdih ajiłhoš-
deñ ts'èhode'sīl èi biniyeh
dèyah.

12 Ako hodahoł'āhigi ada-
nih, Boholnī'hi, joh, na'ilgāz
ako k'adt nādīdodał.

13 Ako Jesus dadziztsan'-
igi āhyīlnih: nīdih hanal-
yīnh'go ałhoš'igi āhyīlnih
daznī'zīn.

14 Ako indah t'a bēho'zīnī-
go hoł holne', Lazeras èi daz-
tsañh,

15 Ako nīhīnina do ādi na-
sāgo bañh sīl ho'zoñ, da'idoh-
dlañ biniyeh; t'a a'ko nīdih
bic'īn' dikāh.

16 Ako Ta'mas, t'a èi Dī'dī-
mas jolyeh'igi bīł i'dahojił-
āhigi ayīdī'nid, Nīhi ałdo'
dadikāh ako hoł na'nīhidī-
dotsīl.

17 ¶ Ako Jesus akwe'e ni-
yāgo bīł bē'hozīn' èi jīscā-
go'ne' dziztiñ'go t'a i'dañ dīn
hwiskāñ lañh'.

18 Ako Jerusalemdo èi Be-
thanijīn' t'aayī'di, naki'di
datsī tsīn-sitañh t'ah bic'īn'-
go.

19 Ako Juz lañ'i Martha in-
dah Meri yahaskai, hálah,
daztsan'igi bañh ha'dahojił-
nih' biniyeh.

20 Ako Martha, Jesus hac'īn'

yīgał'igi t'a jī'nīgoh dašdi-
yāgo ado hadaš niyah, ako
Meri èi t'a yo'ne' sīda nīt'eñ.

21 Ako Martha èi Jesus
ayīdī'nid, Bohonīšni'hi kwe'e
nanīnāgo sītsī'li do dadotsał'
dah nīt'eñ.

22 Nīdih sīl bēho'zīn t'a
k'adt nīdih ha'at'īhi-dah, God
ša'anīlè, bīdī'nīnidgo èi God
nè'dolèl.

23 Jesus ahodī'nid, Nītsī'li
yēnī' èi nādīdodał.

24 Martha ahodī'nid, Nādī-
jēh'di nīnīlkañ'go lañh' ałah
naždīdo'nāhgo sīl bēho'zīn
nih.

25 Jesus ahodī'nid, Nādī-
dah'igi indah inah èi sīh nīš-
līnh: t'a-hai'-dah šodlan'igi
èi daztsañ nīt'eñ nīdih hīnā
nī'dodlèl.

26 Ako t'a-hai'-dah hīnāgo
šodlan'igi èi ts'īde do dado-
tsał' dah. Da' a'ko di yīn-
dlañh'?

27 Martha anāhodo'nid, Aou,
Bohonīšni'hi, ošdlañh, Nīh
Christ nī'līnh, God biye', na-
hasdzañ bīkājīn' hadagał'ī-
gi.

28 Ako kot'ègo hadzodzi'go
Martha anādzah, ado t'a nan-
t'īnè hadé'zī Meri, Hak'go,
bīzdi'nidgo ajīnih, Na'ntī'ni
niyah'ado, Hak'go, nīlnih'.

29 Ako t'a dzīdizts'añgo
tšīnłgo naž'dī'na' ado bic'īnš
niyah.

30 Ako Jesus t'ahdo kīn-

hal'ahigi jigāh dah, nīdih t'a Martha hadah niyah haŋgi nījagāh.

31 Ako Juz yo'ne' hoł nahāztaŋ'igi hak'īdahalta' yēni', Meri tšīnłgo nīdī'na' do c'īniyāgo dadzīłtsaŋh, ako ado hakē jī'kai, ako a'danih, Jiścādi jīdocahgo jīdēyah.

32 Ako Meri jīniyah ado Jesus dzīłtsaŋgo biyājīn' nītsīzdīnī'go' ako ajīnih, Bohonišni'hi, kwe'e nanīnāgo si-tsi'li do daztsaŋ' dah dolēl nīt'eŋ.

33 Ako Meri jīca'go, ado Juz hoł yīkai'igi ałdo' daaca'go Jesus hołtsaŋh', ako bīnina nīlc'ih-hwi-sīzi'ni beh aa'haz niziŋ' ado ha'ni' yī laŋd.

34 Ado azdī'nid, Hādišaŋ' nīdahosołtīnh? Ako adahodī'nid, Boholnī'hi, hak'go, ako dī'nīlīnł.

35 Jesus yī'cah.

36 Ado Juz adadī'nid, Jo'akon, t'aiyīsi ayoaho'ni nīt'eŋ.

37 Ado nānałā' t'ēyah adanīh, Da' di dīneh'īs do dīneh bīnā at'dīngo bīnā aŋ a'yila dah, nīdih di dīneh hak'ehgo do dadotsał'goš do bīznēlan' dah?

38 Ako ēi' bīnina Jesus t'a hayī'īdi aa'ha dzīnīzīngo jīścāgi jīniyah, tseh-bi-hodzāŋgo'ne', ado tseh bīda'dīniānh.

39 Jesus adī'nid, Tseh no'weh jīn' oh'āh. Daztsaŋ'igi

bilah Martha ahodī'nid, Bohonišni'hi dīn yīskaŋ'daŋ dadzīłtsaŋh ako k'adt jī'con dzīłlīn'.

40 Jesus ahodī'nid, Da' dōs an'dīšni' dah, Yīnīdlaŋ'go God yeh ayoat'ē'i yīdīłtsēl?

41 Ado tseh nah'jīn' adadzīz'aŋh dadzīłtsaŋ'igi dzīz-tīn bīts'aŋdo, ado Jesus de'go dēiŋ'go hadzī, Šīfa ših dīsīntsaŋgo ēi'baŋh nīc'īn' ahēnī'sīn.

42 T'aa'łajīn' ših dīntsa'āgi sīł bēho'zīn: nīdih di dīneh nazīn'igi bīniyeh adīšnīh, ako sīnīł'a'igi dēīdodlaŋł.

43 Ako kot'ēgo hadzodzi'go, yē'go hazdolgāz, Lazeras, Hak'go, c'īnīnāh.

44 Ado ēi dadzīłtsaŋ yēnī' hajiyah, ha'la' īndah hakē, ado t'aat'ē bīł yo'ēel'īnh-ēigi hak'īdesdīz'go: ado hanīnjīn' beh-a'dīt'ōdi bīk'īdesdīz. Jesus adahodī'nid, Hak'īn'daoh-ādgo hodadohcīd.

45 ¶ Ako Juz laŋ'ī Meri yahaskai'igi ēi Jesus yanayah'igi dayīłtsaŋ'go dahosdlaŋd.

46 Ako nānałā' t'ēyah Ferīsiz yīc'īn' aheskai ado Jesus yanayah'igi yeh yīł daholne'.

47 ¶ Ako nādāīlnīn'hi alaŋ-jīn'igi īndah Ferīsiz bīł ahīł dahojīlne' bīniyeh a'ła-dzīz-līn'; ako adadī'nid, Hās dādī'nīł, di dīneh laŋ'ī alī'lē yanagāh?

48 Ako do bandēt'ingo dī-neh t'aaltso dabodlañ' do: ado Rome dīne'e dadokāhgo nihi ké'yah indah beh-nīhi-daholnih'igi nīhigādédido-t'āl.

49 T'a ēi la' Kai'afas yolyeh, t'a ēi yīhah'igi biyī' alañjīn' nāilnīn'hi jilīn'go ēi yīc'īn' hadzī. T'ado nīhīl bédaho'-zī'ni dah.

50 Ado do ya'at'eh bantsī'-dakes dah; dīneh t'āla'i t'aat'ē yīc'ānh dadotsa'go ēi ya'at'eh, ako t'aat'ē-nīt'ēn dīne'e do a'dodīnīl dah.

51 Ako di do t'a ha'nī'k'eh hadzodzī dah: ako t'a ēi yīhah'igi biyī' alañjīn' nāilnīn'hi jilīn'go, ako ēi dīne'e Jesus ya dadotsa' ni'go a'ho-doni'li-yaholne'.

52 Ado do t'a ēi dīne'e t'ēya' dah, nīdīh Aldo' God ba'alcīni t'anīl'fēl t'adaoskai'igi t'alah'-ijīn' a'la-idolīl.

53 Ako ēi bijīn'do dahodiyohēl'go t'ēyah yan'dat'īnh.

54 Ēi'banh Jesus do t'a yīt'īni Juz bīta nājīdā dah; nīdīh ādo ké'yah lé'igi jīniyah, do-naadah'ijīn', ēi t'aayī'di kin-hal'āhīgi I'frem holyeh, ako t'a akwe'e ho'daho'āh-igi bīl nījī'kai nīt'ēn.

55 Ado Juz ēi hañs-adesdzah'igi-beh-bēha'nihi ēi k'a-deñ ba'holzīs: ado t'oahojīyui ha ké'dayahdo Jerusalengo adziskai, hañs-ades-

dzah'igi-beh-bēha'nihi t'ah-do ba'holzīsgo nahadlāgo ašt'ē-a'dazdīlne' bīniyeh.

56 Ako Jesus ha'dazdez'īn' ado bi-sohodizīn-kin go'ne'nazīn'go t'a bīh a'dahīdī'nīh: Ha'at'ēgo bantsī'dahkes adaazīndjīn'īs do doga' dah?

57 Ado alañjīn' nādaimnīn'hi indah Ferisiz bīl bīnahat'a' hatast'ānh, dīneh t'a-hai'dah la' (Jesus) nağāhīgi bīl bēho'zīngo ēi yahodolnī, holnī'dazdodīl bīniyeh.

WOLTA'I 12.

1 Ako hañs-adesdzah'igi-beh-bēha'nihi hastañ yīs-kañ'go adolēlgo Jesus niyah, Bethanigi, ako a'kwi Lazeras ké'hojīt'īnh, ēi daztsañ nīt'ēnīgi ado ēi nābīdīlzah'igi.

2 Ado akwe'e ēi c'īyan ha a'dayilah: ako Martha hac'īn' nī'izkañh: nīdīh Lazeras ēi la' bīkā-ada'ni bīc'īn' hol dahdī'nezbīnīgi at'īnh.

3 Ako Meri tseh-ts'ā nanise' la' nard yolyēi bīk'ah yeh dahīdīānh', ako ēi t'āiyīsi i'īnh', ado Jesus bīkē bīkā-jīn' yadzīzīd, ado hatsi beh bīkē jīt'ōd: ado kin go'ne't'aat'ē tlah hīkani halcīn'go hadē'bīnd.

4 Ako hodaho'āhīgi la' ēi Judas Iskariat, Saiman biyē'igi, ēi na'hodiyolnīh'igi adī'nīd,

5 Di tlahsañ' ha'at'ēgo t'ado

asɗla'din bēso bigahgo nahazni' dah, ado badahojoba'igi t'ado bādahasnīl' dah?

6 Di do badahojoba'igi yanse'kesgo hadzī dah, nīdih anīn'hi jīlīnh ado azīs nīdziltsos ēi'bañh, ado ēi azīs bih hesnīl'igi beh nīdziltsos.

7 Ako Jesus adī'nid, T'ado ha nant'ini, di yo'asīdīlneh bijīnh bīniyeh nījiā nīt'ēn.

8 Badahojoba'igi ēi t'aa'łajīn' nīhītah nīdakai ēi'bañh; ako śih ēi do t'aa'łajīn' nīhītahdah.

9 ¶ Ako ēi'bañh Juz lañ'i bīl bēdaho'zīn a'kwi nījīgāh'igi, ado do Jesus t'ēyah bīniyeh jī'kai dah, Lazeras ałdo' dēzdołtsēl bīniyeh, ēi daztsañden nē'dī'sāhīgi.

10 Ako alañjīn' nādainīn'hi Lazeras ałdo' dahozdiyołhēl'go ban'dadzīst'īnd:

11 Hālah, na'hodilzāhīgi bīnina Juz lañ'i bīts'akaigo Jesus dayosdlañd ēi'bañh.

12 ¶ Ado biskani dīneh t'ohayui ēi a'daaziñdgi nīheskai'igi, ēi Jesus Jerusalem'jīn' yīgali dēy'nīgo,

13 Pām bīt'añ dadziztī' ado hadaśdokāh bīniyeh c'ījikai, ado ha'dadeśgāz, Hosa'nah, Izrel dīne'e Alāhgo-bī-Nat'āni bahodo'nīh, ēi Boholnī'hi bī'zī' bēz-niyah'igi.

14 Ado Jesus teli-ya'zi bīk'īzniyāgo bik'ī dasnezdah, t'a beh-ak'ēaścīn nēgi at'ēgo.

15 T'ado nīl ho'ye'ī Zai'an bīc'e'e nīlī'ni: Jo'akon, Nīh Alāhgo-nī-Nat'āni yīgali, teli-ya'zi yīk'ī dasīdāgo.

16 Di hodahol'āhīgi atse'dañ do bīl bēdaho'zīn dah, nīdih Jesus ayoat'ē'ī abīdilyāgo īndah di ha hane'go beh-ak'ēaścīn yēnī', ado di ha adajila'ī yē'dasni.

17 Ako ēi' bīnina Lazeras jīscā bīyī'dēn c'īninah bīzdi'nidgo, ado daztsañ'dēn nābīzdi'sāgo dabinałigi yadaholne'.

18 Dī' bīnina ałdo' dīneh hadah hēskai, hālah, di alī'lē banjiyāgo dēidizts'añ ēi'bañh.

19 Ako ēi' bīnina Ferīsiz t'a bīh adahīdo'nid, Da' dōś dahīn' dah do bī'danil'añ' dahgo? Joh, t'aat'eh bīkē nīdakai sīlīn'.

20 ¶ Ado a'kwi Griks la'atāh a'daaziñdgi yī'kai sodadīdolzīnł bīniyeh:

21 Ado t'a ēi Filīp, Bethsē'dadoīgi, Galīlido, ēi ba jī'kai ado nīdahozdeł'kīdtgo adadī'nid, Soh, nīhi Jesus dēidiltsēl danidzīn.

22 Ado Filīp niyāgo Andrew yeh yīl holne': ado Andrew īndah Filīp bīl Jesus yīl holne'.

23 Ado Jesus hadzīgo anīh, K'adt ba'holzīz Dīneh Bayīzci'ni ayoat'ē adolnīl.

24 T'aani, t'aanigo a'nīhi-

dĩsnih, T'oh-nadañ binā la' do lè yilts'itgo ado daztsaṅ-go èi t'asa'ha saañ' do, nĩdih daztsaṅ'go èi binest'añ' t'o-ahayui bañh hodolèl.

25 T'a-hai'-dah yeh-hinan'-igi ayoayo'ni'go èi yeh-hinan'igi t'aadzai dolèl: ado t'a-hai'-dah di nahasdzan bikāgi beh-jinan'igi jijo'āgo èi hol-āgo inah hwè holoñ dolèl.

26 Dineh t'a-hai'-dah la' sa nala'go èi ha'ni' šikē yigał: ado na'sāhigi èi šĩ nala'ĩ ad-do' nağā dolèl: dineh t'a-hai'-dah la' sa nala'go èi šĩfa bĩl niliñ' dolèl.

27 K'adt šiyi' sizoni bi'ni' lañh ado ha'at'isañ' didešnił? Šĩfa, k'adt ba'holziž yisdah-šĩł'téh: nĩdih k'adt ba'hol-ziž'igi biniyeh niyah.

28 Šĩfa ni'zi' ayoat'è anleh. Ado ya'dilhił biyi'deñ sād dists'añ ako anih: Ayoat'ègo lañh' aš'la ni, ado ayoat'ègo anādešdlił.

29 Ako èi' binina a'kwi ni-dzizin'igi dazdzits'añ ako, Adesni', daždi'nid; nānala' adanih, God bi diyin nala'ĩ hac'in' hadzi.

30 Jesus hanānadzigo adi'nid, Di ha'odzi'igi èi do sa'dah, nĩdih nihi t'eyah nihañ'.

31 Ako k'adt di nahasdzan bana'hat'iñh: ado k'adt nahasdzan t'o-altseh-beh-boholni'higi c'ihidolğañł.

32 Ado šiħ ni' bikādo daši-

diltiñ'go dineh t'aaltso ac'in' ko'dešlił.

33 Di, kot'ègo dazdotsal'igi èi beh hadzodzi.

34 Dineh hac'in' hadasdzi'-go adadi'nid, Bik'eh-o'o'nili bits'añdo nihił bédaho'zin, èi Christ hol'āgo holoñ' do, ako ha'at'ègošañ' Dineh Bayiz-ci'ni dahbididolfeł dinih'? Hai'sañ' di Dineh Bayizci'ni at'eh?

35 Ako Jesus anāhodo'nid, T'aayidijin' adindin nihił holoñ. Adindin t'ah nihe holoñdañ nĩdahkai, ako cahalhèł do nihił'idoldoh' dah: hālah, la' cahalhèł'go nağah-igi, yigał'go do bĩl beho'zin dah.

36 Adindin' t'ah nihe holoñ'-dañ èi adindin'igi daohdlañh ako adindin ba'alcini dano-liñ do. Di Jesus yeh hadzi ado dahdiyāgo hats'añ na'-dest'in.

37 Ali'lè beh t'oahayuidi dabinał banjiyah nĩdih t'ado dahosdlañd dah:

38 İzè'as, ahodoni'li-yahalne'i adi'nidigi t'a ako'hodonił, èi yeh hadzi'igi, Boholni'hi hai'sañ' badahwilne'igi dayosdlañd? Ado hai'sañ' Boholni'hi bigan bĩl beho'-zin?

39 Ako èi' binina dēzdo-dlañgo do bi'dažnel'añ dah, hālah, İzè'as anādo'nid'igi at'ègo,

40 Hanā a'desdind ado ha-jèih dayil'tl'is ako dahanā do beh dajoin' dah dolèl, ado dahajèih do beh ak'idaz-ditinh' dah dolèl, ado do lah-go at'ègo ana'hodidolnīl dah, ado do nādabididešal dah.

41 Dī'di Izé'as yeh hadzī, hats'a'dindin'igi yiyiltsan'go ado èi i'dan yeh ha holne'.

42 T'a ako nīdih alanjin' nīdat'ani t'oahayui dahos-dland: nīdih Ferisiz binina do t'a yit'ini hā dahojilne' dah, a'la-na'adlèh-ba'kindo bits'a' nīhi dido'nīl daznī'zin-go èi'banh.

43 Hálah, dìneh beh bada-ha'nih'igi ayoadayo'nih God baha'nih'igi bilāhgo at'ègo èi'banh.

44 ¶ Jesus yé'go adi'nidgo hadzī: T'a-hai'-dah šodlan'-igi èi do ših šodlan' dah, nīdih šinī'a'igi èi yodlanh.

45 Ako èi šoin'igi èi šinī'a'-igi yoinh'.

46 Ših adindin nīšhīn'go nahasdzan bikājin' niyah, ado t'a šodlan'igi do cahalhèl'go nagā dah dolèl.

47 Ado dìneh la'dah sīzād yidits'a'go ado do yodlan'go, èi do ba'nihodeš'al dah: nīhokā dìneh do ba'nihodeš'al bīniyeh niyā dah, nīdih yīs-da'dešnī'igi t'èyah bīniyeh.

48 Èi do sī nī'zīnīgi indah sīzād do yīnī'zīnīgi èi la'ha-nihodoal; sād beh hasdzi'igi

t'a èi nīnīlkāndi ha'nihodoal.

49 Hálah, do t'a šī'nik'eh yašti' dah èi'banh; nīdih Aša šinī'a'igi èi beh adīdešnī'igi indah beh hahīdesdzih'igi šēidīnīan̄h.

50 Ado šīl bēho'zīn yēhas-an'igi èi hol'āgo inah at'eh: èi'banh t'a beh yašti'igi, šīta t'a ašīdī'nīdīgi at'ègo yašti'.

WOLTA'I 13.

1 Ako hašis-adesdzah'igi bik'ehgo adaazīnd t'ah bītsé'dan, di nahasdzan bikādo Aša yīc'īn' dogahīgi, ba'hol-zīzgo Jesus bīl bēho'zīn, t'a hoh'igi, nahasdzan bikā nīdakai'igi ayoajo'nī'go, t'a nīznīl'dīndjīn' ayoajo'nīh'.

2 Ado altso da'jīyan'go, Sai-man biye, Judas Iska'riat jolyèh'igi, inī'zīn-beh-bohol-nī'hi hajèih yih hiyah', èi nahodiyolnīh bīniyeh:

3 Jesus bīl bēho'zīn, Aša t'aaltso ha'lak'è yī'lāgo, ado God bīts'andēn jīniyah ado God bīc'īn' nīzdodał;

4 Ajiyaño naz'didzah, ado ha ē nahjīn' nīznīnīl ado beh-adit'odi dasdītsoz'go andzīst'ī.

5 Ado bik'ijīn' biyī-šaadi-gī'si biyī'jīn' toh yajikaño idaho'āhīgi dabīkē tabīznī-gīz ado beh-adit'odi honaz-t'ī'igi beh bajit'ód.

6 Ako Sai'man Piter bažni-

yah: ado Piter ahodí'nid, Bohonišni'hi, da' ní'is' sĭkē ũadi'gĭs?

7 Jesus hanānadzi'go ahodí'nid, K'adt bana'sāhĭgi do nĭl bēho'zĭn dah; nĭdĭh a't'ah ĭn'dah nĭl bē'hodoziñl.

8 Piter ahodí'nid, Nĭh ts'ĭde do sĭkē ũadi'gĭs dah. Jesus anāhodo'nid, Do ũanise'gĭzgo do sĭ nĭliñ' dah.

9 Sai'man Piter ahodí'nid, Bohonišni'hi, do sĭkē t'ĕyah dah, nĭdĭh sĭ'la' a'do', ĭndah sĭ tsi-ts'in do'.

10 Jesus ahodí'nid, Ēi ũaazdesgĭz'ĭgi do t'aat'ĕ ũaanaz'didogĭs dah, hakē t'ĕyah, t'aat'ĕ-nĭt'en do bañh cĭn dah ĕi'bañh: ado nĭhi cĭn nĭhañh a'dadĭn, nĭdĭh do t'aanołtso dah.

11 Hālah, nahodiyolnĭh'ĭgi ĕi hoł bēho'zĭn ĕi'bañh, ĕi' binina azdĭ'nid, Do t'aanołtso cĭn nĭhañh a'dadĭn dah.

12 ¶ Ako dabĭkē ũadzĭzgĭz do'bĭk'ĭjĭñ' ha ē bih nĭdzodzāgo ado naznesdāgo abĭz-dĭ'nid, Da' nĭha asdzāĭgĭs nĭhĭl bēdaho'zĭn?

13 Nĭhi, Na'ntĭ'ni ĭndah Boholnĭ'hi dašĭdohnĭh, ako ya-at'ĕhgi a'dadohnĭh; hālah, ĕi nĭšĭnh ĕi'bañh.

14 Ako sĭh, nĭhi Boholnĭ'hi ado nĭhi Na'ntĭ'ni nĭšĭn'go, nĭhĭkē ũase'gĭzgo nĭhi a'do' a'ah' nĭhĭkē ũadahgĭs dolēł ĩeñh'.

15 Hālah, bĭk'ehgo dolēłĭgi nĭhinał a's'lah, asdza'ĭgi t'a bĭk'ehgo adaht'in' dolēł bĭni-yeh.

16 T'aani, t'aanigo a'nĭhidĭs-nĭh, a'nal'a'ĭ ĕi bĭnant'a'ĭ do yĭlāhgo at'ĕ dah: ado bĭ'del-a'ĭgi do bĭnĭl'a'ĭgi yĭlāhgo at'ĕ dah.

17 Di dĭ'ĭgi nĭhĭl bēdaho'zĭngo ako ĕi banahkaĭ'go t'ĕyah nĭhĭl dahozoñ' dolēł.

18 Do t'aanołtso a'nĭhidĭsni'dah: sĭh bĭtaha'la'ĭgi ĕi sĭl bēho'zĭn: nĭdĭh diyĭn beh-ak'ĕašcĭnĭgi ĕi t'a akot'ĕgo adonĭl, ĕi bāh bĭl yĭ'san'ĭgi ĕi sĭc'in' bĭke'tal yeh dahdĭ dil'ĕz.

19 T'ahdo ahanēh'go nĭhĭl hašne', ako'dzago, sĭh, ĕi aš-t'ĭngo dēidohdlañl.

20 T'aani, t'aanigo a'nĭhidĭs-nĭh, ĕi t'a-hai'-dah anašāhgo yĭnĭ'zĭnĭgi ĕi sĭh nĭ'zĭn, ado sĭh nĭzĭnĭgi ĕi sĭnĭl'a'ĭgi a'do' yĭnĭ'zĭn.

21 ¶ Jesus kot'ĕgo hadzodzi'go hayĭ' sĭzi'ni bĭ'nĭ' yĭ-lañd, ado bĭdzilgo azdĭ'nid, T'aani, t'aanigo a'nĭhidĭs-nĭh, nĭhi la' našĭdiyolnĭh.

22 Ako ĭdahol'āhĭgi nĭdahĭnel'ĭnh, hai lañh' āhyĭlmi lañh' daznĭ'zĭngo.

23 Ako hodahol'āhĭgi la' Jesus bĭyĭdt bĭnahjĭñ' kĭz'nĭtiñh, ako ĕi Jesus ayoaho'-nĭh.

24 Ako Saiman Piter na-

hwé'agizgo, hai'sań' ahyil-nih, beh nihił hól'ne' biždi-doniłgo.

25 Ako éi Jesus biyidt bik'i-jin' dziztin'igi azdi'nid, Bohonišni'hi, hai'sań'?

26 Jesus anih, Ē' siāngo badeš'aligi éi hoh. Ako yinéz'āngo Judas Iska'riat bažna'ańh, Sai'man biye'.

27 Ado é'ez'ań do'bik'ijin' Ak'ihodiāhi Judas yih hiyah. Ado Jesus ahodi'nid, Bandindzah'igi tšiniłgo banani-nah.

28 Ako bikaada'ni bic'in' nīdziztan'igi di ałjinin'igi do bił bédaho'zin dah.

29 Ako la' adėzni'zin, hálah, Judas bėso bizis nīdziltsosgo éi'bańh Jesus ahałnih, A'dadozińł biniyeh'igi nayil-nih dats'i: bādahojoba'igi ha'at'ihidah bahizdonił dats'i, dazni'zin.

30 Ado é'est'anigi hayit'ańgo tšiniłgo c'izniyah, ako cahol'hel.

31 ¶ Ēi' binina ako c'izniyāgo Jesus adi'nid, K'adt Dineh Bayizci'ni ayoajit'é'i ha'do'nih, ado t'a hoh hwé God ayoat'é'i ha'do'nih.

32 Ako éi' beh God ayoat'é'i ha'do'niłgo, God ałdo' t'a bih beh ayoat'é'i yi'nih'go, ado tšiniłgo ayoat'é'i yi'nih'go ha i'dolił.

33 Ałci'ni ya'zi t'o kona-gan'ijin' nihiłah na'sah. Si-

kadanohča dolėl: Juz bic'in' hasdzī yeń'gi at'ėgo k'adt a'nihidisnih: Dé'yah'ago do dadohkāh at'ė dah.

34 Bik'eh-o'ónili a'nidi niha dinis'ah, ayoadahohnih, ayoanihošni nit'eńigi at'ėgo nihi ałdo' ayoadahohnih.

35 Di' beh dineh t'aaltso, nihi sidahol'ahi dano'lin'go beh bił bédaho'zin dolėl, ayoadahohni'go éi'bańh.

36 ¶ Sai'man Piter ahodi'nid, Bohonišni'hi, hāgošan' dīniyah? Jesus anāhodo'nid: Déyago do k'adt šikē dinał dah; nīdih a't'ah in'dah šikē yinał dolėl.

37 Piter anādo'nid, Bohonišni'hi, ha'at'ėgošan' do k'adt nikē yisał dah dolėl? Nini-na dasetsań' nīdih t'a a'ko dolėl.

38 Jesus anāhodo'nid, Da' šininais dadi'tsał? T'aani, t'aanigo a'ndišnih, naaho'hai t'ahdo anih'goh tadi, Do hwé'hasin dah, šididi'nił.

WOLTA'I 14.

1 T'ado danihijėih biyidi nihi'ni' da'la'ni: God daohdlańh, ado šił ałdo' dašohdlańh.

2 Šiťa bi kin go'ne' kin danizo'nīgi t'oahayui: do akot'ėgo t'ėyah nihił hwešne' do nit'eń. Ših dahdi'sah nihiba' ašt'ė-hodešlił biniyeh.

3 Ako akōń déyāgo, ado ni-

ha ašt'è-hošlāgo, ših aden nādesdał, ako na'nihides'is: ako na'sah'idi nihi aldo' adi dolèl.

4 Ado déyah'ago nihił bédaho'zin, ado hont'i'go nihił bédaho'zin.

5 Tamas ahodi'nid, Bohonišni'hi, diniyāgo do nihił bédaho'zin dah, akošan'ha'a-t'ègo hont'i'i nihił bédaho'zin dolèl?

6 Jesus ahodi'nid, Ših hont'i'i, ado t'aani'ni, in'dah inah nišlñh: dñneh do la' Aťa yadoga'li dah, ših sè'go t'èyah.

7 Šédahososindgo èi šíta aldo' bédahososind do nít'èn: ado k'adt kodo hwé'dahonohsin ado daholtsañh.

8 Filíp ahodi'nid, Bohonišni'hi, Aťa nihił bėhoni'sinh ako at'è dadí'nidziñł.

9 Jesus ahodi'nid, Da' alk'i-dañ nihił honišlōñh nídih'is do šėhoni'sin dah Filíp? T'ahai-dah šiltsan'igi èi Aťa yiyiltsañh; ha'at'ėgošan' ako Aťa nihił bėhoni'sinh, dinih'?

10 Aťa biyi'di honišlōñh, ado Aťa èi šiyi'di holoñ, da' èis do yindlañ' dah? Sād beh nihič'in' yašti'igi do t'a šinik'eh yašti' dah: nídih Aťa šiyi'di hīnan'igi èi nānišigi yanagah.

11 Ših sindlañh, Aťa biyi'di honišlōñh ado Aťa šiyi'di ho-

loñ, èi doda nídih, nāniš ašl'i'igi beh sindlañh.

12 T'aani, t'aanigo a'nihidišniñh, T'a-hai'-dah šodlan'igi èi di nāniš ašl'i'igi hoh aldo' ajolił dolèl; ado nāniš ašl'i'igi bilahgo ajolił dolèl; hálah, Šíta bic'in' déyah èi'bañh.

13 Ado t'a ha'at'ihigi-dah ší'zi' beh dayi'nohkedgo èi adešnił, ako Aťa yeh ayoat'è'i beh ba' yi'nih dolèl.

14 Ado ha'at'ihigi-dah ší'zi' beh dayi'nohkedgo èi adešnił.

15 Ayoadašohni'dañ ših bik'eh-o'o'nili bāa'daholtyañ dolèl.

16 Ado Aťa bic'in' sodidesziñł, ako akaanal'wo'i la' niha nané'didoał, ako èi holāgo nihił holoñ dolèl.

17 Nič'ih Diyini t'aani'ni nídih, èi niħokā dñneh do beh daho'le' at'è dah; hálah, do daho'in' dah, ado do hwé'dahosin dah èi'bañh: ako nihi hwé'dahonohsin: nihił kė'hat'inñh, ado nihiyi'di holoñ dolèl èi'bañh.

18 Do t'asa'ha nahkai' dah dolèl: niha našdah dolèl.

19 Konağan'ijin' hadzih, niħokā dñneh do nādasidoltsél' dah, nídih nihi dašoh'inñh': hálah, ših hīnišnah, èi'bañh nihi aldo' dahīnohnā dolèl.

20 Ako t'a èi bijinñh nihił bėdahodoziñł, ših šíta biyi'di

honışlon'igi, ado nihi sıyı'di dahonoŋon'igi, ado ūih nihi-yı'di honıřlon'igi.

21 T'a ei ūih bık'eh-o'oni bil bēho'zıngo ado yık'eh nagāgo t'a ei ayoařo'nin'igi at'eh: ado ei ayoařo'nin'igi řıfa bits'ando ayoabıdo'nı' dolēl, ado ūih ayoořni' dolēl, ado hac'in' adē'hode'zinl.

22 Judas ahodi'nid (Iskariat ei dodah) Bohoniřni'hi ha'a-t'ēgořan' nihi t'ēyah nihi-c'in' adē'hodil'zinl nıdih ni-hokā dıneh ei dodah?

23 Jesus hanānadzigo ahodi'nid, Dıneh la' ayoařo'nı'go, ei sızādigi yāahalyaň dolēl, ado řıfa ayoaho'nı' dolēl, ado nihi ha ne't'ař do, ado hoł kehwi't'in dolēl.

24 T'a-hai'-dah do ayoařo'nin'igi ei do sızādigi yāahalyaň dah: ado sād dadoh't'a'igi ei do ūih dah, nıdih řıfa, řınıl'a'igi ei bih.

25 ¶ Di t'aaltso t'ah nihił nařkai'go beh nihił hweřne'.

26 Nıdih akaanal'wo'i ei Nilc'ih Diyini at'eh, ei Ařa řı'zi' yeh yidoł'a'igi, ei t'aaltsoni yeh na'nihintin dolēl, ado t'aaltsoni beh nihi-c'in' hahāřdzi'igi bē'daňnihgo anıho'sin dolēl.

27 Beh-ıl-hozo'ni niha ař-lah, ado řıl hozo'nıgi nihadıniř'ah, do nihokā dıneh adēidiāhıgi at'ēgo nihadıniř'ah dah. T'ado danıhijeih biyi'

di nihi'ni' da'la'ni, ado t'ado nıdałdzi'di.

28 Nikiniyah ado niha na'deřdał, nihiđi'nıdigi ei dasıdoh't'aň. Ayoadařohni'go t'ai-yısi nihił daho'zoň, hālah, řıfa bic'in' dēyah, nihi dıř-nin'igi ei'baňh: řıfa řılāhgo at'eh ei'baňh.

29 Ado k'adt t'ahdo ahanēh'go nihił hweřne', ako ako'dzago dēidohđlaň.

30 Kodo di' bık'ijın' do laň-igo nihi-c'in' yanānař'tı' dah dolēl: nahasdzan t'o-altseh'yeh-adıholni'hi dogał ei'baňh, ako ei do řıdēt'i' dah.

31 Nıdih ni-hokā dıneh, Ařa ayoořni'go bil bēdahozin dolēl, ado řıfa bık'eh-o'oni'ı řēidınian'igi t'řıde akot'ēgo ařnił. Sołtin', dahđıdikah.

WOLĀ'I 15.

1 T'a ūih t'ēyah c'il-na'at'l'o'i t'ala'i ya'at'ēhgo sikādigi niř-lıňh, ado řıfa t'ēyah yāahalyaňi ni'lıňh.

2 řıts'a dane'san'igi t'aaltso do bınest'aň' halēh'igi ei yi-ts'a' yijāh: ado t'aaltso bınest'aň' baňh nahadlēh'igi ei bila'ta ni'jigıř, t'a bilāhgo baňh na'hododlēl biniyeh.

3 Ako k'adt sād beh nihi-c'in' yāłti'igi beh niha'at'e' a'dadin.

4 řıyı'di dahonoŋon' do, ado ūih adō' nihiyı'di honıřloňh. Ats'a ne'san'igi t'a bıza'nıgo

do bañh nahadlèh dah, ba' sĭkĕdi bits'andogo t'èyah: ako nihi ts'ide ako'danoh-t'èh, siyi'di da hono'lo'ngo t'èyah.

5 Sĭh c'ĭl-na'at'l'o'i sĭkĕdĭgi nišĭnh, ado nihi t'èyah bigĕn dano'ĭnh, èi t'aa'la'jin' siyi'di hojilo'ni šĭn, ado sĭh hayi'di honišlon'ĭgi èi la'ni anest'a'ni hañh na'hadlèh: hĕlah, t'a šĭ'dingo ha'at'i-dah do bĭ'dano'la'ni' dah.

6 Ako dĭneh t'a-hai'-dah do siyi'di hĭnĕgo èi ats'a nesan'ĭgi yo'aholgan'go ado sagan nahoji'lin; ako èi dĭneh a'la-a'dayi'ĭn'go dzi'dza dayilkĕd ako dadilit.

7 Ako nihi siyi'di daħĭnoh-nĕgo, ado sĭzĕd nihiyi'di holon'go t'a nihi danohsĭn'ĭgi dayi'dohkiĭ ako niħah ako'dolniĭ.

8 Di beh šĭta ayoat'èi ĭa'do'niħ, anest'a'ni t'oahayui niħa'ñh nahadlèhgo èi' beh; akot'ègo šĭdaholĕhĭgi dano'lin dolèl.

9 T'a šĭta ayoašo'nĭn'ĭgi at'ègo, sĭh aldo' ayoanĭhošniħ ayoo'ošniħ'ĭgi t'a èi bik'ehgo nahkai.

10 Bèhose'aniĭgi bik'ehgo nahkai'go ako ĭn'dah ayoo'ošniħ'ĭgi bik'eh nahkai dolèl: t'a šĭta yeħas'ani bik'ehgo na'sah, ado yeh ayoo'o'nĭn'ĭgi bik'ehgo na'sah'ĭgi giat'ègo.

11 Di'di t'aaltso beh nihi-c'ĭn' hahasdzi šĭl hozon'ĭgi t'a nihiyi'di dolèl, ado niħil dahozon'ĭgi beh ni'da'doldniħ èi' bĭniyeh.

12 Di bèhose'ani'ĭgi at'eh, aħide'na'go ayoadahohniħ, t'a ayoanĭhošniħ'ĭgi giat'ègo.

13 Di bilāhgo dĭneh do la' ayoo'o'ni' dah, èi dĭneh la'dah bik'ĭso yic'a'ñh daztsan'ĭgi.

14 T'a ha'at'i'hi-dah beh niħaniħwiš'āhĭgi èi a'daht'ĭn'go ako nihi sĭk'ĭso dano'ĭnh.

15 Kodo nĕs, holzišgo, do nal'a'i nihi dišni' dah dolèl; hĕlah, a'nal'a'i èi hanant'a'i yanagāhĭgi do biĭ bèho'zin dah, èi'bañh: ni'diħ sĭh sĭk'ĭso, nihi di'nid: hĕlah, t'aaltso šĭta bits'ando dišets'a'ni'ĭgi èi niħil bèdahozingo aš'lah èi'bañh.

16 Nihi do ni'dašidoħti'ni' dah, ni'diħ sĭh t'èyah na'nihiyè'lago niħini'niĭ, ado dasidoħkai'goh anest'a'ni niħa'ñh ni'dahodlèl dolèl, ado nihi nest'a'ni do a'dodniħ dah; ado t'a ha'at'i'hi-dah šĭ'zi' beh Aħa bĭ'dayi'noħked èi t'a biħ niħaididoal.

17 Di t'aaltso beh niħa hose'a'ñh, ayoadahohni' dolèl.

18 Isja'ñh niħokā dĭneh daniħijo'lago, èi niħil bèdahozin, t'a niħitsè'da'ñ sĭh dasi-dzoslā.

19 Nīhi nīhokā dīneh bī dano'li'ngo ēi nīhokā dīneh t'a bīh'īgi ayoadayo'ni' dolēl, nīdih hālah, nīhokā dīneh do bī dano'li' dah, ako nīdih nīhokā dīneh bīts'āndēn na'nīhiyē'lā, di'bañh nīhokā dīneh danīhijo'lah.

20 Sād beh nīhic'in' hasdzi'īgi ēi bē'da'ni, a'nal'a'i do binant'a'i yī'lah at'ē dah. Šik'ē-dadīnīhīgi a'dašī'lāgo, nīhi a'do' nīhik'ē-dadīnīhīgi a'danīhi dolil; adīšnīn'īgi bīk'ehgo nīdakai'go t'ēyah nīhi a'do' nīhik'ehgo nīdakai' dolēl.

21 Di t'aaltso a'danīhidolil, šī'zī' bīnina, hālah, šinī'l'a'īgi do yēdaho'sīn dah ēi'bañh.

22 Do niyāgo ado t'ado bīc'in' hahasdzi'go ako do bañhīgi a'dadza dah dolēl nīt'eñ: nīdih k'adt bañhīgi-at'ē t'ado beh nīdaždo'li'hi dah.

23 T'a-hai'-dah šī jo'lah'īgi t'a ēi a'do' šīta yījo'lah'.

24 T'a ēi ha'ahgi banīsēyah'īgi dīneh la'dah t'ahdo akonēh' dahīgi do banīsēyāgo, ako do bañhīgi a'dadza dah dolēl nīt'eñ: nīdih k'adt t'aanidlah, ših in'dah šīta do' danīhīltsa'ñh ado danīhidzos-lā.

25 Nīdih di ako'dza ēi bīk'eh-o'o'nī'hi beh-ak'ēašcīn' nēgi at'ēgo adonī'go, T'ado bañigo dasīdzos-lā.

26 Nīdih Akaanalwo'i niyāgo, šīta bīts'āndēn nīhic'in' deš'a'īgi, Nīl'ch Diyīni t'aanīn'īgi, ēi A'ta bīts'āndēnīgi ako t'a ēi sa' hodolnih:

27 Nīhi a'do' šandahodo'lih, hālah, t'a hode'sādēn šīt nahkai ēi'bañh.

WOLĀ'I 16.

1 Di diigi t'aaltso beh nīhīl hwešne', ako do dadīdohgōh dah.

2 A'la-naadlēh-ba'-kindo ats'a danīhidonil; ado bīc'in' holzīs t'a-hai'-dah nīhīšhīn' nīdih ēi God bī nānīs bana-šah nī'zīn dolēl.

3 Ako t'aaltso di di'īgi at'ēgo a'danīhidolil, hālah, A'ta in'dah ših do' do nīhē daho'sīn dah, ēi'bañh.

4 Nīdih di di'īgi t'aaltso beh nīhīl hwešne', ako ba'-holzīžgo di di'īgi beh nīhīl hwešne' yēnī' bē'dado'lih. Ado di di'īgi hode'sādēn t'ado anīhīdī'nid dah, hālah, nīhīl honīšto'ñ ēi'bañh.

5 Nīdih ako k'adt šinī'l'a'īgi bīc'in' nīdesdzah; ako nīdih la'dah t'ahdo, Hājīnša' dīniyah? šīdohnī' dah.

6 Nīdih hālah, di di'īgi beh nīhic'in' hahasdzī ēi'bañh danīhi jēih bīyī'di t'aiyīsi badanīhī'nī.

7 T'a ako nīdih t'aanigo nīhīl hašne', nīdesdzah'īgi ēi ya'at'ēhgi nīha'ašnēh; hālah,

do nidesdzāgo ako Akaanalwo'i do niha dogal' dah, éi'banh; nidesdzāgo éi nihi-c'in' deš'ał.

8 Ako éi niyāgo, nihokā dine'e banhigiat'éi, ado t'ako-giat'éi, ado anahat'inh éi t'aani yeh yil hodolnih.

9 Banhigiat'éi, hálah, do dašodlan' dah.

10 T'a-ako-giat'éi, hálah, śih śiſa bic'in' déyah ado do dašoh'in' dah do.

11 Anahat'inh, hálah, nahasdzan t'o-altseh-yeh-a'di-holni'hi bāna'hast'ind éi'banh.

12 Beh nihi-c'in' hahidesdzih'igi t'ah la'ni nidih, k'adt éi do bi'danoldzil' dah.

13 T'a ako nidih Nilc'ih Diyini t'aani'igi niyāgo, éi t'aaltso t'aani'igo nihois dolèł; hálah, do t'a bih a'dahalne' dah dolèł, éi'banh; nidih t'a ha'at'i'hi-dah yidits'a'igi éi yahalne' dolèł; ado a'hodonil'igi yeh nihił halne' dolèł.

14 Ako éi ayoaništ'eh a'sidolil; hálah, śih'igi éi bih' dolèł ado nihi-c'in' yit'ingo idolil.

15 Śiſa bih'igi t'aaltso śih; éi'banh adiśnih, śih'igi bih' dolèł ado nihi-c'in' yit'ingo idolil.

16 Konagan'ijin' do dašoh-in'dah dolèł; ado nāna konagan'ijin' dašoh'in' dolèł, hálah, Aſa bic'in' déyah éi'banh.

17 Ako hodahoł'ahigi la' adahido'nid, Ha'at'isañ' didi yeh nihił halne', Konagan'ijin' do dašoh'in' dah dolèł, ado nāna konagan'ijin' dašoh'in' dolèł; hálah, Aſa bic'in' déyah éi'banh.

18 Éi'banh adadi'nid, Di konagan'ijin' jinih'igisañ' ha'at'i ał jinih'? Ał jinin'igi do nihił bédaho'zin dah.

19 Ako Jesus bił béhozin nidadodidilkil danizini'gi ako ahodi'nid, Da' beh hasdziigiś bindahidoł'kidt, Konagan'ijin' do dašoh'in' dah dolèł, ado nāna konagan'ijin' dašoh'in' dolèł, di'nidigi?

20 T'aani, t'aanigo a'nihidiśnih, Nihi éi dahca' dolèł, ado yé'go dahca' dolèł nidih nihokā dine'e bił dahožon' dolèł; ado yinił nahkai dolèł; nidih yinił'igi ilho'žon ni'dodlèł.

21 Asdzani k'aden i'nikcin'go banhbini'ni lèh, hálah, ba'holziž éi'banh; nidih t'a ajilcih'go ti'hodzozni'igi do bėjil'nih dah, hálah, dineh nahasdzan bikā yižcinh, éi'banh t'aiyisi bił ho'žon.

22 Ako éi' binina k'adt nihi banhdanihi'ni; nidih nādanihidestsel, ako danihi jèih bił ni'dahodojoñł; ado nihił dahožon'igi éi hai'-dah dineh do nihi a'ga'ididot'ał dah.

23 Ado éi bijinh nihi do ni'dašididołkil dah. T'aani,

t'aanigo a'nihidishnih, t'a ha-at'i'hi-dah Aṭa śi'zi' beh bida'noh'kedgo ei nihaididoaḷ.

24 Holzišden ko'jin' t'ahdo śi'zi' beh da'noh'ked dah nite'ēn; da'noh'ked ako niha-dolyeḷ, ado t'aiyisi nihiḷ daho'zoñ' dolēḷ.

25 ¶ Di t'aaltso hane' nantl'a'i beh nihi'ic'in' hasdzī; nidi' bic'in' holziš ado hane' nantl'a'i do beh nihi'ic'in' hanādesdzih' dah, nidi' t'a bēho'zini'go Aṭa beh nihiḷ hodešnih.

26 Ako ei bijinh śi'zi' beh da'noh'ked dolēḷ; ako Aṭa niha nē'deskañ do dišni' dah.

27 Aṭa t'a bih ayoaniho'ni' ei'bañh; hālah, nihi ayoadašohni nite'ēn, ei'bañh; ado God bits'añden niyah'igi aldo' daohdlañ ei'bañh.

28 Aṭa bits'añden niyah, ako nahaszdan bikāgi niyah; ado nāna nahaszdan bits'añjin' dahnādešda'go, Aṭa bic'in' ni'dešdaḷ.

29 Hodaho'āhigi adahodidid, K'adt t'a bēho'zini'go yanil'ti', do hane' nantl'a'i beh yanil'ti' dah.

30 K'adt nihi nihiḷ bēdaho'zin, t'aaltsoni niḷ bēho'zin lañh', ado do nidi' dineh la'dah nan'didoḷ'kil dah. Di beh dainidlañ, ei God bits'añden yiniyah'igi.

31 Jesus anābido'nid, Da' k'adtis nihi da'ohdlañ?

32 Jo'akon bic'in' holziš, t'aani k'adt ba'holziž, t'a nihi danohsingo ḷaidoḷwoḷ, ei dineh t'ala'i nitin'igo, ako śih t'eyah t'asa'ha dolēḷ; ako nidi' do t'asa'ha našā dah, hālah, Aṭa śiḷ holoñ ei'bañh?

33 Di t'aaltso beh anihidi'nid, śih' sē nihiḷ daho'zoñ' dolēḷ. Nahaszdan bikāgo t'eyah nihi'ic'in' nida'hwina do; nidi' nihiḷ daho'zoñ; śih nahaszdan bik'ehdešdlin.

WOLTA'I 17.

1 Di sādigi Jesus yeh hadzi, ado de'go ya'dihil' biyigo jidein, ado azdi'nid, Aṭa, k'adt sa'azani ba'holziž; niye' ayoat'e anleh, ako niye' aldo' ayoat'e an'dolil;

2 Beh-adzi'li t'aaltso badi-nian'igi at'ego, ako t'aaltso bahidinian'igi hol'ago inah yēdidoaḷ.

3 Ako di'di hol'ago inah at'eh nē'dahosindgo, ni' t'eyah God t'aani'ni ni'linh, ado Jesus Christ yini'a'igi aldo'.

4 Ako śih ni' bikā ayoat'e a'nišlah; nāniš šadinian'igi altso banis'e'yah.

5 Ako k'adt Aṭa ni'li'ni ayoat'e ašilēh, nahaszdan t'ahdo alnehdañ niḷ honi'šoñ nite'ēn-igi at'ego.

6 Nihokā dine'e bi'ahden dineh šadinian'igi bic'in' ni'zi' bēho'zingo aš'lah; ei t'aaltso niḷ, ako niḷ t'aaltso šadinian-

añh; ako nízād yík'eh-dahoł-
iñh.

7 Ako šadinian'igi t'aaltso
nīts'añdeñgo bıl bédaho'zín.

8 Hálah, sād šadinian'igi
badiniañh èi'bañh; ado èi'di
dayosdlañd, ako t'aani ših
nīts'añdeñ niyāgo bıl bédah-
ho'zín, ado nñh šinĩ'a'igi da-
yosdlañd.

9 Ako ših ba' sodiszín; ni-
hokā dīne'e èi do ba' sodis-
zín dah, nīdih šadinian'igi
t'èyah, hálah, èi nñh èi'bañh.

10 Ado t'aaltso ših'igi èi
nñh, ado t'aaltso nñh'igi èi
ših; ado èi beh ayoat'è a'si-
dilyah.

11 Ado k'adt nahasdzan bī-
kāgi do našā dah dolèł; nī-
dih di nahasdzan yīkā nīda-
kai dolèł, ako ših k'adt nīc'īn'
déyah. Aša diyī'ni, t'a nñh
nī'zī' beh šadinian'igi bāa-
holyañh, ako t'ala'i dani'liñ'
do, nihi anit'ehigi at'ègo.

12 Nahasdzan bikā t'ah bıl
naškai yeñdañ nī'zī' beh
bāahašyañ nīt'eñ, šadinian'-
igi èi bāahašyañ nīt'eñ, ado
t'ado la'dah yoilt'e' dah, nī-
dih inī'zīñ biye' t'èyah; ako
èi diyīñ beh-ak'èašcīn'igi bī-
k'ehgo ahodonil bīniyeh.

13 Ado k'adt nīc'īn' déyah;
ado di t'aaltso nahasdzan
bikā beh yaštī, ako èi, t'a
beh šīł hožon'igi èi beh da-
holoñ dolèł èi'bañh.

14 Nízād èi badiniañh; ado

nihokā dīne'e dabidzoslā, há-
lah, nihokā dīne'e do bī daji-
liñ' dah èi'bañh; t'a ših ni-
hokā dīne'e do bī nīšlīn'igi
at'ègo.

15 Do nahasdzan bits'a'di'is
bīniyeh na'noškañh dah, nī-
dih bañhigiat'è bits'anjīñ'
nabi'īl'nīñh dolèł.

16 Èi t'aaltso do nihokā dī-
ne'e bī dajiliñ' dah, t'a ših
do nihokā dīne'e bī nīšlīn'igi
at'ègo.

17 Nñh t'aani'ni beh diyīñ-
go a'danile': nízād èi t'aani'-
ni at'eh.

18 T'a nahasdzan bikājīñ'
ašini'la' nīt'eñigi at'ègo, ših
ałdo' nahasdzan bikāgo a-
hèł'a'.

19 Ado èidi dabah' diyīngo
i'dišyah, ako bīh ałdo' t'aani'-
ni beh diyīngo a'dabidīdol-
nił.

20 Ado do t'a di t'èyah bah'
sodiszín dah, nīdih dabizād
yeh dašidodlañhigi ałdo'.

21 Ako t'aadziltso t'ala'i da-
jī'liñ' do; t'a nñh, Aša šiyī'di
honīlon'igi at'ègo, ado ših
niyī'di honīšlon'igi at'ègo,
ts'ide akot'ègo èi'di ałdo' t'a-
la'i nīhiyī'di daholoñ' dolèł;
ako nihokā dīne'e èi šinĩ'a'-
igi dèidodlañł.

22 Ado ayoat'èi šadinian'igi
èi badiniañh; ako t'ala'i da-
jī'liñ' do, t'ala'i nidlīn'igi at'è-
go.

23 Ših èi dabīyī'di, ado nñh

šiyí'di, ado le'dadoł't'e'go t'a-
 ła'i daji'lin' dolèł; ako niho-
 kã dîne'e nih šini'a'igi bił
 bédaho'zin dolèł, ado ayoa-
 dèni' nih t'a ayoašini' nín'igi
 at'ego.

24 Aťa èi šadinian'igi ho-
 nišłoñdi bił dahonišłoñ' dolèł
 nisin; ako ayoat'èi šadinian'-
 igi dèidołtsèł; hálah, nahas-
 dzan t'ahdo alnéhdañ ayo-
 ašini'nih.

25 Aťa ni'li'ni, a'at'e'-niyi'-
 at'dini, nihokã dîne'e do nē-
 daho'sin dah; nidił siłh nē-
 hasin, ado di'di bił bē'daho-
 zind nih šini'a'igi.

26 Ado ni'zi' beh bił hweš-
 ne', ado beh bił nahodešnih;
 ado èi beh ayoo'o'ni'ni beh
 ayoašini'ni'ni biyi'di daho-
 loñ' dolèł, ado siłh dabiyi'di
 honišłoñ' dolèł.

WOLĀ'I 18.

1 Ako Jesus di sādigi yeh
 hahasdzi'go hodahoł'ahigi bił
 c'ijikai, a'kwi toh-ni'li'ni, Ki-
 dran yolyehigi tse'na, ado
 a'kwi da'ak'eh, èi hodahoł-
 ahigi bił bił jokai.

2 Ado Judas, èi nahwisni'-
 igi èi ałdo' a'kwi ho'inh'; hál-
 lah, Jesus t'a ahañh hoda-
 hoł'ahigi bił a'kwi nijikäh
 èi'bañh.

3 Ako Judas alañjin' nã-
 daiłniñ'hi in'dah Ferisiz bi-
 ts'andèñ sił'ago, ado binan-
 t'a'i ha'i'nilgo bił ji'kai, a'k'a-

kon' nadlo'igi ado honoyèł,
 in'dah dènih dajijahgo.

4 Jesus a'ho'didolnigi
 t'aaltso hoł bēho'zin ako èi
 binina bidašniya'go abizdi-
 nid, Hai'sañ hadadoh'in'?

5 Ako èi anādahodo'nid, Je-
 sus Nazarethdèni'gi lañh'.
 Jesus ahodi'nid, Ših, èi aš-
 t'inh. Ako Judas ałdo', èi
 nahwisni'igi, yił na'ziñh.

6 Ako, T'a siłh èi ašt'inh,
 jini'go bic'in' hadzodzi'go èi
 t'aaltso t'anjin' ni'jin' ani'dè.

7 Ado nināyizdeł'kidtgo aź-
 di'nid, Hai'sañ hadanohtah?
 Ako adadi'nid, Jesus Naza-
 rethdèni'gi lañh'.

8 Jesus anādo'nid, Šañ, siłh
 èi ašt'inh dišni'go nihił hweš-
 ne'. Joh, siłh šikadanohťa-
 dañ didi binidi dahdikäh.

9 Ako aźdi'nidigi t'a ako'-
 hodonil, Èi šadinian'igi do
 ła'dah yo'ilt'e' dah jidi'nid
 yeñ'.

10 Ako Saiman Piter bi dil-
 tliš hayidziñs'go alahgo nãł-
 niñ'hi bi nal'a'i bijã nišnã-
 jin'igi k'iznił'häl. Ako èi
 anal'a'igi Mal'kas jolyeh.

11 Ako Jesus èi Piter ayi-
 di'nid, Ni diltliš ih nantiñh;
 da' beh-adla'ni šifa šenikan'-
 igiš do adešdlini' dah.

12 ¶ Ako jil'ahigi ado ha-
 nant'a'i do', ado Juz bi sił'ago
 Jesus dayiltsöd ado hwè da'
 aztl'oñh.

13 Ado dahdahodilöz An'-

nas altseh bíc'in', hálah, Kai'afas éi badāni ní'liñh, ako t'a éi nahah'igi biyí' alāhgo nāiln'n'hi ní'liñh.

14 Ado Kai'afas t'a hoh éi Juz ba'hozdez'anñ, Dineh t'ala'i, dineh t'aat'ē-nit'ēñ ya' dadotsalgo éi ya'at'eh, jini'go.

15 Ako Saiman Piter éi Jesus yikē niyah, nānala' oho'āhigi aldó, ako oho'āhigi éi alāhgo nāiln'n'hi hwé ho'singo, alāhgo nāiln'n'hi bí kín go'ne' Jesus bíl yah aji-áz.

16 Nídih Piter c'eatindi tl'odi dzizính. Ako oho'āhigi alāhgo nāiln'n'hi hwé ho'sinigi c'izniyāgo asdzani c'eatin yāahalyāni yic'in' hadzi: ako Piter bíl yah ajiáz.

17 Ako asdzani c'eatin yāahalyāni Piter ayídi'nid, Da' ní'is do di dīneh bidaho'āhigi la' ní'liñ dah? Ako ayídi'nid, Sīh éi' dodah.

18 Ado anda'la'i in'dah silāgo akwe'e yil na'zính, tsíd dabi koñ' adayilāgo éi yeh ní'da'idzil, hálah, ako desk'az, éi'bañh; ado Piter a'ah sīzin'go na'idzil.

19 ¶ Ako alāhgo nāiln'n'hi Jesus, bidaho'āhigi ado ho na'ntin bí'nahozde'kídt.

20 Ako Jesus hadzigo adi'nid, T'a yit'ini dīneh t'aat'eh bic'in' yašti' nit'ēñ: t'aa'la-jin' a'la-na'adlèh-ba'-kín go'

ne' in'dah bí-sohodizín-kín go'ne' aldó, ado Juz a'la-ní'daadlèh go'ne' na'nístin; nanil'in'go do ha'at'i'hi-dah ba hasne' dah.

21 Ha'at'ēgošan' bí'našidil'kidt? Dasidizts'an'igi éi beh bic'in' hasdzi'igi bí'ndabído'kidt: joh, éi beh hahasdzi'igi bíl bédaho'zin.

22 Ako kot'ēgo hadzodzi'go haskéjī-nat'ah la' hwi'gāhgi sīzin'igi éi Jesus yildzidez-kād, ado hadzi'go adi'nid, Da' akot'ēgoš alāhgo nāiln'n'hi bic'in' hahí'dzih?

23 Jesus ahodi'nid, Bañhi-giat'ēgo hasdzi'go, éi bañhi-giat'ē ba hōl'ne', nídih ya'at'ēhgogo ha'at'isañ' biniyeh našidi'nikād?

24 Ako Annas hwé aztl'on'go Kai'afas alāhgo nāiln'n'hi yic'in' aho'la'.

25 ¶ Ako Saiman Piter a'kwi na'idzilgo sīzính. Ado éi binina adahodi'nid, Da' ní'is aldó bidaho'āhigi do la' ní'liñ dah? Ako azdi'nid, Sīh éi dodah.

26 Ako alāhgo nāiln'n'hi bí nala'i la', éi Piter yijā k'iniñhal'igi bik'ei, éi adi'nid, Da' dōš da'ak'eh go'ne' bíl niłtsañ dah?

27 Ako Piter, Dodah, nādo'nid. Ado t'a a'ko t'ahago naaho'hai adi'nid.

28 ¶ Ako Jesus c'inādezloz Kai'afas bits'añdo ana'ha-

t'inh-ba'-kin go'ne'; t'aiyisi abin'igo; ako ei t'aaltso do ana'hat'inh - ba'-kin go'ne' yah akai' dah. Nihañh dacin dadidlél daniz'ingo, ado hañis-adesdzah do dadidinl dah sa'sindani'zingo, ei'banh.

29 Ako Pailet bic'in' c'iniyah ado adi'nid, Di dineh-šan' ha'at'i beh bik'idahodohan'?

30 Ako hanadasdzigo adahodi'nid, Do dineh banhigiat'é jilin'go do nic'in' nidadosidloz dah do nit'en.

31 Ako Pailet anahodo'nid T'a nihi dahdahodolos, ado t'a nihi bik'eh-o'o'ni'li bik'ehgo han'daht'inh. Ako ei' binina Juz anadahodo'nid, Dineh dadiyilyel'go ei do behniha-haz'an' dah;

32 Ei Jesus t'a yeh hadzi yeñgi at'ego ahodonil, ts'ide dazdotsal'igi at'ego beho'zingo hadzodzi.

33 Ako Pailet ana'hat'inh-ba'-kin go'ne' yah anadzodzah, ako Jesus, Hakgo, bizdi'nid; ado abizdi'nid, Da' ni'is Juz alahgo-bi-nat'ani ni'linh?

34 Jesus hananadzigo anih, Da' t'as nih di beh adin'ih? La'dah dats'i se nil holne'?

35 Pailet anahodo'nid, Da' si'is Ju nishinh? T'a nih ni dine'e ado alanjin' nadailninh'i sadanizloz. Ha'at'isan' banisiniyah?

36 Jesus anado'nid, Beh-siholnih'i ei do di ni' bikagiigi at'e dah; beh-siholnih'igi ni' bikagiigi at'ego, ei sandala'i bil alk'ojé dolél nit'en; Juz bitahjin' do asididodlosgo; nidih beh-siholnih'i ei do kodo' dah.

37 Ako ei' binina Pailet anahodo'nid, Da' a'koš alahgonat'ani ni'linh? Jesus anado'nid, Nih haindziigi at'ego, alahgonat'ani nishinh. Di'banh sidizcinh, ado di'banh nahaszdan bikagi niyah; t'aani'ni ba hañe' biniyeh. T'aadziltso t'aani'ni dazni'zingi ei dasizdits'a.

38 Pailet ahodi'nid, T'aani'nisan' ei ha'at'i at'eh? Ado di yeh hadzi'go Juz yic'in' c'inanadzago ayidi'nid, Banhigiat'é biyi'di at'din sil be'hozin.

39 Nidih beh-nidahosol'an'igi at'ego hañis-adesdzah'igi dineh la' niha behidiscid. Ako dats'i Juz alahgo-binat'ani niha be'didescil?

40 A'kohgo t'aat'eh hanadadesgāz, Di dineh dodah, Barab'basgo dadi'nid. Ako Barab'bas ei aga'inihi at'eh.

WOLTA'I 19.

1 Ako Pailet ei Jesus dahyidilozgo nainestšas.

2 Ado silago cil dadeni'ni deyizbizgo beh-na'nit'a-c'ah a'dayilah, ado hak'ideidez-

añh, ado bêldla'di-ē tsi'didēh nahalín'igi yih dahastinh.

3 Ado adadí'nid, Hálah, Juz Aláhgo-Bi-Nat'áni; ado ní'dahonests'in.

4 Ako Paillet éi' binina c'inā-nadzago anayído'nid, Jo'akon, dahonoñinh, nihic'in' c'ihonisłos, bañhigiat'ē bi-yi'di at'dingo šil bé'hozingo niñil bé'dahodoziñh.

5 Ako Jesus c'izniyah, c'il-deni'ni beh-na'nit'a-c'ah hak'idi'año, ē tsidedēh naha lin'igi ałdo' beh jogałgo. Ado Paillet adahodí'nid, Dineh danoñinh.

6 Ado éi binina alanjijn' nā-daiñin'hi ado hašké'jî-nīdat'āni dahołtsaño hadadesgāz ado adanih, Tsín-ałnaoszit bikājijn' bił a'daolkał, tsín-ałna'oszit bikājijn' bił a'daolkał. Paillet abídí'nid, T'a nihi dahdahodolosgo tsín-ałna'oszit bikājijn' hoł a'daolkał. Hálah, ših, bañhigiat'ē biyi'di at'dingo šil bêho'zin éi'bañh.

7 Juz anādahodo'nid, Nihi bik'eh-o'ó'ni'li holoñ, ako éi bik'eh-o'ó'ni'li bik'ehgo dazdotsał, hálah, God biye' iz'dilyah éi'bañh.

8 Ako éi' binina Paillet éi ha'isdzi'igi yidizts'año t'ah biláhigo ñdzisdzid.

9 Ako ana'hat'inh-ba'-kín go'ne' yah anānadza'go Jesus ayídi'nid, Hādeñsañ' nani-

nah? Nídiñ Jesus t'ado hac'in' hadzi' dah.

10 Ako Paillet ahodí'nid, Da' dōs šic'in' hadi'dzih dah? Tsín-ałna'oszit bikājijn' nił adadolkałgo beh šiholnih, ado né'didesciłgo beh šiholnih'igi ałdo', da' éis do nił bêho'zin dah?

11 Jesus anādo'nid, Beh šik'eh-dídi'dlėli nē at'din, yo'dahdeñ nadet'año t'eyah; éi' binina našiniłtin'igi aláhgo bañhigi a'dzah.

12 Ado bik'ijijn' éi Paillet hwé' didescił c'eh dziniziñ; ñidiñ Juz hadadesgāzgo adanih, Di dineh bidincit'go do Sizar bik'is niłinh dah. T'ahai'-dah la' aláhgo-nat'ani adil'in'go éi Sizar yent'inh.

13 Ako Paillet éi ha'isdzi'igi yidizts'año Jesus yil c'iniāz ado bikādo anahat'ini yik'i'-dahnezdah, kîn-nahalgai'gi, éi Tseh'-sikād holyeh, ñidiñ Hibru bizād k'ehgo éi Gaba'tha holyeh.

14 Ako hañis-adesdza'i biniyeh ašt'ē adadilne'go ba'holziž, ako k'adt ts'ide alni'niañh, ako Juz abízdí'nid, Jo'akon, Aláhgo nihi Nat'ani danoñinh.

15 Nídiñ hadadesgāzgo adadí'nid, No'wehjijn' ohłos, no'wehjijn' ohłos, tsín-ałna'oszit bikājijn' bił adaolkał. Paillet ahodí'nid, Da' Aláhgo nihi Nat'aniis tsín-ałna'oszit bi-

kājīn' bīl ideškał? Nādail-nīn'hi alāhgoīgi anādahodo'-nid, Nīhi Alāhgo-Nat'āni at'din, Sizar t'ēyah.

16 Ako yahoniltīnh tsīn-ał-na'oszit bīkājīn' hoł adadołkał bīniyeh; ado ēi Jesus dahdahodiloz.

17 ¶ Ado tsīn-ał-na'oszit t'a hoh jotīn'go, Tsi-ts'in ba'haz'añh holyē lē'igo jīniyah. Ēi Hibru bīzād bīk'ehgo Golgotha holyeh.

18 A'kwi tsīn-ał-na'oszit bīkājīn' hoł adaaskal, ado nakīzdilt'ēgo ałdo' hoł adaaskal, t'aalc'ijī, ako Jesus ēi amī'gi.

19 Ado Paillet beh-ēho'zini yeh-ak'ēascīnh ado tsīn-ał-na'oszit bīla'fahdi dahyīstsoz, ado beh-ak'ēascīn'īgi ēi JESUS NAZARETHDO, JUZ ALĀHGO-BĪ-NAT'Ā-NI.

20 Ako di beh-ēho'zini Juz lañ'i dayil'ta'; hālah, Jesus tsīn-ał-na'oszit bīkājīn' hoł o'olkālıdo ēi kīnjin' t'aayī'di; ado Hibru, ado Grik in'dah Latin bīzād bīk'ehgo beh bīk'idaascīnh.

21 Ado Juz nādailnīn'hi alāhgoīgi Paillet adēyīdi'nid, Juz Alāhgo-bī-Nat'āni ēi t'ado beh-ak'ēilci'hi, nīdih Juz Alāhgo-bī-Nat'āni nišlīnh, jīnīn'īgi ēi t'ēyah.

22 Paillet anādo'nid, T'a bīk'ēsełcīn'īgi ēi t'a bīk'ēsełcīnh.

23 ¶ Ado silāgo danī'lin'īgi Jesus tsīn-ał-na'oszit yīkā yīł adaaskalgo bēhazdīt'eh yēnī'din'go ałtayīsñī, ha ē ałdo'; ako ha ē do naskadt dah, bīk'osdo yāgo t'aat'eh t'o yīstl'oñh.

24 Ado ēi bīnina adadi'nid, Do nī'dahididoñs dah, t'o ba da'didikał, hai sīñ bī dolēł. Ako beh-ak'ēascīn'īgi bo'hodolnīł bīniyeh, Bēhadinīs-t'ēhīgi ałtayīsñī, ado sī ē ya dadī'kād ha'nīn'īgi, di t'aaltso bīnina silāgo ako'dadzah.

25 Ako a'kwi Jesus bīmah tsīn-ał-na'oszit bī'gahgi sīzīnh, ado bīmah bīdēzī' Meri, ēi Klopas bē asdzañh, ado Meri Magdelin ałdo'.

26 Ako ēi' bīnina Jesus hamah dziłtsañ'go, ado ohoł'āhīgi la' ayoajo'nīn'īgi bīgah sīzīn'go hamah abīzdi'nid, Asdzani, niyāz nīnīlīnh.

27 Ado ēi ohoł'āhīgi abīzdi'nid, Nīmah nīnīlīnh. T'a ako ēi ohoł'āhīgi t'a bīh bağan'go hoł anāt'āz.

28 ¶ Ado di bīk'ijīn' t'aaltso a'dadzago Jesus bīł bēho'zīn, ako ēi diyīn beh-ak'ēascīn'īgi bī'gah adolēłgo azdi'nid, Dībā se'lin.

29 Ako a'kwi c'īl-na'atl'o'i-bī-fo dīk'onzīgi la' sikañh; ako fo-nayīts'onśīgi c'īl-na'atl'o'i-bī-fo dīk'onzīgi yī hadēdesbīn, ako c'īl hī'sop yol-

yeh'igi, bitsin, yañh dahdéz-
añh, ako hazé'jin' dahdèi-
dianh.

30 Ako èi' binina Jesus c'ìl-
na'at'l'o'i-bi-to dik'onžigi dzi-
ts'onžgo azdi'nid, K'adt bi-
gah azliñ'. Ado ha tsi ya
a'jilāgo ado hwi sīzi'ni ni-
naž'diniañh.

31 ¶ Ado èi' binina, hálah,
Juz ašt'é adadilnèh'go èi'-
bañh, haayinh-jinh do t'a
tsin-almāoszit bikā dahdahiz-
deltiñ dah dolèlgo, (hálah, èi
haayinh-jinh ayoat'é azliñ
èi'bañh,) bijādt dahīzdotih'-
go ado yo'adaždoliłgo bini-
yeh Pailet ban'dadzoskan.

32 Ako silāgo yikaigo, a-
tseh'igi hajādt dzizti', ado la-
igi bił hoł adaaskaligi ałdo'.

33 Nīdih Jesus ba jikai'go
daznèl'in nīt'eñ t'a i'dañ daz-
tsañ lañh', ako t'ado bijādt
dadzizti' dah.

34 Nīdih silāgo la' tsiditan
beh hak'iz go'ne' yaayil'gèd.
Ado t'a ako aden dił in'dah
toh hā'na'

35 Ado èi yiyiltsan'igi ya-
holne', ako èi yahalne'igi
t'aani; ado bił bèho'zingo èi
t'aani yahalne', ako nihi dèi-
dohdlañ.

36 Ako di t'aaltso ako'dzah,
èi diyin beh-ak'èašcin'igi bo-
hodolnił biniyeh, Bih ts'in t'a-
do la' k'idoltoñ dah, hodo'nid
yèni'.

37 Ado nānalahgi diyin beh-

ak'èašcin'igi anih, Èi t'aaltso
baada'dzizgèd'igi dazniñ'in'
dolèl.

38 ¶ Ado di bik'ijiñ' Josef,
Arimithi'aden, ako èi Jesus
bidahoł'āhigi la' naznt'ingo,
hálah, Juz bédzildzit èi'-
bañh; èi Pailet bažniyago
Jesus bizi'i biji'kèd, Nīdides-
tèl, jini'go; ako Pailet ha-
dina'anñ; èi'bañh akōnz ni-
yāgo Jesus bizi'i yèni' daš-
diltiñh.

39 Ado Nikodimas ałdo'
a'kwi niyah, èi atsé'dañ tl'è-
go Jesus yaniyah'igi, ako jèh
likani dahalcin'igi ałtanas'-
dzidgo jiniyiñh, nezna'dindi
dahide'dlo' bi'gahgo.

40 Ado Jesus bizi'i nīdaž-
diltiñ'go, nak'a'at'añhi ligai'-
igi in'dah jèh likan-halcin-
igi bił hak'idazdezdziz, Juz
yo'adał'in'go bèhaz'an'igi bi-
k'ehgo.

41 Ako a'kwi tsin-almā'os-
zit bikājin' hoł aolkał'igi èi
la' da'ak'eh; ado èi da'ak'eh-
igi a'kwi a'nid tseh bio'nil,
ako'ne'e dineh t'ahdo la' nil-
tèh dah.

42 Ako a'kwi èi Jesus ni-
dadzistiñh, hálah, Juz ašt'é-
adadilnèh'igi bijinh èi'bañh;
ado tseh-añ hodi'nił'igi t'a-
ayidi èi'bañh.

WOLĀ'I 20.

1 Ado haayinh-jinh biska-
ni, abinigo, t'ah cahalhèl'go

Meri Magdilin jiscāgi niyah, ako jiscādo tseh nahjin' ei-t'āngo yiyiltsaṅh.

2 Ako dašdilwodt, ado Saiman Piter ba jilwodt ado la' idaho'āhigi, ei Jesus ayoayo'nin'igi bažniyāgo abizdi'nid, Boholn'hi yo'adestiṅ laṅh', ado nīdestiṅ'gi do nihiḷ bēdaho'zīn dah.

3 Ako ei binina Piter daš-diyah, ado nānala' idaho'āhigi aldo' jiscāgo jiniāz.

4 Ako akōn t'aji'lah ahiž-nēlcāngo ei oho'āhigi la' Piter yadilwodt, ado jiscāgi altseh jilwodt.

5 Ado ya a'dzidzago, akone'e jidēin'go nak'aṅat'aṅhi dalgai'igi t'eyah akone'e sinil'go yiyiltsaṅh; nīdih t'ado yah iyā dah.

6 Ado Saiman Piter bikē-deṅ yil'wodtgo ado jiscā go'ne' yah iyah, ado a'kwi nak'aṅat'aṅhi dalgai'igi sinil'go yiyiltsaṅh.

7 Ado azēdētsoz'igi, ei ha tsits'in bik'idesdiz nīt'enīgi, do nak'aṅat'aṅhi dalgai'igi biḷ sinil' dah, nīdih t'a'la' bik'idesdizgo t'asah'di siltsoz.

8 Ako la' o'ho'āhigi aldo' akone'e yah iyah, atseh jiscāgi yilwodt yēni', ado ei yiyiltsaṅ'go osdlaṅd.

9 Hālah, daztsaṅdeṅ nādi-do'nahgo diyin beh-ak'ēašcin'igi ei t'ahdo biḷ bēdaho'zīn dah.

10 Ado idaho'āhigi dagaṅ'go anat'āz.

11 † Nīdih Meri ei jiscā bic'ēedaṅgo jica'go dzizīnh, ado t'a jica'go ya a'dzidzago jiscā go'ne' jidēin'.

12 Ako God binal'a'i naki, algai'go hadit'è lē'i sike'go dziltsaṅh, la' dzines'an nīt'enīgi sīdah, la' ei dzīdesēz nīt'enīgi, Jesus bīzi'i sītiṅ nīt'enīgi.

13 Ako ei ahodi'nid, Asdzani, ha'at'isaṅ' ba nīcah? Ado abizdi'nid, Hālah, sīh Bohonīsn'hi sīts'aṅ yo'adestiṅ laṅh' ei'baṅh, ado nīdestiṅ'gi do sīl bēho'zīn dah.

14 Ado kot'ēgo hadzodzi'go t'aṅjin' najiyah, ado Jesus siziṅ'go dziltsaṅh, nīdih do Jesus at'īnh dzini'zīn dah.

15 Jesus ahodi'nid, Asdzani, ha'at'isaṅ' ba nīcah? Hai'saṅ' han'lah? Ako hoh (Meri) da'ak'eh yāahalyāni at'īnh dzini'zīngo azdi'nid, Joh, nih yo'ahwiniltiṅ'go, nīhwiniltiṅ'gi beh sīl hōl'ne', ako yo'ahodeštēl.

16 Jesus ahodi'nid, Meri. Ako nījiyāgo abizdi'nid, Rabbo'nai, ako ei Na'nti'ni jini'go olyeh'.

17 Jesus ahodi'nid, T'ado sīh dīnīlci'di; hālah, t'ahdo sīfa bic'īn' dī'sah dah ei'baṅh; nīdih nīlāh sīk'iso bic'īn' dīnāh, ako biḷ hodil'nih, Sīh de'go dēyah sīfa bic'īn',

nīhi aldo' nīhīfā; ado sīh God in'dah nīhi aldo' nīhi God ēi' bic'in'.

18 Ako Meri Magdilin nazāgo ado idaho'āhīgi yil daholne', Boholni'hi dziltsan-go ado di di'īgi yeh hac'in' hahasdzi'go.

19 ¶ Ako t'a ēi bijinh i'i'an-go haayinh-jinh biskani idaho'āhīgi a'la-adzago dada-deskal, hālah, Juz yē'daldzigo ēi'banh; ako Jesus niyāgo alni'gi yiziñ, ado ahodi'nid, Nihil dahožon' le'.

20 Ado kot'ēgo hadzodzi'go, ha'la' in'dah hak'iz ha'denēiñ'. Ako idaho'āhīgi bil dahozond, Bo'holni'hi dadziltsan-go.

21 Ado Jesus anahodo'nid, Nihil daho'zon; T'a šīfā šinīfā'īgi at'ēgo, sīh aldo' t'a akot'ēgo nīhi deš'al.

22 Ako ado di yeh hadzigo hak'ijiñ' deiyol, ado ahodi'nid, K'adt Nīlč'ih Diyini nihē daholon' le'.

23 T'a-hai'-dah banhīgiat'ē ba nīdahidoh'āh ēi ba na'hidest'anh; ado t'a-hai'-dah banhīgiat'ē do ba nīdahidoh'āhīgi ēi do ba na'hidest'an dah.

24 ¶ Nīdih Tamas, nakits'adāhīgi la', Didimas jolyeh'īgi, ēi Jesus niyāgo do a'fah dah.

25 Ako la' idaho'āhīgi ēi' binina adahodi'nid, Bo'hol-

ni'hi dēiltsanh. Nīdih ahodi'nid, Ha'la't'lah go'ne' bil o'olkal nīt'en go'ne' t'ado yiltsan'go, ado šī'la' t'ado akone'e itsi'go, bil o'olkal nīt'en go'ne', ado šī'la' beh bik'iz go'ne' do adesniñ'go sīh do ošdlañ dah dolēl.

26 ¶ Ado bik'ijiñ' tsēbi yiskañ'go hodaho'āhīgi in'dah Tamas yil nahāztañh; ako da'dēlkal nīdih Jesus yah iyah, ado alni'gi yiziñ, ado adi'nid, Nihil dahožon' le'.

27 Ako Tamas ayidi'nid, Nī'la' k'īnitseh ado šī'la' nīnī'inh; ado k'īdīlnih'go šīk'iz go'ne' adīlnih'; ako t'ado do indla'ni nīdih indlañh.

28 Ako Tamas anahodo'nid-go hac'in' hadzī: Bo'honišni'hi, ado sīh God.

29 Jesus ahodi'nid, Tamas, hālah, sīh nīnī'inh ēi'banh šindlañh; bil dahožoni' ēidi do dašoin' dah nīdih daosdlañd.

30 ¶ Ado t'aani'go hodaho'āhīgi binał t'oahayui behēhō'zini banjiyah, ēi'di di naltsos do bik'isdzoh dah.

31 Nīdih di'di bik'inehesdzoh, ako da'ohdlañ dolēl, Jesus ēi Christ at'eh, ēi God biye' ako da'ohdlañ'go bi'zi' bik'ehgo inah nihē da holon' dolēl.

WOLTA'I 21.

1 Di t'aaltso ako'dadza do'

bik'ijin' Jesus hodaho'ahigi bic'in' adena'hodzozind, Tairias be'ek'idigi; ako ako-t'ego adēhodzozind.

2 A'kwi a'la-a'dzidzaigi ei Saiman Piter ado Tamas, ei Dī'dimas jolyeh, ado Natha'niel ei Galiligi Kē'naden, ado Zebedi biye, ado la' oho'ahigi nakidilt'ego aldo'.

3 Saiman Piter abidi'nid, Lō hahidestsosgó déyah. Ako, Nihi aldo' akōn nił dikāh dahodi'nid. Ado akōn jī'kaigo tšinlgo tsin-nael bih jokai; ado t'a ei bi-tl'ē t'ado la' bił dazdezdēl dah.

4 Nidih hayil'kāngo Jesus tabanhgi sīzin'hi; nidih idaho'ahigi ei do Jesus at'in' daznī'zin dah.

5 Ado Jesus ahodi'nid, Alcin, da' nihi c'iyān'is holoñ? Ako, At'din dadi'nid.

6 Ado ahodi'nid, Lō beh hahaltso'si tsin-nael bi nišna-jin'go ūah daltsoš, ako la' beh hadadołtsos. Ako ei binina ūah dēstsozgo lō t'ohayui hadadziltsoš'go, c'eh adajil'ind.

7 Ei' binina ei oho'ahi Jesus ayoayo'nin'igi ei Piter ayidi'nid, Bo'holni'hi at'in'hi. Ako Saiman Piter, Bo'holni'hi at'ingo yidizts'aŋgo lō-dayolēh'igi-bi-ē yih hi'yah, ado sīs anēs'ti' (t'a lici'igo ei'bañh) ako ūayī' go'ne' bi-dah dašdilwodt.

8 Ado la' idaho'ahigi ei tsin-nael alts'isi lē'i bił niel, (hālah, ūabañhjīn' t'aayidi, nezna'dindi ades'ēz ei'bañh,) ako lō dayi'sōd.

9 Ako t'a ūats'a dziskaigo akōn tsid koŋ'go dadziltsañh, bikāgi lō sīnilgo in'dah bāh do'.

10 Jesus ahodi'nid, Lō hadasołtsoz'igi la' kwe'e ni'da-nohjāh.

11 Saiman Piter akōn niyāgo lō-beh-hahaltso'si lō beh hadezbīngo tsilts'ei'sōd, nezna'din do'ba'añ ašdla'din do'ba'añ ūago lō dantšazigi lañh'; t'ohayui lañh' nidih lō-beh-hahaltso'si t'ado k'in-dlad dah lañh'.

12 Jesus ahodi'nid, Hak'go, da'ohsañh. Ako idaho'ahigi t'ado la'i nidih, Hai la ant'in'hi? dahodi'nid dah; Boholni'hi at'ingo bił bēdaho'zin ei'bañh.

13 Ako Jesus ado ko'jin' dahdiyāgo bāh nēdinil'go haūayizni in'dah lō aldo'.

14 Dadziztsaŋden nazdidzado bik'ijin' di bił k'adt ūadi hodaho'ahigi bažniyah.

15 ¶ Ado da'jiyāngo Jesus, Saiman Piter ayidi'nid, Saiman, Jonas biye, da' di'is bilāhgo ayoašini'nih? Ako abizdi'nid, Aou, Boholni'hi ayoanošni'go nił bēho'zin. Ako anābizdo'nid, Ših dibeh-yazi bāaholyañh.

16 Ado naki'di hanādzodzi-go ajinih, Saiman, Jonas biye', da' ayoas'asini'nih? Ako ahodi'nid, Aou, Boholni'hi, ayoanošni'go nił bēho'zin. Ako anābīzdo'nid, Ših dibeh baaholyaňh.

17 Ado řadi hac'in' hadzigo anāhodo'nid, Saiman, Jonas biye', da' ayoas'asini'nih? Ako Piter baňhb'i'ni, hálah, řadi, da' ayoas'asini'nih, bīzdi'nid ei'baňh. Ako ahodi'nid, Boholni'hi, t'aaltso nił bēho'zin, ayoanošni'go nił bēho'zin. Jesus anāhodo'nid, Ših dibeh baaholyaňh.

18 T'aani, t'aanigo an'diš-nih, a'nid naninah yeňdaň t'a nih akananilzis nit'eň, ado t'a nih ni ní'zingo naninā nit'eň; ako nidih hasintihgo alts'anjin' k'ididil'cił, ado la'dah akanidiyosis, ado do de'sał dah nih ní'zin nēgo nanilfē dolēł.

19 Di ei yeh hadzi, ei dazdotsałgo beh God bił jiliňdo, ei bił bēho'zingo. Ako di beh hadzodzi-go, Šikē yinał hozdí'nid.

20 Ako Piter nidzizyızgo, ei

ohoľahigi Jesus ayoayo'nin'igi hakē yigałgo dziltsaňh; ei da'jiyaň yeňdaň hayidt yik'ijin' sitiň'go, Bohonišni'hi, hai'saň' anidoľfēł? jidi'nid yēni'.

21 Piter hoľtsaňgo Jesus ayidi'nid, Bohonišni'hi, di'saň' dīneh ha'at'i yandogał?

22 Jesus ahodi'nid, Nanīsdzājin' bí'ni' šiba' nağah ní'singo dāsaň' dilil? Nih šikē yinał.

23 Di ha'isdzi'igi ak'iso biťahgo a'dahidezdlad, di ohoľahigi do dadotsał dah, dani'go: nidih Jesus, Do dadotsał dah, do ni' dah; nidih, Nanīsdzājin' bí'ni' šiba' nağah ní'singo dāsaň' dilil?

24 ¶ Ohoľahigi di'di yanāhalne', ado di'di yeh yik'ēasciňh; ado ei yahalne'igi t'aanigo nihił bēdaho'zin.

25 ¶ Ado Jesus t'oahayui ľahgo adat'ei ałdo' yanayah; yanayah'igi t'aaltso beh ak'ēasciň'go naltsos t'oahayui dolēł, nahasdzan nidih bikā'i do ba haz'aň dah dolēł ša'sin ni'sin. Ei t'a akot'ē do.

DALĀDI A'DADZAI BA HANE'

WOLTA'I 1.

1 Thiafilas nili'ni, atse'dan bik'eselecin'igi ei t'aakso Jesus yandidzado, in'dah nidi-nifan yeŋdo,

2 De'go a'bidoltinh bijin'jin' ei dabididol'algo bifa-dzizla'igi God bi Nilc'ih Diyini beh beh-hodzis'ani baz-diniaŋh do'bik'ijin':

3 Ado ti'hoznī do'bik'ijin'aldo' ei t'aani hināgo hac'in' i'dilyah, di'di lan'i beh t'aanigo a'dza, ado dajoin'go diz'din yiskaŋh, ako ei' biyi' God beh-boholni'hi yā ya'ŋi'.

4 Ado bi' ahī-nājikai'go hac'in' hasadzigo adi'nid, T'akā Jerusalem bits'anjin' dah-dohkāh yi'la', nidih di biba' adanoht'eh, Afa yēnihonian'igi, ei' beh nihi' hwešne', ako dašidisots'aŋ.

5 Ako Jan t'eyah t'aani toh beh nahadlāgo-yeh-ŋaagis nit'eŋ, nidih nihi t'eyah Nilc'ih Diyini biyi' tanihididogis, kodo t'ado lan'i yikāhi.

6 ¶ A'kohgo bi' ahī-nājikai'go nidahodil'kitgo adadi'nid, Boholni'hi, da' k'adiš Izrel dine'e beh-oholni'hi bandiniaŋ?

7 Ado abizdi'nid, Holziš'igi indah yihah'igi ei do nihi' bē'dahodoziŋ' biniyē' dah; nidih Afa t'a bih beh-bidzi'li bi.

8 Nidih Nilc'ih Diyini nihi' hodolē, ako ado bik'ijin' ei beh-adzi'li nihi' hodolē: ako nihi Jerusalemgi, ado Judi'ahgi t'aat'e-nit'eŋ, ado Semeriagi, in'dah nahaszdan nidanes'āngo sē nišoziŋ' dolē.

9 Ako kot'ego hasadzigo t'a dažni'lin'go de'go dahbidiltinh, ado k'os bašegizgo ei beh ho' c'a siliŋ'.

10 Ako de'go ajiyāgo, yah biyi'go hažo'o dazdez'in'go, nit'eŋ jo'akon, dineh lē'i naki'go, ligai yēhadit'ego hwi'gahgi yiziŋ'.

11 Ei aldo' adi'nid, Nihi Galilido dine'e, ha'at'egošan' ya'dilhi' biyi'go deg dadohin'go nasozih'? Di Jesus t'a ei nihi's'ando ya'dilhi' biyi'go dahbididiltin'igi, de'go holē'go daoltsan'igi giat'ego nādoda.

12 ¶ Ado dzi' A'livet yol-yē'hido Jerusalemgo ni'ji'kai, ei Jerusalemdo t'aayi'digi,

Haayin'h'jin'h oda'igi bi-gahgo.

13 Ado niji'kaigo naade'gi kin go'deg hadziskai, ako'ne' nidzitan nit'en Piter, ado Jems, ado Jan, ado Andrew, ado Filip, ado Tamas, ado Barthalimew, ado Matthew, ado Jems ei Alfi'as biye', ado Saiman Zilo'tiz indah Judas, ei Jems binai.

14 Di t'aaltso t'ala'igi bantsi'dadzikesgo nas holziz hazo'o sodazdilzin, asdzani bil, indah Meri ei Jesus bimah'igi indah bik'iso aldo'.

15 ¶ Ako kwe'e nelka' yenda Piter i'dahofahigi yini'gi yizini'go adi'nid, (i'dan nezna'din do'ba'an nadin jilt'ego a'ladzizlin'.)

16 Dineh sik'iso t'a di beh-bik'eaacin yengi a'dza, Nilc'ih Diyini, David bize' beh, Judas bah hadzodzi'igi, ei yike yikahi Jesus dayiltsod.

17 Ei hol nihil el'ta' ado di banekai'igi atah badet'an nit'en.

18 Ako di dineh banhigiat'e yik'e nenilago ei beh ke'yah nayisnin'; ado bitsi ha'yago hadago'go' ako bi bidt yisdoh' indah bih ci yeni'taat'e hal'henz.

19 Ado Jerusalemgi kedahatinigi t'aaltso bil bedahozin', ako ei binina t'a bih dabizad bik'ehgo keyah Asel-

dama hosye', olye'i ei Keyah-Dil holyeh.

20 Joh, Sin-bah-naltsos'igi ei biyi' beh-ak'eaacin, Bi'ni dineh la' bagan yengi do nagah'i dah do, ado do yi kehatin dah do: ado bi tsask'eh yenjin' la ana'dodal.

21 Di binina di dineh nihil nakai'igi, nilé Jesus Boholni'hi nihinal naga yenda,

22 Jan toh beh nahadlago yeh tahazgiz yendo, indah Jesus nihits'ando dahbidilitinh yen bijn'jin', nihitahden la'dah nididoltel, nadi-dzahigi nihil bahojilne' do biniyeh.

23 Ako naki nidazdinil, Josef ei Barsibas yolyeh'igi, ei akeden bizi'igi Justus yolyeh', indah Matthaias.

24 Ako sodazdolzingo adadzidi'nid, Nih, Boholni'hi, dineh dabijeh t'aaltso nil beho'zinigi, di nidilt'ehigi hai sin nidi'nianh?

25 Ako di banekai'igi indah danihi dol'adigi atah yanaga do biniyeh, ei bits'ando Judas behaz'ani yitis yiya'go nai'tliz, t'a bahazan'igo dogal biniyeh.

26 Ako tseh awo'zi beh-e'hozin'hi beh-ak'eaacin'igi ei Matthaias hayi'anh; ako ei daladi lats'adahigi bil hol'del'ta'.

WOLĀ'I 2.

1 Ado asldadin yiskan bi-jinh ei Penticast ts'ide ba'holziŋgo t'aadziltso t'ala'igi bantsi'dadzikesgo t'alah'igi nidziztanh'.

2 Ako t'ado hoy'a'ni ya'dih'il biy'iden ni'yol tsoh nahalingo hodists'añ, ado kin biy' nidziztan ne go'ne' hadé'bind.

3 Ado atso dahałgi'zi koñ' nahalingo dadziltsoñh, ado t'a dajil'añh hakajin' ahwizliñd.

4 Ako t'aadziltso Nilc'ih Diyini hwi hadadé'bind, ado Nilc'ih Diyini sad a'añ adat'éhigi hadéidez'añgo beh hadadzisdzi.

5 Ado Jerusalemgi Juz dine'e ya'at'éhgo dahodis'ini ké'dahat'inh, a'añ dadine'e t'aaltso bits'añden.

6 Ako di hodists'añ'igi dei-dizts'añgo t'odi a'la-silin'igi t'o-bil-adahayui, hálah, dineh t'ala'i nitinigo t'a hoh dahazadigi yeh ya'dal'igo dazdizts'añ ei'banh.

7 Ado tsí'dazdesyiz'go t'ohol-adahayuigo a'c'in' hadadzisdzi'go adazdi'nid, Jo'akon, da' di t'aaltso ya'dal'igi'is do Galili dine'e adat'é dah?

8 Ha'at'égošan' ako dineh t'aaniltso nidahaciñ'ji sadigi yeh ya'dal'igo dadits'a'?

9 Parthia dine'e, ado Midia

dine'e, ado I'lam dine'e, ado Mesopoté'mia yi ké'dahat'in'igi, ado Judi'agi, ado Kapado'sigi, ado Pon'tusgi, indah E'sagi,

10 Fri'jiagi, ado Pamfi'liagi, ado I'jiptgi, ado Li'biagi, Sairi'ni bināgo, ado Romden nidanéh'igi, Juz indah la' dineh Juz binahadla' déini-zin'igi,

11 Krit dine'e, indah Erab dine'e bil' t'a nihi nihizād yeh ya'dal'igo dadits'a', God ayoat'é'i yanaga'i at'eh.

12 Ako t'aadziltso t'o-hol-adahayui indah do da'az'dodlan dah, ako a'c'in' hadadzisdzi'go a'dajinih, Di'sañ ha'at'i biniyeh a'dzah?

13 La' ei hadadloh'go adanih, Di dineh c'il-na'at'l'o'i-bi-to a'nidigi yeh nidanicād lañh'.

14 ¶ Nidih Piter la'ts'adāh'igi yil naziñ'go ei beh bi'c'in' hadzodzi'go azdi'nid, Nihi Judi'a dine'e, indah t'aanoltso Jerusalemgi ké'dahoht'in'igi di nihił bédahozin le', ado sizād dayi'nots'añ:

15 Hálah, di do daadlanī dah nihi adénohsin'igi at'égo, joh, indah deg daha-diañh'.

16 Nidih ei Joel, ahodoni-li-yahalne'e yeh hadzi yēni' at'eh;

17 God adi'nid, kot'é do-

lèl, Nihont'i'jin' ayilkan'go
ats'is dahanan'igi t'aaltso
ših Nilc'ih Diyin bik'i-dol-
doh, ako niye'keh indah
nitsi'keh God ya'dahalne' do,
ado nihi tsilkè danilin'igi
bił a'dahane' dolèl, ado nihe
hasto'i danilin'igi nidayiyèl
dolel.

18 Ako èi yolkałgo ših ni-
dal'a'i indah asdzani ših ni-
dal'a'igi ših Nilc'ih Diyini
bik'i-doldoh ako èi God ya-
dahalne' dolèl:

19 Ado wo'dahdi ya'dilhił
biyi'di ali'lè, indah wi'yahdi
nahasdzan bikā beh-èho'zini
dèzdotsèl; dił ado koñ'indah
a'hi, lit nahalin'igi:

20 Johonaaı cahalhèl nido-
dlèl, ado oljè t'èyah dił ni-
dodlèl, Bo'holni'hi dogal'igi
t'ahdo ba' holzišgo ko'donił.

21 Ako ako'donił t'a-hai'-
dah Bo'holni'hi bi'zi' na'yo-
kañhigi èj yisda'dogał.

22 Nihi İzrel dıne'e di sād
dadohts'inh, Jesus, Nazareth-
do dıneh nihiıahgi God ayo-
at'ègo a'yilah, ayoat'è ya-
nayah'igi, indah ali'lè, in-
dah beh-èho'zini beh, èi beh
God nihiıahgi yanayah; èi
t'a nihi nihił bédaho'zin ał-
do':

23 God bi nahat'a' do lahgo
an'dolnıl'igi, indah atse'daň
bił bého'zini, èi beh baž-
niltin'igi, nihi bañhigi ada-
t'èhigi dabi'la' beh tsin-ał-

na'oszit bikā bił a'dasolkāl
ado dasolhiñh':

24 Èi God nè'idi'sah tiho-
yo'ni'go anıneh bits'ando
yidi'cit: hālah, èi do ho'fañ'le',
at'è dah èi'bañh.

25 Joh, Dèvid beh hadzodzi'-
go ajinih,

Boholni'hi t'aa'ıajin' si-
tsi'jin' yis'inh,

Nišnājin'go si'gah na-
gah', ako do nah'jin'
asıjō'lè at'è dah:

26 Di' binina šıjèih bił ho'-
zon, indah sitso t'ayısi
bił ho'zon;

T'ah nā bilāhgo sits'is
aldo' na'oligo hanal-
yinh' do:

27 Hālah, Nih do Hè'dizdi
(èi hoyè'go tiho'ni' ba-
hazān holyè'di)

Ši sızı'ni bi'nidi niñ ni'zin
dah èi'bañh.

28 Ado aldo' niñ diyinigi do
bi'nidi diłdzid'igi yidoł-
tsèl' dah.

Inah ba' hont'i'igi sił bè-
ho'zingo a'sindlah;

Niniñ beh il-ho'zon si
hadez'bingo a'sidi'lił.

29 Dıneh sik'ıso, ši'nidi has-
to'i a'hoyāni Dèvid beh ni-
hic'in' hasdzih, èi daztsaň
indah lèh-yiltiñh, niđih bił
jišcāigi èi kwe'e nihiıah di-
jin'go.

30 Èi'bañh a'hodonı'hi-ya-
halne'e jiliñ'go ako God t'a
bił binał hac'in' adı'nid. Ha-

ts'ando nīdahwilēh'īgi nās ocil'go la' nat'āni dasīdah'īgi dahbīzdī'nołdał;

31 Di atsé'daň bíł bē'hozińđgo, Christ na'hi'nādīgi beh hadzodzi', Hayí'sizi'ni do Hē'diz hol-yé'di ho'ní' sīda' dah nít'ēn, indah bits'is nīdīh dīldzid'īgi t'ado yiyiltsaň' dah.

32 Di Jesus, God na'bīdi'sah, ēi t'aaniltso badahwilne'īgi adēt'inh.

33 Dī'baňh God bí'la' nīsna'jīn'īgi beh wo'dahdi dahyidiltīnh, ado Aḥa bits'an-deň God bih Nīlc'ih Diyīn beh ha'nīhot'ańgo, di dałłtsań'īgi indah dadohs'a'īgi ha'dayil'doh.

34 Hálah, Dēvid ēi t'ado ya'dīlhił biy'igo iyā dah: nīdīh t'a bih anīh, Ēi Jiho'vah šiň Bohonišni'hi ayīdi'nid, Sī'la' nīsna'jīn'igo dahñdah.

35 Nih daana'ī bikā dahdī'nil'ēzgo aś'łago indah.

36 Dī' binina ha'nidi Ízrel dīne'e t'aaltso t'aani'go bíł bēdahozin le', Joh, God ēi Jesus, t'a ēi tsīn-alna'oszit baňh'gi bíł a'dasolkāligi ēi Boholnī'hi indah Christ nīliń'go a'yilah.

37 ¶ A'kohgo di dēidizts'ańgo t'a a'ko dabijēih baa'daažjīl nahalin siliń', Piter indah la' dal'ādīgi ałdo' t'aaltso adayīdi'nid, Dīneh sīk'iso, hāsaň' dadī'nil'?

38 Ako Piter ayīdi'nid, Baňhīgi adahnīl'īgi yo'adahidohāh, ado nahadlāgo toh beh řadanihididogis, Jesus Christ bí'ži' bik'ehgo, baňhīgi adahnīl'īgi nīha na'hīdīdot'ał bīniyeh, ado God bih Nīlc'ih Diyīni nīhi dadolēł.

39 Beh a'hanīhot'anīgi ēi nīhah, indah nīhada'alcīni ałdo', ado nī'zadi nīdakai'īgi t'aaltso bah, Boholnī'hi nīhi God, t'a Hak'go, yīdīdonīl'īgi nīdīh t'aaltso.

40 Ado sād t'oahayui yeh yaholne' indah na'yoskań'go, Di nahonestl'izgo nīdakai'īgi dahīnan'īgi bītahdeň yīsda'hohkāh, jīni'go hadzodzi'.

41 T'a a'ko ēi bíł dahožoń'go hazād dayiltsōd'īgi nahadlāgo toh beh řadabīdisgiz: ado t'a ēi bījīnh řadi mil bí'gahgo dīneh ho nānakai.

42 Ado dal'ādi bih na'nīn'īgi bik'ehgo hazo'o nīdajikai' indah bíł a'la-nī'dajīdlēh, indah bāh nīna'dajitih'īgi, indah sohodizīn'īgi dah.

43 ¶ Ako nīdajikai'īgi t'aaltso bik'e t'o-bīł-dahoyé'; ado dal'ādīgi lań'ī alī'lēgo indah beh-ēho'zīni a'dayilah.

44 Ado t'aaltso da'osdlāndīgi t'alah'īgi nahāztaňh', ado t'ala'īgi bajī'lań' nīt'ēn.

45 Ado beh bīdaholnīh'īgi, indah dabīh nalye'ī ba'nda-haznī', ako ēi dīneh t'aalt-

tso bih bēso a'dadinigi yitā-
dēzni.

46 Ado Bi-sohodizîn-kîn
go'ne' t'aakwi jinh t'ala'i
bantsi'dadzikesgo nîdajikai,
ado dabağan'di bāh dēyañ
nit'en, bił dahožon'go indah

240

t'ala'i bantsi'dadzikesgo da-
ha c'iyañ da'jiyañ nit'en,
47 God yadahanih', ado di-
neh t'aatso bił ya'adajit'eh'-
go. Ako Boholni'hi t'aakwi
jinh yisda'-hakāhigi ho' da-
yinił.

PĀL YĪL·ĀDI BĪH NALTSOS ROMGI KĒDAHAT'INI BĪC'ĪN'

WOLĀ'I 1.

1 Ako Jesus Christ bih nalte' Pāl, dol'āhi, t'asahdi God ba hane' ya'at'ēhi yahalne'i a'bidilyah.

2 Ēi t'a bitsé'daŋ diyin behak'éascin'igi biyī' nāsgo ahodonī'li-yahalne'i yeh ya'nīhonianh.

3 Biniyē'i ēi biyē' Jesus Christ Bī'dahonilnī'hi, ēi Dēvid bih dine'e aholci'li la' at'eh;

4 Indah God biyē' at'ē'i ēi di beh bē'hoziŋd, ayoat'eh bidzi'li ado Nilc'ih Diyini beh, ado daztsaŋ'deŋ na'ho'nin.

5 Ako t'a ēi bits'aŋdo dajoba'i indah dadol'āhi a'nihidilyah, a'ān dadine'e t'aaltso bitahgo bī'zi' bik'ehgo wodlāni yī'daholnih' dolēl:

6 Ako ēi bitahjin' nihi a'ldo' Jesus Christ nihi'nī'nin.

7 Ado t'aaltso Romgi kēhat'ini, God ayoayo'ni'ni, t'asahdi diyini bido'nid: ajoba'i indah bik'eh-ho'zo'ni nihi'doh, God nihi'fa indah Bī'dahonilnī'hi Jesus Christ bits'aŋdo.

8 ¶ Altseh', nihi daohdlan'igi nahasdzan bikāgo haodzi'igi, ēi bik'eh Jesus Christ beh, sih God ahe'he bīdi'nid.

9 Ako t'ado a'hodiszē'hi sodiszingo t'aa'lajin' nihi a'ldo' niha adisnih', di'di God sa bil bēho'zin, si sīzi'ni beh banas'a'igi Biyē' ba' hane'igi bik'ehgo:

10 Di k'adt holzīs'igi hozon'go niha de'saŋ li, bikah sodiszin, God inī'zindaŋ.

11 Beh nihidzil dolēli nilc'ih t'a joba'e ayilya'i sīl bēho'zinigi la' nihi dešlēl'go biniyeh t'a k'adeŋ nihiltsaŋh;

12 A'ldisni'ni ēi dih, nihi indah sih do' ahēlt'ēgo t'ala'i wodlāni dēisidlāngo ako indah nihiŋ dahozon' dolēl.

13 Ako sik'iso laŋdi adi niha de'saŋ niziŋ', (nīdih nat'aŋ aso'sini) ēi di nihiŋ bē'dahodoziŋ, k'adt t'ēyah nihi'fahgo dēisohdlāndigi nanise' binest'aŋ'igi k'ehgo beh nihi di'nes'ini, la' a'ān dadine'e bitahgo giat'ēgo.

14 Sīh t'ēyah di bic'in' baŋha'a'i nišlinh, Griks indah a'ān dine'e nīdaldzi'di, indah

dineh dahwiyāni, ado do-dahwiyāni aldo'.

15 Ako k'adt nihic'in' ast'è-a'disyah t'a nina'dinist'injin' Romgi kéhoht'ini hane' ya'at'èhi beh nihil dahodesnih.

16 Ako Christ ba' hane' ya'at'èhi do baya'nisin dah, hálah, èi God bih beh-adzi'li bik'ehgo yisda'ildé'hi, da'odlan'igi t'aaltso bic'in', Juz altseh indah Griks aldo' bic'in'.

17 Hálah, t'a èi biy'igi God bih t'a-ako-giadza'igi bého'zín, odlando naodlani, t'a behak'éascinigi at'égo, banhigiat'è-banh-at'dini èi odlanh yeh hinā dolèl.

18 ¶ Ako ya'dilhil biy'den God bih beh-atiel'ini bého'zín, dineh t'aaltso do-Godbik'ehgo-adat'éi bic'in', indah dineh bih do-akwi-adat'éi, èi do-akwi-adat'éi biy't'aani'ni ya adayo'sin.

19 Hálah, dineh èi t'aaltso God at'éi bil bédaho'zín, ako God t'a bih hol yé'daho'sind èi'banh.

20 Hálah, bih do-daat'ini nahasdzan al'ya-do t'a yit'inh, a'dalya'i beh bého'zín, t'a bih beh-adzi'li hol'agoigi ado God at'éi; ako do do beha'dahozdilzin le' at'é dah.

21 Hálah, God bil bédaho'zindañ nidiñ do èi jilin'go ha nitsi'dakes, do nidiñ hac'in' ahèh daniz'in dah, èi'

banh banhigiat'è bil a'dat'inh, indah dabijèih banhigiat'ègo èi bil tl'è adaho'sin.

22 T'a a'ko nidiñ ayoat'eh hwiyāni danidlinh daniz'in, nidiñ èi do hwiyāñ dah a'dadilne'.

23 Ado God yeh-ayoat'eh yēni lahgo a'dayilah, dines'cin indah nīdat'a'i, indah nīdaldloši, indah nīda'na'i di yī'dailah.

24 ¶ Kot'è banh God aldo' yo'adibidez'anñ dabijèih banhigiat'è yeh yī'dindani'li'ni bic'in', indah dabits'is do bil dani'lin' dahgo adayo'sin:

25 Èi God bih t'aani'ni woc'id yil ahnadèznil, ado a'dalya'i yic'in' nīdaha'la do bil dani'linh, I'ila'i bilahgo; èi hol'ago baha'nih. Akot'è le'.

26 ¶ Di' binina ba'hi bidahononi'ni bic'in' God yo'adabidez'anñ: hálah, bidaasdzañ nidiñ do a'dadonil dah yengi a'dadil'inh.

27 T'a akot'ègo dineh aldo' asdzani al'in'gi bil bédaho'zín nidiñ yits'anjin' a'dat'ègo; joh, t'a bih dah t'aiyisi ba'hi bidahononi'ni yeh aha-naldèh', ado di yeh aha-naldèh'igi èi nat'ango yik'e tidahonih.

28 ¶ Daholōni t'aaltso bil bédaho'zín nidiñ God t'eyah do t'a'k'adt dēniziñ' dah, èi'di banh God hoyé'go antse'

hakesi ya'dahodez'añh, indah a'lañ adat'é'i do-bidahonédzāni aldo' bic'in'.

29 Ako di t'aaltso bī dahēl, do-akwi-adat'é'i, na'ageh' beh tsī'na'ada'i, banhigiat'é'i, adahononi'ni, a'doya', adah'-jin'idli'ni bī dahēl', indah adiyolyēl'; sād e't'ah, anót'ah indah adilāh;

30 Asēzin nat'a'i, ane'deñ yafti'i, God dējo'la'i, do-ik-ik-linh, a'daha'nih, a'dādzodli, banhigiat'é'i a'nidī an'dayodli'hi, bīsci'ni do yik'eh-daho'i'ni.

31 Do-ak'idaditiñ'hi, alhadēt'añh dayini'si, t'o ak'indakai, nīdacon'i do banaho'jon adat'é'i, do bīl a'hojoba'i:

32 Di ako'danihigi t'aaltso a'dodinl; akot'ēgo God yehasañh; di bīl bēdaho'zin nīdih t'a yandakai, ado do di t'eyah dah aldo', la' do' yandakai ēi bīl dahonēl'nih.

WOLTA'I 2.

1 Ēi'banh la' dīneh no'li'ni do ānjit'in dah, nānalahjin' dīneh āni'li beh, hālah, beh ānant'ini, ēi t'a nih beh a'danant'ingo at'eh ēi'banh; ako lahjin' beh ānant'ini ēi nih aldo' bānanināh.

2 Di nihil bēdaho'zin ko'dajit'inigi ēi God yehasāni hak'ijin' saañh', t'aani'ni bīk'ehgo.

3 Indah nih dīneh la' ko'da-

t'inigi beh bānant'ingo, t'a ēi nih aldo' bānanināgo, da' God yehasāniis ba dādi de-sal nih nī'zin?

4 Doda'i dats'i dih; beh-ajoba'i k'ehgo t'añ bic'in' nīna'-hidāhi niyo'lañ do nīl bēho'-zin dah ēi'banh?

5 Ado nijēih tseh' nahalini indah do-lahgo-o'ne'-at'é'i beh aī'doni'li a'danihi'ni, aīdinil bījin'jin', ēi God t'a bīh nihil yē'hodosinl, yehasāni ya'at'ēhi bik'ehgo.

6 Dīneh t'aaltso a'lañ adanihigi bik'ehgo ēi God hac'in' na'diyolēt:

7 T'aaltso nī'zago ha'daol-ni'ni ya'at'ehgi ahat'ini beh ayoat'é'i, indah beh-ik-idli'ni, indah inah doyonon'hi ha'dēidez'in'i, ēi t'eyah hol'āgo-ināni dabih dolēt:

8 Nīdih t'aaltso a'c'añh-ya-dalti'i indah t'aani'ni do yīk'eh-daho'i'ni, nīdih do-akwi-adat'é'i yik'eh-dahol'inh, ēi t'eyah yē'go ahaciñ'i indah aīdolni'li dabih dolēt.

9 Dīneh t'aaltso a'lañ dahanāni banhigi adanili ēi tīho'-nih indah ac'in'-nahwi'nah dabih do, Juz altseh indah Griks aldo'.

10 Nīdih dīneh t'aaltso a'lañ dahanāni inah-ya'at'ēhi yandakai ēi t'eyah ayoat'é'i, beh-ik-idli'ni indah bik'eh-ho'ni dabih do, Juz altseh indah Griks aldo'.

11 Hálah, God éi dineh a'lañ adat'èli do bil a'lañ at'ègo yantse'kes éi'bañh.

12 Hálah, bik'eh-o'o'nili t'agèd bañhigi a'dadzai éi bik'eh-o'o'nili t'agèd a'dado-diñl: indah bik'eh-o'o'nili beh daholon nìdih bañhigi a'dadzai éi t'èyah bik'eh-o'o'nili beh ban'dahodot'inl éi'bañh;

13 (Hálah, bik'eh-o'o'nili dèidits'a' nìdih do yik'ehgo ašt'e-daōne'at'è dah God binał, bik'eh-o'o'nili yik'ehgo adanili éi t'èyah t'aiyisi ašt'e-danil.

14 Hálah, a'lañ dadine'e di bik'eh-o'o'nili beh a'dadin'igi, t'a bih adat'è k'ehgo bik'eh-o'o'nili yik'ehgo a'danil, a'kohgo bik'eh-o'o'nili beh a'dadinigi éi t'èyah t'a bih bik'eh-o'o'nili a'da danidlinh:

15 Ako éi bik'eh-o'o'nili o'o'li'li dabijèih biyidi beh bik'edaasçinlh nìdahalin éi bèho'zin, indah il'èho'sini éi aldo' bil dahalne', ado lahjini' ak'ihodit'ah t'èyah yantsi'dakes, t'a dabih éi dodago éi'bañh;)

16 Bènikāngo dineh a'lañ adajit'è'i nìdaznif'in yení' éi God yèhas'ani yeh hān'dot'inl, Jesus Christ beh, sa'hane' ya'at'èhi bik'ehgo.

17 ¶ Jo'akon, Ju nidi'ni'ni indah bik'eh-o'o'nili beh ant'eh, indah badzinil éi God,

18 Ado nih t'èyah yi'na-haa'i nil bèho'zin, indah a'lañ at'è'i dabi'yisi nil t'a-a'ko, indah bik'eh-o'o'nili beh nandin'estañ:

19 Ado do-da'oi'ni ba'našah, indah bil-dat'l'è'i daholin'jin' bil c'èheškāh nih nizingo éi nil t'aani,

20 Ado do-dahoyāni nanis-tin nih n'zin, ałcini bo'ho'āhi nišlinh nih n'zin. Nih t'èyah bik'eh-o'o'nili biyí' beh-èho'zini indah t'aani'ni at'è'i nè holoñ.

21 Nih t'èyah, jo'akon, lahjini' na'n'tini n'linh, akot'è nìdih nih t'èyah do na'adin-tin dah, éi'sañ ha'at'ègo? Na'n'tingo lahjini' dineh, Do azniinh' dah, bídinih, nih'sañ da'aniinh'is?

22 Nih, lahjini' dineh, Do azdilè dah bidinih, Da'adilé'is? Nih a'lañ adat'è bidaalya'i t'aiyisi sinishit, da' nih'is bi sohodizin-kin do bi aniinh'dah?

23 Nih bik'eh-o'o'nili badzinili'go inis'in, ako lahjini' dabinał God do-iliñ' dās i'nilah, bik'eh-o'o'nili do bik'eh-honil'in'go beh?

24 Hálah, yizih'igi God, éi a'lañ dine'e bitahgo t'aiyisi ba'ih'go ya ya'dałti', nih ant'è'i bininah, t'a beh-ak'èas-cin yeñgi at'ègo.

25 Hálah, aldo' bik'eh-o'o'nili bik'eh-honil'in'go, éi t'aa-

ni aňh-na'hinolgi'si ya'at'eh do: na aldo' di'di bik'eh-o'o'nili do bik'eh-honil'in'go t'eyah aňh-na'hinolgi'si nih'igi do-aňh-na'hinolgi'sgo al-nil.

26 E'i'banh, jo'akon, do-banh-na'hinesgiz'igi ei bik'eh-o'o'nili ya'at'ehgo beh ba'nahot'ani, beh bana'hotot'inli yaahalyani, da' a'kos di do-banh-na'hinesgiz'igi, do t'a banh-na'hinesgizgo bic'in' yidol'fah dah?

27 Indah da' a'kos do-banh-na'hinesgi'zi, t'a bidizcin'igi k'ehgo bik'eh-o'o'nili t'aaltso yiila'i, ako nih, naltso na'al'yai indah aňh-na'hinesgi'zi beh na'haz'ani bilah nidiniltali da' eis do yeh nan'dot'inl dah?

28 Halah, la' t'aani Ju nilin' nidih yeh-at'e'i beh nilin'go ei do Ju at'e dah; na aldo' ei t'aani banh-na'hinesgi'zi nilin' nidih yeh-at'e'i beh nilin'go ei do banh-na'hinesgi'zi at'e dah.

29 Nidih la' t'aani Ju nili'ni ei ya'at'e'i t'aani bi holoň; indah aňh-na'hinesgi'zi ei bijeih indah nilc'ih bi holoň'go at'eh, naltso beh ei' do-dah; beh baha'ni'hi ei do dineh bits'ando dah, God t'eyah bits'ando.

WOLTA'I 3.

1 A'košan' di Ju ha'at'i yeh

la' yil'in'h'? Ado aňh-na'hinolgi'si ei'san' ha'at'i banh-ilin'h?

2 La'igo a'añ at'eh: halah, agago at'e'i ei God bizad ba yilyah' ei'banh.

3 A'košan' la' do da'odlan dahgo? Da' do-dayodlan'igis ei God beh-wodlani do-i'lin'go idolil'?

4 Dodah laňh': t'a beh-ak'eascin yengi at'ego, Bi'ni' God at'e'i t'aani, indah dineh t'aaltso at'e'i woc'it, ako beh haizdi'igi beh t'aani siliň', indah beh anisin-t'indi beh bik'eh-didi'dlel.

5 Ako nih do-akwi-èet'e'i beh beho'zingo ei God bih t'a-a'ko-giadza'igi ei t'ayisi ya'ateh, a'košan' ha'at'i dadidi'nil? Da' a'kos God do-akwi'go ate'elin'h? (dineh k'ehgo adisnih:)

6 Dodah laňh': akošan' ha-at'ego God yehas'ani beh nahadzan bikago a'añ dadine'e yeh yandot'inl?

7 Joh sih yoc'idigi beh beho'zingo God bih t'aani'ni, indah ei ayoat'e'i alahgo beho'zingo, ha'at'egošan' sih aldo' banhigi anist'ego sa na'hat'in'h?

8 Indah ha'at'egošan' do ha'ni' banhigiat'e bayikah dah? (la' as'e'zin'go adadi'ni'ni yeh niha dahalne'igi bik'ehgo,) ako banhigi adeni'go bits'ando ya'at'ehi ho-

dolël? Hoy'ego beh bandahazan'igi ei t'aiyisi ya'at'eh.

9 ¶ Ado ha'at'i? Da' nihi'is bilahgo adanit'eh? Dodah, t'aiyisi dodah: ts'ide altseh t'aani dadi'nid, ei Juz indah Griks t'aaltso banhigi adat'eh.

10 T'a beh-ak'eaascin yengi at'ego, T'ado la' akwi-at'e'hi dah, dodah, do la'dah:

11 Ado do la'dah ak'idityih' dah, indah do la'dah t'a'k'adt God bil be'hozin'di dah.

12 T'aaltso hont'i' yits'a-dahaskai, ado t'aat'e-nit'en do-ilih'-dah dazlih'; ako do la' ya'at'ehi yanagahi dah, dodah, do la' dah.

13 Dabiza'gi ei jiscā an at'ei at'eh: dabitso t'eyah yeh da'noah: dabiđā biyāden t'eyah tli's yeh na'altsē'di at'eh:

14 Dabizē t'eyah o'dzih indah ak'edinih-sād bi hadadezbīn:

15 Tšinggo adiyolyel t'eyah yic'in' ayoa'dat'inh:

16 I'oldih'li indah ac'in' nahwi'nah ei bil ba'dahont'i'.

17 Indah beh-hozo'ni ba'hont'i'i ei do bil bedaho'zin dah:

18 God beh ba'nahas'ani do bik'e bil dahoye' dah.

19 ¶ Ako k'adt nihił beda-ho'zin bik'eh-o'oni an'ni ei ba'a'dalyai t'aaltso yic'in' anih, do ha'at'ego dah hadzidzih' dah, indah nahasdzan

bikāgo ala'n dine'e t'aaltso banhigi at'ego ba' hadodzih, God binal.

20 Ei'banh bik'eh-o'oni bi' ilni'li beh la' niijga ha'at'e' do ast'e-ni' dah do, God binal: hālah, bik'eh-o'oni ei t'eyah banhigiat'ei beh beho'zin ei'banh.

21 ¶ Nidih k'adt bik'eh-o'oni t'agēd God bih t'a-akogiadza'igi beho'zin, bik'eh-o'oni indah ahodoni'li-yadahalne'i yadaholne'.

22 God bih t'a-akogiadza'igi nidih, ei Jesus Christ beh odlāni t'aadziltso hac'in', indah daodlāni t'aaltso dabi-k'ih: hālah, do la' ala'n at'e dah ei'banh.

23 T'aaltso banhigi a'dadzah, indah God yeh ayoat'ei yiohdanes'and ei'banh.

24 Ako beh-ajoba'i beh t'ajik'eh ast'e-dadzah Christ Jesus beh ak'e-na'ilyago:

25 Ei God nin'ediniah, nahidoni'go, bih dil beh odlan'go, bih t'a-akogiat'ei beho'zin do, banhigi o'oni yeñ anahidit'ah dolël biniyeh, God t'o yil at'eh heñ'.

26 Di k'adt holzis'igi biyi' adishnin'igi, t'a bih bih t'a-akogiadza'igi beho'zin: God t'a bih t'aani'go o'oli'li at'eh, ado indah Jesus dayodlan'igi t'aaltso God ast'e-yi'la'i a'dat'eh.

27 A'košan' hādi a'dadzodli?

Ēi do bahaz'an' dah. Hai bîk'eh-o'o'niliis beh? O'o'niliis beh? Dodah: wodlani bik'eh-o'o'nili t'èyah beh.

28 Ēi'banh k'adt ast'e' nîtsidasikezgo la' dineh odlani beh ha'at'e' yēni' hanh at'dingo a'ho'dilyah, beh la'onil'go bik'eh-o'o'ni'li t'agēd.

29 Da' a'koš Juz t'èyah bah God jilinh'? Da' a'an dîne'eis aldo' do ba' dah? Aou, a'an dîne'e aldo' bah:

30 Jo'akon, t'ala'i God ei anh-na'hinesgi'zi wodlani beh ha'at'e' yēni' hanh at'dingo idoli, indah do-hanh-na'hinesgi'zi ei wodlani bik'ehgo t'a akot'e dolēl.

31 ¶ Da' a'koš beh-odlani beh bik'eh-o'o'ni'li do-i'lin'go a'dēl'inh? Dodah lañh': aou, bik'eh-o'o'ni'li i'lin'go a'dēl'inh.

WOLTA'I 4.

1 Ha'at'isañ dadidi'nił ako, ei Ēbrahim danihița yēni', t'a bidizcin en' k'ehgo, ha'at'i bil bē'hozin'?

2 Ako Ēbrahim ajoli'li beh ya'at'ehgo-ast'e'-azdil-yāgo, ei beh ayoanist'eh dzi n'izin do, nidih God binal ei' dodah.

3 Ado diyin beh-ak'eašcin'igisañ ha'at'i nih? Ēbrahim ei God yodlan'go ei beh ha'at'e' yēni' hanh at'dingo hac'in' nal'ta'.

4 Joh, dineh la' ajoni'li ei adēna lēh nidih do ajoba'go ailya'i bik'eh dah, dzosbani t'èyah.

5 Nidih la' do ha'at'i-dah ajoli'go indah God do-bilnili'go-naga'i nidih, ei ya'at'ehgo ast'e-el'i'ni, jodlan'go t'èyah, beh ajodlani beh ha'at'e' yēni' hanh at'dingo hac'in' nēidol'tah.

6 Ado Dēvid aldo' yahalne', La' dineh do ha'at'i-dah ajoli' dah nidih, God ha'at'e' hanh at'dingo hac'in' nayil'ta', ei'banh t'aiyisi hoł ho'zoñ.

7 T'a ei hojilne'go ajinih, T'a bizadakāh a'dadza yēni' t'aaltso ban'dahidest'anñ, indah banhigi a'dadzidza yēni' t'aaltso hak'ēolcon', ei'banh hoł daho'zoñ.

8 Indah aldo' la' dineh Boholni'hi do banhigiat'e hac'in' yiyil'ta'i ei t'aiyisi hoł ho'zoñ.

9 Da' di il-ho'zo'niis banh-na'hinesgi'zi t'èyah bah, do-banh-na'hinesgi'zi dats'i aldo' bah? Joh, a'dadi'ni go wodlani beh Ēbrahim a'at'e' hanh at'dingo hac'in' nal'ta'.

10 Ha'at'ēgošañ ako yēl'ta'? Hanh-na'hinesgi'z/go dats'i, do-hanh-na'hinesgi'z-go dats'i? Hanh-na'hinesgi'z/go ei' dodah, do-hanh-na'hinesgi'z/go t'èyah.

11 Ado indah beh-ēho'zini

hadét'aŋgo dzinizin'igi, éi aňh-na'hinešgi'zi, odlāni beh a'at'e-aňh-at'dingo beh-bé-ho'zini, t'ahdo haňh-na'hinilgis yendaň hwé holoň yēni': daodlan'igi t'aaltso, do-baňh-ni'dahinešgiz dah nidiň dabita jilin' dolé; indah aldo' ha'da'at'e' yēni' haňh a'dadingo dahac'in' naidol'tah:

12 Baňh-ni'dahinešgiz'igi bah aňh-na'hinešgi'zi bita jilin'h', nidiň do t'a éi t'eyah dah, nihiŋta yēni' Ébrahim yodlaň yēni' t'ahdo baňh-na'hinilgis yendaň beh holoň yēni' yike'-k'ehgo dayikāhi aldo'.

13 Hálah, beh-nihot'ani éi Ébrahim nahasdzan bi dolé, do bik'eh-o'o'nili beh dah, hoh indah ho dine'e dahilci'hi nidiň odlaň'go a'at'e-aňh-at'dini t'eyah beh.

14 Ako t'a-hai'-dah nidakai siň bik'eh-o'o'nili beh bi dadolé'li dazliň'go, wodlaň yēni' do-i'lin'-dah al'yah, indah beh a'nahot'aň yēni' do-idéni'go al'yah.

15 Hálah, bik'eh-o'o'nili beh i'olni'li éi aŋiel'inh éi'baňh; bik'eh-o'o'nili do-holoň'gi t'eyah behaz'ani bitis nidéltahi at'din.

16 Éi'baňh di odlāni t'eyah beh, ako t'a joba'e éi' beh; kot'é baňh, beh a'nahot'ani éi t'aani, dahilci'hi t'aaltso

bic'in'; ado bik'eh-o'o'nili beh daholoni do éi t'eyah bic'in' dah, nidiň aldo' t'aaltso Ébrahim yodlaň yēni' dayodlāni bic'in'; éi t'aaniltso nihiŋta at'eh.

17 (T'a beh-ak'eašcin yēngi at'ego aňh, A'añ dadine'e laňi bita a'nišlah), God t'a bih binał dzosdlaňd, daneznan'igi dahanāgo ana'yodli'li, indah a'dadini nidiň daholoň' nahalin'go yeh hadzi'i.

18 Ako t'ado beh-ha'honih'i dah nidiň odlaň beh ha'honih, biniyé'i éi a'añ dine'e laňi bita jilin' do; t'a beh haodzi' yeň' bik'ehgo, Na'ašcini da'hilci'hi at'é dolé.

19 Ado odlaňh do do-nidzil'goh, t'a hoh ajit'é'i k'adt nezna'din bi'gahgo ho na'haigo, hats'is daztsaň nahalin'igi t'eyah do bantsi'dzikes dah, do nidiň Sara bišc'itd do nildzil dah siliň'igi bantsi'dzikes dah:

20 T'a hoh t'eyah do-wodlāni biyí God yeh ha'nihoniāni do bik'é naznit'i dah, nidiň bidzil'go odlāni beh God yeh ayoat'é'i bahojinih;

21 Ado yeh ha'nihonian'igi aldo' yinél'aňgo la' yidolilgo hoł bého'zin, éi'baňh t'aiyisi dzinizin.

22 Ako éi'baňh ha'at'e-haňh-at'dingo hac'in' yél'ta'.

23 Ado do t'a hoh t'eyah ha

beh-ak'éasciñ' dah, di hac'in' yélta'igi;

24 Nihi aldo' t'a éi nihic'in' y'idol'ah, Jesus, Bi'dahonilni'hi daztsañ'den né'idisa'i déidlango;

25 T'a éi banhigi adénili bik'e nilti'ni, indah biniyeh nā'bídilza'i éi beh do nihihodit'igo nídékai.

WOLTA'I 5.

1 Éi'banh odlāni beh ya'at'éhgo-ast'é-idzah, ako Bi'dahonilni'hi Jesus Christ beh, nihita'gi, God indah nihi do' ho'zon nahasdliñ':

2 Ado t'a éi aldo' beh, ajoba'i biyi' nidasidzín'igi odlañ beh bih hikāh, indah God yeh ayoat'é'i nídadini'nih'igi éi t'aiyisi bah nihil daho'zon.

3 Indah do t'a éi t'éyah akot'é dah, ac'in'-nahwi'na nídih bik'e ha'dainilnih: bého'zingo éi ac'in'-nahwi'nan'igi éi beh ha'honih';

4 Ado ha'honih' beh o'hoañ; indah o'hoañi éi beh nahodino'ni:

5 Indah nahodino'ni'igi do ayaha'singo e'eléh' dah, hálah, beh-ayoo'o'ni'ni God bits'andoigi da'nilt'sango da'sidesgiz danihijéih biyi'. God bih Nílc'ih Diyini beh, ako t'a éi aldo' niha yilya'i at'eh.

6 Hálah, dzil t'ah nihé at'dindañ, ba'holzizgo, do-God-

bik'éhgo-adat'é éi Christ ya'daztsañh.

7 Dineh la' ba'at'e' at'dini do t'a'k'adt la'dah ya'daztsañ dah, nídih la' da'añsañ' dineh ya'at'éhi t'a'k'adt ya'nina'adét'ango dadotsañ.

8 Nídih t'aaniltso banhigi adénil'go Christ niha daztsañh, éi' beh God yeh ayoo'o'ni'ni nihic'in' a'yilah.

9 Ako k'adt t'éyah bih dil yéni' beh ya'at'éhgo-ast'é-dadzā, ado nā bilāhgo dolé'li éi t'a bih beh ayoat'eh aféel-i'ni bits'ando yisda'-dikāh.

10 Hálah, beh ena'i danidliñ yendañ, nihita'gi, God indah nihi do' ho'zon nahasdliñ, biye' daztsāni beh, ako ho'zon nahasdliñ'igi nā bilāhgo dolé'li éi yeh hināni beh yisda'-hikāh.

11 Indah do t'a éi t'éyah dah aldo', God beh t'aiyisi nihil daho'zon, Bi'dahonilni'hi Jesus Christ beh, t'a éi beh k'adt nihadét'ani altso k'ehéz'don siliñ'.

12 ¶ Éi'banh ako'dzago nahasdzan bikāgo t'aat'é-nit'en dineh t'ala'i beh banhigiat'é'i hazliñ, indah banhigiat'é'i beh aninēh hazliñ'; éi'banh dineh t'aaltso bitahgo aninēh siliñ', t'aaltso banhigi a'dadza éi'banh:

13 Hálah, bik'eh-o'o'ni'li t'ah-do haléh yendañ banhigia-t'é'i nahasdzan bikāgo t'a

holoñ nít'eñ, nídih bik'eh-o-o'nili atdingo bañhigi-o-o'nili do yèl'ta' dah.

14 T'a ako nídih aninēh t'ēyah bik'eh ahoniñ nít'eñ, Edam bañhigi adzado Mozes hazliñ'jin', azañh Edam bēhaz'āni yilāh nídeltal'igi bik'ehgo do bañhigi adadza dah nídih; joh, t'a ēi t'ēyah dogāli yèl'té'i jiliñ nít'eñ.

15 Nídih bēhaz'āni bilāh nídeltal'igi indah t'aji'k'eh-ailya'i aldo' do ahèlt'é dah. Ado t'ala'i bēhaz'āni yilāh nídeltal'igi beh lañ'i daneznāgo, ako bilāhgo at'é'i ēi God beh-ajoba'i indah t'a joba'é ailya'i la', dineh t'ala'i beh, Jesus Christ ēi t'oahayui ya' a'dzah.

16 Indah t'ala'i bañhigi a'dzai indah ailya'i aldo' do ahèlt'é dah: hālah, t'ala'i beh ānahas't'indo ēi t'aanigo beh a'nahot'añh, nídih t'aji'k'eh ailya'i ēi lañ'i bēhaz'āni yilāh nídeltal'i beh ya'at'ehgo ašt'é-dadzah.

17 Hālah, dineh t'ala'i bañhigi a'dza binina aninēh bik'eh ahoniñ'; t'a ako nídih bilāhgo at'é'i, ēi t'aaltso joba'i ayoat'é'i indah a'at'e-añh-at'dini badadest'an'igi dabih, ēi inah beh bidadholnih' do, t'ala'i beh, Jesus Christ.

18 Ēi'bañh t'ala'i bañhigi a'dzaigi beh ana'hast'indgo

ēi dineh t'aaltso beh ba'na-haz'añh; t'a akot'ēgo t'ala'i bih t'a-ako-giat'é'i t'aji'k'eh ailya'i, indah inah ya'at'eh'go ašt'é-ilya'i aldo' di dineh t'aaltso dabic'in'.

19 Dineh t'ala'i do ak'eh hojišcin'igi bik'ehgo t'oahayui bañhigi adani'hi dazliñ, t'a akot'ēgo t'ala'i ak'eh-hol'i'ni bik'ehgo t'oahayui bada'at'e-bañh-a'dadini a'dadolnih'.

20 T'ah nā bilāhgo bik'eh-o'o'nili hazliñ bañhigi ahoni'hi t'oahayui beh yidoltsèl biniyeh. Ado bañhigi ahoni'hi t'oahayui nídih bilāhgo at'é'i, ēi ajoba'i alāhgo anēlañ:

21 Ado bañhigiat'é'i bik'eh anonèl yeñgi at'ēgo aldo' ajoba'i bik'eh a'honiñ do, t'a-ako-giat'ēi beh, hol'āgo inah bic'in', Jesus Christ Bi'dahonilni'hi beh.

WOLTA'I 6.

1 Ha'at'isañ' dadidi'nil ako? Da' ajoba'i t'oahayui dolèl danidzingōs ha'ni'di bañhigiat'é'i ba yikāh dolèl?

2 Dodah lañh'. Ha'at'ēgo-šañ' ako bañhigiat'é'i bic'in' dasitsañ'go t'a ēi biyí' nāsgo nādahini'nā dolèl?

3 Da' dōs t'a Jesus Christ biyí' ni'nihidē'nil'igi a'nilt'e'go daztsañ go'ne' a'nihido'nil'igi nihil' bēdaho'zín dah?

4 Éi'bañh daztsañ'go t'a niñil yo'aho'dilyah : ado Aña yeh ayoat'é'i beh Christ daztsañ'deñ, nê'idisa'i bik'ehgo nihi aldo' inah a'nidi bi ñidékai dolêl.

5 Hálah, t'a daztsañ'igi giat'égo t'a bil leh niñido'já, ako t'a akot'égo na'bidilzāh-igi nihi aldo' akot'é dolêl:

6 Di niñil bédaho'zín, ak'idañ adanit'é yēni' éi bil tsin-āna'ōszit bañh dahidilt'é, ako ats'is bañhigiat'é'i bik'eh hodidodlêl biniyeh nāsgo bañhigiat'é'i do bik'eh dahonil'in' dah dolêl.

7 Hálah, la'dah dadziztsañ'igi éi bañhigiat'é'i bits'āndo hwédocit.

8 Ako k'adt di dēinidlanh, nihi Christ bil dané'nāgo, t'a éi aldo' bil dahini'nā dolêl:

9 Bēho'zingo Christ daztsañ'deñ na'bidilza'i éi do dana'dotsaļ dah, ako aninēh do bik'eh-nādidiñ' dah dolêl.

10 Hálah, dadziztsañ'go éi t'alah'adi bañhigiat'é'i bic'in' dadziztsañh : indah éi yeh hīnāni, éi God t'éyah bic'in' jinah.

11 T'a akot'égo adantsi'dahkes nihi aldo' bañhigiat'é'i bic'in' dasinonāgo, ñidih dahinohnāni éi God bic'in', Jesus Christ Bídahonilni'hi beh.

12 ¶ Éi'bañh do ha'ni'di bañhigiat'é'i danihits'is da-

dotsa'li beh bi'dahononih' dah do, ako éi beh ada'hononi'ni éi do bik'eh hojil'in' dah.

13 Do ñidih niñits'is bēhadit'é'i ba'at'e'-holo'ni beh ajoñil dah bañhigiat'é'i bic'in' : ako God bah a'dadiyoht'āhgo t'éyah, éi la' daneznā ñit'enigi ñi'daho'niñ giat'égo, indah niñits'is bēhadit'é'i a'at'e'-at'dini beh a'dañigo God bic'in'.

14 Indah bañhigiat'é'i éi do bi'dahononih' dah do : bik'eh-o'ōnili éi do ba'adanoht'é' dah, ajoba'i t'éyah.

15 ¶ Ha'at'ēgoñā' ako, da' ajoba'i t'éyah ba'adanit'égo, ado bik'eh-o'ōnili do ba'adanit'é dahigis binina ha'ni'di bañhigi a'dé'niñ? Dodah lañh'.

16 Da' dōs niñil bédaho'zín dah, t'a bah a'dadiyohñil'igi éi bik'eh dahonon'i'ni, bih na'nil dano'ñih, t'a éi bik'eh dahonon'in'igi éi bih na'nil dano'ñih; hai siñ, bañhigiat'égo éi aninēh bic'in', indah ya'at'ēhgo ak'eh ho'ī'nigo éi t'a-ako-giat'é'i bic'in'.

17 Ako bañhigiat'é'i bih na'nil dano'ñi'dañ ñidih, beh na'nñini beh niñic'in' haodzi'igi danihijēih beh bik'eh dahošolciñ'go, éi bik'eh God bic'in' ahē'hasin.

18 Ako bañhigiat'é'i bits'āndo niñe dadescit'go, ako

t'a-ako-giat'éi bih na'níl da-
so'liñ'.

19 Hasdzi'igi t'a dñeh bi-
k'ehgo adišñih, hálah, nihi-
tah do dahol'dzil dah éi beh
at'eh: ado indah nihits'is
béhadit'é na'nílgo di bādahi-
disoanh éi t'aiyisi bai'hi in-
dah bañhigiat'éi alfa'dazt'i'i
bic'in': t'a akonānat'ého k'adt
nihits'is béhadit'é t'a-ako-
giat'éi badahidohāhīgi t'è-
yah, t'asahdi adanoht'é do-
lèl.

20 Hálah, t'ah bañhigiat'éi
bih na'níl dano'liñ' yeñdañ
t'èyah, t'a-ako-giat'éi niñé
at'din.

21 Ako t'aaltso k'adt baya-
danosin'igisañ' ha'at'i bi-
ts'āndo niñé hazliñ'? Jo'-
akon, aninēh t'èyah t'aaltso
beh nīdahāzt'i'.

22 Nīdih k'adt bañhigiat'éi
bits'āndo niñédadešcit indah
God bih na'níl dosoliñ'go,
niñé hazliñ'i éi t'asahdi at'é
do, indah beh ni'nél'āni éi
hol'āgo inah at'eh.

23 Hálah, bañhigiat'éi na-
yilé'i éi aninēh at'eh; nīdih
God ainila'i éi inah do-nint'i'i
at'eh, Jesus Christ Bī'daho-
nilni'hi beh.

WOLŦĀ'I 7.

1 Da' dōs niñil bédaho'zin
dah, sik'iso, (bic'in' yašt'i'igi
éi t'aaltso bik'eh-o'ónili bíl
bédaho'zin,) dñeh éi bik'eh-

o'ónili yik'eh hol'in' do,
niñnīldind bijin'jin'.

2 Ako asdzani la' bik'eh-o'-
ónili bik'ehgo ha hastin bo-
hojohñih' do ní'nīldind bijin'-
jin'; nīdih ha hastin daz-
tsañ'go t'èyah bik'eh-o'ónili
bik'ehgo t'a hoz ní'singo ni-
nājidā do.

3 Ado ha hastin t'ah hñāgo
dñeh lahjin' bíl alhajit'āzgo
t'èyah adilé'i jolyé' do: nīdih
ha hastin daztsañ'go t'èyah
bik'eh-o'ónili do beh hana'-
hodot'inl dah, do nīdih adilé'i
jiliñ' dah, dñeh lahjin' bíl
alħa-na'jit'āz nīdih.

4 Éi'bañh dasik'iso niñi al-
do' bik'eh-o'ónili bic'in' dasi-
nonah, Christ bits'is beh; la'
ba nāhidohkāhīgi bñiyeh,
ts'ide t'a hoh dadziztsañ'deñ
na'hodilzah'igi nīdih, ako ni-
hits'āndo anest'an' na'hodlèl
do, God bic'in'.

5 Hálah, t'a daniñits'is daz-
ci'ni bik'ehgo nekai yeñdañ
bañhigiat'éi bīdahononih'
daniñits'is béhadit'é yeh ya-
nayah, anest'an'igi aninēh
bic'in' na'hodlèl dolèlgo, bi-
k'eh-o'ónili beh at'eh.

6 Nīdih k'adt di biyí dasi-
tsañ'go niho'tañ' yeñ', éi bi-
k'eh-o'ónili k'adt bits'āndo
yīsda'-nīhido'níl; ako niñ'ih
a'nidī bik'eh dahonil'in' do,
indah bik'eh-o'ónili nīt'enīgi
éi dodah.

7 ¶ Ha'at'isañ' dadīdi'níl

ako, da' bik'eh-o'óniliis bañhigiat'éi at'eh? Dodah lañh'. Dodah, bañhigiat'éi do béhasin dah nit'en, ako bik'eh-o'ónili t'éyah beh: ado ada'hononi'ni do béhasin dah nit'en, bik'eh-o'ónili t'éyah, Do adaznolni' dah, ni'go indah.

8 Nidih bik'eh-o'ónili behgo t'éyah bañhigiat'éi t'oa-hayui bidahononi'ni a'añ at'éi siyi'di bé'hoziñd. Hálah, bik'eh-o'ónili t'agédgo t'éyah bañhigiat'éi daztsañh.

9 Hálah, lah bik'eh-o'ónili t'agéd hinisnā nit'en: nidih bik'eh-o'ónili hazlin'go bañhigiat'éi éi na'ho'niñ ako indah siñh dase'tsañh.

10 Indah t'a éi bik'eh-o'ónili ailyah yení' éi beh inah biniyeh ni'sin nit'en, siñh bé'hoziñ'go éi aninēh bah lañh';

11 Hálah, bik'eh-o'ónili beh bañhigiat'éi siniā indah t'a éi yeh sishinñh'.

12 Ako di bik'eh-o'ónili éi diyin, indah bik'eh-o'ónili yéhas'ani éi aldo'diyin at'eh, indah t'a-ako-giat'eh, indah t'aiyisi ya'at'eh.

13 Da' a'kōs ha'at'i-dah ya'at'éhi beh aninēgo sic'in' al'yah? Dodah lañh'. Ha'at'i-dah ya'at'éhi beh bañhigiat'éi yidoltsé'li t'éyah éi aninēh sic'in' a'yoliñ, ako di bik'eh-o'ónili yéhas'ani behgo t'éyah bañhigiat'éi t'ai-

yisi bañhigiat'égo bé'hodoziñh.

14 Hálah, niñil bédaho'zín bik'eh-o'ónili niñc'ih at'eh: nidih siñh t'éyah yizci'ni niñsiñh, bañhigiat'éi bic'in' nahazniñ'i.

15 Hálah, do adeñil'gi añil: indah adeñi'li éi do añil' dah; nidih bik'è-diniñnih'igi éi añil.

16 Ako ha'at'i-dah do adeñil' yeñ' éi añil'go, k'adt t'éyah bik'eh-o'ónili at'éi t'aani ya'at'eh lañh' ni'sin.

17 Jo'akon, k'adt éi do t'a siñh ašt'in dah, nidih bañhigiat'éi siyi'di holo'ni.

18 Hálah, siñh bého'zín siyi'di (sits'is biyi'diugi) ya'at'éh'i at'din: beh a'deñi'li éi se holoñ nidih ha'at'égo ya'at'éhi adolni'li éi do siñh bé'hoziñh' dah.

19 Hálah, ya'at'éhi adeñil' nisinñ' nidih éi do añil' dah: ado bañhigiat'éi do adeñil' dah nisinñ' nidih éi añil.

20 Ado k'adt do adeñil'gi añil li, éi do t'a siñh ašt'in dah, nidih bañhigiat'éi siyi'di holo'ni éi at'inñh.

21 Ako béhaz'ani siñh bé'hoziñ', ya'at'éhgo adeñil' nidih bañhigiat'éi éi siñh holoñ.

22 Nidih bik'eh-o'ónili God biñ'igi t'aiyisi bañh siñh ho'zoñ, dineh ayi'di sizi'ni bik'ehgo:

23 Nidih sits'is béhadit'é

biyi'di bēhaz'ani nanala' sīl bē'hozin', ēi beh nītsīskesgo bēhaz'ani yīl alk'ēdi'nih, indah ēi bēhaz'ani bañhīgi o'o'li'īgi, sits'is biyi'di holoni, bic'in' yisnān nīšlīngo yisilos.

24 Dineh t'aiyisi bideg ahodzai anist'eh, hai'saŋ' di ats'is dadotsa'li bits'aŋdo yisdah'-sidoŋtēl'?

25 God bic'in' alēh' nī'sin, Jesus Christ Bi'dahonilni'hi beh. Ako t'a sīh sīntse'kes beh bik'eh-o'o'nili God bih'īgi bik'eh honi'sinh'; bēhaz'ani bañhīgiat'ēh'īgi t'eyah ats'is beh.

WOLTA'I 8.

1 Kot'ē bañh k'adt t'aaltso Christ Jesus yiyi'di daholon'īgi do bañhīgiat'ē'i beh ban'dahodot'inl dah.

2 Hálah, bēhaz'ani Nīlc'ih Diyini bits'aŋdoigi, beh-ināni Christ Jesus bih'īgi beh bañhīgiat'ē'i indah anonēl bīl bēhaz'ani bits'aŋdo do-sīhodit'igo a'silah ēi'bañh.

3 Hálah, bik'eh-o'o'nili do ha'at'i-dah la' yilēh' dah, ēi dažci'ni do dabidzil' dahgo ēi'bañh, God t'a bih biye' hadayila', ei t'a bañhīgiat'ēgo yīzci'ni nahalin'go, ēi bañhīgiat'ē bah, ako yīzci'ni bī bañhīgiat'ē'i beh bānahas't'ind.

4 Ako bik'eh-o'o'ni'li t'a-a-

ko-giat'ēhīgi bik'eh adani-t'ē do; ēi do bañhīgiat'ēgo yīzci'ni k'ehgo dayinikāhi, nīdih Nīlc'ih Diyini t'eyah bik'ehgo.

5 Hálah, t'aaltso dažci'ni yidahoŋni'hi, ēi t'a dažci'ni k'ehgo adat'eh; nīdih t'aaltso Nīlc'ih Diyini yik'ehgo adat'eh, ēi Nīlc'ih Diyini beh holoni yik'ehgo adat'eh.

6 Hálah, t'a ocil'īgi k'ehgo ada'hononi'ni ēi aninēh at'eh; nīdih Nīlc'ih Diyini bida'hononi'go ēi inah indah hožō'ni at'eh.

7 Hálah, t'a dažci'ni k'ehgo nītse'hakesi ēi beh God jodla'i at'eh: ado ako'dat'ē ēi bik'eh-o'o'ni'li God bih'īgi beh do bidadē'ti' dah, do nīdih yik'eh dahoŋcil a'dat'ē dah.

8 Kot'ē bañh t'a ats'is k'ehgo adajit'ē'i do God bīl dahojo'soñh at'ē dah.

9 Nīdih nīhi t'eyah Nīlc'ih Diyini bī honoloñh, danīhidīžcīn yeŋgi at'ēgo ēi dodah, di t'aanigo God bih Nīlc'ih Diyini nīhi holon. Ado k'adt dineh t'a-hai'-dah Christ bih Nīlc'ih Diyini bē-at'dingo ēi do bī jiliñ' dah.

10 Ado indah Christ nīhiyi'go ēi ats'is daztsañh, hálah, bañhīgiat'ē ēi'bañh; indah Nīlc'ih Diyini inah siliñ'go, hálah, t'a-ako-giat'ē ēi'bañh.

11 Nīdih Jesus daztsaŋdeñ

né'idisa'i bih Nílc'ih Diyini níhiyí'di hazliń'go, t'a bih Christ daztsań'deń né'idisa'i aldo' danihits'is dadotsa'li dahanāgo anéidodlił, bih Nílc'ih Diyini níhē dahazliń'i beh.

12 ¶ Éi'bańh dasik'iso bańhadaza'a'i danidlińh, dažci'ni éi do bic'in' dah, dažci'ni k'ehgo ināni éi dodah.

13 Hálah, ats'is bik'ehgo dahinohnāgo éi danohné' dolél: nídił Nílc'ih Diyini beh ats'is ani'li nídałtséd'go t'éyah dahinohnā dolél.

14 Hálah, t'a a'nélt'e'gi God bih Nílc'ih Diyini dabídežéžgo éi t'aaltso God ba'alcini a'dat'eh.

15 Hálah, na'níl yeh níitse'kesi bik'é níhił nahoyé doléli éi do níhailyā dah, nídił Nílc'ih Diyini bēh-ého'zini éi níhailyah, éi' beh Eb'ba, níhița, dadí'nił.

16 Ako God ba'alcini danidliń'igi éi Nílc'ih Diyini t'a bih, níhi níhi nílc'ih do' bíł bēho'zín:

17 Ado alcini danidliń'go níhi dadoléli, God bih'igi níhi dadoléli, indah Christ bíł t'ala' níhi dadoléli; t'ala' hołtidahwisinigo ako indah aldo' ayoat'é'i t'ala' danidliń' dolél.

18 ¶ Ako bantsis'kesgo di k'adt holziš'igi biyí' tiho'nił'igi do-bańh-i'liń'go, beh ayo-

anit'é dolél'igi bē'hodozińli do bíł alhańh no'níl at'é dah.

19 Hálah, God ba'alcini dani'li'ni bē'dahodozińligi éi a'dalyai t'aiyisi nídayoligo yiba'adat'eh.

20 Hálah, a'dalya'i éi do-dina'go bēhaz'ańh, do t'a hoh daha'nik'eh dah nídił, t'a bih t'a akot'égo yantsez'kežgo éi'bańh, ado t'a éi yeh nída'dino'nił.

21 Hálah, a'dalya'i aldo' t'a bí'ni' nídakai do, anonéł'go o'odińli bí idli'ni bits'ańdo, God ba'alcini ayoat'é'i t'a-ji'k'eh yeh a'dat'ehigi bítańjín'.

22 Hálah, níhił bēdaho'zín di'jingo a'dalya'i t'aat'é-nít'eń adinił na'adzil bíł yik'é dadí'nił.

23 Do t'a éi t'éyah dah, nídił níhi aldo' Nílc'ih Diyini bits'ańdo altseh nest'āni níhē holo'ni, ts'ide t'a níhi a'yí'jín' da'dini'ni'ni, éi beh-é'hozińli bíba'adanit'eh, éi di danihits'is beh yísda'-hído'nili.

24 Hálah, níhi naho'dino'ni'ni beh yísda'-hikah: nídił nídi'no'nił yit'ini éi do nahodino'nił at'é dah: ako díneh ha'at'i-dah join'go ha'at'isań' biniyeh t'a éi beh naždino'ni' do?

25 Nídił ha'at'i-dah do-dét'inił beh nída'dini'go ako t'a éi bíba'hadainili go adanit'eh.

26 ¶ T'a akot'égo Nílc'ih Diyini aldo' do-danihidzil'igi yeh níhika-ahilyéd, hálah, ha'at'i-dah bika sodadilzín do yeñ', do níhil bédaho'zín dah, nídiñ Nílc'ih Diyini t'a bih níha sodilzín, jídi'ni'go ha'at'i-dah do-beh - ha'odzih at'éji beh.

27 Indah t'a bih daajéih hai-sid'igi éi Nílc'ih Diyini yini'zini bíl bého'zín, God yeh níhwiáhi bík'ehgo dadiyí'ni yah' sodilzín éi'bañh.

28 Ako níhil bédaho'zín t'aaktsoni ani'hi éi ya'at'eh nina'hadlèh, éi God ayoada-yo'ni'ni dabíc'ín', t'a éi bí-daasni'ni, t'a hoh ha a'dadonili bík'ehgoigi.

29 Hálah, dahodolé'hi t'a bíl bého'zingo aldo' binahodziz-anh t'a haye' at'éhigi a'dadonilgo, éi bih bík'iso lan'hi bitah altseh yizci'ni nilin' do.

30 Na bílahgo éi yinahazan'igi aldo' yiyi'kéd: ado éi yiyi'kédigi aldo' ya'at'éhgo ast'é-yilah: ado éi ya'at'éhgo ast'é-yilāigi aldo' ayoat'égo a'yilah.

31 ¶ Ha'at'isañ' dadidi'nil ako, di kodat'éhigi bañh? God níhic'ijih nilin'go hai'sañ' ako níhi díkal' dolèl'?

32 T'a biye' nídiñ ya'idlègo, éi t'aaniltso níhic'anh ayil-tinh, ha'at'égo'sañ' ako do t'a

éi bíl aldo' ha'at'i'hi-dah t'a-ji'k'eh níhayidonil' dah?

33 Hai'sañ' God ast'é'ninil-ti'ni ha'at'i-dah yik'ididoal' Ya'at'éhgo-ast'e'-oli'hi éi God at'eh.

34 Hai'sañ' éi a'nahodoāhi? Christ lanh', daztsañ nít'enīgi, aou, lanh', daztsanden na'ho'ni'i, éi God bih níshā-jin' dasidah'igi, t'a éi aldo' níha sodilzín.

35 Hai'sañ' Christ bih beh-ayoo'o'ni'ni yits'a-níhidonil'? Da' ac'in'nahwi'nah, tihonih, ak'é-dinih', dicin, te'e'inh, nahadzit, díltli's'is'?

36 T'a beh-ak'éascin yeñgi at'égo, Ninina t'aakwi jinñ níhidotsil; díbeh nídotsili nahalingo níhil ol'ta'.

37 Dodah, di t'aaltso kot'é nídiñ ayoaniho'ni'ni beh ak'eh-hídídlé'hi bílahgo dani-dlinh.

38 Hálah, t'aiyisi niziñ'go éi anonel' nídiñ, inah nídiñ, di-yingo-nídal'a'i nídiñ, t'aake'ego bídaholni'hi nídiñ, alañ-jin' bídaholni'hi nídiñ, ha'at'ihidah k'adt daholo'ni nídiñ, ha'at'ihidah dahodolé'hi nídiñ,

39 Da wo'dahdi nídiñ, da wi'yahdi nídiñ, indah a'dalya'i nídiñ t'ado la' yinel'a'ni dah God bih beh-ayoo'o'ni'ni, Christ Jesus Bídahonilni'hi biyí'gi, yits'a-níhidonili.

JAN BĪK'EHGO AHODONI'LI- BĒ'HOZĪ'NI

WOLĀ'I 20.

1 Ado indah ya'dilhil biyīden·diyīn nīdal'a'i la' hadaholél'go yiltsanh, ako a'ān donīhodzāni beh-anditiñ'hi yotiñl'go indah bēs-daholza'i ayoat'è lè'i dahyolèl.

2 Ado ako nayē bahadzī'di yēnī' yiyiltsōd, ako dī'di t'a èi t'īs bēhode'zizi at'eh, t'a èi Inī'zin-beh-boholnī'hi, indah Ak'īhodiāhi yēnī' t'alāh'adi mil na'haijīn' ye'eztl'ōnh.

3 Ado a'ān donīhodzāni yēnī' biyī' go'ne' iyiyil'han, ado yīda'dī'nīl'kalgo yīda'dī'nī'dlěz, t'ado a'ān dadīne'e binjilo'i dolél'go binīyeh, lahdi mil nahai bi'gah azlīn'go indah t'o konağan'ijīn' bē'didocił lañh'.

4 ¶ Ado bik'īdaasda'hi-bikādo-nahat'è'i yiltsanh, ako èi yikā dahnahāztaŋgo yiltsanh, ado èi an'dadot'īnłgo badēt'añh; hālah, èi Jesus ya'dahalne'go, indah God bīzād, ado naldlōsi do yīc'īn' nīdahaslā'i, ado bih dīneš cin; ado dabītaği indah do nīdih dabī'la'k'ēgi ba daasdo'hi, èi

binina dabih tsi-ts'in nī'dahidī'nīl yēnī', èi bī naazi'ni dēiltsanh; ako ado Christ yīl dahanāgo indah nīdant'āgo lañ mil na'hai.

5 Nīdih la' daneznah'īgi èi t'ado nī'dahi'na'hi, lañ mil bi'gah na'haigo indah, ako dī'di altseh nādido'ja'hī at'eh lañh'.

6 Di altsēd nādido'ja'hī biyī' a'ah jilī'ni èi jīdiyīn indah hak'īhojīdlīh: ako èi t'ēyah akēden-anīnēhīgi do bīdīlmi' dah, nīdih èi t'aaltso God indah Christ yā nādailnīn'hi dadolèl, ado yīl nīdant'āgo lañ mil nī'dohah lañh'.

7 ¶ Ado lañ mil nī'dohah'īgi bi'gah azlīn'go Ak'īhodiāhi niyah'-sītiñden bē'didocił lañh,

8 Ado c'īdogalgo nahasdzan bīkāgi dīn'go haz'an'īgi a'ān dadīne'e yīnaalo' do, ado Gag indah Mēgag dīne'e al'k'īdiyoljāh: ako èi adanēlt'ēi tōnītēl bañhgi sē'īgi nahalīn.

9 Ado ako èi t'aaltso nahasdzan bīkā t'a-ahonīftēl nīt'en adahaskai'go, ado di-

yin dīnē'e kēdahta'ini, indah kin-hal'āgo ayoo'nin'igi yinaš'ziz: a'kohgo ya'dilhił biyī'dēn God, koñ hadēidilnōdgo ēi abis'diind.

10 Indah Inī'zin-beh-boholni'hi ina'a'lo' yēni' t'ēyah tseh-łikon'igi indah koñ-bil-be'ek'ıdt biyī' go'ne' aholgan', ako t'a akwe'e ēi naldlōši indah ahodonī'li t'aadzago ya halne'e sikeh'ıdi, ado jin'go indah tl'ēgo holāgo țihojonih' dolēlgo biniyeh.

11 ¶ Ado ayoat'ē bik'ıdaasda'hi ligaigo yiltsaňh, ako bik'ıdadzızda'i ēi hanin bits'ańdo nahasdzan indah ya'dilhił yo'eldoh, ako t'ado ba haz'an'igi dah.

12 Ado ayoadat'eh indah do-ayoadat'ehigi daneznāh yēni' ēi God yidāhden nıdazın'go yiltsaňh; ado naltsos an' a'dalyah, ado nānał'a' an' ananal'yah, ako ēi hol'āgo ināni badadest'āni dabi'zı' beh sian' laňh': ako daneznān'igi t'aaltso ban'dahas-t'iind, a'dadzızdāigi, naltsos bik'i n'dahasdzo yēni' bik'ehgo.

13 Ado daneznāgo țaiyi'di nıdazjē yēni' ēi țo-nıțēł altso ha'yistl'id; ado aninēh indah hē'diz (ēi hoyē'go țiho'nih haz'aňh yolyē'i) aldo' daneznah yēni' yēdeidezcıt, ako ēi t'aaltso dıneh t'ala'i nıțin'igo

ha n'dahast'iind, a'dadzızzah yēni' dabik'ehgo.

14 Ako ado aninēh indah hē'diz yolyē'i ēi koñ bil-be'ek'ıdt go'ne' ahestl'id. Ako di'di ēi akēden aninēh at'eh laňh'.

15 Ako t'a-hai'-dah di holāgo-ināni naltsos beh sian'igi biyī' ha'zı' do bik'i yisdzoh'igi ēi koñ-bil-be'ek'ıdt go'ne' a'hodistl'id.

WOLȚA'I 21:

1 Ado ya'dilhił a'nidigi indah nahasdzan a'nidigi yiltsaňh; hālah, ya'dilhił atseh yēni' indah nahasdzan atseh yēni' ēi yo'eldoh ēi'baňh; indah țo-nıțēł aldo' as'diind.

2 Ako śih, Jan nıśli'ni kin diyıngo hal'āhıgi ēi Jerusalem a'nidigo, ako ēi God bits'ańdo, ya'dilhił biyī'dēn yildoh'go indah ašt'elya'go, asdzani la' ba'igēh'go ba hastin yıba' ašt'ē-adilya nahalingo yiltsaňh.

3 Ado ya'dilhił biyī'dēn aźih yē'go beh haodzi'go dısetsańgo anih: Jo'akon, dıneh biťahgi God bağan sian'h', ado ēi yil kē'hat'in do, indah bih dıne'e nilin' do, ado God t'a bih bil nıjildēh' do, ado dabih God jilin' dolēł.

4 Ado dahanā bits'ańdo anı'k'ešto' ēi God han'dēidołtsih; ado ādi aninēh at'din do, yini' nıdih, cah' nıdih, ado

adinih' nidih at'din dolèl: hálah, atsé'dañ a'dahot'eh yēnī' ēi bīl yo'ahoyah ēi-bañh.

5 Ado ēi hoh bik'idaasda'hibikādo-na'nit'a'i bikā dahdzizdah'igi azdi'nid, Jo'akon, ts'ide t'aaltsoni a'nidigo aslèh'. Ado asidi'nid, Ak'eit'cih': hálah, di sādigi ēi t'aani indah do woc'id dah.

6 Ado anāsido'nid, K'adt atso a'dzah. Ako Alfa indah Omi'ga, ēi behodezt'i'indah bēnihont'i'nišlīnh'. Ado t'a dibā dzizlīn' šīn' ēi t'a-ni'k'eh inah-tōh ha'li'ni hā dīdeš'al.

7 Ēi la'dah ak'eh-dzīdesdli'nišlīn' do, indah hoh t'ēyah šīye' jīlīn' dolèl.

8 Nidih nidaldzid'igi, ado do-da'odlan'igi, ado ba'dahodoni'hi, ado dineh nidēltsē'di, ado ałjil'ni yil danilīn'igi, ado nidilnih yandakai', ado ē'ilyāgo yic'in' nidaha'la'i, indah dabiyoc'idi t'aaltso, ēi be'ek'idt koñ' indah tseh'koñ' litso'igi bīl hodok'añlīgi ba'ndahaz'añh: ako ēi akēdeñ aninēh at'eh lañh'.

9 ¶ Ado diyin nidala'i tsosts'itgo lēts'ā yeh dahda'i'kāh, ako ēi tsosts'itdi tīdahwizdoni'hi biyī'lañh', ako ēi t'ala'igo šic'in' yałti'go ša niyah, ako anih: Hak'go, asdza'ni ba'asgē'hi, ēi Dibeh-

Ya'zi yolyèh'igi bē asdzañ dī'nīlīn'.

10 Ado niłc'ih nišlīn' naħalingo šil dahdiāz, dził ayoat'eh indah ninez' lē'i bic'in', ako ado kin ayoat'ē diyīngo hal'āhīgi, ēi Jerusalem lañh' niš'in'go a'šilah, ako ēi ya'dilhił biyī'deñ, God bits'añdo yago yildoh',

11 God beh-bits'a-dīnli'di beh holoñ: ēi beh-bits'a-dīnli'di t'ēyah tseh i'liñ'go bik'iniz-didlādi giat'eh, ts'ide t'a jasper nidih'naħalīn, ako ēi tseh-ga-dīndī'ni naħalīn.

12 Ado bih naastl'ini ēi ayoat'eh do bañh nī'zad, ado nakits'adahgo dadilkał; ado t'a dan-dadilkał'igih diyin nidala'i nakits'adahgo nazīnh'; ado yī'zi' bikā-dasdzoh, ako ēi l'zrel ba'alcini nakits'adahīgi dine'e dabi'zi'adat'eh lañh'.

13 Ha'a'ahjigoh dādilkał'ē lañh; ado na'hokoñs'jigoh dādilkał'ē lañh', ado šadaahjigoh dādilkał'ē lañh', indah ēiāhjigoh dādilkał'ē lañh'.

14 Ado kin-hal'āhīgi bih naastl'ini biyādeñ beh-haotl'ini ēi nakits'adah alk'i yistl'in lañh' ako ēi Dibeh-Ya'zi yolyē'i nakits'adahgo ba'dal'adi dabi'zi' biyī'lañh'.

15 Ado ēi šic'in' yałti'igi o'lah lo'k'āgo yeh kin-hal'āhīgi indah dādadilkał, in-

dah binaastl'inīgi yidadi'noł-ańł biniyeh yotinił lańh'.

16 Ado kın-hal-ahīgi ei bınāgi dıngo na'hodzızk'ih nahalın, ado nāsē ei nanigo t'a bıl ahē-nı'zah: ako lo'k'ā yēnı' beh kın-hal-ahīgi yı-nēł'andgo asdlaadahdi tsın-sıtanh' lańh'. Nāsē ado nanı'go indah de'go ei t'a ahı'danēł'ań lańh'.

17 Ado bına'astl'inīgi yı-nēł'and, nıt'eń nezna'dın do'ba'ań diz'dın, do'ba'ań dıń ku'bit (ei ac'ozlā do a'la' bıl-la'tahjın' olyé,) dıneh bı-k'ehgo ınēł'ańhīgi, ako ei diyın nıdala'īgi la'.

18 Ado beh bına'astl'inīgi ei jasper tseh beh: ado kın-hal-ahīgi t'eyah o'lah lańh', ako ei tseh'-son' nıftoligi nahalın.

19 Ado kın-hal-ahīgi bınas'tl'ini biyādi yıstl'inīgi ei tseh daı'lin'īgi a'lań adat'elgo beh ha'dilyah. Atsēd yıstl'inīgi ei jasper at'ē lańh'; akēdeń-īgi t'eyah ei saf'fair; ado fa-īgi ei kalse'doni indah dıń'-īgi t'eyah e'merald:

20 Asdla'īgi ei sarda'nix; hastań'īgi ei sar'dias; tsosts'idīgi ei krisolait; tsēbi'īgi ei be'rıl; nahast'ei'īgi ei to'paz; neznaīgi ei krisopre'sas; lats'adahīgi ei ja-sınth; nakits'adahīgi ei a'methıst.

21 Nakits'adah dādadılka'-

īgi ei dıci'li ıl'lin'īgi nakits'adahgo at'ē lańh'; ado dādadılkaıı ei t'a da'nił'ań t'ala'ı dıci'li ıl'lin'īgi adat'eh: ado kın-hal-ahīgi bıtahgo ha'dahodıt'ıı ei t'aat'eh o'lah lańh', tseh'-son' bınıka dındı'ni nahalıngo.

22 Ado ako'ne'e kın-bı-sohodızı'nı t'ado la' yıltsań'dah: hālah, Boholnı'hi God T'aatso-Yınēł'a'ni indah Dibeh-Ya'zi yolyeh'īgi ei akwe'e bı-sohodızı'nı nı'lıńh'.

23 Ado kın-hal-ahīgi ei jo'honaai indah oljē nıdih beh at'dın beh bı'dındın dolē'li: hālah, God beh bıts'adınlı'dı ei beh adındı'ni at'eh ei'bańh; ado Dibeh-Ya'zi yolyeh'īgi ei akwe'e beh adındı'ni at'eh.

24 Ado ei nıdezdi'ni ei bı-yı'īgi a'lań dadıne'e yısdabıdısınl'īgi nıdakai' do: ado nahasdzan bıka nat'ani danılın'īgi ei yeh ayoadat'ei indah yeh ıldanı'lı'ni yıl yah adahakāh dolēł.

25 Ado jıngo ei dādadılkaıı-īgi do a'c'ın' a'ndal'ınh' dah do: hālah, akwe'e tl'ē at'dın dolēł, ei' beh at'eh.

26 Ado a'lań dadıne'e yeh ayoadat'ei indah yeh ıl-danı'lı'ı yıl yah adahakāh dolēł.

27 Ado ha'at'ıhi-dah nıdayılcońhīgi, ado ha'at'ıhi-dah ba'hodoni'hi yandakai'īgi,

ado woc'id adéile'i éi t'aiyisi do ako'ne' yah ahokāh at'é dah: nīdih Dibeh-Ya'zi yolyé'i bih naltsos hol'āgo inah biniyeh biyí' bik'idasdzoh'igi t'éyah.

WOLTA'I 22.

1 Ado tōh nīfōligo éi inah tōh lañh', tseh-gadindī'nī nahalingo bisdīfōl, bik'idaasda'hi-bikādo-nahat'é'i God, indah Dibeh-Ya'zi yolyé'i bih'igi bits'āndo c'ini'lin'go sīc'īn' a'yilah.

2 Kīn tahi gi ha'dahodit'i'igi alni'gi ado tōh nīlin'igi alts'anjhīh éi inah-tsin sīkād, binest'añ' nakits'adah a'añ adat'ēgo bañh na'hodlél lañh', ado t'ala'i na'hīdzid' bik'eh binest'añ' bañh nan't'īnh: ado tsin bih t'añigi t'éyah a'añ dadine'e na'idiyiljēh biniyeh lañh'.

3 Ado beh acōnh'igi yēnī' at'din dolél: nīdih bik'idaasda'hi-bikādo-nahat'é'i God bih'igi indah Dibeh-Ya'zi yolyé'i bih'igi t'éyah akwe'e holon' do; ado bih nīdal'a'i éi ba'nīdal'a' dolél:

4 Ado éi t'aadziltso binīn dajoin' do; ado bī'zī' éi dahatagi bik'idasdzoh dolél:

5 Ado akwe'e tl'è at'din do; ado a'k'a-koñ' indah jo'honaa'i nīdih at'din dolél; hālah, Boholnī'hi God éi ba'adinīldin' do éi'bañh: indah

éi t'aaltso hol'āgo nīdant'a dolél.

6 ¶ Ado éi asīdī'nid, Di sādigi t'aaltso t'aani indah do woc'id dah: ado diyin ahodoni'li yadahalne'i bih Boholnī'hi God bits'āndo bih diyin nal'a'i dahidī'a', bih nīdal'a'i bic'īn, éi t'a hañ'hañ adahodoni'li yé'ho'sīnh biniyeh.

7 Jo'akon, sīh, tsinlgo de'saļ, t'a-hai'-dah di sādigi indah di naltsos bits'āndo ahodoni'li ba hane'igi ba'ahojilyañ'go éi hol hozon' dolél.

8 ¶ Ado sīh, Jan nīslī'ni éi di a'dadzāigi yiltsañh indah disets'añ. Ako disets'añgo ado yiltsaño di diyin nīdal'a'i sīl é'ho'sīndigi bike'tsinjīn' ne'sjol ado bic'īn' sodideszīn biniyeh.

9 Ado asīdī'nid, Yīniin'go, do adini' dah: hālah, t'ala' bīl nanīl'a'i nīslīnh ado nī k'iso ahodoni'li-yadahalne'aldo' éi'bañh; ado t'aaltso di naltsos biyí' sādigi yaa'dahalyāni aldo': God t'éyah bic'īn' naho'lah'.

10 ¶ Ado asīdī'nid, Di naltsos bits'āndo ahodoni'li baho'nī'i éi sādigi t'ado al'c'īn' inī'sīni: hālah, éi k'adeñ baholzīs.

11 Ako t'a-hai'-dah t'a-akogiat'é'i do dzinī'zini éi ho'nī'di t'a-akogiat'é'i do dzinī'zīn dah: ado ha'i'hi éi ho'nī'di t'a hāih: ado bañhigiat'é-hañh-

at'dini éi ho'ní'di banhígi-at'è - hañh - at'din: ado t'a-hai'-dah jidiyin šiñ, ho'ní'di t'a jidiyin le'.

12 Ado jo'akon, šiñ tšínłgo de'sał, ado dñeh t'a da'nít-añ a'dadzidzāigi bík'ehgo na'hideslé'li éi bíł déyah.

13 Ako šiñ éi Alfa indah Omí'ga nišlñh, altseh'igi indah akēdenígi, beh hodezt'íi indah beh nihont'íi.

14 Ado bíł daho'zon dolé'li éi yēhas'ani yík'ehgo adani'li, inah-tsín bahízdokāhígi indah kin-hal-āhígi bic'in' dadadilkaldēñ yah ahízdokāhi beh haz'añ doléł.

15 Ako nídih tl'odi t'ēyah lē-cañi indah nídadilni'hi, ado aljilni yíl dani'lin'igi, ado dñeh nídēłtsé'di, e'ilyāgo yíc'in' nídaha'la'i, indah t'ala'i nítinigo woc'id bíł ya'adat'ēhgo adél'íni daholoñh.

16 ¶ Ako šiñ, Jesus nišl'ni diyin šandala'i nihic'in' il'a', di a'hodzāigi, ats'a-dahaskai a'la-nídadle'hi yeh yíl hodolni biniyeh, Dēvid ba'al-cini dahílci'hi la' indah bih ke'tl'ol nišlñh', ado abí'nigo soñ' bits'a-dinli'di.

17 ¶ Ado Nilc'ih Diyini indah

asdza'ni-baasgē'hi, Hak'go, nih. Ado ha'ní'di t'a-hai'-dah azdizts'añ šiñ, Hak'go, nih. Ado t'a dībā jiliñ' šiñ ha'ní'di jígah. Ado t'a-hai'-dah šin'izín šiñ ha'ní'di inah toh t'ani'k'eh jidodliñł.

18 ¶ Hálah, ahodoní'li-yadahalne'i di sādigi éi beh dñeh t'aaltso dēidits'a'go bíł hašne', ako t'a-hai'-dah dñeh la' di naltsos bík'inehesdzo'igi lahdēñ bí'jian'go God aldo' beh aťihodidolni'li ha yí'doal:

19 Ado t'a-hai'-dah dñeh la' di sādigi, éi ahodoní'li baho'ne'igi naltsos bits'añdo la' bízdian'go, God aldo' naltsos bí hol'āgo inah beh ha' haz-añ yēni' hats'ēdidoal, ad^o diyíngo kñ-hal-āhígi bits'añdo dah, ado di naltsos biyí' beh-ak'ēašcín'igi bits'añdo aldo'.

20 ¶ Ako di la' ahodoní'li yeh hahasdzi'igi anih: T'aani tšínłgo de'sał. Akot'è le'. Akot'è le'. Boholni'hi Jesus adēñ dinał.

21 ¶ Bí'dahonilni'hi Jesus Christ bih beh ajoba'i t'aanołtso niñē holoñ' do. Akot'è le'.

